

ព្រះ
ក្រឹត្យប្រកាស
និង
សេចក្តីប្រកាសខ្មែរ
សុត្តន្តបិដក
សម្បត្តិកាយ ខន្ធហារវត្ត
បណ្ណបកាគ

៣៣

បោះពុម្ពលើទំព័រ ២

ពុទ្ធសាសនាបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ

ព.ស ២៥០៦

សុត្តន្តបិដក

សំយត្តនិកាយស្ស ខន្ធវិវិក្ខោ

បញ្ចមោ វិវិក្ខោ

ឧទេសោ ភស្កុ ភកវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។

ខន្ធសំយត្តំ

មូលបណ្ណាសកេ នកុលបិវិក្ខោ

[១] ឯវច្ឆេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភកវតំ ភក្កេសុ
 វិហរតិ សុំសុមារតិវេ កេសកណ្ណវិទេ មិគធាយេ ។ ថេ។
 អដទោ នកុលបិវតា កហចតិ យេន ភកវតំ ភេទុមសង្កមិ
 ទុបសង្កមិកា ភកវត្ថំ អភិវាទេត្វា ឯកមត្ថំ ជិសិទិ ។
 ឯកមត្ថំ ជិសិទ្ធោ ទោ នកុលបិវតា កហចតិ ភកវត្ថំ
 ឯតទិវោច អហមស្មិ កន្តេ ជិស្លោ វុឡោ មហាលូកោ

សុត្តន្តបិដក

សំយត្តនិកាយ ខន្ធវិវិក្ខោ

បញ្ចមភាគ

សូមត្រាបថ្វាយបង្គំចំពោះព្រះមានព្រះភាគ

ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ។

ខន្ធសំយត្ត

មូលបណ្ណាសកៈ នកុលបិវិក្ខោ

[១] ខ្ញុំបាទស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងគោសកច្បារឹន ជាទីឱ្យនូវអភ័យដល់សត្វម្រឹម
 ជិតក្រុងសុំសុមារតិវៈ ក្នុងដែនកន្ទ្រៈ ។ ថេ ។ គ្រានោះឯង ភហចតិ
 ឈ្មោះនកុលបិវតា (ជាចំការលេស់កុមារឈ្មោះនកុលៈ) ចូលទៅដល់
 ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ
 ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះនកុលបិវតាភហចតិ អង្គុយក្នុងទីដ៏
 សមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះ
 អង្គជីវិតម្រឹម ខ្ញុំព្រះអង្គជីវិតហើយ មានវ័យចម្រើនហើយ ចាស់ហើយ

អនុគតោ វាយោអនុវត្តោ អាគុកាយោ អភិក្ខុណា-
 តត្ថោ អនិច្ចទស្សនី ទោ បដាហំ កន្តោ កកវតោ ម-
 រោការវិយោទញ ភិក្ខុនិ ឱវទតុ មំ កន្តោ កកវា អនុ-
 សាសតុ មំ កន្តោ កកវា យំ មម អស្ស ជ័យវត្ថុ ហិតា-
 យ សុខាយតិ ។ វិវមេតិ កហមតិ វិវមេតិ កហមតិ
 អាគុកោ ហាយំ កហមតិ កាយោ អណ្ណក្ខតោ បរិ-
 យោនន្តោ យោ ហិ កហមតិ ឥមំ កាយំ បរិហារន្តោ
 មុហុត្ថិមំ អាណេក្យំ បដិជានេយ្យ តិមញ្ញត្រ ពាល្យ
 តស្មាតិហ តេ កហមតិ វិវិ សិក្ខុតត្ថំ អាគុកាយស្ស
 មេ សកោ ធិត្ថំ អនាគុរិ ភវិស្សតិ វិវិ ហិ តេ កហមតិ
 សិក្ខុតត្ថំ ។

មានវេយ្យាស័យ ចូលក្នុងចម្លើយហើយ មានកាយសាច់សាច់
 មានជីវ្យាយ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានឃើញព្រះ
 មានព្រះភាគ ឱវទតុក្ខុដល់ការចម្រើននៃចិត្ត អស់កាលជាច្រើន
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគខ្លាចខ្ញុំព្រះអង្គ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគប្រៀបប្រដៅខ្ញុំព្រះអង្គ ដើម្បីជា
 ប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ អស់កាលជាយូរអង្វែង ។
 ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ខ្មោលឧបាសក ការណ៍ខ្ញុំយ៉ាងហ្នឹងហើយ ខ្មោល
 ឧបាសក ការណ៍ខ្ញុំយ៉ាងហ្នឹងហើយ ខ្មោលឧបាសក ព្រោះថា កាយនេះ
 តែងរលាច់រលាច់ (មិនមាំមួន) ដូចជាស៊ុតសក្ខ គ្រាន់តែមានសម្បក
 កាស័ន្តដុំវិញ ខ្មោលឧបាសក អ្នកណាដែលរក្សាកាយនេះ សំគាល់ថា
 គ្មានរោគ សូម្បីមួយរំពេច អ្នកនោះឯង មិនមានអ្វីក្រៅពីសេចក្តីល្ងង់ទេ
 ខ្មោលឧបាសក ព្រោះហេតុនោះ អ្នកអ្នកសិក្សាយ៉ាងនេះថា កាលបើអាក្រក់
 អញ មានកាយសាច់សាច់ ចិត្តនឹងមិនរលាច់រលាច់ទេ ខ្មោលឧបាសក
 អ្នកអ្នកសិក្សា យ៉ាងនេះចុះ ។

អនុគតោ វយោអនុប្បត្តោ អាតុរកាយោ អភិក្ខុណា-
 តង្គោ អនិទុទស្សាវី ទោ មនាហំ កន្តោ កកវតោ មនោ-
 ការទីយានញ្ច កិក្ខុនំ ឱវនតុ មំ កន្តោ កកវំ អនុសា-
 សតុ មំ កន្តោ កកវំ យំ មម អស្ស ធិយរត្តំ ហិតាយ
 សុទាយាតិ ។ ឯវី វុត្តោ មំ កន្តោ កកវំ ឯតទរោច
 ឯវមេតិ កហមតិ ឯវមេតិ កហមតិ អាតុរោ ហាយំ
 កហមតិ កាយោ អណ្ណាភូតោ ចរិយោធន្ទោ យោ ហំ
 កហមតិ ឥមំ កាយំ ចរិហរញ្ចោ ឧបាត្តិមំ អាភេក្សំ
 ចជំជាធម្មេ កមញ្ញត្រ ពាល្យា តស្មាតិហ តេ កហ-
 មតិ ឯវី សិក្ខិតត្បំ អាតុរកាយស្ស មេ សតោ ចិត្តំ
 អនាតុរិ ករិស្សតិកំ ឯវី ហំ តេ កហមតិ សិក្ខិតត្បន្តំ ។
 ឯវី ទ្វាហំ កន្តោ កកវតោ ធម្មិយោ កាយោ អមតេន
 អភិសិក្ខោតិ ។

មានវេយ្យាករណ៍ហើយ ចូលមកក្នុងបច្ច័យហើយ មានកាយសោច់សេស
 មានជំងឺរឿយៗ ចតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានឃើញព្រះ
 មានព្រះភាគ និងពួកភិក្ខុដែលការចម្រើននៃចិត្ត អស់កាលជាច្រើន
 ចតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំខ្លាចខ្ញុំព្រះអង្គ ចតិក្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ប្រៀនប្រដៅខ្ញុំព្រះអង្គ ដើម្បី
 ប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ អស់កាលជាយូរកន្លង ។
 ចតិក្រលោកដ៏ចម្រើន កាលបើខ្ញុំព្រះករុណា ក្រាបទូលយ៉ាងនេះហើយ
 ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់បញ្ជាខ្ញុំករុណា យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់គហបតី
 ការណ៍ខ្ញុំយ៉ាងហ្នឹងហើយ ម្ចាស់គហបតី ការណ៍ខ្ញុំយ៉ាងហ្នឹងហើយ
 ម្ចាស់គហបតី ព្រោះថាកាយនេះ តែងរសាច់សេស (មិនមាំមួន) ដូចស៊ុត
 សត្វ មានសម្បកតាស័ព្ទជុំវិញ ម្ចាស់គហបតី អ្នកណាដែលរក្សាកាយ
 នេះ សំគាល់ថាគ្មានរោគ សូម្បីមួយកោច អ្នកនោះឯងមិនមានអ្វីក្រៅ
 ពីសេចក្តីល្អនោះ ម្ចាស់គហបតី ព្រោះហេតុនោះ អ្នកអ្នកសិក្សាយ៉ាង
 នេះថា កាលបើអាក្ខាអញមានកាយសោច់សេស តែចិត្តនឹងមិនរសាច់
 សេសនោះ ម្ចាស់គហបតី អ្នកអ្នកសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ចតិក្រលោក
 ដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគ ស្រាបស្របចំព្រះអង្គដ៏ធម្មតា ដល់
 ខ្ញុំព្រះករុណា យ៉ាងនេះឯង ។

[៣] ឧ ហិ ជន តំ កហមតិ បដិភាសំ កកវន្តំ
 ឧត្តរំ បដិប្បដ្ឋិតុំ តំត្រាវតា ធុ ទោ កន្តោ អាតុរកាយោ
 វេរ ហោតិ អាតុរចិន្តោ ធុ តំត្រាវតា ធុ បដ អាតុរ-
 កាយោមិ ទោ ហោតិ នោ ធុ អាតុរចិន្តោតិ ។ ទ្វារោមិ
 ទោ មយំ កន្តោ អាតុរចិន្តោ អាយស្មតោ សាវីបុត្តស្ស
 សន្តិកេ វតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថមញ្ញាតុំ សាធុ វតា-
 យស្មន្តិយេវ សាវីបុត្តំ បដិភាតុ វតស្ស ភាសិតស្ស
 អត្ថោតិ ។ តេជនំ កហមតិ សុណាហំ សាធុតំ មន-
 សិតភោហំ ភាសិតស្សាមីតិ ។ វរំ កន្តោតិ ទោ ឧត្តរ-
 ចិន្តា កហមតិ អាយស្មតោ សាវីបុត្តស្ស បទូស្សាសិ ។
 អាយស្មា សាវីបុត្តោ វតនរោច

[៣] ម្ចាស់ភហមតិ ចុះអ្នកមិនអាចស្នេហាព្រោះ ចំពោះព្រះមាន
 ព្រះភាគតទៅទៀតថា បដិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បុគ្គលមានកាយសាមី
 សេសសំផង មានចិត្តសាមីសេសសំផង ដោយហេតុដូចម្តេចខ្លះ មួយទៀត
 បុគ្គលមានកាយសាមីសេសសំ តែមានចិត្តសាមីសេសសំ ដូចម្តេចខ្លះ
 ទេព្វ ។ បដិក្រព្រះលោកដ៏ចម្រើន យើងខ្ញុំមកពីចង្វាយដើម្បីដឹងសេចក្តីនៃ
 ភាសិតនុ៎ះ ក្នុងសំណាត់ព្រះសាវីបុត្តមានកាយ (ឯណោះវិញ) ខ្ញុំព្រះ
 ករុណាសូមអភ័រ សូមព្រះសាវីបុត្តមានកាយ បំភ្លឺសេចក្តីនៃភាសិតនេះ
 ឲ្យបាន ។ ម្ចាស់ភហមតិ បើដូច្នោះ ចូរអ្នកប្រុងស្តាប់ យកចិត្តទុកដាក់
 ឲ្យប្រៀបពុះ កាតាខ័ន្តសម្តែងដូច ។ ឧបសម្ព័ន្ធនាមភហមតិ ទទួលពាក្យ
 ព្រះសាវីបុត្តមានកាយថា ព្រះករុណា លោកម្ចាស់ ។ ព្រះសាវីបុត្ត
 មានកាយ សម្តែងយ៉ាងនោះថា

[៤] តថាគ្គ កហមតិ អាគុតោយោ ថេវ ហោតិ
 អាគុតិកោ ធិ ។ វេទ កហមតិ អស្សុតក បុដ្ឋដ្ឋោនា
 អវិយាទំ អនស្សវី អវិយទេស្ស អតោវិទោ អវិយទេស្ម
 អវិទីតោ សប្បវិសាទំ អនស្សវី សប្បវិសទេស្ស អ-
 តោវិទោ សប្បវិសទេស្ម អវិទីតោ រូបំ អត្តតោ សម-
 នុបស្សតិ រូបវន្តំ វា អត្តាទំ អត្តនំ វា រូបំ រូបស្មី
 វា អត្តាទំ អហំ រូបំ មម រូបន្តំ បរិយុដ្ឋដ្ឋាយី ហោតិ ។
 តស្ស អហំ រូបំ មម រូបន្តំ បរិយុដ្ឋដ្ឋាយីនោ តំ រូបំ
 វិបរិណាមតិ អញ្ញថា ហោតិ តស្ស រូបវិបរិណាមញ្ញថា កា-
 វា ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកមវិទេវទុក្ខោនមនស្សចាយាសា ។
 វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វេទនាវន្តំ វា អត្តាទំ
 អត្តនំ វា វេទនំ វេទនាយ វា អត្តាទំ អហំ វេទនា មម
 វេទនាតិ បរិយុដ្ឋដ្ឋាយី ហោតិ ។ តស្ស អហំ វេទនា
 មម វេទនាតិ បរិយុដ្ឋដ្ឋាយីនោ សា វេទនា វិបរិណាមតិ

[៤] ម្នាលគហមគី បុគ្គលមានកាយសោបវសលំផង មានចិត្ត
 សោបវសលំផង តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហមគី បុគ្គលក្នុងលោកនេះ
 ជាអ្នកមិនចេះដឹង ជាអ្នកមិនឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនល្ងាសវែក្កន៍ធម៌
 ព្រះអរិយៈ មិនបានសិក្សាក្នុងធម៌ព្រះអរិយៈ មិនបានឃើញពួកសញ្ញ-
 វេស មិនល្ងាសវែក្កន៍ធម៌សញ្ញវេស មិនបានសិក្សាក្នុងធម៌របស់សញ្ញវេស
 វេសនិពិចារណាឃើញច្បាស់នូវរូបថាជាខ្លួន នូវខ្លួនថាមានរូបខ្លះ នូវរូបថា
 មានក្នុងខ្លួនខ្លះ នូវខ្លួនថាមានក្នុងរូបខ្លះ វេសនិព្រកាន់ថាបូគីអញ រូបរបស់
 ភាគអញ ។ កាលបើបុគ្គលនោះ មានចិត្តប្រកាន់ថាបូគីអញ រូបរបស់
 ភាគអញ លុះដល់រូបនោះប្រែប្រួលទៅ ឬក៏ទៅ សេចក្តីសោក សេចក្តី
 ទ្រាំទ្រ ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត វេសនិកើត
 ឡើងដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះតែប្រែប្រួល ឬក៏ទៅ ។ បុគ្គលនោះ និ-
 ពិចារណាឃើញនូវវេទនាថាជាខ្លួន នូវខ្លួនថាមានវេទនាខ្លះ នូវវេទនាថាមាន
 ក្នុងខ្លួនខ្លះ នូវខ្លួនថាមានក្នុងវេទនាខ្លះ មានសេចក្តីប្រកាន់ថាវេទនាគឺអញ
 វេទនារបស់ភាគអញ ។ កាលបុគ្គលនោះ មានសេចក្តីប្រកាន់ថា វេទនា
 គឺអញ វេទនារបស់ភាគអញដូច្នេះ លុះដល់វេទនានោះប្រែប្រួលទៅ

អញ្ញាថា ហោតិ តស្ស វេទនាវិបរិណាមញ្ញាថា កាវា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកាបរិទេវទុក្ខនោមទស្សនា ។
 សញ្ញា អត្តតោ សមនុបស្សតិ សញ្ញាវន្តំ វា អត្តា-
 នំ អត្តនំ វា សញ្ញា សញ្ញាយ វា អត្តនំ អហំ
 សញ្ញា មម សញ្ញាតិ បរិយុដ្ឋដ្ឋាយំ ហោតិ ។ តស្ស
 អហំ សញ្ញា មម សញ្ញាតិ បរិយុដ្ឋដ្ឋាយំនោ សា
 សញ្ញា វិបរិណាមតិ អញ្ញាថា ហោតិ តស្ស សញ្ញា-
 វិបរិណាមញ្ញាថា កាវា ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកាបរិទេវទុក្ខនោ-
 មទស្សនា ។ សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ
 សង្ខារវន្តំ វា អត្តនំ អត្តនំ វា សង្ខារេ សង្ខារេសុ
 វា អត្តនំ អហំ សង្ខារា មម សង្ខារាតិ បរិ-
 យុដ្ឋដ្ឋាយំ ហោតិ ។ តស្ស អហំ សង្ខារា មម
 សង្ខារាតិ បរិយុដ្ឋដ្ឋាយំនោ តេ សង្ខារា វិបរិណាមន្តិ
 អញ្ញាថា ហោតិ តស្ស សង្ខារាវន្តំ វិបរិណាមញ្ញាថា កា-
 វា ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកាបរិទេវទុក្ខនោមទស្សនា ។

ប្រការ៧ សេចក្តីសោក សេចក្តីទុក្ខ ទុក្ខ តោមនស្ស និរិសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អៀត តែងកើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះតែវេទនាប្រែប្រួល
 ទៅ ប្រការ៧ ។ បុគ្គលនោះបានឃើញ ខ្ញុំសញ្ញាថាជាខ្លួនខ្លួន ខ្ញុំខ្លួន
 ថាមានសញ្ញាខ្លួន ខ្ញុំសញ្ញាថាមានកងខ្លួនខ្លួន ខ្ញុំខ្លួនថាមានកងសញ្ញាខ្លួន
 ក៏ប្រកាន់ថាសញ្ញាគឺអញ សញ្ញាបេសកក្កាអញ ។ កាលបើបុគ្គលនោះ
 មានសេចក្តីប្រកាន់ថា សញ្ញាគឺអញ សញ្ញាបេសកក្កាអញ លុះដល់
 សញ្ញាទៅប្រែប្រួលទៅ ប្រការ៧ សេចក្តីសោក សេចក្តីទុក្ខ ទុក្ខ
 តោមនស្ស និរិសេចក្តីចង្អៀតចង្អៀត តែងកើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ
 ព្រោះតែសញ្ញាប្រែប្រួលទៅ ប្រការ៧ ។ បុគ្គលនោះបានឃើញខ្ញុំសង្ខារ
 ទាំងឡាយថាជាខ្លួនខ្លួន ខ្ញុំខ្លួនថាមានសង្ខារខ្លួន ខ្ញុំសង្ខារទាំងឡាយថា
 មានកងខ្លួនខ្លួន ខ្ញុំខ្លួនថាមានកងសង្ខារទាំងឡាយខ្លួន តែងប្រកាន់ថាសង្ខារ
 ទាំងឡាយគឺអញ សង្ខារទាំងឡាយបេសកក្កាអញ ។ កាលបុគ្គលនោះ
 មានសេចក្តីប្រកាន់ថា សង្ខារទាំងឡាយគឺអញ សង្ខារទាំងឡាយបេសកក្កា
 អញ លុះដល់សង្ខារទាំងនោះប្រែប្រួលទៅ ប្រការ៧ សេចក្តីសោក
 សេចក្តីទុក្ខ ទុក្ខ តោមនស្ស និរិសេចក្តីចង្អៀតចង្អៀត តែងកើត
 ឡើងដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះតែសង្ខារទាំងឡាយប្រែប្រួលទៅ ប្រការ៧ ។

វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមុទុបស្សតិ វិញ្ញាណាវន្តំ វា អត្តានំ
 អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណាស្មី វា អត្តានំ អហំ វិញ្ញាណំ
 មម វិញ្ញាណន្តំ បរិយុដ្ឋង្គាយំ ហោតិ ។ តស្ស អហំ
 វិញ្ញាណំ មម វិញ្ញាណន្តំ បរិយុដ្ឋង្គាយំ តំ វិញ្ញាណំ
 វិបរិលាមតិ អញ្ញថា ហោតិ តស្ស វិញ្ញាណាវិបរិលា-
 មញ្ញថា កាវា ឧប្បជ្ឈន្តំ សោកាបរិទេវទុក្ខនោមទស្សនា-
 យ៉ាសា ។ វិវិ ទោ កហាមតិ អានុកាយោ ទេវ ហោតិ
 អានុចិញ្ចោ ច ។

[៩] កថេត្វ កហាមតិ អានុកាយោ វិ ទោ ហោ-
 តិ នោ ច អានុចិញ្ចោ ។ ៩៨ កហាមតិ សុត្វា អរិ-
 យស្សវកោ អរិយានំ ឧស្សវី អរិយធម្មស្ស កោវិនោ

បុគ្គលភិពាណោ ឃើញ ឡើយ វិញ្ញាណថា ជាខ្លួនខ្លះ ឡើយ ខ្លួនថា មានវិញ្ញាណខ្លះ
 ឡើយ វិញ្ញាណថា មានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឡើយ ខ្លួនថា មានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ តែងប្រកាន់ថា
 វិញ្ញាណនឹងអញ វិញ្ញាណរបស់អាក្នុងអញ ។ កាលបុគ្គលនោះ មានសេចក្តី
 ប្រកាន់ថា វិញ្ញាណនឹងអញ វិញ្ញាណរបស់អាក្នុងអញ លុះដល់វិញ្ញាណ
 នោះប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ សេចក្តីសោក សេចក្តីទុក្ខ ទុក្ខ ទោម-
 នស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត តែងកើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះ
 តែវិញ្ញាណប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ ។ ម្ចាស់គហាមតិ បុគ្គលមានកាយ
 សោចរសល់ផង មានចិត្តសោចរសល់ផង យ៉ាងនេះឯង ។

[៩'] ម្ចាស់គហាមតិ ចុះបុគ្គលមានកាយសោចរសល់ តែចិត្ត
 មិនសោចរសល់ តែដូចអ្នក ។ ម្ចាស់គហាមតិ កាយសាវ័កក្នុងសោក
 នេះ ជាគុករងជំងឺ បាទឃើញពួកព្រះអរិយៈ ល្ងាសវ័ក្កនិងមិត្តព្រះអរិយៈ

អរិយធម៌ សុវិន័យ សម្បត្តិសាសន៍ ធម្មស្ស ធម្មស្ស កោវិទោ សម្បត្តិសាសន៍ សុវិន័យ ១ រូប
 អត្តតោ សមុបស្សតិ ១ រូបវន្តំ ១ អត្តាទំ ១
 អត្តនំ ១ រូបំ ១ រូបស្មី ១ អត្តាទំ អហំ រូបំ មម រូបន្តំ
 ១ បរិយុដ្ឋង្គាយី ហោតិ ។ តស្ស អហំ រូបំ មម
 រូបន្តំ អបរិយុដ្ឋង្គាយី តិ រូបំ វិបរិណាមតិ អញ្ញាថា
 ហោតិ តស្ស រូបវិបរិណាមញ្ញាថា ១ ឧប្បជ្ឈន្តិ សា-
 កាបរិទេវធុត្តោមឧប្បនាយាសា ។ ១ វេទនំ អត្តតោ
 សមុបស្សតិ ១ វេទនាទំ ១ អត្តាទំ ១ អត្តនំ
 ១ វេទនំ ១ វេទនាយ ១ អត្តាទំ អហំ វេទនា មម
 វេទនាតិ ១ បរិយុដ្ឋង្គាយី ហោតិ ។ តស្ស អហំ
 វេទនា មម វេទនាតិ អបរិយុដ្ឋង្គាយី ហោតិ សា វេទនា
 វិបរិណាមតិ អញ្ញាថា ហោតិ តស្ស វេទនាវិបរិណា-
 មញ្ញាថា ១ ឧប្បជ្ឈន្តិ សាកាបរិទេវធុត្តោមឧប្ប-
 នាយាសា ។ ១ សញ្ញំ អត្តតោ សមុបស្សតិ

បានសិក្សាប្រឹក្សាធម៌ព្រះអរិយៈ ឃើញពួកសម្បត្តិ ក្លាយវិក័តធម៌
 សម្បត្តិ បានសិក្សាប្រឹក្សាធម៌សម្បត្តិ វេទនាមិនពិបាកឃើញដូច្នេះ
 ថាវាខ្លះ មិនឃើញដូច្នេះថាវាខ្លះ មិនឃើញដូច្នេះថាវាខ្លះ
 មិនឃើញដូច្នេះថាវាខ្លះ មិនប្រកាន់ថាវាខ្លះ ប្រកាន់ថាវាខ្លះ
 អញ្ញា ។ កាលបុគ្គលនោះ មិនប្រកាន់ថា វាខ្លះ ប្រកាន់ថាវាខ្លះ
 ។ លុះពេលនោះប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ សេចក្តីសោក សេចក្តីទុក្ខ ទុក្ខ
 គោមស្ស ឆ័ត្រសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ក៏មិនបានរកឡើងដល់បុគ្គល
 នោះ ព្រោះតែប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅឡើយ ។ មិនពិបាកឃើញដូច្នេះ
 វេទនាថាវាខ្លះ មិនឃើញដូច្នេះថាវាខ្លះ មិនឃើញដូច្នេះវេទនា
 ថាវាខ្លះ មិនឃើញដូច្នេះថាវាខ្លះ មិនប្រកាន់ថាវា-
 ខ្លះ វេទនា វេទនាប្រកាន់ថាវាខ្លះ ។ កាលបុគ្គលនោះ មិនប្រកាន់
 ថា វេទនា វេទនាប្រកាន់ថាវាខ្លះ លុះវេទនានោះប្រែប្រួលទៅ
 ប្លែកទៅ សេចក្តីសោក សេចក្តីទុក្ខ ទុក្ខ គោមស្ស ឆ័ត្រ
 សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត មិនរកឡើងដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះតែវេទនា
 ប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅឡើយ ។ មិនពិបាកឃើញដូច្នេះសញ្ញាថាវាខ្លះ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទទ្ធកថា

ន សញ្ញាវន្តំ វា អត្តានំ ន អត្តនំ វា សញ្ញំ ន សញ្ញា-
 យ វា អត្តានំ អហំ សញ្ញា មម សញ្ញាតិ ន បរិ-
 យុដ្ឋង្គាយំ ហោតិ ។ តស្ស អហំ សញ្ញា មម សញ្ញាតិ
 អបរិយុដ្ឋង្គាយំ នោ សា សញ្ញា វិបរិណាមតិ អញ្ញថា
 ហោតិ តស្ស សញ្ញាវិបរិណាមញ្ញថាភាវា នុប្បជ្ឈន្តិ
 សោកាបរិនេទុក្ខនោមនស្សចាយាសា ។ ន សង្ខារ
 អត្តតោ សមុបស្សតិ ន សង្ខារវន្តំ វា អត្តានំ ន
 អត្តនំ វា សង្ខារេ ន សង្ខារេសុ វា អត្តានំ អហំ
 សង្ខារ មម សង្ខារតិ ន បរិយុដ្ឋង្គាយំ ហោតិ ។
 តស្ស អហំ សង្ខារ មម សង្ខារតិ អបរិយុដ្ឋង្គាយំ-
 នោ តេ សង្ខារ វិបរិណាមន្តិ អញ្ញថា ហោន្តិ តស្ស
 សង្ខារនំ វិបរិណាមញ្ញថាភាវា នុប្បជ្ឈន្តិ សោកាបរិ-
 នេទុក្ខនោមនស្សចាយាសា ។ ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ
 សមុបស្សតិ ន វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ ន អត្តនំ
 វា វិញ្ញាណំ ន វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ អហំ វិញ្ញា-
 ណំ មម វិញ្ញាណន្តិ ន បរិយុដ្ឋង្គាយំ ហោតិ ។ តស្ស

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទទ្ធកថា

មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានសញ្ញាខ្លះ មិនឃើញនូវសញ្ញាថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ
 មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានក្នុងសញ្ញាខ្លះ មិនប្រកាន់ថាសញ្ញាគឺអញ សញ្ញា
 របស់ភាគអញទេ ។ កាលបុគ្គលនោះ មិនប្រកាន់ថាសញ្ញាគឺអញ សញ្ញា
 របស់ភាគអញទេ លុះសញ្ញានោះប្រែប្រួលទៅ ឬក៏ទៅ សេចក្តីសោក
 សេចក្តីទុក្ខ ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ក៏មិន
 កើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះតែសញ្ញាប្រែប្រួលទៅ ឬក៏ទៅឡើយ ។
 មិនពិចារណាឃើញនូវសង្ខារចាំឡើយថាជាខ្លួនខ្លះ មិនឃើញនូវខ្លួនថា
 មានសង្ខារខ្លះ មិនឃើញនូវសង្ខារចាំឡើយថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ មិនឃើញ
 នូវខ្លួនថាមានក្នុងសង្ខារចាំឡើយខ្លះ មិនប្រកាន់ថាសង្ខារចាំឡើយគឺ
 អញសង្ខារចាំឡើយរបស់ភាគអញទេ ។ កាលបុគ្គលនោះមិនប្រកាន់ថា
 សង្ខារចាំឡើយគឺអញ សង្ខារចាំឡើយរបស់ភាគអញទេ លុះសង្ខារ
 ចាំឡើយនោះប្រែប្រួលទៅ ឬក៏ទៅ សេចក្តីសោក សេចក្តីទុក្ខ ទុក្ខ ទោ-
 មនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត មិនកើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះ
 តែសង្ខារចាំឡើយប្រែប្រួលទៅ ឬក៏ទៅឡើយ ។ មិនពិចារណាឃើញ
 នូវវិញ្ញាណថាជាខ្លួនខ្លះ មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លះ មិនឃើញនូវ
 វិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ មិនប្រា-
 ប្រកាន់ថាវិញ្ញាណគឺអញ វិញ្ញាណរបស់ភាគអញទេ ។ កាលបុគ្គលនោះ

អហំ វិញ្ញាណំ មម វិញ្ញាណន្តំ អបរិយុដ្ឋង្គាយំ នោ . តំ
 វិញ្ញាណំ វិចារិណមតិ អត្តជា ហោតិ តស្ស វិញ្ញាណ-
 វិចារិណមត្តជា កាកា ទុច្ចរជ្ជន្តំ សោគមរិ ទេវទុក្ខនោម-
 ទស្សនាយាសា ។ ឯវិ ទោ កហមតិ អត្តុកាយោចិ
 ទោ ហោតិ នោ ច អត្តុចិត្តោតិ ។ ឥធមភេទ អាយ-
 ហ្មា សារីរុត្តោ អត្តមនោ ទក្កលចិត្តា កហមតិ អាយ-
 ហ្មតោ សារីរុត្តស្ស កាសិទំ អភិទន្ធិតិ ។

(៦) ឯវិ ធម្ម សុតំ ។ ឯកំ សមយំ កកវា សក្កេសុ
 វិចារិទំ ទេវទហំ នាម សក្យាទំ ចិត្តោ ។ អថ ទោ
 សម្ពាហុល បច្ឆាភូមកាមិត្តា ភិក្ខុ យេន កកវា តេន-
 ចសន្តមីសុ ឧបសន្តមីត្វា កកវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកា-
 មន្តំ ចិត្តិទីសុ ។ ឯកាមន្តំ ចិត្តិទីនា ទោ តេ ភិក្ខុ
 កកវន្តំ ឯកាទេវទំ ឥច្ឆាម មយំ កន្តេ បច្ឆាភូមិ ជន-
 មទំ កន្តំ បច្ឆាភូមេ ជនចទេ ចិត្តសំ កាយ្យុត្តំ ។

និមប្រកាទំ វិញ្ញាណនិក្ខេប វិញ្ញាណរបស់អាត្មាអញ្ចៈ លុះវិញ្ញាណ
 នោះប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ សេចក្តីសោក សេចក្តីទុក្ខ ទុក្ខ-
 គោមស្ស ទំនិសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ក៏មិនកើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ
 ព្រោះវិញ្ញាណប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅឡើយ ។ ច្បាស់ធម៌បរិ បុគ្គល
 មានកាយរសាបសេស កែចិត្តមិនបានរសាបសេស យ៉ាងនេះឯង ។
 លុះព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុ បាននិយាយពាក្យនេះហើយ ឧបាសម្ព័ន្ធ-
 កហមតិ ជាអ្នកមានសេចក្តីត្រេកអរ បានត្រេកអរទីកាសិទេវសំព្រះ
 សាវ័បុត្តមានអាយុ ។

(៦) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់គង់នៅក្នុងនិគមរោងចក្រ របស់ពួកសក្យៈ ក្នុងវិវេសក្កៈ ។
 ព្រះមានឯង ពួកភិក្ខុច្រើនរូប ដែលមានដំណើរព្រះវេទបញ្ចក្ខម បាន
 ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក្រាបថ្វាយបង្គំ
 ព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយ ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះពួកភិក្ខុទាំង
 នោះ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ
 យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន យើងខ្ញុំប្រាថ្នាខំនាំទៅកាន់ជនបទ
 ឈ្មោះបច្ឆាភូម ទំនិសម្រេចការនៅតាមស្រែ ក្នុងបច្ឆាភូមជនបទ ។

សុត្តន្តបិដក សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ខុទ្ទកនិកាយ

អបលោកិតោ មន វេ ភិក្ខុវេ សាវ័យុត្តោតិ ។ មហោ
នោ ភន្តេ អបលោកិតោ អាយស្មា សាវ័យុត្តោតិ ។ អប-
លោកេន ភិក្ខុវេ សាវ័យុត្តិ សាវ័យុត្តោ ភិក្ខុវេ មណ្ឌិតោ
ភិក្ខុនំ អនុត្តរាហិតោ សព្វាប្បចារិទ្ធនំ ។ ឯវំ ភន្តេតិ
ទោ តេ ភិក្ខុ ភក្កវតោ មច្ចុស្សាសំ ។

(៧) តេន ទោ មន សមយេន អាយស្មា សា-
វ័យុត្តោ ភក្កវតោ អវិទូវេ អត្តាតរស្មី ឯលក្ខណតុម្ភេ
និសំប្លោ ហោតិ ។ អដទោ តេ ភិក្ខុ ភក្កវតោ ភា-
សិតំ អភិទន្ធិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ភក្កវត្ថំ
អភិវាទេត្វា មនត្ថុណំ កេត្វា យេនាយស្មា សាវ័យុត្តោ
តេនុបសង្កម្មីសុ ឧបសង្កម្មិត្វា អាយស្មតា សាវ័យុត្តេន
សន្ធិ សម្មោទីសុ សម្មោទនិយំ កមំ សាវាណិយំ
វិតិសាបត្វា ឯកមន្តំ និសិទ្ធិសុ ។ ឯកមន្តំ និ-
សំប្លោ ទោ តេ ភិក្ខុ អាយស្មន្តំ សាវ័យុត្តំ ឯកនកេតិ

សុត្តន្តបិដក សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ខុទ្ទកនិកាយ

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គ្រាស់ថា ខ្មាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ
បានលាសាវ័យុត្តហើយឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន យើងទុំមិនបានលា
ព្រះសាវ័យុត្តមានកាយទេ ។ ខ្មាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ
លាសាវ័យុត្តផង ខ្មាលភិក្ខុទាំងឡាយ (ព្រោះ) សាវ័យុត្តជាមណ្ឌិត ជាអ្នក
អនុមោទន៍ភិក្ខុជាសព្វាប្បចារិ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះពុទ្ធដ៏ក
ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះគរុណា ព្រះអង្គ ។

(៨) សម័យនោះឯង ព្រះសាវ័យុត្តមានកាយ អង្គុយនៅក្បែរ
ក្នុងវិទ្យុកម្ម មិនឆ្ងាយអំពីព្រះមានព្រះភាគ ។ គ្រានោះឯង ភិក្ខុទាំង
នោះត្រេកអរ រីករាយនឹងការសំគរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយព្រោក
ចាកអាសនៈ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទក្សិណហើយចូល
ទៅក្រពះសាវ័យុត្តមានកាយ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ធ្វើសេចក្តីរីក
រាយជាមួយនឹងព្រះសាវ័យុត្ត មានកាយ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររីក
រាយនឹងពាក្យដែលគួររីករាយហើយ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះភិក្ខុទាំង
នោះអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏និយាយនឹងព្រះសាវ័យុត្ត មានកាយ

ឧត្តមបណ្ឌិត ប្រាសាទ ព្រះបាទជ័យវរ្ម័ន ៧

ឧត្តម មយំ អាវុសា សាវិបុត្ត ចង្វារ្យមិ ជនបទំ កុណ្ឌិ
 ចង្វារ្យមេ ជនបទេ ឯកសំ តាម្បត្តិ ។ អបលោកតោ
 ឆោ សត្វាតិ ។ សន្តិ ហាវុសា ឆោឆាវេជ្ជកតិ ភិក្ខុ
 ចង្វារ្យ បុទ្ធិតារោ ឧត្តមបណ្ឌិតាមិ ប្រាហ្មណបណ្ឌិតាមិ
 កហមតិបណ្ឌិតាមិ សមណបណ្ឌិតាមិ បណ្ឌិតា ហាវុ-
 សោ មទុស្ស វិមិសតា កំរំឆាយស្មត្ថានំ សត្វា តា-
 មត្តាយិទិ ។ កត្តិ វេ អាយស្មត្ថានំ ធម្មា សុស្សតា
 សុត្តហិតា សុមនសិកតា សូរឆារិតា សុប្បវិទ្យា
 បញ្ញាយ យថា ព្យាករមាឆា អាយស្មត្ថោ វត្តវាទិឆោ
 ចេវ ភគវតោ អស្សជ ធម ច ភគវត្ថំ អត្ថភេទ អត្តា-
 ចិត្តយ្យាជ ធម្មស្ស ចាទុជម្ពំ ព្យាករយ្យាជ ធម ច
 តោចំ សហជម្ពិតោ វាឆាទុហិតោ(១) ការយ្ហំ មាជំ
 អាតច្ឆយ្យាតិ ។ ទូរតោមិ មោ មយំ អាវុសា អា-
 តច្ឆយ្យាម អាយស្មតា សាវិបុត្តស្ស សន្តិកោ ឯតស្ស
 កាសិតស្ស អត្តមញ្ញកុំ សាធុ វតាយស្មត្ថិយេវ សាវិ-
 បុត្តំ បដិភាតុ ឯតស្ស កាសិតស្ស អត្តាតិ ។

១ វាតាវាតាវិចី ចាម ។

ឧត្តមបណ្ឌិត ប្រាសាទ ព្រះបាទជ័យវរ្ម័ន ៧

យ៉ាងនេះថា ហ្នាលអាវុសាសាវិបុត្ត យើងប្រាថ្នាខឹងទៅកាន់បុព្វកូន-
 ជនបទ ខឹងសម្រេចការនៅកស្រីយ ក្នុងបុព្វកូនជនបទ ។ ពួកលោក
 បានលាព្រះសាស្តាហើយ ។ ហ្នាលអាវុសា គង់បានពួកឧត្តម-
 បណ្ឌិតទូរ ប្រាហ្មណបណ្ឌិតទូរ ភហមតិបណ្ឌិតទូរ សមណបណ្ឌិតទូរ
 ជាអ្នកសូត្រស្តាប់ពាក្យដែលទៅក្នុងដៃដទៃផ្សេងៗ ព្រោះថា ពួក
 មទុស្សជាបណ្ឌិត ជាអ្នកពិចារណាប្រយោជន៍ (តែងសួរថា) ព្រះ
 សាស្តាបដិបណ្ឌិតលោកមានកាយៗនោះ តើមានលទ្ធផលម្តេច អម្បិទ
 ប្រដៅម្តេចម្តេច ។ លោកមានកាយទាំងឡាយ លោកបានស្តាប់ដោយ
 ប្រពៃ រឿនដោយប្រពៃ យកចិត្តទុកដាក់ដោយប្រពៃ បំពាក់លាក់
 ចាក់ចុះដោយប្រពៃដោយប្រាថ្នា នូវធម៌ទាំងឡាយដែរ ពួកលោក
 មានកាយ កាលនឹងដោះស្រាយ យ៉ាងណា ដែលឆ្លោះថាសម្តែង
 ភាមធម៌ ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយផង កុំពាលចង្អៀតព្រះ
 មានព្រះភាគ ដោយពាក្យមិនពិតផង ពួកខ្មៅធម៌ដ៏សមគួរដល់ធម៌ផង
 សំភាន់នាក្សបន្តិចបន្តួច ដែលប្រកបដោយធម៌ មិនធម៌ដល់ខ្លះហេតុ
 ដែលគួរគំរាមផ្សេងផង ។ ហ្នាលអាវុសា ពួកយើងខ្ញុំមកអំពីទីឆ្ងាយបច្ច័យ
 ឲ្យដឹងសេចក្តីនៃភាសិតនេះ ក្នុងសំណាក់ព្រះសាវិបុត្តមានកាយ សូម
 អភ័រ សូមព្រះសាវិបុត្តមានកាយ ចំក្បែរសេចក្តីនៃភាសិតនេះឲ្យបាន ។

(៨) តេធម្មាវុសោ សុណាមេ សាធុកំ មនសិក-
 រោមេ កាសិស្សាមីតិ ។ ឯវិមាវុសោតិ ។ តេ ភិក្ខុ
 អាយស្មតោ សាវីបុត្តស្ស មច្ចុស្សាសំ ។ អាយស្មា សា-
 វីបុត្តោ ឯតនេវេមេ សន្តិ មាវុសោ នាធាវេជ្ជកតំ ភិក្ខុ
 មញ្ញំ បុច្ឆិតារោ ទត្ថយមណ្ឌិតាមិ ព្រាហ្មណមណ្ឌិតាមិ
 កហមតិមណ្ឌិតាមិ សមណមណ្ឌិតាមិ មណ្ឌិតា មាវុ-
 សោ មនុស្សា វីមិសកា កំវាធាយស្មញ្ញានំ សត្វា កិ-
 មត្តាយីតិ ។ ឯវិ បុដ្ឋា តុម្ពោ អាវុសោ ឯវិ ព្យាករេយ្យោមេ
 ធន្តរកវិធមត្តាយី ។ តេ មាវុសោ សត្វាតិ ។ ឯវិ
 ព្យាករេមិ ។ តេ អាវុសោ អស្សុយេវ ទត្តិ មញ្ញំ
 បុច្ឆិតារោ ទត្ថយមណ្ឌិតាមិ ព្រាហ្មណមណ្ឌិតាមិ កហ-
 មតិមណ្ឌិតាមិ សមណមណ្ឌិតាមិ មណ្ឌិតា មាវុសោ
 មនុស្សា វីមិសកា កំស្មី មធាយស្មញ្ញានំ ធន្តរកវិ-
 ធមត្តាយី សត្វាតិ ។ ឯវិ បុដ្ឋា តុម្ពោ អាវុសោ

(៨) មាវុសោ បើដូច្នេះ ចូរលោកទាំងឡាយស្តាប់ ចូរ
 យកចិត្តទុកដាក់ឱ្យប្រុងចុះ ខ្ញុំនឹងសំដែងប្រាប់ ។ ភិក្ខុទាំងនោះក៏ទទួល
 ពាក្យព្រះសាវីបុត្តមានកាយុថា កុណា អាវុសោ ។ ព្រះសាវីបុត្ត
 មានកាយុ បាននិយាយយ៉ាងនេះថា មាវុសោ គង់មានពួកទត្ថិយ-
 មណ្ឌិតខ្លះ ព្រាហ្មណមណ្ឌិតខ្លះ កហមតិមណ្ឌិតខ្លះ សមណមណ្ឌិតខ្លះ
 ជាអ្នកសូត្រស្តាប់ពោធិក្នុងដល់ទៅក្នុងដៃដងដៃជ្រុង ។ មិនខាន មាវុសោ
 អាវុសោ ព្រោះពួកមនុស្សជាមណ្ឌិត ជាអ្នកតិបារណាគេប្រយោជន៍
 (តែងសួរថា) ព្រះសាស្តាចសំលោកមានកាយុនោះ តើមានន័យដូច
 ម្តេច ប្រយោជន៍អ្វី ។ មាវុសោ ពួកលោកគ្រូនស្សយ៉ាងនេះ
 ហើយ គ្រូដោះស្រាយយ៉ាងនេះថា មាវុសោ ព្រះសាស្តាចសំ
 យេនី ជាអ្នកប្រយោជន៍បាត់បង់ខ្ញុំធន្តរក ។ មាវុសោ កាល
 បើពួកលោកដោះស្រាយយ៉ាងនេះហើយ ពួកទត្ថិយមណ្ឌិតក្តី ព្រាហ្មណ-
 មណ្ឌិតក្តី កហមតិមណ្ឌិតក្តី សមណមណ្ឌិតក្តី គង់នឹងសូត្រស្តាប់
 គេទៅទៀត មាវុសោ ព្រោះពួកមនុស្សជាមណ្ឌិត ជាអ្នកតិបារណា
 គេប្រយោជន៍ (សមជាតិសួរថា) ព្រះសាស្តាចសំលោកមានកាយុ
 ប្រយោជន៍បាត់បង់ ខ្ញុំធន្តរក តើក្នុងវត្ថុអ្វី ។ មាវុសោ

ឯវិ ព្យាករយ្យាថ រូបេ ទោ អាវុសោ ធន្តរកវិទ-
 យក្កាយី សត្តា ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។ សង្ខារេសុ ។
 វិញ្ញាណោ ធន្តរកវិទយក្កាយី សត្តាតិ ។ ឯវិ ព្យាករតេម
 ទោ អាវុសោ អស្សយេវ ឧត្តរិ មញ្ញំ បុត្តិការោ ទត្តិយ-
 បណ្ឌិតាមិ ព្រាហ្មណបណ្ឌិតាមិ កហមតិបណ្ឌិតាមិ ស-
 មណបណ្ឌិតាមិ បណ្ឌិតា ហវុសោ មនុស្សា វិមីសកា
 កំ បនាយស្មន្តានំ អាទិទំ ធិស្វា រូបេ ធន្តរកវិទ-
 យក្កាយី សត្តា ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។ សង្ខា-
 រេសុ ។ វិញ្ញាណោ ធន្តរកវិទយក្កាយី សត្តាតិ ។ ឯវិ
 មុដ្ឋា តុម្ពោ អាវុសោ ឯវិ ព្យាករយ្យាថ រូបេ ទោ អាវុសោ

ពួកលោកគ្រូគេស្ម័យយ៉ាងនេះ គួរដោះស្រាយយ៉ាងនេះថា ខ្មាលអាវុសោ
 ព្រះសាស្តាទ្រង់ប្រដៅទុយាងកំចាត់ចង់ ខ្ញុំធន្តរក(១) ក្នុងរូប ។ ក្នុង
 វេទនា ។ ក្នុងសញ្ញា ។ ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់
 ប្រដៅទុយាងកំចាត់ចង់ខ្ញុំធន្តរកក្នុងវិញ្ញាណ ។ ខ្មាលអាវុសោ កាល
 បើពួកលោកដោះស្រាយយ៉ាងនេះហើយ ពួកទត្តិយបណ្ឌិតក្តី ព្រាហ្មណ-
 បណ្ឌិតក្តី កហមតិបណ្ឌិតក្តី សមណបណ្ឌិតក្តី សមជាទីនិស្សប្រសា
 តទៅទៀត ខ្មាលអាវុសោ ព្រោះពួកមនុស្សជាបណ្ឌិត កែតិចលាភ
 កេត្រាយោជនំ (កែតិស្គមៈ) ព្រះសាស្តាបេសលោកមានអាយុ ទ្រង់
 ឃើញទោសដូចម្តេច បានជាប្រដៅទុយាងកំចាត់ចង់ខ្ញុំធន្តរកក្នុងរូប ។
 ក្នុងវេទនា ។ ក្នុងសញ្ញា ។ ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់ប្រ-
 ដៅទុយាងកំចាត់ចង់ខ្ញុំធន្តរកក្នុងវិញ្ញាណ ។ ខ្មាលអាវុសោ ពួកលោក
 គ្រូគេស្ម័យយ៉ាងនេះហើយ គួរដោះស្រាយយ៉ាងនេះថា ខ្មាលអាវុសោ
 ។ សេចក្តីព្រាកព្រមរាល់ព្រឹក្ស ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទទ្ធាវគ្គ

អវិភវកស្ស អវិច្ឆន្ទស្ស អវិច្ឆេទស្ស អវិច្ឆិច្ចាសស្ស
 អវិច្ឆិច្ចាសស្ស អវិច្ឆត្តស្ស តស្ស រូបស្ស វិចារិណា-
 មញ្ញជាភាវា ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកាបរិទេវទុក្ខនោមនស្ស-
 ចាយាសា ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។ សង្ការេស្ស
 អវិភវកស្ស ។ ឃេ ។ អវិច្ឆត្តស្ស តេសំ សង្ការនំ
 វិចារិណាមញ្ញជាភាវា ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកាបរិទេវទុក្ខនោម-
 នស្សចាយាសា ។ វិញ្ញាណោ អវិភវកស្ស អវិច្ឆន្ទស្ស
 អវិច្ឆេទស្ស អវិច្ឆិច្ចាសស្ស អវិច្ឆិច្ចាសស្ស អ-
 វិច្ឆត្តស្ស តស្ស វិញ្ញាណស្ស វិចារិណាមញ្ញជាភា-
 វា ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកាបរិទេវទុក្ខនោមនស្សចាយាសា ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទទ្ធាវគ្គ

សេចក្តីសោក ឡើងឡើយ ទុក្ខ ពោមនស្ស ខឹងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត
 វេទនាភិក្ខុធី ដល់បុគ្គលដែលមិនទាន់ប្រាសចាកកន្លះ មិនទាន់ប្រាស
 ចាកន្លះ មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ មិនទាន់ប្រាសចាក
 សេចក្តីស្រឡាត់ មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ មិនទាន់
 ប្រាសចាកកណ្តា ក្នុងរូប ព្រោះតែប្រធាន ប្រែប្រួលទៅ ថ្ងៃក្រៅ ។
 ក្នុងវេទនា ។ ក្នុងសញ្ញា ។ មិនទាន់ប្រាសចាកកន្លះក្នុងសង្ការទាំង-
 ឡាយ ។ ឃេ ។ សេចក្តីសោក ឡើងឡើយ ទុក្ខ ពោមនស្ស ខឹងសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត វេទនាភិក្ខុធីដល់បុគ្គល ដែលមិនទាន់ប្រាសចាក
 កណ្តា ព្រោះតែសង្ការទាំងឡាយនោះ ប្រែប្រួលទៅ ថ្ងៃក្រៅ ។ សេចក្តី
 សោក ឡើងឡើយ ទុក្ខ ពោមនស្ស ខឹងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត វេទនា
 ភិក្ខុធីដល់បុគ្គលដែលមិនទាន់ប្រាសចាកកន្លះ មិនទាន់ប្រាសចាក
 ន្លះ មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តី
 ស្រឡាត់ មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ មិនទាន់ប្រាសចាក
 កណ្តាក្នុងវិញ្ញាណ ព្រោះតែវិញ្ញាណនោះប្រែប្រួលទៅ ថ្ងៃក្រៅ ។

ឥទ្ធិ ទោ ទោ អាវុសោ អាទិទិវិ ទិស្វា រូបេ ទទ្ទ-
 ភកវិទយេត្តាយិ សត្តា ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។
 សង្ខារេសុ ។ វិញ្ញាណោ ទទ្ទភកវិទយេត្តាយិ សត្តាទិ ។
 ឯវិ ព្យាករេចេ ទោ អាវុសោ អស្សយេវ ឧត្តរី បញ្ចិ
 បុច្ឆិការោ ទត្តិយបណ្ឌិតាមិ ប្រាហ្មណបណ្ឌិតាមិ ក-
 ហេតុបណ្ឌិតាមិ សមណបណ្ឌិតាមិ បណ្ឌិតា ហាវុសោ
 មនុស្សា វិមិសតា កី បថាយស្មន្តានិ អាទិសំសំ
 ទិស្វា រូបេ ទទ្ទភកវិទយេត្តាយិ សត្តា ។ វេទនាយ ។
 សញ្ញាយ ។ សង្ខារេសុ ។ វិញ្ញាណោ ទទ្ទភកវិទយេត្តា-
 យិ សត្តាទិ ។ ឯវិ បុត្តា តុម្ពេ អាវុសោ ឯវិ
 ព្យាករេយ្យាម រូបេ ទោ អាវុសោ វិភកតស្សី វិ-
 តទទ្ទស្ស វិកប្បេមស្ស វិកបិហសស្ស វិកបិវិទ្យា-
 ហស្ស វិកតត្ថាស្ស តស្ស រូបស្ស វិបរិណាមញ្ញជាភា-
 វា ទុប្បជ្ឈន្តិ សោកាមវិទេវទុក្ខោនាមនស្សបាយាសា ។

មាសភវុសោ ព្រះសាស្តាបេសំយេនីតំទ្វាយ ទ្រង់ឃើញរោសនៈ
 ឯង បានជាទ្រង់ប្រដៅទ្វាយកំចាត់បង្ខំឆ្នុនក្នុងក្រប ។ ក្នុងវេទនា ។
 ក្នុងសញ្ញា ។ ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់ប្រដៅទ្វាយ
 កំចាត់បង្ខំឆ្នុនក្នុងវិញ្ញាណ ។ មាសភវុសោ កាលបើពួកលោក
 ដោះស្រាយយ៉ាងនេះហើយ ពួកទុក្ខិយបណ្ឌិតក្តី ព្រាហ្មណបណ្ឌិតក្តី
 ភហេតុបណ្ឌិតក្តី សមណបណ្ឌិតក្តី សមណសូត្រសាសនាទៀត មាស
 ភវុសោ ព្រោះពួកមនុស្សជាបណ្ឌិត តែងតែចាញ់ព្រះយោជន៍ (តែង
 សូម្បី) ព្រះសាស្តាបេសំលោកមានកាយ ទ្រង់ឃើញអាទិសង្ឃជួបម្ដេច
 បានជាប្រដៅទ្វាយកំចាត់បង្ខំឆ្នុនក្នុង ក្នុងរូប ។ ក្នុងវេទនា ។ ក្នុង
 សញ្ញា ។ ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់ប្រដៅទ្វាយកំចាត់
 បង្ខំឆ្នុនក្នុងវិញ្ញាណ ។ មាសភវុសោ ពួកលោកគ្រូគេស្នូយ៉ាង
 នេះហើយ គួរព្យាករយ៉ាងនេះថា មាសភវុសោ សេចក្ដីសោត ទ្រឹក-
 ទ្រួល ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្ដីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត វេទនាទាំងឡាយ
 ដល់បុគ្គលដែលប្រាសចាកកត្តា ប្រាសចាកឆន្ទៈ ប្រាសចាកសេចក្ដីស្រ-
 ឡាញ់ ប្រាសចាកសេចក្ដីស្រឡាត់ ប្រាសចាកសេចក្ដីក្អេកក្អង
 ប្រាសចាកកណ្តាក្នុងរូប ព្រោះតែប្រឆាំងប្រែប្រួលទៅ ថ្ងៃក្រៅ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទុក្ខវគ្គ

វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។ សង្ខារេស្ស វិភក្កេស្ស វិច្ឆន្ទេស្ស
 វិកល្យេស្ស វិកច្ចិចាសស្ស វិកបរិឡាហស្ស វិកតណ្ហាស្ស
 ភេសំ សង្ខារំ វិបរិណាមញ្ញជាភាវំ ទុច្ចដ្ឋន្តិ សោ-
 កបរិទេវទុក្ខោមនស្សហយាសា ។ វិញ្ញាណោ វិភក-
 កស្ស វិច្ឆន្ទេស្ស វិកល្យេស្ស វិកច្ចិចាសស្ស វិក-
 បរិឡាហស្ស វិកតណ្ហាស្ស កស្ស វិញ្ញាណស្ស វិបរិ-
 ណាមញ្ញជាភាវំ ទុច្ចដ្ឋន្តិ សោកបរិទេវទុក្ខោមន-
 ស្សហយាសា ។ ឥទ្ធិ ទោ ចោ អកុសោ អន្តិសិសំ
 ធិស្វា វុចេ ធន្តកកវិធយត្វាយិ សត្វា ។ វេទនាយ ។
 សញ្ញាយ ។ សង្ខារេស្ស ។ វិញ្ញាណោ ធន្តកកវិធយត្វាយិ
 សត្វាភិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទុក្ខវគ្គ

ក្នុងវេទនា ។ ក្នុងសញ្ញា ។ សេចក្តីសោក ឡើងវិញ ទុក្ខ ទោមនស្ស
 ធិន៍សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត វេទនាមិនកើតឡើង ដល់បុគ្គលដែល
 ប្រាសចាកក្កៈ ប្រាសចាកនន្ទៈ ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ ប្រាស
 ចាកសេចក្តីស្រឡាត់ ប្រាសចាកសេចក្តីក្លៀកក្លាយ ប្រាសចាក
 កណ្តា ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ព្រោះតែសង្ខារទាំងឡាយនោះ ប្រែប្រួលទៅ
 ប្លែកទៅ ។ សេចក្តីសោក ឡើងវិញ ទុក្ខ ទោមនស្ស ធិន៍សេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត វេទនាមិនកើតឡើង ដល់បុគ្គលដែលប្រាសចាកក្កៈ
 ប្រាសចាកនន្ទៈ ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡា
 ត់ ប្រាសចាកសេចក្តីក្លៀកក្លាយ ប្រាសចាកកណ្តា ក្នុងវិញ្ញាណ
 ព្រោះវិញ្ញាណនោះ ប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ ។ ម្នាលអារុសា ព្រះ
 សាស្តាចសំយោងទាំងឡាយ ទ្រង់ឃើញតាមនិស្សន្ទនេះឯង បានជា
 ទ្រង់ប្រដៅទុក្ខកំចាត់បង្គំឲ្យធន្តក ក្នុងច្រ ។ ក្នុងវេទនា ។
 ក្នុងសញ្ញា ។ ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់ប្រដៅទុក្ខកំចាត់បង្គំ
 ឲ្យធន្តក ក្នុងវិញ្ញាណ ។

(៨) អកុសលេ ចាវុសោ ធម្មេ ឧបសម្ព័ន្ធ វិហរ-
 តោ និរុដ្ឋេ ថេវ ធម្មេ សុតោ វិហារោ អភវិស្ស អវិយា-
 តោ អនុបាយាសោ អបរិធុរោ កាយសង្ក ច ភេតា
 បរិ មរណា ធុត្តតិ ចាដិកត្តា ច យំនិ ភកា អកុ-
 សលានំ ធម្មានំ បហានំ វណ្ណយ្យ ។ យស្មា ច ទោ
 ភវុសោ អកុសលេ ធម្មេ ឧបសម្ព័ន្ធ វិហរតោ និរុដ្ឋេ
 ថេវ ធម្មេ ធុត្តោ វិហារោ សវិយាតោ សនុបាយាសោ
 សបរិធុរោ កាយសង្ក ច ភេតា បរិ មរណា ធុត្តតិ
 ចាដិកត្តា តស្មា ភកា អកុសលានំ ធម្មានំ បហានំ
 វណ្ណតិ ។

(១០) កុសលេ ចាវុសោ ធម្មេ ឧបសម្ព័ន្ធ វិហរ-
 តោ និរុដ្ឋេ ថេវ ធម្មេ ធុត្តោ វិហារោ អភវិស្ស សវិយា-
 តោ សនុបាយាសោ សបរិធុរោ កាយសង្ក ច ភេតា
 បរិ មរណា ធុត្តតិ ចាដិកត្តា ច យំនិ ភកា កុស-
 លានំ ធម្មានំ ឧបសម្ព័ន្ធ វណ្ណយ្យ ។ យស្មា ច ទោ
 ភវុសោ កុសលេ ធម្មេ ឧបសម្ព័ន្ធ វិហរតោ និរុដ្ឋេ

(៨) ខ្មាលភាវុសោ មួយទៀត កាលបើបុគ្គលបានឲ្យអកុសលធម៌
 ចាំឱ្យយោបាយ ការនៅជាសុខ ឥតទុក្ខ មិនចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត មិន
 ក្តៅក្រហាយក្នុងចប្បប្បន្ននឹងមានផង លុះចំណាយរាងកាយស្លាប់ទៅ ត្រូវ
 ទៅកើតក្នុងយានសួគ៌ជាប្រាកដផង សមជាព្រះមានព្រះភាគមិនសរសើរ
 កាលបើឲ្យអកុសលធម៌នេះទេ ។ ខ្មាលភាវុសោ ព្រោះហេតុនៃបុគ្គល
 បានឲ្យអកុសលធម៌ចាំឱ្យយោបាយ ការនៅជាទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តី
 លំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅ
 ក្រហាយក្នុងចប្បប្បន្ននឹងមានផង លុះចំណាយរាងកាយស្លាប់ទៅ ត្រូវទៅ
 កើតក្នុងទុក្ខគឺជាប្រាកដផង បានជាព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សរសើរកាលបើ
 បដិឲ្យអកុសលធម៌ចាំឱ្យយោបាយ ។

(១០) ខ្មាលភាវុសោ មួយទៀត កាលបើបុគ្គលបានឲ្យអកុសលធម៌
 ចាំឱ្យយោបាយ ការនៅជាទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយ
 សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ក្នុងចប្បប្បន្ន
 នឹងមានផង លុះចំណាយរាងកាយស្លាប់ទៅ ត្រូវទៅកើតក្នុងទុក្ខគឺជាប្រា-
 កដផង សមជាព្រះមានព្រះភាគទ្រង់មិនសរសើរ ឲ្យការបំរើឲ្យអកុសល-
 ធម៌ចាំឱ្យយោបាយនេះទេ ។ ខ្មាលភាវុសោ ព្រោះហេតុនៃបុគ្គលបាន ឲ្យ
 អកុសលធម៌ចាំឱ្យយោបាយ ការនៅជាសុខ ឥតទុក្ខ មិនចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត

សុត្តន្តបិដក សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ខុទ្ទកនិកាយ

អបរិធិប្បហោ កាយស្ស ច ភេតា បរិ មរណា សុកតំ
 ចាដិកត្តា តស្មា ភកវា កុសលាចំ ធម្មាចំ ឧបសម្មនំ
 វណ្ណតិកំ ។ ឥន្ទមរោច អាយស្មា សាវីបុត្តោ ។ អត្ថ-
 មថា តេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ សាវីបុត្តស្ស ភាសិតំ អភិ-
 ធនុទ្ធិ ។

[១១] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ អាយស្មា
 មហាកថាថោ អវន្តិសុ វិហារតិ កុរុយេវ បថាតេ បព្វ-
 តេ ។ អថទោ ហលិទ្ធិកាធិ គហបតិ យេនាយស្មា
 មហាកថាថោ តេធនុបសន្តមិ ឧបសន្តមិថា អាយស្មន្តិ
 មហាកថាចំ អភិវាជេថា ឯកមន្តិ ឯសិធិ ។ ឯកមន្តិ
 ឯសិធា ទោ ហលិទ្ធិកាធិ គហបតិ អាយស្មន្តិ មហា-
 កថាចំ ឯកនរោច វុត្តមិទំ កន្តេ ភកវតា អដ្ឋកាវក្កិយេ
 មាគណ្ឌិយប្បញ្ញោ

សុត្តន្តបិដក សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ខុទ្ទកនិកាយ

ឯនក្កក្រហាយ ក្នុងបច្ចុប្បន្នកំខានផង លុះចំណាយក៏កាយស្លាប់ទៅ
 ត្រូវបានសុភកិច្ចប្រាកដផង បានជាព្រះមានព្រះភាគ ច្រើនសរសើរ
 នូវការបំពេញកុសលធម៌ចំពោះខ្លួន ។ ព្រះសាវីបុត្តមានអាយុ សំដែង
 ភាសិតនេះចប់ហើយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ជាអ្នកមានសេចក្តីត្រេកអរ
 បានត្រេកអរ នឹងភាសិត របស់ព្រះសាវីបុត្ត មានអាយុ ។

[១១] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមហាកថានៈ
 មានអាយុ គង់នៅលើភ្នំមានជ្រោះ (ម្ខាង) ទៀបគ្រន្ទីរឈ្នះកុរុយេវ
 ក្នុងអវន្តិជនបទ ។ ព្រះនារេន្ទ គហបតិឈ្នះហលិទ្ធិកាធិ បានចូល
 ទៅក្រេបបង្គំមហាកថានៈមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះ
 មហាកថានៈមានអាយុ ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះហលិទ្ធិកា-
 ធិគហបតិអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏បាននិយាយនឹងព្រះមហាកថានៈ
 មានអាយុ យ៉ាងនេះថា ចរិតក្រណាម្នាក់សំដីចម្រើន សុភាសិតនេះ
 ព្រះមានព្រះភាគ បានសំដែងទុក ក្នុងអានុកូលប្បញ្ញោ ដែលរាប់
 បញ្ចូលក្នុងអដ្ឋកថា

ឧត្តមយុទ្ធិ ប្រធានបញ្ជាសក្តិ ឧត្តមបរិស្ថាន បរិស្ថាន

ឧត្តម បរិស្ថាន អធិការសាលា

ការងារ អនុវត្ត ឬ ធុរកិច្ច

ការងារ វិស្វកម្ម អនុវត្តការងារ

កង ឧត្តម ធុរកិច្ច កងយោធពល

សម្រាប់ ឧត្តម កងយោធពល សង្គ្រោះ កងយោធពល
កង វិស្វកម្ម អនុវត្ត ធុរកិច្ច ។

(១២) រូបធាតុ ទៅ កងយោធពល វិស្វកម្ម ឧត្តម
រូបធាតុកងយោធពល ឧត្តម វិស្វកម្ម ឧត្តម ឧត្តម
រូបធាតុ ទៅ កងយោធពល វិស្វកម្ម ឧត្តម រូបធាតុ
កងយោធពល ឧត្តម វិស្វកម្ម ឧត្តម ឧត្តម
សញ្ញាធាតុ ទៅ កងយោធពល វិស្វកម្ម ឧត្តម សញ្ញា
ធាតុកងយោធពល ឧត្តម វិស្វកម្ម ឧត្តម ឧត្តម
សញ្ញាធាតុ ទៅ កងយោធពល វិស្វកម្ម ឧត្តម សញ្ញា
ធាតុកងយោធពល ឧត្តម វិស្វកម្ម ឧត្តម ឧត្តម
ឧត្តម ទៅ កងយោធពល ឧត្តម ឧត្តម ឧត្តម ។

ឧត្តមយុទ្ធិ ប្រធានបញ្ជាសក្តិ ឧត្តមបរិស្ថាន បរិស្ថាន

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (ប្រជាជន) ជាអ្នកមិនមានការ
អនុវត្តការងារក្នុងស្ថានភាព (ការងារទាំង៦) ជាអ្នកប្រាជ្ញ
មិនបានធ្វើការសម្រេចស្តីពីស្ថានភាព ក្នុងស្ថានភាព ជាអ្នកមិនមានការ
ការងារទាំង៦ មិនបានប្រាថ្នាទៅក្នុងអនាគតកាល មិន
គប្បីធ្វើការសម្រេចស្តីពីស្ថានភាព ។

បញ្ជីប្រធានបញ្ជាសក្តិ ដែលបានប្រើប្រាស់
ដោយសេចក្តីចង់ ត្រូវយល់ដោយពិស្តារដូចខាងក្រោម ។

(១២) ប្រធានបញ្ជាសក្តិ រូបធាតុ ឬ ធុរកិច្ច ឬ ធុរកិច្ច ឬ ធុរកិច្ច
វិស្វកម្ម ដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធដោយការប្រកួតប្រជែង ហៅថាការអនុវត្ត
ការងារ ។ ប្រធានបញ្ជាសក្តិ រូបធាតុ ឬ ធុរកិច្ច ឬ ធុរកិច្ច ឬ ធុរកិច្ច
ឧត្តមវិស្វកម្ម ដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធដោយការប្រកួតប្រជែង ហៅថាការ
អនុវត្តការងារ ។ ប្រធានបញ្ជាសក្តិ សញ្ញាធាតុ ឬ ធុរកិច្ច ឬ ធុរកិច្ច ឬ ធុរកិច្ច
វិស្វកម្ម ឧត្តមវិស្វកម្ម ដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធដោយការប្រកួតប្រជែង សញ្ញាធាតុ
ហៅថាការអនុវត្តការងារ ។ ប្រធានបញ្ជាសក្តិ សញ្ញាធាតុ ឬ ធុរកិច្ច ឬ ធុរកិច្ច ឬ ធុរកិច្ច
ឧត្តមវិស្វកម្ម ឧត្តមវិស្វកម្ម ដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធដោយការប្រកួតប្រជែង សញ្ញាធាតុ
ហៅថាការអនុវត្តការងារ ។ ប្រធានបញ្ជាសក្តិ ឬ ធុរកិច្ច ឬ ធុរកិច្ច ឬ ធុរកិច្ច
អនុវត្តការងារ យ៉ាងណាក៏ដោយ ។

(១៣) កាសិញ កហមតិ អនោកសារី ហោតិ ។
 រូបធាតុយោ ទោ កហមតិ យោ ធន្នោ យោ រកោ
 យា ធន្នំ យា តណ្ហា យេ ឧបាយុបាធានា ចេ-
 តសោ អធិដ្ឋាធាភិធិវេសាទុសយា តេ តថាគតស្ស
 បហំនា ឧច្ឆិទ្ធម្វលា តាលាវត្ថុកតា អនេកាវុត្តតា
 អាយតី អនុប្បនធម្មា តស្មា តថាគតោ អនោក-
 សារីតិ វុទ្ធពិ ។ វេទនាធាតុយោ ទោ កហមតិ ។
 សញ្ញាធាតុយោ ទោ កហមតិ ។ សង្ខារធាតុយោ
 ទោ កហមតិ ។ វិញ្ញាណធាតុយោ ទោ កហមតិ
 យោ ធន្នោ យោ រកោ យា ធន្នំ យា តណ្ហា យេ
 ឧបាយុបាធានា ចេតសោ អធិដ្ឋាធាភិធិវេសាទុសយា
 តេ តថាគតស្ស បហំនា ឧច្ឆិទ្ធម្វលា តាលាវត្ថុកតា
 អនេកាវុត្តតា អាយតី អនុប្បនធម្មា តស្មា តថាគតោ

(១៣) ម្ចាស់កហមតិ ពុទ្ធប្រាជ្ញាជាគតមិនមានការអន្តោលទៅរក
 ផ្ទះ កើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់កហមតិ សេចក្តីប៉ិនប៉ង កម្រេក សេចក្តី
 រីករាយ សេចក្តីប្រាថ្នាណា ក្នុងរូបធាតុ មួយទៀត ។ ធាយ^(១) និង
 ឧបាទាន^(២)ណា ដែលជាទីឈរ ជាទីអង្គុយ ជាទីដេក របស់
 អកុសលចិត្ត ធម៌ចាំរំលោភ ព្រះតថាគតបានលះចំហើយ បានភាស
 រំលឹកគល់អស់ហើយ បានធ្វើឲ្យសល់នៃទីនៅ ដូចជាទីនៅនៃដើមភ្លាត
 បានធ្វើឲ្យលែងមានបែបភាព ជាសភាពមិនកើតទៅ ព្រោះហេតុនោះ
 បានជានោះហៅថា ព្រះតថាគត មិនមានការអន្តោលទៅរកផ្ទះ ។
 ម្ចាស់កហមតិ ក្នុងវេទនាធាតុ ។ ម្ចាស់កហមតិ ក្នុងសញ្ញាធាតុ ។
 ម្ចាស់កហមតិ ក្នុងសង្ខារធាតុ ។ ម្ចាស់កហមតិ សេចក្តីប៉ិនប៉ង
 កម្រេក សេចក្តីរីករាយ សេចក្តីប្រាថ្នាណា ក្នុងវិញ្ញាណធាតុ មួយ
 ទៀត ។ ធាយ និងឧបាទានណា ដែលជាទីឈរ ជាទីអង្គុយ
 ជាទីដេក របស់អកុសលចិត្ត ធម៌ចាំរំលោភ ព្រះតថាគតបានលះ
 ចំហើយ បានភាសរំលឹកគល់អស់ហើយ បានធ្វើឲ្យសល់នៃទី
 នៅដូចជាទីនៅនៃដើមភ្លាត បានធ្វើឲ្យលែងមានបែបភាព ជាសភាព
 មិនកើតទៅ ព្រោះហេតុនោះ បានជានោះហៅថា ព្រះតថាគត

១ ធាយនីវេទនា ១ វិទ្យុ ។ ២ ឧបាទាន ៤ មានកម្មបាទានជាដើម (អដ្ឋកថា) ។

វត្ថុសំយោគ ឬសច្ចៈសក ឧបាយវិជ្ជា ឬបរមា

អនោកាសាវតិ វុច្ចតិ ។ ឯ ឧបាយវិជ្ជា អនោកាសាវ

ហោតិ ។

(១២) កថញ្ច កថាបតិ ឯកោកសាវិ ហោតិ ។ រូប-

ធិមិត្តធិកោកសាវិធិតទ្វា ទោ កថាបតិ ឯកោកសាវិ

វុច្ចតិ ។ សទ្ធិមិត្ត ។ បេ ។ កទ្ធិមិត្ត ... រសធិមិត្ត...

ដោដ្ឋធិមិត្ត... ធម្មធិមិត្តធិកោកសាវិធិតទ្វា ទោ កថា-

បតិ ឯកោកសាវិ វុច្ចតិ ។ ឯ ឧបាយវិជ្ជា អនោកាសាវ

ហោតិ ។

(១៣) កថញ្ច កថាបតិ អនោកោកសាវិ ហោតិ ។

រូបធិមិត្តធិកោកសាវិធិតទ្វា ទោ កថាបតិ កថាភកស្ស

បហីនា ឧច្ឆិទ្ធម្មលា កាលាវត្ថុកតា អនោកោកសាវិ

វត្ថុសំយោគ ឬសច្ចៈសក ឧបាយវិជ្ជា ទី ១

មិនមានការអនុវត្តទៅក្នុង ។ ម្ចាស់គោតិ ព្រះកថាភកមិនមាន
ការអនុវត្តទៅក្នុង យ៉ាងនេះឯង ។

(១៤) ម្ចាស់គោតិ ចុះបុគ្គលដែលមានការអនុវត្តទៅក្នុង
ស្នាក់ (កាលណាចំណង់) កើតឡើង ។ ម្ចាស់គោតិ បុគ្គលដែល
ហៅថាមានការអនុវត្តទៅក្នុងស្នាក់ ព្រោះការផ្សាយទៅ និងការ
ជាប់ពាក់កណ្តាលដែលកើតឡើងក្នុងក្នុងស្នាក់ គឺប្រធានមិត្ត ។ សទ្ធិ-
មិត្ត ។ បេ ។ ឧច្ឆិទ្ធម្មលា ... រសធិមិត្ត ... ដោដ្ឋធិមិត្ត ... ម្ចាស់គោតិ
បុគ្គលដែលហៅថា មានការអនុវត្តទៅក្នុងស្នាក់ ព្រោះការផ្សាយ
ទៅ និងការជាប់ពាក់កណ្តាលដែលកើតឡើងក្នុងក្នុងស្នាក់ គឺប្រ-
ធានមិត្ត ។ ម្ចាស់គោតិ បុគ្គលដែលមានការអនុវត្តទៅក្នុងស្នាក់
យ៉ាងនេះឯង ។

(១៥) ម្ចាស់គោតិ ចុះព្រះកថាភកដែលមិនមានការអនុវត្តទៅ
ក្នុងស្នាក់ កើតឡើង ។ ម្ចាស់គោតិ សេចក្តីផ្សាយទៅ និង
ការជាប់ពាក់កណ្តាលដែលកើតឡើងក្នុងក្នុងស្នាក់ គឺប្រធានមិត្ត ព្រះ
កថាភកទានបរមីពាលហើយ ទានសាវ័កលីនស័កស័ហើយ ទានធ្វើ
ឲ្យសល់តែទីនៅដូចជាទីនោះនឹងមាន ទានធ្វើឲ្យសល់មានបែបភក

អាយតី អនុប្បន្នធម្មា ភស្មា ភតាភតោ អនិកោតសា-
 វីតិ វុទ្ធពិ ។ សទ្ធពិមិត្ត ។ បេ ។ ភទ្ធពិមិត្ត ... វស-
 វិមិត្ត ... ដោដ្ឋព្វវិមិត្ត ... ធម្មវិមិត្តនិកោតវិសាវិទិតថា
 ទោ ភហមតិ ភតាភតស្ស បហីយា ទុច្ឆន្ទ្រលា កាលា-
 វត្ថុកតា អនាវត្តតា អាយតី អនុប្បន្នធម្មា ភស្មា
 ភតាភតោ អនិកោតសាវីតិ វុទ្ធពិ ។ ឯវិ ទោ ភហមតិ
 អនិកោតសាវី ហោតិ ។

[១៦] កថេវា ភហមតិ កាខេ សទ្ធវិជាកា
 ហោតិ ។ ឥធម ភហមតិ ឯកោតោ កិហីយា សំសដ្ឋោ
 វិហាវតិ សហន្តិ សហសោកី សុទិភេសុ សុទិភោ

ជាសភាពមិនកើតនៅ ព្រោះហេតុនោះ បានជាគេហៅថា ព្រះភតា-
 ភតា មិនមានការកេត្តាលទៅកកទ្រុឌស្លាក់ (ការប្បណ៍ទាំង ៦) ។
 សទ្ធពិមិត្ត ។ បេ ។ ភទ្ធពិមិត្ត ... វសវិមិត្ត ... ដោដ្ឋព្វវិមិត្ត ... ខ្នាល
 ភហមតិ សេចក្តីផ្សាយទៅ និងការជាប់ជំពាក់នៃកិលេសដែលកើតឡើង
 ក្នុងកន្លែងស្លាក់ធម្មវិមិត្ត ព្រះភតាភតាបានលះចំពោះហើយ បាន
 កាសិវិលីកល់កសល់ហើយ បានធ្វើឱ្យសល់តែទំនេរដូចជាទំនេរនៃដើម
 ភ្លេង បានធ្វើឱ្យសល់តែទំនេរចាក ជាសភាពមិនកើតនៅ ព្រោះ
 ហេតុនោះ បានជាគេហៅថា ព្រះភតាភតា មិនមានការកេត្តាលទៅ
 កកទ្រុឌស្លាក់ ។ ខ្នាលភហមតិ ព្រះភតាភតាមិនមានការកេត្តាលទៅ
 កកទ្រុឌស្លាក់ យ៉ាងនេះឯង ។

[១៦] ខ្នាលភហមតិ ក៏ក្នុងវេលាមានសេចក្តីស្ងៀមស្ងាត់ក្នុងស្រុក
 ធ្វើដូចម្តេច ។ ខ្នាលភហមតិ ក៏ក្នុងក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកច្រឡំច្រ-
 ឡំដោយពួកគ្រហស្ថ មានសេចក្តីរីករាយជាមួយគ្នា មានសេចក្តីសាក
 ជាមួយគ្នា កាលបើពួកគ្រហស្ថមានសេចក្តីសុខ ក៏បានសេចក្តីសុខផង

វន្តសំយុង្គស្ស ទ្វលចណ្ឌាសកេ ឥណ្ឌចិវត្តោ ឃបមោ

ទុក្ខំតេសុ ទុក្ខំតោ ឧប្បន្នេសុ តិច្ឆការណីយេសុ អត្ត-

នា តេសុ យោកំ អាចជ្ជតិ ។ ឯវំ ទោ កហមតិ កាមេ

សន្តវជាតោ ហោតិ ។

[១៧] កាដញ្ច កហមតិ កាមេ ន សន្តវជាតោ

ហោតិ ។ ៧៨ កហមតិ កិក្កុ កិហិហិ អសិសដ្ឋោ

វិហាតិ ន សហនន្តិ ន សហសោភី ន សុទិវេសុ

សុទិវោ ន ទុក្ខំតេសុ ទុក្ខំតោ ឧប្បន្នេសុ តិច្ឆក-

រណីយេសុ ន អត្តនា តេសុ យោកំ អាចជ្ជតិ ។ ឯវំ

ទោ កហមតិ កាមេ ន សន្តវជាតោ ហោតិ ។

វន្តសំយុង្គ ទ្វលចណ្ឌាសកេ ឥណ្ឌចិវត្ត ទី ១

កាលបើពួកគ្រហស្ថបានសេចក្តីខ្ពក្ខ ក៏បានសេចក្តីទុក្ខផង កាលបើពួក

គ្រហស្ថទាំងនោះ មានកិច្ចការដែលត្រូវធ្វើកើតឡើង ដូចរូបវាងក្នុង

កិច្ចទាំងនោះដោយខ្លួនឯង ។ ម្ចាស់គហបតី ក៏កុំមានសេចក្តីស្ម័គ្រស្មាល

ក្នុងស្រុក យ៉ាងនេះឯង ។

[១៧] ម្ចាស់គហបតី ចុះក៏កុំដែលមិនស្ម័គ្រស្មាលក្នុងស្រុក គឺ

ដូចម្តេច ។ ម្ចាស់គហបតី ក៏កកស្ទះសាសនានេះ មិនច្រឡំច្រឡំដោយ

ពួកគ្រហស្ថ មិនត្រេកអរដោយម្តងៗ មិនមានសេចក្តីសោកដោយម្តងៗ

កាលបើពួកគ្រហស្ថ បានសេចក្តីសុខ ក៏មិនបានសេចក្តីសុខដោយផង

កាលបើពួកគ្រហស្ថ បានសេចក្តីទុក្ខ ក៏មិនបានសេចក្តីទុក្ខដោយផង

កាលបើពួកគ្រហស្ថ មានកិច្ចការដែលត្រូវធ្វើកើតឡើង ក៏មិនដូចរូប

វាងក្នុងកិច្ចការទាំងនោះដោយខ្លួនឯង ។ ម្ចាស់គហបតី ក៏កុំដែលមិន

ស្ម័គ្រស្មាលក្នុងស្រុក យ៉ាងនេះឯង ។

[១៨] កាថព្វ គហបតិ កាមេហិ ន វិត្តោ ហោ-

តិ ។ ឥធម គហបតិ ឯកាប្ចោ កាមេសុ អវិភវកោ

ហោតិ អវិភច្ឆប្ចោ អវិភប្បេហោ អវិភមិចាសោ អវិភមវិ-

ឡោហោ អវិភតណ្ហោ ។ ឯវិ ទោ គហបតិ កាមេហិ ន

វិត្តោ ហោតិ ។

[១៩] កាថព្វ គហបតិ កាមេហិ វិត្តោ ហោតិ ។

ឥធម គហបតិ ឯកាប្ចោ កាមេសុ វិភវកោ ហោតិ

វិភច្ឆប្ចោ វិភប្បេហោ វិភមិចាសោ វិភមវិឡោហោ វិភ-

តណ្ហោ ។ ឯវិ ទោ គហបតិ កាមេហិ វិត្តោ ហោតិ ។

[១៨] ម្នាលគហបតិ ចុះភិក្ខុដែលស្ងាត់ចាកកាម តើដូច

ម្តេច ។ ម្នាលគហបតិ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ មិនទាន់ប្រាសចាក

ការម្រក មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីប៉ិនប៉ង មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តី

ស្រឡាញ់ មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីស្រេកឃ្លាន មិនទាន់ប្រាសចាក

សេចក្តីក្តៅក្រហាយ មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាមទាំងឡាយ

នៅឡើយ ។ ម្នាលគហបតិ ភិក្ខុដែលស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ

យ៉ាងនេះឯង ។

[១៩] ម្នាលគហបតិ ចុះភិក្ខុដែលស្ងាត់ចាកកាម តើដូចម្តេច ។

ម្នាលគហបតិ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ ប្រាសចាកការម្រក ប្រាសចាក

សេចក្តីប៉ិនប៉ង ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ ប្រាសចាកសេចក្តីស្រេក

ឃ្លាន ប្រាសចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ប្រាសចាកសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាម

ទាំងឡាយ ។ ម្នាលគហបតិ ភិក្ខុដែលស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ យ៉ាង

នេះឯង ។

[២០] កថេត្វ កថាបតិ បុរាណេវ ហោតិ ។
 ឥធិ កថាបតិ ឯកទ្វយ្យ ឯវិ ហោតិ ឯវិរូបោ សិយំ
 អនាគតមន្ទានំ ឯវិវេទនោ សិយំ អនាគតមន្ទានំ ឯវិ-
 សញ្ញា សិយំ អនាគតមន្ទានំ ឯវិសង្ការោ សិយំ អ-
 នាគតមន្ទានំ ឯវិវិញ្ញាណោ សិយំ អនាគតមន្ទានំ ឯវិ ។
 ឯវិ ទោ កថាបតិ បុរាណេវ ហោតិ ។

[២១] កថេត្វ កថាបតិ អបុរាណេវ ហោតិ ។
 ឥធិ កថាបតិ ឯកទ្វយ្យ ឯ ឯវិ ហោតិ ឯវិរូបោ សិយំ
 អនាគតមន្ទានំ ឯវិវេទនោ សិយំ អនាគតមន្ទានំ ឯវិ-
 សញ្ញា សិយំ អនាគតមន្ទានំ ឯវិសង្ការោ សិយំ អនា-
 គតមន្ទានំ ឯវិវិញ្ញាណោ សិយំ អនាគតមន្ទានំ ឯវិ ។ ឯវិ
 ទោ កថាបតិ អបុរាណេវ ហោតិ ។

[២០] ម្ចាស់គហបតី ចុះកិត្តិយ៍អ្នកប្រាថ្នាទៅក្នុងអនាគតកាល
 តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់គហបតី កិត្តិយ៍ក្នុងសាសនានេះ មានសេចក្តី
 ប្រាថ្នាយ៉ាងនេះថា សូមឱ្យភាគអញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនា-
 គត សូមឱ្យមានវេទនាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឱ្យមានសញ្ញា
 យ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឱ្យមានសង្ការយ៉ាងនេះ ក្នុងកាល
 ជាអនាគត សូមឱ្យមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត ។
 ម្ចាស់គហបតី កិត្តិយ៍អ្នកប្រាថ្នាទៅក្នុងអនាគតកាល យ៉ាងនេះឯង ។

[២១] ម្ចាស់គហបតី ចុះកិត្តិយ៍អ្នកមិនប្រាថ្នាទៅក្នុងអនាគតកាល
 តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់គហបតី កិត្តិយ៍ក្នុងសាសនានេះ មិនមានសេចក្តី
 ប្រាថ្នាយ៉ាងនេះ សូមឱ្យភាគអញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអ-
 នាគត សូមឱ្យមានវេទនាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឱ្យមាន
 សញ្ញាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឱ្យមានសង្ការយ៉ាងនេះ ក្នុង
 កាលជាអនាគត សូមឱ្យមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត ។
 ម្ចាស់គហបតី កិត្តិយ៍អ្នកមិនប្រាថ្នាទៅក្នុងអនាគតកាល យ៉ាងនេះឯង ។

(២២) តាថព្យា កហាបតិ តាមី វិក្កយ្ហ ជនេន កត្តា
 ហោតិ ។ វេទ កហាបតិ ឯកទ្វេរា ឯវ្យាបី តាមី តត្ថា
 ហោតិ ន ត្វំ ឥមំ ធម្មវិនយំ អាជានាសិ អហំ ឥមំ
 ធម្មវិនយំ អាជានាមិ តេ ត្វំ ឥមំ ធម្មវិនយំ អាជានិស្ស-
 រសិ មិច្ឆាបដិបន្នោ ភូមសិ អហាមស្មិ សម្មាបដិបន្នោ
 ចុរេ វិនិយមី មច្ឆា អវេទ មច្ឆា វិនិយមី ចុរេ អវេទ ស-
 ហិតម្មេ អសហិតន្តេ អនិច្ចត្តន្តេ វិមាវតី អាហមិទោ
 តេ វាជោ ចរ វាធម្មមោត្តរាយ ឯក្កហិតោសិ ធិត្វេធម៌ា
 វា សកេ បហោសីតិ ។ ឯវំ ខោ កហាបតិ តាមី វិក្កយ្ហ
 ជនេន កត្តា ហោតិ ។

(២២) ម្ចាស់គហបតី ចុះភិក្ខុធ្វើទូរពាក្យទាស់វែងជាមួយនឹងជន
 តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់គហបតី ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ និយាយពាក្យ
 មានសភាពយ៉ាងនេះថា អ្នកមិនស្គាល់ច្បាស់នូវធម៌វិន័យនេះទេ ថ្ងៃរៀប
 ស្គាល់ច្បាស់ធម៌វិន័យនេះ អ្នកនឹងស្គាល់ធម៌វិន័យនេះដូចម្តេចបាន អ្នក
 ជាអ្នកប្រតិបត្តិទុស ថ្ងៃរៀបប្រតិបត្តិត្រូវ ពាក្យដែលអគួរនិយាយមុន
 អ្នកទៅជាមួយក្រោយ ពាក្យដែលអគួរនិយាយក្រោយ អ្នកទៅ
 ជាមួយមុន ពាក្យរបស់ថ្ងៃរៀបមានប្រយោជន៍ ពាក្យរបស់អ្នកមិនមាន
 ប្រយោជន៍ទេ វត្ថុដែលអ្នកសន្សំមកយូរហើយ ដល់មកត្រូវសំដីថ្មីក៏
 បែរតទៅ ថ្ងៃរៀបគេទោសអ្នកហើយ ចូរអ្នកទៅរកដោះស្រាយ (ឲ្យរួចចុះ)
 ថ្ងៃសន្តិភ័ស្តនឹងអ្នកហើយ បើអ្នកគ្រាន់បើ អ្នកដោះស្រាយមកចុះ ។
 ម្ចាស់គហបតី ភិក្ខុធ្វើទូរពាក្យទាស់វែងជាមួយនឹងជន យ៉ាងនេះឯង ។

រទ្ធសំយ្យស្ស មូលចណ្ឌាសកេ នរុណចិត្តោ យវាមា

[២៣] កាចត្វា កហបតិ កាដិ ន វិក្កយ្យ ជនេន
 កត្តា ហោតិ ។ នន កហបតិ កត្តា ន ឯវុប្បិ កាដិ
 កត្តា ហោតិ ន ភ្នំ នមិ ធម្មវិនយំ អាជាតាសិ អហំ
 នមិ ធម្មវិនយំ អាជាតាមិ កំ ភ្នំ នមិ ធម្មវិនយំ អា-
 ជាតិស្សសិ មិច្ឆាចដិបន្នោ ត្រមសិ អហមស្មិ សម្មាប-
 ដិបន្នោ បុរេ វចនីយំ បច្ឆា អវច បច្ឆា វចនីយំ បុរេ
 អវច សហិតម្មេ អសហិតន្នេ អនិចិណ្ឌន្នេ វិបកវត្ថុ
 អាណមិនោ តេ វានោ ថវ វាធម្មមោក្ខាយ ធិត្តហិ-
 កាសំ និព្វេនេហំ វា សនេ ចហោសីតិ ។ ឯវិ ទោ
 កហបតិ កាដិ ន វិក្កយ្យ ជនេន កត្តា ហោតិ ។

[២៤] នតិ ទោ កហបតិ យន្តំ វត្ថុំ កកវតា អដ្ឋ-
 កាវត្ថិយេ មាគណ្ឌិច្ឆយត្តោ

រទ្ធសំយ្យស្ស មូលចណ្ឌាសកេ នរុណចិត្តោ ទំ ១

[២៥] ចុះក្នុងមិនធ្វើឲ្យពាក្យទាស់ទែងជាមួយនឹងជន គេដូច
 ម្តេច ។ ម្ចាស់គហបតិ ក៏ក្នុងសាសនានេះ មិននិយាយពាក្យមាន
 សភាពយ៉ាងនេះថា អ្នកមិនស្គាល់ច្បាស់នូវធម៌វិន័យនេះទេ ខ្ញុំរឹបស្គាល់
 ច្បាស់នូវធម៌វិន័យនេះ អ្នកនឹងស្គាល់ធម៌វិន័យនេះដូចម្តេចបាន អ្នកជា
 អ្នកប្រតិបត្តិទុស ខ្ញុំរឹបប្រតិបត្តិត្រូវ ពាក្យដែលគេគួរនិយាយមុន អ្នក
 ទៅជាមួយក្រោយ ពាក្យដែលគេគួរនិយាយក្រោយ អ្នកទៅជា
 និយាយមុន ពាក្យរបស់ខ្ញុំរឹបមានប្រយោជន៍ ពាក្យអ្នកមិនមានប្រ-
 យោជន៍ទេ វត្ថុដែលអ្នកសន្សំមកយូរហើយ ដល់មកត្រូវសំរិះខ្ញុំក៏រឹបរឹត
 ទៅ ខ្ញុំរឹបរឹតទោសអ្នកហើយ ចូរអ្នកទៅរកដេរទោស (ឱ្យរួចចុះ) ខ្ញុំសន្តិ
 សន្តិអ្នកហើយ បើអ្នកគ្រាន់បើ អ្នកដោះស្រាយមកចុះ ។ ម្ចាស់
 គហបតិ ក៏ក្នុងមិនធ្វើឲ្យពាក្យទាស់ទែងជាមួយនឹងជន យ៉ាងនេះឯង ។

[២៦] ម្ចាស់គហបតិ កាសិតដែលព្រះមានព្រះភាគបានស្រាវ
 ហើយ ក្នុងមាគណ្ឌិយយុត្តោ ដែលកប់ចូលក្នុងគង្គានុត្តរ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ទទ្ធាវដ្តោ

ខុំ កំ មហាយ អនិកេតសាវ

តាមេ អកុច្ចំ មុនិ សន្តតំ

តាមេហំ វិត្តោ អប្បត្តារោ

កជំ ន វិត្តយ្ហ នីលេន កយិរាតិ ។

ឥមស្ស ទោ គហបតិ កកវតា សន្តិវត្តេន ភាសិ-
តស្ស ឯវំ វិត្តារេន អត្តោ នដ្ឋោតិ ។

[២៥] ឯវុទ្ធេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ អាយស្មា
មហាកត្វារោ អវន្តិសុ វិហរតិ កុរុយេវ មចាតេ
ចត្វតេ ។ អថទោ ហលិទ្ធិកានិ គហបតិ យេនា-
យស្មា មហាកត្វារោ តេនុបសន្តមិ ឧបសន្តមិត្វា
អាយស្មន្តំ មហាកត្វារំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និស័-
នំ ។ ឯកមន្តំ និស័ន្នោ ទោ ហលិទ្ធិកានិ គហ-
បតិ អាយស្មន្តំ មហាកត្វារំ ឯកនេវេន វុត្តមិទំ
កន្ត កកវតា សក្កច្បញ្ញោ យេ តេ សមណាប្រាហ្មណា

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយ ទទ្ធាវដ្ត

ព្រះភគវតី លះបង់ផ្ទះគឺបញ្ចក្ខន្ធហើយ ជាអ្នកមិនមានការ
អន្ទាលទៅរកកន្លែងស្នាក់ (គឺការដំណាំទាំង ៦) ជាអ្នកប្រាជ្ញ
មិនធ្វើសេចក្តីស្និទ្ធស្នាលក្នុងស្រុក ជាអ្នកទំនេររោគតាមទាំង-
ឡាយ មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នាទៅក្នុងឥន្ទ្រគតកាល មិនធម្មី
ធ្វើឲ្យពាក្យទាស់ទែងជាមួយនឹងជន ផ្សេងៗ ។

ម្ចាស់គហបតិ សេចក្តីនៃព្រះពុទ្ធដ៏កា ដែលព្រះមានព្រះភាគ
ត្រាស់ហើយ ដោយសង្ខេបនេះឯង អ្នកត្រូវយល់សេចក្តីដោយពិស្តារ
យ៉ាងនេះចុះ ។

[២៥] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមហាក្សត្រានេះ
មានកាយុ គង់នៅលើភ្នំដែលមានជ្រោះមាត់ ទៀបក្រុង ឈ្មោះកុរុ-
យេវ ក្នុងដែនអវន្តិ ។ គ្រានោះឯង គហបតិឈ្មោះហលិទ្ធិកានិ ចូល
ទៅក្រុងមហាក្សត្រានេះមានកាយុ លុះចូលទៅដល់ ថ្វាយចង្ហែព្រះ
មហាក្សត្រានេះមានកាយុ ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះហលិទ្ធិកា-
និគហបតិ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបនិយាយនឹងព្រះមហាក្សត្រានេះ
មានកាយុយ៉ាងនេះថា បពិត្រលោកជំទាវច្រើន ពាក្យនេះ ព្រះមាន
ព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកក្នុងសក្កច្បញ្ញាថា ពួកសមណាប្រាហ្មណ៍ណា

វត្ថុសំយុត្តស្ស ឬឈបណ្ណសព្វ ឧបសម្ព័ន្ធនា បរមោ

តណ្ហាសង្ខយវិមុត្តា តេ អន្ធន្តនិដ្ឋា អន្ធន្តយោគក្សេ-
មិនោ អន្ធន្តច្រឡាវិនោ អន្ធន្តបរិយោសាបា សេដ្ឋា
នេវមនុស្សនន្តិ ។ ឥមស្ស ឧ ទោ កន្តេ កកវតា
សន្និក្ខេន កាសិកស្ស កង្គំ វិញ្ញាវេន អត្តោ នដ្ឋព្វោតិ ។

(២៦) រូបធាតុយា ទោ កហមតិ យោ នន្ទោ

យោ កកោ យា នន្ទិ យា តណ្ហា យេ ឧបាយុ-
បាធានា ធម្មសោ អនិដ្ឋានាភិវិសោធិសយោ តេសិ
ទយា វិភកា វិភេតា បាតា បដិវិស្សត្តា ចិត្តំ
សុវិមុត្តន្តិ វុត្តតិ ។ វេទនាធាតុយា ទោ កហមតិ
។ បេ ។ សញ្ញាធាតុយា ទោ កហមតិ ។ សង្ខារធាតុយា
ទោ កហមតិ ។ វិញ្ញាណធាតុយា ទោ យោ នន្ទោ
យោ កកោ យា នន្ទិ យា តណ្ហា យេ ឧបាយុ-

វត្ថុសំយុត្ត ឬឈបណ្ណសព្វ ឧបសម្ព័ន្ធនា ទី ១

មានចិត្តរូបស្រឡះហើយ ព្រោះអស់ទៅនៃតណ្ហា ពួកសមណ-
ក្រាហ្មណ៍ពុំរំខានោះ រឹបរេញជាអ្នកមានកិច្ចការស្រឡះហើយ ពេញ
ជាអ្នកមានធម៌ក្សេមចាកយោគៈ ពេញជាអ្នកប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ ពេញ
ជាអ្នកមានវិបស្សនាដោយជុំវិញ ច្រសើរចំអុកជាងទេវតានិងមនុស្សទាំង
ឡាយ ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន សេចក្តីនៃធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគ
ក្រាស់ហើយ ដោយសន្តិបន្តនេះឯង តើត្រូវយល់សេចក្តីដោយពិស្តារ
ដូចម្តេច ។

(២៦) ម្ចាស់គហមតិ សេចក្តីប៉ុនប៉ង កម្រេក រីករាយ ប្រាថ្នា
ទុបាយ និងទុបាទាន ដែលជាចំណេះ ជាចំអុក ជាចំរើន របស់
ចិត្តណា ក្នុងរូបធាតុ ចិត្តដែលហៅថារូបស្រឡះហើយ ព្រោះអស់ទៅ
ព្រោះគ្មានកម្រេក ព្រោះលេង ព្រោះលះបង់ ព្រោះជម្រុះចាល
ក្នុងសេចក្តីប៉ុនប៉ងជាដើមនោះ ។ ម្ចាស់គហមតិ ក្នុងវេទនាធាតុ ។ បេ ។
ម្ចាស់គហមតិ ក្នុងសញ្ញាធាតុ ។ ម្ចាស់គហមតិ ក្នុងសង្ខារធាតុ ។
ម្ចាស់គហមតិ សេចក្តីប៉ុនប៉ង កម្រេក រីករាយ ប្រាថ្នា ទុបាយ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទទួលវេទនា

ចាធានា ចេតសោ អធិដ្ឋាបាភិធិវេសាទុសយោ តេស្មំ
 ទយា វិហារា និរោធា បាតា បដិច្ចិស្សត្តា ចិត្តំ សុវិមុត្តនំ
 វុទ្ធិតិ ។ ឥតិ ទោ កហបតិ យទ្ធិំ វុត្តិ កកវតា សក្កា-
 ប្បញ្ញោ យេ តេ សមណាប្រាហ្មណា ភណ្ឌាសង្ខយវិមុត្តា
 តេ អទូន្តចិដ្ឋា អទូន្តយោកក្ខេមំចោ អទូន្តប្រាហ្មចារិចោ
 អទូន្តបរិយោសាធា សេដ្ឋា ទេវមទុស្សា នន្តិ ។ ឥមស្ស
 ទោ កហបតិ កកវតា សង្ខិត្តេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិគ្គា-
 រេន អត្តោ ធម្មត្វោតិ ។

(២៧) ឯវុទ្ធិ សុតំ ។ ឯតំ សមយំ កកវា សា-
 វត្ថុយំ វិហារតិ ទេតវេន អបាធិបណ្ឌិតស្ស អារាមេ ។
 តត្រ ទោ កកវា ភិក្ខុ អាមន្តេសំ ភិក្ខុវេតិ ។
 កធន្តេតិ តេ ភិក្ខុ កកវតោ បទូស្សោស្មំ ។ កកវា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទទួលវេទនា

និងទុបាទាន ដែលជាទីឈរ ជាទីគង្គ ជាទីជក របស់ចិត្តណា ក្នុង
 វិញ្ញាណពាក្យ ចិត្តដែលហៅថាប្រស្រ្ទះហើយ ព្រោះអស់ទៅ ព្រោះ
 គ្មានកម្រក ព្រោះរលក់ ព្រោះលះបង់ ព្រោះជម្រុះចាល ឆ្ងល់សបក្តិ
 ចំនង់ជាដើមនោះ ។ ម្នាលភហុបតី ពាក្យដែលព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់ប្រាស់ក្នុងសក្កប្បញ្ញាថា ពួកសមណប្រាហ្មណ៍ណា ដែលមាន
 ចិត្តប្រស្រ្ទះហើយ ព្រោះអស់ទៅនៃកណ្តា ពួកសមណប្រាហ្មណ៍
 តាំងនោះ ទើបពេញជាអ្នកមានកិច្ចការស្រេចហើយ ពេញជាអ្នកមាន
 សេចក្តីស្រឡាញ់ចិត្តនោះយ៉ាងៈ ពេញជាអ្នកប្រព្រឹត្តប្រាហ្មចារិច ពេញ
 ជាអ្នកមានទីបំផុតដោយជុំវិញ ប្រសើរចំផុតជាងទៅនឹងមនុស្សទាំង
 ឡាយ ដូច្នេះឯង ។ ម្នាលភហុបតី សេចក្តីនៃធម៌ដែលព្រះមាន
 ព្រះភាគទ្រង់ប្រាស់ហើយ ដោយសេចក្តីចង់ឯង អ្នកត្រូវយល់សេចក្តី
 ដោយគំហុក យ៉ាងនេះចុះ ។

(២៧) ខ្ញុំបាទស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជកពន របស់អនាថបិណ្ឌិតសេដ្ឋី ទៀប
 ក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ប្រាស់ហៅពួកភិក្ខុថា
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ បានទទួលព្រះពុទ្ធដីការចស់
 ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ទើបព្រះមានព្រះភាគ

ឯគណៈកម្មាធិការ សមាជិក កិត្តិយស ភាវៈ ។ សមាជិក
 កិត្តិយស កិត្តិយស យោធា បដិបត្តិ ។ កិត្តិយស យោធា
 បដិបត្តិ ។ រូបស្នូល សមុទ្រ អន្តរជាតិ វេទនា
 សមុទ្រ អន្តរជាតិ សញ្ញា សមុទ្រ អន្តរជាតិ
 មក សម្ព័ន្ធ សមុទ្រ អន្តរជាតិ វិញ្ញាណស្នូល
 សមុទ្រ អន្តរជាតិ ។

[២៨] ក្រោយ ពី កិត្តិយស រូបស្នូល សមុទ្រ ក្រោយ
 វេទនា សមុទ្រ ក្រោយ សញ្ញា សមុទ្រ
 ក្រោយ សម្ព័ន្ធ សមុទ្រ ក្រោយ វិញ្ញាណស្នូល សមុទ្រ
 យោ ។ ឥឡូវ អភិបាល អភិបាល អភិបាល
 តំណាង ។ កិត្តិយស អភិបាល អភិបាល អភិបាល
 តំណាង ។ រូប អភិបាល អភិបាល អភិបាល
 តំណាង ។ រូប អភិបាល អភិបាល អភិបាល
 តំណាង ។ ឧបសគ្គ ឧបសគ្គ ឧបសគ្គ ឧបសគ្គ

គ្រប់គ្រងយ៉ាងនេះ ខ្លួនក៏ចង់ឲ្យយោធា ឬអ្នកទាំងឡាយចម្រើន
 ខ្លួនសមាជិក ។ ខ្លួនក៏ចង់ឲ្យយោធា ក៏មានចិត្តគិតលំអៀង រវៃ
 ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត ។ ចុះដឹងច្បាស់ខ្លួនអ្វី តាមសេចក្តីពិត ។ ដឹង
 ច្បាស់ ខ្លួនក៏កើតឡើងនឹងសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ខ្លួនក៏កើតឡើងនឹង
 សេចក្តីវិនិច្ឆ័យនៃវេទនា ខ្លួនក៏កើតឡើងនឹងសេចក្តីវិនិច្ឆ័យនៃសញ្ញា ខ្លួន
 ក៏កើតឡើងនឹងសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ នៃសម្ព័ន្ធទាំងឡាយ ខ្លួនក៏កើតឡើង
 នឹងសេចក្តីវិនិច្ឆ័យនៃវិញ្ញាណ ។

[២៩] ខ្លួនក៏ចង់ឲ្យយោធា ចុះក៏កើតឡើងនៃរូប ក៏ដូចម្តេច
 ក៏កើតឡើងនៃវេទនា ក៏ដូចម្តេច ក៏កើតឡើងនៃសញ្ញា ក៏ដូចម្តេច
 ក៏កើតឡើងនៃសម្ព័ន្ធទាំងឡាយ ក៏ដូចម្តេច ក៏កើតឡើងនៃវិញ្ញាណ
 ក៏ដូចម្តេច ។ ខ្លួនក៏ចង់ឲ្យយោធា បុគ្គលក្នុងលោកនេះ តែងត្រួតត្រា
 សរសើរ ត្រួតត្រាស្រាវយក ។ ចុះបុគ្គលនោះ តែងត្រួតត្រា
 សរសើរ ត្រួតត្រាស្រាវយកអ្វី ។ បុគ្គលនោះ តែងត្រួតត្រា សរសើរ
 ត្រួតត្រាស្រាវយកខ្លួន កាលបុគ្គលនោះ កំពុងត្រួតត្រា សរសើរ
 ត្រួតត្រាស្រាវយកខ្លួន សេចក្តីត្រួតត្រាតែងកើតឡើង សេចក្តីត្រួត
 អលោក្នុងរូប សេចក្តីត្រួតត្រាត្រូវ ហៅថា ឧបសគ្គ (សេចក្តីប្រកាន់)

តស្សហនាធម្មច្ចយា ករោ កវប្បច្ចយា ជាតិ ជា-
 តិច្ចយា ជវាមរណំ សោកមវិទេវុក្ខុនោមធម្មហា-
 យាសា សម្ពុទ្ធី ។ ឯវមេតស្សកេវលស្ស ធុត្តក្ខន្ធទស្ស
 សមុទយោ ហោតិ ។ វេទនំ អភិទទ្ទតិ ។ មេ ។ សញ្ញំ
 អភិទទ្ទតិ ។ មេ ។ សង្ខារេ អភិទទ្ទតិ ។ មេ ។ វិញ្ញាណំ
 អភិទទ្ទតិ អភិវទតិ អដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតិ តស្ស វិញ្ញាណំ
 អភិទទ្ធតោ អភិវទតោ អដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតោ ឧប្បជ្ជតិ
 ទន្ធី យា វិញ្ញាណោ ទន្ធី តទុបាទានំ តស្សហនា-
 ធម្មច្ចយា ករោ កវប្បច្ចយា ជាតិ ។ មេ ។ ឯវមេតស្ស
 កេវលស្ស ធុត្តក្ខន្ធទស្ស សមុទយោ ហោតិ ។ អយំ
 កំត្វវេ រូបស្ស សមុទយោ អយំ វេទនា សមុទយោ
 អយំ សញ្ញាយ សមុទយោ អយំ សង្ខារនំ សមុទយោ
 អយំ វិញ្ញាណស្ស សមុទយោ ។

កតាកើតឡើង ព្រោះសេចក្តីប្រកាន់ខ្ជាប់ប្រឆាំងជាមួយ ជាតិកើតឡើង
 ព្រោះភកជាមួយ ជវាមរណៈ សេចក្តីសោក ឡើងឡើយ ទុក្ខ ចោម-
 ឧស្ស ទិវសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត កើតឡើង ព្រោះជាតិជាមួយ
 វេទ ។ សេចក្តីកើតឡើងនៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះ យ៉ាងនេះឯង ។ ក្រេក-
 អន្លើវេទនា ។ មេ ។ ក្រេកអន្លើសញ្ញា ។ មេ ។ ក្រេកអន្លើសង្ខារ
 ទាំងឡាយ ។ មេ ។ ក្រេកអរ សរសើរ ក្រសោបក្រសាយកន្លិញ្ញាណ
 កាលបើបុគ្គលនោះ កំពុងក្រេកអរ សរសើរ ក្រសោបក្រសាយកន្លិញ្ញាណ
 វិញ្ញាណ សេចក្តីក្រេកអរមើលកើតឡើង សេចក្តីក្រេកអរណា ក្នុង
 វិញ្ញាណ សេចក្តីក្រេកអរនោះ ហៅថាឧបាទាន (សេចក្តីប្រកាន់) ភក
 កើតឡើង ព្រោះសេចក្តីប្រកាន់ខ្ជាប់វិញ្ញាណនោះជាមួយ ជាតិកើតឡើង
 ព្រោះភកជាមួយ ។ មេ ។ សេចក្តីកើតឡើងនៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះ យ៉ាង
 នេះឯង ។ ឆ្ងល់ភិតភ័យទាំងឡាយ នេះឈ្មោះថាហេតុឱ្យកើតរូប នេះឈ្មោះ
 ថាហេតុឱ្យកើតវេទនា នេះឈ្មោះថាហេតុឱ្យកើតសញ្ញា នេះឈ្មោះ
 ថាហេតុឱ្យកើតសង្ខារទាំងឡាយ នេះឈ្មោះថាហេតុឱ្យកើតវិញ្ញាណ ។

(២៨) កោ ច ភិក្ខុវេ រូបស្ស អន្ធន្តរោ ។ កោ
 វេទនាយ ។ កោ សញ្ញាយ ។ កោ សង្ខារំ ។ កោ
 វិញ្ញាណស្ស អន្ធន្តរោ ។ ឥទ ភិក្ខុវេ នាភិទន្ធនំ
 នាភិវន្តិ នាដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតិ ។ ភិក្ខុ នាភិទន្ធនំ
 នាភិវន្តិ នាដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតិ ។ រូបំ នាភិទន្ធនំ នា-
 ភិវន្តិ នាដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតិ ភស្ស រូបំ អនភិទន្ធតោ
 អនភិវន្តោ អនដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតោ យា រូប ទន្ធិ សា
 ជីវុដ្ឋតិ ភស្ស ទន្ធិនិរោធិ ឧបាធាននិរោធិ ឧបាធា-
 ននិរោធិ ភវនិរោធិ ។ ថេ ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស
 ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធិ មោតិ ។ វេទនំ នាភិទន្ធនំ នា-
 ភិវន្តិ នាដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតិ ភស្ស វេទនំ អនភិទន្ធតោ
 អនភិវន្តោ អនដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតោ យា វេទនាយ
 ទន្ធិ សា ជីវុដ្ឋតិ ភស្ស ទន្ធិនិរោធិ ឧបាធាននិរោធិ

(២៨) មាណស្ថានិកាសោតវិញ្ញាបន្នោ កេ
 ដូចេត្ត ។ នៃវេទនា កេដូចេត្ត ។ នៃសញ្ញា កេដូចេត្ត ។ នៃ
 សង្ខារទាំងឡាយ កេដូចេត្ត ។ សេចក្តីវិចារនៃវិញ្ញាណ កេដូច
 េត្ត ។ មាណស្ថានិកាសោតវិញ្ញាបន្នោ បុគ្គលក្នុងលោកនេះ មិនត្រេកអរ មិន
 សរសើរ មិនគ្រោសាបគ្រសាយក ។ ចុះបុគ្គលនោះ មិនត្រេកអរ
 មិនសរសើរ មិនគ្រោសាបគ្រសាយកអ្វី ។ មិនត្រេកអរ មិនសរសើរ
 មិនគ្រោសាបគ្រសាយកនូវរូប កាលបុគ្គលនោះ មិនត្រេកអរ មិន
 សរសើរ មិនគ្រោសាបគ្រសាយកនូវរូប សេចក្តីត្រេកអរណា ក្នុងរូប
 សេចក្តីត្រេកអរនោះ ក៏លែងបាត់បង់ ការលេងឧបាធាន ព្រោះលេង
 សេចក្តីត្រេកអរបស់បុគ្គលនោះ ការលេងគត ព្រោះលេងឧបាធាន
 ។ ថេ ។ ការលេងនៅនៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះ យ៉ាងនេះឯង ។ បុគ្គលនោះ
 មិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនគ្រោសាបគ្រសាយកនូវវេទនា កាល
 បុគ្គលនោះ មិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនគ្រោសាបគ្រសាយកនូវ
 វេទនានេះ សេចក្តីត្រេកអរណា ក្នុងវេទនា សេចក្តីត្រេកអរនោះ ក៏លែង
 បាត់ ព្រោះលេងឧបាធាន សេចក្តីត្រេកអរបស់បុគ្គលនោះ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ឧបាសិទ្ធពិញ្ញា

ឧបាសាទនិរោធិ កវិនិរោធិ កវិនិរោធិ ជាតិនិរោធិ
 ។ បេ ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធិ
 ហោតិ ។ សញ្ញំ ឆាភិន្ទន្តិ ។ បេ ។ សង្ខារេ ឆាភិន្ទន្តិ
 ឆាភិវន្តិ ឆាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ តស្ស សង្ខារេ អន-
 ភិន្ទន្តោ អនភិវន្តោ អនជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ យា
 សង្ខារេសុ នន្ទំ សា ធិរុជ្ឈតិ តស្ស នន្ទំនិរោធិ ឧបា-
 សាទនិរោធិ ឧបាសាទនិរោធិ កវិនិរោធិ ។ បេ ។ ឯ-
 វមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធិ ហោតិ ។
 វិញ្ញាណំ ឆាភិន្ទន្តិ ឆាភិវន្តិ ឆាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ តស្ស
 វិញ្ញាណំ អនភិន្ទន្តោ អនភិវន្តោ អនជ្ឈោសាយ
 តិដ្ឋតោ យា វិញ្ញាណោ នន្ទំ សា ធិរុជ្ឈតិ តស្ស នន្ទំនិ-
 រោធិ ឧបាសាទនិរោធិ ។ បេ ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស
 ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធិ ហោតិ ។ អយំ ភិក្ខុវេ រូបស្ស
 អត្តន្តមោ អយំ វេទនាយ អត្តន្តមោ អយំ សញ្ញាយ
 អត្តន្តមោ អយំ សង្ខារាមិ អត្តន្តមោ អយំ វិញ្ញាណស្ស
 អត្តន្តមោតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ វគ្គវគ្គ

ការលក់កា ព្រោះលក់ឧបាទាន ការលក់ជាតិ ព្រោះលក់ភព
 ។ បេ ។ ការលក់ទៅនៃកងទុក្ខចំណងសង្ខារ យ៉ាងនេះឯង ។ មិនក្រេក-
 អនឹងសញ្ញា ។ បេ ។ មិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនក្រសោបក្រសាវ
 យកម្លូសង្ខារចំណងឡាយ កាលបុគ្គលនោះ មិនត្រេកអរ មិនសរសើរ
 មិនក្រសោបក្រសាវយកម្លូសង្ខារចំណងឡាយទេ សេចក្តីត្រេកអរណាមួយ
 សង្ខារចំណងឡាយ សេចក្តីត្រេកអរនោះលក់ទៅ ការលក់ឧបាទាន
 ព្រោះលក់សេចក្តីត្រេកអរបស់បុគ្គលនោះ ការលក់កា ព្រោះលក់
 ឧបាទាន ។ បេ ។ ការលក់ទៅនៃកងទុក្ខចំណងសង្ខារ យ៉ាងនេះឯង ។
 មិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនក្រសោបក្រសាវយកម្លូវិញ្ញាណ កាល
 បើបុគ្គលនោះ មិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនក្រសោបក្រសាវយកម្លូ
 វិញ្ញាណទេ សេចក្តីត្រេកអរណា ក្នុងវិញ្ញាណ សេចក្តីត្រេកអរនោះ
 លក់ទៅ ការលក់ឧបាទាន ព្រោះលក់សេចក្តីត្រេកអរបស់បុគ្គល
 នោះ ។ បេ ។ ការលក់ទៅនៃកងទុក្ខចំណងសង្ខារ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុចំណងឡាយ នេះឈ្មោះថាសេចក្តីវិនាសរូប នេះឈ្មោះថាសេចក្តីវិនាស
 វេទនា នេះឈ្មោះថាសេចក្តីវិនាសសញ្ញា នេះឈ្មោះថាសេចក្តីវិនាស
 សង្ខារចំណងឡាយ នេះឈ្មោះថាសេចក្តីវិនាសវិញ្ញាណ ។

វត្ថុសំយោគ ឬលក្ខណៈក្រុម ឧទាហរណ៍ បឋម

[៣០] សាវត្ថុយី ។ តត្រ ទោ ។ បេ ។ បដិសល្លាណោ
កិក្ខុវេ យោតមាបដ្ឋេ ។ បដិសល្លិយោ កិក្ខុវេ កិក្ខុ
យថាភូតំ បដាបាតិ ។ កិក្ខុ យថាភូតំ បដាបាតិ ។
រូបស្ស សមុទយេត្ថ អត្ថង្គមេត្ថ វេទនាយ សមុទយេត្ថ
អត្ថង្គមេត្ថ សញ្ញាយ សមុទយេត្ថ អត្ថង្គមេត្ថ សង្ខារាធិ
សមុទយេត្ថ អត្ថង្គមេត្ថ វិញ្ញាណស្ស សមុទយេត្ថ
អត្ថង្គមេត្ថ ។ (យថា បឋមសុត្តេ វិគ្គាហេ តថា វិគ្គា-
ហេតុំ ។)

[៣១] សាវត្ថុយី ។ តត្រ ទោ ។ បេ ។ ឧបាទាន-
បរិកស្សនេត្ថ វោ កិក្ខុវេ ទេសិស្សនមិ អនុបាទា-
នមបរិកស្សនេត្ថ តំ សុណាថ សាទុកំ មទសិករោថ
ភាសិស្សនមិ ។ ឯវិ កន្តេតិ ទោ តេ កិក្ខុ កកវោ
បព្វស្សសំ ។ កកវា ឯតនកោថ

វត្ថុសំយោគ ឬលក្ខណៈក្រុម ឧទាហរណ៍ ទី ១

[៣០] ទៀបក្រុងសាវត្ថុ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ បេ ។ ម្ចាស់កិក្ខុ
ទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយប្រកបព្វយោម ក្នុងការស្វ័យស្វាគមន៍ ។
ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ កិក្ខុដែលស្វ័យស្វាគមន៍ វេទនាដ៏ធំច្បាស់ ភាវ
សេចក្តីពិត ។ ចុះដ៏ធំច្បាស់នូវភ្នំ ភាវសេចក្តីពិត ។ ដ៏ធំច្បាស់នូវ
សេចក្តីកើតឡើងនិងសេចក្តីវិនាសនៃរូប នូវសេចក្តីកើតឡើងនិងសេចក្តី
វិនាសនៃវេទនា នូវសេចក្តីកើតឡើងនិងសេចក្តីវិនាសនៃសញ្ញា នូវ
សេចក្តីកើតឡើងនិងសេចក្តីវិនាសនៃសង្ខារទាំងឡាយ នូវសេចក្តីកើត
ឡើងនិងសេចក្តីវិនាសនៃវិញ្ញាណ ។ (សេចក្តីពិតស្តាប់ក្នុងសូត្រទី ១ យ៉ាង
ណា បណ្ឌិតត្រូវធ្វើឲ្យពិស្តារយ៉ាងនោះចុះ ។)

[៣១] ទៀបក្រុងសាវត្ថុ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ បេ ។ ម្ចាស់កិក្ខុ
ទាំងឡាយ គេជាគតិសំដែងនូវសេចក្តីគត់ស្លាប់ដែលកើតឡើង ព្រោះ
សេចក្តីប្រកាន់ផង នូវសេចក្តីមិនគត់ស្លាប់ ព្រោះសេចក្តីមិនប្រកាន់ផង
ដល់អ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយស្តាប់ធម៌នោះចុះ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត
ឲ្យប្រពៃចុះ គេជាគតិសំដែងប្រាប់ ។ កិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះ
ពុទ្ធដីកា នៃព្រះមាតាព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ព្រះមាតា
ព្រះភាគ ទ្រង់ប្រាសយ៉ាងនេះថា

(៣២) កាថញ្ច ភិក្ខុវេ ឧបាសាធម្មវិសស្សនា ហោ-
 តិ ។ វេទ ភិក្ខុវេ អស្សុតវា បុដ្ឋជ្ជោ អវិយាធិ អ-
 នស្សវី អវិយធម្មស្ស អកោវិនោ អវិយធម្ម អវិនោ
 សម្មវិសាធិ អនស្សវី សម្មវិសធម្មស្ស អកោវិនោ
 សម្មវិសធម្ម អវិនោ រូបំ អត្តោ ធម្មទុបស្សតិ
 រូបវន្តំ វា អត្តាធិ អត្តនិ វា រូបំ រូបស្មី វា អត្តាធិ
 តស្ស តំ រូបំ វិបវិណាមតិ អញ្ញាថា ហោតិ តស្ស
 រូបវិបវិណាមញ្ញាថាកាវា រូបវិបវិណាមាទុបវិត្តវិញ្ញាណំ
 ហោតិ តស្ស រូបវិបវិណាមាទុបវិត្តថា បរិសស្សនា-
 ធម្មសមុប្បាទា ចិត្តំ បរិយាធាយ តិដ្ឋន្តិ ធម្មសោ
 បរិយាធានា ឧត្តាសវា ច ហោតិ វិយាតវា ច អបេត្តវា
 ច ឧបាធាយ ច បរិសស្សតិ ។ វេទនំ អត្តោ
 សមទុបស្សតិ វេទនាវន្តំ វា អត្តាធិ អត្តនិ វា វេទនំ
 វេទនាយ វា អត្តាធិ តស្ស សា វេទនា វិបវិណាមតិ

(៣២) ខ្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីរកស្វក ព្រោះសេចក្តី
 ប្រកាន់ តើដូចម្តេច ។ ខ្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុព្វជនក្នុងលោកនេះ
 ជាអ្នកមិនចេះដឹង ជាអ្នកមិនឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនឈ្លាសវៃក្នុងធម៌
 ព្រះអរិយៈ មិនបានសិក្សាក្នុងធម៌ព្រះអរិយៈ មិនបានឃើញពួកសប្បុរស
 មិនឈ្លាសវៃក្នុងធម៌សប្បុរស មិនបានខ្លាចខ្លួនក្នុងធម៌សប្បុរស រមែង
 ពិចារណាឃើញពួកសំ ឡូបថាជាខ្លួនខ្លះ ឃើញឡូខ្លួនថាមានរូបខ្លះ
 ឃើញឡូរូបថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញឡូខ្លួនថាមានក្នុងរូបខ្លះ លុះដល់រូប
 នោះវេទបុគ្គលនោះ ប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ ក្នុងវិញ្ញាណដែលវិលវាចការ
 ប្រែប្រួលទៅសំរួប រមែងមានដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះតែប្រែប្រួលទៅ
 ប្លែកទៅ សេចក្តីរកស្វកនឹងការកើតឡើងនៃអកុសលធម៌ ដែលកើតអំពី
 ការវិលវាចឡូសេចក្តីប្រែប្រួលនៃរូប គឺគ្របសង្កត់កុសលចិត្តរបស់បុគ្គល
 នោះ ព្រោះវេទការគ្របសង្កត់ចិត្ត ទើបបុគ្គលនោះ មានសេចក្តីរកស្វកផង
 មានសេចក្តីខ្លាចផង មានសេចក្តីភ័យខ្លាចផង តែងរកស្វក ព្រោះ
 ប្រកាន់ផង ។ ពិចារណាឃើញពួកសំឡូវនាថាជាខ្លួនខ្លះ ឃើញឡូ
 ខ្លួនថាមានវេទនាខ្លះ ឃើញឡូវេទនាថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញឡូខ្លួនថា
 មានក្នុងវេទនាខ្លះ លុះដល់វេទនានោះ ប្រែប្រួលទៅ

ទូលំយុត្តស្វ មូលចណ្ឌសារ ឧបសម្ព័ន្ធនាម បរិយោ

អញ្ញាជា ហោតិ តស្ស វេទនាវិបរិណាមញ្ញាជាភាវ វេទ-
 នាវិបរិណាមាទុបវិវត្តិវិញ្ញាណំ ហោតិ តស្ស វេទនាវិបរិ-
 ណាមាទុបវិវត្តិជា បរិកស្សនាធម្មសមុប្បាទា ចិត្តំ បរិ-
 យាធាយ តិដ្ឋន្តំ ចេតសោ បរិយាទាទា ឧត្តាសវា ច
 ហោតិ វិយាតវា ច អបេក្ខវា ច ឧបាធាយ ច បរិកស្ស-
 តិ ។ សញ្ញំ អត្តតោ សមទុបស្សតិ ។ មេ ។ សង្ខារ
 អត្តតោ សមទុបស្សតិ សង្ខារន្តំ វា អត្តាទំ អត្តនំ វា
 សង្ខារេ សង្ខារេសុ វា អត្តាទំ តស្សតេ សង្ខារា វិបរិណា-
 មន្តំ អញ្ញាជា ហោតិ តស្ស សង្ខារន្តំ វិបរិណាមញ្ញាជា-
 ភាវ សង្ខារវិបរិណាមាទុបវិវត្តិវិញ្ញាណំ ហោតិ តស្ស
 សង្ខារវិបរិណាមាទុបវិវត្តិជា បរិកស្សនាធម្មសមុប្បាទា
 ចិត្តំ បរិយាធាយ តិដ្ឋន្តំ ចេតសោ បរិយាទាទា ឧត្តាសវា
 ច ហោតិ វិយាតវា ច អបេក្ខវា ច ឧបាធាយ ច បរិ-
 កស្សតិ ។ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមទុបស្សតិ វិញ្ញាណាវន្តំ
 វា អត្តាទំ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណាស្មី វា អត្តាទំ

ទូលំយុត្ត មូលចណ្ឌសារ ឧបសម្ព័ន្ធនាម បរិយោ

ប្រែក្រៅ កម្មវិញ្ញាណដែលវិលវេចតាមការប្រែប្រួលនៃវេទនា វេទនា
 មានដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះតែវេទនាប្រែប្រួលទៅ ប្រែក្រៅ សេចក្តី
 គិតស្មុគនឹងការកើតឡើង នៃអកុសលធម៌ ដែលកើតកំណើតតាម
 នូវសេចក្តីប្រែប្រួលនៃវេទនា វេទនាគ្របសង្កត់កុសលចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ
 ព្រោះតែការគ្របសង្កត់ចិត្ត បុគ្គលនោះមានសេចក្តីគិតស្មុគផង មានសេ-
 ចក្តីទុក្ខផង មានសេចក្តីការឡោះអាស័យផង តែងគិតស្មុគ ព្រោះប្រកាន់
 ផង ។ ពិចារណាឃើញច្បាស់នូវសញ្ញាជាដូចខ្លួន ។ ចរ ។ ពិចារណា
 ឃើញច្បាស់នូវសង្ខារជាដូចខ្លួន ឃើញនូវខ្លួនថាមានសង្ខារខ្លះ ឃើញនូវ
 សង្ខារជាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថាមានក្នុងសង្ខារខ្លះ លុះដល់សង្ខារ
 នោះ ចេសបុគ្គលនោះ ប្រែប្រួលទៅ ប្រែក្រៅ កម្មវិញ្ញាណដែលវិលវេចតាម
 ការប្រែប្រួលនៃសង្ខារ វេទនាមានដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះតែសង្ខារប្រែប្រួល
 ទៅ ប្រែក្រៅ សេចក្តីគិតស្មុគនឹងការកើតឡើងនៃអកុសលធម៌ ដែលកើតកំ-
 ណើតតាមនូវសេចក្តីប្រែប្រួលនៃសង្ខារ វេទនាគ្របសង្កត់ចិត្តបុគ្គលនោះ
 ព្រោះតែការគ្របសង្កត់ចិត្ត ចេសបុគ្គលនោះ វេទនាគិតស្មុគផង ប្រកបដោយ
 សេចក្តីទុក្ខផង មានសេចក្តីការឡោះអាស័យផង តែងគិតស្មុគ ព្រោះប្រកាន់ផង ។ ពិ-
 ចារណាឃើញច្បាស់នូវវិញ្ញាណជាដូចខ្លួន ឃើញនូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណ
 ខ្លះ ឃើញនូវវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ

តស្ស តំ វិញ្ញាណំ វិបវណាមតិ អញ្ញថា ហោតិ តស្ស
 វិញ្ញាណវិបវណាមញ្ញថាភាវំ វិញ្ញាណវិបវណាមាទុបវិ-
 វត្តិវិញ្ញាណំ ហោតិ តស្ស វិញ្ញាណវិបវណាមាទុបវិវត្តិជា
 បរិតស្សនាធម្មសមុប្បទា ធិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ
 ទេតសោ បរិយាទាទា ឧត្តាសវំ ច ហោតិ វិយាតវំ ច
 អបេក្ខវំ ច ឧបាទាយ ច បរិតស្សតិ ។ ឯវិ ទោ ភិក្ខុវេ
 ឧបាទានបរិតស្សនា ហោតិ ។

[៣៣] កថេតុ ភិក្ខុវេ អនុបាទានអបរិតស្សនា
 ហោតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ សុតវំ អរិយស្សវកោ អ-
 រិយានំ នស្សវី អរិយធម្មស្ស កោវិនោ អរិយធម្ម
 សុវិនោ សប្បវិសានំ នស្សវី សប្បវិសធម្មស្ស
 កោវិនោ សប្បវិសធម្ម សុវិនោ ន រូបំ អត្តតោ
 សមទុបស្សតិ ន រូបវន្តំ វំ អត្តានំ ន អត្តនិ វំ
 រូបំ ន រូបស្មី វំ អត្តានំ តស្ស តំ រូបំ វិបវ-
 ណាមតិ អញ្ញថា ហោតិ តស្ស រូបវិបវណាមញ្ញ-

លុះផលវិញ្ញាណនោះរបស់បុគ្គលនោះ ប្រែប្រួលទៅ ឬក៏ទៅ កម្ម-
 វិញ្ញាណដែលវិលតាមការប្រែប្រួលនៃវិញ្ញាណ វែងមានផលបុគ្គលនោះ
 ព្រោះវិញ្ញាណ ប្រែប្រួលទៅ ឬក៏ទៅ សេចក្តីគិតស្មុគស្មាញការកើត
 ឡើងនៃអកុសលធម៌ ដែលកើតអំពីការវិលតាម ខួរសេចក្តីប្រែប្រួលនៃ
 វិញ្ញាណ វែងត្រួតសង្កត់ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ ព្រោះតែការត្រួតសង្កត់
 ទើបបុគ្គលនោះមានសេចក្តីគិតស្មុគស្មាញ មានសេចក្តីទុក្ខផង មានសេចក្តី
 ការឡោះតាមយងផង តែងគិតស្មុគ ព្រោះប្រការផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ សេចក្តីគិតស្មុគ ព្រោះសេចក្តីប្រការ យ៉ាងនេះឯង ។

[៣៣] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះសេចក្តីមិនគិតស្មុគ ព្រោះការ
 មិនប្រការ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវកក្នុង
 សាសនានេះ ជាអ្នកចេះដឹង ជាអ្នកឃើញពួកព្រះអង្គ ជាអ្នកឈ្លាស
 វៃក្នុងធម៌ព្រះអង្គ បានសិក្សាខ្លួន ក្នុងធម៌ព្រះអង្គ ជាអ្នកឃើញពួក
 សច្ចុសេ ជាអ្នកឈ្លាសវៃក្នុងធម៌សច្ចុសេ បានខ្លាចខ្លួនក្នុងធម៌សច្ចុសេ
 មិនពិបាកឃើញច្បាស់នូវរូបថាជាខ្លួន មិនឃើញនូវខ្លួនថាជាខ្លួន
 មិនឃើញនូវរូបថាជាខ្លួនក្នុងខ្លួន មិនឃើញនូវខ្លួនថាជាខ្លួនក្នុងរូប លុះ
 ផលប្រែប្រួលនៃអរិយសាវកនោះប្រែប្រួលទៅ ឬក៏ទៅ កម្មវិញ្ញាណដែលវិលតាម

ថាភាវំ ន រូបវិបរិណាមាទុបវិត្តិវិញ្ញាណំ ហោតិ តស្ស
 ន រូបវិបរិណាមាទុបវិត្តិជា បរិកស្សនាធម្មសមុប្បាទា
 ចិត្តំ បរិយាធាយ តិដ្ឋន្តិ ចេតសោ អបរិយាធានា ន ទេវ
 ឧត្តាសវំ ហោតិ ន វិយាតវំ ន អបេក្ខវំ អនុបាធាយ
 ន ន បរិកស្សតិ ។ ន វេទនំ អត្តតោ សវនុបស្សតិ
 ន វេទនាវន្តំ វា អត្តាជំ ន អត្តចំ វា វេទនំ ន
 វេទនាយ វា អត្តាជំ តស្ស សា វេទនា វិបរិណា-
 មតិ អញ្ញជា ហោតិ តស្ស វេទនាវិបរិណាមញ្ញថាភាវំ
 ៥ វេទនាវិបរិណាមាទុបវិត្តិវិញ្ញាណំ ហោតិ តស្ស ន
 វេទនាវិបរិណាមាទុបវិត្តិជា បរិកស្សនាធម្មសមុប្បាទា
 ចិត្តំ បរិយាធាយ តិដ្ឋន្តិ ចេតសោ អបរិយាធានា ន
 ទេវ ឧត្តាសវំ ហោតិ ន វិយាតវំ ន អបេក្ខវំ

តាមការប្រែប្រួលនៃរូប វេទនាមិនមាន ដល់អាយសាវ័កនោះ ព្រោះ
 តែប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅទេ សេចក្តីភក់ស្កន់និងការកើតឡើង នៃ
 អកុសលធម៌ ដែលកើតអំពីការវិល តាមនូវសេចក្តីប្រែប្រួលនៃរូប ក៏
 មិនគ្របសង្កត់ចិត្តនៃអាយសាវ័កនោះទេ ព្រោះតែការមិនគ្របសង្កត់ចិត្ត
 ទើបអាយសាវ័កនោះ មិនមានសេចក្តីភក់ស្កន់ផង មិនមានសេចក្តីទុក្ខផង
 មិនមានសេចក្តីការឡោះអាស័យផង មិនភក់ស្កតព្រោះមិនប្រកាន់ផង ។
 មិនពិចារណាឃើញច្បាស់ នូវវេទនាថាជារូបនោះ មិនឃើញនូវរូបថាមាន
 វេទនា មិនឃើញនូវវេទនាថាមានក្នុងរូបនោះ មិនឃើញនូវរូបថាមាន
 ក្នុងវេទនា (លុះដល់) វេទនានោះ ចល់អាយសាវ័កនោះ ប្រែប្រួលទៅ
 ប្លែកទៅ កម្មវិញ្ញាណដែលវិលតាមការប្រែប្រួលនៃវេទនា វេទនាមិនមាន
 ដល់អាយសាវ័កនោះ ព្រោះតែវេទនាប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅទេ សេចក្តី
 ភក់ស្កន់និងការកើតឡើងនៃអកុសលធម៌ ដែលកើតអំពីការវិលតាមសេចក្តី
 ប្រែប្រួលនៃវេទនា ក៏មិនគ្របសង្កត់ចិត្ត នៃអាយសាវ័កនោះទេឡើយ
 ព្រោះតែការមិនគ្របសង្កត់ចិត្ត ទើបអាយសាវ័កនោះ មិនមានសេចក្តី
 ភក់ស្កន់ផង មិនមានសេចក្តីទុក្ខផង មិនមានសេចក្តីការឡោះអាស័យផង

អនុបាធាយ ច ន បរិកស្សតិ ។ ន សញ្ញា ។ បេ ។ ឈ
 សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ន សង្ខារវន្តំ វា អត្តានំ
 ន អត្តនំ វា សង្ខារេ ន សង្ខារេសុ វា អត្តានំ តស្ស
 តេ សង្ខារា វិបរិណាមន្តិ អញ្ញថា ហោន្តិ តស្ស សង្ខារ-
 វិបរិណាមញ្ញថាភាវា ន សង្ខារវិបរិណាមនុបរិវត្តិវិញ្ញា-
 ណំ ហោតិ តស្ស ន សង្ខារវិបរិណាមនុបរិវត្តិជា
 បរិកស្សនាធម្មសមុប្បាទា ចិត្តំ បរិយាធាយ តិដ្ឋន្តិ
 ទេតសោ អបរិយាធានា ន ទេវ ឧត្តាសវា ហោតិ ន
 វិយាគវា ន អបេក្ខវា អនុបាធាយ ច ន បរិកស្សតិ ។
 ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ន វិញ្ញាណវន្តំ
 វា អត្តានំ ន អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ ន វិញ្ញាណស្មំ
 វា អត្តានំ តស្ស តិ វិញ្ញាណំ វិបរិណាមតិ អញ្ញថា
 ហោតិ តស្ស វិញ្ញាណវិបរិណាមញ្ញថាភាវា ន វិញ្ញាណ-
 វិបរិណាមនុបរិវត្តិវិញ្ញាណំ ហោតិ តស្ស ន វិញ្ញា-
 ណវិបរិណាមនុបរិវត្តិជា បរិកស្សនាធម្មសមុប្បាទា

មិនកក់ស្លុកព្រោះមិនប្រកាន់ផង ។ មិនពិចារណាឃើញច្បាស់នូវសញ្ញា
 ។ បេ ។ មិនពិចារណាឃើញច្បាស់នូវសង្ខារទាំងឡាយថាជាខ្លួនខ្លះ មិន
 ឃើញនូវខ្លួនថាមានសង្ខារខ្លះ មិនឃើញនូវសង្ខារថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ មិន
 ឃើញនូវខ្លួនថាមានក្នុងសង្ខារខ្លះ លុះដល់សង្ខារនោះរបស់អរិយសាវ័កនោះ
 ប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ ក្នុងវិញ្ញាណដែលវិលតាមការប្រែប្រួលនៃសង្ខារ
 វេទន៍មិនមានដល់អរិយសាវ័កនោះ ព្រោះសង្ខារប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅទេ
 សេចក្តីកក់ស្លុកនិងការកើតឡើងនៃអកុសលធម៌ ដែលកើតអំពីការវិលតាម
 សេចក្តីប្រែប្រួលនៃសង្ខារ ក៏មិនគ្របសង្កត់ចិត្តអរិយសាវ័កនោះឡើយព្រោះ
 តែការមិនគ្របសង្កត់ចិត្ត ទើបអរិយសាវ័កនោះ មិនមានសេចក្តីកក់ស្លុកផង
 មិនមានសេចក្តីខ្ពស់ផង មិនមានសេចក្តីអារក្សរះពាល់យផង មិនកក់ស្លុក
 ព្រោះមិនប្រកាន់ផង ។ មិនពិចារណាឃើញច្បាស់នូវវិញ្ញាណថាជាខ្លួនខ្លះ
 មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លះ មិនឃើញនូវវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួន
 ខ្លះ មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ លុះដល់វិញ្ញាណនោះ របស់
 អរិយសាវ័កនោះ ប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ ក្នុងវិញ្ញាណដែលវិលតាម
 ការប្រែប្រួលនៃវិញ្ញាណ វេទន៍មិនមានដល់អរិយសាវ័កនោះ ព្រោះវេ
 វិញ្ញាណ ប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅទេ សេចក្តីកក់ស្លុកនិងការកើតឡើង
 នៃអកុសលធម៌ ដែលកើតអំពីការវិលតាម សេចក្តីប្រែប្រួលនៃវិញ្ញាណ

ចិត្តិ បរិយាយាយ តិដ្ឋន្តិ ចេតសោ អបរិយាយាយា ឈរ
ឧត្តាសវា ហោតិ ឧបាយាតវា ឧ អបេត្តវា អនុបាយាយ
ច ឧ បរិវត្តស្សតិ ។ បរិ ចោ ភិក្ខុវេ អនុបាយាឧអបរិ-
តស្សនា ហោតិ ។

(៣២) សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ចោ ។ បេ ។ ឧបាយា-
ឧបរិវត្តស្សនា វេ ភិក្ខុវេ ឧបស្សនិ អនុបាយាឧអ-
បរិវត្តស្សនា តំ សុណាថ ។ បេ ។ កថញ្ច ភិក្ខុវេ
ឧបាយាឧបរិវត្តស្សនា ហោតិ ។ ឥធម ភិក្ខុវេ អស្សតវា
បុដ្ឋដ្ឋោ រូបំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ បេ
អត្តាតិ សមនុបស្សតិ តស្ស តំ រូបំ វិបរិណាមតិ
អញ្ញាថា ហោតិ តស្ស រូបវិបរិណាមញ្ញាថា ឧប្បដ្ឋន្តិ
សោកមរិទេវុត្តនោមឧប្បាយាសា ។ វេធនំ ឯតំ
មម ។ បេ ។ សញ្ញំ ឯតំ មម ។ បេ ។ សង្ខារេ
ឯតំ មម ។ បេ ។ វិញ្ញាណំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ

ក៏មិនគ្របសង្កត់ចិត្ត ខែអាយសាវិកនោះឡើយ ព្រោះការមិនគ្របសង្កត់
ចិត្ត ទើបអាយសាវិកនោះ មិនមានសេចក្តីកក់ស្លុតផង មិនមានសេចក្តី
ទុក្ខផង មិនមានសេចក្តីការព្យាបាលយេផង មិនកក់ស្លុត ព្រោះមិន
ប្រកាន់ផង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ការមិនកក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់
យ៉ាងនេះឯង ។

(៣២) ទៀបត្រង់សាវត្ថិ ។ ក្នុងចំនោះឯង ។ បេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ កថាភក្តីនឹងសំដែងនូវសេចក្តីកក់ស្លុត ព្រោះសេចក្តីប្រកាន់
ផង សេចក្តីមិនកក់ស្លុតព្រោះសេចក្តីមិនប្រកាន់ផង ដល់អ្នកទាំងឡាយ
ចូរអ្នកទាំងឡាយស្តាប់ធម៌នោះចុះ ។ បេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តី
កក់ស្លុត ព្រោះសេចក្តីប្រកាន់ តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
ចូរផ្តល់ឧទាហរណ៍នេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង រឺមិនពិចារណាឃើញនូវរូបថា
ខ្ញុំរបស់អញ ខ្ញុំជាអញ ខ្ញុំជាខ្លួនរបស់អញ លុះដល់ច្រើននោះ របស់ចុក្ខុល
នោះ ប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ សេចក្តីសាក ទ្រុកទ្រួល ទុក្ខ ចោម-
នស្ស ឯនិសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត រឺមិនត្រឹមត្រូវនឹងដល់ចុក្ខុលនោះ ព្រោះ
តែប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ ។ នូវវេទនាថា ខ្ញុំរបស់អញ ។ បេ ។
នូវសញ្ញាថា ខ្ញុំរបស់អញ ។ បេ ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយថា ខ្ញុំរបស់
អញ ។ បេ ។ ពិចារណាឃើញនូវវិញ្ញាណថា ខ្ញុំរបស់អញ ខ្ញុំជាអញ

ឯសោ មេ អត្តាតិ សមុបស្សតិ តស្ស តំ វិញ្ញាណំ
 វិបវិណាមតិ អញ្ញថា ហោតិ តស្ស វិញ្ញាណវិបវិណា-
 មញ្ញថាភាវំ ឧប្បជ្ឈន្តំ សោកបរិទេវុត្តនោមនស្ស-
 មាយាសា ។ ឯវិ ទោ ភិក្ខុវេ ឧបាទានបរិតស្សនា
 ហោតិ ។

[៣៩] កថេតុ ភិក្ខុវេ អនុបាទានបរិតស្សនា
 ហោតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ សុតវំ អរិយស្សវកោ រូបំ
 ទេតំ មម ទេសោហមស្មី ទ មេសោ អត្តាតិ សម-
 ុបស្សតិ តស្ស តំ រូបំ វិបវិណាមតិ អញ្ញថា ហោតិ
 តស្ស រូបវិបវិណាមញ្ញថាភាវំ ឧប្បជ្ឈន្តំ សោកបរិ-
 ទេវុត្តនោមនស្សមាយាសា ។ វេទនំ ទេតំ មម ។

† ខ្ញុំជាខ្លួនរបស់អញ លុះដល់វិញ្ញាណនោះ របស់បុគ្គលនោះ ប្រែប្រួលទៅ
 វ្រូកទៅ សេចក្តីសោក ទ្រុកទ្រួល ទុក្ខ ពោធនស្ស និងសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អៀលចិត្ត វេទនាភិក្ខុឡើងដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះវិញ្ញាណប្រែ-
 ប្រួលទៅ វ្រូកទៅ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីគិតស្មុគ ព្រោះ
 សេចក្តីប្រកាន់ យ៉ាងនេះឯង ។

[៣៩] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះការមិនគិតស្មុគព្រោះសេចក្តីមិន
 ប្រកាន់ តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវកក្នុងលោកនេះ ជា
 អ្នកចេះដឹងវេទនាភិក្ខុឡើងដល់បុគ្គលនោះ ប្រែប្រួលទៅ វ្រូកទៅ សេចក្តីសោក ទ្រុកទ្រួល ទុក្ខ ពោធនស្ស និង
 សេចក្តីចង្អៀតចង្អៀលចិត្ត វេទនាភិក្ខុឡើងដល់អរិយសាវកនោះ ព្រោះ
 តែប្រែប្រួលទៅ វ្រូកទៅឡើយ ។ ដូច្នេះនាថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ។

សញ្ញា ទេតំ មម ។ សង្ខារ ទេតំ មម ។ វិញ្ញាណំ ទេតំ
 មម ទេសោមាមស្មំ ទ មេសោ អត្តាតិ សមទុបស្សតិ
 តស្ស តំ វិញ្ញាណំ វិចារិណមតិ អញ្ញាថា ហោតិ តស្ស
 វិញ្ញាណវិចារិណមញ្ញាថា កាវា ទុប្បន្នន្តំ សោកាបរិទេវ
 ទុក្ខោមទស្សនា យាសា ។ ឯវិ ចោ កិក្ខុវេ អទុបាធា-
 ទអមវិតស្សនា ហោតិ ។

(៣៦) សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ចោ ។ បេ ។ រូបំ កិក្ខុវេ
 អនិច្ចំ អតីតាធាតុតំ កោ បទ វាធា បទុប្បន្នស្ស ។
 ឯវិ បស្សំ កិក្ខុវេ សុតវា អរិយស្សវកោ អតីតស្មី
 រូបស្មី អនបេក្ខោ ហោតិ អធាតុតំ រូបំ ថាភិទន្តតិ
 បទុប្បន្នស្ស រូបស្ស វិចិត្រិយា វិកតាយ វិភេទាយ
 បដិបន្នោ ហោតិ ។ វេទនា អនិច្ចា ។ បេ ។ សញ្ញា
 អនិច្ចា ។ បេ ។ សង្ខារ អនិច្ចា អតីតាធាតុតំ កោ បទ

ឧសញ្ញាថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ។ ឧសញ្ញាថា ខ្ញុំមិន
 មែនរបស់អញ ។ ពិចារណាយើងឧសញ្ញាថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ
 ខ្ញុំមិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ លុះដល់វិញ្ញាណនោះ
 របស់អរិយសាវកនោះ ប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ សេចក្តីសោត ទ្វិកខ្សួល
 ទុក្ខ ខោមស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត រមែងមិនកើតឡើងដល់
 អរិយសាវកនោះ ព្រោះវិញ្ញាណប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅឡើយ ។ ម្ចាស់
 កិក្ខុតាំងឡាយ សេចក្តីមិនកកស្ទះ ព្រោះការមិនប្រកាម់ យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៦) ទៀបក្រុងសាវត្ថុ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ បេ ។ ម្ចាស់កិក្ខុ
 តាំងឡាយ រូបជាអតីត អនាគត មិនទៀងទាត់ហើយ ចាំបាច់និយាយ
 ថ្វីដល់ប្រជាបទុប្បន្ន ។ ម្ចាស់កិក្ខុតាំងឡាយ អរិយសាវក ជាអ្នកចេះ
 ដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ជាអ្នកអនាគតការឡោះកាល័យ ក្នុងរូបជា
 អតីត មិនប្រកាម់ព្រោះរូបជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដ៏ម្សិទ្ធិឡើយណាយ
 រំសាយ រំលត់រូបជាបទុប្បន្ន ។ វេទនាមិនទៀង ។ បេ ។ សញ្ញាមិន
 ទៀង ។ បេ ។ សង្ខារជាអតីត អនាគត មិនទៀងទាត់ហើយ ចាំបាច់

វាដោ បទុប្បន្នានំ ។ ឯវំ បស្សំ ភិក្ខុវេ សុត្តវា អរិយ-
 ស្សវកោ អតីតេសុ សង្ខារេសុ អនុបេត្តោ ហោតិ
 អនាគតេ សង្ខារេ នាភិនទ្គតិ បទុប្បន្នានំ សង្ខារំ
 និព្វិនាយ វិភាសយ និរោធាយ បដិមន្នោ ហោតិ ។
 វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ អតីតានាគតំ កោ បទ វាដោ
 បទុប្បន្នស្ស ។ ឯវំ បស្សំ ភិក្ខុវេ សុត្តវា អរិយស្សវ-
 កោ អតីតស្មី វិញ្ញាណស្មី អនុបេត្តោ ហោតិ អនាគតំ
 វិញ្ញាណំ នាភិនទ្គតិ បទុប្បន្នស្ស វិញ្ញាណស្ស និព្វិនាយ
 វិភាសយ និរោធាយ បដិមន្នោ ហោតីតិ ។

[៣៧] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ បេ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ
 ទុក្ខំ អតីតានាគតំ កោ បទ វាដោ បទុប្បន្នស្ស ។
 ឯវំ បស្សំ ភិក្ខុវេ សុត្តវា អរិយស្សវកោ អតីតស្មី
 រូបស្មី អនុបេត្តោ ហោតិ អនាគតំ រូបំ នាភិនទ្គតិ
 បទុប្បន្នស្ស រូបស្ស និព្វិនាយ វិភាសយ និរោធាយ
 បដិមន្នោ ហោតិ ។ វេទនា ទុក្ខា ។ សញ្ញា ទុក្ខា ។
 សង្ខារ ទុក្ខា ។ វិញ្ញាណំ ទុក្ខំ អតីតានាគតំ

និយាយថ្វីដល់សង្ខារជាបទុប្បន្ន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឯងឡាយ អរិយសាវ័ក
 ជាអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ជាអ្នកមិនការឡោះកាល័យក្នុង
 សង្ខារជាអតីត មិនក្រេកអរចំពោះសង្ខារ ជាអនាគត ប្រតិបត្តិដើម្បី
 ឡើយណាយ រំលាយ រលត់សង្ខារជាបទុប្បន្ន ។ វិញ្ញាណជាអតីត
 អនាគត មិនទៀងទៅហើយ ចាំបាច់និយាយថ្វីដល់វិញ្ញាណជាបទុប្បន្ន ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឯងឡាយ អរិយសាវ័ក ជាអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាង
 នេះ ជាអ្នកមិនការឡោះកាល័យក្នុងវិញ្ញាណជាអតីត មិនក្រេកអរចំពោះ
 វិញ្ញាណជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីឡើយណាយ រំលាយ រលត់
 វិញ្ញាណជាបទុប្បន្ន ។

[៣៨] ទៀបក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងខិទានវគ្គ ។ បេ ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុចាំឯងឡាយ រូបជាអតីត និងអនាគត ជាទុក្ខទៅហើយ ចាំបាច់
 និយាយថ្វីដល់រូបជាបទុប្បន្ន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឯងឡាយ អរិយសាវ័ក
 ជាអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ជាអ្នកមិនការឡោះកាល័យក្នុងរូប
 ជាអតីត មិនក្រេកអរចំពោះរូបជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីឡើយ-
 ណាយ រំលាយ រលត់រូបជាបទុប្បន្ន ។ វេទនាជាទុក្ខ ។ សញ្ញាជា
 ទុក្ខ ។ សង្ខារជាទុក្ខ ។ វិញ្ញាណជាអតីតនិងអនាគត ជាទុក្ខទៅហើយ

ឧទ្ទស្សន្ទស្ស ឧបសម្ព័ន្ធសក្ក ឧបសម្ព័ន្ធសក្ក ឧបសម្ព័ន្ធសក្ក

កោ បទ វិទោ បទប្បដ្ឋស្ស ។ ឯវំ បស្សំ ភិក្ខុវេ
សុត្តន្ត អរិយស្សវកោ អតីតស្មី វិញ្ញាណស្មី អនបេត្តោ
ហោតិ អនាគតំ វិញ្ញាណំ ឆានិទទ្ធនំ បទប្បដ្ឋស្ស
វិញ្ញាណស្ស ចិត្តនាយ វិកាយ ចិរេនាយ មជ្ជិមន្ទោ
ហោតីតិ ។

[៣៨] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ចោ ។ បេ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ
អនត្តា អតីតនាគតំ កោ បទ វិទោ បទប្បដ្ឋស្ស ។
ឯវំ បស្សំ ភិក្ខុវេ សុត្តន្ត អរិយស្សវកោ អតីតស្មី
រូបស្មី អនបេត្តោ ហោតិ អនាគតំ រូបំ ឆានិទទ្ធនំ
បទប្បដ្ឋស្ស រូបស្ស ចិត្តនាយ វិកាយ ចិរេនាយ
មជ្ជិមន្ទោ ហោតិ ។ វេទនា អនត្តា ។ សញ្ញា អ-
នត្តា ។ សង្ខារ អនត្តា ។ វិញ្ញាណំ អនត្តា អតីតា-
នាគតំ កោ បទ វិទោ បទប្បដ្ឋស្ស ។ ឯវំ បស្សំ
ភិក្ខុវេ សុត្តន្ត អរិយស្សវកោ អតីតស្មី វិញ្ញាណស្មី
អនបេត្តោ ហោតិ អនាគតំ វិញ្ញាណំ ឆានិទទ្ធនំ

ឧទ្ទស្សន្ទស្ស ឧបសម្ព័ន្ធសក្ក ឧបសម្ព័ន្ធសក្ក ឧបសម្ព័ន្ធសក្ក

ចំបាច់និយាយថ្វីដល់វិញ្ញាណជាបទប្បដ្ឋ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ អរិយ-
សាវក ជាអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ជាអ្នកមិនការឡេះ
កាលយក្នុងវិញ្ញាណ ជាអតីត មិនក្រេកអរចំពោះវិញ្ញាណជាអនាគត ជា
អ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីឡើយណាយ រំលាយ រំលកវិញ្ញាណ ជាបទប្បដ្ឋ ។

[៣៨] ទៀបក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងចំនោមនេះ ។ បេ ។ ម្ចាស់
ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ប្រជាអតីតនិងអនាគត ជាអនត្តាទៅហើយ ចំបាច់
និយាយថ្វីដល់ប្រជាបទប្បដ្ឋ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ កាលបើអរិយ-
សាវកជាអ្នកចេះដឹង ឃើញយ៉ាងនេះ ជាអ្នកមិនការឡេះកាលយក្នុងប្រជា
អតីត មិនក្រេកអរ ចំពោះប្រជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីឡើយ
ណាយ រំលាយ រំលកប្រជាបទប្បដ្ឋ ។ វេទនាជាអនត្តា ។ សញ្ញា
ជាអនត្តា ។ សង្ខារជាអនត្តា ។ វិញ្ញាណជាអតីតនិងអនាគត ជា
អនត្តាទៅហើយ ចំបាច់និយាយថ្វីដល់វិញ្ញាណជាបទប្បដ្ឋ ។ ម្ចាស់
ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ អរិយសាវកជាអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ជា
អ្នកមិនការឡេះកាលយក្នុងវិញ្ញាណជាអតីត មិនក្រេកអរចំពោះវិញ្ញាណ

សុត្តន្តបិដក សំយោគនិកាយស្ស ខុទ្ទកវគ្គោ

បច្ចុប្បន្នស្ស វិញ្ញាណស្ស និព្វិនាយ វិភក្តនាយ
និរោធនាយ បដិមន្តោ ហោគីតិ ។

ឧបសម្ព័ន្ធនាម បរិមា ។

ឧបសម្ព័ន្ធនាម

នកុលបិដក នេវធម្មា
ទ្វេមិ ហាលិដ្ឋិតានិ ឆ
សមាធិប្បនិស្សាទិ
ឧបាសានបរិកស្សនា ទុវេ
អតីតានាមបច្ចុប្បន្នា
វគ្គោ ធម្មេន បរិច្ចតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយោគនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គោ

ជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដ៏ម្យ៉ាងណា វិសាយ វិលាសវិញ្ញាណ
ជាបច្ចុប្បន្ន ។

ចប់ ឧបសម្ព័ន្ធនាម ទី ១ ។

ទូទាត់នៃឧបសម្ព័ន្ធនាមនេះ គឺ

រឿងនកុលបិដកហឫក៍ ១ រឿងកុលទេវទេវហឫក៍ ១ រឿង
ហឫក៍ទិកានិកហឫក៍ ២ លើក រឿងសមាធិ ១ រឿងកាយ-
វិវេក ១ រឿងសេចក្តីកត់ស្តុកព្រះសេចក្តីប្រកាន់ ២ លើក
រឿងខន្ធជាអតីត ១ អនាគត ១ បច្ចុប្បន្ន ១ ហេតុនោះ
បានជាចាត់ជា ១ វគ្គ ។

អនិច្ចរិត្តោ

[៣៩] ឯវម្មេ សុតំ ។ សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។
 រូបំ ភិក្ខុវេ អនិច្ចំ វេទនា អនិច្ចា សញ្ញា អនិច្ចា
 សង្ខារ អនិច្ចា វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ ។ ឯវំ ចស្សំ ភិក្ខុវេ
 សុតវា អរិយស្សវតោ រូបស្មិច្ចំ ធិត្វិទ្ធពតំ វេទនាយច្ចំ
 ធិត្វិទ្ធពតំ សញ្ញាយច្ចំ ធិត្វិទ្ធពតំ សង្ខារសុច្ចំ ធិត្វិទ្ធពតំ
 វិញ្ញាណស្មិច្ចំ ធិត្វិទ្ធពតំ ធិត្វិទ្ធពតំ វិវដ្តិច្ចំ វិវដ្តិច្ចំ វិវដ្តិច្ចំ វិវដ្តិច្ចំ ។
 វិមុត្តស្មិ វិមុត្តមិតំ ញាណំ ហោតិ ។ ទីណា ជាតិ
 វុស័តំ ព្រហ្មចរិយំ កាតំ កាណិយំ ឆាបរិ វត្តត្តា-
 យាតិ ចជាធាតីតិ ។

[៤០] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ
 ទុក្ខំ វេទនា ទុក្ខា សញ្ញា ទុក្ខា សង្ខារ ទុក្ខា

អនិច្ចរិត្តោ

[៣៩] ឯវម្មេស្កាចមក យ៉ាងនេះ ។ ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។
 ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ រូបមិនទៀង វេទនាមិនទៀង
 សញ្ញាមិនទៀង សង្ខារមិនទៀង វិញ្ញាណមិនទៀង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវត្ថីជាអ្នកចេះដឹង ឃើញយ៉ាងនេះ វេទនា
 ឡើយណាមិនទៀងទៀង ឡើយណាមិនទៀងវេទនាផង ឡើយណាមិនទៀង
 សញ្ញាផង ឡើយណាមិនទៀងសង្ខារផង ឡើយណាមិនទៀងវិញ្ញាណផង
 កាលបើឡើយណាមិនទៀង ក៏វេទនាស្មើស្ម័គ្រ ព្រោះវេទនាស្មើស្ម័គ្រ ទើបចិត្ត
 រូបស្រឡះ (ចាកកំលើស) ។ កាលបើចិត្តរូបស្រឡះហើយ ញាណ
 កំរើកឡើងថា ចិត្តរូបស្រឡះហើយ ។ អរិយសាវត្ថីនោះ វេទនាដឹង
 ច្បាស់ថា ជាភិក្ខុស្មើហើយ មគ្គព្រហ្មចរិយៈអាត្មាអញបាទនៅរួចហើយ
 សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបាទនៅរួចហើយ មគ្គការតាចក្ខុវិទ្យា ប្រព្រឹត្តទៅ
 ដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

[៤០] ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ រូបជាទុក្ខ វេទនាជាទុក្ខ សញ្ញាជាទុក្ខ សង្ខារជាទុក្ខ

វិញ្ញាណំ ឧត្តុកំ ។ ឯវិ បស្សំ ។ បេ ។ ឆាបរិ ឥត្តត្តា-
យាតិ បដាឆាតីតិ ។

[៤០] សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទេ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ អ-
នត្តា វេទនា អនត្តា សញ្ញា អនត្តា សង្ខារ អនត្តា
វិញ្ញាណំ អនត្តា ។ ឯវិ បស្សំ ភិក្ខុវេ សុត្តវា អវិយ-
ស្សាវកោ រូបស្មីចំ ឯត្ថំទ្គតិ វេទនាយចំ ឯត្ថំទ្គតិ សញ្ញា-
យចំ ឯត្ថំទ្គតិ សង្ខារេសុចំ ឯត្ថំទ្គតិ វិញ្ញាណស្មីចំ ឯត្ថំទ្គ-
តិ ឯត្ថំទ្គ វិវដ្តតិ វិវាតា វិមុត្តតិ ។ វិមុត្តស្មី វិមុត្តមិតិ
ញាណំ ហោតិ ។ វិណា ជាតិ វុសិតិ ព្រហ្មចរិយំ
កតំ ករណីយំ ឆាបរិ ឥត្តត្តាយាតិ បដាឆាតីតិ ។

វិញ្ញាណជាទុក្ខំ ។ កាលបើអវិយសាវក ឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។
វេមនីដឹងច្បាស់ថា មគ្គការវិនិច្ឆ័យ១ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះ
ទៀត មិនមានឡើយ ។

[៤១] ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ ប្រជាអនត្តា វេទនាជាអនត្តា សញ្ញាជាអនត្តា សង្ខារជា
អនត្តា វិញ្ញាណជាអនត្តា ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអវិយសាវក
ជាអ្នកចេះដឹងឃើញយ៉ាងនេះ វេមនីឡើយណាយទ័ន្ធប្រផន ឡើយណាយ
ទ័ន្ធវេទនាផន ឡើយណាយទ័ន្ធសញ្ញាផន ឡើយណាយទ័ន្ធសង្ខារផន
ឡើយណាយទ័ន្ធវិញ្ញាណផន កាលបើឡើយណាយ ក៏វេមនីស្តាប់ខ្លួន
ត្រាវេកស្តាប់ខ្លួន រើបដិក្ខុប្រសាទ្យៈ ។ កាលបើកិច្ចផុតប្រសាទ្យៈហើយ
ញាណ វេមនីកើតឡើងថា ចិត្តប្រសាទ្យៈហើយ ។ វេមនីដឹងច្បាស់ថា
ជាតិអស់ហើយ មគ្គព្រហ្មចរិយៈភាគអញបាននៅរួចហើយ សោឡស-
កិច្ចភាគអញបាននៅរួចហើយ មគ្គការវិនិច្ឆ័យ១ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី
សោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

[២២] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ អនិច្ចំ
 យននិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តទទត្តា យននត្តា តំ នេតិ មម
 នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ វិវាមេតំ យថា-
 ភូតំ សឌ្ឍប្បញ្ញាយ នដ្ឋតំ ។ វេទនា អនិច្ចា យននិច្ចំ
 តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តទទត្តា យននត្តា តំ នេតិ មម
 នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ វិវាមេតំ យថាភូតំ
 សឌ្ឍប្បញ្ញាយ នដ្ឋតំ ។ សញ្ញា អនិច្ចា ។ ចេ ។ សង្ខារ
 អនិច្ចា ។ ចេ ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ យននិច្ចំ តំ ទុក្ខំ
 យំ ទុក្ខំ តទទត្តា យននត្តា តំ នេតិ មម នេសោ-
 ហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ វិវាមេតំ យថាភូតំ សឌ្ឍ-
 ប្បញ្ញាយ នដ្ឋតំ ។ វិវិចសន្តំ ។ ចេ ។ ធាមរិ ឥត្តត្តាយាតិ
 ចជនាតីតិ ។

[៩២] ទៀបក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចង់
 ឡាយ ប្រមិនទៀង របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណា
 ជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះបណ្ឌិត
 ត្រូវយល់តាមសេចក្តីពិត ដោយប្រាជ្ញាជ័យប្រៃស យ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិន
 មែនរបស់អញទេ ខ្ញុំមិនមែនជាអញទេ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។
 វេទនាមិនទៀង របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ
 របស់នោះជាអនត្តា របស់ណា ជាអនត្តា របស់នោះបណ្ឌិតត្រូវយល់
 តាមសេចក្តីពិត ដោយប្រាជ្ញាជ័យប្រៃសយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញទេ
 ខ្ញុំមិនមែនជាអញទេ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ សញ្ញាមិនទៀង
 ។ ចេ ។ សង្ខារមិនទៀង ។ ចេ ។ វិញ្ញាណមិនទៀង របស់ណាមិនទៀង
 របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជា
 អនត្តា របស់នោះបណ្ឌិតត្រូវយល់តាមសេចក្តីពិត ដោយប្រាជ្ញាជ័យប្រៃស
 យ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញទេ ខ្ញុំមិនមែនជាអញទេ ខ្ញុំមិនមែន
 ជាខ្លួនអញទេ ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ ចេ ។ ក៏ដឹងច្បាស់ថា មគ្គ-
 ការវិនិច្ឆ័យប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោត្តរសក្ខីភាពទៀត មិនមានឡើយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ទន្ធហិក្ខុ

(២៣) សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ ទុក្ខំ
 យំ ទុក្ខំ ឥន្ទនត្តា យន្តនត្តា តំ នេតិ មម នេសោ-
 ហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សឌ្ឍ-
 ប្បញ្ញាយ នដ្ឋង្គំ ។ វេទនា ទុក្ខា ។ សញ្ញា ទុក្ខា ។
 សង្ខារ ទុក្ខា ។ វិញ្ញាណំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ ឥន្ទនត្តា
 យន្តនត្តា តំ នេតិ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ
 អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សឌ្ឍប្បញ្ញាយ នដ្ឋង្គំ ។ ឯវំ
 បស្សំ ។ បេ ។ ឆាបរំ ឥត្តត្តាយាតិ បដាចាតីតិ ។

(២៤) សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ អនត្តា
 តំ នេតិ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ
 យថាភូតំ សឌ្ឍប្បញ្ញាយ នដ្ឋង្គំ ។ បេ ។ ឯវំ បស្សំ
 ភិក្ខុវេ ។ បេ ។ ឆាបរំ ឥត្តត្តាយាតិ បដាចាតីតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទន្ធហិក្ខុ

(២៣) ទៀបក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំង-
 ឡាយ ប្រជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជា
 អនត្តា របស់នោះបណ្តិតត្រូវយល់តាមសច្ចក្តិពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រកែក
 យ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញទេ ខ្ញុំមិនមែនជាអញទេ ខ្ញុំមិនមែន
 ជាខ្លួនអញទេ ។ វេទនាជាទុក្ខ ។ សញ្ញាជាទុក្ខ ។ សង្ខារជាទុក្ខ ។
 វិញ្ញាណជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជា
 អនត្តា របស់នោះបណ្តិតត្រូវយល់តាមសច្ចក្តិពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រកែក
 យ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញទេ ខ្ញុំមិនមែនជាអញទេ ខ្ញុំមិនមែន
 ជាខ្លួនអញទេ ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ក៏ដឹងច្បាស់ថា មគ្គ-
 ការតាមតំណែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោត្តសក្ខីនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(២៤) ទៀបក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 តាំងឡាយ ប្រជាអនត្តា (ឥតខ្ចីមសារ) ប្រឆាំងបណ្តិតត្រូវយល់តាម
 សច្ចក្តិពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រកែកយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញទេ
 ខ្ញុំមិនមែនជាអញទេ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ បេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំង
 ឡាយ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ក៏ដឹងច្បាស់ថា មគ្គការតាមតំណែង
 ៥១ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោត្តសក្ខីនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(៤៤) សាវត្ថុយំ ។ តត្រ មោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ អនិច្ចំ
 យោមិ មោតុ យោមិ បច្ចយោ រូបស្ស ឧប្បាធាយ
 សោមិ អនិច្ចា ។ អនិច្ចសម្ពុតំ ភិក្ខុវេ រូបំ កុតោ ធិតុំ
 ភវិស្សតិ ។ វេទនា អនិច្ចា យោមិ មោតុ យោមិ បច្ចយោ
 វេទនាយ ឧប្បាធាយ សោមិ អនិច្ចា ។ អនិច្ចសម្ពុតា
 ភិក្ខុវេ វេទនា កុតោ ធិតុំ ភវិស្សតិ ។ សញ្ញា
 អនិច្ចា ។ សង្ខារ អនិច្ចា យោមិ មោតុ យោមិ
 បច្ចយោ សង្ខារំ ឧប្បាធាយ សោមិ អនិច្ចា ។
 អនិច្ចសម្ពុតា ភិក្ខុវេ សង្ខារ កុតោ ធិតុំ ភវិស្សតិ ។
 វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ យោមិ មោតុ យោមិ បច្ចយោ វិញ្ញា-
 ណស្ស ឧប្បាធាយ សោមិ អនិច្ចា ។ អនិច្ចសម្ពុតំ
 ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ កុតោ ធិតុំ ភវិស្សតិ ។ ឯវិ បស្សិ
 ។ បេ ។ ធាបរិ ឥត្តន្តាយាតិ បដិធានាតិ ។

(៤៥) ទៀបក្រុងសាវត្ថុ ។ ក្នុងវិសោធន៍ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ប្រមិនទៀង មោតុណក្តី បច្ច័យណក្តី ដែលនាំរួច
 ឱ្យកើតឡើង មោតុប្បច្ច័យនោះក៏មិនទៀងដែរ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 ប្រសិនបើកើតអំពីមោតុប្បច្ច័យ មិនទៀងទៅហើយ កើតបានទៀងទាត់
 មកពីណា ។ វេទនាមិនទៀង មោតុណក្តី បច្ច័យណក្តី ដែល
 នាំឱ្យវេទនាកើតឡើង មោតុប្បច្ច័យនោះក៏មិនទៀងដែរ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ វេទនាដែលកើតអំពីមោតុប្បច្ច័យមិនទៀងទៅហើយ កើត
 បានទៀងទាត់មកពីណា ។ សញ្ញាមិនទៀង ។ សង្ខារមិនទៀង មោតុ
 ណក្តី បច្ច័យណក្តី ដែលនាំឱ្យសង្ខារកើតឡើង មោតុប្បច្ច័យនោះ
 ក៏មិនទៀងដែរ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ សង្ខារដែលកើតអំពីមោតុ-
 ប្បច្ច័យមិនទៀងហើយ កើតបានទៀងទាត់មកពីណា ។ វិញ្ញាណ
 មិនទៀង មោតុណក្តី បច្ច័យណក្តី ដែលនាំឱ្យវិញ្ញាណកើតឡើង
 មោតុប្បច្ច័យនោះក៏មិនទៀងដែរ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណកើត
 អំពីមោតុប្បច្ច័យមិនទៀងទៅហើយ កើតបានទៀងទាត់មកពីណា ។
 កាលបើយើងឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ក៏ដឹងច្បាស់ថា មន្តការនាភិក្ខុដទៃ
 ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសាធារណៈមិនបានឡើយ ។

(៤៦) សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ ទុក្ខំ
 យោមិ ហេតុ យោមិ ចច្ចយោ រូបស្ស ឧច្ចាឆាយ សោមិ
 ទុក្ខា ។ ទុក្ខសម្ព័តំ ភិក្ខុវេ រូបំ កុតោ សុទ្ធំ កវស្សតិ
 វេទនា ទុក្ខា សញ្ញា ទុក្ខា ។ សង្ខារ ទុក្ខា ។ វិញ្ញាណំ
 ទុក្ខំ យោមិ ហេតុ យោមិ ចច្ចយោ វិញ្ញាណស្ស
 ឧច្ចាឆាយ សោមិ ទុក្ខា ។ ទុក្ខសម្ព័តំ ភិក្ខុវេ
 វិញ្ញាណំ កុតោ សុទ្ធំ កវស្សតិ ។ ឯវំ បស្សំ ។ មេ ។
 ឆាបរំ ឥត្តក្កាយាតិ បដាបាតីតិ ។

(៤៧) សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ អនត្តា
 យោមិ ហេតុ យោមិ ចច្ចយោ រូបស្ស ឧច្ចាឆាយ
 សោមិ អនត្តា ។ អនត្តសម្ព័តំ ភិក្ខុវេ រូបំ កុតោ អត្តា
 កវស្សតិ ។ វេទនា អនត្តា ។ សញ្ញា អនត្តា ។ សង្ខារ

(៤៦) ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ភ្នំវិទ្យាវង្ស ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ចាំឡាយ ប្រដាទុក្ខ ហេតុណាភ្នំ បង្គុយណាភ្នំ ដែលនាំឲ្យប្រ
 កើតឡើង ហេតុប្បប្បយនោះក៏ជាទុក្ខដែរ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឡាយ ប្រ
 ដែលកើតអំពីហេតុប្បប្បយជាទុក្ខ កើតឯងបានសុខមកពីណា ។ វេទនា
 ជាទុក្ខ ។ សញ្ញាជាទុក្ខ ។ សង្ខារជាទុក្ខ ។ វិញ្ញាណជាទុក្ខ
 ហេតុណាភ្នំ បង្គុយណាភ្នំ ដែលនាំឲ្យវិញ្ញាណ កើតឡើង ហេតុ
 ប្បប្បយនោះក៏ជាទុក្ខដែរ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឡាយ វិញ្ញាណដែលកើត
 អំពីហេតុប្បប្បយជាទុក្ខ កើតឯងបានសុខមកពីណា ។ កាលបើឃើញ
 យ៉ាងនេះ ។ បេ ។ វេទនាដឹងច្បាស់ថា មគ្គការវិនិច្ឆ័យ ដែលប្រព្រឹត្ត
 ទៅដើម្បីសាឡសក្ខីនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(៤៧) ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ភ្នំវិទ្យាវង្ស ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ចាំឡាយ ប្រដាអនត្តា ហេតុណាភ្នំ បង្គុយណាភ្នំ ដែលនាំឲ្យ
 ប្រកើតឡើង ហេតុប្បប្បយនោះក៏ជាអនត្តាដែរ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឡាយ
 ប្រដែលកើតអំពីហេតុប្បប្បយជាអនត្តា កើតឯងជាអត្តា (មានទ្វិមសារ)
 មកពីណា ។ វេទនាជាអនត្តា ។ សញ្ញាជាអនត្តា ។ សង្ខារ

អនត្តា ។ វិញ្ញាណំ អនត្តា យោចិ ហេតុ យោចិ បទូ-
 យោ វិញ្ញាណស្ម ឧប្បាធាយ សោចិ អនត្តា ។ អនត្ត-
 សម្ពុតំ ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ កុតោ អត្តា វាស្សតិ ។ ឯវំ
 បស្សី ។ មេ ។ ធាបរិ ឥត្តត្តាយាតិ បដាបាទីតិ ។

(៤៨) សាវត្ថុយំ ។ អារាមេ ។ អថេហោ អាយស្មា
 អានន្តោ យេន ភកា កេនុបសង្កម្មំ ឧបសង្កម្មិត្វា ភក-
 វន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ ចិសីទិ ។ ឯកមន្តំ ចិសីទ្ធោ
 ទោ អាយស្មា អានន្តោ ភកវន្តំ ឯកនិកោច ចិកេ-
 នោ ចិកេនោតិ កន្តេ វុត្តតិ កតមេសាចំ ទោ កន្តេ
 ធម្មាចំ ចិកេនោ ចិកេនោតិ វុត្តតិ ។ វុចំ ទោ
 អានន្ត អនិច្ចំ សម្ពុតំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ ទយេនម្ហំ វេយ-
 នម្ហំ វិណកមម្ហំ ចិកេនធម្មំ តស្ស ចិកេនោ ចិកេនោតិ
 វុត្តតិ ។ វេទនា អនិច្ចា សម្ពុតា បដិច្ចសមុប្បន្នា

ជាអនត្តា ។ វិញ្ញាណ ជាអនត្តា ហេតុណា ក្តី បច្ច័យណា ក្តី
 ដែលទាំងឡាយវិញ្ញាណកើតឡើង ហេតុបច្ច័យនោះ ក៏ជាអនត្តាដែរ ។
 ខ្លួនក៏ក្នុងច្បាប់វិញ្ញាណដែលកើតអំពីហេតុបច្ច័យ ជាអនត្តា ក៏
 ខ្ពង់បានជាអនត្តាមកដណ្ត ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ មេ ។ ដឹង
 ច្បាស់ថា មន្តការនាគិច្ចដទៃ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីហេតុសកិច្ច
 នេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(៤៨) ទៀបត្រង់សាវត្ថុ ។ ក្នុងវត្ថុ ។ គ្រាខាងឯង ត្រង់
 កានន្ត មានកាយ បានចូលទៅកាលត្រង់មានព្រះភាគ លុះចូលទៅ
 ដល់ ក្រាបងាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយគង្គុយក្នុងជីវិតសមគួរ ។
 លុះព្រះមានន្តមានកាយ គង្គុយក្នុងជីវិតសមគួរហើយ ទើបក្រាបបង្គំចូល
 ព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ពាក្យដែល
 ហៅថា សេចក្តីលេង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ក៏សេចក្តីលេងក៏ដណ្ត
 បានពោះហៅថាលេង ។ ខ្លួនមានន្ត ច្រមិនទៀង ជាមេសដែល
 បច្ច័យកាត់តែងហើយ ដែលកើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យហេតុបច្ច័យ មាន
 កិរិយាអស់ទៅ សូន្យទៅ ប្រាសទៅ លេងទៅ ជាធម្មតា សេចក្តី
 លេងនៃប្រភេទ ហៅថាលេង ។ វេទនាមិនទៀង ជាធម្មជាតិដែល
 បច្ច័យកាត់តែងហើយ ដែលកើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យហេតុបច្ច័យ

ការវិគ្គ

[២៩] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ ការញ ភេ ភិក្ខុវេ
នេសិស្សមិ ភារហាវញ ភារធានញ ភារនិក្ខេបនញ
និ សុណាថ ។ បេ ។ ឯតនេវេន កតមោ ច ភិក្ខុវេ
ការេ ។ បញ្ចបាធានក្ខត្តាភិស្ស វេនីយំ ។ កត-
មេ បញ្ច ។ (១) បុប្ផបាធានក្ខត្តោ វេននុបាធានក្ខត្តោ
សញ្ញបាធានក្ខត្តោ សង្ខារបាធានក្ខត្តោ វិញ្ញាណុបា-
ធានក្ខត្តោ ។ អយំ វុច្ចនិ ភិក្ខុវេ ការេ ។

[៣០] កតមោ ច ភិក្ខុវេ ភារហារេ ។ បុគ្គលា-
ភិស្ស វេនីយំ ។ ស្វាយំ អាយស្មា ឯវិចារេ ឯវិ-
តោត្តោ ។ អយំ វុច្ចនិ ភិក្ខុវេ ភារហារេ ។

១ ចន្ទជំ ពេលវេលា លេខ១៧១ ។

ការវិគ្គ

[២៩] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង-
ឡាយ គង់នៅនឹងសំដែងនូវការៈ(១)ផង នូវអ្នកដែលនាំការៈផង នូវការ
ប្រកាន់នាំនូវការៈផង នូវការដាក់ចុះនូវការៈផង ដល់អ្នកទាំងឡាយ
អ្នកទាំងឡាយចូរស្តាប់នូវនិមន្តនោះចុះ ។ បេ ។ ទើបមានព្រះបន្ទូលសួរ
ដូច្នេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេច ឈ្មោះថាការៈ ។ គប្បីឆ្លើយ
ថា ទេពានក្ខន្ធទាំង៩ ។ ចុះទេពានក្ខន្ធទាំង៩ តើដូចម្តេចចុះ ។
និប្បេត្តានក្ខន្ធទ វេននុបាធានក្ខន្ធទ សញ្ញបាធានក្ខន្ធទ សង្ខារបា-
ធានក្ខន្ធទ វិញ្ញាណុបាធានក្ខន្ធទ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅ
ថាការៈ ។

[៣០] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេច ឈ្មោះថាអ្នកនាំនូវការៈ ។
គប្បីឆ្លើយថា បុគ្គល ។ គឺអ្នកមានកាយនោះ មានឈ្មោះយ៉ាងនេះ
មានភាគយ៉ាងនេះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឈ្មោះថាអ្នកនាំនូវការៈ ។

១ ប្រែថា អ្នកនាំនូវការៈ មានឲ្យដើរ អង្គុយ ទេព ទូត ប្រសាច់ ស៊ី ផឹក ជាដើម
(ឥន្ទីរថា) ។

[៨០] កតមញ្ច កិក្ខុវេ ភាវណាធំ ។ យោ

តណ្ហា ហោហោវិកា ធម្មិកសហគតា តត្រតត្រា-

កិធម្មិធំ ។ សេយ្យដ៏ធំ ។ កាមតណ្ហា ភវតណ្ហា វិកា-

តណ្ហា ។ ឥធំ វុទ្ធចិ កិក្ខុវេ ភាវណាធំ ។

[៨១] កតមញ្ច កិក្ខុវេ ភាវណាធំ ។ យោ

តស្ស យេវ តណ្ហាយ អសេសវិកតិរោជា ចាកា

បដិទិស្សត្តោ មុត្តិ អបាលយោ ។ ឥធំ វុទ្ធចិ កិក្ខុវេ

ភាវណាធំ ។ ឥធម្មភោច ភក្កា ឥធំ វុទ្ធចិ សុកតោ

អជាបរី ឯតធម្មភោច សត្វា

[៨២] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេច ឈ្មោះថាការប្រកាន់ចុះ

ឡូវការ ។ គណ្ហាដែលចាំឱ្យកើតក្នុងភពថ្មី ប្រកបដោយការប្រក ដោយ

អំណាចនៃសេចក្តីត្រេកត្រាល មានកិរិយាវិភយក្នុងការប្តូរឈ្មោះ ។

ជាប្រក្រតី ។ គណ្ហានោះ ដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺកាមគណ្ហា ១ ភវគណ្ហា ១

វិកតណ្ហា ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថាការប្រកាន់ចុះឡូវការ ។

[៨៣] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេច ឈ្មោះថាការដាក់ចុះ

ឡូវការ ។ សេចក្តីនាសនិងសេចក្តីរលត់ មិនមានសសសល់ កិរិយា

លរលត់ កិរិយាលាស់ចោល កិរិយាច្របូលច្រាយ ការមិនមានកាលៈ

ក្នុងគណ្ហានោះ ឯណា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះ ហៅថាការដាក់ចុះ

ឡូវការ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ឱ្យព្រះពុទ្ធវិការនេះហើយ

លុះព្រះសុគត ត្រាស់ឱ្យព្រះពុទ្ធវិការនេះហើយ បន្ទាប់ពីនោះមក

ព្រះសាស្ត្រទ្រង់ត្រាស់ឱ្យព្រះគាថានេះថា

[៥៣] ភាវា ហវេ បញ្ចក្ខន្ធា

ភាវហារោ ច បុគ្គលោ

ភាវនាធិ តុត្ថំ លោកេ

ភាវនិក្ខេបនំ សុទ្ធំ

និក្ខេបិត្វា កុវំ ភាវំ

អញ្ញំ ភាវំ អនាធិយ

សម្ពុលំ តណ្ហំ អព្ពយំ

និព្វានោ បរិនិព្វានោតិ ។

[៥៤] សាវត្ថយំ ។ តត្រទោ ។ បរិញ្ញាយ្យ ច ភិក្ខុ-
វេ ធម្មោ ទេសស្សនំ បរិញ្ញត្តា កំ សុណាថ ។ តតមេ
ច ភិក្ខុវេ បរិញ្ញាយ្យា ធម្មា ។ រូបំ ភិក្ខុវេ បរិញ្ញាយ្យា
ធម្មោ វេទនា បរិញ្ញាយ្យា ធម្មោ សញ្ញា បរិញ្ញាយ្យា
ធម្មោ សង្ខារ បរិញ្ញាយ្យា ធម្មោ វិញ្ញាណំ បរិញ្ញា-
យ្យា ធម្មោ ។ វេទនំ វុច្ឆន្តិ ភិក្ខុវេ បរិញ្ញាយ្យា ធម្មា ។

[៥៥] បញ្ចក្ខន្ធដារបស់ជូនដោយពិត បុគ្គលអ្នកនាំ
ការគឺបញ្ចក្ខន្ធក្តី ការប្រគាន់មាំមួនការគឺបញ្ចក្ខន្ធក្តី កែង
មាំមកនូវទុក្ខក្នុងលោក ការដាក់ចុះនូវការដោះហកុមាំមកនូវ
សុខ លុះតែបុគ្គលដាក់ចុះនូវការដើរជូនគឺបញ្ចក្ខន្ធចេញ មិន
ក្នុងកាន់នូវការដើរទៀត បានដកឡើងនូវកណ្តាព្រមទាំង
បុស ទើបជាអ្នកមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា ហើយបរិនិព្វាន ។

[៥៦] ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
គឺជាគតិសំដែង នូវធម៌ដែលត្រូវកំណត់ដឹងផង នូវកិរិយាកំណត់
ដឹងផង អ្នកទាំងឡាយចូរស្តាប់នូវធម៌នោះចុះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
ចុះដូចម្តេចហៅថាធម៌ដែលត្រូវកំណត់ដឹង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ រូប
ជាធម៌ដែលត្រូវកំណត់ដឹង វេទនាជាធម៌ដែលត្រូវកំណត់ដឹង សញ្ញា
ជាធម៌ដែលត្រូវកំណត់ដឹង សង្ខារជាធម៌ដែលត្រូវកំណត់ដឹង វិញ្ញាណ
ជាធម៌ដែលត្រូវកំណត់ដឹង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថាធម៌
ដែលត្រូវកំណត់ដឹង ។

[៥៥] ភក្ខុមា ច ភិក្ខុវេ ចរិញ្ញា ។ យោ ភិក្ខុវេ
 ភក្ខុយោ ឆោសក្ខុយោ មោហក្ខុយោ ។ អយំ វុច្ចតិ
 ភិក្ខុវេ ចរិញ្ញាតិ ។

[៥៦] សាវត្ថិយំ ។ តត្រា ទោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ អន-
 ភិជាតំ អបរិជាតំ អវិកជយំ អប្បជហំ អកត្វោ ទុក្ខ-
 ក្ខយាយ វេទនំ អនភិជាតំ អបរិជាតំ អវិកជយំ អប-
 ជហំ អកត្វោ ទុក្ខក្ខយាយ សញ្ញំ អនភិជាតំ ។ ចេ ។
 សង្ខារេ អនភិជាតំ អបរិជាតំ អវិកជយំ អប្បជហំ
 អកត្វោ ទុក្ខក្ខយាយ វិញ្ញាណំ អនភិជាតំ អបរិជាតំ
 អវិកជយំ អប្បជហំ អកត្វោ ទុក្ខក្ខយាយ ។

[៥៧] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេចហៅថាការកំណត់ដឹង ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កិរិយាអស់ពនៈ កិរិយាអស់ចោសៈ កិរិយាអស់
 មោហៈណា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថាការកំណត់ដឹង ។

[៥៨] ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង
 ឡាយ ចុក្ខលកាលមិនដឹងច្បាស់ មិនកំណត់ដឹង មិនឡើយណា
 មិនលះបង់ខ្សែប្រមូល មិនគួរដើម្បីអស់ទុក្ខបានទេ ចុក្ខលកាលមិនដឹងច្បាស់
 មិនកំណត់ដឹង មិនឡើយណា មិនលះបង់ខ្សែវេទនា មិនគួរដើម្បី
 អស់ទុក្ខបានទេ ចុក្ខលកាលមិនដឹងច្បាស់ ។ ចេ ។ ខ្សែសញ្ញា ចុក្ខល
 កាលមិនដឹងច្បាស់ មិនកំណត់ដឹង មិនឡើយណា មិនលះបង់ខ្សែ
 សង្ខារ មិនគួរដើម្បីអស់ទុក្ខបានទេ ចុក្ខលកាលមិនដឹងច្បាស់ មិន
 កំណត់ដឹង មិនឡើយណា មិនលះបង់ខ្សែវិញ្ញាណ មិនគួរដើម្បីអស់
 ទុក្ខបានទេ ។

(៩៩) រូបត្ថ ទៅ ភិក្ខុវេ អតិដានំ បរិដានំ វិរាជ-
 យំ បដហំ កថោ ធុត្តត្ថយាយ ។ វេទនំ អតិដានំ ។
 សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ អតិដានំ បរិដានំ វិរាជ-
 យំ បដហំ កថោ ធុត្តត្ថយាយោតិ ។

(៩៩) សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។ យោ ភិក្ខុវេ
 រូបស្មី ធន្តរកោ តំ បដហេ ឯវំ តំ រូបំ បហំ
 កវិស្សតិ ឧច្ឆិទ្ធស្វា កាលាវត្ថុកតិ អនការ្គតិ អ-
 យតិ អនុប្បនធម្មំ ។ យោ វេទនាយ ធន្តរកោ តំ
 បដហេ ឯវំ សា វេទនា បហំ កវិស្សតិ ឧច្ឆិទ្ធស្វ-
 លា កាលាវត្ថុកតា អនការ្គតា អយតិ អនុប្ប-
 នធម្មា ។ យោ សញ្ញាយ ធន្តរកោ តំ បដហេ ឯវំ
 សា សញ្ញា បហំ កវិស្សតិ ឧច្ឆិទ្ធស្វា កាលាវត្ថុ-

(៩៩) ឆានភិក្ខុតាំងឡាយ លុះតែបុគ្គលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹង
 ឡើយណា លេចន៍ ឲ្យប្រ ទើបគួរដើម្បីអស់ទុក្ខបាន ។ បុគ្គល
 កាលដឹងច្បាស់ឲ្យវេទនា ។ ឲ្យសញ្ញា ។ ឲ្យសង្ខារ ។ លុះតែបុគ្គល
 ដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹង ឡើយណា លេចន៍ ឲ្យវិញ្ញាណ ទើបគួរ
 ដើម្បីអស់ទុក្ខបាន ។

(៩៩) ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ឆានភិក្ខុតាំងឡាយ
 ធន្តរកោ មានក្នុងប្រ អ្នកតាំងឡាយចូលលេចន៍ឲ្យធន្តរកោនាចេញ
 កាលបើយ៉ាងនេះ ប្រនោះឯង ដឹងឈ្មោះថាអ្នកតាំងឡាយបានលេចន៍
 កែលំអ្វីស្រស់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើតដូចជាភ្នាក់បុគ្គ ធ្វើឲ្យតាំងនៅ
 មិនបាន មិនឲ្យកើតឡើងនៅទៀតជាធម្មតា ។ ធន្តរកោ មានក្នុង
 វេទនា អ្នកតាំងឡាយចូលលេចន៍ឲ្យធន្តរកោនាចេញ កាលបើយ៉ាងនេះ
 វេទនាឯង ដឹងឈ្មោះថាអ្នកតាំងឡាយបានលេចន៍ កែលំអ្វីស្រស់
 ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើតដូចជាភ្នាក់បុគ្គ ធ្វើឲ្យតាំងនៅមិនបាន មិនឲ្យ
 កើតឡើងនៅទៀតជាធម្មតា ។ ធន្តរកោ មានក្នុងសញ្ញា អ្នកតាំង-
 ឡាយចូលលេចន៍ឲ្យធន្តរកោនាចេញ កាលបើយ៉ាងនេះ សញ្ញាឯង
 ដឹងឈ្មោះថាអ្នកតាំងឡាយបានលេចន៍ កែលំអ្វីស្រស់ ធ្វើមិនឲ្យមាន

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ១ទូរវគ្គោ

កតា អនកាវុត្តតា អាយតី អនុប្បន្នធម្មា ។ យោ
សង្ខារេសុ ធនូរកោ តំ បដហថ ឃីរំ តេ សង្ខារ
បហិតា កវិស្សន្តំ ឧច្ឆិទ្ធម្មលំ តាលាវត្ថុកតា អន-
កាវុត្តតា អាយតី អនុប្បន្នធម្មា ។ យោ វិញ្ញាណស្មី
ធនូរកោ តំ បដហថ ឃីរំ តំ វិញ្ញាណំ បហិតំ ក-
វិស្សតិ ឧច្ឆិទ្ធម្មលំ តាលាវត្ថុកតំ អនកាវុត្តតំ អាយតី
អនុប្បន្នធម្មន្តំ ។

[៥៩] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ ឬទ្ធោ មេ ភិក្ខុវេ
សម្ពោធា អនភិសម្ពុទ្ធស្ស ពោធិសត្តស្សេវ សតោ
ឯតទេហាសិ កោ ទុ ទោ រូបស្ស អស្សនោ កោ
អាធិនេវេ កី ធិស្សនាំ ។ កោ វេទនាយ អស្សនោ
កោ អាធិនេវេ កី ធិស្សនាំ ។ កោ សញ្ញាយ
អស្សនោ កោ អាធិនេវេ កី ធិស្សនាំ ។ កោ
សង្ខារំ អស្សនោ កោ អាធិនេវេ កី ធិស្សនាំ ។
កោ វិញ្ញាណស្ស អស្សនោ កោ អាធិនេវេ កី
ធិស្សនាំន្តំ ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុវេ ឯតទេហាសិ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ១ទូរវគ្គោ

ទីកើតដូចជាភោគកំបុក ធ្វើឱ្យតាំងនៅមិនបាន មិនឱ្យកើតឡើងក្រៅ
ទៀតជាធម្មតា ។ ធនូរកណា មានក្នុងសង្ខារ អ្នកទាំងឡាយចូលរូបបង់
នូវធនូរកនោះចេញ កាលបើយ៉ាងនេះ សង្ខារទាំងនោះឯង នឹងឈ្នោះ
ជាអ្នកទាំងឡាយបានលះបង់ រំលែងចូលគល់ ធ្វើមិនឱ្យមានទីកើតដូច
ជាភោគកំបុក ធ្វើឱ្យតាំងនៅមិនបាន មិនឱ្យកើតឡើងក្រៅទៀតជា
ធម្មតា ។ ធនូរកណា មានក្នុងវិញ្ញាណ អ្នកទាំងឡាយចូលរូបបង់
នូវធនូរកនោះចេញ កាលបើយ៉ាងនេះ វិញ្ញាណនោះឯង នឹងឈ្នោះជាអ្នក
ទាំងឡាយបានលះបង់ រំលែងចូលគល់ ធ្វើមិនឱ្យមានទីកើតដូចជាភោគ
កំបុក ធ្វើឱ្យតាំងនៅមិនបាន មិនឱ្យកើតឡើងក្រៅទៀតជាធម្មតា ។

[៥៩] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
កាលគេថាគេនៅជាពោធិសត្វមិនទាន់ប្រាសជើង មុនអំពីសម្ពោធិញ្ញាណ
នៅឡើយ មានសេចក្តីត្រេវដ្ឋេន្ទ្រថា អ្វីជាភាវណា អ្វីជាតា
វោសំចេញ ខែរូប ។ អ្វីជាភាវណា អ្វីជាតា
វោសំចេញ ខែសញ្ញា ។ អ្វីជាភាវណា អ្វីជាតា
វោសំចេញ ខែសង្ខារ ។ អ្វីជាភាវណា អ្វីជាតា
វោសំចេញ ខែវិញ្ញាណ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ គេថាគេមានសេចក្តីត្រេវ

ទទួលយក ឬលបបណ្តាសកៈ ភាវីន្តា តតិយោ

យំ ទោ រូបំ បដិច្ច ឧប្បជ្ឈតិ សុខំ សោមនស្សំ អយំ
 រូបស្ស អស្សនោ យំ រូបំ អនិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណា-
 មធម្មំ អយំ រូបស្ស អាទីនេវ យោ រូបស្មី ធន្តរកវិ-
 នយោ ធន្តរកប្បហានំ ឥទំ រូបស្ស និស្សរណំ ។
 យំ វេទនំ បដិច្ច ឧប្បជ្ឈតិ សុខំ សោមនស្សំ អយំ វេ-
 ទនាយ អស្សនោ យោ វេទនា អនិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណា-
 មធម្មំ អយំ វេទនាយ អាទីនេវ យោ វេទនាយ
 ធន្តរកវិនយោ ធន្តរកប្បហានំ ឥទំ វេទនាយ និស្សរ-
 ណំ ។ យំ សញ្ញំ បដិច្ច ឧប្បជ្ឈតិ ។ យំ សង្ខារេ
 បដិច្ច ឧប្បជ្ឈតិ សុខំ សោមនស្សំ អយំ សង្ខារា
 អស្សនោ យេ សង្ខារា អនិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ
 អយំ សង្ខារា អាទីនេវ យោ សង្ខារេសុ ធន្តរកវិ-
 នយោ ធន្តរកប្បហានំ ឥទំ សង្ខារា និស្សរណំ ។
 យំ វិញ្ញាណំ បដិច្ច ឧប្បជ្ឈតិ សុខំ សោមនស្សំ

ទទួលយក ឬលបបណ្តាសកៈ ភាវីន្ត ទី ៣

ដូច្នេះថា សេចក្តីសុខ សោមនស្សណា កើតឡើងព្រោះអាស្រ័យរូប
 នេះជាគាតិសន្សំរបស់រូប ច្រណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានកិរិយា
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា នេះជាទោសរបស់រូប ការបោះឆ្នោចដ៏ខ្លីធន្តរក ការ
 លះចង់ខ្លីធន្តរកណា ក្នុងរូប នេះជាការលាស់ចេញ ខ្លីរូប ។ សេចក្តី
 សុខ សោមនស្សណា កើតឡើងព្រោះអាស្រ័យវេទនា នេះជា
 គាតិសន្សំរបស់វេទនា វេទនាណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានកិរិយាប្រ-
 ែប្រួលជាធម្មតា នេះជាទោសរបស់វេទនា ការបោះឆ្នោចដ៏ខ្លីធន្តរក ការ
 លះចង់ខ្លីធន្តរកណា ក្នុងវេទនា នេះជាការលាស់ចេញខ្លីវេទនា ។
 សេចក្តីសុខ សោមនស្សណា កើតឡើងព្រោះអាស្រ័យសញ្ញា ។
 សេចក្តីសុខ សោមនស្សណា កើតឡើងព្រោះអាស្រ័យសង្ខារ នេះ
 ជាគាតិសន្សំរបស់សង្ខារ សង្ខារណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានកិរិយា
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា នេះជាទោសរបស់សង្ខារ ការបោះឆ្នោចដ៏ ខ្លីធន្តរក
 ការលះចង់ ខ្លីធន្តរកណា ក្នុងសង្ខារ នេះជាការលាស់ចេញ ខ្លី
 សង្ខារ ។ សេចក្តីសុខ សោមនស្សណា កើតឡើងព្រោះអាស្រ័យវិញ្ញាណ

អយំ វិញ្ញាណស្ស អស្សនេនា យំ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ
ទុក្ខំ វិបរិណាមនម្មំ អយំ វិញ្ញាណស្ស អាទិនេរោ
យោ វិញ្ញាណស្មំ ចន្ទរាគវិនយោ ចន្ទរាគច្យហានំ ឥទ្ធិ
វិញ្ញាណស្ស និស្សរណំ ។

[២០] យាវតីវក្កាហំ កិក្ខុវេ ឥមេសំ បញ្ចន្នំ
ឧបាទានកុដ្ឋានំ ឃីរំ អស្សនេត្វ អស្សនេតោ អាទិនេ-
វត្ថុ អាទិនេតោ និស្សរណេត្វ និស្សរណេតោ យថាភូតំ
ច អន្តញ្ញាសី នេវ តាវហំ កិក្ខុវេ សនេវតោ លោកេ
សមាវតោ សច្រេត្តតោ សស្សមណាព្រាហ្មណីយា ប-
ដាយ សនេវមនុស្សយ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិ អ-
ភិសម្ពុតោ^(១) បទ្ធកញ្ញាសី ។ យតោ ច ទោហំ កិក្ខុវេ
ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឧបាទានកុដ្ឋានំ ឃីរំ អស្សនេត្វ
អស្សនេតោ អាទិនេវត្ថុ អាទិនេតោ និស្សរណេត្វ
និស្សរណេតោ យថាភូតំ អន្តញ្ញាសី អថាហំ កិក្ខុវេ

១ ឧ. ម. អភិសម្ពុតោ ។

នេវេតានិសង្សេបសិញ្ញាណា វិញ្ញាណាណា មិនៈខៀន ជាទុក្ខ មាន
កិរិយាប្រែប្រួលជាធម្មតា នេវេតោសរបសិញ្ញាណា ការបន្ទាបនឹងខ្លួន
នន្តរាគ ការលះបង់ខ្លួននន្តរាគណា ក្នុងវិញ្ញាណ នេវេតាការាលាស់
ចេញ ឡើយវិញ្ញាណ ។

[២១] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គេថាគតមិនបានដឹងច្បាស់ភាវចិត្ត
ឡើយតានិសង្សេបសិញ្ញាណា វិញ្ញាណាណា មិនៈខៀន ជាទុក្ខ មាន
កិរិយាប្រែប្រួលជាធម្មតា នេវេតោសរបសិញ្ញាណា ការបន្ទាបនឹងខ្លួន
នន្តរាគ ការលះបង់ខ្លួននន្តរាគណា ក្នុងវិញ្ញាណ នេវេតាការាលាស់
ចេញ ឡើយវិញ្ញាណ ។
[២២] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គេថាគតមិនបានដឹងច្បាស់ភាវចិត្ត
ឡើយតានិសង្សេបសិញ្ញាណា វិញ្ញាណាណា មិនៈខៀន ជាទុក្ខ មាន
កិរិយាប្រែប្រួលជាធម្មតា នេវេតោសរបសិញ្ញាណា ការបន្ទាបនឹងខ្លួន
នន្តរាគ ការលះបង់ខ្លួននន្តរាគណា ក្នុងវិញ្ញាណ នេវេតាការាលាស់
ចេញ ឡើយវិញ្ញាណ ។
[២៣] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គេថាគតមិនបានដឹងច្បាស់ភាវចិត្ត
ឡើយតានិសង្សេបសិញ្ញាណា វិញ្ញាណាណា មិនៈខៀន ជាទុក្ខ មាន
កិរិយាប្រែប្រួលជាធម្មតា នេវេតោសរបសិញ្ញាណា ការបន្ទាបនឹងខ្លួន
នន្តរាគ ការលះបង់ខ្លួននន្តរាគណា ក្នុងវិញ្ញាណ នេវេតាការាលាស់
ចេញ ឡើយវិញ្ញាណ ។
[២៤] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គេថាគតមិនបានដឹងច្បាស់ភាវចិត្ត
ឡើយតានិសង្សេបសិញ្ញាណា វិញ្ញាណាណា មិនៈខៀន ជាទុក្ខ មាន
កិរិយាប្រែប្រួលជាធម្មតា នេវេតោសរបសិញ្ញាណា ការបន្ទាបនឹងខ្លួន
នន្តរាគ ការលះបង់ខ្លួននន្តរាគណា ក្នុងវិញ្ញាណ នេវេតាការាលាស់
ចេញ ឡើយវិញ្ញាណ ។

សនេវតេ លោកេ សនាវតេ សព្វាញ្ញតេ សស្សម-
 ណាព្រាហ្មណ៍យា បដាយ សនេវមនុស្សាយ អនុត្តរំ
 សម្មាសម្ពុទ្ធិំ អភិសម្ពុទ្ធា បច្ចញ្ញាសី ។ ញាណត្ថ
 បទ មេ ធន្យនំ ឧទហនិ អកុប្បា មេ វិមុត្តិ អយ-
 មន្តិមា ជាតិ ធន្តិជាតិ បុណ្ណវេតិ ។

[៦០] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ទោ ។ រូបស្សហំ
 ភិក្ខុវេ អស្សនបរិយេសនំ អចរី យោ រូបស្ស អស្ស-
 នោ តទដ្ឋកមិ យាវតា រូបស្ស អស្សនោ បញ្ញាយ
 មេ សោ សុទិដ្ឋោ ។ រូបស្សហំ ភិក្ខុវេ អនិច-
 បរិយេសនំ អចរី យោ រូបស្ស អនិច្ចវេ តទដ្ឋ-

ជាតិកត្រាស់ដឹង ខ្លួនសម្មាសម្ពុទ្ធិញ្ញាណ ជាតុណជាតដ៏ប្រសើរក្នុង
 លោក ព្រមទាំងខេលោក ខារលោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពន្ធកសត្ថ
 ព្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសមគំរទេ និងមនុស្ស
 ដ៏សស ក្នុងកាលនោះឯង ។ ការដឹងច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ក៏កើត
 ឡើងហើយដល់គេជាអកុប្បាថា សេចក្តីច្រឡំ (បាតកាសាវៈ)
 របស់គេជាអកុប្បាថាប្រាកដឡើយ ជាគំនរ ជាទីបំផុតគ្រឿងនេះហើយ
 ដទៃនេះ ភពថ្មី នីការត្រឡប់កើតទៅទៀត មិនមានឡើយ ។

[៦១] ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ
 គេជាអកុប្បាថាប្រាកដស្វរស្វរកេ ខ្លួនកាន់សិក្សរបស់រូប កាន់សិក្សរបស់
 រូបណា គេជាអកុប្បាថាប្រាកដខ្លួនកាន់សិក្សនោះហើយ កាន់សិក្ស
 របស់រូបទាំងចំនួន កាន់សិក្សនោះគេជាអកុប្បាថាឃើញច្បាស់ដោយបញ្ញា
 ហើយ ។ ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ គេជាអកុប្បាថាប្រាកដស្វរស្វរកេខ្លួន
 ទោសរបស់រូប ទោសរបស់រូបណា គេជាអកុប្បាថាប្រាកដខ្លួនទោស

សនេវតេ លោកេ សនាវតេ សព្វាញ្ញតេ សស្សនៈ
 លាព្រាហ្មណ៍យា បជាយ សនេវមនុស្សាយ អនុត្តរំ
 សម្មាសម្ពុទ្ធិំ អភិសម្ពុទ្ធា បច្ចញ្ញាសី ។ ញាណត្ថ
 បទ មេ ធន្យនំ ឧទហនិ អកុប្បា មេ វិមុត្តិ អយ-
 មន្តិមា ជាតិ ធន្តិជាតិ បុណ្ណវេតិ ។

[៦០] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ទោ ។ រូបស្សហំ
 ភិក្ខុវេ អស្សនមរិយេសនំ អចរី យោ រូបស្ស អស្ស-
 នោ តទជ្ឈកមំ យាវតា រូបស្ស អស្សនោ បញ្ញាយ
 មេ សោ សុទិដ្ឋោ ។ រូបស្សហំ ភិក្ខុវេ អនិច្ច-
 បរិយេសនំ អចរី យោ រូបស្ស អនិច្ចវេ តទជ្ឈ-

ជាតាគត្រាស់ដឹង ខ្សែសម្មាសម្ពុទ្ធិញ្ញាណ ជាគុណជាតិដ៏ប្រសើរក្នុង
 លោក ព្រមទាំងវេលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពន្ធកសត្ថ
 ព្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសមគំរាង និងមនុស្ស
 ដ៏សស ក្នុងកាលនោះឯង ។ ការដឹងច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ក៏កើត
 ឡើងហើយដល់តថាគតផ្សេងៗ សេចក្តីច្រឡំ (បាតកាសវៈ)
 របស់តថាគតមិនកម្រើកបានឡើយ ជាគំនរ ជាទីបំផុតគ្រឿងនេះហើយ
 ដទៃនេះ ភពថ្មី នីការត្រឡប់កើតទៅទៀត មិនមានឡើយ ។

[៦១] ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ
 តថាគតបានប្រព្រឹត្តសូត្រសូត្រកេ ខ្សែអាទិសង្ឃរបស់រូប អាទិសង្ឃរបស់
 រូបណា តថាគតក៏បានជួបប្រទះខ្សែអាទិសង្ឃនោះហើយ អាទិសង្ឃ
 របស់រូបទាំងចំនួន អាទិសង្ឃនោះតថាគតបានឃើញច្បាស់ដោយបញ្ញា
 ហើយ ។ ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានប្រព្រឹត្តសូត្រសូត្រកេខ្សែ
 ទោសរបស់រូប ទោសរបស់រូបណា តថាគតក៏បានជួបប្រទះខ្សែទោស

ខ្ញុំយំយូរណាស់ ខ្ញុំសប្បាយសោះ ភាវីត្តោ គតិយោ

វិញ្ញាណស្ស ហំ ភិក្ខុវេ វិស្សាណាបរិយេសនំ អនី យំ

វិញ្ញាណស្ស វិស្សាណំ តទដ្ឋកមំ យាវតា វិញ្ញាណស្ស

វិស្សាណំ បញ្ញាយ មេ តំ សុទ្ធិដ្ឋំ ។ យាវតាវិញ្ញាហំ

ភិក្ខុវេ ឥមេសំ បញ្ចន្ធិំ ឧបាទានកុម្មារិនិ អស្សនេត្ថ

អស្សនេតោ អាទិនេតោ អាទិនេតោ វិស្សាណេតោ វិស្ស-

រណេតោ យេដាកុតំ ន អន្តញ្ញាសី ។ បេ ។ បច្ចញ្ញាសី ។

ញ្ញាណេតោ បទ មេ ទស្សនំ ឧបាទានំ អកុច្ឆរា មេ

វិមុត្តិ^(១) អយមន្តិមា ជាតិ នត្ថំ ជាតិ បុណ្ណរោតិ ។

១ ១. ១. យេដាកុតំ ។

ខ្ញុំយំយូរណាស់ ខ្ញុំសប្បាយសោះ ភាវីត្តោ គតិយោ

ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ គេបានប្រើប្រាស់ស្រូវស្រែកការលាស់ចេញ

ឲ្យវិញ្ញាណ ការលាស់ចេញឲ្យវិញ្ញាណណា គេបានប្រើប្រាស់

ឲ្យការលាស់ចេញឲ្យវិញ្ញាណនោះហើយ ការលាស់ចេញឲ្យវិញ្ញាណ

ទាំងបួន ការលាស់ចេញឲ្យវិញ្ញាណនោះ គេបានប្រើប្រាស់

ដោយបញ្ញាហើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ គេបានប្រើប្រាស់

ភាគិត ឲ្យបានសង្ស័យជាភាគិតសង្ស័យ ឲ្យបានសង្ស័យជាភាគិត

ឲ្យការលាស់ចេញជាភាគិតលាស់ចេញផង បើសិនជាបានប្រើប្រាស់

នេះ គេសំគាល់ត្រឹមណា ។ បេ ។ ក៏បានប្រើប្រាស់ ។ ឯការដឹង

ច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ក៏បានឲ្យដឹងហើយដល់គេបានដឹងច្បាស់ ។ សេចក្តី

ប្រស្រឡះ (បាតភាសាៈ) បើសិនគេបានប្រើប្រាស់ឲ្យដឹង ជាតិ

នេះ ជាទីបំផុតត្រឹមនេះហើយ ដទៃនេះ គេបដិសេធក្រឡប់គេ

ទៀត មិនបានឡើយ ។

(៦២) សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ នោ ទេនំ ភិក្ខុវេ
 រូបស្ស អស្សនោ អភវិស្ស ន យំនំ សត្តា រូបស្សី សា-
 រដ្ឋេយ្យំ ។ យស្មា ច ទោ ភិក្ខុវេ អត្ថំ រូបស្ស អស្សនោ
 តស្មា រូបស្សី សារដ្ឋន្តំ ។ នោ ទេនំ ភិក្ខុវេ រូបស្ស
 អាទិនេវ អភវិស្ស ន យំនំ សត្តា រូបស្សី និព្វិន្ទេយ្យំ ។
 យស្មា ច ទោ ភិក្ខុវេ អត្ថំ រូបស្ស អាទិនេវ តស្មា
 សត្តា រូបស្សី និព្វិន្ទតិ ។ នោ ទេនំ ភិក្ខុវេ រូបស្ស និស្ស-
 រណំ អភវិស្ស ន យំនំ សត្តា រូបស្មា និស្សរេយ្យំ ។
 យស្មា ច ទោ ភិក្ខុវេ អត្ថំ រូបស្ស និស្សរណំ តស្មា
 សត្តា រូបស្មា និស្សន្តំ ។ នោ ទេនំ ភិក្ខុវេ វេទនាយ
 អស្សនោ អភវិស្ស ។ បេ ។ នោ ទេនំ ភិក្ខុវេ សញ្ញា-
 យ ។ នោ ទេនំ ភិក្ខុវេ សង្ខារនំ អស្សនោ អភវិស្ស
 ន យំនំ សត្តា សង្ខារេសុ សារដ្ឋេយ្យំ ។ យស្មា ច ទោ
 ភិក្ខុវេ អត្ថំ សង្ខារនំ អស្សនោ តស្មា សត្តា សង្ខា-
 រេសុ សារដ្ឋន្តំ ។ នោ ទេនំ ភិក្ខុវេ សង្ខារនំ អាទិនេវ
 អភវិស្ស ន យំនំ សត្តា សង្ខារេសុ និព្វិន្ទេយ្យំ ។ យស្មា
 ច ទោ ភិក្ខុវេ អត្ថំ សង្ខារនំ អាទិនេវ តស្មា សត្តា

(៦២) ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង
 ឡាយ បើអាទិសង្ឃរបស់ប្រមុខមានទេ សត្វទាំងឡាយក៏មិនក្រេកអរ
 ក្នុងប្រឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អាទិសង្ឃរបស់ប្រមុខ បានជា
 សត្វទាំងឡាយក្រេកអរក្នុងរូប ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បើទោសរបស់
 ប្រមុខមានទេ សត្វទាំងឡាយនេះ ក៏មិនឡើយណាយក្នុងប្រឡើយ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ទោសរបស់ប្រមុខ បានជាសត្វទាំងឡាយតែង
 ឡើយណាយ ក្នុងរូប ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បើការលាស់ចេញ
 ខ្លះប្រមុខមានទេ សត្វទាំងឡាយ ក៏មិនលាស់ចេញពាក្យប្រឡើយ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ការលាស់ចេញខ្លះប្រមុខ បានជាសត្វទាំង
 ឡាយ តែងលាស់ចេញពាក្យ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បើអាទិសង្ឃ
 របស់ទេវតាមិនមានទេ ។ បេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បើ(អាទិសង្ឃ)
 របស់សញ្ញា មិនមានទេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បើអាទិសង្ឃ
 របស់សង្ខារ មិនមានទេ សត្វទាំងឡាយក៏មិនក្រេកអរក្នុងសង្ខារឡើយ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អាទិសង្ឃរបស់សង្ខារមាន បានជាសត្វទាំងឡាយ
 ក្រេកអរ ក្នុងសង្ខារ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បើទោសរបស់សង្ខារ
 មិនមានទេ សត្វទាំងឡាយក៏មិនឡើយណាយ ក្នុងសង្ខារឡើយ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ទោសរបស់សង្ខារមាន បានជាសត្វទាំងឡាយ

សង្ការេស្មំ ធិត្ថិន្ទន្តិ ។ នោ ចេទំ ភិក្ខុវេ សង្ការេនំ ធិស្ស-
 រណំ អភវេស្ស ឧ យំទំ សត្តា សង្ការេហំ ធិស្សវេយ្យំ ។
 យស្មា ច ទោ ភិក្ខុវេ អត្ថំ សង្ការេនំ ធិស្សរណំ ភស្មា
 សត្តា សង្ការេហំ ធិស្សន្តិ ។ នោ ចេទំ ភិក្ខុវេ វិញ្ញា-
 ណស្ស អស្សនោ អភវេស្ស ឧ យំទំ សត្តា វិញ្ញាណស្មី
 សារដ្ឋេយ្យំ ។ យស្មា ច ទោ ភិក្ខុវេ អត្ថំ វិញ្ញាណស្ស
 អស្សនោ ភស្មា សត្តា វិញ្ញាណស្មី សារដ្ឋន្តិ ។ នោ
 ចេទំ ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណស្ស អាទិទរោ អភវេស្ស ឧ យំទំ
 សត្តា វិញ្ញាណស្មី ធិត្ថិន្ទេយ្យំ ។ យស្មា ច ទោ ភិក្ខុវេ
 អត្ថំ វិញ្ញាណស្ស អាទិទរោ ភស្មា សត្តា វិញ្ញាណស្មី
 ធិត្ថិន្ទន្តិ ។ នោ ចេទំ ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណស្ស ធិស្សរណំ
 អភវេស្ស ឧ យំទំ សត្តា វិញ្ញាណស្មា ធិស្សវេយ្យំ ។
 យស្មា ច ទោ ភិក្ខុវេ អត្ថំ វិញ្ញាណស្ស ធិស្សរណំ
 ភស្មា សត្តា វិញ្ញាណស្មា ធិស្សន្តិ ។

វគ្គន្ទៀយណយក្កន្តសង្ការេ ។ ខ្មាលភិក្ខុចាំន្ទឡាយ បើការរលាស់
 ចេញខ្សែសង្ការេនេះមិនមានទេ សត្វចាំន្ទឡាយនេះ ក៏មិនរលាស់ចេញចាក
 សង្ការឡើយ ។ ខ្មាលភិក្ខុចាំន្ទឡាយ ការរលាស់ចេញខ្សែសង្ការេមាន
 បានជាសត្វចាំន្ទឡាយវគ្គន្ទៀយណយក្កន្តសង្ការេ ។ ខ្មាលភិក្ខុចាំន្ទ-
 ឡាយ បើកាន់សង្ការេសវិញ្ញាណនេះមិនមានទេ សត្វចាំន្ទឡាយក៏មិន
 ក្រេកអរក្នុងវិញ្ញាណឡើយ ។ ខ្មាលភិក្ខុចាំន្ទឡាយ កាន់សង្ការេស
 វិញ្ញាណមាន បានជាសត្វចាំន្ទឡាយក្រេកអរក្នុងវិញ្ញាណ ។ ខ្មាល
 ភិក្ខុចាំន្ទឡាយ បើចោលរលាស់វិញ្ញាណមិនមានទេ សត្វចាំន្ទឡាយក៏មិន
 ឡើយណយក្កន្តវិញ្ញាណឡើយ ។ ខ្មាលភិក្ខុចាំន្ទឡាយ ចោលរលាស់
 វិញ្ញាណមាន បានជាសត្វចាំន្ទឡាយវគ្គន្ទៀយណយក្កន្តវិញ្ញាណ ។
 ខ្មាលភិក្ខុចាំន្ទឡាយ បើការរលាស់ចេញខ្សែវិញ្ញាណមិនមានទេ សត្វ
 ចាំន្ទឡាយ ក៏មិនរលាស់ចេញចាកវិញ្ញាណឡើយ ។ ខ្មាលភិក្ខុចាំន្ទ
 ឡាយ ការរលាស់ចេញ ខ្សែវិញ្ញាណមាន បានជាសត្វចាំន្ទឡាយវគ្គ
 រលាស់ចេញចាកវិញ្ញាណ ។

[៦៣] យាវតីវត្ថុ កិក្ខុវេ សត្តា ឥមេសំ ចញ្ចន្តិ
 ឧបាទានក្ខន្ធានំ អស្សនេត្វ អស្សនេតោ អាទិនវត្ថុ
 អាទិនវតោ វិស្សណេត្វ វិស្សណេតោ យថាភូតំ ន
 អត្តញ្ញីសុ វេវ តាវ កិក្ខុវេ សត្តា សនេវតេ(១) លោកេ
 សមារកេ សព្វេហ្មកេ សស្សមណាប្រាហ្មណិយា ប-
 ដាយ សនេវមនុស្សាយ វិស្សជា វិសញ្ញត្តា វិប្បមុត្តា
 វិមរិយានិកេតេន ចេតសា វិហរីសុ ។ យេតោ ន ទោ
 កិក្ខុវេ សត្តា ឥមេសំ ចញ្ចន្តិ ឧបាទានក្ខន្ធានំ អស្ស-
 នេត្វ អស្សនេតោ អាទិនវត្ថុ អាទិនវតោ វិស្សណេត្វ
 វិស្សណេតោ យថាភូតំ អត្តញ្ញីសុ អថ កិក្ខុវេ សត្តា
 សនេវតេ លោកេ សមារកេ សព្វេហ្មកេ សស្សម-
 ណាប្រាហ្មណិយា បដាយ សនេវមនុស្សាយ វិស្សជា
 វិសញ្ញត្តា វិប្បមុត្តា វិមរិយានិកេតេន ចេតសា វិហរីនីតិ។

១ ឧ. ឧ. សនេវតេ លោកេ សមារកេ សព្វេហ្មតំ វិ យាវតិ ។

[៦៣] ខ្នាលកិក្ខុវត្ថុច្បាយ សត្វចំណីច្បាយមិនបានដឹងច្បាស់
 ភាគពិត ខ្លាចនិសង្សថាជាភាគនិសង្សផង ខ្លាចសាថាជាសាសនផង
 ខ្លាចការលាស់ចេញថាជាការលាស់ចេញផង របស់ទុបាទាទុក្ខចំណី៩
 នេះ អស់កាលត្រឹមណា ខ្នាលកិក្ខុវត្ថុច្បាយ សត្វចំណីច្បាយក្នុងលោក
 ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពពួកសត្វ ព្រម
 ទាំងសមណប្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្បត្តិទេព និងមនុស្សដ៏
 សេស រឺមិនមែនលាស់ចេញ មិនបានប្រាសចេញ មិនបានរួចស្រឡះ
 មានចិត្តមិនបានធ្វើឲ្យប្រាសចាកវដ្តន គឺកិលេសនិងវដ្តៈ អស់កាលត្រឹម
 ណោះដែរ ។ ខ្នាលកិក្ខុវត្ថុច្បាយ លុះតែសត្វចំណីច្បាយដឹងច្បាស់
 ភាគពិត ខ្លាចនិសង្សថាជាភាគនិសង្សផង ខ្លាចសាថាជាសាសនផង
 ខ្លាចការលាស់ចេញថាជាការលាស់ចេញផង របស់ទុបាទាទុក្ខចំណី៩
 នេះ ក្នុងកាលណា ខ្នាលកិក្ខុវត្ថុច្បាយ សត្វចំណីច្បាយ ក្នុងលោក
 ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពពួកសត្វ ព្រម
 ទាំងសមណប្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្បត្តិទេព និងមនុស្សដ៏
 សេស ទើបបានលាស់ចេញ ប្រាសចេញ រួចស្រឡះ មានចិត្តធ្វើឲ្យ
 ប្រាសចាកវដ្តន គឺកិលេសនិងវដ្តៈ ក្នុងកាលនោះ ។

[៦៤] សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។ យោ ភិក្ខុវេ រូបំ
 អភិទន្ធចតិ ទុក្ខំ សោ អភិទន្ធចតិ យោ ទុក្ខំ អភិទន្ធចតិ
 អបរិមុត្តោ សោ ទុក្ខស្មាតិ វធាមិ ។ យោ វេទនំ អភិ-
 ទន្ធចតិ ។ យោ សញ្ញំ អភិទន្ធចតិ ។ យោ សង្ខារ អភិ-
 ទន្ធចតិ ។ យោ វិញ្ញាណំ អភិទន្ធចតិ ទុក្ខំ សោ អភិ-
 ទន្ធចតិ យោ ទុក្ខំ អភិទន្ធចតិ អបរិមុត្តោ សោ ទុក្ខស្មាតិ
 វធាមិ ។

[៦៥] យោ ច ទោ ភិក្ខុវេ រូបំ នាភិទន្ធចតិ ទុក្ខំ
 សោ នាភិទន្ធចតិ យោ ទុក្ខំ នាភិទន្ធចតិ បរិមុត្តោ សោ
 ទុក្ខស្មាតិ វធាមិ ។ យោ វេទនំ នាភិទន្ធចតិ ។ យោ
 សញ្ញំ នាភិទន្ធចតិ ។ យោ សង្ខារ នាភិទន្ធចតិ ។ យោ
 វិញ្ញាណំ នាភិទន្ធចតិ ទុក្ខំ សោ នាភិទន្ធចតិ យោ ទុក្ខំ
 នាភិទន្ធចតិ បរិមុត្តោ សោ ទុក្ខស្មាតិ វធាមិ ។

[៦៦] ក្នុងក្រុងសាវត្ថុ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 បុគ្គលណា ក្រេកអរនឹងរូប បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាក្រេកអរនឹងទុក្ខ
 បុគ្គលណា ក្រេកអរនឹងទុក្ខ ភយាគតហៅថា បុគ្គលនោះ មិនចូលស្រឡះ
 ចាកវដ្តទុក្ខបានឡើយ ។ បុគ្គលណា ក្រេកអរនឹងវេទនា ។ បុគ្គលណា
 ក្រេកអរនឹងសញ្ញា ។ បុគ្គលណា ក្រេកអរនឹងសង្ខារទាំងឡាយ ។
 បុគ្គលណា ក្រេកអរនឹងវិញ្ញាណ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាក្រេកអរនឹងទុក្ខ
 បុគ្គលណា ក្រេកអរនឹងទុក្ខ ភយាគតហៅថា បុគ្គលនោះ មិនចូល
 ស្រឡះចាកវដ្តទុក្ខបានឡើយ ។

[៦៧] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណា មិនក្រេកអរនឹងរូប
 បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាមិនក្រេកអរនឹងទុក្ខ បុគ្គលណា មិនក្រេកអរនឹងទុក្ខ
 ភយាគតហៅថា បុគ្គលនោះ ចូលស្រឡះចាកវដ្តទុក្ខបាន ។ បុគ្គលណា
 មិនក្រេកអរនឹងវេទនា ។ បុគ្គលណា មិនក្រេកអរនឹងសញ្ញា ។ បុគ្គល
 ណា មិនក្រេកអរនឹងសង្ខារទាំងឡាយ ។ បុគ្គលណា មិនក្រេកអរនឹង
 វិញ្ញាណ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាមិនក្រេកអរនឹងទុក្ខ បុគ្គលណាមិនក្រេក
 អរនឹងទុក្ខ ភយាគតហៅថា បុគ្គលនោះ ចូលស្រឡះចាកវដ្តទុក្ខបាន ។

[៦៦] សាវត្ថីយំ ។ តត្រ ទោ ។ យោ ភិក្ខុវេ
 វ្របស្ស ឧប្បាទោ មីតិ អភិធិព្វត្ថំ មាតុការោ ទុក្ខុស្សេ-
 សោ ឧប្បាទោ រោគាទំ មីតិ ជរាមរណស្ស មាតុការោ ។
 យោ វេទនាយ ។ យោ សញ្ញាយ ។ យោ សង្ខារទំ ។
 យោ វិញ្ញាណស្ស ឧប្បាទោ មីតិ អភិធិព្វត្ថំ មាតុការោ
 ទុក្ខុស្សេសោ ឧប្បាទោ រោគាទំ មីតិ ជរាមរណស្ស
 មាតុការោ ។

[៦៧] យោ ច ភិក្ខុវេ វ្របស្ស និរោជោ វ្របសមោ
 អត្តន្តមោ ទុក្ខុស្សេសោ និរោជោ រោគាទំ វ្របសមោ
 ជរាមរណស្ស អត្តន្តមោ ។ យោ វេទនាយ ។ យោ
 សញ្ញាយ ។ យោ សង្ខារទំ ។ យោ វិញ្ញាណស្ស និ-
 រោជោ វ្របសមោ អត្តន្តមោ ទុក្ខុស្សេសោ និរោជោ
 រោគាទំ វ្របសមោ ជរាមរណស្ស អត្តន្តមោតិ ។

[៦៦] ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 ការកើតឡើង ការតាំងនៅ ការកើតចំពោះ ការកើតប្រាជ្ញ ណា
 នៃរូប ខ្ញុំឯង ឈ្មោះថាការកើតឡើងនៃទុក្ខ ការតាំងនៅនៃរោគ ការ
 កើតប្រាជ្ញ នៃជរាមរណៈ ។ ការកើតឡើង ណា នៃវេទនា ។ នៃ
 សញ្ញា ។ នៃសង្ខារទាំងឡាយ ។ ការកើតឡើង ការតាំងនៅ ការកើត
 ចំពោះ ការកើតប្រាជ្ញ ណា នៃវិញ្ញាណ ខ្ញុំឯង ឈ្មោះថាការកើតឡើង
 នៃទុក្ខ ការតាំងនៅនៃរោគ ការកើតប្រាជ្ញ នៃជរាមរណៈ ។

[៦៧] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីរលត់ សេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់
 សេចក្តីវិនាស ណា នៃរូប ខ្ញុំឯង ឈ្មោះថាសេចក្តីរលត់នៃទុក្ខ សេចក្តី
 ស្ងប់រម្ងាប់នៃរោគ សេចក្តីវិនាសនៃជរាមរណៈ ។ សេចក្តីរលត់ ណា នៃ
 វេទនា ។ នៃសញ្ញា ។ នៃសង្ខារទាំងឡាយ ។ សេចក្តីរលត់ សេចក្តី
 ស្ងប់រម្ងាប់ សេចក្តីវិនាស ណា នៃវិញ្ញាណ ខ្ញុំឯង ឈ្មោះថា សេចក្តី
 រលត់នៃទុក្ខ សេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់នៃរោគ សេចក្តីវិនាសនៃជរាមរណៈ ។

[៦៨] សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។ អយេត្វ វេ ភិក្ខុវេ
 ទេសេស្សាមិ អយម្បលេត្វ តំ សុណាម ។ កតមេត្វ
 ភិក្ខុវេ អយំ ។ វូបំ ភិក្ខុវេ អយំ វេទនា អយំ សញ្ញា
 អយំ សង្ខារ អយំ វិញ្ញាណំ អយំ ។ ឥទ្ធិ វុទ្ធាតុ ភិក្ខុវេ
 អយំ ។

[៦៩] កតមេត្វ ភិក្ខុវេ អយម្បលំ ។ យាយិ តណ្ហា
 ហោហេត្ថវិកា ធម្មិកសហគមន៍ តត្រតត្រាភិទ្ធិនំ ។
 សេយ្យថីនំ ។ កាមតណ្ហា ភវតណ្ហា វិភវតណ្ហា ។
 ឥទ្ធិ វុទ្ធាតុ ភិក្ខុវេ អយម្បលន្តិ ។

[៧០] សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។ បក្កេត្វ ភិក្ខុវេ
 ទេសេស្សាមិ អប្បក្កេត្វ តំ សុណាម ។ តិញ្ច ភិក្ខុវេ
 បក្កេត្វ កី អប្បក្កេត្វ ។ វូបំ ភិក្ខុវេ បក្កេត្វ យោ
 តស្ស ធិរោជា វូបសមោ អត្ថន្តោ ឥទ្ធិ អប្បក្កេត្វ ។

[៦៨] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 គឺជាគតិវិនិច្ឆ័យ ឬសេសសល់នៃទុក្ខផង ដល់អ្នកទាំងឡាយ
 ចូរអ្នកទាំងឡាយស្តាប់នូវធម៌នោះចុះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេច
 ខ្លះ ហៅថា ទុក្ខ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រែជាទុក្ខ វេទនាជាទុក្ខ
 សញ្ញាជាទុក្ខ សង្ខារទាំងឡាយជាទុក្ខ វិញ្ញាណជាទុក្ខ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង
 ឡាយ នេះ ហៅថា ទុក្ខ ។

[៦៩] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេច ហៅថា បុសសល់នៃទុក្ខ ។
 តណ្ហា ណា ដែលនាំឱ្យកើតក្នុងភពថ្មី ប្រកបដោយការម្រក ដោយ
 អំណាចនៃសេចក្តីត្រេកត្រសាល មានកិរិយាពិភពក្នុងការផ្ទុកនោះ ។
 ជាប្រក្រតី ។ ចុះតណ្ហានោះ ដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺកាមតណ្ហា ភវតណ្ហា
 វិភវតណ្ហា ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា បុសសល់នៃទុក្ខ ។

[៧០] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 គឺជាគតិ វិនិច្ឆ័យ ឬសេសសល់នៃទុក្ខផង ឬសេសសល់នៃទុក្ខផង
 (ដល់អ្នកទាំងឡាយ) ចូរអ្នកទាំងឡាយស្តាប់នូវធម៌នោះចុះ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេចសេសសល់នៃទុក្ខ ។ អ្វីជាសេសសល់នៃទុក្ខ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រែជាសេសសល់នៃទុក្ខ ។ សេចក្តីលេង សេចក្តីស្ងប់-
 ម្លាប់ សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ណា នៃប្រធាន នេះ ជាសេសសល់នៃទុក្ខ ។

វេទនា មកង់ យោ ភស្មា ធិរោជា វូចសមោ អក្ខន្ត-
 មោ ឥទ្ធំ អប្បកង់ ។ សញ្ញា មកង់ ។ សង្ខារ មកង់
 យោ ភស្មំ ធិរោជា វូចសមោ អក្ខន្តមោ ឥទ្ធំ អប្ប-
 កង់ ។ វិញ្ញាណំ មកង់ យោ ភស្មំ ធិរោជា វូចស-
 មោ អក្ខន្តមោ ឥទ្ធំ អប្បកង់តិ ។

ការវគ្គោ ភតិយោ ។

ត្រៃវិទ្យា

ការំ បរិញ្ញំ បរិជាដំ
 ធន្តរកំ ចតុត្ថកំ
 អស្សាទា ច ភយោ វុត្តា
 អភិទទ្ធនមជ្ឈមំ
 ឧប្បាទំ អយម្បលំ ច
 ឯកាទសមោ មកង់តិ ។

វេទនាជាបេសបែកងាយ សេចក្តីលេត់ សេចក្តីស្ងប់ស្ងៀម សេចក្តី
 វិនាស ណា វិនាវេទនានោះ នេះ ជាបេសមិនបែកងាយ ។ សញ្ញាជាបេស
 បែកងាយ ។ សង្ខារទាំងឡាយជាបេសបែកងាយ សេចក្តីលេត់ សេចក្តី
 ស្ងប់ស្ងៀម សេចក្តីវិនាស ណា វិនាសសង្ខារទាំងនោះ នេះ ជាបេសមិន
 បែកងាយ ។ វិញ្ញាណជាបេសបែកងាយ សេចក្តីលេត់ សេចក្តីស្ងប់ស្ងៀម
 សេចក្តីវិនាស ណា វិនាវិញ្ញាណនោះ នេះ ជាបេសមិនបែកងាយ ។

ចប់ ការវគ្គ ទី ៣ ។

ទុក្ខានុកូលភាវិត្តនោះ គឺ

និយាយអំពីបេសច្បង់ ១ ការកំណត់ដឹង ១ ភិក្ខុការលដឹង ១
 លះបង់ធម្មតា ១ ជាតំបេ ៤ អំពីអនិសង្សៗ លើក សេចក្តី
 គ្រេកអរ ១ ជាតំបេ ៨ អំពីការកើត ១ ឫសគល់នៃទុក្ខ ១
 បេសបែកងាយ ១ ជាតំបេ ១១ ។

ឥតម្យាកវិគ្គ

[៧១] សាវត្ថុយំ ។ គប្បត្ថោ ។ យំ ភិក្ខុវេ ឧ

តុម្ពាតំ តំ បដហដ តំ វេ បហំជំ ហិតាយ សុខាយ

ភវិស្សតិ ។ គិញ្ច ភិក្ខុវេ ឧ តុម្ពាតំ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ

ឧ តុម្ពាតំ តំ បដហដ តំ វេ បហំជំ ហិតាយ សុ-

ខាយ ភវិស្សតិ ។ វេទនា ឧ តុម្ពាតំ តំ បដហដ សា

វេ បហំជំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ ។ សញ្ញា

ឧ តុម្ពាតំ ។ សង្ខារ ឧ តុម្ពាតំ តេ បដហដ

ឥតម្យាកវិគ្គ

[៧១] ក្នុងក្រុងសាវត្ថុ ។ ក្នុងទីនោះដែរ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ

របស់ពួក មិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយ ចូលរួម

ចង់របស់នេះចេញ របស់នោះ បើអ្នកទាំងឡាយ លះបង់ហើយ នឹង

ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ

ចូលរបស់ដូចម្តេច ដែលមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង

ឡាយ ប្រមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយ ចូលរួម

ខ្ញុំប្រធានចេញ ប្រធាន បើអ្នកទាំងឡាយ លះបង់ហើយ នឹងប្រព្រឹត្ត

ទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ។ វេទនាមិនមែនរបស់អ្នក

ទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយចូលរួមវេទនានោះចេញ វេទនានោះ

បើអ្នកទាំងឡាយលះបង់ហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បី

សេចក្តីសុខ ។ សញ្ញាមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ ។ សញ្ញាទាំងឡាយ

មិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយចូលរួមសង្ខារនោះចេញ

សុត្តន្តបិដក សំយក្កនិកាយ ។ ទូរវគ្គ

តេ ភេ បហំនា ហំតាយ សុខាយ ភវិស្សន្តិ ។
 វិញ្ញាណំ ន កុម្មាភំ តំ បដហជ តំ ភេ បហំនិ
 ហំតាយ សុខាយ ភវិស្សន្តិ ។

[៧២] សេយ្យជាមិ ភិក្ខុវេ យំ ឥមស្មី ជេតវនេ
 ភិណក្កដ្ឋសាទាថណសំ តំ ជនោ ហវេយ្យ វា ឧហេយ្យ
 វា យជាបច្ចយំ វា កវេយ្យ អមិ ទុ កុម្មាភំ ឯវេស្ស
 អម្ពេ ជនោ ហវតិ វា ឧហតិ វា យជាបច្ចយំ វា
 កវេតីតិ ។ យោ ហេតំ កន្ថេ ។ តំ កកស្ស ហេតុ ។ ន
 ហំ យោ ឯតំ កន្ថេ អត្តា វា អត្តនិយំ វាតិ ។ ឯវេមវ
 ោ ភិក្ខុវេ រូបំ ន កុម្មាភំ តំ បដហជ ភេ បហំនិ
 ហំតាយ សុខាយ ភវិស្សន្តិ ។ វេជនា ន កុម្មាភំ

សុត្តន្តបិដក សំយក្កនិកាយ ។ ទូរវគ្គ

សង្ខារទាំងនោះ បើអ្នកទាំងឡាយលះបង់ហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី
 ប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ។ វិញ្ញាណមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយ
 ទេ អ្នកទាំងឡាយចូលរួមនឹងវិញ្ញាណនោះចេញ វិញ្ញាណនោះ បើអ្នក
 ទាំងឡាយ លះបង់ហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បី
 សេចក្តីសុខ ។

[៧២] ខាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចស្មៅចូលឈើ មែកឈើ និងស្លឹក
 ឈើណា ក្នុងវត្តជេតវននេះ អ្នកផងនាំយកចេញ ឬដុតចោល ឬក៏ ធ្វើ
 ឲ្យសមគួរដល់ហេតុ ឲ្យស្មៅចូលឈើ មែកឈើ និងស្លឹកឈើនោះ ចុះ
 អ្នកទាំងឡាយនឹងមានសេចក្តីត្រូវនយោងនេះថា អ្នកផងឈ្មោះថានាំយក
 ចេញ ឬដុតចោល ឬក៏ ធ្វើឲ្យសមគួរដល់ហេតុ ឲ្យយើងទាំងឡាយដែរ
 ឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនដូច្នោះទេ ។ ដំណើរនោះ ព្រោះ
 ហេតុដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះវត្តនោះ មិនមែនជាទ្វារ
 ផង មិនមែនជាបេសកាស្រ័យនៅក្នុងទ្វារផង នៃយើងទាំងឡាយទេ ។
 ខាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយ
 ចូលរួមនឹងរូបនោះចេញ រូបនោះបើអ្នកទាំងឡាយលះបង់ហើយ នឹង
 ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ។ វេទនាមិនមែនរបស់

វត្ថុសំយុត្តស្ស បូលបណ្ណាលកៈ ឧត្តរាវត្ត ចក្កៈ

តំ បដហថ សា រោ បហំនំ ហិតាយ សុទាយ កវិស្សត្តិ-
តំ ។ សញ្ញា ឧ តុម្ពាតំ ។ សង្ខារ ឧ តុម្ពាតំ ។ វិញ្ញា-
ណំ ឧ តុម្ពាតំ តំ បដហថ តំ រោ បហំនំ ហិតាយ
សុទាយ កវិស្សត្តិ ។

(៧៣) សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ យំ ភិក្ខុវេ ឧ
តុម្ពាតំ តំ បដហថ តំ រោ បហំនំ ហិតាយ សុទាយ
កវិស្សត្តិ ។ តេត្ថ ភិក្ខុវេ ឧ តុម្ពាតំ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ
ឧ តុម្ពាតំ តំ បដហថ តំ រោ បហំនំ ហិតាយ សុ-
ទាយ កវិស្សត្តិ ។ វេទនា ឧ តុម្ពាតំ ។ សញ្ញា ឧ
តុម្ពាតំ ។ សង្ខារ ឧ តុម្ពាតំ ។ វិញ្ញាណំ ឧ តុម្ពាតំ

វត្ថុសំយុត្ត បូលបណ្ណាលកៈ ឧត្តរាវត្ត ទំ ៤

អ្នកតាំងឡាយទេ អ្នកតាំងឡាយចូលរូបន៍ ខ្លះវេទនាខាងចេញ វេទ-
នាខាង បើអ្នកតាំងឡាយលេចន៍ហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍
ដើម្បីសេចក្តីសុខ ។ សញ្ញាមិនមែនរបស់អ្នកតាំងឡាយទេ ។ សង្ខារ
តាំងឡាយមិនមែនរបស់អ្នកតាំងឡាយទេ ។ វិញ្ញាណមិនមែនរបស់អ្នក
តាំងឡាយទេ អ្នកតាំងឡាយចូលរូបន៍ ខ្លះវិញ្ញាណខាងចេញ វិញ្ញាណ
ខាងបើអ្នកតាំងឡាយ លេចន៍ហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍
ដើម្បីសេចក្តីសុខ ក៏មានទុកមេឃ្យយ៉ាងនោះឯង ។

(៧៣) ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំង
ឡាយ របស់វេទនាមិនមែនរបស់អ្នកតាំងឡាយទេ អ្នកតាំងឡាយចូលរូ-
បន៍របស់ខាងចេញ របស់ខាង បើអ្នកតាំងឡាយលេចន៍ហើយ នឹង
ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ
ចូលរូបន៍ដូចម្តេច ដែលមិនមែនរបស់អ្នកតាំងឡាយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំង
ឡាយ ប្រមិនមែនរបស់អ្នកតាំងឡាយទេ អ្នកតាំងឡាយចូលរូបន៍ខ្លះ
ច្រើនខាងចេញ ច្រើនខាងបើអ្នកតាំងឡាយលេចន៍ហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅ
ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ។ វេទនាមិនមែនរបស់អ្នកតាំង
ឡាយទេ ។ សញ្ញាមិនមែនរបស់អ្នកតាំងឡាយទេ ។ សង្ខារតាំងឡាយ
មិនមែនរបស់អ្នកតាំងឡាយទេ ។ វិញ្ញាណមិនមែនរបស់អ្នកតាំងឡាយទេ

តំ បដហេត តំ វេ ចហិំ ធិ ហិកាយ សុទាយ កវិស្ស-
 តិ ។ យំ ភិក្ខុវេ ទ តុច្ឆាតំ តំ បដហេត តំ វេ ច-
 ហិំ ធិ ហិកាយ សុទាយ កវិស្សតិ តំ ។

(៧៤) សាវត្ថិយំ ។ អថា ទា អញ្ញតោ ភិក្ខុ យេន

កកា តេនុបសន្តមិ ឧបសន្តមិត្វា កកវន្តិ អភិកេត្វា
 ឯកមន្តំ ឯសិធិ ។ ឯកមន្តំ ឯសិធា ទោ សោ ភិក្ខុ
 កកវន្តិ ឯតនេវេន សាទុ មេ កន្ត កកា សន្តិក្កេន
 ធម្មំ ទេសេតុ យមហំ កកវតោ ធម្មំ សុត្វា ឯកោ វេ-
 កោដ្ឋា អជ្ឈមត្តោ អាតាបិ ចហិតត្តោ វិហារេយ្យន្តិ ។
 យំ ទោ ភិក្ខុ អនុសេតិ តេន សន្តិ កច្ចតិ យំ នាទុសេតិ

អ្នកតាំងឡាយចូលរួមបង្កើន ឱវិញ្ញាណនោះចេញ វិញ្ញាណនោះ បើអ្នក
 តាំងឡាយលះចង្អុលហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តី
 សុខ ។ ខ្លាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ របស់ណាមិនមែនរបស់អ្នកតាំងឡាយទេ
 អ្នកតាំងឡាយចូលរួមបង្កើនរបស់នោះចេញ របស់នោះ បើអ្នកតាំងឡាយ
 លះចង្អុលហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ។

(៧៥) កុត្តកុត្តសាវត្ថិ ។ ត្រាវនាឯង ភិក្ខុមួយរូប ចូល

ទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ងាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ
 ហើយអង្គុយ ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះភិក្ខុនោះ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ
 ហើយ ទើបក្រាបចង្អុលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា ចពិត្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គស្តាប់ធម៌ណា របស់ព្រះមានព្រះភាគហើយ ឥឡូវ
 ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ចៀសចេញចាកគ្នា មិនប្រមាទ មានព្យាយាមជា
 គ្រឿងផុតកំដៅឱ្យកំលើស មានចិត្តបញ្ចូលទៅកាន់ព្រះនិព្វាន សូមព្រះ
 មានព្រះភាគសម្រេចធម៌នោះ ដោយសង្ខត ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គឱ្យបាន ។
 ព្រះអង្គត្រាស់ថា ខ្លាស់ភិក្ខុ បុគ្គលអ្នកផ្តិតផ្តង់អនុស្សយណា រមែង
 ដល់ឱ្យការរាប់ដោយអនុស្សយនោះ បុគ្គលមិនផ្តិតផ្តង់អនុស្សយណា

ឧទ្ទិសយុទ្ធសាស្ត្រ មូលបទ្ទានុកថា ឧទ្ទិសយុទ្ធសាស្ត្រ បទ្ទានុកថា

ន គេន សង្ខី កច្ចតិ ។ អញ្ញាតំ កថា អញ្ញាតំ សុគ-
 ភាតិ ។ យថាភាតិ បទ ត្វំ ភិក្ខុ មយា សង្ខីត្តន
 ភាសិតស្ស វិគ្គារេន អត្ថំ អាជាធាមីតិ ។ រូបេវ កន្ត
 អនុសេតិ គេន សង្ខី កច្ចតិ ។ វេទនេវ អនុសេតិ ។
 សញ្ញេវ អនុសេតិ ។ សង្ខារេ វេ អនុសេតិ ។
 វិញ្ញាណេវ អនុសេតិ គេន សង្ខី កច្ចតិ ។ រូបេវ
 កន្ត ធានុសេតិ ន គេន សង្ខី កច្ចតិ ។ វេទនេវ
 ធានុសេតិ ន គេន សង្ខី កច្ចតិ ។ សញ្ញេវ ។ សង្ខារេ
 វេ ។ វិញ្ញាណេវ ធានុសេតិ ន គេន សង្ខី កច្ចតិ ។
 ឥឧស្ស ទ្វាហំ កន្ត កកវតា សង្ខីត្តន ភាសិតស្ស
 ឃីវ វិគ្គារេន អត្ថំ អាជាធាមីតិ ។

ឧទ្ទិសយុទ្ធសាស្ត្រ មូលបទ្ទានុកថា ឧទ្ទិសយុទ្ធសាស្ត្រ បទ្ទានុកថា

វេទនមិនដល់ខ្លួនការរាប់ដោយអនុស្សនៈ ។ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ
 ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ បពិត្រព្រះសុភក្ខ ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ ។
 មាលភិក្ខុ ពុះពាក្យដែលគេថាគតសំដែងសង្ខេប អ្នកយល់សេចក្តីដោយ
 ពិស្តារបាន តើដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បើបុគ្គលផ្តេកផ្តិត
 នឹងរូប វេទនដល់ខ្លួនការរាប់ (ថាជាអ្នកក្រកអរ អ្នកប្រឡូស អ្នកឆ្កែង)
 ដោយការផ្តេកផ្តិតនោះ ។ បើបុគ្គលផ្តេកផ្តិតនឹងវេទនា ។ បើបុគ្គល
 ផ្តេកផ្តិតនឹងសញ្ញា ។ បើបុគ្គលផ្តេកផ្តិតនឹងសង្ខារ ។ បើបុគ្គលផ្តេកផ្តិត
 នឹងវិញ្ញាណ វេទនដល់ខ្លួនការរាប់ដោយការផ្តេកផ្តិតនោះ ។ បពិត្រព្រះ
 អង្គដ៏ចម្រើន បើបុគ្គលផ្តេកផ្តិតនឹងរូប វេទនមិនដល់ខ្លួនការរាប់ (ថាជា
 អ្នកក្រកអរ អ្នកប្រឡូស អ្នកឆ្កែង) ដោយការផ្តេកផ្តិតនោះ ។ បើបុគ្គល
 មិនផ្តេកផ្តិតនឹងវេទនា វេទនមិនដល់ខ្លួនការរាប់ដោយការផ្តេកផ្តិតនោះ ។
 បើបុគ្គល (មិនផ្តេកផ្តិត) នឹងសញ្ញា ។ នឹងសង្ខារ ។ បើបុគ្គលមិន
 ផ្តេកផ្តិតនឹងវិញ្ញាណ វេទនមិនដល់ខ្លួនការរាប់ដោយការផ្តេកផ្តិតនោះ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះគុដ្ឋដ៏កាដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងសង្ខេប
 នេះ ខ្ញុំព្រះអង្គយល់សេចក្តីដោយពិស្តារបាន យ៉ាងនេះ ។

[៧៤] សាធុ សាធុ ភិក្ខុ សាធុ ទោ ភិក្ខុ មយា
 សន្និគ្គេន កាសិកស្ស វិគ្គារេន អភំ អាជាធាសិ ។
 រូបញ្ចេ ភិក្ខុ អនុសេតិ ភេន សន្និ កច្ចតិ ។ វេទនញ្ចេ ។
 សញ្ញញ្ចេ ។ សង្ខារេ ចេ ។ វិញ្ញាណញ្ចេ អនុសេតិ
 ភេន សន្និ កច្ចតិ ។ រូបញ្ចេ ភិក្ខុ ធានុសេតិ ន ភេន
 សន្និ កច្ចតិ ។ វេទនញ្ចេ ។ សញ្ញញ្ចេ ។ សង្ខារេ ចេ ។
 វិញ្ញាណញ្ចេ ធានុសេតិ ន ភេន សន្និ កច្ចតិ ។ ឥមស្ស
 ទោ ភិក្ខុ មយា សន្និគ្គេន កាសិកស្ស ឯវំ វិគ្គារេន
 អត្តោ ធម្មញ្ញេតិ ។

[៧៥] អថទោ សោ ភិក្ខុ ភក្កវតោ កាសិកំ អភិ-
 នន្និគ្គា អនុមោធិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ភក្កវន្តិ អភិវនេត្វា
 បទក្ខុណំ កត្វា បញ្ញាមិ ។ អថទោ សោ ភិក្ខុ ឯកោ
 រូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតមី មហិកត្តោ វិហារត្តោ

[៧៤] ម្ចាស់ភិក្ខុ ព្រះហើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ពាក្យដែលកថាភក
 សំដែងសន្ធិច អ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារទាន នេះជាការប្រពៃ
 ណាស់ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ បើបុគ្គលផ្អែកផ្អិតនឹងរូប វេចផល់រូបការរាប់
 (ថាជាអ្នកត្រួតអរ អ្នកប្រមូល អ្នកវិនិច្ឆ័យ) ដោយការផ្អែកផ្អិតនោះ ។
 បើបុគ្គលផ្អែកផ្អិតនឹងវេទនា ។ នឹងសញ្ញា ។ នឹងសង្ខារ ។ បើបុគ្គល
 ផ្អែកផ្អិតនឹងវិញ្ញាណ វេចផល់រូបការរាប់ដោយការផ្អែកផ្អិតនោះ ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុ បើបុគ្គលមិនផ្អែកផ្អិតនឹងរូប មិនផល់រូបការរាប់ដោយការផ្អែកផ្អិត
 នោះ ។ បើបុគ្គលមិនផ្អែកផ្អិតនឹងវេទនា ។ នឹងសញ្ញា ។ នឹងសង្ខារ ។
 បើបុគ្គលមិនផ្អែកផ្អិតនឹងវិញ្ញាណ វេចផល់រូបការរាប់ដោយការផ្អែក
 ផ្អិតនោះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ពាក្យដែលកថាភកសំដែងសន្ធិចនេះឯង បណ្ឌិត
 គប្បីយល់សេចក្តីដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។

[៧៥] ព្រះនោះឯង ភិក្ខុនោះ ត្រួតអរ រីករាយ នឹងកាសិក
 ចេសំព្រះមានព្រះភាគហើយ ក្រោកចាកអាសនៈ ក្រាបថ្វាយបង្គំលា
 ព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទេស្យណ រួចទៀសចេញទៅ ។ លំដាប់នោះ
 ភិក្ខុនោះ ជាបុគ្គលតែម្នាក់ឯង ទៀសចេញ (ចាកពួក) ជាអ្នកមិនប្រ-
 មាទ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅរូបកំលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់

និច្ឆេស្ស យស្សត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មាសោ
 អនិច្ឆេស្ស បព្វជន្មំ តទទុក្ខំ ព្រហ្មចរិយ បរិយោសានំ
 និម្មេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា ឧបសម្មន្ត
 វិហាសំ ទីលា ជាតិ វុសំតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ កាណិយំ
 ចាបរំ វត្តត្ថាយាតិ អនុញ្ញាសំ ។ អញ្ញាតោ ច បទ សោ
 កិក្ខុ អរហតិ អហោសីតិ ។

[៨៧] សាវត្ថិយំ ។ អដោ អញ្ញាតោ កិក្ខុ យេន
 ភកា ។ បេ ។ ឯកមន្តំ និសិទ្ធា ទោ សោ កិក្ខុ
 ភកា ឯកមន្តំ ឯកមន្តំ សាទុ មេ កន្ត ភកា សន្តិក្ខេន
 ធម្មំ ធម្មេសតុ យមហំ ភកាតោ ធម្មំ សុត្វា ឯកោ
 វុបកោដោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតតោ វិហារយ្យន្តំ ។

ព្រះនិក្ខាន កុលបុត្តទាំងឡាយចេញចាកផ្ទះ ចូលទៅកាន់ផ្ទះសោយ
 ព្រៃ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់គុណវិសេសណា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានធ្វើ
 ឲ្យដាក់ច្បាប់នូវគុណវិសេសដ៏ប្រសើរ ជាច្រើននៅព្រហ្មចរិយធម៌នោះ
 ដោយបញ្ញាដ៏ទុក្ខម ដោយខ្លួនឯង ក្នុងចន្ទប្បន្ន ហើយសម្រាន្តទៅ ក៏
 បានដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ មន្តព្រហ្មចរិយធម៌ អាត្មាអញ
 បានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ច អាត្មាអញបានធ្វើស្រេច
 ហើយ មន្តការវាតកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិន
 មានឡើយ ។ បណ្តាព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ក៏ពុំនោះបានជាព្រះអរហន្ត
 មួយគត់ដែរ ។

[៨៨] ក្នុងព្រឹត្តិសាវត្ថិ ។ គ្រានោះ កំពុងមួយរូប ចូលទៅ
 កាល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ លុះកំពុងនោះគង្គយ ក្នុងទីសមគួរ
 ហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 ខ្ញុំព្រះអង្គស្តាប់ធម៌ណា បេសព្រះមានព្រះភាគហើយ គប្បីជាបុគ្គល
 ខ្ពង់ខ្ពស់ ទៀសចេញ (ចាកពួក) ជាអ្នកមិនប្រមាទ មានព្យាយាមជា
 គ្រឿងផុតកំរើកិលេស មានចិត្តបញ្ចុះទៅកាន់ព្រះនិក្ខាន សូមព្រះ
 មានព្រះភាគសម្រេចធម៌នោះ ដោយសេរី ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យបាន ។

យំ ចោ ភិក្ខុ អនុសេតិ តំ អនុមិយ្យតិ យំ អនុមិយ្យតិ
 តេន សង្ខំ កច្ចតិ យំ នាទុសេតិ ន តំ អនុមិយ្យតិ
 យំ នាទុមិយ្យតិ ន តេន សង្ខំ កច្ចតិ ។ អញ្ញាតំ
 ភគវា អញ្ញាតំ សុភតាតិ ។ យជាគមំ បទ ត្វំ ភិក្ខុ
 មយា សង្ខំតេន ភាសិតស្ស វិញ្ញាណេ អត្ថំ អាជាជាសិ-
 តិ ។ រូបញ្ចេ កន្តេ អនុសេតិ តំ អនុមិយ្យតិ យំ អនុ-
 មិយ្យតិ តេន សង្ខំ កច្ចតិ ។ វេទនញ្ចេ អនុសេតិ ។
 សញ្ញញ្ចេ អនុសេតិ ។ សង្ខារេ ធម៌ អនុសេតិ ។ វិញ្ញា-
 ណញ្ចេ អនុសេតិ តំ អនុមិយ្យតិ យំ អនុមិយ្យតិ
 តេន សង្ខំ កច្ចតិ ។ រូបញ្ចេ កន្តេ នាទុសេតិ

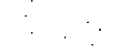
ព្រះអង្គត្រាស់ថា ខ្ញុំឮភិក្ខុ បុគ្គលផ្ដេកផ្ដុំកន្លងអនុស័យណា វេមន៍
 ស្លាប់នឹងអនុស័យនោះ បុគ្គលស្លាប់នឹងអនុស័យណា វេមន៍ដល់ខ្ញុំ
 ក៏វិយាកបំដោយអនុស័យនោះ បុគ្គលមិនផ្ដេកផ្ដុំកន្លងអនុស័យណា វេមន៍
 មិនស្លាប់នឹងអនុស័យនោះ បុគ្គលមិនស្លាប់នឹងអនុស័យណា វេមន៍
 មិនដល់ខ្ញុំការរាប់ ដោយអនុស័យនោះ ។ បពិត្រព្រះខានព្រះភាគ
 ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ បពិត្រព្រះសុភត ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ ។
 ខ្ញុំឮភិក្ខុ ចុះពាក្យដែលគេថាគតសំដែងដោយសង្ខេប អ្នកយល់សេចក្ដី
 ដោយពិស្តារបាន តើដូចម្ដេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បើបុគ្គលផ្ដេក-
 ផ្ដុំកន្លងរូប វេមន៍ស្លាប់នឹងរូបនោះ បុគ្គលស្លាប់នឹងរូបណា វេមន៍ដល់
 ខ្ញុំការរាប់ (ថាជាអ្នកត្រេកអរ អ្នកប្រឡូក អ្នកវង្វេង) ដោយរូបនោះ ។
 បើបុគ្គលផ្ដេកផ្ដុំកន្លងវេទនា ។ បើបុគ្គលផ្ដេកផ្ដុំកន្លងសញ្ញា ។ បើបុគ្គល
 ផ្ដេកផ្ដុំកន្លងសង្ខារ ។ បើបុគ្គលផ្ដេកផ្ដុំកន្លងវិញ្ញាណ វេមន៍ស្លាប់នឹង
 វិញ្ញាណនោះ បុគ្គលស្លាប់នឹងវិញ្ញាណណា វេមន៍ដល់ខ្ញុំការរាប់ដោយ
 វិញ្ញាណនោះ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បើបុគ្គលមិនផ្ដេកផ្ដុំកន្លងរូប

សេតិ ន តំ អនុមិយ្យតិ យំ នានុមិយ្យតិ ន តេន សង្ខំ
 កច្ចតិ ។ វេទនាញ នានុសេតិ ។ សញ្ញាញ នានុសេតិ ។
 សង្ខារេ ន នានុសេតិ ។ វិញ្ញាណាញ នានុសេតិ ន
 តំ អនុមិយ្យតិ យំ នានុមិយ្យតិ ន តេន សង្ខំ កច្ចតិ ។
 ឥមស្ស ទោ ភិក្ខុ មយា សង្ខតេន កាសិកស្ស ឯវំ
 វិញ្ញាណេន អត្តោ នដ្ឋព្វោតិ ។ បេ ។ អញ្ញតរោ ន បេ
 សោ ភិក្ខុ អរហតិ អហោសិតិ ។

[៧៩] សាវត្ថិយំ ។ អថទោ អាយស្មា អាណត្តោ
 សាយស្មាសមយំ ឱសស្មាធា វុដ្ឋិតោ យេន កកក
 តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា កកវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តិ
 ឱសិទិ ។ ឯកមន្តិ ឱសិទិ ទោ អាយស្មន្តិ អាណន្តិ
 កកក ឯតទរោន សេន តំ អាណន្ត ឯវំ បុរេជ្ឈយ្យំ

ផ្កេកផ្កិតទិវប វេមនមិនស្លាប់ទីនិវេនោ បុគ្គលមិនស្លាប់ទីនិវេណា
 វេមនមិនដល់នូវការរាប់ដោយរូបនោះ ។ បើបុគ្គលមិនផ្កេកផ្កិតទីនិវេនោ
 បើបុគ្គលមិនផ្កេកផ្កិតទីនិវេណា ។ បើបុគ្គលមិនផ្កេកផ្កិតទីនិវេណា ។
 បើបុគ្គលមិនផ្កេកផ្កិតទីនិវេណា វេមនមិនស្លាប់ទីនិវេណានោះ បុគ្គល
 មិនស្លាប់ទីនិវេណាណា វេមនមិនដល់នូវការរាប់ដោយវិញ្ញាណនោះ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុ ពាក្យដែលគេថាគតសិវផន ដោយសង្ខេបនេះឯង បណ្ឌិត
 គួរយល់សេចក្តី ដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះ ។ បេ ។ បណ្ឌិតព្រះអរហន្ត
 ចាត់ឡាយ ភិក្ខុនោះបានជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

[៨០] ភូតិក្រុសាវត្ថិ ។ គ្រានោះ ព្រះភានន្តមានកាយ
 ចេញចាកទីក្នុងសម្ល ភូតិក្រុសាវត្ថិ ចូលទៅគាល់ព្រះមាន
 ព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយ
 អង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះព្រះភានន្តមានកាយ អង្គុយក្នុងទីសមគួរ
 ហើយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្ចាស់ភានន្ត បើគេសួរអ្នក

វត្ថុសំយុត្តស្ស ចូលចណ្ឌាសក ឧត្តរាវត្តោ ចតុត្ថោ

កតមេសំ អាវុសា អាទន្ទ ធម្មាចំ ឧប្បាធា បញ្ញាយតិ
 វាយោ បញ្ញាយតិ មិគាចំ អញ្ញាជន្តំ បញ្ញាយតិ ។ ឯវិ
 បុដ្ឋោ ភំ អាទន្ទ កិច្ចំ ក្បាការយ្យសិទិ ។ សរេ មិ
 កន្ត ឯវិ បុដ្ឋេយ្យំ កតមេសំ អាវុសា អាទន្ទ ធម្មាចំ
 ឧប្បាធា បញ្ញាយតិ វាយោ បញ្ញាយតិ មិគាចំ អញ្ញាជន្តំ
 បញ្ញាយតិ ។ ឯវិ បុដ្ឋោ អហំ កន្ត ឯវិ ក្បាការយ្យ
 វុបស្ស ទោ អាវុសា ឧប្បាធា បញ្ញាយតិ វាយោ បញ្ញា-
 យតិ មិគស្ស អញ្ញាជន្តំ បញ្ញាយតិ ។ វេទនាយ ។
 សញ្ញាយ ។ សង្ខារំ ។ វិញ្ញាណស្ស ឧប្បាធា បញ្ញា-
 យតិ វាយោ បញ្ញាយតិ មិគស្ស អញ្ញាជន្តំ បញ្ញាយតិ ។
 កមេសំ ទោ អាវុសា ធម្មាចំ ឧប្បាធា បញ្ញាយតិ
 វាយោ បញ្ញាយតិ មិគាចំ អញ្ញាជន្តំ បញ្ញាយតិ ។
 ឯវិ បុដ្ឋោ អហំ កន្ត ឯវិ ក្បាការយ្យន្តំ ។

វត្ថុសំយុត្ត ចូលចណ្ឌាសក ឧត្តរាវត្ត ទំ ៤

យ៉ាងនេះថា ខែកាន់ខ្មោចកាយ ធម៌ចាំឡាយដូចម្តេចខ្លះ ដែល
 កើតប្រាកដ វិនាសទៅប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញ^(១)
 ក៏ប្រាកដ ។ ម្ចាស់កាន់ខ្មោច កាលបើគេសួរយ៉ាងនេះ ក៏អ្នកឆ្លើយដោះ
 ស្រាយដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បើគេសួរខ្ញុំព្រះអង្គយ៉ាងនេះ
 ថា ខែកាន់ខ្មោចកាយ ធម៌ចាំឡាយដូចម្តេចខ្លះ ដែលកើតប្រាកដ
 វិនាសទៅប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញ ក៏ប្រាកដ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបើគេសួរយ៉ាងនេះ ខ្ញុំព្រះអង្គឆ្លើយដោះ
 ស្រាយយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសា ប្រមើលក៏ប្រាកដ វិនាសទៅ
 ប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដ ។ វេទនា ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណវេទនាក៏ប្រាកដ វិនាសទៅប្រាកដ
 កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដ ។ ម្ចាស់អាវុសា ធម៌
 ចាំឡាយនេះ វេទនាក៏ប្រាកដ វិនាសទៅប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយ
 ប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបើគេសួរ
 យ៉ាងនេះ ខ្ញុំព្រះអង្គឆ្លើយដោះស្រាយ យ៉ាងនេះឯង ។

១ សំគាល់យកដល់ វិញ្ញាណ, វេទនា, សញ្ញា, វិញ្ញាណ របស់សត្វ តំណាងសំគាល់ ហើយ
 ចាស់ត្រូវគ្នា (អង្គកថា) ។

(៨០) សាធុ សាធុ អាទន្ទ ទ្រុស្ស ទោ អាទន្ទ
 ឧច្ចរោ បញ្ញាយតិ វយោ បញ្ញាយតិ វិតស្ស អញ្ញ-
 ដត្តិ បញ្ញាយតិ ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។ សង្ខា-
 រាជំ ។ វិញ្ញាណស្ស ឧច្ចរោ បញ្ញាយតិ វយោ បញ្ញា-
 យតិ វិតស្ស អញ្ញដត្តិ បញ្ញាយតិ ។ ឥមេសំ ទោ
 អាទន្ទ ធម្មាជំ ឧច្ចរោ បញ្ញាយតិ វយោ បញ្ញាយតិ
 វិចារំ អញ្ញដត្តិ បញ្ញាយតិ ។ ឯវំ ចុដ្ឋោ ទ្ធិ អាទន្ទ
 ឯវំ ព្យាការយ្យាសីតិ ។

[៨១] សាវត្ថិយំ ។ ឯកមន្តំ ជិសិដ្ឋំ ទោ អា-
 យស្មន្តិ អាទន្តិ កកវា ឯតទេវេច សធេ តំ អាទន្ទ ឯវំ
 ចុដ្ឋយ្យំ កកមេសំ អាវុសោ អាទន្ទ ធម្មាជំ ឧច្ចរោ
 បញ្ញាយតិ វយោ បញ្ញាយតិ វិចារំ អញ្ញដត្តិ បញ្ញា-
 យតិ ។ កកមេសំ ធម្មាជំ ឧច្ចរោ បញ្ញាយស្ស-
 តិ វយោ បញ្ញាយស្សតិ វិចារំ អញ្ញដត្តិ បញ្ញា-
 យស្សតិ ។ កកមេសំ ធម្មាជំ ឧច្ចរោ បញ្ញាយតិ
 វយោ បញ្ញាយតិ វិចារំ អញ្ញដត្តិ បញ្ញាយតិ ។

(៨០) ម្នាលភានុ ត្រូវហើយ ។ ម្នាលភានុ ប្រពិតជាភិក្ខុ
 ប្រាជ វិចារេវប្រាជ កាលតាំងនៅ ហើយប្រែប្រួលទៅវិញ
 ក៏ប្រាជ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណពិតជាភិក្ខុ
 ប្រាជ វិចារេវប្រាជ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញ ក៏
 ប្រាជ ។ ម្នាលភានុ ធម៌ចំណង់ឡាយនេះឯង វេទនាក៏ប្រាជ វិចារេវ
 ប្រាជ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញ ក៏ប្រាជ ។ ម្នាល
 ភានុ កាលបើគេស្វយោន៍នេះ អ្នកប្បវេណីស្រាយយ៉ាងនេះចុះ ។

(៨១) ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ លុះព្រះភានុមានកាយ អង្គុយ
 ក្នុងវិសមគ្គហើយ ព្រះមានព្រះភាគច្រើនស្រស់ដូច្នេះថា ម្នាលភានុ
 បើគេស្វយោន៍នោះ នៃភានុមានកាយ ធម៌ចំណង់ឡាយដូចម្តេចខ្លះ
 ដែលភិក្ខុប្រាជហើយ វិចារេវប្រាជហើយ កាលតាំងនៅហើយ
 ប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាជហើយ ។ ធម៌ចំណង់ឡាយដូចម្តេចខ្លះ ដឹងក៏
 ប្រាជ ដឹងវិចារេវប្រាជ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញ
 ក៏ដឹងប្រាជ ។ ធម៌ចំណង់ឡាយដូចម្តេចខ្លះ កំពុងភិក្ខុប្រាជ កំពុង
 វិចារេវប្រាជ កំពុងតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាជ ។

ខន្ធសំយក្ក បុលបណ្ណាសក ឧត្តរាវត្តោ បក្កោ

ឯវិ បុដ្ឋោ ភំ អាទន្ទ កំន្តំ ព្យាករយ្យសីតំ ។ សធម៌
 មំ កន្តំ ឯវិ បុច្ឆេយ្យំ កក្កមេសំ អាវុសា អាទន្ទ ធម្មានំ
 ឧប្បាទោ បញ្ញាយិតុ វាយា បញ្ញាយិតុ មិតានំ អញ្ញាដន្តំ
 បញ្ញាយិតុ ។ កក្កមេសំ ធម្មានំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយិស្ស-
 តំ វាយា បញ្ញាយិស្សតំ មិតានំ អញ្ញាដន្តំ បញ្ញាយិស្ស-
 តំ ។ កក្កមេសំ ធម្មានំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយិតំ វាយា
 បញ្ញាយិតំ មិតានំ អញ្ញាដន្តំ បញ្ញាយិតំ ។ ឯវិ បុដ្ឋោ
 អហំ កន្តំ ឯវិ ព្យាករយ្យ យំ ទោ អាវុសា រូមិ
 អតីតំ ឯវុទ្ធិំ វិចារីណតំ តស្ស ឧប្បាទោ បញ្ញាយិតុ
 វាយា បញ្ញាយិតុ មិតស្ស អញ្ញាដន្តំ បញ្ញាយិតុ ។
 យា វេទនា អតីតា ឯវុទ្ធា វិចារីណតា តស្ស ឧប្បា-
 ទោ បញ្ញាយិតុ វាយា បញ្ញាយិតុ មិតាយា អញ្ញាដន្តំ
 បញ្ញាយិតុ ។ យា សញ្ញា ។ យេ សង្ខារ អតីតា

ខន្ធសំយក្ក បុលបណ្ណាសក ឧត្តរាវត្តោ ទី ២

ម្ចាស់កាន់ខ្ពុ កាលបើភស្តុយោងនេះ រក្សាភស្តុដោះស្រាយដូចម្តេច ។
 បតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បើភស្តុខ្ញុំព្រះអង្គយោងនេះថា នៃកាន់ខ្ពុមាន
 កាយ ធម៌ចំណែកដូចម្តេចខ្លះ ដែលកើតប្រាកដហើយ វិទាសាទៅ
 ប្រាកដហើយ កាលកាន់នោះហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដហើយ ។
 ធម៌ចំណែកដូចម្តេចខ្លះ មិនកើតប្រាកដ មិនវិទាសាទៅប្រាកដ កាល
 កាន់នោះហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏មិនប្រាកដ ។ ធម៌ចំណែកដូចម្តេច
 ខ្លះ កំពុងកើតប្រាកដ កំពុងវិទាសាទៅប្រាកដ កំពុងកាន់នោះហើយ
 ប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដ ។ បតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបើភស្តុយោង
 នេះ ខ្ញុំព្រះអង្គភស្តុដោះស្រាយយោងនេះថា ម្ចាស់អាវុសាចំណែក
 ប្រណ ដែលកន្លងទៅហើយ រលត់ហើយ ប្រែប្រួលហើយ ច្រឡោះ
 ឈ្មោះថាភិក្ខុប្រាកដហើយ វិទាសាទៅប្រាកដហើយ កាលកាន់នោះ
 ហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដហើយ ។ វេទនាណា ដែលកន្លងទៅ
 ហើយ រលត់ហើយ ប្រែប្រួលហើយ វេទនាច្រឡោះថាភិក្ខុប្រាកដ
 ហើយ វិទាសាទៅប្រាកដហើយ កាលកាន់នោះហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏
 ប្រាកដហើយ ។ សញ្ញាណា ។ សង្ខារណា ដែលកន្លងទៅហើយ

ធិន្ទ្រ វិបរិណាតា ភេសិ ឧប្បាទោ បញ្ញាយិត្ត វាយោ
 បញ្ញាយិត្ត វិភាជិ អញ្ញដន្តិ បញ្ញាយិត្ត ។ យំ វិញ្ញាណំ
 អតីតំ ធិន្ទ្រំ វិបរិណាតិ ភស្មំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយិត្ត វាយោ
 បញ្ញាយិត្ត វិភស្មំ អញ្ញដន្តិ បញ្ញាយិត្ត ។ វេសេសិ
 ទោ អាវុសោ ធម្មាជំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយិត្ត វាយោ
 បញ្ញាយិត្ត វិភាជិ អញ្ញដន្តិ បញ្ញាយិត្ត ។ យំ ទោ
 អាវុសោ រូបំ អជាតំ អប្បនុក្ខនំ ភស្មំ ឧប្បាទោ បញ្ញា-
 យិស្សតិ វាយោ បញ្ញាយិស្សតិ វិភស្មំ អញ្ញដន្តិ បញ្ញា-
 យិស្សតិ ។ យា វេទនា អជាតា អប្បនុក្ខនា ភស្មា
 ឧប្បាទោ បញ្ញាយិស្សតិ វាយោ បញ្ញាយិស្សតិ វិភាយ
 អញ្ញដន្តិ បញ្ញាយិស្សតិ ។ យា សញ្ញា ។ យេ សង្ការា
 អជាតា អប្បនុក្ខនា ភេសិ ឧប្បាទោ បញ្ញាយិស្សតិ
 វាយោ បញ្ញាយិស្សតិ វិភាជិ អញ្ញដន្តិ បញ្ញាយិស្សតិ ។

លេតំហើយ ប្រែច្រួលហើយ សង្ខារតាំងនោះ ឈ្មោះថាភិក្ខុប្រាជ្ញ
 ហើយ វិនាសទៅប្រាជ្ញហើយ កាលតាំងនៅហើយប្រែច្រួលទៅវិញ
 ក៏ប្រាជ្ញហើយ ។ វិញ្ញាណណា ដែលកន្លងទៅហើយ លេតំហើយ
 ប្រែច្រួលហើយ វិញ្ញាណនោះ ឈ្មោះថាភិក្ខុប្រាជ្ញហើយ វិនាសទៅ
 ប្រាជ្ញហើយ កាលតាំងនៅហើយប្រែច្រួលទៅវិញក៏ប្រាជ្ញហើយ ។
 ខ្នាលភាវុសាតាំងឡាយ ធម៌តាំងនេះឯង ដែលភិក្ខុប្រាជ្ញហើយ
 វិនាសទៅប្រាជ្ញហើយ កាលតាំងនៅហើយប្រែច្រួលទៅវិញក៏ប្រាជ្ញ
 ហើយ ។ ខ្នាលភាវុសាតាំងឡាយ រូបណា ដែលមិនទាន់កើត មិន
 ទាន់មានប្រាជ្ញ ចូរនោះ ឈ្មោះថាវិនិក្ខេបប្រាជ្ញ វិនិក្ខេបប្រា-
 ជ្ញ កាលតាំងនៅហើយប្រែច្រួលទៅវិញក៏វិនិក្ខេបប្រាជ្ញ ។ វេទនាណា
 ដែលមិនទាន់កើត មិនទាន់មានប្រាជ្ញ វេទនានោះ ឈ្មោះថាវិនិក្ខេប
 ប្រាជ្ញ វិនិក្ខេបប្រាជ្ញ កាលតាំងនៅហើយប្រែច្រួលទៅវិញ
 ក៏វិនិក្ខេបប្រាជ្ញ ។ សញ្ញាណា ។ សង្ខារណា ដែលមិនទាន់កើត
 មិនទាន់មានប្រាជ្ញ សង្ខារតាំងនោះ ឈ្មោះថាវិនិក្ខេបប្រាជ្ញ វិនិ-
 ក្ខេបប្រាជ្ញ កាលតាំងនៅហើយប្រែច្រួលទៅវិញក៏វិនិក្ខេបប្រាជ្ញ ។

ឧទ្ទិសយុត្តស្ស បូលបណ្ណសកេ នេត្តាកវិជ្ជា ចតុដោ

យំ វិញ្ញាណំ អជាតំ អប្បាគុក្ខំ ភស្មំ ឧប្បាទោ បញ្ញា-
 យិស្សតិ វយោ បញ្ញាយិស្សតំ បិទស្ស អញ្ញថត្តំ បញ្ញា-
 យិស្សតិ ។ ឥមេសំ ទោ អកុសោ ធម្មានំ ឧប្បាទោ
 បញ្ញាយិស្សតិ វយោ បញ្ញាយិស្សតំ បិទានំ អញ្ញថត្តំ
 បញ្ញាយិស្សតិ ។ យំ ទោ អកុសោ រូបំ ជាតំ ចា-
 តុក្ខំ ភស្មំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ វយោ បញ្ញាយតិ
 បិទស្ស អញ្ញថត្តំ បញ្ញាយតិ ។ យោ វេទនា ជាតា
 ចាតុក្ខតា ។ មេ ។ យោ សញ្ញា ។ យេ សង្ខារ ជាតា
 ចាតុក្ខតា តេសំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ វយោ បញ្ញា-
 យតិ បិទានំ អញ្ញថត្តំ បញ្ញាយតិ ។ យំ វិញ្ញាណំ ជាតំ
 ចាតុក្ខំ ភស្មំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ វយោ បញ្ញាយតិ
 បិទស្ស អញ្ញថត្តំ បញ្ញាយតិ ។ ឥមេសំ ទោ អកុសោ
 ធម្មានំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ វយោ បញ្ញាយតិ បិទានំ
 អញ្ញថត្តំ បញ្ញាយតិ ។ ឯវិ បុដ្ឋោ អហំ កត្តេ ឯវិ
 ព្យាករយ្យន្តំ ។

ឧទ្ទិសយុត្ត បូលបណ្ណសកេ នេត្តាកវិជ្ជា ទី ២

វិញ្ញាណោ ដែលមិនចាត់កើត មិនចាត់មានប្រាកដ វិញ្ញាណនោះ
 ឈ្មោះថាមិនកើតប្រាកដ មិនវិនាសទៅប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយ
 ប្រែប្រួលទៅវិញក៏មិនប្រាកដ ។ ម្ចាស់កាតុសាចំនិច្ចាយ ធម៌ចាត់
 នេះឯង មិនកើតប្រាកដ មិនវិនាសទៅប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយ
 ប្រែប្រួលទៅវិញក៏មិនប្រាកដ ។ ម្ចាស់កាតុសាចំនិច្ចាយ ច្រណា
 ដែលកំពុងកើត កំពុងមានប្រាកដ រូបនោះ ឈ្មោះថាកំពុងកើតប្រាកដ
 កំពុងវិនាសទៅប្រាកដ កំពុងតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញប្រាកដ ។
 វេទនាណា ដែលកំពុងកើត កំពុងមានប្រាកដ ។ មេ ។ សញ្ញា
 ណា ។ សង្ខារណា ដែលកំពុងកើត កំពុងមានប្រាកដ សង្ខារ
 ចាំងនោះ ឈ្មោះថាកំពុងកើតប្រាកដ កំពុងវិនាសទៅប្រាកដ កំពុង
 តាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញប្រាកដ ។ វិញ្ញាណណា ដែលកំពុង
 កើត កំពុងមានប្រាកដ វិញ្ញាណនោះ ឈ្មោះថាកំពុងកើតប្រាកដ
 កំពុងវិនាសទៅប្រាកដ កំពុងតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញប្រាកដ ។
 ម្ចាស់កាតុសាចំនិច្ចាយ ធម៌ចាត់នេះឯង ដែលកំពុងកើតប្រាកដ កំពុង
 វិនាសទៅប្រាកដ កំពុងតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញប្រាកដ ។
 ចតុក្ខត្រឡះក្នុងចម្រើន កាលបើគេសួរ យ៉ាងនេះ ខ្ញុំត្រឡះក្នុងចម្រើន
 ដោយស្រាយយ៉ាងនេះឯង ។

(៨២) សាធុ សាធុ អាធន្ត យំ ទោ អាធន្ត រូបំ
អតីតំ និរុទ្ធិំ វិបរិណាតំ ភស្មំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយិត្ត
វាយោ បញ្ញាយិត្ត មិតស្ស អញ្ញាបត្តំ បញ្ញាយិត្ត យា
វេននា ។ យា សញ្ញា ។ យេ សង្ខារា ។ យំ វិញ្ញាណំ
អតីតំ និរុទ្ធិំ វិបរិណាតំ ភស្មំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយិត្ត ។
វាយោ បញ្ញាយិត្ត មិតស្ស អញ្ញាបត្តំ បញ្ញាយិត្ត ។ ឥរេ-
សំ ទោ អាធន្ត ធម្មានំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយិត្ត វាយោ
បញ្ញាយិត្ត មិតានំ អញ្ញាបត្តំ បញ្ញាយិត្ត ។ យំ ទោ
អាធន្ត រូបំ អជាតំ អច្ចុកក្ខតំ ភស្មំ ឧប្បាទោ បញ្ញា-
យិស្សតិ វាយោ បញ្ញាយិស្សតិ មិតស្ស អញ្ញាបត្តំ
បញ្ញាយិស្សតិ ។ យា វេននា ។ យា សញ្ញា ។ យេ
សង្ខារា ។ យំ វិញ្ញាណំ អជាតំ អច្ចុកក្ខតំ ភស្មំ
ឧប្បាទោ បញ្ញាយិស្សតិ វាយោ បញ្ញាយិស្សតិ មិតស្ស
អញ្ញាបត្តំ បញ្ញាយិស្សតិ ។ ឥរេសំ ទោ អាធន្ត ធម្មានំ

(៨២) ខ្នាលភានន្ត ត្រូវហើយ ។ ខ្នាលភានន្ត ប្រធាន កន្លង
ទៅហើយ រលត់ហើយ ប្រែប្រួលហើយ ប្រធាន ឈ្មោះថាភិក្ខុព្រាហ្មណ៍
ហើយ វិចារព្រាហ្មណ៍ហើយ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញ
ក៏ព្រាហ្មណ៍ហើយ ។ វេទនាណា ។ សញ្ញាណា ។ សង្ខារណា ។
វិញ្ញាណណា កន្លងទៅហើយ រលត់ហើយ ប្រែប្រួលហើយ វិញ្ញាណ
នោះ ឈ្មោះថាភិក្ខុព្រាហ្មណ៍ហើយ វិចារព្រាហ្មណ៍ហើយ កាលតាំង
នៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏ព្រាហ្មណ៍ហើយ ។ ខ្នាលភានន្ត ធម៌ទាំង
នេះឯង ដែលភិក្ខុព្រាហ្មណ៍ហើយ វិចារព្រាហ្មណ៍ហើយ កាលតាំង
នៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏ព្រាហ្មណ៍ហើយ ។ ខ្នាលភានន្ត ប្រធាន
ដែលមិនទាន់កើត មិនទាន់មានព្រាហ្មណ៍ ប្រធាន ឈ្មោះថាភិក្ខុ
ភិក្ខុព្រាហ្មណ៍ ទាំងវិចារព្រាហ្មណ៍ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញ
ក៏ភិក្ខុព្រាហ្មណ៍ ។ វេទនាណា ។ សញ្ញាណា ។ សង្ខារណា ។
វិញ្ញាណណា ដែលមិនទាន់កើត មិនទាន់មានព្រាហ្មណ៍ វិញ្ញាណ
នោះ ឈ្មោះថាភិក្ខុភិក្ខុព្រាហ្មណ៍ ទាំងវិចារព្រាហ្មណ៍ កាលតាំងនៅ
ហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏ភិក្ខុព្រាហ្មណ៍ ។ ខ្នាលភានន្ត ធម៌ទាំងនេះឯង

វត្ថុសំយោគ ឬសមណ្ឌកសារ ឧទាហរណ៍ ចក្រ

ឧប្បនោ បញ្ញាយស្មតិ វាយោ បញ្ញាយស្មតិ មិគាធិ
 អញ្ញាធិ បញ្ញាយស្មតិ ។ យំ ទោ អាទន្ទ រូបំ ជាតំ
 ចាតុក្កតំ ភស្មំ ឧប្បនោ បញ្ញាយតិ វាយោ បញ្ញាយតិ
 មិគស្មំ អញ្ញាធិ បញ្ញាយតិ ។ យោ វេទនា ជាតា
 ចាតុក្កតា ។ បេ ។ យោ សញ្ញា ។ យេ សង្ខារ ។
 យំ វិញ្ញាណំ ជាតំ ចាតុក្កតំ ភស្មំ ឧប្បនោ បញ្ញាយតិ
 វាយោ បញ្ញាយតិ មិគស្មំ អញ្ញាធិ បញ្ញាយតិ ។ ឧបេសំ
 ទោ អាទន្ទ ធម្មាធិ ឧប្បនោ បញ្ញាយតិ វាយោ បញ្ញា-
 យតិ មិគាធិ អញ្ញាធិ បញ្ញាយតិ ។ ឯវំ បុដ្ឋា ទ្វិ
 អាទន្ទ ឯវំ ក្យាករយ្យសីតិ ។

(៨៣) សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។ ធម្មាទុធម្មច្យដិ-
 បន្ទស្ស កិក្ខុវេ កិក្ខុវោ អយេមនុធម្មោ ហោតិ យំ
 រូបេ ធិត្ថនាតហុលា^(១) វិហរេយ្យ វេទនាយ ធិត្ថនាត-
 ហុលា វិហរេយ្យ សញ្ញាយ ធិត្ថនាតហុលា វិហរេយ្យ

១. ឧ. ឧ. ធិត្ថនាតហុលំ ។

វត្ថុសំយោគ ឬសមណ្ឌកសារ ឧទាហរណ៍ ទី ២

ដែលខឹងកើតប្រាកដ ខឹងវិនាសប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួល
 ទៅវិញក៏ខឹងប្រាកដ ។ ម្ចាស់អាទន្ទ ប្រឈរ ដែលកំពុងកើត កំពុង
 មានប្រាកដ រូបនោះ ឈ្នះថាតំពុនកើតប្រាកដ កំពុងវិនាសប្រាកដ
 កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដ ។ វេទនាណា ដែល
 កំពុងកើត កំពុងមានប្រាកដ ។ បេ ។ សញ្ញាណា ។ សង្ខារណា ។
 វិញ្ញាណាណា ដែលកំពុងកើត កំពុងមានប្រាកដ វិញ្ញាណនោះ
 ឈ្នះថាតំពុនកើតប្រាកដ កំពុងវិនាសប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយ
 ប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដ ។ ម្ចាស់អាទន្ទ ធម៌ទាំងនេះឯង ដែល
 កំពុងកើតប្រាកដ កំពុងវិនាសប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួល
 ទៅវិញក៏ប្រាកដ ។ ម្ចាស់អាទន្ទ កាលបើគេស្វាយនេះ ឆ្កាតប្បី
 ដោះស្រាយយ៉ាងនេះចុះ ។

(៨៤) ក្នុងក្រុងសាវត្ថុ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់កំពុង
 ឡាយ កំពុងក្រប្រកបក្នុងធម៌សមគ្គរាជលំដម វេទនាមានក្នុងធម៌នេះ គឺ
 ជាអ្នកច្រើនដោយសេចក្តីឡើយណាស់ ក្នុងរូប ច្រើនដោយសេចក្តី
 ឡើយណាស់ ក្នុងវេទនា ច្រើនដោយសេចក្តីឡើយណាស់ ក្នុងសញ្ញា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ វង្សវង្ស

សង្ខារេសុ និព្វិនាតហុលោ វិហរេយ្យ វិញ្ញាណោ និព្វិ-
 នាតហុលោ វិហរេយ្យ ។ សោ វ្រមេ និព្វិនាតហុលោ
 វិហរេន្តោ ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។ សង្ខារេសុ ។
 វិញ្ញាណោ និព្វិនាតហុលោ វិហរេន្តោ វ្រមិ បរិជាធាតិ ។
 វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ បរិជាធាតិ ។
 សោ វ្រមិ បរិជាតំ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។
 វិញ្ញាណំ បរិជាតំ បរិមុត្តតិ វ្រមម្ហា បរិមុត្តតិ វេទនាយ
 បរិមុត្តតិ សញ្ញាយ បរិមុត្តតិ សង្ខារេហិ បរិមុត្តតិ វិញ្ញា-
 ណម្ហា បរិមុត្តតិ ជាតិយា ជរាយ មរណោ ន សោ-
 កេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ធាមនស្សេហិ ឧបាទា-
 សេហិ បរិមុត្តតិ ទុក្ខស្មាតិ វធាមិតិ ។

(៨២) សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ចោ ។ ធម្មាទុទធម្មប្បជិ-
 បន្នស្ស កិក្ខុវេ កិក្ខុវោ អយេមទុទេន្ទោ ហោតិ យំ វ្រមេ
 អនិព្វានុបស្សី វិហរេយ្យ ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ វង្សវង្ស

ប្រើនដោយសេចក្តីឡើយណាយ ក្នុងសង្ខារ ប្រើនដោយសេចក្តី
 ឡើយណាយ ក្នុងវិញ្ញាណ ។ កាលបើកិក្ខុវោនោះ ប្រើនដោយសេចក្តី
 ឡើយណាយ ក្នុងវ្រមេ ។ ក្នុងវេទនា ។ ក្នុងសញ្ញា ។ ក្នុងសង្ខារ ។
 កាលបើកិក្ខុវោនោះ ប្រើនដោយសេចក្តីឡើយណាយក្នុងវិញ្ញាណ ក៏វែង
 កំណត់ដឹងខ្លួនវ្រមេ ។ ខ្លួនវេទនា ។ ខ្លួនសញ្ញា ។ ខ្លួនសង្ខារ ។ វែង
 កំណត់ដឹងខ្លួនវិញ្ញាណ ។ កាលបើកិក្ខុវោនោះ កំណត់ដឹងខ្លួនវ្រមេ ។ ខ្លួន
 វេទនា ។ ខ្លួនសញ្ញា ។ ខ្លួនសង្ខារ ។ កាលបើកិក្ខុវោនោះ កំណត់ដឹង
 ខ្លួនវិញ្ញាណ វែងច្រើនស្រឡះចាកវ្រមេ ច្រើនស្រឡះចាកវេទនា ច្រើនស្រឡះ
 ចាកសញ្ញា ច្រើនស្រឡះចាកសង្ខារ ច្រើនស្រឡះចាកវិញ្ញាណ ច្រើនស្រឡះ
 ចាកជាតិ ជរា មរណៈ សេចក្តីសោក សេចក្តីទុក្ខខ្សួល សេចក្តី
 ទុក្ខ ខោមនស្ស ឆឹងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ឥតធាតុកាលថា
 ចុក្ខុលនោះ ច្រើនស្រឡះចាកវ្រមេ ។

(៨២) ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់កិក្ខុវោនិព្វាយ
 កិក្ខុកម្រកប្រកិច្ចធម៌ដ៏សមគួរដល់ធម៌ វែងមានអនុធម៌នេះ ឆឹងអ្នក
 និព្វានណាឃើញថាមិនទៀង ក្នុងវ្រមេ ។ ក្នុងវេទនា ។ ក្នុងសញ្ញា ។

សង្ខារេសុ ។ វិញ្ញាណោ អនិច្ចាទុបសន្នី វិហារេយ្យេ ។
 ឯសោ រូបេ អនិច្ចាទុបសន្នី វិហារេត្តា ។ វេទនាយេ ។ សញ្ញា
 យ ។ សង្ខារេសុ ។ វិញ្ញាណោ អនិច្ចាទុបសន្នី វិហារេត្តា
 រូបំ បរិជាធាតុ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ
 បរិជាធាតុ ។ ឯសោ រូបំ បរិជាតំ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។
 សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ បរិជាតំ បរិមុត្តតិ រូបម្ពា បរិមុត្តតិ
 វេទនាយ បរិមុត្តតិ សញ្ញាយ បរិមុត្តតិ សង្ខារេហំ
 បរិមុត្តតិ វិញ្ញាណម្ពា បរិមុត្តតិ ជាតិយា ជរាយ មរ-
 ណោន ឯសោកេហំ បរិទេវេហំ ទុក្ខេហំ ផោមនស្សេហំ
 ឧបាយាសេហំ បរិមុត្តតិ ទុក្ខស្មាតិ វធាមិតិ ។

[៨៥] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ ធម្មាទុទធម្មម្ព-
 ចន្ទសន្ន ភិក្ខុវេ ភិក្ខុវោ អយមទុទធម្មោ ហោតិ យំ រូបេ
 ទុក្ខាទុបសន្នី វិហារេយ្យេ ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។
 សង្ខារេសុ ។ វិញ្ញាណោ ទុក្ខាទុបសន្នី វិហារេយ្យេ ។ ឯសោ
 រូបេ ទុក្ខាទុបសន្នី វិហារេត្តា ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។

ក្នុងសង្ខារ ។ ជាអ្នកពិចារណាឃើញថាមិនទៀង ក្នុងវិញ្ញាណ ។ កាល
 បើភិក្ខុនោះ ពិចារណាឃើញថាមិនទៀង ក្នុងរូប ។ ក្នុងវេទនា ។
 ក្នុងសញ្ញា ។ ក្នុងសង្ខារ ។ កាលបើភិក្ខុនោះ ពិចារណាឃើញថាមិន
 ទៀងក្នុងវិញ្ញាណ ក៏រមែងកំណត់ដឹងឧប្បាទ ។ ឧប្បវេទនា ។ ឧប្បសញ្ញា ។
 ឧប្បសង្ខារ ។ វេទនកំណត់ដឹងឧប្បវិញ្ញាណ ។ កាលបើភិក្ខុនោះ កំណត់
 ដឹងឧប្បរូប ។ ឧប្បវេទនា ។ ឧប្បសញ្ញា ។ ឧប្បសង្ខារ ។ កាលបើភិក្ខុនោះ
 កំណត់ដឹងឧប្បវិញ្ញាណ រមែងរូបស្រឡះចាករូប រូបស្រឡះចាកវេទនា
 រូបស្រឡះចាកសញ្ញា រូបស្រឡះចាកសង្ខារ រូបស្រឡះចាកវិញ្ញាណ
 រូបស្រឡះចាកជាតិ ជរា មរណៈ សេចក្តីសោក សេចក្តីទុក្ខឡូល
 សេចក្តីទុក្ខ ចោមនស្ស មិនសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត គឺជាឧត្តរាទ្វាយថា
 ចុត្តរាទ្វាយរូបស្រឡះចាកវេទនា ។

[៨៦] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងចំនោមឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 ភិក្ខុអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ដ៏សមគួរដល់ធម៌ រមែងនាមកទុទធម៌នេះ គឺជាអ្នក
 ពិចារណាឃើញថាទុក្ខក្នុងរូប ។ ក្នុងវេទនា ។ ក្នុងសញ្ញា ។ ក្នុង
 សង្ខារ ។ ជាអ្នកពិចារណាឃើញថាទុក្ខក្នុងវិញ្ញាណ ។ កាលបើភិក្ខុ
 នោះ ពិចារណាឃើញថាទុក្ខក្នុងរូប ។ ក្នុងវេទនា ។ ក្នុងសញ្ញា ។

សង្ខារេសុ ។ វិញ្ញាណោ អនត្តានុបស្សី វិហារន្តោ រូបំ ចរិ-
 ជាធាតុ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ
 ចរិជាធាតុ ។ សោ រូបំ ចរិជាតំ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។
 សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ ចរិជាតំ ចរិមុទ្ធតិ រូបន្តា ចរិមុទ្ធតិ
 វេទនាយ ចរិមុទ្ធតិ សញ្ញាយ ចរិមុទ្ធតិ សង្ខារេហិ ប-
 រិមុទ្ធតិ វិញ្ញាណន្តា ចរិមុទ្ធតិ ជាតិយា ជរាយ មរណោ
 សោកេហិ ចរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ខោមនស្សេហិ ទុច្ចា-
 យាសេហិ ចរិមុទ្ធតិ ទុក្ខស្មាតំ វិនាមីតិ ។

(៨៦) សាវត្ថុយំ ។ គត្រ ទោ ។ ធម្មាទុទ្ទច្យដិ-
 ចន្ទស្ស កិក្ខុវេ កិក្ខុវោ អយមនុធម្មោ ហោតិ យំ រូប
 អនត្តានុបស្សី វិហារេយ្យ ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។
 សង្ខារេសុ ។ វិញ្ញាណោ អនត្តានុបស្សី វិហារេយ្យ ។ សោ
 រូបេ អនត្តានុបស្សី វិហារន្តោ ។ វេទនាយ ។ សញ្ញា-
 យ ។ សង្ខារេសុ ។ វិញ្ញាណោ អនត្តានុបស្សី វិហារន្តោ
 រូបំ ចរិជាធាតុ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។

ក្នុងសង្ខារេ ។ ពិចារណាយេញថាជាទុក្ខក្នុងវិញ្ញាណ វេទនកំណត់ដឹង
 ច្បាស់ខ្លួន ។ ខ្លាវេទនា ។ ខ្លាសញ្ញា ។ ខ្លាសង្ខារេ ។ វេទន
 កំណត់ដឹងច្បាស់ខ្លាវិញ្ញាណ ។ កាលបើកិក្ខុនោះ កំណត់ដឹងច្បាស់
 ខ្លួន ។ ខ្លាវេទនា ។ ខ្លាសញ្ញា ។ ខ្លាសង្ខារេ ។ កំណត់
 ដឹងច្បាស់ខ្លាវិញ្ញាណ វេទនរូបស្រឡះចាករូប រូបស្រឡះចាកវេទនា
 រូបស្រឡះចាកសញ្ញា រូបស្រឡះចាកសង្ខារេ រូបស្រឡះចាកវិញ្ញាណ
 រូបស្រឡះចាកជាតិ ជរា មរណៈ សេចក្តីសោក សេចក្តីទុក្ខក្សល
 សេចក្តីទុក្ខ រោមមស្ស ខឹងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត គឺជាគតោលថា
 ច្បាស់នោះរូបស្រឡះចាកវេទនា ។

(៨៦) ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់កិក្ខុចាំដំឡាយ
 កិក្ខុអ្នកប្រតិបត្តិធម៌ដ៏សមគួរដល់ធម៌ វេទនានុទុទ្ទមិន គឺជាអ្នក
 ពិចារណាយេញថាមិនមែនជាបស់ខ្លួន ក្នុងរូប ។ ក្នុងវេទនា ។ ក្នុង
 សញ្ញា ។ ក្នុងសង្ខារេ ។ ជាអ្នកពិចារណាយេញថាមិនមែនជាបស់ខ្លួន
 ក្នុងវិញ្ញាណ ។ កាលបើកិក្ខុនោះ ពិចារណាយេញថាមិនមែនជាបស់
 ខ្លួនក្នុងរូប ។ ក្នុងវេទនា ។ ក្នុងសញ្ញា ។ ក្នុងសង្ខារេ ។ កាល
 បើកិក្ខុនោះ ពិចារណាយេញថាមិនមែនជាបស់ខ្លួនក្នុងវិញ្ញាណ វេទន
 កំណត់ដឹងច្បាស់ខ្លួន ។ ខ្លាវេទនា ។ ខ្លាសញ្ញា ។ ខ្លាសង្ខារេ ។

ទន្ទឹមយុទ្ធសាស្ត្រ ឫសធម្មតាសារ ឧត្តរាវត្ត បទុក្ខ

វិញ្ញាណំ បរិជាតាតិ ។ សោ រូបំ បរិជាតំ ។ វេទនំ ។
សញ្ញំ ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ បរិជាតំ បរិមុត្តតិ រូបនា
បរិមុត្តតិ វេទនាយ បរិមុត្តតិ សញ្ញាយ បរិមុត្តតិ សង្ខា-
រេហិ បរិមុត្តតិ វិញ្ញាណានា បរិមុត្តតិ ជាតិយា ជរាយ
មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេ-
ហិ ទុក្ខាយសេហិ បរិមុត្តតិ ទុក្ខស្មាតិ វិនាមីតិ ។

ឧត្តរាវត្ត បទុក្ខ ។

តត្រ្រ្រ្រ្រ្រ

ឧត្តរាវត្ត ១ វត្ត
កំភូហិ អបរេ ទុរេ
អាទេន្ទ ៨ ១ វត្ត
អនុជម្មេហិ ១ ទុក្ខាតិ ។

ទន្ទឹមយុទ្ធសាស្ត្រ ឫសធម្មតាសារ ឧត្តរាវត្ត ទី ៤

កំណត់ដឹងច្បាស់នូវវិញ្ញាណ ។ កាលបើកំពុងនោះ កំណត់ដឹងច្បាស់
នូវរូបំ ។ នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារ ។ កាលបើកំពុង
នោះ កំណត់ដឹងច្បាស់នូវវិញ្ញាណ វេទនាប្រឡងចាករូប រូបប្រឡង
ចាកវេទនា រូបប្រឡងចាកសញ្ញា រូបប្រឡងចាកសង្ខារ រូបប្រឡង
ចាកវិញ្ញាណ រូបប្រឡងចាកជាតិ ជរា មរណៈ សេចក្តីសោក
សេចក្តីទុក្ខស្មា សេចក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស ទីនិសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត
គឺជាគតិកាលថា បុគ្គលនោះរូបប្រឡងចាកវេទនា ។

បទុក្ខ ឧត្តរាវត្ត ទី ៤ ។

ឧទានក្នុងតម្រូវវិញ្ញាណ គឺ

និយាយអំពីធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគ ច្រើនសំដែងថា មិន
មែនជាបេសកកម្មចាំបាច់ឡើយទេ មានពីរលើក អំពីអញ្ញាតិកុ
ចូលទៅកាលព្រះមានព្រះភាគ សូមឲ្យព្រះឥន្ទ្រសំដែងធម៌
ដោយសង្ខេប មានពីរលើក អំពីព្រះមានព្រះភាគស្រាស់
សួរធម៌ចំពោះព្រះភាគឧ មានពីរលើក អំពីព្រះមានព្រះ
ភាគសំដែងធម៌ ប្រមាណពីរៗ មានពីរលើក ។

អត្ថបទប្រែ

[៨៧] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ អត្ថនីមា កិក្ខុវេ
 វិហាវេ អត្ថសរណា អនញ្ញសរណា ធម្មនីមា ធម្មសរ-
 ណា អនញ្ញសរណា ។ អត្ថនីមា កិក្ខុវេ វិហាវេ
 អត្ថសរណា អនញ្ញសរណា ធម្មនីមា ធម្មសរ-
 ណា អនញ្ញសរណា យោនិសោ ។ ឧបបរិក្ខុតត្រោ
 កីជាតិកា សោតាបរិទេវទុក្ខនោមនស្សនា យោសា កី-
 បហោតិកាតិ ។ កីជាតិកា ធិ កិក្ខុវេ សោតាបរិទេវ-
 ទុក្ខនោមនស្សនា យោសា កីបហោតិកា ។ ឥធិ កិក្ខុវេ
 អស្សុតា បុដ្ឋន្តោ អវិយាទំ អនស្សវិ អវិយធម្មស្ស
 អកោវិទោ អវិយធម្ម អវិទិតា សម្មាសាទំ អនស្សវិ

អត្ថបទប្រែ

[៨៧] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឡាយ
 អ្នកចាំឡាយចូរយកខ្លួនជាទីពឹង យកខ្លួនជាទីពឹង កុំយករបស់ដទៃ
 ជាទីពឹងទីពឹងឡើយ ចូរយកធម៌ជាទីពឹង យកធម៌ជាទីពឹង កុំយក
 របស់ដទៃជាទីពឹងទីពឹងឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឡាយ បុគ្គលកាល
 ចើយកខ្លួនជាទីពឹង យកខ្លួនជាទីពឹង មិនយករបស់ដទៃជាទីពឹងទីពឹង
 យកធម៌ជាទីពឹង យកធម៌ជាទីពឹង មិនយករបស់ដទៃជាទីពឹងទីពឹង
 ហើយ ធម្មវិធិនោះហៅថាហេតុដោយហេតុថា សេចក្តីសោក សេចក្តី
 ទ្វេករ្យស រោមស្ស ទំនិសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត កើត
 មកអំពីអ្វី មានមកអំពីអ្វី ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឡាយ បុរសសេចក្តីសោក
 សេចក្តីទ្វេករ្យស រោមស្ស ទំនិសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត
 កើតមកអំពីអ្វី មានមកអំពីអ្វី ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឡាយ បុគ្គលកាល
 លោកនេះ ជាអ្នកមិនចង់ មិនបានឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនឃ្លាន
 វិក្កន៍អរិយធម៌ មិនសំគាល់ក្នុងអរិយធម៌ មិនបានឃើញពួកសម្មាស

សប្បុរិសធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បុរិសធម្មេ អវិជិតោ
 រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ រូបវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា
 រូបំ រូបស្មី វា អត្តានំ តស្ស តំ រូបំ វិបរិណាមតិ
 អញ្ញថា ហោតិ តស្ស រូបវិបរិណាមញ្ញថាភាវា ឧប្ប-
 ជ្ឈន្តិ សោកាបរិទេវទុក្ខោនមនស្សថាយាសា ។ វេទនំ
 អត្តតោ សមនុបស្សតិ វេទនាវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា
 វេទនំ វេទនាយ វា អត្តានំ តស្ស សា វេទនា វិបរិណា-
 មតិ អញ្ញថា ហោតិ តស្ស វេទនា វិបរិណាមញ្ញថាភាវា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកាបរិទេវទុក្ខោនមនស្សថាយាសា ។
 សញ្ញំ ។ សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណាវន្តំ វា អត្តានំ
 អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ តស្ស តំ
 វិញ្ញាណំ វិបរិណាមតិ អញ្ញថា ហោតិ តស្ស វិញ្ញាណា-
 បរិណាមញ្ញថាភាវា ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកាបរិទេវទុក្ខោន-
 មនស្សថាយាសា ។

មិនឈ្លាសវៃ ក្នុងសប្បុរិសធម៌ មិនសំគាល់ក្នុងសប្បុរិសធម៌ វេទនិតិចា-
 ណាឃើញនូវរូបថាជាខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថាមានរូបខ្លះ ឃើញនូវរូប
 ថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថាមានក្នុងរូបខ្លះ លុះរូបនោះ របស់បុគ្គល
 នោះប្រែប្រួលវិបត្តិផ្សេងៗទៅ សេចក្តីសោក សេចក្តីទ្រាំទ្រ លុះ
 ក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ក៏កើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ
 ព្រោះរូបប្រែប្រួល វិបត្តិទៅផ្សេងៗ ។ បុគ្គលនោះគិតចាណាឃើញនូវ
 វេទនាថាជាខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថាមានវេទនាខ្លះ ឃើញនូវវេទនាថាមាន
 ក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថាមានក្នុងវេទនាខ្លះ លុះវេទនានោះ របស់បុគ្គល
 នោះប្រែប្រួលវិបត្តិផ្សេងៗទៅ សេចក្តីសោក សេចក្តីទ្រាំទ្រ លុះ
 ក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ក៏កើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ
 ព្រោះវេទនាប្រែប្រួលវិបត្តិទៅផ្សេងៗ ។ ឃើញនូវសញ្ញា ។ គិតចាណា
 ឃើញនូវសង្ខារថាជាខ្លួន ។ បេ ។ គិតចាណាឃើញនូវវិញ្ញាណថាជាខ្លួន
 ខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លះ ឃើញនូវវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ
 ឃើញនូវខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ លុះវិញ្ញាណនោះ របស់បុគ្គលនោះ
 ប្រែប្រួលវិបត្តិផ្សេងៗទៅ សេចក្តីសោក សេចក្តីទ្រាំទ្រ លុះ
 ក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ក៏កើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ
 ព្រោះវិញ្ញាណប្រែប្រួលវិបត្តិទៅផ្សេងៗ ។

[illegible]

၁၅. လူ့ဘဝ

(៨៨) ម្ចាស់ភិក្ខុបំរើឡាយ កាលបើភិក្ខុដ៏ឆ្ងល់ ខ្ញុំសេចក្តីមិន
 ទៀង សេចក្តីប្រែប្រួល សេចក្តីនាស និងសេចក្តីលេងនៃ ហើយ
 ឃើញច្បាស់តាមពិតដោយប្រាថ្នាដ៏ប្រវែង ខ្ញុំប្រែខ្ញុំយ៉ាងនេះថា ប្រក្កត
 កាលមុនក្តី ក្នុងកាលឥឡូវនេះក្តី រូបទាំងអស់ មិនទៀង ជាទុក្ខ នាស
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា កិច្ចនោះ កំលះបង់សេចក្តីសោក សេចក្តីឡើង-
 ទ្បួល សេចក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តចេញបាន
 កាលបើភិក្ខុនោះ លះបង់ខ្ញុំសេចក្តីសោកជាដើមទាំងនោះចេញហើយ
 រមែងមិនរកស្កក កាលបើមិនរកស្កកហើយ រមែងនៅជាសុខ ភិក្ខុ
 អ្នកមានធម៌ជាជ្រៀងនៅជាសុខ ហៅថា អ្នករំលត់កិលេសដោយអង្គនៃ
 វិបស្សនានោះ។ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុបំរើឡាយ កាលបើភិក្ខុដ៏ឆ្ងល់ ខ្ញុំ
 សេចក្តីមិនទៀង សេចក្តីប្រែប្រួល សេចក្តីនាស និងសេចក្តីលេងនៃ
 វេទនា ហើយឃើញច្បាស់តាមពិតដោយប្រាថ្នាដ៏ប្រវែង ខ្ញុំវេទនាខ្ញុំ
 យ៉ាងនេះថា វេទនាក្នុងកាលមុនក្តី ក្នុងកាលឥឡូវនេះក្តី វេទនាទាំងអស់
 មិនទៀង ជាទុក្ខ នាសសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា កិច្ចនោះ កំលះបង់
 សេចក្តីសោក សេចក្តីឡើងទ្បួល សេចក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ចិត្តចេញបាន កាលបើភិក្ខុនោះ លះបង់សេចក្តីសោកជា
 ដើមទាំងនោះចេញហើយ រមែងមិនរកស្កក កាលបើមិនរកស្កកហើយ

សុទ្ធំ វិហារតិ សុទ្ធំវិហារី ភិក្ខុ គន្តង្គិទ្ធិតោតិ វុទ្ធិតិ ។
 សញ្ញាយ ។ សង្ខារំ ត្រូវ ភិក្ខុវេ អនិច្ចតំ វិនិច្ឆា
 វិបរិណាមំ វិភក្តំ ធិរោធំ បុព្វេ លេ សង្ខារ ឯតវហំ ឆ
 សព្វេ សង្ខារ អនិច្ចា ធុត្តា វិបរិណាមធម្មាតិ ឯវមេតំ
 យថាភូតំ សធម្មញ្ញាយ បស្សតោ យេ សោកាចរិ-
 លេវធុត្តោនាមធម្មតា យាសា តេ បង្វាយ្យន្តំ តេសំ
 បហាថា ឆ បរិកស្សតិ អបរិកស្សំ សុទ្ធំ វិហារតិ សុទ្ធ-
 វិហារី ភិក្ខុ គន្តង្គិទ្ធិតោតិ វុទ្ធិតិ ។ វិញ្ញាណស្ស ត្រូវ
 ភិក្ខុវេ អនិច្ចតំ វិនិច្ឆា វិបរិណាមំ វិភក្តំ ធិរោធំ បុព្វេ
 លេ វិញ្ញាណំ ឯតវហំ ឆ សង្ខំ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ

វេមន៍នោជាសុទ្ធ ភិក្ខុអ្នកមានធម៌ជាគ្រឿងនោជាសុទ្ធ ហៅថាអ្នកលែង
 កិលេសដោយអង្គនៃវិបស្សនាទោះៗ ។ (កាលបើភិក្ខុដឹងច្បាស់ ទូរ
 សេចក្តីមិនទៀង) នៃសញ្ញា ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឯងឡាយ កាលបើភិក្ខុដឹង
 ច្បាស់ ទូរសេចក្តីមិនទៀង សេចក្តីប្រែប្រួល សេចក្តីវិនាស និង
 សេចក្តីលេងនៃសង្ខារហើយ បានឃើញច្បាស់តាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏
 ប្រពៃ ខ្ញុំសង្ខារនុ៎ះយ៉ាងនេះថា សង្ខារក្នុងកាលមុនក្តី សង្ខារក្នុងកាល
 ឥឡូវនេះក្តី សង្ខារចាំឯងអស់ មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួល
 ជាធម្មតា ភិក្ខុទោះ កិលេសនៃសេចក្តីសោក សេចក្តីទុក្ខទម្ងល់ សេចក្តី
 ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីទង្គៀតចង្អុលចិត្តចេញបាន កាលបើភិក្ខុ
 ទោះ លេបនៃសេចក្តីសោកជាដើមចាំឯងទោះចេញហើយ វេមន៍មិនកក់ស្លុត
 កាលបើមិនកក់ស្លុតហើយ វេមន៍នោជាសុទ្ធ ភិក្ខុអ្នកមានធម៌ជាគ្រឿង
 នោជាសុទ្ធ ហៅថាអ្នកលែងកិលេសដោយអង្គនៃវិបស្សនាទោះៗ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឯងឡាយ កាលបើភិក្ខុដឹងច្បាស់ ទូរសេចក្តីមិនទៀង សេចក្តី
 ប្រែប្រួល សេចក្តីវិនាស និងសេចក្តីលេងនៃវិញ្ញាណហើយ បាន
 ឃើញច្បាស់តាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ ខ្ញុំវិញ្ញាណនុ៎ះយ៉ាងនេះថា
 វិញ្ញាណក្នុងកាលមុនក្តី ក្នុងកាលឥឡូវនេះក្តី វិញ្ញាណចាំឯងអស់មិនទៀង

នុក្ខំ វិហរណាមធម្មន្តំ ឯវមេតំ យេវាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ
 មស្សតោ យេ សោកាបរិទេវនុក្ខំនោមធម្មស្សនាយាសា
 តេ បហិយ្យន្តំ តេសំ បហាថា ន បរិតស្សនំ អបរិ-
 តស្សំ សុទ្ធំ វិហរតិ សុទ្ធវិហារំ ភិក្ខុ តទន្ធនិព្វតោតិ
 វុច្ឆតីតិ ។

[៨៩] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ សក្កាយសមុទ-
 យកាមិនិក្ខ វេ ភិក្ខុវេ បដិបទំ ទេសស្សនំ សក្កា-
 យនិរោធកាមិនិក្ខ បដិបទំ តំ សុណាថ ។ កតតា ច
 ភិក្ខុវេ សក្កាយសមុទយកាមិនិ បដិបទា ។ ៩០
 ភិក្ខុវេ អស្សតវា បុព្វជ្ជនោ អវយាទំ អនស្សវី អវិយ-
 ធម្មស្ស អកោវិនោ អវិយធម្ម អវិនីតោ សច្ចវិសាទំ
 អនស្សវី សច្ចវិសធម្មស្ស អកោវិនោ សច្ចវិសធម្ម
 អវិនីតោ វុច្ឆ អត្តតោ សមនុបស្សនំ វុច្ឆន្តំ វា អត្តានំ
 អត្តនំ វា វុច្ឆ វុច្ឆស្មី វា អត្តានំ វេទនំ អត្តតោ ។ បេ ។

ជាទុក្ខ មានសច្ច័ប្រែប្រួលជាធម្មតា ភិក្ខុនោះ គឺលេងសេចក្តីសោក
 សេចក្តីទុក្ខខ្វល សេចក្តីទុក្ខ ខោមទស្ស ទំនិសចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចក្ត
 ចេញបាន កាលបើភិក្ខុនោះ លេងសេចក្តីសោកជាដើមទាំងនោះចេញ
 ហើយ វេមនិមិត្តកំស្មត កាលបើមិនកំស្មតហើយ វេមនិទៅជាសុទ្ធ
 ភិក្ខុអ្នកមានធម៌ជាត្រៀងនៅជាសុទ្ធ ហៅជាអ្នករំលត់កិលេសដោយអង្គ
 នៃវិបស្សនានោះ ។

[៩១] កុត្តក្រត្តសាវត្ថី ។ កុត្តវិនិច្ឆ័យនំ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 គប្បីធានាទំនៀមទម្លាប់ ខ្លួនបដិបទាជាដំណើរតែត្រៀងនៃសក្កាយផង ខ្លួន
 បដិបទាជាដំណើរលក់នៃសក្កាយផង ដល់អ្នកទាំងឡាយ ។ ចូរស្តាប់
 នូវធម៌នោះចុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះបដិបទាជាដំណើរតែត្រៀង
 នៃសក្កាយ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុព្វជ្ជនក្នុងលោកនេះ
 ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនបានឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនឈ្លាសវៃក្នុងអរិយ-
 ធម៌ មិនបានសិក្សាក្នុងអរិយធម៌ មិនបានឃើញពួកសប្បវាស មិន
 ឈ្លាសវៃក្នុងសប្បវាសធម៌ មិនបានសិក្សាក្នុងសប្បវាសធម៌ វេមនិពិចារណា
 ឃើញនូវរូបជាខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនជាមានរូបខ្លះ ឃើញនូវរូបជាមាន
 ក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនជាមានក្នុងរូបខ្លះ ឃើញនូវវេទនាជាខ្លួន ។ បេ ។

សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមុបស្សតិ
 វិញ្ញាណាវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មី
 វា អត្តានំ ។ អយំ វុត្ថុតិ វិក្កុវេ សក្កាយសមុទយ-
 កាមិនំ បដិបទាតិ ។ ឥតិ ហិនំ វិក្កុវេ វុត្ថុតិ ធុត្តស-
 មុទយកាមិនំ សមុបស្សនាតិ អយមេវេត្ថ អត្តោ ។

[៩០] កាតមា ធម៌ វិក្កុវេ សក្កាយនិរោធកាមិនំ
 បដិបទា ។ ឥត វិក្កុវេ សុតវា អរិយស្សវតោ អរិយានំ
 ឧស្សវី អរិយធម្មស្ស តោវិទោ អរិយធម្ម សុវិទិតោ
 សម្មវិសានំ ឧស្សវី សម្មវិសធម្មស្ស តោវិទោ សម្ម-
 វិសធម្ម សុវិទិតោ ឧ វុចំ អត្តតោ សមុបស្សតិ ឧ
 វុចំវន្តំ វា អត្តានំ ឧ អត្តនំ វា វុចំ ឧ វុចំស្មី វា អត្តានំ ឧ
 វេននំ អត្តតោ ។ ឧ សញ្ញា ។ ឧ សង្ខារ ។ ឧ វិញ្ញាណំ
 អត្តតោ សមុបស្សតិ ឧ វិញ្ញាណាវន្តំ វា អត្តានំ ឧ

ឃើញនូវសញ្ញា ។ ឃើញនូវសង្ខារ ។ ពិចារណាឃើញនូវវិញ្ញាណ
 ថាជាខ្លួនខ្លួន ឃើញនូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លួន ឃើញនូវវិញ្ញាណថាមាន
 ក្នុងខ្លួនខ្លួន ឃើញនូវខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លួន ។ ម្ចាស់កិច្ចចាំឡាយ
 នេះហៅថាបដិបទាជាដំណើរកើតឡើងនៃសក្កាយ ។ ម្ចាស់កិច្ចចាំឡាយ
 នេះឯងហៅថាការយល់ឃើញ ជាដំណើរនាំឱ្យកើតឡើងនៃទុក្ខ នេះជា
 សេចក្តីអធិប្បាយក្នុងចម្លើយ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

[៩០] ម្ចាស់កិច្ចចាំឡាយ បុរេបដិបទាជាដំណើរលក្ខន្តនៃសក្កាយ
 តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់កិច្ចចាំឡាយ អរិយសាវ័កក្នុងលោកនេះ ជាអ្នក
 ចេះដឹង បានឃើញពួកព្រះអរិយៈ ល្អាសវ័ក្កនៃអរិយធម៌ បានសិក្សា
 ដោយល្អក្នុងអរិយធម៌ បានឃើញពួកសច្ចុរស ល្អាសវ័ក្កនៃសច្ចុរស-
 ធម៌ បានសិក្សាដោយល្អក្នុងសច្ចុរសធម៌ រមែងមិនពិចារណាឃើញនូវប្រ-
 ថាជាខ្លួនខ្លួន មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានច្រើនខ្លួន មិនឃើញនូវប្រថាមានក្នុងខ្លួន
 ខ្លួន មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានក្នុងច្រើនខ្លួន មិនឃើញនូវវេទនាថាជាខ្លួន ។ មិន
 ឃើញនូវសញ្ញា ។ មិនឃើញនូវសង្ខារ ។ មិនពិចារណាឃើញនូវ
 វិញ្ញាណថាជាខ្លួនខ្លួន មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លួន មិនឃើញ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

អត្ថនិ វា វិញ្ញាណំ ឲ វិញ្ញាណស្មី វា អត្ថានិ ។ អ-
យំ វុទ្ធចំ ភិក្ខុវេ សក្កាយនំរោជតាមិទំ បដិបទាតិ ។
ឥតិ ហិទំ ភិក្ខុវេ វុទ្ធចំ ទុក្ខនំរោជតាមិទំ សមុ-
បស្សនាតិ អយមេវេតុ អត្ថានិ ។

[៨០] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ វុបំ ភិក្ខុវេ អនិច្ច-
យននិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តទទត្តា យននត្តា តំ
នេតំ មម នេសាហមស្មី ឲ មេសោ អត្ថានិ វិវេចនំ
យថាភូតំ សធម្មញ្ញាយ នដ្ឋតំ ។ វិវេចនំ យថាភូតំ
សធម្មញ្ញាយ បស្សតោ ចិត្តំវិវេចនំ វិទុទ្ធចំ អនុបាទា-
យ អាសវេហំ ។ វេទនា អនិច្ចា ។ សញ្ញា ។ សង្ខា-
រា ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ យននិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ
តទទត្តា យននត្តា តំ នេតំ មម នេសាហមស្មី ឲ មេ-
សោ អត្ថានិ វិវេចនំ យថាភូតំ សធម្មញ្ញាយ នដ្ឋតំ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

ឧវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ មិនឃើញឧវិញ្ញាណថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ។
ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា បដិបទាជាដំណើរលក់នៃសក្កាយ ។
ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯងហៅថាកាយលំយើញ ជាដំណើរនាំឲ្យលក់
នៃទុក្ខ នេះជាសច្ចក្តីអធិប្បាយក្នុងចម្លើយ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

[៨១] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
ប្រមិនទៀង បេសំណាមិនទៀង បេសំនោះជាទុក្ខ បេសំណាជាទុក្ខ
បេសំនោះមិនមែនជាបេសំខ្លួនទេ បេសំណាមិនមែនជាបេសំខ្លួន បេសំ
នោះគួរយល់ឃើញតាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រៃសណីយ៍ថា គុំមិនមែន
ជាបេសំអញ គុំមិនមែនជាអញ គុំមិនមែនជាខ្លួនបេសំអញ ។ កាល
បើយល់ឃើញតាមពិតដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រៃសណីយ៍ ឧវិញ្ញាណគុំមិនមែនជាខ្លួននេះហើយ
ចិត្តក៏មែនឡើយណាយ វេទន្តស្រឡះចាកកាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះ
មិនប្រកាន់មាំ ។ វេទនា មិនទៀង ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។
វិញ្ញាណមិនទៀង បេសំណាមិនទៀង បេសំនោះជាទុក្ខ បេសំណា
ជាទុក្ខ បេសំនោះមិនមែនជាបេសំខ្លួនទេ បេសំណាមិនមែនជាបេសំខ្លួន
បេសំនោះគួរយល់ឃើញតាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រៃសណីយ៍ថា គុំមិន
មែនជាបេសំអញ គុំមិនមែនជាអញ គុំមិនមែនជាខ្លួនបេសំអញ ។

១០៣

ខន្ធសុយ្យា បុលបណ្ណាសកៈ គន្ធាយុត្តា បញ្ចេ

ឯវមេតំ យថាភូតំ សឌ្ឍបុញ្ញាយ បស្សតោ ចិត្តំ វិវដ្តតំ

វិមុត្តតំ អនុបាធាយ អាសវេហំ ។ ។

(៧៦) រូបនាគុយា ទេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ ចិត្តំ វិវត្តំ

វិមុត្តំ ហោតិ អនុបាធាយ អាសវេហំ ។ វេទនាគុយា

ទេ ។ សញ្ញាគុយា ទេ ។ សង្ខារគុយា ទេ ។

វិញ្ញាណគុយា ទេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ ចិត្តំ វិវត្តំ វិមុត្តំ

ហោតិ អនុបាធាយ អាសវេហំ ។ វិមុត្តត្តា មិតំ មិត្តា

សន្តុសំតំ សន្តុសំតត្តា ន បរិតស្សតិ អបរិតស្សំ

បច្ចត្តត្រាវ បរិនិព្វាយតិ ។ ទីណា ជាតិ វុសិតំ ច្រហូ-

រិយំ កតំ កាណិយំ បាបំ ឥត្តត្តាយាតិ បដាបាតីតិ ។

ខន្ធសុយ្យា បុលបណ្ណាសកៈ គន្ធាយុត្តា បញ្ចេ

កាលៈវិយលាវេញ តាមភិក្ខុដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រវៃ ឆ្លុះបញ្ចាំងយ៉ាង
នេះហើយ ចិត្តក៏រមែងឡើយណាយ រមែងច្របូលច្រាយកាសវៈទាំង
ឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ។

(៧៦) មូលភិក្ខុទាំងឡាយ បើចិត្តរបស់ភិក្ខុ បានឡើយណាយ
ក្នុងរូបនាគុ បានច្របូលច្រាយកាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់
មាំហើយ ។ ក្នុងវេទនាគុ ។ ក្នុងសញ្ញាគុ ។ ក្នុងសង្ខារគុ ។
មូលភិក្ខុទាំងឡាយ បើចិត្តរបស់ភិក្ខុ បានឡើយណាយក្នុងវិញ្ញាណគុ
បានច្របូលច្រាយកាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំហើយ ។
ព្រោះហេតុតែច្របូលច្រាយកាសវៈ ចិត្តក៏តាំងនៅនឹង ព្រោះហេតុ
តែតាំងនៅនឹង ចិត្តក៏រីករាយ ព្រោះហេតុតែរីករាយ បុគ្គលរមែងមិន
គក់ស្អក បុគ្គលដែលមិនគក់ស្អក រមែងរលត់រិលសចំពោះខ្លួនឯង ។
បុគ្គលនោះរមែងដឹងច្បាស់ថា ជាគំអស់ហើយ មន្ត្រីព្រហ្មចរិយធម៌កាត្មា
អញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើស្រេច
ហើយ មន្ត្រីអាត្មាច្រើនទៀតព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិន
បានឡើយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទន្ធាវគ្គ

[៩៣] សាវត្ថិយេ ។ តត្រ ។ វា ។ រូបំ កិត្តុវេ
 អនិច្ចំ យននិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ ឥននត្តា យននត្តា
 តំ ទេតំ មម ទេសោហមស្មំ ទ មេសោ អត្តាតិ វិវាមេ-
 តំ យថាភូតំ សធម្មញ្ញាយ ទដ្ឋង្គំ ។ វេទនា អនិច្ចា ។
 សញ្ញា អនិច្ចា ។ សង្ខារ អនិច្ចា ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ
 យននិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ ឥននត្តា យននត្តា តំ
 ទេតំ មម ទេសោហមស្មំ ទ មេសោ អត្តាតិ វិវាមេតំ
 យថាភូតំ សធម្មញ្ញាយ ទដ្ឋង្គំ ។ វិវាមេតំ យថាភូតំ
 សធម្មញ្ញាយ ចស្សតោ ចុព្វត្ថានុទិដ្ឋិយោ ទ ហោត្តិ
 ចុព្វត្ថានុទិដ្ឋិំ អសតិ អបរត្ថានុទិដ្ឋិយោ ទ ហោត្តិ
 អបរត្ថានុទិដ្ឋិំ អសតិ ជាមសា^(១) ចរាមាសោ ទ
 ហោតិ ។ ជាមសា ចរាមាសោ អសតិ រូបស្មំ វេទនាយ

១ ជាមសោ ចរាមាសោ ទិដ្ឋិជាមសោ យេ ទិដ្ឋិចរាមាសោ ហិ អន្តរាថាយំ វិស្សនិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទន្ធាវគ្គ

[៩៣] កុដ្ឋក្រដសាវត្ថិ ។ កុដ្ឋិទីនោឯក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
 ឡាយ ប្រមិនទៀង របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់
 ណាជាទុក្ខ របស់នោះមិនមែនជារបស់ខ្លួនទេ របស់ណាមិនមែនជា
 របស់ខ្លួន របស់នោះគួរយល់ឃើញតាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រវៃពង្សៈ
 ថា ខ្លះមិនមែនជារបស់អញ ខ្លះមិនមែនជាអញ ខ្លះមិនមែនជាខ្លួនរបស់
 អញ ។ វេទនាមិនទៀង ។ សញ្ញាមិនទៀង ។ សង្ខារមិនទៀង ។
 វិញ្ញាណមិនទៀង របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណា
 ជាទុក្ខ របស់នោះមិនមែនជារបស់ខ្លួន របស់ណាមិនមែនជារបស់ខ្លួន
 របស់នោះគួរយល់ឃើញ តាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រវៃពង្សៈថា ខ្លះមិន
 មែនជារបស់អញ ខ្លះមិនមែនជាអញ ខ្លះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ។
 កាលចើយល់ឃើញតាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រវៃ ខ្ញុំរបស់ខ្ញុំយ៉ាងនេះ
 ហើយ ចុព្វត្ថានុទិដ្ឋិ^(១) វេទនាមិនមាន កាលចើយចុព្វត្ថានុទិដ្ឋិមិនមានហើយ
 អបរត្ថានុទិដ្ឋិ^(២) ក៏មិនមាន កាលចើយអបរត្ថានុទិដ្ឋិមិនមានហើយ ការស្តាប់
 អវិជ្ជាលដោយកំលាំងទិដ្ឋិក៏មិនមាន ។ កាលចើយការស្តាប់អវិជ្ជាលដោយ
 កំលាំងទិដ្ឋិមិនមានហើយ ចិត្តក៏វែងឡើយណាយ កុដ្ឋិវេ កុដ្ឋិវេនា

១ ប្រែថា ការយល់ឃើញនូវទុក្ខនិងអតីតកាល ទិដ្ឋិនេះមាន១៧ ។ ២ ប្រែថា ការយល់
 ឃើញនូវទុក្ខនិងអនាគតកាល ទិដ្ឋិនេះមាន៤៤ ។ ទិដ្ឋិទាំង២យ៉ាងនេះ ពួកមេលក្ខណ៍ព្រហ្ម-
 ណិលស្មត្រ រឿយចំណាយ សីលកុទ្ធុត្ថ ។

ឧទ្ទិសយុត្តស្ស បូសបណ្ណាសកេ អន្តរិយវិញ្ញា ចញ្ចមោ

សត្វាយ សង្ខារេសុ វិញ្ញាណស្មី ចំនុំ វិជ្ជតិ វិមុច្ចតិ
អនុបាធាយ អាសវេហំ ។ វិមុត្តត្តា វិភិ វិចត្តា សន្តិ-
សំគំ សន្តិសំគត្តា ន បរិកស្សតិ អបរិកស្សំ បទ្កត្តញ្ញា
បរិធិត្វាយតិ ។ ទំណា ជាតិ វិសំគំ ព្រហ្មជរិយំ កតិ
ករណីយំ ជាបរិ ឥត្តត្តាយាតិ បដិជាតីតិ ។

[៧៤] សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។ យេ ហិ កេច
ភិក្ខុវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា អនេកវិហិតិ អត្តានិ
សមនុបស្សមាតា សមនុបស្សន្តិ សាធូ តេ ចញ្ចមោធា-
នក្ខន្ធទ្វេ សមនុបស្សន្តិ ឯតេសំ វា អញ្ញាតរំ ។ កតមេ
ចញ្ច ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ អស្សុតវា បុទ្ធីជ្ជេនា អវិយានំ អ-
នស្សរិ ។ មេ ។ សច្ចុវិសធន្ម អវិជិតោ រូបំ អត្តតោ
សមនុបស្សតិ រូបវន្តំ វា អត្តានិ អត្តនិ វា រូបំ

ឧទ្ទិសយុត្ត បូសបណ្ណាសកេ អន្តរិយវិញ្ញ ទី ៥

ក្នុងសញ្ញា ក្នុងសង្ខារ ក្នុងវិញ្ញាណ វេមន៍រូបស្រឡះចាកអាសវៈតាំង-
ឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ។ ព្រោះហេតុគឺរូបស្រឡះចាកអាសវៈ
ចិត្តកំតាំងនៅនឹង ព្រោះហេតុគឺតាំងនៅនឹង ចិត្តក៏រករាយ ព្រោះ
ហេតុគឺរករាយ បុគ្គលវេមន៍មិនកត់ស្អុត បុគ្គលវេមន៍មិនកត់ស្អុត វេមន៍
រំលត់គាលសចំពោះខ្លួនឯង ។ បុគ្គលវេមន៍ដឹងច្បាស់ថា ជាតិ
អស់ហើយ មគ្គព្រហ្មចរិយធម៌ អាត្មាអញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ
សោធន៍សកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើស្រេចហើយ មគ្គការវោតិច្ចដវិទ្យាប្រព្រឹត្ត
នៅដើម្បីសោធន៍សកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

[៧៤] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងចំនោនឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំង
ឡាយ ពួកសមណៈបុត្រាហ្មណ៍ណាមួយ កាលយល់ឃើញ តែង
យល់ឃើញ ឡើងដល់ច្រើនប្រការ សមណៈបុត្រាហ្មណ៍តាំងអស់នោះ
វេមន៍យល់ឃើញឡើងទាន់ក្នុងចំនោម ៥ បុប្ផណ្ណ ទាន់ក្នុងចំនោម ៥ ខ្លះ
ទាន់ក្នុងក្នុងណាមួយ ។ ចុះទាន់ក្នុងចំនោម ៥ កើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
តាំងឡាយ បុគ្គលក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនបានឃើញពួក
ព្រះអរិយៈ ។ បេវ មិនបានសំរាកក្នុងសច្ចុវិសធម៌ វេមន៍ពិចារណាឃើញ
ឡើយថាជាខ្លួនខ្លួន ឃើញឡើងថាមានច្រើន ឃើញឡើយថាមានក្នុងខ្លួនខ្លួន

រូបស្មី វា អត្តាទំ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមុទុបស្សតិ វិញ្ញាណាវនំ វា អត្តាទំ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មី វា អត្តាទំ ។ ឥតិ អយញ្ញេ សមុទុបស្សនា អស្មិកំ ធម្មា អធិកតំ ហោតិ ។ អស្មិកំ ទោ ចន កំគូរេ អធិកតេ អថ បញ្ចន្ធិ ឥន្ទ្រិយានំ អវត្តនំ ហោតិ ពក្កុន្ទ្រិយស្ស សោតិ ព្រិយស្ស យា- ង្គ្រិយស្ស ជីវ្យន្ទ្រិយស្ស កាយិន្ទ្រិយស្ស ។ អត្ថំ កំគូរេ ឧបា អត្ថំ ធម្មា អត្ថំ អវិជ្ជាធាតុ ។ អវិជ្ជាសម្មស្ស- វេន កំគូរេ វេទយំ ភេន ធុជ្ជស្ស អស្សតវតោ បុព្វជ្ជ- ធម្មា អស្មិកំ មិស្ស ហោតិ អយមហមស្មិកំ មិស្ស ហោ- តិ កវិស្សន្តិមិស្ស ហោតិ ឧ កវិស្សន្តិមិស្ស ហោតិ

ឃើញខ្លួនថាមានក្នុងរូបខ្លះ ។ ខ្លួនវេទនា ។ ខ្លួនសញ្ញា ។ ខ្លួនសង្ខារ ។ គឺចារណាឃើញខ្លួនវិញ្ញាណថាជាខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លះ ឃើញខ្លួនវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លះ ។ យ៉ាងនេះឯង ហៅថាការយល់ឃើញ (យោយចិន្តិ) មួយទៀត បុគ្គលនោះ វេសន៍បាននូវសច្ចក្តីប្រកាន់ថាភានាអញមាន^(១) ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើបុគ្គលនោះ បាននូវសច្ចក្តីប្រកាន់ថាភានាអញមានដូច្នេះហើយ ចន្ទប់អំពីនោះមក អន្ត្រិយទាំង៨ គឺ ចក្កុន្ទ្រិយ ១ សោតិ ព្រិយ ១ យានិ ព្រិយ ១ ជីវ្យន្ទ្រិយ ១ កាយិន្ទ្រិយ ១ វេសន៍កើតឡើងបាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចិត្តក៏មាន ធម្មាមណីក៏មាន អវិជ្ជាធាតុក៏មាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលជាបុព្វជ្ជនមិនរចន៍ កាលបើវេទនាដែល កើតអំពីអវិជ្ជាសម្មស្សនាល់ត្រូវហើយ តែងយល់ឃើញថា ភានាអញ មានដូច្នេះខ្លះ យល់ឃើញថានោះភានាអញដូច្នេះខ្លះ យល់ឃើញថា ភានាអញនឹងមានដូច្នេះខ្លះ យល់ឃើញថាភានាអញនឹងមិនមានដូច្នេះខ្លះ

១ អន្តិកថាធម្មស្ថានំ ប្រកាន់យោយចិន្តាមិ ៣ យ៉ាងគឺ ចក្កា មាន ទិដ្ឋិ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស ត្ថលចណ្ឌាសកេ អន្តរិយោ ចក្កោ

រូបំ ភវិស្សន្តិច័ស្ស ហោតិ អរូបំ ភវិស្សន្តិច័ស្ស ហោតិ
 សញ្ញំ ភវិស្សន្តិច័ស្ស ហោតិ អសញ្ញំ ភវិស្សន្តិច័ស្ស
 ហោតិ នេវសញ្ញានាសញ្ញំ ភវិស្សន្តិច័ស្ស ហោតិ ។

តិដ្ឋន្តំ ទោ ឆទ ភិក្ខុវេ តត្ថោ បញ្ចុដ្ឋិយានំ អថេតុ
 សុតរោ អរិយស្សាវកាស្ស អវិជ្ជា បហិយតិ វិជ្ជា
 ឧប្បជ្ឈតិ តស្ស អវិជ្ជាវរាតា វិជ្ជុច្ចាទា អស្មិតិច័ស្ស ឧ
 ហោតិ អយមហមស្មិតិច័ស្ស ឧ ហោតិ ភវិស្សន្តិច័ស្ស
 ឧ ហោតិ ឧ ភវិស្សន្តិច័ស្ស ឧ ហោតិ រូបំ ភវិស្សន្តិ-
 ច័ស្ស ឧ ហោតិ អរូបំ ភវិស្សន្តិច័ស្ស ឧ ហោតិ សញ្ញំ
 ភវិស្សន្តិច័ស្ស ឧ ហោតិ អសញ្ញំ ភវិស្សន្តិច័ស្ស ឧ
 ហោតិ នេវសញ្ញានាសញ្ញំ ភវិស្សន្តិច័ស្ស ឧ ហោតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត ត្ថលចណ្ឌាសកេ អន្តរិយោ ចិដ

យល់ឃើញថាភាគអញនឹងមានរូបដូច្នេះខ្លះ យល់ឃើញថាភាគអញ
 នឹងមិនមានរូបដូច្នេះខ្លះ យល់ឃើញថាភាគអញនឹងមានសញ្ញាដូច្នេះខ្លះ
 យល់ឃើញថាភាគអញនឹងមិនមានសញ្ញាដូច្នេះខ្លះ យល់ឃើញថាភាគ
 អញនឹងមានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែនដូច្នេះខ្លះ ។ ឆ្ងល
 ភិក្ខុចំណង់ ក៏ដង្ហើមចំណង់ គេនឹងបំភាន់ក្នុងបុគ្គលនោះៗ ឯង ទុក
 ជាដង្ហើមចំណង់នោះប៉ុន្មានដោយប្រការដូច្នេះ ចំណែកអរិយសាវ័កអ្នក
 ចេះដឹង វេទនលះបង់អវិជ្ជាចេញបាន វិជ្ជាកើតឡើង ព្រោះវិជ្ជាស
 អវិជ្ជា ព្រោះកើតឡើងវិជ្ជា អរិយសាវ័កនោះក៏មិនបានយល់ឃើញថា
 ភាគអញមានដូច្នេះផង មិនយល់ឃើញថានេះភាគអញដូច្នេះផង មិន
 យល់ឃើញថាភាគអញនឹងមានដូច្នេះផង មិនយល់ឃើញថាភាគអញ
 នឹងមិនមានដូច្នេះផង មិនយល់ឃើញថាភាគអញនឹងមានរូបដូច្នេះផង
 មិនយល់ឃើញថាភាគអញនឹងមិនមានរូបដូច្នេះផង មិនយល់ឃើញថា
 ភាគអញនឹងមានសញ្ញាដូច្នេះផង មិនយល់ឃើញថាភាគអញនឹងមិន
 មានសញ្ញាដូច្នេះផង មិនយល់ឃើញថាភាគអញនឹងមានសញ្ញាក៏មិន
 មែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែនដូច្នេះផង ។

(៧៥) សាវត្ថិយេ ។ គត្រ ។ បញ្ច ច ភិក្ខុវេ
 ១ទ្វេ ទេសស្សាបិ បញ្ចមាណាគ្គទ្វេ ច នំ សុណាម ។
 កតមេ ច ភិក្ខុវេ បញ្ចក្កុដ្ឋា ។ យំ កេញំ ភិក្ខុវេ វុបំ
 អតីតាណកតប្បុប្បន្នំ អជ្ឈន្តំ វា ពហិដ្ឋា វា ឱឡារិកាំ
 វា សុទ្ធមំ វា ហិំ វា បណីតំ វា យំ ទ្វារ សន្តិកេ វា ។
 អយំ វុទ្ធតិ វុបក្កុដ្ឋោ ។ យា កាចិ វេនា ។ យា
 កាចិ សញ្ញា ។ យេ កេចិ សង្ខារ អតីតាណក-
 តប្បុប្បន្នា អជ្ឈន្តា^(១) វា ពហិដ្ឋា វា ឱឡារិកាំ វា
 សុទ្ធមា វា ហិំ វា បណីតា វា យេ ទ្វារ សន្តិកេ
 វា ។ អយំ វុទ្ធតិ សង្ខារក្កុដ្ឋោ ។ យំ កេញំ វិញ្ញាណំ
 អតីតាណកតប្បុប្បន្នំ អជ្ឈន្តំ វា ពហិដ្ឋា វា ឱឡារិកាំ
 វា សុទ្ធមំ វា ហិំ វា បណីតំ វា យំ ទ្វារ សន្តិកេ
 វា ។ អយំ វុទ្ធតិ វិញ្ញាណក្កុដ្ឋោ ។ ឥមេ វុទ្ធនំ
 ភិក្ខុវេ បញ្ចក្កុដ្ឋា ។

១១. ឆ. អជ្ឈន្តំ វា

(៧៥) ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង
 ១២៧ គេបាននឹងសំដែងនូវទង្វើទាំង៨ ផង នូវទុក្ខទាំង៨ ផង
 ចូលទៅក្នុងទង្វើ ប្រសិស្តបំប្លែងនោះចុះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង១២៧
 ទង្វើទាំង៨ តើដូចម្តេចចុះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង១២៧ ប្រធានាមួយ ជា
 អតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជាទាំងក្នុងក្តី ទាំងក្រៅក្តី គ្រោតគ្រោតក្តី
 ល្អិតក្តី ថោកទាបក្តី ទុក្ខក្តី ប៉ិននៅក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ក្នុងទីជិតក្តី ។
 នេះហៅថា ប្រក្ខន្ធ ។ វេទនាណាមួយ ។ សញ្ញាណាមួយ ។
 សង្ខារណាមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជាទាំងក្នុងក្តី ទាំង
 ក្រៅក្តី គ្រោតគ្រោតក្តី ល្អិតក្តី ថោកទាបក្តី ទុក្ខក្តី ប៉ិននៅក្នុងទីឆ្ងាយ
 ក្តី ក្នុងទីជិតក្តី ។ នេះហៅថា សង្ខារក្ខន្ធ ។ វិញ្ញាណាណាមួយ
 ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជាទាំងក្នុងក្តី ទាំងក្រៅក្តី គ្រោតគ្រោតក្តី
 ល្អិតក្តី ថោកទាបក្តី ទុក្ខក្តី ប៉ិននៅក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ក្នុងទីជិតក្តី ។ នេះ
 ហៅថា វិញ្ញាណក្ខន្ធ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង១២៧ នេះឯងហៅថា ទង្វើ ៨ ។

(៧៦) កតមេ ច កិក្ខុវេ បញ្ចមោនាមក្ខន្ធា ។ យំ
 កេត្វំ កិក្ខុវេ វ្រចំ អតីតានាគតប្បុរ្បុប្បន្នំ អន្ល្ហន្តំ វា
 តហិទ្ធា វា ឱន្តរិកំ វា សុទ្ធមំ វា ហិណំ វា បណីតំ
 វា យំ ទ្វេវ សន្តិកេ វា សាសវំ ឧបាទានិយំ ។ អយំ
 វុច្ឆតិ វុច្ឆនាទានក្ខន្ធា ។ យា កាចំ វេទនា ។ បេ ។
 យា ទ្វេវ សន្តិកេ វា សាសវំ ឧបាទានិយា ។ អយំ
 វុច្ឆតិ វេទនាទានក្ខន្ធា ។ យា កាចំ សញ្ញា ។ បេ ។
 យា ទ្វេវ សន្តិកេ វា សាសវំ ឧបាទានិយា(១) ។ អយំ-
 វុច្ឆតិ សញ្ញាទានក្ខន្ធា ។ យេ កេចំ សង្ខារ ។ បេ ។
 សាសវំ ឧបាទានិយា ។ អយំ វុច្ឆតិ សង្ខារទាន-
 ក្ខន្ធា ។ យំ កេត្វំ វិញ្ញាណំ អតីតានាគតប្បុរ្បុប្បន្នំ
 ។ បេ ។ យំ ទ្វេវ សន្តិកេ វា សាសវំ ឧបាទានិយំ ។
 អយំ វុច្ឆតិ វិញ្ញាណទានក្ខន្ធា ។ ឥមេ វុច្ឆន្តិ កិក្ខុវេ
 បញ្ចមោនាមក្ខន្ធាតិ ។

១ ឧបាទានិយាតិ ។

(៧៦) ខ្នាសក្កុតំវង្សាយ ចុះចុះចុះចុះចុះចុះ ៨ កេត្វុច្ឆេទ ។
 ខ្នាសក្កុតំវង្សាយ ប្រណាមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជា
 ភវក្កក្កិ ភវក្កក្កិ ប្រាគប្រាគក្កិ ល្អិតក្កិ ថោកបាបក្កិ ទុក្ខមក្កិ
 បិក្កោក្កិ ភវក្កក្កិ ក្កិ ភវក្កក្កិ ប្រកបដោយភាសវៈជាបច្ច័យនៃចុះ-
 ចុះ ។ នេះហៅថា ប្រាគប្រាគក្កិ ។ វេទនាណាមួយ ។ បេ ។
 បិក្កោក្កិ ភវក្កក្កិ ក្កិ ភវក្កក្កិ ប្រកបដោយភាសវៈជាបច្ច័យនៃចុះ-
 ចុះ ។ នេះហៅថា វេទនាណាមួយ ។ សញ្ញាណាមួយ ។ បេ ។
 បិក្កោក្កិ ភវក្កក្កិ ក្កិ ភវក្កក្កិ ប្រកបដោយភាសវៈជាបច្ច័យនៃចុះ-
 ចុះ ។ នេះហៅថា សញ្ញាណាមួយ ។ សង្ខារណាមួយ ។ បេ ។
 ប្រកបដោយភាសវៈជាបច្ច័យនៃចុះចុះ ។ នេះហៅថា សង្ខារណាមួយ
 ។ វិញ្ញាណាណាមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ។ បេ ។
 បិក្កោក្កិ ភវក្កក្កិ ក្កិ ភវក្កក្កិ ប្រកបដោយភាសវៈជាបច្ច័យនៃចុះ-
 ចុះ ។ នេះហៅថា វិញ្ញាណាណាមួយ ។ ខ្នាសក្កុតំវង្សាយ
 នេះហៅថា ចុះចុះចុះចុះ ៨ ។

(៨៧) ឯវគ្គេ សុតិ ។ ឯកំ សមយំ ភកកា រាជ-
 កហ វិហរតិ វេទ្យុវេន កាលទ្ធកងិវេ ។ អដោ
 សោណា កហមតិបុត្តា យេន ភកកា ភេទុបស្សន្តិ
 ទុបស្សន្តិ ។ បេ ។ ឯកមន្តិ វិសិដ្ឋំ ទោ សោណំ
 កហមតិបុត្តំ ភកកា ឯកទេវេន យេ ហិ កេចិ សោណា
 សមណា វា ព្រាហ្មណា វា អនិច្ចេន វេយេន ទុក្ខេន
 វិបវណាមទេម្មន សេយ្យាហមស្មីតិ វា សមទុបស្សន្តិ
 សនិសោហមស្មីតិ វា សមទុបស្សន្តិ ហិចោហមស្មីតិ
 វា សមទុបស្សន្តិ កំមញ្ញត្រ^(១) យជាភូតស្ស អនស្ស-
 តា ។ អនិច្ចាយ វេទនាយ ទុក្ខាយ វិបវណាមទេម្មន
 សេយ្យាហមស្មីតិ វា សមទុបស្សន្តិ សនិសោហមស្មីតិ
 វា សមទុបស្សន្តិ ហិចោហមស្មីតិ វា សមទុបស្សន្តិ
 កំមញ្ញត្រ យជាភូតស្ស អនស្សតា ។ អនិច្ចាយ
 សញ្ញាយ ។ អនិច្ចេហិ សង្ខារេហិ ទុក្ខេហិ វិបវណាម-
 ទេម្មហិ សេយ្យាហមស្មីតិ វា សមទុបស្សន្តិ សនិសោ-

១. កំមញ្ញត្រ ។

(៨៧) ឯវគ្គេ ស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះបាទ
 ព្រះភោគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តវេទ្យុវេន ជាភូមិក្នុងក្រុងសាវត្ថី
 រាជធានី ។ គ្រានោះ គហបតិបុត្តវណ្ណះសោណា ចូលទៅគាល់ព្រះ
 បាទព្រះភោគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ។ បេ ។ លុះគហបតិបុត្តវណ្ណះ
 សោណា អង្គុយក្នុងទីសមរម្យហើយ ព្រះបាទព្រះភោគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះ
 ថា ឆ្មោះសោណា ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណាមួយ មានរូបមិន
 ទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តែយល់ឃើញថា ភាគ
 អញប្រសើរជាងគេក្តី យល់ឃើញថា ភាគអញស្មើនឹងគេក្តី យល់
 ឃើញថា ភាគអញថោកទាបជាងគេក្តី (ឯការយល់ឃើញបែបនេះ) មិន
 មែនមកអំពីហេតុអ្វីដទៃឡើយ គឺមកអំពីការមិនឃើញនូវសេចក្តីពិត ។
 សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណាមួយ មានវេទនាមិនទៀង ជាទុក្ខ មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តែយល់ឃើញថា ភាគអញប្រសើរជាង
 គេក្តី យល់ឃើញថា ភាគអញស្មើនឹងគេក្តី យល់ឃើញថា ភាគអញ
 ថោកទាបជាងគេក្តី (ឯការយល់ឃើញបែបនេះ) មិនមែនមកអំពីហេតុអ្វី
 ដទៃឡើយ គឺមកអំពីការមិនឃើញនូវសេចក្តីពិត ។ មានសញ្ញាមិន
 ទៀង ។ មានសង្ខារមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា
 តែយល់ឃើញថា ភាគអញប្រសើរជាងគេក្តី យល់ឃើញថា ភាគអញ

សាធិសោហមស្មីតិច៍ ឧ សមនុបស្សន្តិ ហិណោហមស្មីតិច៍
ឧ សមនុបស្សន្តិ តិច្ឆត្រ យដាព្វតស្ស ឧស្សតា ។

(៧៧) តិ តិ មញ្ញសំ សោណ រូបំ ធិត្ថំ វា អធិត្ថំ
វាតិ ។ អធិត្ថំ កន្លេ ។ យំ បដាធិត្ថំ ធុត្ថំ វា តំ សុទ្ធំ
វាតិ ។ ធុត្ថំ កន្លេ ។ យំ បដាធិត្ថំ ធុត្ថំ វិបវណា-
មធម្មិ កល្យំ ធុ តំ សមនុបស្សិតំ ឯតំ មម ឯសោ-
ហមស្មី ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ ហោ ហេតិ កន្លេ ។ វេទនា
ធិត្ថា វា អធិត្ថា វាតិ ។ អធិត្ថា កន្លេ ។ សញ្ញា ។
សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ ធិត្ថំ វា អធិត្ថំ វាតិ ។ អធិត្ថំ
កន្លេ ។ យំ បដាធិត្ថំ ធុត្ថំ វា តំ សុទ្ធំ វាតិ ។ ធុត្ថំ
កន្លេ ។ យំ បដាធិត្ថំ ធុត្ថំ វិបវណាមធម្មិ កល្យំ ធុ
តំ សមនុបស្សិតំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មី ឯសោ មេ
អត្តាតិ ។ ហោ ហេតិ កន្លេ ។

មិនយល់ឃើញថា ភាគអញ្ចស្មីនឹងគត្តិ មិនយល់ឃើញថាភាគអញ
ជាគតាបជាតិគត្តិ (ឯការមិនយល់ឃើញបែបនេះ) មិនមែនមកពី
ហេតុអ្វីដទៃឡើយ គឺមកពីការឃើញខូចសេចក្តីពិត ។

(៧៨) ម្ចាស់សោណៈ អ្នកយល់សេចក្តីនោះជាដូចម្តេច ច្រឡំ
ឬមិនច្រឡំ ។ មិនច្រឡំទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណា មិនច្រឡំ
របស់នោះ ជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណា មិន
ច្រឡំ ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរនឹងយល់ឃើញខូច
របស់នោះថា មិនរបស់អញ មិនជាអញ មិនជាខ្លួនរបស់អញ ដូច្នេះឬ ។
មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ព្រះអង្គ ។ វេទនាច្រឡំ ឬមិនច្រឡំ ។
មិនច្រឡំទេ ព្រះអង្គ ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណច្រឡំ
ឬមិនច្រឡំ ។ មិនច្រឡំទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណាមិនច្រឡំ របស់
នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណាមិនច្រឡំ
ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរនឹងយល់ឃើញខូចរបស់នោះ
ថា មិនរបស់អញ មិនជាអញ មិនជាខ្លួនរបស់អញ ដូច្នេះឬ ។ មិនគួរ
នឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ព្រះអង្គ ។

វត្ថុសំយោគ ឬសមណ្ឌសក អន្តរិយោ ចក្ខុវេទ

(១០០) ឥស្មាតិហ សោណ យំ កំភិ រូបំ អតី-
 តាបាភកប្បទុប្បន្នំ អជ្ឈន្តំ វា តហិទ្ធា វា ឱទ្យាវកំ វា
 សុទ្ធាមំ វា ហិទំ វា ចណីតំ វា យំ ទ្វារ សន្និកោ វា
 សត្វំ រូបំ ទេតំ មម ទេសោហមស្មិ ឧ មេសោ អត្តាតិ
 ឯវាទេតំ យេថាភូតំ សម្មញ្ញញ្ញាយ ធម្មតំ ។ យា កាចិ
 វេទនា ។ យា កាចិ សញ្ញា ។ យេ កាចិ សង្ខារ ។
 យំ កំភិ វិញ្ញាណំ អតីតាបាភកប្បទុប្បន្នំ អជ្ឈន្តំ វា
 តហិទ្ធា វា ឱទ្យាវកំ វា សុទ្ធាមំ វា ហិទំ វា ចណីតំ
 វា យំ ទ្វារ សន្និកោ វា សត្វំ វិញ្ញាណំ ទេតំ មម
 ទេសោហមស្មិ ឧ មេសោ អត្តាតិ ឯវាទេតំ យេថាភូតំ
 សម្មញ្ញញ្ញាយ ធម្មតំ ។ ឯវិ មស្សំ សោណ សុតវា
 អរិយស្សាវតោ រូបស្មិមំ ឯត្វំទុតំ វេទនាយមិ ឯត្វំទុតំ
 សញ្ញាយមិ ឯត្វំទុតំ សង្ខារេសុមំ ឯត្វំទុតំ វិញ្ញាណ-
 ស្មិមំ ឯត្វំទុតំ ឯត្វំទុតំ វិជ្ជតំ វិភកា វិឡត្តតំ វិមុត្តស្មិ

វត្ថុសំយោគ ឬសមណ្ឌសក អន្តរិយោ ច ៤

[១០០] ម្ចាស់សោណៈ ព្រោះហេតុនោះ រូបណាមួយ
 ជាអតីត អនាគត ចុប្បន្ន ជាខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី ត្រោកត្រាតក្តី
 ល្អិតក្តី ថោកចាបក្តី ទុក្ខមក្តី បិទនៅក្នុងចិញ្ចាយក្តី ក្នុងជីវិតក្តី រូប
 តាំងអស់នោះ ត្រាន់តែជាប្រ (ចុះឈ្លានឯង) ឬគួរឲ្យយល់ឃើញ
 ប្រហែល ដោយប្រាជ្ញាជំនាញវិភាគយ៉ាងនេះថា គុំមិនមែនរបស់អញ
 គុំមិនមែនជាអញ គុំមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញ ។ វេទនាណាមួយ ។
 សញ្ញាណាមួយ ។ សង្ខារតាំងឡាយណាមួយ ។ វិញ្ញាណា
 មួយ ជាអតីត អនាគត ចុប្បន្ន ជាខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី ត្រោក
 ត្រាតក្តី ល្អិតក្តី ថោកចាបក្តី ទុក្ខមក្តី បិទនៅក្នុងចិញ្ចាយក្តី ក្នុងជីវិតក្តី
 វិញ្ញាណតាំងអស់នោះ ត្រាន់តែជាវិញ្ញាណ (ចុះឈ្លានឯង) គួរឲ្យយល់ឃើញ
 ឲ្យវិញ្ញាណគុំ ដោយប្រាជ្ញាជំនាញវិភាគយ៉ាងនេះថា គុំមិនមែន
 របស់អញ គុំមិនមែនជាអញ គុំមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញ ។ ម្ចាស់
 សោណៈ អរិយសាវកជាអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ វេទន៍
 ឡើយណាយក្នុងចុង ឡើយណាយក្នុងវេទនាផង ឡើយណាយក្នុង
 សញ្ញាផង ឡើយណាយក្នុងសង្ខារតាំងឡាយផង ឡើយណាយក្នុងវិញ្ញាណ
 ផង កាលបើឡើយណាមួយ (យ៉ាងនេះហើយ) វេទន៍ប្រាសចាកការប្រក
 ព្រោះប្រាសចាកការប្រក ចិត្តក៏ដកស្រឡះ (ចាកអាសវៈ) កាលបើចិត្តដក

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

វិបុល្លមំតិ ញាណំ ហោតិ ។ ចំណា ជាតិ វុសំតំ ប្រាហ្ម-
ចរិយំ កកំ កាណិយំ នាបរិ ឥត្តក្កាយោតិ បដា-
នាតិវិ ។

[១១១] ឯវេយ្យេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភក្កា
រាជគហេ វិហារតិ វេជ្ជវេន កាលទ្ធកងិវាថេ ។ អថេហ
សោណោ គហបតិបុត្តោ យេន ភក្កា ភេទុបសង្កម្ភិ-
ទុបសង្កម្ភិត្វា ភក្កវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ ឯសីនិ ។
ឯកមន្តំ ឯសីនិ ទោ សោណំ គហបតិបុត្តំ ក-
កា ឯភន្តរោច យេ ហិ កោចិ សោណា សមណា កា
ប្រាហ្មណា កា វុបំ នប្បជានន្តិ វុបសមុទយំ នប្បជានន្តិ
វុបនិរោទំ នប្បជានន្តិ វុបនិរោទកាមិធិបជិបទំ នប្បជាន-
នន្តិ ។ វេទនំ នប្បជានន្តិ វេទនាសមុទយំ នប្បជានន្តិ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គោ

ស្រឡះហើយ ការដឹកជញ្ជូនឡើងថា កាតាអញ្ញច្រស្រឡះហើយ ។
អរិយសាគរោនាមែនដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ មន្តព្រហ្មចរិយធម៌
កាតាអញ្ញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ច កាតាអញ្ញបានធ្វើ
ស្រឡះហើយ មន្តការវិនាសកិច្ចផ្សេងៗប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះ
ទៀត មិនមានឡើយ ។

[១១២] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ប្រជុំគង់នៅក្នុងវត្តឡើយ ជាកលទ្ធកងិវាចស្ថាន ជិតក្រុង
រាជគ្រឹះ ។ គ្រានោះឯង សោណគហបតិបុត្តចូលទៅកាលព្រះមាន
ព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ក៏ក្រាបថ្វាយចង្អៀតព្រះមានព្រះភាគ ហើយ
អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះសោណគហបតិបុត្តអង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ
ទើបព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ខ្នាលសោណៈ កូកសមណៈ
ឬ ប្រាហ្មណ៍ណាមួយ មិនស្គាល់រូប មិនស្គាល់រោគ ជាទីកើត
ឡើងវិញរូប មិនស្គាល់ទីលក់រូប មិនស្គាល់សេចក្តីប្រតិបត្តិជាដំណើរ
ទៅកាន់ទីលក់រូប ។ មិនស្គាល់វេទនា មិនស្គាល់រោគជាទីកើត

ខ្ញុំសំយុង្គស្ស ឫសចណ្ឌាសរេ អត្ថទំចរិតោ ។ ព្យាហេ

វេទនាធិរេនំ ធម្មជាតិន្ទំ វេទនាធិរេនកាមិនីបដិបទំ
 ធម្មជាតិន្ទំ ។ សញ្ញំ ធម្មជាតិន្ទំ ។ បេ ។ សង្ខារ
 ធម្មជាតិន្ទំ សង្ខារសមុទយំ ធម្មជាតិន្ទំ សង្ខារនិរោធំ
 ធម្មជាតិន្ទំ សង្ខារនិរោធកាមិនីបដិបទំ ធម្មជាតិន្ទំ ។
 វិញ្ញាណំ ធម្មជាតិន្ទំ វិញ្ញាណសមុទយំ ធម្មជាតិន្ទំ
 វិញ្ញាណនិរោធំ ធម្មជាតិន្ទំ វិញ្ញាណនិរោធកាមិនីបដិប-
 ទំ ធម្មជាតិន្ទំ ។ នមេតេ សោណ សមណោ វា ព្រាហ្ម-
 ណា វា សមណោសុ វា សមណោសម្មតា ព្រាហ្មណ-
 សុ វា ព្រាហ្មណសម្មតា ន ច បទ តេ អាយស្មន្តោ
 សាមញ្ញត្ថំ វា ព្រហ្មញ្ញត្ថំ វា និរោធា នេម្ម សយំ
 អភិញ្ញា សន្និកាទ្វា វេសម្បជ្ជ វិហារន្តំ ។

ខ្ញុំសំយុង្គ ស្សចណ្ឌាសរេ អត្ថទំចរិតោ ទី ៨

ឡើងនៃវេទនា មិនស្គាល់ទីលេខនៃវេទនា មិនស្គាល់សេចក្តីប្រតិបត្តិ
 ជាដំណើរទៅកាន់ទីលេខនៃវេទនា ។ មិនស្គាល់សញ្ញា ។ បេ ។ មិន
 ស្គាល់សង្ខារ មិនស្គាល់ហេតុជាទីកើតឡើងនៃសង្ខារ មិនស្គាល់ទី
 លេខនៃសង្ខារ មិនស្គាល់សេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរទៅកាន់ទីលេខ
 សង្ខារ ។ មិនស្គាល់វិញ្ញាណ មិនស្គាល់ហេតុជាទីកើតឡើងនៃវិញ្ញាណ
 មិនស្គាល់ទីលេខនៃវិញ្ញាណ មិនស្គាល់សេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរទៅកាន់
 ទីលេខនៃវិញ្ញាណ ។ ខ្នាលសោណៈ សមណៈ ឬ ព្រាហ្មណ៍ទាំងបី
 មិនរាប់ថាជាសមណៈក្នុងពួកសមណៈផង មិនរាប់ថាជាព្រាហ្មណ៍ក្នុងពួក
 ព្រាហ្មណ៍ផង មិនកេរ្តិ៍ឈ្មោះ សមណៈ ឬ ព្រាហ្មណ៍ខាងកាយទាំងនោះ
 ឯង រឺមែនមិនបានធ្វើឱ្យដាក់ច្បាស់ សម្រេច ឱ្យសាមញ្ញនៃឬព្រហ្ម-
 ញ្ញផល ដោយប្រាជ្ញាដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់របស់ខ្ញុំឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះបានឡើយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ វង្សវង្ស

[១០៦] យេ ច ទោ កេចិ សោណា សមណា វា
 ព្រាហ្មណា វា រូបំ បដានន្តំ រូបសមុទយំ បដានន្តំ
 រូបនិរោធំ បដានន្តំ រូបនិរោធកាមិនិបដិបទំ បដានន្តំ ។
 វេទនំ បដានន្តំ ។ វេ ។ សញ្ញំ បដានន្តំ ។ សង្ខារ
 បដានន្តំ ។ វិញ្ញាណំ បដានន្តំ វិញ្ញាណសមុទយំ
 បដានន្តំ វិញ្ញាណនិរោធំ បដានន្តំ វិញ្ញាណនិរោធកាមិ-
 និបដិបទំ បដានន្តំ ។ កេ ទោ មេ សោណា សមណា
 វា ព្រាហ្មណា វា សមណោសុ វេវ សមណសម្មតា
 ព្រាហ្មណោសុ ច ព្រាហ្មណសម្មតា កេ ច បដាយ-
 សុទ្ធោ សាមញ្ញត្ថក្ស ព្រហ្មញ្ញត្ថក្ស ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ
 អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា ឧបសម្បជ្ឈំ វិហារន្តិតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ វង្សវង្ស

[១០៦] ខ្នាលសោណៈ សុខិតក្កសមណៈ ឬ ព្រាហ្មណ៍ណា
 ធិម្មយ ស្គាល់រូប ស្គាល់រូបក្រុមជាទីកើតឡើងនៃរូប ស្គាល់ទីលក់នៃរូប
 ស្គាល់សេចក្តីប្រតិបត្តិដាន់ណើទៅកាន់ទីលក់នៃរូប ។ ស្គាល់វេទនា
 ។ វេ ។ ស្គាល់សញ្ញា ។ ស្គាល់សង្ខារទាំងឡាយ ។ ស្គាល់វិញ្ញា ស្គាល់
 រូបក្រុមជាទីកើតឡើងនៃវិញ្ញាណ ស្គាល់សេចក្តីលក់នៃវិញ្ញាណ ស្គាល់
 សេចក្តីប្រតិបត្តិដាន់ណើទៅកាន់ទីលក់នៃវិញ្ញាណ ។ ខ្នាលសោណៈ
 សមណៈ ឬ ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះឯង ទើបរាប់ថាជាសមណៈក្នុងក្នុងក្នុងក្នុង
 ផង រាប់ថាជាព្រាហ្មណ៍ក្នុងក្នុងព្រាហ្មណ៍ផង មិនតែប៉ុណ្ណោះ សមណៈ
 ឬ ព្រាហ្មណ៍មានកាយទាំងនោះ វាមិនបានធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់ សម្រេច
 ឱ្យសាមញ្ញផលផង ឱ្យព្រហ្មញ្ញផលផង ដោយប្រាជ្ញាដ៏ឧត្តមរាជស័ក្ខ
 ឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ ។

(១០៣) សាវត្ថុយី ។ តត្រ ទោ ។ បេ ។ ឯតទេវត
 អនិច្ចត្តោ កិត្តវេ កិត្តុ រូបំ អនិច្ចត្តិ បស្សតិ សាស្ស(១)
 ហោតិ សម្មាសម្ពុទ្ធំ សម្មា ចស្សី និព្វិន្ទតិ ។ នន្ទិក្ខយា
 ភកក្ខយោ ភកក្ខយា នន្ទិក្ខយោ នន្ទិភកក្ខយា ចិត្តំ
 វិមុត្តំ សុវិមុត្តនិ វុទ្ធាតិ ។ អនិច្ចត្តោ កិត្តវេ កិត្តុ វេននំ
 អនិច្ចាតិ បស្សតិ សាស្ស ហោតិ សម្មាសម្ពុទ្ធំ សម្មា
 ចស្សី និព្វិន្ទតិ ។ នន្ទិក្ខយា ភកក្ខយោ ភកក្ខយោ
 នន្ទិក្ខយោ នន្ទិភកក្ខយោ ចិត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តនិ វុទ្ធាតិ ។
 អនិច្ចត្តោ កិត្តវេ កិត្តុ សញ្ញំ អនិច្ចាតិ បស្សតិ
 ។ បេ ។ អនិច្ចត្តោ កិត្តវេ កិត្តុ សម្មាវេ អនិច្ចាតិ
 បស្សតិ សាស្ស ហោតិ សម្មាសម្ពុទ្ធំ សម្មា ចស្សី

១ ឧ. ឆ. យាយី យោធិ ។

(១០៣) ក្នុងក្រុងសាវត្ថុ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ បេ ។ ព្រះមាន
 ព្រះភាគទ្រង់គ្រាស់ដូច្នេះថា ខ្ញាលកិត្តុទាំងឡាយ កិត្តុឃើញរូបដែល
 មិនទៀងពិតជាមិនទៀង កិត្តុនោះឈ្មោះថាមានសេចក្តីយល់ឃើញត្រូវ
 កាលបើកិត្តុយល់ឃើញត្រូវហើយ វេននឡើយណាស់ ។ ការអស់ទៅ
 នៃកម្រេក ព្រោះអស់ទៅនៃសេចក្តីកកាយ ការអស់ទៅនៃសេចក្តីកក-
 ាយ ព្រោះការអស់ទៅនៃកម្រេក ចិត្តដែលរួចស្រឡះហើយ ព្រោះ
 អស់ទៅនៃសេចក្តីកកាយនិងកម្រេក ហៅថារួចស្រឡះដោយច្រព ។
 ខ្ញាលកិត្តុទាំងឡាយ កិត្តុឃើញវេននដែលមិនទៀងពិតជាមិនទៀង កិត្តុ
 នោះឈ្មោះថាមានសេចក្តីយល់ឃើញត្រូវ កាលបើកិត្តុយល់ឃើញត្រូវ
 ហើយ វេននឡើយណាស់ ។ ការអស់ទៅនៃកម្រេក ព្រោះអស់
 ទៅនៃសេចក្តីកកាយ ការអស់ទៅនៃសេចក្តីកកាយ ព្រោះអស់ទៅនៃ
 កម្រេក ចិត្តដែលរួចស្រឡះហើយ ព្រោះការអស់ទៅនៃសេចក្តីកក-
 ាយនិងកម្រេក ហៅថារួចស្រឡះដោយច្រព ។ ខ្ញាលកិត្តុទាំង
 ឡាយ កិត្តុឃើញសញ្ញាដែលមិនទៀងពិតជាមិនទៀង ។ បេ ។ ខ្ញាលកិត្តុ
 ទាំងឡាយ កិត្តុឃើញសម្មាវេដែលមិនទៀងពិតជាមិនទៀង កិត្តុនោះ
 ឈ្មោះថាមានសេចក្តីយល់ឃើញត្រូវ កាលបើកិត្តុយល់ឃើញត្រូវហើយ

និព្វិន្ទតិ ។ នន្ទិកុយា ភកកុយា ភកកុយា នន្ទិកុ-
 យោ នន្ទិភកកុយា នន្ទិ វិមុត្តិ សុវិមុត្តន្តិ វុទ្ធពិ ។
 អនិព្វញ្ញោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ វិញ្ញាណំ អនិព្វន្តិ បស្សតិ
 សាស្ស ហោតិ សម្មាសម្ពុទ្ធ សម្មា បស្សំ និព្វិន្ទតិ ។
 នន្ទិកុយា ភកកុយា ភកកុយា នន្ទិកុយា នន្ទិ-
 ភកកុយា នន្ទិ វិមុត្តិ សុវិមុត្តន្តិ វុទ្ធពិ ។

[១១៤] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ចោ ។ បេ ។ ឯតនាវេន

វុទ្ធវិ ភិក្ខុវេ យោធិសោ មនសិករោន វុទ្ធជានិព្វតព្វ
 យថាភូតិ សមុបស្សន ។ វុទ្ធវិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ យោ-
 ធិសោ មនសិករោន្តោ វុទ្ធជានិព្វតព្វ យថាភូតិ សមុ-

វេមនឡើយណាយ ។ ការអស់ទៅនៃគម្រោង ព្រោះអស់ទៅនៃសេចក្តី
 កើតឡើង ការអស់ទៅនៃសេចក្តីកើតឡើង ព្រោះអស់ទៅនៃគម្រោង ចិត្ត
 ដែលរួចស្រឡះហើយ ព្រោះការអស់ទៅនៃសេចក្តីកើតឡើងនិងគម្រោង
 ហៅថារួចស្រឡះដោយច្រក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុឃើញ
 វិញ្ញាណដែលមិនទៀងពិតជាមិនទៀង ភិក្ខុនោះឈ្មោចមានសេចក្តី
 យល់ឃើញត្រូវ កាលបើភិក្ខុយល់ឃើញត្រូវហើយ វេមនឡើយ
 ណាយ ។ ការអស់ទៅនៃគម្រោង ព្រោះអស់ទៅនៃសេចក្តីកើតឡើង
 ការអស់ទៅនៃសេចក្តីកើតឡើង ព្រោះអស់ទៅនៃគម្រោង ចិត្តដែលរួច
 ស្រឡះហើយ ព្រោះការអស់ទៅនៃសេចក្តីកើតឡើងនិងគម្រោង ហៅថា
 រួចស្រឡះដោយច្រក ។

[១១៥] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ បេ ។ ព្រមទាំង
 ព្រះភាគច្រើនគ្រាន់ជួរជួរថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរធ្វើ
 ទុកក្នុងចិត្តចំពោះរូបដោយទុយដង ចូរពិចារណាភាគពិតនូវរូបថាមាន
 សេចក្តីមិនទៀងផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្ត
 ចំពោះរូបដោយទុយដង ពិចារណាឃើញភាគពិតនូវរូបថាមានសេចក្តី

បស្សន្តោ រូបស្មី ធិត្ថិក្ខុតិ ។ ធិត្ថិក្ខុយោ ភកក្ខុ-
 យោ ភកក្ខុយោ ធិត្ថិក្ខុយោ ធិត្ថិភកក្ខុយោ ធិត្ថិ វិមុត្តិ
 សុវិមុត្តិ វិទូតិ ។ វេទនំ ភិក្ខុវេ យោធិសោ មនសិ-
 ករោ វេទនាធិត្ថុតញ្ច យថាភូតំ សមនុបស្សនំ ។
 វេទនំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ យោធិសោ មនសិករោត្តោ វេ-
 ទនាធិត្ថុតញ្ច យថាភូតំ សមនុបស្សន្តោ វេទនាយ
 ធិត្ថិក្ខុតិ ។ ធិត្ថិក្ខុយោ ភកក្ខុយោ ភកក្ខុយោ ធិត្ថិក្ខុ-
 យោ ធិត្ថិភកក្ខុយោ ធិត្ថិ វិមុត្តិ សុវិមុត្តិ វិទូតិ ។
 សញ្ញំ ភិក្ខុវេ ។ សង្ខារេ ភិក្ខុវេ យោធិសោ មន-
 សិករោ វេ សង្ខារាធិត្ថុតញ្ច យថាភូតំ សមនុបស្ស-
 នំ ។ សង្ខារេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ យោធិសោ មនសិក-
 រោត្តោ សង្ខារាធិត្ថុតញ្ច យថាភូតំ សមនុបស្សន្តោ

មិនទៀងផងហើយ វេទនាឡើយណាយក្នុងរូប ។ ការអស់ទៅនៃ
 កម្រិត ព្រោះអស់ទៅនៃសេចក្តីកើត ការអស់ទៅនៃសេចក្តីកើត
 ព្រោះអស់ទៅនៃកម្រិត ចិត្តដែលប្រសព្វហើយ ព្រោះអស់ទៅនៃ
 សេចក្តីកើតនិងកម្រិត ហៅថាប្រសព្វដោយច្រើន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរធ្វើទុក្ខក្នុងចិត្ត ចំពោះវេទនាដោយឧបាយ
 ផង ចូរពិចារណាតាមពិតនូវវេទនាថាមានសេចក្តីមិនទៀងផង ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើកុំធ្វើទុក្ខក្នុងចិត្ត ចំពោះវេទនាដោយឧបាយ
 ពិចារណាតាមពិតនូវវេទនាថាមានសេចក្តីមិនទៀងហើយ វេទនាឡើយ-
 ណាយក្នុងវេទនា ។ ការអស់ទៅនៃកម្រិត ព្រោះការអស់ទៅនៃសេចក្តី
 កើត ការអស់ទៅនៃសេចក្តីកើត ព្រោះការអស់ទៅនៃកម្រិត ចិត្ត
 ដែលប្រសព្វហើយ ព្រោះការអស់ទៅនៃសេចក្តីកើត និងកម្រិត
 ហៅថាប្រសព្វដោយច្រើន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ (អ្នកទាំងឡាយ
 ចូរធ្វើទុក្ខក្នុងចិត្ត) ចំពោះសញ្ញា ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំង-
 ឡាយចូរធ្វើទុក្ខក្នុងចិត្ត ចំពោះសង្ខារដោយឧបាយផង ចូរពិចារណា
 តាមពិត នូវសង្ខារថាមានសេចក្តីមិនទៀងផង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 កាលបើកុំធ្វើទុក្ខក្នុងចិត្ត ចំពោះសង្ខារដោយឧបាយ ពិចារណាតាមពិត
 នូវសង្ខារថាមានសេចក្តីមិនទៀងហើយ វេទនាឡើយណាយក្នុងសង្ខារ ។

សង្ការេសុ ចិត្តំទុតិ ។ ឧទ្ទិក្ខយោ ភកក្ខយោ ភកក្ខយោ
 ឧទ្ទិក្ខយោ ឧទ្ទិភកក្ខយោ ចិត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តន្តំ វុទ្ធាតិ ។
 វិញ្ញាណំ ភិក្ខុវេ យោជិសោ មនសិករោជ វិញ្ញាណា-
 ធិចូតត្វ យដាភូតំ សមទុបស្សជ ។ វិញ្ញាណំ ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុ យោជិសោ មនសិករោជ្ជា វិញ្ញាណាធិចូតត្វ
 យដាភូតំ សមទុបស្សជ្ជា វិញ្ញាណាស្មី ចិត្តំទុតិ ។
 ឧទ្ទិក្ខយោ ភកក្ខយោ ភកក្ខយោ ឧទ្ទិក្ខយោ ឧទ្ទិ-
 ភកក្ខយោ ចិត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តន្តំ វុទ្ធាតិ ។

អន្ធមិច្ឆា បញ្ចមោ ។

ការអស់ទៅនៃកម្រេក ព្រោះការអស់ទៅនៃសេចក្តីរីករាយ ការអស់ទៅនៃ
 សេចក្តីរីករាយ ព្រោះការអស់ទៅនៃកម្រេក ចិត្តដែលរួចស្រឡះហើយ
 ព្រោះការអស់ទៅនៃសេចក្តីរីករាយនិងកម្រេក ហៅថារួចស្រឡះដោយ
 ប្រពៃ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តចំពោះ
 វិញ្ញាណដោយធាយជន ចូរពិចារណាតាមគិតទូរវិញ្ញាណថាមានសេចក្តី
 ទំនាទៀងផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការបើកិត្តុធ្វើទុកក្នុងចិត្តចំពោះ
 វិញ្ញាណដោយធាយ ពិចារណាតាមគិតទូរវិញ្ញាណថា មានសេចក្តីមិន
 ទៀងហើយ វេចន្តឡើយណាយក្នុងវិញ្ញាណ ។ ការអស់ទៅនៃកម្រេក
 ព្រោះការអស់ទៅនៃសេចក្តីរីករាយ ការអស់ទៅនៃសេចក្តីរីករាយ ព្រោះ
 ការអស់ទៅនៃកម្រេក ចិត្តដែលរួចស្រឡះហើយ ព្រោះការអស់ទៅនៃ
 សេចក្តីរីករាយនិងកម្រេក ហៅថារួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។

ចប់អន្ធមិច្ឆា ២ ។

វត្តសំយត្ត ស្រុលបណ្ណាសក អង្គជីវិតវិជ្ជា បញ្ចមោ

ធម្មប្បទាន

អត្តនិហ បដិមនា

ទ្វេ ធ ហោ ឆ្និ អនិច្ចតា

សមនុបស្សនា ទទ្វា

ទ្វេ សោណក ទ្វេ ធន្តិកូយេន ធាតិ ។

ស្រុលបណ្ណាសក សម្ពុត្ត ។

ធម្មប្ប មូលបណ្ណាសកវិគ្គស្បទាន

ធនុលមិតា អនិច្ចា ធ

ភារេន ធនុម្ពាភេន ធ

អត្តនិមេន បណ្ណាសោ

បមមោ តេន វុទ្ធពិតិ ។

វត្តសំយត្ត ស្រុលបណ្ណាសក អង្គជីវិតវិជ្ជា ទី ៥

ទូទាននៃអង្គជីវិតវិជ្ជាសោត្តន្ត

និយាយអំពីការយកខ្លួនជាទីពឹង អំពីជីវិត អំពីសេចក្តីមិន

ទៀងមានពីរលើក អំពីការគិតពារណាម៉េញ អំពីទុក្ខ អំពី

សោណកហេតុបុគ្គលមានពីរលើក អំពីការអស់ទៅនៃសេចក្តី

វិគរយមានពីរលើក ។

ចប់ ស្រុលបណ្ណាសក ។

ទូទាននៃមូលបណ្ណាសកវិគ្គសោត្តន្ត

ធនុលមិតវគ្គ ១ អនិច្ចវគ្គ ១ ភារវគ្គ ១ ធនុម្ពាភវគ្គ ១ អត្ត-

ជីវវគ្គ ១ ដែលរលាកថាគឺជាបឋមបណ្ណាសក ។

ឧបាយវិគ្គ

[១០៤] សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។ យេ ។ ឯតនភោជ

ឧបាយោ កំត្តុវេ អវិមុត្តោ អនុបាយោ វិមុត្តោ ។
 រូបចាយំ វា កំត្តុវេ វិញ្ញាណំ តិដ្ឋមាទំ តិដ្ឋយ្យ រូបា-
 វច្ឆណំ រូបប្បតិដ្ឋំ នន្ទមសេវទំ វុឡី វិរុឡី វេចុលំ អា-
 ចជ្ជេយ្យ ។ យេ ។ សង្ខារចាយំ វា កំត្តុវេ វិញ្ញាណំ តិដ្ឋ-
 មាទំ តិដ្ឋយ្យ សង្ខារវច្ឆណំ សង្ខារប្បតិដ្ឋំ នន្ទមសេវទំ
 វុឡី វិរុឡី វេចុលំ អាចជ្ជេយ្យ ។ យោ កំត្តុវេ ឯវិវទេយ្យ
 អហំ អញ្ញត្រ រូបា អញ្ញត្រ វេទនាយ អញ្ញត្រ សញ្ញាយ
 អញ្ញត្រ សង្ខារេហំ វិញ្ញាណស្ស អាគតី វា គតី វា ទុតី

ឧបាយវិគ្គ

[១០៥] កុដ្ឋក្រុងសាវត្ថុ ។ កុដ្ឋទំនារឯង ។ យេ ។ ព្រះ

មានព្រះភាគបានក្រាស់ដូច្នេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឡាយ សភាវៈដែល
 ប្រកាន់មាំ (ឡូខ១៥ ដោយអំណាច ភណ្ឌា មាន៖ ចំនួន) វេមឯ
 មិនរួចផុតស្រឡះឡើយ សភាវៈដែលមិនបានប្រកាន់មាំ (ឡូខ១៥
 ដោយអំណាច ភណ្ឌា មាន៖ ចំនួន) ទើបរួចផុតស្រឡះបាន ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឡាយ វិញ្ញាណមានរូបជាហេតុ កាលនឹងបិទនៅ ក៏បិទ
 នៅបាន ប្រាម្មណ៍មានរូបជាទីកាំង មានកិរិយាចូលទៅជិតសេព
 សេចក្តីរីករាយ ដល់ខ្យល់សេចក្តីចម្រើន ដុះដាល ធំទូលាយឡើង ។ យេ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឡាយ វិញ្ញាណមានសង្ខារជាហេតុ កាលបិទនៅ ក៏បិទ
 នៅបាន សង្ខារម្មណ៍មានសង្ខារជាទីកាំង មានកិរិយាចូលទៅជិតសេព
 ខ្យល់សេចក្តីរីករាយ ដល់ខ្យល់សេចក្តីចម្រើន ដុះដាល ធំទូលាយឡើង ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឡាយ បុគ្គលណា និយាយយ៉ាងនេះថា ពាក្យអញបើ
 ទុកជាវៀរចាករូប វៀរចាកវេទនា វៀរចាកសញ្ញា វៀរចាកសង្ខារ
 ចាំឡាយហើយ ក៏គង់តែដឹងខ្លួនដំណើរមក ឬ ដំណើរទៅ ការឃ្លាត

វា ឧបមន្តិ វា វុត្តិ វា វិវុត្តិ វា វេយ្យល្លិ វា បញ្ញា-
 បេស្សមីតិ នេតិ ហំ វិជ្ជតិ ។ រូបនាគុយា ទេ ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុនោ ។ វេទនាគុយា ទេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ ។
 សញ្ញាគុយា ទេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ ។ សង្ខារគុយា
 ទេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ ។ វិញ្ញាណគុយា ទេ ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុនោ វាគោ បដិដោ ហោតិ វាគស្ស បហាជា
 វេទ្ខិជ្ជនាវម្មណំ បតិដ្ឋា វិញ្ញាណស្ស ន ហោតិ ត-
 ធម្មតិដ្ឋតំ វិញ្ញាណំ អវិវុត្តំ អនិសង្ខតំ វិមុត្តំ វិមុត្តត្ថា
 មិគំ មិគត្ថា សន្តសិគំ សន្តសិគត្ថា ន បរិគស្សតិ
 អបរិគស្សំ បច្ចត្តញ្ញោ បរិនិព្វាយតិ ។ ទីលា ជាតិ
 វុសិគំ ព្រហ្មចរិយំ កាតំ ការណីយំ នាមរំ ឥន្ទត្ថា-
 យាតិ បដាជាតិ ។

ឬការកើត ការបម្រើ ឬការដុះដាល ធម៌លាយ របស់វិញ្ញាណទាន ពាក្យ
 នេះមិនសមហេតុឡើយ ។ ខ្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើសេចក្តីត្រេកអរ
 ក្នុងប្រធាតុ ភិក្ខុបានលះបង់ហើយ ។ ខ្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើ
 សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងវេទនាពាក្យ ភិក្ខុបានលះបង់ហើយ ។ ខ្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ បើសេចក្តីត្រេកអរក្នុងសញ្ញាពាក្យ ភិក្ខុបានលះបង់ហើយ
 ហើយ ។ ខ្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងសង្ខារពាក្យ
 ភិក្ខុបានលះបង់ហើយ ។ ខ្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុង
 វិញ្ញាណពាក្យ ភិក្ខុបានលះបង់ហើយ ព្រោះបានលះបង់ឲ្យសេចក្តី
 ត្រេកអរ ការម្នាក់គឺជាប់រង ការទីពីររបស់វិញ្ញាណ ក៏មិនមាន
 វិញ្ញាណនោះបើមិនមានទីពីរហើយ ក៏មិនដុះដាលឡើយបានឡើយ សឹង
 ផុតស្រឡះ ព្រោះមិនបានកាត់តែឧបដិសន្ធិទៀត ព្រោះផុតស្រឡះ
 ហើយ ក៏វេទន៍កម្ពស់នៅ ព្រោះកម្ពស់នៅហើយ ក៏វេទន៍ត្រេកអរ
 ព្រោះត្រេកអរហើយ ក៏វេទន៍មិនកកស្ទះ កាលបើមិនកកស្ទះហើយ
 វេទន៍បរិនិព្វានដោយខ្លួនឯង ។ ភិក្ខុនោះដឹងច្បាស់ថា ជាភិក្ខុសោះហើយ
 មន្តព្រហ្មចរិយៈ គាត់អញ្ជើញបាននៅច្រើនហើយ សោឡសកិច្ចគាត់អញ
 បានធ្វើស្រេចហើយ មន្តការនាភិក្ខុវេ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ច
 នោះទៀត មិនមានឡើយ ។

[១០៦] សាវត្ថិយំ ។ តត្រាទោ ។ បញ្ចមាធិ ភិក្ខុវេ
 តីដជាតាធិ ។ កាតមាធិ បញ្ច ។ មូលតីដំ ទន្ធាតីដំ
 ធលុតីដំ អក្កតីដំ តីដតីដេញ្ញា បញ្ចមំ ។ ឥមាធិ ធស្ស
 ភិក្ខុវេ បញ្ច តីដជាតាធិ អក្កល្លាធិ អប្បតិកាធិ អ-
 វាតាតបប្បហាតាធិ^(១) សាវតាធិ សុទសយីតាធិ ចមវិ
 ធនាស្ស អាថោ ធនាស្ស ។ អធិ ទុមាធិ ភិក្ខុវេ
 បញ្ច តីដជាតាធិ វុឡី វិរុឡី វេយ្យា អាចន្ទេយ្យន្តិ ។
 ថោ ហេតិ កន្តោ ។ ឥមាធិ ធស្ស ភិក្ខុវេ បញ្ច តីដជា-
 តាធិ អក្កល្លាធិ ។ ចេ ។ សុទសយីតាធិ ចមវិ ធន-
 ាស្ស អាថោ ធនាស្ស ។ អធិ ទុមាធិ ភិក្ខុវេ បញ្ច
 តីដជាតាធិ វុឡី វិរុឡី វេយ្យា អាចន្ទេយ្យន្តិ ។ ឯវិ
 កន្តោ ។

១ ឧ. ម. អវាតាតបហាតាធិ ។

[១០៦] ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំតាំង-
 ឡាយ ពូជចាំតាំងឡាយនេះ មាន៥ប្រការ ។ ពូជ៥ប្រការ តើអ្វីខ្លះ ។
 គឺពូជកើតពីមើម១ ពូជកើតពីរើម១ ពូជកើតពីផ្លែ១ ពូជកើត
 ពីគ្រួយ១ និងពូជកើតគ្រាប់១ ជាគម្រប់៥ ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំតាំងឡាយ
 ចុះបើពូជចាំតាំង៥ប្រការនេះ មិនបាក់ មិនស្អុយ មិនវិនាស ដោយឡែក
 និងកំដៅថ្ងៃ គួរកាន់យកឱ្យខ្លាំង នៅជាសុខ តែដឹកនាំ ទឹកកំដៅ ។
 ខ្នាលភិក្ខុចាំតាំងឡាយ (កាលបើដូច្នេះ) ពូជចាំតាំង៥ប្រការនេះ តើគួរនឹង
 ដល់នូវសេចក្តីចម្រើន ដុះដាល ធំទូលាយឡើងបាន ដែរឬ ។ មិនបាន
 ទេ ព្រះអង្គ ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំតាំងឡាយ ចុះបើពូជចាំតាំង៥ប្រការនេះ មិន
 បាក់ របេរ នៅជាសុខ ចាំដឹកនាំ ទឹកកំដៅ ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំតាំង
 ឡាយ (កាលបើដូច្នេះ) ពូជចាំតាំង៥នេះ តើគួរនឹងដល់នូវសេចក្តីចម្រើន
 ដុះដាល ធំទូលាយឡើងបាន ដែរឬ ។ ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

[១០៧] សេយ្យជាថី កិត្តុវេ បវរីនាតុ ឯវិ ធនស្សា
 វិញ្ញាណដ្ឋតិយោ ឧដ្ឋតា ។ សេយ្យជាថី កិត្តុវេ អាហា-
 នាតុ ឯវិ ឧត្តមកោ ឧដ្ឋតា ។ សេយ្យជាថី កិត្តុវេ បញ្ច-
 តិដជាតាឯ ឯវិ វិញ្ញាណំ សាហាវិ ឧដ្ឋតំ ។ រដ្ឋបាយំ ក
 កិត្តុវេ វិញ្ញាណំ តិដ្ឋមាធិ តិដ្ឋយ្យ រដ្ឋាវម្មណំ រដ្ឋបាយិដ្ឋំ
 ឧត្តមសេវំ វុឡិវិវុឡិវេ មុលំ អាចដ្ឋយ្យ ។ វេទន្ទុទាយំ
 ក កិត្តុវេ វិញ្ញាណំ តិដ្ឋមាធិ តិដ្ឋយ្យ ។ មេ ។ ឧត្តម-
 សេវំ វុឡិវិវុឡិវេ មុលំ អាចដ្ឋយ្យ ។ សញ្ញាបាយំ
 ក ។ មេ ។ សង្ការបាយំ ក កិត្តុវេ វិញ្ញាណំ តិដ្ឋមាធិ
 តិដ្ឋយ្យ សង្ការម្មណំ សង្ការបាយិដ្ឋំ ឧត្តមសេវំ វុឡិ
 វិវុឡិវេ មុលំ អាចដ្ឋយ្យ ។ យោ កិត្តុវេ ឯវិ វេទន្ទុ
 អហំ អញ្ញាត្រ រដ្ឋា អញ្ញាត្រ វេទនាយ អញ្ញាត្រ សញ្ញាយ

[១០៧] ខ្មោចកិត្តុវេ ឯវិ ឧត្តមកោ ឧដ្ឋតា ។ ឧត្តមសេវំ វុឡិវិវុឡិវេ មុលំ អាចដ្ឋយ្យ ។ វេទន្ទុទាយំ ក កិត្តុវេ វិញ្ញាណំ តិដ្ឋមាធិ តិដ្ឋយ្យ រដ្ឋាវម្មណំ រដ្ឋបាយិដ្ឋំ ឧត្តមសេវំ វុឡិវិវុឡិវេ មុលំ អាចដ្ឋយ្យ ។ សញ្ញាបាយំ ក ។ មេ ។ សង្ការបាយំ ក កិត្តុវេ វិញ្ញាណំ តិដ្ឋមាធិ តិដ្ឋយ្យ សង្ការម្មណំ សង្ការបាយិដ្ឋំ ឧត្តមសេវំ វុឡិវិវុឡិវេ មុលំ អាចដ្ឋយ្យ ។ យោ កិត្តុវេ ឯវិ វេទន្ទុ អហំ អញ្ញាត្រ រដ្ឋា អញ្ញាត្រ វេទនាយ អញ្ញាត្រ សញ្ញាយ

[១០៨] ខ្មោចកិត្តុវេ ឯវិ ឧត្តមកោ ឧដ្ឋតា ។ ឧត្តមសេវំ វុឡិវិវុឡិវេ មុលំ អាចដ្ឋយ្យ ។ វេទន្ទុទាយំ ក កិត្តុវេ វិញ្ញាណំ តិដ្ឋមាធិ តិដ្ឋយ្យ រដ្ឋាវម្មណំ រដ្ឋបាយិដ្ឋំ ឧត្តមសេវំ វុឡិវិវុឡិវេ មុលំ អាចដ្ឋយ្យ ។ សញ្ញាបាយំ ក ។ មេ ។ សង្ការបាយំ ក កិត្តុវេ វិញ្ញាណំ តិដ្ឋមាធិ តិដ្ឋយ្យ សង្ការម្មណំ សង្ការបាយិដ្ឋំ ឧត្តមសេវំ វុឡិវិវុឡិវេ មុលំ អាចដ្ឋយ្យ ។ យោ កិត្តុវេ ឯវិ វេទន្ទុ អហំ អញ្ញាត្រ រដ្ឋា អញ្ញាត្រ វេទនាយ អញ្ញាត្រ សញ្ញាយ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ វគ្គវិដាលោ

អញ្ញាត្រ សង្ខារេហំ វិញ្ញាណស្ស អាគតិ វា គតិ វា ទុតិ
 វា ឧបបត្តិ វា វិន្យិ វា វិវុទ្ធិ វា វេយ្យាប័ វា បញ្ញា
 បេស្សមីតិ ទេតិ ហំ នំ វិជ្ជតិ ។ រូបធាតុយា ទេ កិក្ខុវេ
 កិក្ខុវេ រាគោ បហំនោ ហោតិ រាគស្ស បហាធា
 រោច្ឆិដ្ឋតាម្មណំ បតិដ្ឋា វិញ្ញាណស្ស ន ហោតិ ។
 វេទនាធាតុយា ទេ ។ សញ្ញាធាតុយា ទេ ។ សង្ខារ-
 ធាតុយា ទេ ។ វិញ្ញាណធាតុយា ទេ កិក្ខុវេ កិក្ខុវេ
 រាគោ បហំនោ ហោតិ រាគស្ស បហាធា រោច្ឆិដ្ឋតា-
 ម្មណំ បតិដ្ឋា វិញ្ញាណស្ស ន ហោតិ ។ ធនប្បតិដ្ឋតិ
 វិញ្ញាណំ អវិវុទ្ធិ អនកិសន្តទ្ធវិ វិមុត្តំ វិមុត្តត្តា បិគិ
 បិគត្តា សន្តុសិតំ សន្តុសិតត្តា ន បរិកស្សតិ អបរិកស្សិ
 បទ្កត្តញ្ញាវ បរិទិដ្ឋាយតិ ។ ចំណា ជាតិ ។ ថេ ។ ធាបរិ
 ឥត្តត្តាយាតិ បជាធាតិ ។

១៩. ឧ. អណិសង្ខារញ្ច ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ វគ្គវិដាលោ

វៀរោកសន្តិកាចំណង កំឡើងនឹងខ្ញុំដំណើរមក ឬ ដំណើរទៅ ការ
 ឃ្លាត ឬ ការកើត ការចម្រើន ឬ ការដុះដាល ចំណង វិញ្ញាណធាតុ
 រាគ្យនេះមិនសមហេតុឡើយ ។ ម្ចាស់កិក្ខុចំណង បើសេចក្តីត្រេកអរ
 ក្នុងច្រណែន កិក្ខុបានលះបង់ហើយ ព្រោះលះបង់ខ្ញុំសេចក្តីត្រេកអរហើយ
 អាម្មណ៍ក៏ដាច់ចេញ ការទំពឹងរបស់វិញ្ញាណក៏មិនមាន ។ បើសេចក្តី
 ត្រេកអរក្នុងវេទនាធាតុ ។ ក្នុងសញ្ញាធាតុ ។ ក្នុងសង្ខារធាតុ ។ ម្ចាស់
 កិក្ខុចំណង បើសេចក្តីត្រេកអរក្នុងវិញ្ញាណធាតុ កិក្ខុបានលះបង់
 ហើយ ព្រោះលះបង់ខ្ញុំសេចក្តីត្រេកអរហើយ អាម្មណ៍ក៏ដាច់ចេញ
 ការទំពឹងរបស់វិញ្ញាណក៏មិនមាន ។ វិញ្ញាណនោះ បើដកមានចំពឹង
 ហើយ ក៏មិនដុះដាលឡើងបានឡើយ សីលផុតស្រឡះ ព្រោះមិន
 គាត់តែងខ្ញុំបដិសន្ធិទៀត ព្រោះផុតស្រឡះហើយ ក៏មិនកម្ពស់នៅ
 ព្រោះគេម្តងទៅហើយ ក៏មិនត្រេកអរ ព្រោះត្រេកអរហើយ ក៏មិន
 មិនគត់ស្អាត កាលបើមិនគត់ស្អាតហើយ ទើបបរិច្ចាគដោយខ្លួនឯង ។
 កិក្ខុនោះក៏ដឹងច្បាស់ថា ជាគិតស្ងប់ហើយ ។ ថេ ។ មគ្គតាវនាភិក្ខុវេ
 ច្រក្រីក្រពៅដើម្បីសាទ្យសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

វត្តសំយុង មជ្ឈិមបណ្ឌិតៈ ពោធិ៍សាត់ ខេត្តកោះកុង

(១០៥) សាវត្ថុយំ ។ គត្រ ទោ ។ កកា ឧតាធំ
ឧតាធនសិ ធា ឧស្ស ធា ច មេ សិយា ឧ កវិស្សតិ
ឧ មេ កវិស្សតិ ឯ ឯវិ វិធម្មតាធា(១) កិក្ខុ ធិន្ទេយ្យ
ឧរុម្ពាតិយាធិ សញ្ញាជនាធិតិ ។

(១០៥) ឯវិ វិធម្មតា អញ្ញាតក កិក្ខុ កកា ឯវិ ឯវិ
ច យថាកជំ ចធន កន្ត ធា ឧស្ស ធា ច មេ សិយា
ឧ កវិស្សតិ ឧ មេ កវិស្សតិ ឯ ឯវិ វិធម្មតាធា កិក្ខុ
ធិន្ទេយ្យ ឧរុម្ពាតិយាធិ សញ្ញាជនាធិតិ ។ ឯវិ កិក្ខុ
អស្សតក បុព្វុជនា អវិយាធំ អនុស្សវិ ។ មេ ។
សម្បវិសធម្ម អវិធិតា វិធម្ម អត្តកោ សមុបស្សតិ

១ ធម្មតាធា ។

វត្តសំយុង មជ្ឈិមបណ្ឌិតៈ ពោធិ៍សាត់ ខេត្តកោះកុង

(១០៥) ក្នុងក្រុងសាវត្ថុ ។ ក្នុងទីពឹង ។ ព្រះបាទព្រះភាគ
ទ្រង់បន្តិទ្រង់ទានថា កិក្ខុកាលបុរិស្សសិប្បយ៉ាងនេះថា បើអាត្មាអញ
នឹងមិនមានទេ (បរិក្ខារ) បេសកាត្មាអញក៏នឹងមិនមាន (បើការកសាង
នូវកម្មទុកទៅក្នុងអនាគត) នឹងមិនមានទេ (បដិសន្ធិ) បេសកាត្មាអញ
(ក្នុងអនាគត) ក៏នឹងមិនមាន ដូច្នេះហើយ ទើបគួរកោតសរសើរព្រះ
ដែលជាចំណែកខាងក្រោមបាន ។

(១០៥) កាលព្រះបាទព្រះភាគ ទ្រង់ស្រាវជ្រាវយ៉ាងនេះហើយ
បានកិក្ខុយុទ្ធប ក្រាបទូលសួរព្រះបាទព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គ
ដ៏ចម្រើន បុរិស្សកាលបុរិស្សសិប្បយ៉ាងនេះថា បើអាត្មាអញនឹងមិនមានទេ
(បរិក្ខារ) បេសកាត្មាអញក៏នឹងមិនមាន (បើការកសាងនូវកម្មទុកទៅក្នុង
អនាគត) នឹងមិនមានទេ (បដិសន្ធិ) បេសកាត្មាអញ (ក្នុងអនាគត)
ក៏នឹងមិនមានដែរ ដូច្នេះហើយ ទើបគួរកោតសរសើរព្រះ ជាចំណែក
ខាងក្រោមបាន តើដូចម្តេច ។ ខ្ញាលក្ខណៈកិក្ខុក្នុងសាសនានេះមិនបានចេះ
ដឹង នៅជាបុព្វដូន មិនបានឃើញព្រះអរិយៈចាស់ឡើយ ។ បេ ។ មិនបាន
ខ្លោនខ្លួនក្នុងសញ្ញាសម្តែងហើយ ក៏មែនពិតណាស់ឃើញរូបជាទូនទូរ

រូបវន្តំ វា អត្តាទំ អត្តនំ វា រូបំ រូបស្មំ វា អត្តាទំ ។ វេទនំ ។
 សញ្ញំ ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមុបស្សតិ
 វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តាទំ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មំ
 វា អត្តាទំ ។ សោ អនិច្ចំ រូបំ អនិច្ចំ រូបន្តំ យថាភូតំ
 ឧប្បជាតាតិ អនិច្ចំ វេទនំ អនិច្ចា វេទនាតិ យថាភូតំ
 ឧប្បជាតាតិ អនិច្ចំ សញ្ញំ អនិច្ចា សញ្ញាតិ យថាភូតំ
 ឧប្បជាតាតិ អនិច្ចេ សង្ខារ អនិច្ចា សង្ខារតិ យ-
 ថាភូតំ ឧប្បជាតាតិ អនិច្ចំ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ វិញ្ញាណន្តំ
 យថាភូតំ ឧប្បជាតាតិ ។ ទុក្ខំ រូបំ ទុក្ខំ រូបន្តំ យថា-
 ភូតំ ឧប្បជាតាតិ ។ ទុក្ខំ រូបំ ទុក្ខំ សញ្ញំ ។ ទុក្ខេ
 សង្ខារ ។ ទុក្ខំ វិញ្ញាណំ ទុក្ខំ វិញ្ញាណន្តំ យថាភូតំ
 ឧប្បជាតាតិ ។ អនត្តំ រូបំ អនត្តំ រូបន្តំ យថាភូតំ
 ឧប្បជាតាតិ ។ អនត្តំ វេទនំ ។ អនត្តំ សញ្ញំ ។

ឃើញខ្លួនជាមានប្រទះ ឃើញប្រជាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនជាមានក្នុង
 ប្រទះ ។ ខ្សវវេទនា ។ ខ្សវសញ្ញា ។ ខ្សវសង្ខារចាំងឡាយ ។ ឃើញខ្សវ
 វិញ្ញាណជាខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្សវខ្លួនជាមានវិញ្ញាណខ្លះ ឃើញវិញ្ញាណជា
 មានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្សវខ្លួនជាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ។ កុក្កុនោ មិនដឹង
 ច្បាស់តាមពិត ខ្សវប្រមិនទៀង ជាប្រមិនទៀង មិនដឹងច្បាស់តាមពិត ខ្សវ
 វេទនាមិនទៀង ជាវេទនាមិនទៀង មិនដឹងច្បាស់តាមពិត ខ្សវសញ្ញា
 មិនទៀង ជាសញ្ញាមិនទៀង មិនដឹងច្បាស់តាមពិត ខ្សវសង្ខារចាំង-
 ឡាយមិនទៀងជា សង្ខារចាំងឡាយមិនទៀង មិនដឹងច្បាស់តាមពិត ខ្សវ
 វិញ្ញាណមិនទៀង ជាវិញ្ញាណមិនទៀង ។ មិនដឹងច្បាស់តាមពិត ខ្សវ
 ប្រជាទុក្ខ ជាប្រជាទុក្ខ ។ ខ្សវវេទនាជាទុក្ខ ។ ខ្សវសញ្ញាជាទុក្ខ ។
 ខ្សវសង្ខារចាំងឡាយជាទុក្ខ ។ មិនដឹងច្បាស់តាមពិត ខ្សវវិញ្ញាណជាទុក្ខ
 ជាវិញ្ញាណជាទុក្ខ ។ មិនដឹងច្បាស់តាមពិត ខ្សវប្រជាអនត្តា ជាប្រជា
 អនត្តា ។ ខ្សវវេទនា ជាអនត្តា ។ ខ្សវសញ្ញា ជាអនត្តា ។

វត្ថុសំយុត្តស្ស ធម្មិមបណ្ណសារៈ ឧបាយវិទ្យា បរិយោ

អនត្តេ សង្ខារេ ។ អនត្តំ វិញ្ញាណំ អនត្តំ វិញ្ញាណន្តិ
យថាក្កតំ ឧប្បជាបាតិ ។ សង្កតំ រូបំ សង្កតំ រូបន្តិ យ-
ថាក្កតំ ឧប្បជាបាតិ ។ សង្កតំ វេទនំ ។ សង្កតំ សញ្ញំ ។
សង្កតេ សង្ខារេ ។ សង្កតំ វិញ្ញាណំ សង្កតំ វិញ្ញាណន្តិ
យថាក្កតំ ឧប្បជាបាតិ ។ រូបំបិ កវិស្សតិ យថាក្កតំ
ឧប្បជាបាតិ ។ វេទនាបិ កវិស្សតិ ។ សញ្ញាបិ ក-
វិស្សតិ ។ សង្ខារាបិ កវិស្សន្តិ ។ វិញ្ញាណាបិ កវិស្សតិ
យថាក្កតំ ឧប្បជាបាតិ ។

[១១១] សុត្តន្ត ១.១២ កិត្តិយស្ស កោ អរិ-
យានំ ធម្មាវិ អរិយធម្មស្ស កោវិទោ អរិយធម្មេ សុវិ-
ទំភោ សម្មាសាទំ ធម្មាវិ សម្មាសធម្មស្ស កោ-
វិទោ សម្មាសធម្មេ សុវិទំភោ ឧរូបំ អត្តតោ សមនុ-
បស្សតិ ។ បេ ។ ឧ វេទនំ ។ ឧ សញ្ញំ ។ ឧ សង្ខារេ ។

វត្ថុសំយុត្ត ធម្មិមបណ្ណសារៈ ឧបាយវិទ្យា វិ ១

នូវសង្ខារទាំងឡាយជាអនត្តា ។ មិនដឹងច្បាស់តាមពិត នូវវិញ្ញាណជា
អនត្តា ជាវិញ្ញាណជាអនត្តា ។ មិនដឹងច្បាស់តាមពិត នូវរូបដែលមាន
បច្ច័យប្រជុំគ្នាតែង ជាប្រធានបច្ច័យប្រជុំគ្នាតែង ។ នូវវេទនាដែល
មានបច្ច័យប្រជុំគ្នាតែង ។ នូវសញ្ញាដែលមានបច្ច័យប្រជុំគ្នាតែង ។
នូវសង្ខារទាំងឡាយ ដែលមានបច្ច័យប្រជុំគ្នាតែង ។ មិនដឹងច្បាស់
តាមពិត នូវវិញ្ញាណដែលមានបច្ច័យប្រជុំគ្នាតែង ជាវិញ្ញាណមាន
បច្ច័យប្រជុំគ្នាតែង ។ មិនដឹងច្បាស់តាមពិត ជាប្រធានមាន ។ ជា
វេទនាមាន ។ ជាសញ្ញាមាន ។ ជាសង្ខារទាំងឡាយមាន ។
មិនដឹងច្បាស់តាមពិត ជាវិញ្ញាណមាន ដូច្នេះឡើយ ។

[១១១] ម្ចាស់កិត្តិ អរិយសាវ័កជាអ្នកចេះដឹង បានឃើញនូវព្រះ
អរិយៈទាំងឡាយ អ្នកឈ្លាសវៃក្នុងអរិយធម៌ បានទទួលខ្លួនក្នុងអរិយធម៌
ឃើញនូវសម្មាសទាំងឡាយ អ្នកឈ្លាសវៃក្នុងសម្មាសធម៌ បានទទួល
ខ្លួនក្នុងសម្មាសធម៌ ក៏វេទនាដែលមានបច្ច័យប្រជុំគ្នា ។ បេ ។
មិនឃើញវេទនា ។ មិនឃើញសញ្ញា ។ មិនឃើញសង្ខារទាំងឡាយ ។

ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។ សោ អនិច្ចំ
 រូបំ អនិច្ចំ រូបន្តំ យថាភូតំ បដាបាតិ ។ អនិច្ចំ វេទ-
 នំ ។ អនិច្ចំ សញ្ញំ ។ អនិច្ចំ សង្ខារេ ។ អនិច្ចំ វិញ្ញា-
 ណំ អនិច្ចំ វិញ្ញាណន្តំ យថាភូតំ បដាបាតិ ។ ទុក្ខំ
 រូបំ ។ បេ ។ ទុក្ខំ វិញ្ញាណំ ។ អនត្តំ រូបំ ។ បេ ។
 អនត្តំ វិញ្ញាណំ ។ សន្តតំ រូបំ ។ បេ ។ សន្តតំ វិញ្ញា-
 ណំ សន្តតំ វិញ្ញាណន្តំ យថាភូតំ បដាបាតិ ។ រូបំ បិ
 កវិស្សតីតិ យថាភូតំ បដាបាតិ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។
 សង្ខារ ។ វិញ្ញាណម្សិ កវិស្សតីតិ យថាភូតំ បដាបាតិ ។
 សោ រូបស្ស វិករ វេទនាយ វិករ សញ្ញាយ វិករ
 សង្ខារនំ វិករ វិញ្ញាណស្ស វិករ ។ ឯវិ ទោ ភិក្ខុ
 នោ ចស្សំ នោ ច មេ សិយា ន កវិស្សតិ ន មេ
 កវិស្សតីតិ ឯវិ វិមុច្ចនា នោ ភិក្ខុ ចិទ្ធយ្យ ទុរត្តាកិយានិ
 សញ្ញាជនាទីតិ ។

មិនឃើញវិញ្ញាណជាដាច់ខ្លួន ។ ភិក្ខុនារ ដឹងច្បាស់តាមពិត ខ្ញុំប្រ-
 មិនទៀត ជាប្រមិនទៀត ។ ខ្ញុំវេទនាមិនទៀត ។ ខ្ញុំសញ្ញាមិន
 ទៀត ។ ខ្ញុំសង្ខារទាំងឡាយមិនទៀត ។ ដឹងច្បាស់តាមពិត ខ្ញុំ
 វិញ្ញាណមិនទៀត ជាវិញ្ញាណមិនទៀត ។ ខ្ញុំប្រជាទុក្ខ ។ បេ ។ ខ្ញុំ
 វិញ្ញាណជាទុក្ខ ។ ខ្ញុំប្រជាអនត្តា ។ បេ ។ ខ្ញុំវិញ្ញាណជាអនត្តា ។ ខ្ញុំ
 ប្រវេណមានចម្លើយប្រជុំភាគីតែង ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់តាមពិត ខ្ញុំវិញ្ញាណ
 ដែលមានចម្លើយប្រជុំភាគីតែង ជាវិញ្ញាណមានចម្លើយប្រជុំភាគីតែង ។
 ដឹងច្បាស់តាមពិត ជាប្រវេណាន ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ
 ទាំងឡាយ ។ ដឹងច្បាស់តាមពិត ជាវិញ្ញាណដឹងមាន ។ ភិក្ខុនារ
 ទើបឆ្លើយថាប្រាសចាកប្រាសចាកវេទនា ប្រាសចាកសញ្ញា ប្រាស
 ចាកសង្ខារទាំងឡាយ ប្រាសចាកវិញ្ញាណ ។ ភិក្ខុ កាលចុះចិត្តស៊ប់
 យ៉ាងនេះថា បើភាគអញដឹងមិនមាន (គ្រឿងបរិក្ខារ) របស់ភាគអញ
 ក៏ដឹងមិនមាន (បើការកសាងខ្ញុំកម្មទុក ក្នុងអនាគត) ដឹងមិនមាន
 (បដិសន្ធិ) របស់ភាគអញ (ក្នុងអនាគត) ក៏ដឹងមិនមានដែរ ដូច្នេះហើយ
 ទើបគូកោត់ខ្ញុំសញ្ញាដោះចោលណែនាងក្រោមបាទ យ៉ាងនេះឯង ។

ខ្ញុំសំយុង បង្ហាញសេចក្តី យោងតាម បរិយាយ

[១១១] ឯវិ វិបុលមាតា កន្ត កិក្ខុ ជំនួយ
 ឱរម្ភាភិយាជំ សញ្ញាជនាជំ ។ កាជំ បទ កន្ត ជាជន
 កាជំ បស្សតោ អនន្តរា អាសវាជំ ទយោ ហោតីតិ ។
 ឥឡ កិក្ខុ អស្សតា បុប្ផជនា ។ មេ ។ អតសំតាយ
 ហនេ តាសំ អាបជ្ជតិ ។ តាសោ ហោសោ កិក្ខុ អស្ស-
 តាតោ បុប្ផជនស្ស ដោ ឧស្សំ ដោ ឧ មេ សិយា ឧ ក-
 វិស្សតិ ឧ មេ កវិស្សតីតិ ។ សុតា ឧ ចោ កិក្ខុ អរិយ-
 ស្សវតោ ។ មេ ។ អតសំតាយ ហនេ ឧ តាសំ អាប-
 ជ្ជតិ ។ ឧ ហោសោ កិក្ខុ តាសោ សុតាតោ អរិយស្ស-
 វតស្ស ដោ ឧស្សំ ដោ ឧ មេ សិយា ឧ កវិស្សតិ
 ឧ មេ កវិស្សតីតិ ។ រូបមាយំ វា កិក្ខុ វិញ្ញាណំ
 តិដ្ឋមាជំ តិដ្ឋយ្យ រូបារម្មណំ រូបប្បតិដ្ឋំ ឧទ្ធករសេវាជំ

ខ្ញុំសំយុង បង្ហាញសេចក្តី យោងតាម បរិយាយ

[១១២] បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភិក្ខុកាលចុះចិត្តសិប យ៉ាង
 នេះហើយ ទើបគួរកាត់ខ្លួនសញ្ញាជនៈ ជាបំណែកខាងក្រោមប៉ុន្មាន ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះភិក្ខុកាលដឹងដូចម្តេច កាលឃើញដូចម្តេច
 ទើបអស់អាសវៈត្រង់លំដាប់បាត់ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជា
 អ្នកមិនចេះដឹង ជាបុប្ផជន ។ បេ ។ តែងដល់ខ្លួនសេចក្តីកក់ស្លុតក្នុងហេតុ
 ដែលមិនគួរកក់ស្លុត ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ព្រោះថា កិក្ខុជាបុប្ផជន ជាអ្នកមិនចេះដឹង
 តែងមានសេចក្តីកក់ស្លុតនេះថា បើការអញ្ជាញនឹងមិនមាន (បរិក្ខារ) របស់
 ការអញ្ជាញក៏នឹងមិនមាន ។ (បើការកសាងខ្លួនក្នុងអនាគត) នឹងមិន
 មាន (បដិសន្ធិ) របស់ការអញ្ជាញ (ក្នុងអនាគត) ក៏នឹងមិនមាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ឯអរិយសាវ័ក ជាអ្នកចេះដឹង ។ បេ ។ តែងមិនដល់ខ្លួនសេចក្តីកក់ស្លុតក្នុង
 ហេតុដែលមិនគួរកក់ស្លុតឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ព្រោះថា អរិយសាវ័កជា
 អ្នកចេះដឹង តែងមិនមានសេចក្តីកក់ស្លុតនេះថា បើការអញ្ជាញនឹងមិនមាន
 (បរិក្ខារ) របស់ការអញ្ជាញក៏នឹងមិនមាន (ការកសាងខ្លួនក្នុងអនាគត)
 ក៏នឹងមិនមាន (បដិសន្ធិ) របស់ការអញ្ជាញ (ក្នុងអនាគត) ក៏នឹងមិនមានដូច្នេះ
 ឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ វិញ្ញាណមានប្រជាហេតុ កាលដែលបិតាទៅ ក៏បិតាទៅ
 បាន ប្រាម្មណ៍មានប្រជាទីតាំង មានកិរិយាព្រលនៅជិតសេពខ្លួនសេចក្តី

ឧបសម្ព័ន្ធស្យា ឧបសម្ព័ន្ធស្យាសាវៈ ឈាយវិញ ចាត់

វិញ្ញាណបាតុយា ចេ ភិក្ខុ ភិក្ខុនោ ភកោ បហិ នោ
 ហោតិ ភកស្ស បហា ថា វេច្ឆិកាធម្មសំ បតិដ្ឋា វិញ្ញា-
 ណស្ស ច ហោតិ ។ ឥធម្មតិដ្ឋិតំ វិញ្ញាណំ អវិជ្ជា
 អនភិសង្កត្ត វិមុត្តំ វិមុត្តក្ខា ធម៌ ធម៌ក្ខា សន្តសិតិ
 សន្តសិតក្ខា ច បរិកស្សតិ អបរិកស្សំ ចតុត្ថោ
 បរិវិជ្ជាយតិ ។ ចំណា ជាតិ ។ ចេ ។ ធាបរិ ឥត្តក្ខាយាតិ
 បដាបាតិ ។ ឯវិ ទោ ភិក្ខុ ជាតោ ឯវិ បស្សតោ
 អនន្តរា ភាសាវំ ឧយោ ហោតិ ។

[១១២] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ ចក្ខុចេ ភិក្ខុវេ
 ទុក្ខាធនក្ខត្វា ។ កកាម ចក្ខុ ។ សេយ្យដីនិ ។
 រុក្ខុកាធនក្ខត្វោ វេទុក្ខាធនក្ខត្វោ សញ្ញាធាន-

ឧបសម្ព័ន្ធស្យា ឧបសម្ព័ន្ធស្យាសាវៈ ឈាយវិញ ចាត់

មាសភិក្ខុ ចោសន្តិក្រេតកា ក្នុងវិញ្ញាណបាតុ ភិក្ខុបានលះបង់ហើយ
 ប្រោសបានលះបង់នូវសេចក្តីក្រេតកា កាលណាដែលដាច់ចេញ ការទីតាំង
 នៃវិញ្ញាណ ក៏មិនមាន ។ វិញ្ញាណដែលមិនមានទីតាំងហើយនោះ ក៏
 មិនផុតជាល ស័ង្កស្រឡះ ប្រោសមិនកាត់កែនូវបដិសន្ធិតទៅទៀត
 ប្រោសឥតស្រឡះ ក៏កំលាំងទីតាំង ប្រោសកំលាំងទីតាំងហើយ ក៏ក្រេត
 កា ប្រោសឥតក្រេតកា ក៏មិនកត់ស្ងួត កាលបើមិនកត់ស្ងួត ទើបមិនគ្មាន
 ចំពោះខ្លួនឯង ។ ដឹងច្បាស់ថា ជាតិស្ងប់ហើយ ។ បេ ។ មគ្គការតា-
 កិច្ចនៅច្រើនតទៅដើម្បីសោត្រូវសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ មាស
 ភិក្ខុ អរិយសាវៈ កាលដឹងយ៉ាងនេះ កាលឃើញយ៉ាងនេះ ទើបអស់
 ភាសាវៈក្នុងលំដាប់បាន ។

[១១២] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ មាសភិក្ខុ
 តាំងឡាយ ទុក្ខានក្នុងនេះ មាន៨ប្រការ ។ ទុក្ខានក្នុង
 គេដូចម្តេច ។ គឺប្តេជ្ញាបានក្នុង១ នៃទុក្ខានក្នុង១ សញ្ញាបាន-

នក្ខត្តោ សង្ខារាទាននក្ខត្តោ វិញ្ញាណាទាននក្ខត្តោ ។
 យាវកីវត្តាហំ ភិក្ខុវេ ឥមេ ចត្តាទាននក្ខត្តោ ច-
 តុច្ឆវិដ្ឋំ យថាភូតំ ន អន្ធិញ្ញាសី ទេវ តាវាហំ ភិក្ខុវេ
 សនេវកេ លោកេ សនាវកេ សព្វេវកេ សស្សមណ-
 ប្រាញណិយា ចដាយ សនេវមនុស្សាយ អនុត្តរំ សង្ខ-
 សង្ខោធិ អភិសង្ខត្តោ^(១) ចត្តញ្ញាសី ។ យតោ ច ទ្វាហំ
 ភិក្ខុវេ ឥមេ ចត្តាទាននក្ខត្តោ ចតុច្ឆវិដ្ឋំ យថាភូតំ
 អន្ធិញ្ញាសី អដាហំ ភិក្ខុវេ សនេវកេ ។ ចេ ។ សនេវម-
 នុស្សាយ អនុត្តរំ សង្ខសង្ខោធិ អភិសង្ខត្តោ ចត្តញ្ញា-
 សី ។ កនី ចតុច្ឆវិដ្ឋំ ។ រូបំ អន្ធិញ្ញាសី រូបសមុទយំ
 អន្ធិញ្ញាសី រូបនំរោជំ អន្ធិញ្ញាសី រូបនំរោជកាមិនិច-
 មិតំ អន្ធិញ្ញាសី ។ វេទនំ អន្ធិញ្ញាសី ។ សត្វំ ។

១. ឧ. ឧ. ឆិយត្ថក្កំ ។

នក្ខត្តោ សង្ខារាទាននក្ខត្តោ វិញ្ញាណាទាននក្ខត្តោ ។ ម្នាលភិក្ខុតាំង-
 ឡាយ គេបានដឹងច្បាស់កាមពិត ឲ្យទុក្ខានក្ខត្ត^(១) តាំង៥ នេះ
 ដែលមានបរិវត្តៈច្នៃ ។ ត្រឹមណា ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ គេបានដឹងច្បាស់
 ថ្លេងខ្លួន ថាជាអ្នកគ្រាន់ដឹងឲ្យសម្មាសម្ពាធិញ្ញាណដ៏ប្រសើរ ក្នុងលោក
 ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពួកសត្វព្រមទាំង
 សមណព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្បត្តិទេពនិងមនុស្សជីវសេស ត្រឹម
 នោះដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ កាលណា គេបានដឹងច្បាស់
 កាមពិត ឲ្យទុក្ខានក្ខត្តតាំង៥ នេះ ដែលមានបរិវត្តៈច្នៃ ហើយ
 ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ កាលនោះ ទើបគេបានដឹងថាជាអ្នកគ្រាន់ដឹង
 ឲ្យសម្មាសម្ពាធិញ្ញាណដ៏ប្រសើរ ក្នុងលោកព្រមទាំងទេវលោក ។ បេ ។
 ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្បត្តិទេពនិងមនុស្សជីវសេសបាន ។ ទុក្ខានក្ខត្ត
 ដែលមានបរិវត្តៈច្នៃ ។ ដូចម្តេច ។ គឺគេបានដឹងច្បាស់ឲ្យរួច ដឹងច្បាស់
 ឲ្យការកើតឡើងនៃរូប ដឹងច្បាស់ឲ្យការកើតនៃរូប ដឹងច្បាស់ឲ្យសេចក្តី
 ប្រកបគ្និក្ខេវកាន់ទំលាក់នៃរូប ។ ដឹងច្បាស់ឲ្យទេវតា ។ ឲ្យសត្វ ។

១. ក្នុងទទ្ទវគ្គនេះ ទទ្ទវគ្គ ។ មានបរិវត្តៈច្នៃ ។ (អន្ធិញ្ញាសី) ។

សង្វាក់ ។ វិញ្ញាណំ អត្តញ្ញាសំ វិញ្ញាណសមុទយំ
អត្តញ្ញាសំ វិញ្ញាណនិរោធំ អត្តញ្ញាសំ វិញ្ញាណនិរោធ-
តាមិនបដិបទំ អត្តញ្ញាសំ ។

[១០៣] តតមញ្ច ភិក្ខុវេ រូបំ ។ ធាតុរោ ច
មហាក្ខតា ចតុទ្ធកញ្ច មហាក្ខតាធំ ឧបាទាយរូបំ ។ ឥទ្ធិ
វុច្ឆតិ ភិក្ខុវេ រូបំ ។ អាហារសមុទយោ រូបសមុទយោ
អាហារនិរោធា រូបនិរោធា អយមេវ អវយោ អដ្ឋង្គិកោ
មត្តោ រូបនិរោធតាមិនបដិបទា ។ សេយ្យមីទំ ។ សង្ខ-
ធិដ្ឋ ។ បេ ។ សង្ខាសមាធិ ។ យេ ហិ កោចិ ភិក្ខុវេ
សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឯវំ រូបំ អភិញ្ញាយេ ឯវំ
រូបសមុទយំ អភិញ្ញាយេ ឯវំ រូបនិរោធំ អភិញ្ញា-
យេ ឯវំ រូបនិរោធតាមិនបដិបទំ អភិញ្ញាយេ រូបសង្ខ-
ធិដ្ឋនាយេ វិរាគាយេ និរោធាយេ បដិបទ្ធា តេ សុច្ឆន្ទិ-

ន្តសង្ខារោធិវ្យាយេ ។ ភព៌ភកដីនិច្ចាសន្តវិញ្ញាណ ដីនិច្ចាសន្តវិញ្ញាណ
កើតឡើងនៃវិញ្ញាណ ដីនិច្ចាសន្តវិញ្ញាណលេកនៃវិញ្ញាណ ដីនិច្ចាសន្ត
សេចក្តីប្រតិបត្តិការកាន់កាប់លេកនៃវិញ្ញាណ ។

[១១៣] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះប្រ តើដូចម្តេច ។ មហា-
ក្ខត្របេ ឆិន្ទបាទាយប្រ (២២-វេលាស្រ័យ) ឆិន្ទមហាក្ខត្របេ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា ប្រ ។ ការកើតឡើងនៃប្រ ព្រោះ
កើតឡើងនៃកាហារ ការលេកនៅនៃប្រ ព្រោះលេកនៅនៃកាហារ មគ្គ
ប្រកបដោយអង្គ៨ ជីវិតសីលនេះឯង ជាផ្លូវប្រតិបត្តិការកាន់កាប់សេចក្តីលេក
នៃប្រ ។ មគ្គប្រកបដោយអង្គ៨ ជីវិតសីលនោះ តើអ្វីខ្លះ ។ គឺ សង្ខា-
ធិដ្ឋ ។ បេ ។ សង្ខាសមាធិ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីពិតជា
ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណាមួយ បានដឹងច្បាស់នូវប្រយោជន៍នេះ ដឹង
ច្បាស់នូវការកើតឡើងនៃប្រ យោជន៍នេះ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីលេកនៃប្រ
យោជន៍នេះ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិការកាន់កាប់សេចក្តីលេកនៃប្រ យោជ-
នេះ ហើយប្រតិបត្តិ ដើម្បីឡើយណាយ ដើម្បីប្រាសចាកអម្រក
ដើម្បីសេចក្តីលេកនៃប្រ សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឈ្លានថាបាន

មន្ទា យេ សុប្បដិបន្ទា ភេ ឥមស្មី ធម្មវិទយេ កាធន្តិ ។
 យេ ច ទោ កេច ភិក្ខុវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា
 វា ឯវំ រូបំ អភិញ្ញាយ ឯវំ រូបសមុទយំ អភិញ្ញាយ
 ឯវំ រូបនិរោធំ អភិញ្ញាយ ឯវំ រូបនិរោធកាមិណិបដិបទំ
 អភិញ្ញាយ រូបស្ស និព្វិទា វិរាគា និរោធា អនុបាធា
 វិធម្មតា ភេ សុវិធម្មតា យេ សុវិធម្មតា ភេ កោតលំបោ
 យេ កោតលំបោ វុទ្ធិំ ភេសំ នត្ថិ ចញ្ញាបនាយ ។

[១១២] កកមា ច ភិក្ខុវេ វេទនា ។ ធម៌មេ

ភិក្ខុវេ វេទនាកាយា ចក្កុសម្មស្សជា វេទនា សោត-

ច្រកិបក្កិដោយល្អ សមណៈឬព្រាហ្មណំណា បានប្រតិបត្តិល្អ សមណៈឬ
 ព្រាហ្មណំទាំងនោះ ឈ្មោះថាទាំងនោះក្នុងធម៌នេះ ។ ខ្នាតភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ចំណែកពួកសមណៈ ឬព្រាហ្មណំ ណាមួយ បានដឹង
 ច្បាស់នូវរូបយ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើងនៃរូប យ៉ាងនេះ ដឹង
 ច្បាស់នូវសេចក្តីរលកនៃរូប យ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅ
 កាន់សេចក្តីរលកនៃរូបយ៉ាងនេះហើយ ក៏ផុតស្រឡះ ព្រោះឡើយណាមួយ
 ព្រោះប្រាសចាកកម្រិត ព្រោះលេង ព្រោះមិនបានប្រកាន់យកនូវរូប
 សមណៈឬព្រាហ្មណំទាំងនោះ ឈ្មោះថាផុតស្រឡះដោយល្អ សមណៈ
 ឬព្រាហ្មណំណា ផុតស្រឡះដោយល្អហើយ សមណៈឬព្រាហ្មណំទាំង
 នោះ ឈ្មោះថាមានកិច្ចបានធ្វើហើយ សមណៈឬព្រាហ្មណំទាំងឡាយ
 ណា មានកិច្ចបានធ្វើហើយ វត្ថុរបស់សមណៈនិងព្រាហ្មណំទាំងនោះ
 ក៏មិនមានជាប្រាកដ ។

[១១២] ខ្នាតភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះវេទនា ក៏ដូចម្តេច ។ ខ្នាតភិក្ខុ

ទាំងឡាយ ពួកវេទនានេះមាន៦ យ៉ាង គឺ ចក្កុសម្មស្សជាវេទនា ១ សោត-

សម្មស្សជា វេទនា យាទសម្មស្សជា វេទនា ជីវ្ហា-
 សម្មស្សជា វេទនា កាយសម្មស្សជា វេទនា មនោ-
 សម្មស្សជា វេទនា ។ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ វេទនា ។
 ជស្សសមុទយា វេទនាសមុទយោ ជស្សនិរោធា វេ-
 ទនានិរោធា អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មាត្រា
 វេទនានិរោធកាមិនិបដិបទា ។ សេយ្យមីទំ ។ សម្មាទិដ្ឋិ
 ។ ថេ ។ សម្មាសមាទិ ។ យេ មា កោចិ ភិក្ខុវេ ស-
 មណា វា ព្រាហ្មណា វា ឯវិ វេទនំ អភិញ្ញាយ ឯវិ
 វេទនាសមុទយំ អភិញ្ញាយ ឯវិ វេទនានិរោធំ អភិញ្ញា-
 យ ឯវិ វេទនានិរោធកាមិនិបដិបទំ អភិញ្ញាយ វេទនា-
 យ និច្ចតាយ វិភាយ និរោធាយេ បដិបទ្ធា តេ
 សុប្បដិបទ្ធា យេ សុប្បដិបទ្ធា តេ ឥមស្មី ធម្មវិទយេ
 កាធន្តិ ។ យេ ជំ ទោ កោចិ ភិក្ខុវេ សមណា វា
 ព្រាហ្មណា វា ឯវិ វេទនំ អភិញ្ញាយ ឯវិ វេទនា-
 សមុទយំ អភិញ្ញាយ ឯវិ វេទនានិរោធំ អភិញ្ញាយ

សម្មស្សជាវេទនា ១ យាទសម្មស្សជាវេទនា ១ ជីវ្ហាសម្មស្សជាវេទនា ១
 កាយសម្មស្សជាវេទនា ១ មនោសម្មស្សជាវេទនា ១ ។ ម្ចាស់កុំពុំពុំ
 ឡាយ នេះហៅថា វេទនា ។ ការកើតឡើងនៃវេទនា ព្រោះកើត
 ឡើងនៃផស្សៈ ការលេចនៃវេទនា ព្រោះលេចនៃផស្សៈ មន្តប្រកប
 ដោយអង្គ៨ដ៏ប្រសើរនេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ ដើម្បីផលនៃការលេច
 នៃវេទនា ។ មន្តប្រកបដោយអង្គ៨ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ ១
 ។ ថេ ។ សម្មាសមាទិ ១ ។ ម្ចាស់កុំពុំពុំឡាយ សេចក្តីពិតថា
 ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ ណាមួយ បានដឹងច្បាស់នូវវេទនាយ៉ាងនេះ
 បានដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើងនៃវេទនាយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការ
 លេចនៃវេទនាយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ចំណេះ
 នៃវេទនាយ៉ាងនេះ ហើយប្រតិបត្តិ ដើម្បីសេចក្តីឡើយណា ដើម្បី
 ប្រាសចាកអម្រេត ដើម្បីសេចក្តីលេចនៃវេទនា ពួកសមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍
 នោះ ឈ្មោះថាប្រតិបត្តិល្អ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណា បានប្រតិបត្តិ
 ល្អ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ ពុំពុំខាន ឈ្មោះថា បិកាទៅក្នុង
 ធម្មវិទយនេះ ។ ម្ចាស់កុំពុំពុំឡាយ ពួកសមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ណា
 មួយ បានដឹងច្បាស់នូវវេទនាយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការកើត
 ឡើងនៃវេទនាយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការលេច នៃវេទនាយ៉ាងនេះ

ឯវិ វេទនាចិរោទកាមិដិបដិបទំ អភិញ្ញាយ ។ បេ ។ វដ្តំ
តេសំ នត្ថំ បញ្ញាបនាយ ។

(១០៩) កតមា ច ភិក្ខុវេ សញ្ញា ។ ធម៌មេ

ភិក្ខុវេ សញ្ញាកាយា រូបសញ្ញា សន្តសញ្ញា កន្ទ-
សញ្ញា រសសញ្ញា វេដ្ឋសញ្ញា ធម្មសញ្ញា ។ អយំ
វុត្ថុតិ ភិក្ខុវេ សញ្ញា ។ ធម្មសមុទយោ សញ្ញាស-
មុទយោ ធម្មនិរោទា សញ្ញានិរោទា អយមេវ អ-
យោ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោ សញ្ញាចិរោទកាមិដិបដិបទា ។
សេយ្យដីទំ ។ សង្ខានិដ្ឋំ ។ បេ ។ សង្ខាសមាទំ ។ យេ
ចា កេចិ ភិក្ខុវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឯវិ សញ្ញំ
អភិញ្ញាយ ។ បេ ។ វដ្តំ តេសំ នត្ថំ បញ្ញាបនាយ ។

បានដឹងច្បាស់ ឲ្យសេចក្តីប្រតិចក្កិកៅកាន់ទីលក់នៃវេទនា យ៉ាងនេះ
ហើយ ។ បេ ។ វដ្តៈរបស់ពួកសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍នោះ ក៏មិនមាន
ជាប្រាកដ ។

(១១៤) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះសញ្ញា តើដូចម្តេចខ្លះ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសញ្ញានេះ មាន ៦ យ៉ាងគឺ រូបសញ្ញា ១ សន្ត-
សញ្ញា ១ កន្ទសញ្ញា ១ រសសញ្ញា ១ វេដ្ឋសញ្ញា ១ ធម្មសញ្ញា ១ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា សញ្ញា ។ ការកើតឡើងនៃសញ្ញា
ព្រោះកើតឡើងនៃធម្មៈ ការលក់នៃសញ្ញា ព្រោះលក់នៃធម្មៈ មគ្គ
ប្រកបដោយអង្គ៨ ដ៏ប្រសើរនេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិចក្កិ ដើម្បីដល់
ឲ្យការលក់នៃសញ្ញា ។ មគ្គប្រកបដោយអង្គ៨ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺ
សង្ខាទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ សង្ខាសមាទិ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តី
កំភព ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ ណាមួយ បានដឹងច្បាស់ឲ្យសញ្ញា
យ៉ាងនេះ ។ បេ ។ វដ្តៈរបស់សមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ក៏មិន
មានជាប្រាកដ ។

[១០៦] កតមេ ច កិក្ខុវេ សង្ខារ ។ ឈមេ
 កិក្ខុវេ ចេតនា កាយា រូបសញ្ចេតនា សន្តសញ្ចេតនា
 កទ្ធសញ្ចេតនា រសសញ្ចេតនា ជាដ្ឋង្គសញ្ចេតនា ធម្ម-
 សញ្ចេតនា ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កិក្ខុវេ សង្ខារ ។ ឧស្ស-
 សមុទយា សង្ខារសមុទយោ ឧស្សនិរោធិ សង្ខារនិ-
 រោធិ អយមេវ អវាយោ អដ្ឋង្គិកោ មក្កោ សង្ខារនិរោ-
 ធកាមិនិបដិបទា ។ សេយ្យថីនំ ។ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។
 សម្មាសមាទិ ។ យេ ហិ កោចិ កិក្ខុវេ សមណា វា
 ព្រាហ្មណា វា ឯវិ សង្ខារេ អភិញ្ញាយ ឯវិ សង្ខារ-
 សមុទយំ អភិញ្ញាយ ឯវិ សង្ខារនិរោធំ អភិញ្ញាយ ឯវិ
 សង្ខារនិរោធកាមិនិបដិបទំ អភិញ្ញាយ សង្ខារាទំ និព្វិ-
 ធាយ វិរកាយ និរោធាយ បដិបទ្នា តេ សុច្ឆន្ទិបទ្នា
 យេ សុច្ឆន្ទិបទ្នា តេ ឥមស្មី ធម្មវិទយេ កាធន្តិ ។

[១១៦] ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ ចុះសង្ខារទាំងឡាយ តើដូចម្តេច
 ខ្លះ ។ ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ ពួករចនានោះ មាន៦ប្រការ គឺ រូប-
 សញ្ចេតនា ១ សន្តសញ្ចេតនា ១ កទ្ធសញ្ចេតនា ១ រសសញ្ចេតនា ១
 ជាដ្ឋង្គសញ្ចេតនា ១ ធម្មសញ្ចេតនា ១ ។ ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ នេះ
 ហៅថា សង្ខារ ។ ការកើតឡើងនៃសង្ខារ ព្រោះកើតឡើងនៃផស្សៈ
 ការលក់ទៅនៃសង្ខារ ព្រោះលក់ទៅនៃផស្សៈ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨
 ដ៏ប្រសើរនេះឯង ជាសច្ច្រឹប្រតិបត្តិ ដើម្បីដល់នូវការលក់នៃសង្ខារ ។
 មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ តើអ្វីខ្លះ ។ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ សម្មា-
 សមាទិ ១ ។ ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីពិតថា ពួកសមណៈឬ
 ព្រាហ្មណ៍ ណាមួយ បានដឹងច្បាស់ នូវសង្ខារទាំងឡាយយ៉ាងនេះ
 បានដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើងនៃសង្ខារយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ នូវការ
 លក់នៃសង្ខារយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីរលក់
 នៃសង្ខារយ៉ាងនេះ ហើយប្រតិបត្តិ ដើម្បីសេចក្តីរឿយណាយ ដើម្បី
 ប្រាសចាកការម្រក ដើម្បីសេចក្តីរលក់នៃសង្ខារ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍
 នោះរល្មោះថា បានប្រតិបត្តិល្អ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណា ប្រតិបត្តិល្អ
 ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍នោះ រល្មោះថា ប៉ុន្មានក្នុងធម្មវិទយានោះ ។

យេ ច ខោ កេតិ ភិក្ខុវេ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ
 វា ឯវំ សង្ការេ អភិញ្ញាយ ឯវំ សង្ការសមុទយំ អ-
 ភិញ្ញាយ ឯវំ សង្ការនិរោធំ អភិញ្ញាយ ឯវំ សង្ការនិរោធ-
 កាមិទ័ចជិមទំ អភិញ្ញាយ សង្ការាទំ និព្វិនោ វិរាគា
 និរោធា អនុបាធា វិមុត្តា តេ សុវិមុត្តា យេ សុវិមុត្តា
 តេ កេតលំចោ យេ កេតលំចោ វដ្ឋំ តេសំ នត្ថិ
 ចត្តាបនាយ ។

[១១៧] កតមេត្ត ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ ។ ធរយិមេ

ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណកាយា ចត្តវិញ្ញាណំ សោតវិញ្ញាណំ
 យាធិវិញ្ញាណំ ជីវ្ហវិញ្ញាណំ កាយវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញា-
 ណំ ។ ឥទំ វុទ្ធតិ ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ ។ នាមរូបសមុទយា
 វិញ្ញាណសមុទយោ នាមរូបនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធា

ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណាមួយ បានដឹងច្បាស់
 ខ្លួនសង្ការទាំងឡាយ យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ខ្លួនការកើតឡើង នៃ
 សង្ការយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ខ្លួនចរលកនៃសង្ការយ៉ាងនេះ បានដឹង
 ច្បាស់ខ្លួនសេចក្តីច្រកច្រកទៅកាន់ចរលកនៃសង្ការ យ៉ាងនេះ ហើយផុត
 ស្រឡះ ព្រោះឡើយណាយ ព្រោះទ្រុសចាកកម្រិត ព្រោះលក់
 ព្រោះរើសច្រកនៃយកខ្លួនសង្ការទាំងឡាយ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ទាំង
 នោះ ឈ្មោះថា ផុតស្រឡះដោយល្អ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណា
 ផុតស្រឡះល្អ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាមានកិច្ចបានធ្វើ
 ហើយ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណា មានកិច្ចបានធ្វើហើយ វដ្តៈរបស់
 សមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ក៏មិនមានជាប្រាកដ ។

[១១៨] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះវិញ្ញាណ តើដូចម្តេចខ្លះ ។

ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកវិញ្ញាណនេះ មាន ៦ យ៉ាង គឺ ចក្កវិញ្ញាណ ១
 សោតវិញ្ញាណ ១ យាមវិញ្ញាណ ១ ជីវ្ហវិញ្ញាណ ១ កាយវិញ្ញាណ ១
 មនោវិញ្ញាណ ១ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា វិញ្ញាណ ។
 ការកើតឡើងនៃវិញ្ញាណ ព្រោះកើតឡើងនៃនាមនិងរូប ការលក់ទៅនៃ

វត្ថុសំយោគ ឧប្បិសន្នសាសនា ហេតុផល ធម្មតា

អយមេវ អវិយោ អដ្ឋង្គិកោ មក្កោ វិញ្ញាណនិរោធាតមិ-
 និបដិបទា ។ សេយ្យចីនិ ។ សម្មាទិដ្ឋិ ។ ចេ ។ សម្មា-
 សមាទិ ។ យេ ហិ កោចិ ភិក្ខុវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា
 វា ឯវិ វិញ្ញាណំ អភិញ្ញាយ ឯវិ វិញ្ញាណសមុទយំ អភិ-
 ញ្ញាយ ឯវិ វិញ្ញាណនិរោធំ អភិញ្ញាយ ឯវិ វិញ្ញាណនិរោ-
 ធាតមិនិបដិបទំ អភិញ្ញាយ វិញ្ញាណស្ស និព្វិនាយ វិកា-
 តាយ និរោធាយ ចដិបទ្ធា តេ សុប្បដិបទ្ធា យេ សុប្ប-
 ដិបទ្ធា តេ ឥសស្មី នម្មវិនយេ កាធន្តិ ។ យេ ច ទោ
 កោចិ ភិក្ខុវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឯវិ វិញ្ញាណំ
 អភិញ្ញាយ ឯវិ វិញ្ញាណសមុទយំ អភិញ្ញាយ ឯវិ
 វិញ្ញាណនិរោធំ អភិញ្ញាយ ឯវិ វិញ្ញាណនិរោធាតមិនិប-
 ដិបទំ អភិញ្ញាយ វិញ្ញាណស្ស និព្វិនា វិកា វិរោធា

វត្ថុសំយោគ ឧប្បិសន្នសាសនា ហេតុផល ទី ១

វិញ្ញាណ ព្រោះលក្ខណៈទាំងនេះ មកប្រកបដោយគង្គ៨ ដ៏ប្រ-
 សើរនេះ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីលក់ នៃវិញ្ញាណ ។ មក
 ប្រកបដោយគង្គ៨ តើគឺខ្លះ ។ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ ។ ចេ ។ សម្មាសមា-
 ទិ ។ ខ្នាតភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីភិក្ខុ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍
 ណាមួយ បានដឹងច្បាស់នូវវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការ
 កើតឡើងនៃវិញ្ញាណ យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការលក់នៃវិញ្ញាណ
 យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីលក់នៃវិញ្ញាណយ៉ាង
 នេះ ហើយប្រតិបត្តិ ដើម្បីសេចក្តីឡើយណាស់ ដើម្បីប្រាសចាកកម្រក
 ដើម្បីលក់នៃវិញ្ញាណ សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឈ្មោះថាបាន
 ប្រតិបត្តិដោយល្អ ពួកសមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ណា បានប្រតិបត្តិល្អ
 សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឈ្មោះថា បិក្ខុក្នុងធម្មវិន័យនេះ ។
 ខ្នាតភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណាមួយ បានដឹងច្បាស់
 នូវវិញ្ញាណ យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើង នៃវិញ្ញាណ
 យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការលក់ នៃវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹង
 ច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីលក់នៃវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ហើយពួក
 ស្រឡះ ព្រោះឡើយណាស់ ព្រោះប្រាសចាកកម្រក ព្រោះលក់

សុត្តន្តបិដក សម្មាសម្ពុទ្ធសិក្ខាបិដក

អនុចាតា វិមុត្តា តេ សុវិមុត្តា យេ សុវិមុត្តា តេ តេ.
ពលំនោ យេ តេពលំនោ វុទ្ធិំ តេសំ នត្តិ ចញ្ញាបនា-
យាតិ ។

[១១៨] ឯវុទ្ធិ សុតិ ។ ឯកំ សមយំ ភកា សា-
វត្ថុយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិតស្ស អារាមេ ។
តត្រ ខោ ភកា ភិក្ខុ អាមន្តសំ ភិក្ខុភេតិ ។ ភ-
នន្តេតិ តេ ភិក្ខុ ភកាវតោ បទ្ធស្សាសំ ។ ភកា ឯ-
តនេវេច សន្តដ្ឋានកុសលោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ តិវុទ្ធប-
បរិក្ខំ ឥមស្មី ធម្មវិទយេ តេពលំ វុសិតា ឧត្តមបុ-
សោតិ វុទ្ធិតិ ។ កាថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ សន្តដ្ឋានកុស-
លោ ហោតិ ។ ឥច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ រូបំ បជាធាតុ រូប-
សមុទយំ បជាធាតុ រូបនិរោធំ បជាធាតុ រូបនិរោធ-

សុត្តន្តបិដក សម្មាសម្ពុទ្ធសិក្ខាបិដក

ព្រោះមិនប្រកាន់យកនូវវិញ្ញាណ សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឈ្មោះ
ថាបានផុតស្រឡះដោយស្មោះ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណា បានផុតស្រឡះ
ស្មោះ សមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឈ្មោះថា មានកិច្ចបានធ្វើហើយ
ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណា មានកិច្ចបានធ្វើហើយ វដ្តៈរបស់សមណៈ
និងព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ក៏មិនមានជាប្រាកដ ។

[១១៩] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគច្រើននឹងនៅ ក្នុងវត្តជេតវន របស់អនាថបិណ្ឌិតសេដ្ឋី ទៀប
ក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះនឹង ព្រះមានព្រះភាគ ក្រសែហៅភិក្ខុទាំង-
ឡាយថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះពុទ្ធ-
ដ៏កា នៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះឥន្ទ្រ ។ ព្រះមានព្រះ
ភាគ ប្រាសយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុជាអ្នកឈ្លានវៃ
ក្នុងហេតុ វេ ប្រការ ជាអ្នកនិពន្ធនាមនូវលក្ខណៈច្បាស់ ភកាភក
ពោលថា ជាបុរសឧត្តម មានកិច្ចបានធ្វើអស់ហើយ មានព្រហ្មច-
រិយធម៌នៅរួចហើយ ក្នុងធម្មវិន័យនេះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុ
ជាអ្នកឈ្លានវៃ ក្នុងហេតុ វេ ប្រការ តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង-
ឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ដឹងច្បាស់នូវរូប ដឹងច្បាស់នូវការកើត
ទៀងនៃរូប ដឹងច្បាស់នូវការរលត់នៃរូប ដឹងច្បាស់នូវសត្វក្រីក្រតិចក្តី

វត្ថុសំយុត្តស្ស ធម្មវិចារណសារ ពោធិវិទ្យា បរិវេ

កាមិធិបដិបទំ បដាបាតិ ។ រូបស្ស អស្សាទំ បដា-
បាតិ រូបស្ស អាទិទំ បដាបាតិ រូបស្ស និស្សរណំ
បដាបាតិ ។ វេទនំ បដាបាតិ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។
វិញ្ញាណំ បដាបាតិ វិញ្ញាណសមុទយំ បដាបាតិ វិញ្ញា-
ណនិរោធំ បដាបាតិ វិញ្ញាណនិរោធកាមិធិបដិបទំ ប-
ដាបាតិ ។ វិញ្ញាណស្ស អស្សាទំ បដាបាតិ វិញ្ញា-
ណស្ស អាទិទំ បដាបាតិ វិញ្ញាណស្ស និស្សរណំ
បដាបាតិ ។

[១១៩] កតមេត្វ កិក្ខុវេ រូបំ ។ ចត្តារោ ធម-
មហាភូតា ធម្មត្ថេត្វ មហាភូតាទំ ឧបាទាយរូបំ ។ ឥទំ
វុទ្ធចកំ កិក្ខុវេ រូបំ ។ អាហារសមុទយោ រូបសមុទយោ
អាហារនិរោធគា រូបនិរោធគា អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ
ឧត្តោ រូបនិរោធកាមិធិបដិបទា ។ សេយ្យដីទំ ។ សម្មា-
និដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាទិ ។ យំ រូបំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ
សុខំ សោមទស្សំ អយំ រូបស្ស អស្សាទោ យំ រូបំ
អនិច្ចំ ធុក្ខំ វិចារណាមទន្តំ អយំ រូបស្ស អាទិទំ វេ

វត្ថុសំយុត្ត ធម្មវិចារណសារ ពោធិវិទ្យា ទី ១

ទៅកាន់ចំណង់នៃរូប ។ ដឹងច្បាស់នូវកាន់ចំណង់នៃរូប ដឹងច្បាស់នូវ
ចោលរូបនៃរូប ដឹងច្បាស់នូវការលាស់ចេញនូវរូប ។ ដឹងច្បាស់នូវ
វេទនា ។ ចូរសញ្ញា ។ ចូរសង្ខារទាំងឡាយ ។ ដឹងច្បាស់នូវវិញ្ញាណ
ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើងនៃវិញ្ញាណ ដឹងច្បាស់នូវការលេចនៃវិញ្ញាណ
ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ចំណង់នៃវិញ្ញាណ ។ ដឹងច្បាស់នូវ
កាន់ចំណង់នៃវិញ្ញាណ ដឹងច្បាស់នូវចោលរូបនៃវិញ្ញាណ ដឹងច្បាស់
នូវការលាស់ចេញនូវវិញ្ញាណ ។

[១១៩] ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ ចុះរូប កើតដូចម្តេច ។ មហា-
ភូតរូប៦ និងឧបាទាយរូប (២២) ដែលកាស្រ័យនឹងមហាភូតរូប៦ ។
ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា រូប ។ ការកើតឡើងនៃរូប ព្រោះការ
កើតឡើងនៃអាហារ ការលេចទៅនៃរូប ព្រោះការលេចទៅនៃអាហារ
មគ្គប្រកបដោយឥន្ទ្រ ៨ ដ៏ប្រសើរនេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ចំ-
ណង់នៃរូប ។ មគ្គប្រកបដោយឥន្ទ្រ ៨ កើតដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺសម្មាទំដ្ឋិ
។ បេ ។ សម្មាសមាទិ ។ សេចក្តីសុខនិងសាមាសស្សណា កើត
ឡើងព្រោះកាស្រ័យនូវរូប នេះឈ្មោះថា កាន់ចំណង់នៃរូប ប្រណាមិទ
ទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា នេះឈ្មោះថា ចោលរូបនៃរូប

យោ រូបស្មី ធនុភកវិទយោ ធនុភកឃ្មហាជំ វនំ រូបស្ស
 និរស្សណំ ។ យេ ហំ កេចំ ភិក្ខុវេ សមណា វា
 ព្រាហ្មណា វា ឯវិ រូបំ អភិញ្ញាយ ឯវិ រូបសមុទយំ
 អភិញ្ញាយ ឯវិ រូបនិរោធំ អភិញ្ញាយ ឯវិ រូបនិរោធា-
 នំនិច្ចេនិច្ចំ អភិញ្ញាយ ឯវិ រូបស្ស អស្សាជំ អភិញ្ញាយ
 ឯវិ រូបស្ស ភាធិនំ អភិញ្ញាយ ឯវិ រូបស្ស និស្ស-
 រណំ អភិញ្ញាយ រូបស្ស និព្វិទាយ វិវាទាយ និរោធាយ
 ចនិច្ចាតេ សុប្បដិបន្នា យេ សុប្បដិបន្នា តេ វិស្វស្មី
 ធម្មវិទយេ តាធន្តិ ។ យេ ច តោ កេចំ ភិក្ខុវេ សមណា
 វា ព្រាហ្មណា វា ឯវិ រូបំ អភិញ្ញាយ ឯវិ រូបសមុទយំ
 អភិញ្ញាយ ឯវិ រូបនិរោធំ អភិញ្ញាយ ឯវិ រូបនិរោធា-
 នំនិច្ចេនិច្ចំ អភិញ្ញាយ ឯវិ រូបស្ស អស្សាជំ អភិញ្ញាយ

ការបោះបង់នូវធនុភក ការលះបង់នូវធនុភក ណា ឈ្មោះថា ការ
 លាស់ចេញនូវរូប ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីពិតថា ពួកសមណៈ
 ឬព្រាហ្មណ៍ណាមួយ បានដឹងច្បាស់នូវរូបយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់
 នូវការកើតឡើងនៃរូប យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការលេងនៃរូបយ៉ាង
 នេះ បានដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិការនៃរូបយ៉ាងនេះ បាន
 ដឹងច្បាស់នូវភានិសង្ស លេងរូបយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវពាសលេង
 រូបយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការលាស់ចេញនូវរូបយ៉ាងនេះ ហើយ
 ប្រតិបត្តិ ដើម្បីសេចក្តីឡើយណាយ ដើម្បីការប្រាសចាកគម្រោក ដើម្បី
 សេចក្តីលេងនៃរូប ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាបានប្រតិបត្តិ
 ដោយល្អ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណា ប្រតិបត្តិល្អ ពួកសមណៈឬ
 ព្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះថា បំភាន់ក្នុងធម្មវិន័យនេះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង
 ឡាយ សេចក្តីពិតថា ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណាមួយ បានដឹងច្បាស់
 នូវរូបយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ នូវការកើតឡើងនៃរូបយ៉ាងនេះ បានដឹង
 ច្បាស់នូវការលេងនៃរូបយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិការ
 កាន់ច្រាននៃរូបយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវភានិសង្សលេងរូបយ៉ាងនេះ

រត្នស័យ្យន្ត ឧដ្ឋិមបណ្ណាលក ឆោយវ្តោ បវមោ

ឯវិ រូបស្ស អាទិទវំ អភិញ្ញាយ ឯវិ រូបស្ស ឯស្សវណំ

អភិញ្ញាយ រូបស្ស ឯត្វិទា វិភតា ឯរោតា អនុមាតា

វិមុត្តា តេ សុវិមុត្តា យេ សុវិមុត្តា តេ កោតលំដោ យេ

កោតលំដោ វដ្ឋំ តេសំ នត្ថិ បញ្ញាបនាយ ។

[១២០] កកមា ៦ ភិក្ខុវេ វេទនា ។ ឆយិមេ

ភិក្ខុវេ វេទនាកាយា ធម្មសម្មស្សជា វេទនា ។ បេ ។

មោសម្មស្សជា វេទនា ។ អយំ វុទ្ធិ ភិក្ខុវេ វេទ-

នា ។ ធម្មសម្មនយោ វេទនាសម្មនយោ ធម្ម ឯរោតា

វេទនាឯរោតា អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មក្កោ

រត្នស័យ្យន្ត ឧដ្ឋិមបណ្ណាលក ឆោយវ្តោ ទី ១

បានដឹងច្បាស់នូវពោសរបស់ប្រយោជន៍នេះ បានដឹងច្បាស់នូវការរលាស់

ចេញនូវប្រយោជន៍នេះហើយ ក៏ផុតស្រឡះ ព្រោះឡើយណាស់ ប្រាស

នាករម្រក ព្រោះលេច ព្រោះមិនប្រកាន់យកនូវរូប ពួកសមណៈឬ

ប្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឈ្មោះថាបានផុតស្រឡះដោយល្អ ពួកសមណៈ

ឬប្រាហ្មណ៍ណា បានផុតស្រឡះដោយល្អ ពួកសមណៈ ឬប្រាហ្មណ៍នោះ

ឈ្មោះថា ជាអ្នកមានកិច្ចបានធ្វើហើយ ពួកសមណៈ ឬប្រាហ្មណ៍ណា

មានកិច្ចបានធ្វើហើយ វដ្ឋៈ របស់សមណៈខឹងប្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ក៏

មិនមានជាប្រាកដ ។

[១២០] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះវេទនាភិក្ខុចម្លងចុះ ។ ម្ចាស់

ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកវេទនានេះមាន ៦ យ៉ាងគឺ ធម្មសម្មស្សជាវេទនា ១

។ បេ ។ មោសម្មស្សជាវេទនា ១ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា

វេទនា ។ ការកើតឡើងនៃវេទនា ព្រោះការកើតឡើងនៃផស្សៈ ការ

លេតនៃវេទនា ព្រោះការលេតនៃផស្សៈ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទុត្តរវគ្គោ

វេទនាធិរោគតាមិច្ឆិមជ្ជិមនា ។ សេយ្យមីទំ ។ សម្មាទិដ្ឋិ
 ។ បេ ។ សម្មាសមាទិ ។ យំ វេទនំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ
 សុខំ សោមនស្សំ អយំ វេទនាយ អស្សាទោ យា
 វេទនា អនិច្ចា ទុក្ខា វិបវិណាមនម្មា អយំ វេទនាយ
 អនិច្ចរោ យោ វេទនាយ ធន្តរកវិទយោ ធន្តរកច្ប-
 ហានំ ឥទំ វេទនាយ និស្សរណំ ។ យេ ហិ តេជំ
 ភិក្ខុវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឯវិ វេទនំ
 អភិញ្ញាយ ឯវិ វេទនាសមុទយំ អភិញ្ញាយ ឯវិ វេ-
 ទនាធិរោជំ អភិញ្ញាយ ឯវិ វេទនាធិរោគតាមិច្ឆិមជ្ជិមនំ
 អភិញ្ញាយ ឯវិ វេទនាយ អស្សាទំ អភិញ្ញាយ ឯវិ
 វេទនាយ អនិច្ចរំ អភិញ្ញាយ ឯវិ វេទនាយ និស្សរណំ
 អភិញ្ញាយ វេទនាយ និព្វិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ
 បដិមន្តា តេ សុច្ឆន្ទិមន្តា យេ សុច្ឆន្ទិមន្តា តេ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទុត្តរវគ្គោ

នេះឯង ជាផ្លូវទៅកាន់ចំណេះវិទ្យា ។ មន្តប្រកបដោយអង្គ៨
 កើតឡើង ។ ភិសម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាទិ ។ សេចក្តីសុខ
 និងសោមនស្សណា កើតឡើង ព្រោះការស្រវឹងឡើងវិទ្យា នេះឈ្មោះថា
 កានិសង្សរបស់វេទនា វេទនាណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសភាព
 ប្រែប្រួលទៅជាធម្មតា នេះឈ្មោះថាវោសរបស់វេទនា ការបោះបង់ឡើង
 ធន្តរក ការលះបង់ឡើងធន្តរករបស់វេទនា ណា នេះឈ្មោះថាការលាស់
 ចេញឡើងវិទ្យា ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឯងឡាយ សេចក្តីនឹកថា ពួកសមណៈ
 ឬព្រាហ្មណ៍ណាមួយ បានដឹងច្បាស់ ឡើងវិទ្យាយ៉ាងនេះ បានដឹង
 ច្បាស់ ឡើងការកើតឡើងវិទ្យាយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ ឡើងការលាស់
 វិទ្យាយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ឡើងសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ចំណេះវិទ្យា
 វេទនាយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ឡើងកានិសង្សរបស់វេទនាយ៉ាងនេះ បាន
 ដឹងច្បាស់ឡើងវោសរបស់វេទនា យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ឡើងការលាស់
 ចេញឡើងវិទ្យាយ៉ាងនេះ ហើយប្រតិបត្តិ ដើម្បីសេចក្តីឡើងណាយ
 ដើម្បីការប្រាសចាកកម្រេក ដើម្បីសេចក្តីលេងវិទ្យា ពួកសមណៈឬ
 ព្រាហ្មណ៍ចាំឯងនោះ ឈ្មោះថា បានប្រតិបត្តិដោយល្អ ពួកសមណៈឬ
 ព្រាហ្មណ៍ណា បានប្រតិបត្តិដោយល្អ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ ចាំឯងនោះ

វត្ថុសំយុត្តស្ស ចម្បើមចណ្ណសក ឈោយវត្ថោ បរិមេ

សមស្មី ធម្មវិធាយ កាធន្តិ ។ យេ ច ខោ កេចិ កិក្ខុវេ
សមណាវា ព្រាហ្មណា វា ឯវំ វេទនំ អភិញ្ញាយ ។ បេ ។
វដ្តំ ភេសំ នត្ថំ បញ្ញាបនាយ ។

[១២០] កកមា ច កិក្ខុវេ សញ្ញា ។ ធម៌ខេ
កិក្ខុវេ សញ្ញាកាយា វុបសញ្ញា សន្តសញ្ញា ឥន្ទសញ្ញា
វសសញ្ញា វេដ្ឋសញ្ញា ធម្មសញ្ញា ។ អយំ វុទ្ធកិ
កិក្ខុវេ សញ្ញា ។ ធម្មសមុទយា សញ្ញាសមុទយោ
ធម្មនិរោតា សញ្ញានិរោតា អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិ-
កោ មាត្រា សញ្ញានិរោតកាមិធិបដិបតា ។ សេយ្យ-
ដីនំ ។ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាទិ ។ បេ ។ វដ្តំ
ភេសំ នត្ថំ បញ្ញាបនាយ ។

វត្ថុសំយុត្ត ចម្បើមចណ្ណសកៈ ឈោយវត្ថោ វិ ។

ឈ្មោះចាប៉ែតនៅក្នុងធម្មវិធានេះ ។ ម្ចាស់កិក្ខុចាំឡាយ ក៏ឯពួកសម-
ណៈប្រាហ្មណ៍ណាមួយ បានជំងឺច្បាស់ខ្ញុំវាខាងនោះ ។ បេ ។
វដ្តៈរបស់សមណៈនិងប្រាហ្មណ៍ចាំឯនោះ ក៏មិនមានជាប្រាកដ ។

[១២១] ម្ចាស់កិក្ខុចាំឡាយ ចុះសញ្ញា តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្ចាស់
កិក្ខុចាំឡាយ ពួកសញ្ញានេះមាន ៦ យ៉ាងគឺ ប្រសញ្ញា ១ សទ្ធសញ្ញា ១
ឥន្ទសញ្ញា ១ វេសសញ្ញា ១ វេដ្ឋសញ្ញា ១ ធម្មសញ្ញា ១ ។ ម្ចាស់
កិក្ខុចាំឡាយ នេះហៅថា សញ្ញា ។ ការកើតឡើងនៃសញ្ញា ព្រោះ
ការកើតឡើងនៃវេស្សៈ ការរលកនៃសញ្ញា ព្រោះការរលកនៃវេស្សៈមគ្គ
ប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរនេះឯង ជាសច្ច្តិប្រតិបត្តិទៅកាន់ចំរលក
នៃសញ្ញា ។ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ តើអ្វីខ្លះ ។ និសម្មាទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។
សម្មាសមាទិ ១ ។ បេ ។ វដ្តៈ របស់សមណៈនិងប្រាហ្មណ៍ចាំឯនោះ ក៏មិន
មានជាប្រាកដ ។

[១២២] កតមេ ច ភិក្ខុវេ សង្ខារ ។ ធម៌
 យេ ភិក្ខុវេ ធម្មតាតាយា រូបសញ្ញតនា ។ វេ ។
 ធម្មសញ្ញតនា ។ ឥមេ វុច្ឆន្តិ ភិក្ខុវេ សង្ខារ ។
 ធម្មសមុធយោ សង្ខារសមុធយោ ធម្មនិរោធនា សង្ខា-
 រនិរោធនា អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោ សង្ខា-
 រនិរោធតាមិទិបដិមនា ។ សេយ្យដំនំ ។ សម្មាទិដ្ឋិ
 ។ វេ ។ សម្មាសមាទិ ។ យំ សង្ខារេ បដិច្ច ឧប្បជ្ឈ-
 តិ សុទ្ធំ សោមទស្សំ អយំ សង្ខារនំ អស្សនោ
 យេ សង្ខារ អនិច្ចា ធុត្តា វិចារណាមធម្មា អយំ
 សង្ខារនំ អនិចារោ យោ សង្ខារេសុ ធន្តរកវិ-
 យោ ធន្តរកម្យហានំ វិនិ សង្ខារនំ វិស្សរណំ ។

[១២២] ម្ចាស់ភិក្ខុពុទ្ធារាម ចុះសង្ខារពុទ្ធារាម កើតដូចម្តេច
 ខ្លះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុពុទ្ធារាម ពួកចេតនាខេមាន ៦ ប្រការ គឺ រូបសញ្ញាត-
 នា ១ ។ វេ ។ ធម្មសញ្ញាតនា ១ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុពុទ្ធារាម នេះហៅថា
 សង្ខារ ។ ការកើតឡើងនៃសង្ខារ ព្រោះការកើតឡើងនៃវេស្សៈ ការ
 រលតនៃសង្ខារ ព្រោះការរលតនៃវេស្សៈ មគ្គច្រកបរវាងអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ
 នេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ចំណេះនៃសង្ខារ ។ មគ្គច្រកបរវាង
 អង្គ ៨ កើតដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺសម្មាទិដ្ឋិ ១ ។ វេ ។ សម្មាសមាទិ ១ ។ សេច-
 ក្តីសុខនិងសោមទស្សនា កើតឡើង ព្រោះការស្រវឹងសង្ខារពុទ្ធារាម
 នេះឈ្មោះថា កាន់សង្ខាររបស់សង្ខារពុទ្ធារាម សង្ខារពុទ្ធារាមនាម
 ឡើង ជាទុក្ខ មានសភាពប្រែប្រួលជាធម្មតា នេះឈ្មោះថា តាសរបស់
 សង្ខារពុទ្ធារាម ការបោះបង់នូវធន្តរក ការបោះបង់នូវធន្តរក ក្នុងសង្ខារ
 ពុទ្ធារាមនាម នេះឈ្មោះថា ការរលតរបស់ចេតនាសង្ខារពុទ្ធារាម ។

ឧទ្ទិសយុត្ត មជ្ឈិមបទ្ទន្តសាគរ ធម្មបទ បទ

យេ ហិ កេនិ កិក្ខុវេ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ឯវិ
 សង្ខារេ អភិញ្ញាយ ឯវិ សង្ខារសមុទយេ អភិញ្ញាយ
 ឯវិ សង្ខារនិរោធិ អភិញ្ញាយ ឯវិ សង្ខារនិរោធតា-
 មិធិបដិបទិ អភិញ្ញាយ ។ មេ ។ សង្ខារនិ ធិត្វិធាយ
 វិកតាយ និរោចាយ បដិបទ្ទា តេ សុច្ឆន្ទិបទ្ទា យេ
 សុច្ឆន្ទិបទ្ទា តេ ឥមស្មី ធម្មវិនយេ តាធន្តិ ។ មេ ។
 វដ្តិ តេសំ នត្ថំ ចញ្ញាបទាយ ។

[១២៣] កតមេត្វ កិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ ។ ធម្មមេ

កិក្ខុវេ វិញ្ញាណកាយា ចក្កវិញ្ញាណំ សោតវិញ្ញាណំ
 យានវិញ្ញាណំ ជីវ្ហវិញ្ញាណំ កាយវិញ្ញាណំ មហេ-

ឧទ្ទិសយុត្ត មជ្ឈិមបទ្ទន្តសាគរ ធម្មបទ ទី ១

មាសកិក្ខុតាំងឡាយ សេចក្តីពិតថា ពួកសមណៈ ឬ ព្រាហ្មណ៍ណា
 ធិម្មយ បានដឹងច្បាស់ ឲ្យសង្ខារតាំងឡាយយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់
 ឲ្យការកើតឡើងនៃសង្ខារយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ ឲ្យការរលកនៃសង្ខារ
 យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ឲ្យសេចក្តីប្រតិបត្តិការកាន់ទីលេកនៃសង្ខារតាំង-
 ឡាយយ៉ាងនេះ ។ មេ ។ ហើយប្រតិបត្តិដើម្បីសេចក្តីឡើយណាយ ដើម្បី
 ការប្រាសចាកគម្រោក ដើម្បីសេចក្តីរលកនៃសង្ខារតាំងឡាយ ពួក
 សមណៈ ឬ ព្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាបានប្រតិបត្តិដោយល្អ ពួកសមណៈ
 ឬ ព្រាហ្មណ៍ណាបានប្រតិបត្តិល្អ ពួកសមណៈ ឬ ព្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះ
 ថាបិកនោក្ខន្ធម្មវិនយនេះ ។ មេ ។ ដ្ឋុះ របស់ពួកសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍
 តាំងនោះ ក៏មិនមានជាប្រាកដ ។

[១២៤] មាសកិក្ខុតាំងឡាយ វិញ្ញាណ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ មាស

កិក្ខុតាំងឡាយ ពួកវិញ្ញាណនេះមាន ៦ យ៉ាងគឺ ចក្កវិញ្ញាណ ១ សោត-
 វិញ្ញាណ ១ យានវិញ្ញាណ ១ ជីវ្ហវិញ្ញាណ ១ កាយវិញ្ញាណ ១ មហេ-

វិញ្ញាណំ ។ ឥទ្ធិ វុទ្ធិតិ វិញ្ញាណំ ។ ឆាម្បបសមុទយា
 វិញ្ញាណសមុទយា ឆាម្បបទិរោតា វិញ្ញាណទិរោតា
 អយមេវ អវិយា អដ្ឋង្គិកោ មន្តោ វិញ្ញាណទិរោតា-
 មិទ្ធិមជ្ជិមតា ។ សេយ្យមីទំ ។ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មា-
 សមាទិ ។ យំ វិញ្ញាណំ មជ្ជិមតំ ឧប្បជ្ឈតិ សុទ្ធំ ។ ឆាម-
 ឧស្សំ អយំ វិញ្ញាណស្ស អស្សនោ យំ វិញ្ញាណំ អទិទ្ធំ
 ធុក្កំ វិចារណមទម្មំ អយំ វិញ្ញាណស្ស អាទិទេវ ។ យោ
 វិញ្ញាណស្ស ធុក្កាភវិទយោ ធុក្កាភវេយ្យោ ឥទ្ធិ វិញ្ញា-
 ណស្ស ធុស្សនំ ។ យេ ហិ កេចិ កិក្ខុវេ សមណ
 កំ ព្រាហ្មណ កំ ឯវំ វិញ្ញាណំ អភិក្ខាយ ឯវំ វិញ្ញា-
 ណសមុទយំ អភិក្ខាយ ឯវំ វិញ្ញាណទិរោតំ អភិក្ខា-
 យ ឯវំ វិញ្ញាណទិរោតាមិទ្ធិមជ្ជិមតំ អភិក្ខាយ ឯវំ
 វិញ្ញាណស្ស អស្សនំ អភិក្ខាយ ឯវំ វិញ្ញាណស្ស
 អាទិទំ អភិក្ខាយ ឯវំ វិញ្ញាណស្ស ធុស្សនំ អ-
 ភិក្ខាយ វិញ្ញាណស្ស ធុត្ថិទាយ វិរាគាយ ធុរោតាយ

វិញ្ញាណ ។ ។ ម្ចាស់កិក្ខុបាំងឡាយ នេះហៅថា វិញ្ញាណ ។ ការ
 កើតឡើងនៃវិញ្ញាណ ព្រោះការកើតឡើងនៃឆាមនិងបេ ការរលត់នៃ
 វិញ្ញាណ ព្រោះការរលត់នៃឆាមនិងបេ មន្តប្រកបដោយអង្គ៨ ជ័យស្រី
 នេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិការកាន់ចិលរត់នៃវិញ្ញាណ ។ មន្តប្រកប
 ដោយអង្គ៨ កើតឡើង ។ ភីសម្មាទិដ្ឋិ ។ ។ បេ ។ សម្មាសមាទិ ។ ។
 សេចក្តីសុខនិងសោមមស្សនា កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យវិញ្ញាណនេះ
 ឈ្នះថា កាន់សិទ្ធិរបស់វិញ្ញាណ វិញ្ញាណណា មិនទៀង ជាទុក្ខមាន
 សភាពប្រែប្រួលជាធម្មតា នេះឈ្នះថា ជាសេចក្តីវិញ្ញាណ ការបោះឆ្នោត
 ចង់ឡើងធុក្ក ការលះបង់ឡើងធុក្ក ក្នុងវិញ្ញាណណា នេះឈ្នះថា
 ការរលត់ចេញឡើងវិញ្ញាណ ។ ម្ចាស់កិក្ខុបាំងឡាយ សេចក្តីកើតថា
 ក្នុងសមណៈបុត្រាហ្មណ៍ណា មួយ បានដឹងច្បាស់ ឡើងវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ
 បានដឹងច្បាស់ ឡើងការកើតឡើងនៃវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ ឡើង
 ការរលត់នៃវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ ឡើងសេចក្តីប្រតិបត្តិការកាន់
 ចិលរត់នៃវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ ឡើងកាន់សិទ្ធិរបស់វិញ្ញាណ
 យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ ឡើងជាសេចក្តីវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់
 ឡើងការរលត់ចេញឡើងវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ហើយប្រតិបត្តិ ដើម្បីសេចក្តី
 ឡើងវិញ្ញាណ ដើម្បីការប្រាសចាកគម្រោង ដើម្បីសេចក្តីរលត់នៃវិញ្ញាណ

បដិបទ្ទា តេ សុច្ឆរិយេបទ្ទា យេ សុច្ឆរិយេបទ្ទា តេ ភមស្មី
 ធម្មវិនយេ កាធន្តិ ។ យេ ធន តោ កេនិ ភិក្ខុវេ សមណា
 វា ព្រាហ្មណា វា ឯវិ វិញ្ញាណំ អភិញ្ញាយ ឯវិ វិញ្ញាណា-
 សមុទយំ អភិញ្ញាយ ឯវិ វិញ្ញាណាធិរោជំ អភិញ្ញាយ
 ឯវិ វិញ្ញាណាធិរោធាមិធិបដិបទំ អភិញ្ញាយ ឯវិ វិញ្ញា-
 ណាស្ស អស្សាទំ អភិញ្ញាយ ឯវិ វិញ្ញាណាស្ស អាធិ-
 ទំ អភិញ្ញាយ ឯវិ វិញ្ញាណាស្ស ធិស្សវណំ អភិញ្ញាយ
 វិញ្ញាណាស្ស ធិត្ថំនា វិរាតា ធិរោធា អនុរោធា វិមុត្តា តេ
 សុវិមុត្តា យេ សុវិមុត្តា តេ កេតលិនោ យេ កេត-
 លិនោ វន្តំ តេសំ នត្ថិ ចញ្ញាមនាយ ។ ឯវិ តោ ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុ សាវ្យាណកុសលោ ហោនំ ។

សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឈ្មោះថាបានប្រតិបត្តិល្អ ពួកសមណៈ
 ឬ ព្រាហ្មណ៍ណា បានប្រតិបត្តិល្អ ពួកសមណៈ ឬ ព្រាហ្មណ៍នោះ
 ឈ្មោះថាបិក្ខុនៅក្នុងធម្មវិនយនេះ ។ ខ្ញាលក្ខណ៍ទាំងឡាយ ក៏ពួកសមណៈ
 ឬព្រាហ្មណ៍ ណាមួយ បានដឹងច្បាស់ ខ្សែវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹង
 ច្បាស់ ខ្សែការកើតឡើងនៃវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ ខ្សែការលក់
 នៃវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ ខ្សែសចក្តិប្រតិបត្តិការកាត់ទីលក់
 នៃវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ ខ្សែអាទិសន្ស័យសិវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ
 បានដឹងច្បាស់ ខ្សែទោសរបស់វិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ ខ្សែការ
 រលាស់ចេញនូវវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ហើយក៏ផុតស្រឡះ ព្រោះសេចក្តី
 ឡើយណាយ ព្រោះប្រាសចាកកម្រិត ព្រោះលក់ ព្រោះមិនប្រកាន់
 យកនូវវិញ្ញាណ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាផុតស្រឡះ
 ដោយល្អ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណា បានផុតស្រឡះល្អ ពួក
 សមណៈឬព្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាជាអ្នកមានកិច្ចបានធ្វើហើយ ពួក
 សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណា មានកិច្ចបានធ្វើហើយ ផ្អែកលើសមណៈ
 និងព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ក៏មិនមានជាប្រាកដ ។ ខ្ញាលក្ខណ៍ទាំងឡាយ
 ក៏ពួកអ្នកស្វាសវិក្កន៍ហេតុ ជ័យប្រការ យ៉ាងនេះដែរ ។

(១២២) ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ វិវិទូបបរិក្ខ័ ហោតិ ។
 ៩៨ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ធាតុសោ ឧបបរិក្ខតិ អាយតន-
 សោ ឧបបរិក្ខតិ បដិទូសមុប្បាទសោ ឧបបរិក្ខតិ ។
 ១២៣ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ វិវិទូបបរិក្ខ័ ហោតិ ។ សត្តជ្ជា-
 ធកុសលោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ វិវិទូបបរិក្ខ័ ឥសី ធម្ម-
 វិធមយេ កោតលី វស្សតា ឧត្តមបុរិសោតិ វុទ្ធាតិ ។

(១២៩) សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។ តថាភពោ
 ភិក្ខុវេ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធា រូបស្ស ចិច្ចំនា វិរាតា
 ចិរោតា អនុបាតា វិមុត្តោ សម្មាសម្ពុទ្ធាតិ វិជ្ជ-
 តំ ។ ភិក្ខុចំ ភិក្ខុវេ បញ្ញាវិមុត្តោ រូបស្ស ចិច្ចំនា

(១២២) ខ្ញុំលក់កុំចាំឡាយ ចុះភិក្ខុជាអ្នកពិចារណា ខ្ញុំលក់ណាៈ
 ព្រះប្រការ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ខ្ញុំលក់កុំចាំឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនា
 នេះ ពិចារណាតាមធាតុ ពិចារណាតាមកាយនេះ ពិចារណាតាម
 ចរន្តសមុប្បាទ ។ ខ្ញុំលក់កុំចាំឡាយ ភិក្ខុជាអ្នកពិចារណា ខ្ញុំ
 លក់ណាៈព្រះប្រការ យ៉ាងនេះដែរ ។ ខ្ញុំលក់កុំចាំឡាយ ភិក្ខុជាអ្នក
 ឈ្លាសក្នុងហេតុ ព្រះប្រការ ជាអ្នកពិចារណាខ្ញុំលក់ណាៈ ព្រះប្រការ
 គឺជាគតិយោគីជាអ្នកបុរស មានកិច្ចបានដ៏រឹងមាំ មានព្រហ្មចរិយ-
 ធម៌នៅច្រើនហើយ ក្នុងធម៌និយមនេះ ។

(១២៥) ក្នុងក្រុងសាត្រី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 តាំងឡាយ ព្រះគោតម ជាអហោស្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ផុតស្រឡះហើយ
 ព្រោះនឿយណាយ ព្រោះប្រាសចាកកម្រេក ព្រោះលេក់ ព្រោះចង
 ប្រកាន់យកនូវរូប បានជាហៅថាសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ
 ចំណែកខាងភិក្ខុជាបញ្ញាវិបុល ផុតស្រឡះហើយ ព្រោះនឿយណាយ

វត្ថុសំយុត្តស្ស ឧត្តិបទបណ្ណសកៈ ហោយវិញ្ញា បរិមេ

វិភតា ធិរោតា អនុបាតា វិមុត្តោតិ បញ្ញាវិមុត្តោតិ
វុទ្ធិតិ ។ តថាគតោ កិក្ខុវេ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធា វេន-
ហយ ធិត្ថំនា វិភតា ធិរោតា អនុបាតា វិមុត្តោ សម្មា-
សម្ពុទ្ធាតិ វុទ្ធិតិ ។ កិក្ខុបំ កិក្ខុវេ បញ្ញាវិមុត្តោ វេន-
ហយ ធិត្ថំនា ។ បេ ។ បញ្ញាវិមុត្តោតិ វុទ្ធិតិ ។ តថា-
គតោ កិក្ខុវេ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធា សញ្ញាយ ។
សង្ខារំ ។ វិញ្ញាណស្ស ធិត្ថំនា វិភតា ធិរោតា
អនុបាតា វិមុត្តោ សម្មាសម្ពុទ្ធាតិ វុទ្ធិតិ ។ កិក្ខុបំ
កិក្ខុវេ បញ្ញាវិមុត្តោ វិញ្ញាណស្ស ធិត្ថំនា វិភតា ធិរោ-
តា អនុបាតា វិមុត្តោ បញ្ញាវិមុត្តោតិ វុទ្ធិតិ ។

[១២៦] គគ្រ^(១) កិក្ខុវេ តោ វិសេសោ តោ
អនិច្ចយសោ កំ បាណគរណំ តថាគតស្ស អ-
រហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស បញ្ញាវិមុត្តេន កិក្ខុនាតិ ។

១១. ប. ឧទ្ធរ ។

វត្ថុសំយុត្ត ឧត្តិបទបណ្ណសកៈ ហោយវិញ្ញា ទី ១

ព្រោះប្រាសចាកគម្រេក ព្រោះលេក ព្រោះមិនប្រកាន់យកខ្លួនបេ ហៅ
ថាបញ្ញាវិមុត្ត ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ព្រះតថាគត ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ
ផុតស្រឡះហើយ ព្រោះឡើយណាយ ព្រោះប្រាសចាកគម្រេក ព្រោះ
លេក ព្រោះមិនប្រកាន់យកខ្លួនវេនា បានជាហៅថាសម្មាសម្ពុទ្ធ ។
ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ចំណែកខាងភិក្ខុជាបញ្ញាវិមុត្ត ព្រោះឡើយណាយ
ចាកវេនា ។ បេ ។ ហៅថាបញ្ញាវិមុត្ត ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ព្រះ
តថាគត ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ផុតស្រឡះហើយ ព្រោះឡើយណាយ
ព្រោះប្រាសចាកគម្រេក ព្រោះលេក ព្រោះមិនប្រកាន់យកខ្លួនសញ្ញា ។
ខ្លួនសង្ខារចាំនិទ្យាយ ។ ខ្លួនវិញ្ញាណ បានជាហៅថាសម្មាសម្ពុទ្ធ ។
ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ចំណែកខាងភិក្ខុជាបញ្ញាវិមុត្ត ផុតស្រឡះហើយ
ព្រោះឡើយណាយ ព្រោះប្រាសចាកគម្រេក ព្រោះលេក ព្រោះមិន
ប្រកាន់យកខ្លួនវិញ្ញាណ ហៅថាបញ្ញាវិមុត្ត ។

[១២៦] ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ បណ្ណភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ព្រះតថាគត
ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ មានគុណវិសេសដូចម្តេច មានព្យាយាមលើស-
លុចដូចម្តេច មានហេតុផ្សេងៗដូចម្តេច អំពីភិក្ខុជាបញ្ញាវិមុត្ត ។

ភកវិមុលកា នោ កន្តេ ធម្មា ភកវិនិក្ខតា ភកវិ-
 បដិសរណា សាទុ វត កន្តេ ភកវន្តញ្ញោ បដិភាតុ
 ឯតស្ស កាសិកស្ស អត្តោ ភកវតោ សុត្វា ភិក្ខុ
 ធាវេស្សន្តិកិ ។ តេធម៌ ភិក្ខុវេ សុណាថ សាទុកិ
 មនសិករេថ កាសិស្សមិកិ ។ ឯវិ កន្តេកិ ទោ តេ
 ភិក្ខុ ភកវតោ បទូស្សោសុំ ។ ភកវា ឯតនរេថ
 តថាគតោ ភិក្ខុវេ អរហិ សម្មាសម្ពុទ្ធា អនុប្បន្នស្ស
 មក្ខស្ស ឧប្បាទេតា អសញ្ញាតស្ស មក្ខស្ស សញ្ញា-
 ទេតា អនត្តាតស្ស មក្ខស្ស អត្តាតា មក្ខញ្ញ មក្ខវិទូ
 មក្ខតោវិទោ ។ មក្ខាទុតា ច ភិក្ខុវេ ឯតរហិ សាវកា
 វិហារន្តិ បដ្ឋា សមម្នាគតា ។ អយំ ទោ ភិក្ខុវេ
 វិសេសោ អយំ អធិប្បាយសោ ឥទ្ធិ ធានាការណំ ត-
 ថាកតស្ស អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស បញ្ញាវិមុត្តេន
 ភិក្ខុធាតិ ។

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ធម៌ព័ន្ធខ្យាយរបស់យើងខ្ញុំ មានព្រះមានព្រះ
 ភាគជាប្រធាន មានព្រះមានព្រះភាគជាអ្នកណែនាំ មានព្រះមាន
 ព្រះភាគជាចំរើន បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគទ្រង់
 ព្រះមេត្តាប្រោស បំភ្លឺសច្ចតិរិយកាសិករនេះឲ្យបាន ភិក្ខុព័ន្ធខ្យាយបាន
 ស្តាប់ព្រះមានព្រះភាគហើយ នឹងចាំទុក ។ ម្ចាស់ភិក្ខុព័ន្ធខ្យាយ បើ
 ផ្សំបាន អ្នកព័ន្ធខ្យាយចូរស្តាប់ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យល្អចុះ គឺជាគតនឹង
 សំដែង ។ ភិក្ខុព័ន្ធខ្យាយនោះទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា នៃព្រះមានព្រះភាគ
 ជា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះ
 ថា ម្ចាស់ភិក្ខុព័ន្ធខ្យាយ ព្រះគឺជាគតជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ជាអ្នក
 ញ្ញាតមគ្គដែលមិនចាត់កើត ឲ្យកើតឡើង ពន្យល់មគ្គដែលមិនចាត់ដឹង
 ច្បាស់ឲ្យដឹងច្បាស់ បញ្ជាក់មគ្គដែលមិនចាត់បញ្ចេញ ទ្រង់ដឹងមគ្គ ទ្រង់
 ជ្រាបមគ្គ ឆ្ងាយវិវាទមគ្គ (នឹងមិនមែនមគ្គ) ។ ម្ចាស់ភិក្ខុព័ន្ធខ្យាយ
 ក្នុងកាលឥឡូវនេះ មានពួកសាវ័កអ្នកដើរតាមមគ្គ បានប្រកបតាមជា
 ខាងក្រោយហើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុព័ន្ធខ្យាយ គឺជាគតជាអរហន្តសម្មា-
 សម្ពុទ្ធ មានគុណវិសេសនេះឯង មានព្យាយាមរើសសុបុរេនេះឯង មាន
 ហេតុផ្សេងគ្នានេះឯង អំពីភិក្ខុជាបញ្ញាវិមុត្ត ។

(១២៧) ឯកំ សមយំ កកវា ពាកណសិយំ វិហរតិ
 ឥសិបតនេ មិគឆាយេ ។ តត្រ ទោ កកវា ចញ្ចវត្តិយេ
 ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ។ បេ ។ ឯតនកេន រូបំ ភិក្ខុវេ អ-
 នត្តា ។ រូបញ្ច ហិទំ ភិក្ខុវេ អត្តា អភវិស្ស ន យិទំ រូបំ
 អាតាឆាយ សិវត្តេយ្យ លត្តេន ច រូបេ ឯវំ មេ រូបំ
 ហោតុ ឯវំ មេ រូបំ មា អហោសីតិ ។ យស្មា ច
 ទោ ភិក្ខុវេ រូបំ អនត្តា តស្មា រូបំ អាតាឆាយ សិវត្ត-
 តិ ន ច លត្តតិ រូបេ ឯវំ មេ រូបំ ហោតុ ឯវំ មេ រូបំ
 មា អហោសីតិ ។ វេទនា ភិក្ខុវេ^(១) អនត្តា ។ វេទនា
 ច ហិទំ ភិក្ខុវេ អត្តា អភវិស្ស ន យិទំ វេទនា
 អាតាឆាយ សិវត្តេយ្យ លត្តេន ច វេទនាយ ឯវំ មេ
 វេទនា ហោតុ ឯវំ មេ វេទនា មា អហោសីតិ ។

១ ន. ម. ភិក្ខុជនិ ឃាតា ន វិស្សតិ ។

(១២៧) សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុង
 ឥសិបតនេមិគឆាយវេន ទៀបក្រុងពាកណសិ ។ ក្នុងទីនោះ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ត្រាស់ហៅពួកចក្ខុវិស្វកុ ។ បេ ។ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះ
 ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រមិនមែនជាបេសំខ្លួនទេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ បើប្រទេស ជាបេសំខ្លួន ប្រទេសនឹងមិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បី
 អាតាឆឡើយ បុគ្គលគប្បីបាន (ខ្ញុំអំណាច) ក្នុងប្រថា ប្របេសំ
 ភាគាអញ ចូរជាយ៉ាងនេះចុះ ប្របេសំភាគាអញ កុំទៅជាយ៉ាងនេះ
 ឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រមិនមែនជាបេសំខ្លួន ព្រោះហេតុ
 ណា ព្រោះហេតុនោះ បានជាប្រទេសប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីអាតាឆ បុគ្គល
 មិនបាន (ខ្ញុំអំណាច) ក្នុងប្រថា ប្របេសំភាគាអញ ចូរជាយ៉ាង
 នេះចុះ ប្របេសំភាគាអញ កុំទៅជាយ៉ាងនេះឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ វេទនាមិនមែនជាបេសំខ្លួនទេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បើ
 វេទនានេះជាបេសំខ្លួន វេទនានេះ នឹងមិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីអាតាឆឡើយ
 បុគ្គលគប្បីបាន (ខ្ញុំអំណាច) ក្នុងវេទនាថា វេទនាបេសំភាគាអញ
 ចូរជាយ៉ាងនេះចុះ វេទនាបេសំភាគាអញ កុំទៅជាយ៉ាងនេះឡើយ ។

យស្មា ច ទោ ភិក្ខុវេ វេទនា អនត្តា តស្មា វេទនា អា-
 កាតាយ សំវត្ថុតិ ឧ ច លត្ថតិ វេទនាយ ឯវំ មេ វេទនា
 ហោតុ ឯវំ មេ វេទនា មា អហោស័តិ ។ សញ្ញា ភិក្ខុវេ
 អនត្តា ។ សង្ខារ ភិក្ខុវេ អនត្តា ។ សង្ខារ ច ឃំទំ
 ភិក្ខុវេ អត្តា អភវិស្ស័សុ ឧ ឃំទំ សង្ខារ អាតាបាយ
 សំវត្ថេយ្យំ លក្ខេជ ច សង្ខារេសុ ឯវំ មេ សង្ខារ ហោន្តិ
 ឯវំ មេ សង្ខារ មា អហោស្មន្តិ ។ យស្មា ច ទោ ភិក្ខុវេ
 សង្ខារ អនត្តា តស្មា សង្ខារ អាតាបាយ សំវត្ថុតិ
 ឧ ច លត្ថតិ សង្ខារេសុ ឯវំ មេ សង្ខារ ហោន្តិ ឯវំ
 មេ សង្ខារ មា អហោស្មន្តិ ។ វិញ្ញាណំ ភិក្ខុវេ អនត្តា ។

មា ភិក្ខុតំឡាយ វេទនា មិនមែនជាបេស្មន្ត ព្រោះហេតុណា
 ព្រោះហេតុនោះ បានជាវេទនាបេស្មន្តប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីភាព បុគ្គល
 មិនបាន (ឧវមណាច) ក្នុងវេទនាថា វេទនាបេស្មន្តអញ ចូរជាយ៉ាង
 នេះចុះ វេទនាបេស្មន្តអញ កុំទៅជាយ៉ាងនេះឡើយ ។ មា ភិក្ខុតំឡាយ
 សញ្ញាមិនមែនជាបេស្មន្តទេ ។ មា ភិក្ខុតំឡាយ សង្ខារ
 តំឡាយមិនមែនជាបេស្មន្តទេ ។ មា ភិក្ខុតំឡាយ បើសង្ខារ
 នេះជាបេស្មន្ត សង្ខារនេះ គឺនឹងមិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីភាពឡើយ
 បុគ្គលម្នាក់ (ឧវមណាច) ក្នុងសង្ខារតំឡាយថា សង្ខារតំឡាយ
 បេស្មន្តអញ ចូរជាយ៉ាងនេះចុះ សង្ខារតំឡាយបេស្មន្ត
 អញ កុំទៅជាយ៉ាងនេះឡើយ ។ មា ភិក្ខុតំឡាយ សង្ខារ
 តំឡាយ មិនមែនជាបេស្មន្ត ព្រោះហេតុណា ព្រោះហេតុនោះ
 បានជាសង្ខារតំឡាយ បេស្មន្តប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីភាព បុគ្គលមិនបាន
 (ឧវមណាច) ក្នុងសង្ខារតំឡាយថា សង្ខារតំឡាយបេស្មន្តអញ
 ចូរជាយ៉ាងនេះចុះ សង្ខារតំឡាយបេស្មន្តអញ កុំទៅជាយ៉ាង
 នេះឡើយ ។ មា ភិក្ខុតំឡាយ វិញ្ញាណមិនមែនជាបេស្មន្តទេ ។

ឧទ្ទិសយុទ្ធស្វ មន្ត្រីចរិតសាសនា ឆោយវិទ្យា ធម៌មា

វិញ្ញាណញ ហំនិ ភិក្ខុវេ អត្តា អភវិស្ស ទ យំនិ
 វិញ្ញាណំ អាតោយ សំវត្ថេយ្យ លក្ខេម ទ វិញ្ញាណ
 ឯវំ មេ វិញ្ញាណំ ហោតុ ឯវំ មេ វិញ្ញាណំ មា អហោ-
 សីតិ ។ យស្មា ទ ហោ ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ អនត្តា ភស្មា
 វិញ្ញាណំ អាតោយ សំវត្ថុតិ ទ ទ លក្ខតិ វិញ្ញាណ
 ឯវំ មេ វិញ្ញាណំ ហោតុ ឯវំ មេ វិញ្ញាណំ មា អហោ-
 សីតិ ។

[១៦៨] តំ កំ មញ្ញាម ភិក្ខុវេ រូបំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ
 វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្ត្ថេ ។ យំ ចនាទិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុទ្ធំ
 វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្ត្ថេ ។ យំ ចនាទិច្ចំ ទុក្ខំ វិចារណមន្តិ
 កល្យំ ទុ តំ សមុបស្ស្រិតំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ
 ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ ខោ ហេតិ កន្ត្ថេ ។ វេទនា ។

ឧទ្ទិសយុទ្ធវ មន្ត្រីចរិតសាសនា ឆោយវិទ្យា ធម៌មា

មាសក្កុតំនិច្ចាយ ចេវិញ្ញាណនេ ជាបស្ច័ន វិញ្ញាណនេនិ
 មិនប្រព្រឹត្តោ ដើម្បីភាពឡើយ បុគ្គលមិច្ឆា (ឧវកំណាច)
 ក្នុងវិញ្ញាណថា វិញ្ញាណរបស់ភាគាញ ចូរជាយ៉ាងនេះចុះ វិញ្ញាណ
 របស់ភាគាញ កុំទៅជាយ៉ាងនេះឡើយ ។ មាសក្កុតំនិច្ចាយ វិញ្ញាណ
 មិនបែងជាបស្ច័ន ព្រោះហេតុណា ព្រោះហេតុនោះ បានជាវិញ្ញាណ
 ចេតនាប្រព្រឹត្តោ ដើម្បីភាព បុគ្គលមិនបាន (ឧវកំណាច) ក្នុង
 វិញ្ញាណថា វិញ្ញាណរបស់ភាគាញ ចូរជាយ៉ាងនេះចុះ វិញ្ញាណរបស់
 ភាគាញ កុំទៅជាយ៉ាងនេះឡើយ ។

[១៦៩] មាសក្កុតំនិច្ចាយ អ្នកតំនិច្ចាយសំគាល់ហេតុនោះ
 ដូចម្តេច ប្រឡើង ឬមិនឡើង ។ មិនឡើង ព្រោះក្នុង ។ ចុះបណ្តា
 មិនឡើង ប្រឡើងទុក្ខ ឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រោះក្នុង ។ ចុះបណ្តា
 មិនឡើង ជាទុក្ខ ទានសេចក្តីប្រែប្រួលជាច្រើន អ្នកតំនិច្ចាយ គួរ
 យល់ឃើញដូច្នេះថា កុំរបស់ភាគាញ កុំជាញ កុំជាខ្លួនរបស់
 ភាគាញដែរ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនេះ ព្រោះក្នុង ។ វេទនា ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយសូ ១ទូរវគ្គោ

សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ ឯទ្ធិំ វា អធិទ្ធិំ វាតិ ។
 អធិទ្ធិំ កន្ថេ ។ យំ បដាធិទ្ធិំ ទុក្ខំ វា តំ សុទ្ធិំ វាតិ ។
 ទុក្ខំ កន្ថេ ។ យំ បដាធិទ្ធិំ ទុក្ខំ វិបរិណាមជ្ឈំ កលំ
 ទុំ តំ សមនុបស្សិតុំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ
 មេ អត្តា ។ ឆោ ហេតិ កន្ថេ ។

(១២៨) តស្មាតិហ ភិក្ខុវេ យំ កិញ្ចំ រូបំ អ-
 តីតាបាគតប្បច្ចប្បន្នំ អជ្ឈតិ វា នហិទ្ធា វា ទិណ្ឌវិ-
 កំ វា សុទ្ធិមំ វា ហិរិ វា បណីតិ វា យំ ទូរេ សន្តិ-
 កេ វា សង្ខំ រូបំ នេតិ មម នេសោហមស្មំ ន មេ-
 សោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយេ នដ្ឋតំ ។
 យា កាធិ វេននា អតីតាបាគតប្បច្ចប្បន្នា ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ១ទូរវគ្គោ

សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណទៀង ឬមិនទៀង ។ មិន
 ទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះវិញ្ញាណណា មិនទៀង វិញ្ញាណនោះជា
 ទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ ចុះវិញ្ញាណណា ដែលមិនទៀង
 ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា អ្នកទាំងឡាយត្រូវយល់ឃើញ
 ទូរវិញ្ញាណនោះថា ខ្ចីរបស់ភក្តាអញ ខ្ចីជាអញ ខ្ចីជាខ្លួនរបស់
 ភក្តាអញដែរឬ ។ មិនត្រូវយល់ឃើញយ៉ាងនេះទេ ព្រះអង្គ ។

(១២៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ បុរាណ
 និមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជាភាគក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី គ្រាត-
 គ្រាតក្តី ល្អិតក្តី ហេតុជាបក្តី ទុក្ខមក្តី ឬបុរាណ ដែលមានក្នុងវិជ្ជាយ
 ក្តី មានក្នុងវិជ្ជិតក្តី ប្រទាំងអស់នោះ គ្រាន់តែជាប្រចាំណោះ ឬត្រូវ
 ត្រូវឃើញដូច្នេះខ្ចី ដោយបញ្ញាជ្រៅបំផុតតាមពិតយ៉ាងនេះថា ខ្ចីមិនមែន
 របស់ភក្តាអញ ខ្ចីមិនមែនជាអញ ខ្ចីមិនមែនជាខ្លួនរបស់ភក្តាអញ
 ឡើយ ។ វេទនាណនិមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ។ បេ ។

រទ្ធសំយង្គ បង្ខំបណ្ណសារ ហោយវត្តា បរិហេ

យា ទ្វារ សន្តិកោ វា សព្វា ទេវតា ទេតិ មម ទេសោ-
 ហមស្មិ ទ មេសោ អត្តាតិ វិវាមេតិ យជាភូតំ សម្មប្ប-
 ញាយ ទដ្ឋង្គំ ។ យា កាចំ សញ្ញា ។ យេ កោចំ
 សង្ខារ អតីតាបាតតប្បទុប្បន្នា ។ បេ ។ យេ ទ្វារ
 សន្តិកោ វា សព្វា សង្ខារ ទេតិ មម ទេសោហមស្មិ
 ទ មេសោ អត្តាតិ វិវាមេតិ យជាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ
 ទដ្ឋង្គំ ។ យំ កំព្វំ វិញ្ញាណំ អតីតាបាតតប្បទុប្បន្នំ
 អដ្ឋង្គំ វា ពហិទ្ធា វា ទុដ្ឋារិកំ វា សុទ្ធិមំ វា ហិទំ វា
 ចណីតំ វា យំ ទ្វារ សន្តិកោ វា សព្វំ វិញ្ញាណំ
 ទេតិ មម ទេសោហមស្មិ ទ មេសោ អត្តាតិ វិវាមេតិ
 យជាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋង្គំ ។

រទ្ធសំយង្គ បង្ខំបណ្ណសារ ហោយវត្តា ១

ប្រវេណាមួយ ដែលមានក្នុងវិជ្ជាយក្តី មានក្នុងវិជ្ជិតក្តី វេទនាទាំងអស់
 នោះ គ្រាន់តែជាវេទនាប៉ុណ្ណោះ បុគ្គលគួរឃើញខ្ញុំវេទនាខ្ញុំដោយបញ្ញា
 ដ៏ប្រពៃតាមពិតយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់ភាគាអញ ខ្ញុំមិនមែនជា
 អញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនរបស់ភាគាអញឡើយ ។ សញ្ញាណាទីមួយ ។
 សង្ខារទាំងឡាយណាទីមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ។ បេ ។
 ដែលមានក្នុងវិជ្ជាយក្តី មានក្នុងវិជ្ជិតក្តី សង្ខារទាំងអស់នោះ គ្រាន់តែ
 ជាសង្ខារប៉ុណ្ណោះ បុគ្គលគួរឃើញខ្ញុំសង្ខារខ្ញុំដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃតាម
 ពិតយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់ភាគាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិន
 មែនជាខ្លួនរបស់ភាគាអញឡើយ ។ វិញ្ញាណាណាទីមួយ ជាអតីត អនា-
 គត បច្ចុប្បន្ន ជាមានក្នុងក្តី មានក្រៅក្តី គ្រាន់តែក្តី ល្អិតក្តី ថោក
 ទាបក្តី ទុក្ខក្តី ដែលមានក្នុងវិជ្ជាយក្តី មានក្នុងវិជ្ជិតក្តី វិញ្ញាណ
 ទាំងអស់នោះ គ្រាន់តែជាវិញ្ញាណប៉ុណ្ណោះ បុគ្គលគួរឃើញខ្ញុំវិញ្ញាណ
 ខ្ញុំ ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃតាមពិតយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់ភាគាអញ
 ខ្ញុំមិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនរបស់ភាគាអញឡើយ ។

សុត្តន្តបិដក សម្មាសម្ពុទ្ធសិក្ខាបិដក

[១៣០] ឯវិ បស្សី កិក្ខុវេ សុត្តន្ត អរិយស្មារតីកា
 រូបស្មិច្ចំ ចិច្ចន្ទតិ វេទនាយចិ ចិច្ចន្ទតិ សញ្ញាយចិ
 ចិច្ចន្ទតិ សង្ខារេសុចិ ចិច្ចន្ទតិ វិញ្ញាណស្មិច្ចំ ចិច្ចន្ទតិ
 ចិច្ចន្ទំ វិជ្ជតិ វិភកា វិមុត្តតិ ។ វិមុត្តស្មី វិមុត្តមិតិ ញាណំ
 ហោតិ ។ មីណា ជាតិ វិសិកំ ព្រហ្មជរិយំ កាតំ កា-
 ណិយំ នាបរិ សុត្តន្តាយាតិ បដិច្ចាតិ ។ សធម្មោច
 កកា ។ អត្តមនា បញ្ចវគ្គិយា កិក្ខុ កកាវតោ កាសិកំ
 អភិទន្ធិ ។ សមស្មិញ បទ វេយ្យាករណស្មី កញ្ញមាទេ
 បញ្ចវគ្គិយាចិ កិក្ខុចំ អនុបាធាយ អាសវេហំ ចិត្តាចិ
 វិមុត្តិសូតិ ។

[១៣១] ឯកំ សមយំ កកា វេសាលិយំ វិហា-
 រតិ មហាវេទ ក្យជាតាវសាលាយំ ។ អនេហា មហាលិ-
 លីច្ឆរិ យេន កកា តេនុបសង្កមិ ។ បេ ។ ឯក-
 មន្តំ ចិត្តិយោ ទោ មហាលិ លីច្ឆរិ កកាវន្តំ ឯកនេហេច

សុត្តន្តបិដក សម្មាសម្ពុទ្ធសិក្ខាបិដក

[១៣០] ម្ចាស់ក៏ត្រូវចាំឱ្យយ អរិយសាវ័កជាអ្នកចេះដឹង កាល
 បើបានឃើញយ៉ាងនេះ រមែងឡើយណាយក្នុងប្រជន ឡើយណាយ
 ក្នុងវេទនាផង ឡើយណាយក្នុងសញ្ញាផង ឡើយណាយក្នុងសង្ខារចាំផង-
 ឡាយផង ឡើយណាយក្នុងវិញ្ញាណផង កាលបើឡើយណាយ រមែង
 ប្រាសចាកកម្រេក តែងផុតស្រឡះ ព្រោះប្រាសចាកកម្រេក ។ កាល
 បើចិត្តផុតស្រឡះហើយ ប្រាថ្នាកំរើកឡើងថា ចិត្តផុតស្រឡះហើយ ។
 ព្រះអរិយសាវ័កនោះដឹងច្បាស់ថា ជាតិក៏សំហើយ ព្រហ្មជរិយធម៌ អាក្ខ
 អញ្ញបាននៅប្រាហ័យ សោធនសក្ខីក៏បាននៅប្រាហ័យ មគ្គ-
 ការនាគិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោធនសក្ខីក៏បានទៀត មិនមានឡើយ ។
 លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ប្រាសកាលនោះហើយ ។ ពួកបញ្ចវគ្គិយភិក្ខុ
 ក៏នាញចិត្ត ត្រេកអរចំពោះកាលនៃព្រះមានព្រះភាគ ។ កាលដែល
 ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រាសវេយ្យាករណ៍នោះហើយ ចិត្តរបស់បញ្ច-
 វគ្គិយភិក្ខុ ក៏ផុតស្រឡះចាកកាលចាំឱ្យយ ព្រោះមិនប្រកាន់ ។

[១៣១] សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់នឹងនៅក្នុង
 ក្យជាតាវសាលា នាមហាវេទ ទៀបត្រង់វេសាលី ។ គ្រានោះឯង
 ស្តេចលីច្ឆរិឈ្មោះមហាលិ ចូលទៅកាលព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ លុះ
 មហាលិលីច្ឆរិ គង់ក្នុងទីសមគួរហើយ ទើបប្រាថ្នាចូលព្រះមានព្រះភាគ

វត្ថុសំយុត្ត ធម្មិមបណ្ណសកៈ ឈោយវិញ្ញា បរិមោ

ប្រណោ កាត្ថ កស្សោ ឯវណ្ណា ឆត្ថ ហេតុ ឆត្ថ
 បទ្ទាយា សត្តានំ សង្កិលសាយ អហេតុ អប្បទ្ទាយា
 សត្តា សង្កិលស្សន្តិ ឆត្ថ ហេតុ ឆត្ថ បទ្ទាយា សត្តានំ
 វិសុទ្ធិយា អហេតុ អប្បទ្ទាយា សត្តា វិសុទ្ធិន្តិ ឆត្ថ
 កកា កាមាហាតិ ។ អត្ថ មហាសិ ហេតុ អត្ថ បទ្ទាយា
 សត្តានំ សង្កិលសាយ សហេតុ សប្បទ្ទាយា សត្តា
 សង្កិលស្សន្តិ អត្ថ មហាសិ ហេតុ អត្ថ បទ្ទាយា សត្តានំ
 វិសុទ្ធិយា សហេតុ សប្បទ្ទាយា សត្តា វិសុទ្ធិន្តិ ។
 កកាមោ បទ កាត្ថ ហេតុ កកាមោ បទ្ទាយា សត្តានំ
 សង្កិលសាយ កាត្ថ សហេតុ សប្បទ្ទាយា សត្តា
 សង្កិលស្សន្តិ ។ រូបញ្ច ហិមំ មហាសិ ឯកាត្ថធុត្ថិ
 អកវិស្ស ធុត្ថាធុបត្ថំ ធុត្ថាវក្កន្តិ អធុត្ថន្តិ សុខេន

វត្ថុសំយុត្ត ធម្មិមបណ្ណសកៈ ឈោយវិញ្ញា វិ ១

យ៉ាងនេះថា បព៌ត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ត្រូវឆ្ពោះប្រណោកស្សបទានភោគ
 ភាគយ៉ាងនេះថា ហេតុធម្មច្ច័យ ដែលនាំឱ្យសត្វតាំងឡាយសៅហ្មង
 មិនមានឡើយ សត្វតាំងឡាយមិនមានហេតុ មិនមានច្ច័យ នាំឱ្យសៅ
 ហ្មងទេ តាំងហេតុធម្មច្ច័យ ដែលនាំឱ្យសត្វតាំងឡាយបរិសុទ្ធ ក៏មិន
 មាន សត្វតាំងឡាយមិនមានហេតុ មិនមានច្ច័យ នាំឱ្យបរិសុទ្ធឡើយ
 ចុះក្នុងរឿងនេះ ព្រះមាតាព្រះកោត ព្រង់ត្រាស់ដូចម្តេច ។ ម្ចាស់មហាសិ
 ហេតុ ធម្មច្ច័យដែលនាំឱ្យសត្វតាំងឡាយសៅហ្មងតែងមាន សត្វតាំង
 ឡាយ សុទ្ធតែមានហេតុមានច្ច័យនាំឱ្យសៅហ្មង ម្ចាស់មហាសិ ហេតុធម្ម
 ច្ច័យ ដែលនាំសត្វតាំងឡាយឱ្យបរិសុទ្ធបាន សត្វតាំងឡាយមានហេតុ
 មានច្ច័យនាំឱ្យបរិសុទ្ធស្អាតបាន ។ បព៌ត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះហេតុ
 ដូចម្តេច ច្ច័យដូចម្តេច ដែលនាំឱ្យសត្វតាំងឡាយសៅហ្មង ចុះសត្វ
 តាំងឡាយ មានហេតុ មានច្ច័យ នាំឱ្យសៅហ្មង ដោយប្រការដូច
 ម្តេច ។ ម្ចាស់មហាសិ រូបនេះ មានទុក្ខក្រម្រើក មានទុក្ខជាប់រាម
 មានទុក្ខគ្របសង្កត់ មិនទាន់បានសេចក្តីសុខ មកគ្របដណ្តប់ទៅឡើយ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

ន យំនិ សត្តា រូបស្មី សារជ្ជយ្យំ ។ យស្មា ន ទោ
 មហាលំ រូបំ សុទ្ធំ សុទ្ធានុបតិកំ សុទ្ធាវក្កន្តំ អនវក្កន្តំ
 ទុក្ខេន កស្មា សត្តា រូបស្មី សារជ្ជន្តំ សារកា សញ្ញជ្ជន្តំ
 សញ្ញាកា សង្ខិលស្សន្តំ ។ អយំមិ ទោ មហាលំ ហេតុ
 អយំ បទ្ទយោ សត្តានំ សង្ខិលសាយ ។ ឯវិមិ សហេតុ
 សប្បទ្ទយា សត្តា សង្ខិលស្សន្តំ ។ វេទនា ន ហំនិ ម-
 ហាលំ ឯកទ្គទុក្ខា អភវិស្ស ទុក្ខាទុបតិកា ទុក្ខាវក្កន្តា
 អនវក្កន្តា សុខេន ន យំនិ សត្តា វេទនាយ សា-
 រជ្ជយ្យំ ។ យស្មា ន ទោ មហាលំ វេទនា សុទ្ធា សុទ្ធា-
 នុបតិកា សុទ្ធាវក្កន្តា អនវក្កន្តា ទុក្ខេន កស្មា សត្តា
 វេទនាយ សារជ្ជន្តំ សារកា សញ្ញជ្ជន្តំ សញ្ញាកា សង្ខិ-
 លស្សន្តំ ។ អយំមិ ទោ មហាលំ ហេតុ អយំ បទ្ទយោ
 សត្តានំ សង្ខិលសាយ ។ ឯវិមិ សហេតុ សប្បទ្ទយា
 សត្តា សង្ខិលស្សន្តំ ។ សញ្ញា ន ហំនិ មហាលំ ។
 សត្វា ក ន ហំនិ មហាលំ ឯកទ្គទុក្ខា អភវិស្ស

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

ជាប្រវេណីសត្វមិនគួរត្រេកអរ ។ ម្ចាស់មហាលី តែប្រទេសជាសុខ
 មានសុខជាប់កាម មានសុខគ្របដណ្តប់ មិនទាន់មានទុក្ខគ្របសង្កត់នៅ
 ឡើយ ព្រោះហេតុណា ព្រោះហេតុនោះ ពួកសត្វវេចន៍ត្រេកអរ ក្នុង
 រូប ព្រោះវាមានសេចក្តីត្រេកអរ បានជាជាប់ចំពាក់ ព្រោះមានការជាប់
 ចំពាក់ បានជាសៅហ្មង ។ ម្ចាស់មហាលី នេះឯងជាហេតុ នេះឯង
 ជាបច្ច័យ ដែលនាំឱ្យសត្វទាំងឡាយសៅហ្មង ។ សត្វទាំងឡាយមាន
 ហេតុ មានបច្ច័យនាំឱ្យសៅហ្មង យ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់មហាលី វេទនា
 នេះ មានទុក្ខតែម្យ៉ាង មានទុក្ខជាប់កាម នាំទុក្ខគ្របសង្កត់ មិន
 ទាន់មានសុខគ្របដណ្តប់នៅឡើយ ជាវេទនាដែលសត្វទាំងឡាយមិនគួរ
 ត្រេកអរ ។ ម្ចាស់មហាលី តែវេទនានេះជាសុខ មានសុខជាប់
 កាម មានសុខគ្របដណ្តប់ មិនទាន់មានទុក្ខគ្របសង្កត់នៅឡើយ
 ព្រោះហេតុណា ព្រោះហេតុនោះ សត្វទាំងឡាយវេចន៍ត្រេកអរក្នុង
 វេទនា ព្រោះវាមានសេចក្តីត្រេកអរ បានជាជាប់ចំពាក់ ព្រោះមានការជាប់
 ចំពាក់បានជាសៅហ្មង ។ ម្ចាស់មហាលី នេះឯងជាហេតុ នេះឯងជា
 បច្ច័យដែលនាំឱ្យសត្វទាំងឡាយសៅហ្មង ។ សត្វទាំងឡាយមានហេតុ
 មានបច្ច័យនាំឱ្យសៅហ្មង យ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់មហាលី សញ្ញា
 នេះ ។ ម្ចាស់មហាលី សត្វទាំងឡាយនេះ មានទុក្ខតែម្យ៉ាង

ខន្ធសំយុត្ត ចង្សីមបណ្ណសកៈ ឧបាយវិជ្ជា ចបហេ

ទុក្ខាទុបតិកា ទុក្ខាវក្កន្តា អនវក្កន្តា សុខេន ន
 យំនំ សត្តា សង្ខារេសុ សារដ្ឋេយ្យំ ។ យស្មា ច ខោ
 មហាលំ សង្ខារំ សុខា សុខាទុបតិកា សុខាវក្កន្តា
 អនវក្កន្តា ទុក្ខេន ភស្មា សត្តា សង្ខារេសុ សារដ្ឋន្តិ
 សារកា សញ្ញដ្ឋន្តិ សញ្ញាតា សន្តិលំស្សន្តិ ។ អ-
 យំមិ ខោ មហាលំ ហេតុ អយំ បទ្ធមោ សត្តានំ
 សន្តិលេសាយ ។ ឯវិមិ សហេតុ សប្បទ្ធមោ សត្តា
 សន្តិលំស្សន្តិ ។ វិញ្ញាណត្វា ហំនំ មហាលំ ឯកន្ត-
 ទុក្ខំ អភវិស្មំ ទុក្ខាទុបតិកំ ទុក្ខាវក្កន្តំ អនវក្កន្តំ
 សុខេន ន យំនំ សត្តា វិញ្ញាណស្មី សារដ្ឋេយ្យំ ។
 យស្មា ច ខោ មហាលំ វិញ្ញាណំ សុខំ សុខា-
 ទុបតិកំ សុខាវក្កន្តំ អនវក្កន្តំ ទុក្ខេន ភស្មា

ខន្ធសំយុត្ត ចង្សីមបណ្ណសកៈ ឧបាយវិជ្ជា ទី ១

មានទុក្ខជាប់តាម មានទុក្ខគ្របសង្កត់ មិនទាន់មានសេចក្តីសុខមកគ្រប
 ផ្សព្វផ្សាយនៅឡើយ ជាសង្ខារដែលសត្វទាំងឡាយ មិនគួរត្រេកអរទេ ។
 ម្ចាស់មហាលំ តែសង្ខារទាំងឡាយនេះ ជាសុខ មានសុខជាប់តាម
 មានសុខគ្របផ្សព្វផ្សាយ មិនទាន់មានទុក្ខមកគ្របសង្កត់នៅឡើយ ព្រោះ
 ហេតុណា ព្រោះហេតុនោះ សត្វទាំងឡាយ តែងត្រេកអរក្នុងសង្ខារ
 ទាំងឡាយ ព្រោះតែមានសេចក្តីត្រេកអរ បានជាជាប់ចំពាក់ ព្រោះ
 មានការជាប់ចំពាក់ បានជាសៅហ្មង ។ ម្ចាស់មហាលំ នេះឯងជា
 ហេតុ នេះឯងជាច្រើន ដែលនាំឲ្យសត្វទាំងឡាយសៅហ្មង ។ សត្វ
 ទាំងឡាយ មានហេតុ មានច្រើននាំឲ្យសៅហ្មង យ៉ាងនេះឯង ។
 ម្ចាស់មហាលំ វិញ្ញាណនេះ មានទុក្ខតែម្យ៉ាង មានទុក្ខជាប់តាម មាន
 ទុក្ខគ្របសង្កត់ មិនទាន់មានសេចក្តីសុខមកគ្របផ្សព្វផ្សាយនៅឡើយ ជា
 វិញ្ញាណដែលសត្វទាំងឡាយមិនគួរត្រេកអរទេ ។ ម្ចាស់មហាលំ តែ
 វិញ្ញាណនេះជាសុខ មានសុខជាប់តាម មានសុខគ្របផ្សព្វផ្សាយ មិន
 ទាន់មានទុក្ខមកគ្របសង្កត់នៅឡើយ ព្រោះហេតុណា ព្រោះហេតុនោះ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

សត្វា វិញ្ញាណស្មី សាវដ្ឋន្តិ សាវកា សញ្ញដ្ឋន្តិ សញ្ញា-
កា សង្កលិស្សន្តិ ។ អយំចិ ទោ មហាលំ ហេតុ អយំ
បច្ចយោ សត្វានំ សង្កលេសាយ ។ ឯវិចិ សហេតុ
សច្ចប្បយោ សត្វា សង្កលិស្សន្តិតិ ។

[១៣៦] កកមោ បទ ភន្តេ ហេតុ កកមោ
បច្ចយោ សត្វានំ វិសុទ្ធិយោ កកមិ សហេតុ សច្ចប្បយោ
សត្វា វិសុទ្ធិន្តិតិ ។ រូបញ្ច ហិទំ មហាលំ ឯកន្តសុទ្ធំ
អភវិស្ស សុចាទុបតិកំ សុចាវក្កន្តំ អនវក្កន្តំ ទុក្ខទ
ន យិទំ សត្វា រូបស្មី ចិត្តន្តិយ្យំ ។ យស្មា ន ទោ
មហាលំ រូបំ ទុក្ខំ ទុក្ខាទុបតិកំ ទុក្ខាវក្កន្តំ អនវក្កន្តំ
សុទេន ភស្មា សត្វា រូបស្មី ចិត្តន្តិ ចិត្តន្តិ វិដ្ឋន្តិ
វិរាគា វិសុទ្ធិន្តិ ។ អយំចិ ទោ មហាលំ ហេតុ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

សត្វតាំងឡាយ វេមន៍ត្រេកអរក្នុងវិញ្ញាណ ព្រោះតែមានសេចក្តីត្រេក-
អរ បានជាដាច់ចំពាក់ ព្រោះមានការដាច់ចំពាក់ បានជាសៅហ្មង ។
ម្ចាស់មហាលំ នេះឯងជាហេតុ នេះឯងជាច្ច័យ ដែលនាំឲ្យសត្វតាំង
ឡាយសៅហ្មង ។ សត្វតាំងឡាយ មានហេតុមានច្ច័យ នាំឲ្យសៅហ្មង
យ៉ាងនេះឯង ។

[១៣៦] បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះហេតុដូចម្តេច ច្ច័យដូច
ម្តេច ដែលនាំឲ្យសត្វតាំងឡាយបរិសុទ្ធ ចុះសត្វតាំងឡាយមានហេតុ
មានច្ច័យនាំឲ្យបរិសុទ្ធ ដោយប្រការដូចម្តេច ។ ម្ចាស់មហាលំ រូប
នេះ មានសេចក្តីសុខតែច្បាំង មានសុខជាប់ភាម មានសុខគ្រប
ដណ្តប់ មិនទាន់មានទុក្ខមកគ្របសង្កត់នៅឡើយ ជាប្រយោជន៍សត្វតាំង
ឡាយ មិនគួរឡើយណាយទេ ។ ម្ចាស់មហាលំ តែចុះនេះជាទុក្ខ មាន
ទុក្ខជាប់ភាម មានទុក្ខគ្របសង្កត់ មិនទាន់មានសុខមកគ្របដណ្តប់នៅ
ឡើយ ព្រោះហេតុណា ព្រោះហេតុនោះ សត្វតាំងឡាយវេមន៍ឡើយ
ណាយ ក្នុងរូប កាលបើឡើយណាយហើយ ក៏ប្រាសចាកនាម្រក
ព្រោះប្រាសចាកនាម្រក ទើបបរិសុទ្ធ ។ ម្ចាស់មហាលំ នេះជាហេតុ

ទស្សនៈយុទ្ធសាស្ត្រ ធម្មវិចារណសារ បាយ័ន្ត បរមោ

អយំ បទ្ទយោ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា ។ ឯវិចិ សហេតុ
 សប្បទ្ទយោ សត្តា វិសុទ្ធិន្តំ ។ វេទនា ច ហិទំ មហលំ
 ឯកាន្តសុទា អកវិស្ស ។ បេ ។ សញ្ញា ច ហិទំ មហ-
 លំ ។ សង្ខារ ច ហិទំ មហលំ ឯកាន្តសុទា អកវិស្ស-
 សុ ។ វិញ្ញាណញ្ច ហិទំ មហលំ ឯកាន្តសុទំ អកវិស្ស
 សុទា ឧបេតតំ សុទាវក្កន្តំ អនវក្កន្តំ ឧក្កេន ឯ យិទំ
 សត្តា វិញ្ញាណស្មី ចិត្តន្តេយ្យំ ។ យស្មា ច ។ មហ-
 លំ វិញ្ញាណំ ឧក្កំ ឧក្កា ឧបេតតំ ឧក្កាវក្កន្តំ អនវក្កន្តំ
 សុខេន តស្មា សត្តា វិញ្ញាណស្មី ចិត្តន្តំ ចិត្តន្តំ
 វិទ្ធិន្តំ វិកតា វិសុទ្ធិន្តំ ។ អយិចិ ។ មហលំ ហេតុ
 អយំ បទ្ទយោ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា ។ ឯវិចិ សហេតុ
 សប្បទ្ទយោ សត្តា វិសុទ្ធិន្តំ ។

ទស្សនៈយុទ្ធសាស្ត្រ ធម្មវិចារណសារ បាយ័ន្ត ទី ១

នេះជាច្បើយ ដែលនាំឲ្យសត្វតាំងឲ្យយប់ស្ងួត ។ សត្វតាំងឲ្យយប់
 មានហេតុ មានបច្ច័យនាំឲ្យយប់ស្ងួត យ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់មហលំ
 វេទនានេះ មានសេចក្តីស្ងួតតែម្យ៉ាង ។ បេ ។ ចតិក្រមហលំ សញ្ញា
 នេះ ។ ម្ចាស់មហលំ សត្វតាំងឲ្យយប់នេះ មានសេចក្តីស្ងួត
 តែម្យ៉ាង ។ ម្ចាស់មហលំ វិញ្ញាណនេះ មានសេចក្តីស្ងួតតែម្យ៉ាង
 មានសុខជាប់ភាម មានសុខគ្របដណ្តប់ មិនខានមានទុក្ខមកគ្របសង្កត់
 នៅឡើយ ជាវិញ្ញាណដែលសត្វតាំងឲ្យយប់មិនគួរឡើយណាយ ។ ម្ចាស់
 មហលំ តែវិញ្ញាណនេះ ជាទុក្ខ មានទុក្ខជាប់ភាម មានទុក្ខគ្រប
 សង្កត់ មិនខានមានសុខមកគ្របដណ្តប់នៅឡើយ ព្រោះហេតុណា
 ព្រោះហេតុនោះ សត្វតាំងឲ្យយប់មិនឡើយណាយក៏វិញ្ញាណ កាល
 បើឡើយណាយហើយ ក៏ប្រាសចាកគម្រោក ព្រោះប្រាសចាកគម្រោក
 ទើបបរិសុទ្ធ ។ ម្ចាស់មហលំ នេះជាហេតុ នេះជាច្បើយ ដែលនាំ
 ឲ្យសត្វតាំងឲ្យយប់ស្ងួត ។ ក្នុងសត្វមានហេតុ មានបច្ច័យនាំឲ្យ
 បរិសុទ្ធ យ៉ាងនេះឯង ។

[១៣៣] សាវត្ថុយំ ។ ឧត្រ ទោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ
 អាធិត្ថំ វេទនា អាធិត្ថា សញ្ញា អាធិត្ថា សង្ខារ
 អាធិត្ថា វិញ្ញាណំ អាធិត្ថំ ។ ឯវំ ចស ភិក្ខុវេ
 សុត្តរំ អរិយសង្កាតោ រូបស្ម័បំ ចិត្តំ វេទនាយមំ ។
 សញ្ញាយមំ ។ សង្ខារេសុមំ ។ វិញ្ញាណស្ម័បំ ចិត្តំ
 ចិត្តំ វិវដ្តំ ។ បេ ។ នាមវំ ឥត្តត្ថាយាតិ បដាធាតីតិ ។

[១៣៤] សាវត្ថុយំ ។ ឧត្រ ទោ ។ តយោមេ
 ភិក្ខុវេ និរុត្តិបថា អនិវចនបថា បញ្ចត្តិបថា អសន្តិណ្ឌា
 អសន្តិណ្ឌាចុត្វា ន សន្តិយន្តំ ន សន្តិយិស្សន្តំ អប្បដិ-
 កុដ្ឋា សមណោហំ ព្រាហ្មណោហំ វិញ្ញាហំ ។ កក-
 មេ តយោ ។ យំ(*) ភិក្ខុវេ រូបំ អតីតំ និរុត្តំ វិបរិណាតំ

១ ឧ. យំហំ ។

[១៣៥] កុដ្ឋក្រុដ្ឋសាវត្ថី ។ កុដ្ឋទិវោធនំ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ចាំឯឡាយ ប្រក្កោ វេទនាក្កោ សញ្ញាក្កោ សង្ខារក្កោ វិញ្ញាណ
 ក្កោ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំឯឡាយ កាលបើអរិយសាវក ជាអ្នកចេះដឹង
 ឃើញយ៉ាងនេះ វេទនឡើយណាយ កុដ្ឋប្រដនំ កុដ្ឋវេទនេន ។ កុដ្ឋ
 សញ្ញេន ។ កុដ្ឋសង្ខារចាំឯឡាយដន ។ ឡើយណាយ កុដ្ឋវិញ្ញាណ
 ដន កាលបើឡើយណាយ កំប្រាសចាកកម្រេក ។ បេ ។ វេទនេន
 ច្បាស់ថា មគ្គការខាតចូលទៅប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសោតសកិច្ចខេចទៀត
 មិនខានឡើយ ។

[១៣៦] កុដ្ឋក្រុដ្ឋសាវត្ថី ។ កុដ្ឋទិវោធនំ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ឡាយ សភាវៈចាំឯ ព យ៉ាងនេះ គឺ ឧទ្ទន្តនាក្ស ១ ឧទ្ទន្តិវណ្ណា ១
 ឧទ្ទន្តបញ្ចន្ត ១ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ជាអ្នកប្រាជ្ញ មិនដែលលះបេត
 មិនប្រាប់លះបេត មិនទំលាក់ចោល មិនដែលទំលាក់ចោល ចាំឯមិនបាន
 ចាំឯយាត់ឡើយ ។ សភាវៈចាំឯ ព យ៉ាង គឺដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ចាំឯឡាយ ប្រណ ដែលឧទ្ទន្តទៅ លេចទៅ ប្រែប្រួលទៅហើយ

ឧត្តមយុទ្ធសាស្ត្រ បទ បទបញ្ញាសាគរ ចោយវិទ្យា បរិយោ

អហោសីតិ តស្ស សង្ខា អហោសីតិ តស្ស ស-
 មញ្ញា អហោសីតិ តស្ស បញ្ញត្តិ ឯ តស្ស សង្ខា អត្ថីតិ
 ឯ តស្ស សង្ខា ភវិស្សតីតិ ។ យោ វេទនា អតីតា
 ចិន្ទា វិបរិណាតា អហោសីតិ តស្ស សង្ខា អហោ-
 សីតិ តស្ស សមញ្ញា អហោសីតិ តស្ស បញ្ញត្តិ ឯ
 តស្ស សង្ខា អត្ថីតិ ឯ តស្ស សង្ខា ភវិស្សតីតិ ។
 យោ សញ្ញា ។ បេ ។ យេ សង្ខារា អតីតា ចិន្ទា
 វិបរិណាតា អហោស្មត្តិ តេសំ សង្ខា អហោស្មត្តិ តេសំ
 សមញ្ញា អហោស្មត្តិ តេសំ បញ្ញត្តិ ឯ តេសំ សង្ខា
 អត្ថីតិ ឯ តេសំ សង្ខា ភវិស្សត្តិ ។ យំ វិញ្ញាណំ

ឧត្តមយុទ្ធសាស្ត្រ បទ បទបញ្ញាសាគរ ចោយវិទ្យា ទី ១

ការពិចារណាឡូច្ចោនា ថា កើតមានច្រើនហើយ ឈ្មោះរបស់ច្រើននោះ ថា
 កើតមានច្រើនហើយ បញ្ចក្ខិរបស់ច្រើននោះ ថា កើតមានច្រើនហើយ តែការ
 ពិចារណាឡូច្ចោនា ថា គ្មានក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះទេ ការពិចារណាឡូច្ចោនា
 ថា គ្មាននៅក្នុងអនាគតទេ ។ វេទនាណា ដែលកន្លងទៅ រលត់ទៅ
 ប្រែប្រួលទៅហើយ ការពិចារណាឡូវេទនានោះ ថា កើតមានច្រើនហើយ
 ឈ្មោះរបស់វេទនានោះ ថា កើតមានច្រើនហើយ បញ្ចក្ខិរបស់វេទនានោះ
 ថា កើតមានច្រើនហើយ តែការពិចារណាឡូវេទនានោះ ថា គ្មានក្នុងបច្ចុប្បន្ន
 នេះទេ ការពិចារណាឡូវេទនានោះ ថា គ្មាននៅក្នុងអនាគតទេ ។ សញ្ញា
 ណា ។ បេ ។ សង្ខារទាំងឡាយណា ដែលកន្លងទៅ រលត់ទៅ
 ប្រែប្រួលទៅហើយ ការពិចារណាឡូសង្ខារទាំងឡាយនោះ ថា កើត
 មានច្រើនហើយ ឈ្មោះរបស់សង្ខារទាំងឡាយនោះ ថា កើតមានច្រើនហើយ
 បញ្ចក្ខិរបស់សង្ខារទាំងឡាយនោះ ថា កើតមានច្រើនហើយ តែការពិចារ-
 ណាឡូសង្ខារទាំងឡាយនោះ ថា គ្មានក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះទេ ការពិចារណា
 ឡូសង្ខារទាំងឡាយនោះ ថា គ្មាននៅក្នុងអនាគតទេ ។ វិញ្ញាណណា

អតីតំ និពុទ្ធិ វិបស្សនាតំ អហោសីតិ តស្ស សង្ខា
 អហោសីតិ តស្ស សមញ្ញា អហោសីតិ តស្ស បញ្ចត្តិ
 ន តស្ស សង្ខា អត្ថីតិ ន តស្ស សង្ខា កវិស្សតីតិ ។

[១៣៩] យំ ភិក្ខុវេទ្យំ អជាតំ អប្បគុក្ខតំ កវិស្សតីតិ

តស្ស សង្ខា កវិស្សតីតិ តស្ស សមញ្ញា កវិស្សតីតិ

តស្ស បញ្ចត្តិ ន តស្ស សង្ខា អត្ថីតិ ន តស្ស សង្ខា

អហោសីតិ ។ យា វេទនា អជាតា អប្បគុក្ខតា កវិស្ស-

តីតិ តស្ស សង្ខា កវិស្សតីតិ តស្ស សមញ្ញា កវិស្ស-

តីតិ តស្ស បញ្ចត្តិ ន តស្ស សង្ខា អត្ថីតិ ន តស្ស

សង្ខា អហោសីតិ ។ យា សញ្ញា ។ យេ សង្ខារា អជាតា

ដែលកន្លងទៅ រលត់ទៅ ប្រែប្រួលទៅហើយ ការពិចារណាឲ្យវិញ្ញាណ
 នោះ ជាតើមានរួចហើយ ឈ្មោះរបស់វិញ្ញាណនោះ ជាតើមាន
 រួចហើយ បញ្ចត្តិរបស់វិញ្ញាណនោះ ជាតើមានរួចហើយ តែការ
 ពិចារណាឲ្យវិញ្ញាណនោះ ជាគ្មានក្នុងបច្ចុប្បន្នទេ ការពិចារណាឲ្យ
 វិញ្ញាណនោះ ជាគ្មានទៅក្នុងអនាគតទេ ។

[១៣៩] ខាលភិក្ខុចាំនិទ្យាយ បូរណា មិនទាន់កើតហើយ
 មិនទាន់កើតប្រាកដហើយ ការពិចារណាឲ្យប្រែនោះ ជាខឹងកើតមានទៅ
 ក្នុងអនាគត ឈ្មោះរបស់ប្រែនោះ ជាខឹងកើតមានទៅក្នុងអនាគត បញ្ចត្តិ
 របស់ប្រែនោះ ជាខឹងកើតមានទៅក្នុងអនាគត តែការពិចារណាឲ្យប្រែនោះ
 ជាគ្មានក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះទេ ការពិចារណាឲ្យប្រែនោះ ជាគ្មានក្នុងអតីតកាល
 មកទេ ។ វេទនាណា មិនទាន់កើតហើយ មិនទាន់កើតប្រាកដហើយ
 ការពិចារណាឲ្យវេទនានោះ ជាខឹងកើតមានទៅក្នុងអនាគត ឈ្មោះ
 របស់វេទនានោះ ជាខឹងកើតមានទៅក្នុងអនាគត បញ្ចត្តិរបស់វេទនានោះ
 ជាខឹងកើតមានទៅក្នុងអនាគត តែការពិចារណាឲ្យវេទនានោះ ជាគ្មាន
 ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះទេ ការពិចារណាឲ្យវេទនានោះ ជាគ្មានក្នុងអតីតកាល
 មកទេ ។ សញ្ញាណា ។ សង្ខារចាំនិទ្យាយណា មិនទាន់កើតហើយ

ខន្ធសំយុត្តប្ប មន្ត មហាសារា ឧបាយន្ត បរិមា

អប្បាតុក្កតា កវិស្សន្តិក តេសំ សង្ខា កវិស្សន្តិក តេ-

សំ សមញ្ញា កវិស្សន្តិក តេសំ បញ្ញត្តិ ឈ តេសំ

សង្ខារ អត្ថិតិ ឈ តេសំ សង្ខា អហេសុន្តិ ។ យំ

វិញ្ញាណំ អដាតំ អប្បាតុក្កតំ កវិស្សន្តិកំ តស្ស សង្ខា

កវិស្សន្តិកំ តស្ស សមញ្ញា កវិស្សន្តិកំ តស្ស បញ្ញត្តិ

ច តស្ស សង្ខា អត្ថិតិ ឈ តស្ស សង្ខា អហោសិតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មន្តមហាសារា ឧបាយន្ត ទី ១

មិនខាន់កើតប្រាកដហើយ ការពិចារណាខ្ញុំសង្ខារទាំងឡាយនោះ ថា

ទាំងកើតមានទៅក្នុងអនាគត បញ្ចត្តិរបស់សង្ខារទាំងឡាយនោះ ថាទីនឹង

កើតមាននៅក្នុងអនាគត ឈ្មោះរបស់សង្ខារទាំងឡាយនោះ ថាទីនឹងកើត

មានទៅក្នុងអនាគត តែការពិចារណាខ្ញុំសង្ខារទាំងឡាយនោះ ថាគ្មាន

ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះទេ ការពិចារណាខ្ញុំសង្ខារទាំងឡាយនោះ ថាគ្មានពី

អតីតកាលមកទេ ។ វិញ្ញាណា មិនខាន់កើតហើយ មិនខាន់កើត

ប្រាកដហើយ ការពិចារណាខ្ញុំវិញ្ញាណនោះ ថាទីនឹងកើតមានទៅក្នុង

អនាគត ឈ្មោះរបស់វិញ្ញាណនោះ ថាទីនឹងកើតមានទៅ ក្នុងអនាគត

បញ្ចត្តិរបស់វិញ្ញាណនោះ ថាទីនឹងកើតមានទៅក្នុងអនាគត តែការពិចារណា

ខ្ញុំវិញ្ញាណនោះ ថាគ្មានក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះទេ ការពិចារណាខ្ញុំវិញ្ញាណ

នោះ ថាគ្មានពីអតីតកាលមកទេ ។

(១៣៦) យំ វិញ្ញាណំ ជាតំ ចាតុក្កតំ អត្ថិតំ
 តស្ស សង្ខារំ អត្ថិតំ តស្ស សមញ្ញា អត្ថិតំ តស្ស
 បញ្ញត្តិំ ន តស្ស សង្ខារំ អហោសីតំ ន តស្ស សង្ខារំ
 ភវិស្សតីតិ ។ យា វេនចា ជាតា ចាតុក្កតា ។ បេ ។
 អត្ថិតំ តស្ស បញ្ញត្តិំ ន តស្ស សង្ខារំ អហោសីតិ
 ន តស្ស សង្ខារំ ភវិស្សតីតិ ។ យា សញ្ញា ។
 យេ សង្ខារា ជាតា ចាតុក្កតា អត្ថិតំ តេសំ សង្ខារំ
 អត្ថិតំ តេសំ សមញ្ញា អត្ថិតំ តេសំ បញ្ញត្តិំ ន
 តេសំ សង្ខារំ អហោសុទ្ធិំ ន តេសំ សង្ខារំ ភវិស្សន្តីតិ ។
 យំ វិញ្ញាណំ ជាតំ ចាតុក្កតំ អត្ថិតំ តស្ស សង្ខារំ

(១៣៦) មាណស្ថិតិវិញ្ញាណោ វិញ្ញាណោ ដែលកើតហើយ កើត
 ប្រាកដហើយ ការពិចារណា ឲ្យប្រទាន ថាមានក្នុងចន្ទប្បដិសន្ធិ ឈ្មោះរបស់
 ប្រទាន ថាមានក្នុងចន្ទប្បដិសន្ធិ ចញ្ញត្តិរបស់ប្រទាន ថាមានក្នុងចន្ទប្បដិសន្ធិ
 នៃការពិចារណា ឲ្យប្រទាន ថាមានក្នុងកាលមកទេ ការពិចារណា
 ឲ្យប្រទាន ថាដកមានទៅក្នុងអនាគតទេ ។ វេនចាណា ដែលកើត
 ហើយ កើតប្រាកដហើយ ។ បេ ។ ចញ្ញត្តិរបស់វេនចានោះ ថាមាន
 ក្នុងចន្ទប្បដិសន្ធិ នៃការពិចារណា ឲ្យវេនចានោះ ថាមានក្នុងកាលមកទេ
 ការពិចារណា ឲ្យវេនចានោះ ថាដកមានទៅក្នុងអនាគតទេ ។ សញ្ញា
 ណា ។ សង្ខារទាំងឡាយណា ដែលកើតហើយ កើតប្រាកដហើយ
 ការពិចារណា ឲ្យសង្ខារទាំងឡាយនោះ ថាមានក្នុងចន្ទប្បដិសន្ធិ ឈ្មោះ
 របស់សង្ខារទាំងឡាយនោះ ថាមានក្នុងចន្ទប្បដិសន្ធិ ចញ្ញត្តិរបស់សង្ខារទាំង
 ឡាយនោះ ថាមានក្នុងចន្ទប្បដិសន្ធិ នៃការពិចារណា ឲ្យសង្ខារទាំងឡាយ
 នោះ ថាមានក្នុងកាលមកទេ ការពិចារណា ឲ្យសង្ខារទាំងឡាយ
 នោះ ថាដកមានទៅក្នុងអនាគតទេ ។ វិញ្ញាណោ ដែលកើតហើយ
 កើតប្រាកដហើយ ការពិចារណា ឲ្យវិញ្ញាណោនោះ ថាមានក្នុងចន្ទប្បដិសន្ធិ

ឧទ្ទិសយុទ្ធស្វ ចង្អុលបណ្ណាសកៈ ហេយវិញ្ញា បរិមោ

អត្ថិតិ ភស្ម សមញ្ញា អត្ថិតិ ភស្ម បញ្ញត្តិ ន ភស្ម
សង្ខា អហោសិតិ ន ភស្ម សង្ខា កវិស្សតិភិ ។ ដំបេ
ទោ កិក្ខុវេ ភយោ ជិវុត្តិបថា អជិវេនបថា បញ្ញត្តិបថា
អសន្តិណា អសន្តិណាបុត្រា ន សន្តិយន្តិ ន សន្តិ-
យស្សន្តិ អច្យជេកុដ្ឋា សមណោហិ ព្រាហ្មណោហិ
វិញ្ញាហិ ។

[១៣៧] យេមិ ភេ កិក្ខុវេ អហោសិ ឧត្តរណ
វស្សកញ្ញា អហោតុកកវា អភិវិយវា ឧត្តិកវា
ភេមិមេ ភយោ ជិវុត្តិបថេ អជិវេនបថេ បញ្ញត្តិបថេ
ន កវាវេត្ថំ ន បដិក្ខេសត្ថំ អមញ្ញិសុ ។ កំ
កេស្ស ហេតុ ។ ជិវុត្តិព្យាបេសឧហោរម្ពកយាភិ ។

ឧទ្ទិសយុទ្ធស្វ ចង្អុលបណ្ណាសកៈ ហេយវិញ្ញា បរិមោ

ឈ្មោះបសិញ្ញាណនោះ ជាមានក្នុងបច្ចុប្បន្ន បញ្ញត្តិបសិញ្ញាណ
នោះ ជាមានក្នុងបច្ចុប្បន្ន វិភាក្សជាតារាណាទូរិញ្ញាណនោះ ជាគ្មាន
ភិក្ខុភាសមកទេ ការពិចារណាទូរិញ្ញាណនោះ ជាវត្ថុមាននៅក្នុង
អនាគតទេ ។ ឆ្ងល់កិត្តតាំងឡាយ សភាវៈព្យ យ៉ាងនេះឯង គឺ គន្ធន
ពាក្យ១ គន្ធនឈ្មោះ១ គន្ធនបញ្ញត្តិ១ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ជាអ្នក
ប្រាជ្ញ មិនដែលលះបង់ មិនធ្លាប់លះបង់ មិនទម្លាក់ចោល មិនដែល
ទម្លាក់ចោល មិនធ្លាប់ទាំងយាត់ឡើយ ។

[១៣៨] ឆ្ងល់កិត្តតាំងឡាយ ពួកសមណ អ្នកនៅក្នុងក្បួល-
ជនបទ ជាអ្នកពោលនូវក្បួន ជាអហេតុករ១ ជាអភិវិយករ១ ជាអត្ថិ-
ករ១ ជនទាំងនោះ បានសំគាល់នូវសភាវៈទាំង ព្យ នេះគឺ គន្ធនពាក្យ១
គន្ធនឈ្មោះ១ គន្ធនបញ្ញត្តិ១ ថាជាបសិមិទន្ធកិរិយា មិនគួរហាម
យាត់ឡើយ ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ព្រោះទ្វាបេសចក្តី
និម្មា ការលើកចោល និងសេចក្តីប្រណាំងប្រជែង ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ទទ្ទវវង្សោ

ឥស្សប្បទានំ

ទុច្ចាយោ(១) តិដំ ទុច្ចាធានំ

បរិវេន្តំ សុត្តន្តាធិការ

ពុទ្ធា បញ្ចវគ្គំ មហាសី

អាជិក្ខា និវត្តិបដេន បាតិ ។

១ ឧ. ឧ. ទុច្ចាយោ តិដំ ទុច្ចាធានំ បរិវេន្តំ សុត្តន្តាធិការ ឬ សុត្តន្តោ បញ្ចវគ្គំ
អាជិក្ខា វិញ្ញា និវត្តិបដេន បាតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទទ្ទវវង្សោ

ទុច្ចាធានំ ទុច្ចាយវិញ្ញាធានំ

និយាយអំពីទុច្ចាយ ១ កូដ ១ ទុច្ចាធាន ១ បរិវេន្តៈ ១

ហេតុ ៧ ប្រការ ១ ព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ១ បញ្ចវគ្គិយៈ

ភិក្ខុ ១ មហាសីលោក្ខិក ១ ប្រវេណីក្ខេត្តិយៈ ១ ជេនីយៈ ១

សភាវៈ ១ យ៉ាង មានឧទ្ធរណ៍ជាដើម ។

អរហន្តវិគ្គ

[១៣៨] ឯវង្សេ សុតំ ។ ឯតំ សមយំ កកវា
 សាវត្ថុយំ វិហារតិ ជេតវារេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ ។
 អដទោ អញ្ញាតវេ ភិក្ខុ យេន កកវា តេនុវសន្តមិ
 ឧបសន្តមិត្វា កកវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកបន្តំ ចិសីនិ ។
 ឯកបន្តំ ចិសីនិ ទោ សោ ភិក្ខុ កកវន្តំ ឯកទេវាទ
 សាទុ មេ កន្តុ កកវា សន្តិភូតេន ធម្មំ ទេសេតុ
 យមហំ កកវតោ ធម្មំ សុត្វា ឯកោ វុច្ចតេដ្ឋា អច្ចុ-
 មត្តោ អាតាបិ ចហិតត្តោ វិហារេយ្យន្តិ ។ ឧបាទិយមា-
 ហោ ទោ ភិក្ខុ ពទ្ធោ មារស្ស អនុបាទិយមាហោ មុត្តោ
 ចាបិមតោតិ ។ អញ្ញាតំ កកវា អញ្ញាតំ សុកតាតិ ។

អរហន្តវិគ្គ

[១៣៨] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជិតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀប
 ក្រុងសាវត្ថី ។ ត្រាបានឯង ក៏កុម្មុយប្រចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ
 លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ រួចអង្គុយក្នុង
 ទីដ៏សមគួរ ។ លុះកុំពុំទោះអង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ទើបក្រាបចូល
 ព្រះមានព្រះភាគយ៉ាងនេះថា ចង់ត្រូវព្រះអង្គជីវិតច្រើន សូមព្រះមានព្រះ
 ភាគ ទ្រង់ព្រមព្រាបប្រាសសំដែងធម៌ ដោយសន្តិប ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំ
 ព្រះអង្គបានស្តាប់ធម៌របស់ព្រះមានព្រះភាគ នឹងចៀសចេញទៅក្បែរ
 ឯង មិនប្រហទ មានតែសេចក្តីព្យាយាម មានចិត្តបញ្ចូលទៅកាន់ព្រះ
 និព្វាន ។ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ខ្លាលភិក្ខុ បុគ្គលដែលប្រកាន់
 យក ដោយអំណាចកណ្តាមានខេន៍ទិដ្ឋិ ឈ្មោះថាជាប់ (ក្នុងអន្ទាក់)
 របស់មារ (ច័) មិនបានប្រកាន់យកទេ ឈ្មោះថាចុងក្រសែច្បះកំរឹ
 (អន្ទាក់) របស់មារមានចិត្តបាច ។ ចង់ត្រូវព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំ
 ព្រះអង្គយល់ហើយ ចង់ត្រូវព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

យោគាភិ យន ភិក្ខុ មយោ សន្និក្ខេន កាសិកស្ស
 វិជ្ជារេន អត្ថំ អាជាតាសីតិ ។ រូបំ ទោ កន្ត ឧបាសិ-
 យមាតោ ភន្តោ មាស្ស អនុបាធិយមាតោ មុត្តោ
 ហិមិមតោ ។ វេននំ ឧបាធិយមាតោ ភន្តោ មាស្ស
 អនុបាធិយមាតោ មុត្តោ ហិមិមតោ ។ សញ្ញំ ។
 សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ ឧបាធិយមាតោ ភន្តោ មាស្ស
 អនុបាធិយមាតោ មុត្តោ ហិមិមតោ ។ សមស្ស ទ្វាហំ
 កន្ត កកវតា សន្និក្ខេន កាសិកស្ស ឯវិ វិជ្ជារេន អត្ថំ
 អាជាតាសីតិ ។ សាទុ សាទុ ភិក្ខុ សាទុ ទោ ភិក្ខុ
 មយោ សន្និក្ខេន កាសិកស្ស វិជ្ជារេន អត្ថំ អាជាតា-
 សិ ។ រូបំ ទោ ភិក្ខុ ឧបាធិយមាតោ ភន្តោ មាស្ស

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

មាលភិក្ខុ អកយលំនូវអត្ថនៃកាសិក ដែលគេថាគតសំដែងសន្តិហោយ
 ពិស្តារបាន តើយ៉ាងណា ។ ចពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បុគ្គលប្រកាន់យក
 នូវរូប ឈ្មោះថាជាប់ (អន្ទាក់) របស់មារ (បើ) មិនប្រកាន់យកទេ
 ឈ្មោះថាជួបផុតស្រឡះអំពី (អន្ទាក់) របស់មារ មានចិត្តបាប ។ បុគ្គល
 ប្រកាន់យកនូវវេទនា ឈ្មោះថាជាប់ (អន្ទាក់) របស់មារ (បើ) មិនប្រកាន់
 យកទេ ឈ្មោះថាជួបផុតស្រឡះអំពី (អន្ទាក់) របស់មារមានចិត្តបាប ។
 នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។ បុគ្គលប្រកាន់យកនូវវិញ្ញាណ
 ឈ្មោះថាជាប់ (អន្ទាក់) របស់មារ (បើ) មិនប្រកាន់យកទេ ឈ្មោះថា
 ជួបផុតស្រឡះអំពី (អន្ទាក់) របស់មារចិត្តបាប ។ ចពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 ខ្ញុំព្រះអង្គយល់នូវអត្ថ នៃកាសិកសន្តិហ ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែង
 ដោយពិស្តារបាន យ៉ាងនេះឯង ។ មាលភិក្ខុ ប្រពៃហើយ ។ មាល
 ភិក្ខុ ត្រូវពិតណាស់ហើយ ត្រង់ដែលអ្នកបានយល់ច្បាស់នូវអត្ថ នៃ
 កាសិក ដែលគេថាគតសំដែងសន្តិហ ដោយពិស្តារបាន ។ មាលភិក្ខុ
 បុគ្គលប្រកាន់យកនូវរូប ឈ្មោះថាជាប់ (អន្ទាក់) របស់មារ (បើ)

វត្ថុសំយុង្គ ឧប្បិច្ឆេទស្រាវជ្រាវ អរហន្តវិជ្ជា ទុតិយោ

អនុចាតិយមាណោ មុត្តា ចាចិមតោ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។

សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ ទុចាតិយមាណោ តេជោ មាស្ស

អនុចាតិយមាណោ មុត្តា ចាចិមតោ ។ ឥមស្ស ទោ

ភិក្ខុ មយោ សង្ខេត្តេន កាសិកស្ស ឯវំ វិញ្ញាវេន អត្តោ

នដ្ឋត្វោតិ ។

[១៣៨] អដទោ សោ ភិក្ខុ ភកវតោ កាសិកំ

អភិនដ្ឋិតា អនុមាទិតា ទុច្ឆាយាសថា ភកវន្តិ អភិកំ

ធម្មោ ធម្មត្វិណំ កាត្វា បត្តាមិ ។ អដទោ សោ

វត្ថុសំយុង្គ ឧប្បិច្ឆេទស្រាវជ្រាវ អរហន្តវិជ្ជា ទី ២

មិនប្រកាន់យកទេ ឈ្មោះថាបុគ្គលស្រឡះអំពី (អន្ទាក់) របស់មា

មានចិត្តបាច ។ ខ្លវេទនា ។ ខ្លវសញ្ញា ។ ខ្លវសង្ខារទាំងឡាយ ។

បុគ្គល ប្រកាន់យកខ្លវិញ្ញាណ ឈ្មោះថាដាច់ (អន្ទាក់) របស់មា

(១៥) មិនប្រកាន់យកទេ ឈ្មោះថាបុគ្គលស្រឡះអំពី (អន្ទាក់) របស់

មាមានចិត្តបាច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ អត្តវិទកាសិកានេះ ដែលគេថាគេ

សំដែងដោយសារន្ទុប អ្នកធម្មិយល់រយៈពេលវែងជាងគេ យ៉ាងនេះឯង ។

[១៣៩] ត្រាវនារឯង ភិក្ខុនារ គ្រេកអររីករាយ ចំពោះការ

សឹក របស់ព្រះបាទព្រះកាតាហិយ គ្រោកអំពីភាសនៈ ថ្វាយបង្គំព្រះ

បាទព្រះភាគ ធ្វើប្រទេសក្សិណរាជ្យសចេញទៅ ។ វេលាដែលភិក្ខុនារ

ភិក្ខុ ឯកោ វុបកាដ្ឋា អប្បមាត្តា អាគាបិ ចហិតត្ថោ
 វិហារោ នចិរស្សវ យស្សត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មុទេវ-
 ការស្នា អនកាវយំ បព្វជន្នំ គន្ធនុត្តរំ ព្រហ្មចរិយបរិ-
 យោសាទំ និដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សន្និកាទា ឧប-
 សម្មជ្ជំ វិហារតិ ។ ចំណា ជាតិ វុសតំ ព្រហ្មចរិយំ
 កតំ ការណីយំ ឆាបរិ វត្តត្តាយាតិ អន្តញ្ញាសិ ។
 អញ្ញាតរោ ច បទ សោ ភិក្ខុ អរហតំ អហោសីតិ ។

[១២០] សាវត្ថុយំ ។ អាហមេ ។ ឯកមន្តំ និសិដ្ឋោ
 ទោ សោ ភិក្ខុ កកវន្តំ ឯកទេវោច សាទុ មេ កន្តេ ក-
 កា សន្និកេន ធម្មំ នេសេតុ ។ មេ ។ អាគាបិ ចហិត-
 ត្ថោ វិហារេយ្យន្តំ ។ មញ្ញាមាដោ ទោ ភិក្ខុ តេជោ ខារស្ស

ចៀសចេញទៅ កែម្នាក់ឯង មិនមានសេចក្តីប្រទាន មានតែសេចក្តី
 ព្យាយាមផុតកំរើកិលេស មានចិត្តបញ្ចូលទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ពួកកុល-
 បុត្តចេញចាកផ្ទះ ចូលទៅកាន់ផ្ទះដោយប្រពៃ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់
 អនុត្តរធម៌ណា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានធ្វើឱ្យដាក់ច្បាស់ បានសម្រេច
 ដោយចញ្ចាដ៏ទុក្ខ ដោយខ្លួនឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ឱ្យអនុត្តរធម៌នោះ ដែល
 ជាច័ប្បដុតនៃព្រហ្មចរិយៈ សម្រាន្តទៅដោយវិធានបឋម ២ ។ ភិក្ខុនោះ
 បានដឹងច្បាស់ថា ដាក់អស់ហើយ ព្រហ្មចរិយធម៌កក្កាញបាននៅរួច
 ហើយ សោត្តសកិច្ចកក្កាញបានធ្វើហើយ អនុការវាតកិច្ចដ៏ទៃប្រព្រឹត្ត
 ទៅដើម្បីសោត្តសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ បណ្តាព្រះអរហន្ត
 តាំងឡាយ ភិក្ខុនោះ ក៏បានជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

[១២១] ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងវត្ត ។ លុះភិក្ខុនោះអង្គុយ
 ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបត្រាចទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគសំដែងធម៌ដោយសន្តិច ដល់ខ្ញុំ
 ព្រះអង្គ ។ មេ ។ ខ្ញុំព្រះអង្គ មិនមានសេចក្តីព្យាយាមផុតកំរើកិលេស
 មានចិត្តបញ្ចូលទៅកាន់ព្រះនិព្វាន សម្រាន្តទៅដោយវិធានបឋម ២ ។
 ច្បាស់ភិក្ខុ បុគ្គលកាលសំគាល់ ឈ្មោះថាជាប់ (អន្ទាត់) របស់ទា

រទ្ធសំយង្គ មជ្ឈិមនិកាយក្រ អរហន្តវិញ្ញាណ ទុតិយោ

អមញ្ញមាណា មុត្តោ ចាបិមតោតិ ។ អញ្ញាតំ ភក្កា
 មយោ អញ្ញាតំ សុត្តន្តតិ ។ យថាភក្កំ មន ភំ ភិក្ខុ
 សង្ខតេន ភាសិតស្ស វិញ្ញាណេន អត្ថំ អាជាតាសីតិ ។

រូបំ ទោ ភន្តេ មញ្ញមាណា តទ្វោ មារស្ស អមញ្ញមាណា
 មុត្តោ ចាបិមតោ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារ ។

វិញ្ញាណំ មញ្ញមាណា តទ្វោ មារស្ស អមញ្ញមាណា
 មុត្តោ ចាបិមតោ ។ វេទស្ស ទ្វាហំ ភន្តេ ភក្កតា
 សង្ខតេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិញ្ញាណេន អត្ថំ អាជា-
 តាសីតិ ។ សាទុ សាទុ ភិក្ខុ សាទុ ទោ ភំ ភិក្ខុ មយោ
 សង្ខតេន ភាសិតស្ស វិញ្ញាណេន អត្ថំ អាជាតាសិ ។ រូបំ
 ទោ ភិក្ខុ មញ្ញមាណា តទ្វោ មារស្ស អមញ្ញមាណា

រទ្ធសំយង្គ មជ្ឈិមនិកាយក្រ អរហន្តវិញ្ញាណ ទី ២

(បើ) មិនសំគាល់ទេ ឈ្មោះថាប្រជុំស្រឡះអំពី (អន្ទាត់) របស់មារ
 មានចិត្តបាប ។ បពិត្រព្រះបាទព្រះភោគ ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ បពិត្រ
 ព្រះសុភក្ក ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកយល់ខ្ញុំអត្ថនៃភាសិត
 ដែលគេថាគេសំដែងសង្ខេបដោយពិស្តារបាន តើយ៉ាងណា ។ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បុគ្គលកាលសំគាល់ខ្ញុំរួច ឈ្មោះថាដាច់ (អន្ទាត់) របស់
 មារ (បើ) មិនសំគាល់ទេ ឈ្មោះថាប្រជុំស្រឡះអំពី (អន្ទាត់) របស់
 មារមានចិត្តបាប ។ ខ្ញុំវេទនា ។ ខ្ញុំសញ្ញា ។ ខ្ញុំសង្ខារតាំងឡើយ ។
 បុគ្គលកាលសំគាល់ខ្ញុំវិញ្ញាណ ឈ្មោះថាដាច់ (អន្ទាត់) របស់មារ (បើ)
 មិនសំគាល់ទេ ឈ្មោះថាប្រជុំស្រឡះអំពី (អន្ទាត់) របស់មារមានចិត្ត
 បាប ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ខ្ញុំអត្ថនៃភាសិតនេះ ដែល
 ព្រះបាទព្រះភោគ ត្រង់សំដែងសង្ខេបដោយពិស្តារបាន យ៉ាងនេះ ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុ ពិពណ៌នាហើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ត្រូវមែនហើយ ត្រង់ដែលអ្នកយល់ខ្ញុំអត្ថនៃ
 ភាសិត ដែលគេថាគេសំដែងសង្ខេបដោយពិស្តារបាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ បុគ្គល
 កាលសំគាល់ខ្ញុំរួច ឈ្មោះថាដាច់ (អន្ទាត់) របស់មារ (បើ) មិនសំគាល់

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកនិកាយ

មុត្តោ ហិមមតោ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។
 វិញ្ញាណំ មញ្ញមាទោ ពន្លោ មាសស្ស អមញ្ញមាទោ
 មុត្តោ ហិមមតោ ។ ឥមស្ស ទោ ភិក្ខុ មយោ សង្ខត្តេ
 កាសិកស្ស ឯវំ វិត្តារេន អត្តោ ទដ្ឋព្វោតិ ។ បេ ។
 អញ្ញតរោ ច បទ សោ ភិក្ខុ អរហតំ អហោសីតិ ។

[១៤១] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ ឯកមន្តំ ធិសំដ្ឋោ
 ទោ សោ ភិក្ខុ ភកវន្តំ ឯតនរោច សាទុ មេ កន្ត
 ភកវា សង្ខត្តេន ធម្មំ នេសេតុ ។ បេ ។ បហិតត្តោ
 វិហរេយ្យន្តំ ។ អភិទទ្ធមាទោ ទោ ភិក្ខុ ពន្លោ មាសស្ស
 អនភិទទ្ធមាទោ មុត្តោ ហិមមតោតិ ។ អញ្ញតំ ភកវា
 អញ្ញតំ សុគតាតិ ។ យថាកាបំ បទ ភ្នំ ភិក្ខុ មយោ
 សង្ខត្តេន កាសិកស្ស វិត្តារេន អត្តំ អាជាទាសីតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

ទេ ឈ្មោះថា រដ្ឋជុំគ្រប់ស្រឡះអំពី (អន្ទាត់) របស់ទាវមានចិត្តបាប ។
 នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។ បុគ្គល កាល
 សំគាល់នូវវិញ្ញាណ ឈ្មោះថាជាប់ (អន្ទាត់) របស់ទាវ (បើ) មិន
 សំគាល់ទេ ឈ្មោះថា រដ្ឋជុំគ្រប់ស្រឡះអំពី (អន្ទាត់) របស់ទាវមានចិត្ត
 បាប ។ ម្នាលភិក្ខុ អត្ថនៃកាសិកនេះឯង ដែលគេថាគតសំដែងដោយ
 សន្តិប អ្នកឮឮយល់ឃើញដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។ បេ ។ មណ្ឌ
 ព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះ ក៏បានជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

[១៤១] ទៀបក្រុងសាវត្ថិ ។ ភ្នំវិទ្យានេះឯង ។ លុះភិក្ខុនោះ
 អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏ក្រាបចង្អុលទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះ
 ថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងធម៌ដោយ
 សន្តិបដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ បេ ។ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងមានចិត្តបញ្ចូលទៅកាន់ព្រះ
 វិញ្ញាណ សម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំង៤ ។ ភិក្ខុកាលត្រេកអរ ឈ្មោះថា
 ជាប់ (អន្ទាត់) ទាវ កាលភិក្ខុមិនត្រេកអរ ឈ្មោះថា រដ្ឋចរាគ (អន្ទាត់) ទាវ
 មានចិត្តបាប ។ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ បពិត្រ
 ព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ចុះកាសិកដែលគេថាគត
 សំដែងដោយសន្តិប តើអ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារដូចម្តេចទៅ ។

ទន្ធសំយុត្តស្ស ធម្មិមចក្កសកេ អរហន្តវិញ្ញា ទុរិយោ

រូបំ ទោ កន្តេ អភិទទ្ធមានោ ធនោ មារស្ស អនភិ-
 ទទ្ធមានោ មុត្តោ ហិមមតោ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។
 សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ អភិទទ្ធមានោ ធនោ មារស្ស
 អនភិទទ្ធមានោ មុត្តោ ហិមមតោ ។ ឥមស្ស ទ្វាហិ
 កន្តេ កកវតា សង្ខិតេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្តារេន អត្ថំ
 អាជាតាមិតំ ។ សាទុ សាទុ ភិក្ខុ សាទុ ទោ ភិក្ខុ
 មយា សង្ខិតេន ភាសិតស្ស វិត្តារេន អត្ថំ
 អាជាតាសំ ។ រូបំ ទោ ភិក្ខុ អភិទទ្ធមានោ ធនោ
 មារស្ស អនភិទទ្ធមានោ មុត្តោ ហិមមតោ ។ វេទនំ ។
 សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ អភិទទ្ធមានោ ធនោ
 មារស្ស អនភិទទ្ធមានោ មុត្តោ ហិមមតោ ។ ឥមស្ស
 ទោ ភិក្ខុ មយា សង្ខិតេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្តារេន
 អត្ថំ ឧដ្ឋោតិ ។ មេ ។ អញ្ញតរោ ច បទ សោ
 ភិក្ខុ អរហតំ អរហសីតិ ។

ទន្ធសំយុត្ត ធម្មិមចក្កសកេ អរហន្តវិញ្ញា ទុរិយោ

ចតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភិក្ខុកាលត្រេកអរឡើយ ឈ្មោះថាដាច់ (អន្ទាក់)
 ទា កាលបើមិនត្រេកអរទេ ឈ្មោះថាជួចពាក (អន្ទាក់) ទាមានចិត្ត
 បាច ។ ឡើយទេនា ។ ឡើយសញ្ញា ។ ឡើយសង្ខារទាំងឡាយ ។ កាល
 បើភិក្ខុត្រេកអរឡើយវិញ្ញាណ ឈ្មោះថាដាច់ (អន្ទាក់) ទា កាលបើមិន
 ត្រេកអរទេ ឈ្មោះថាជួចពាក (អន្ទាក់) ទាមានចិត្តបាច ។ ចតិក្រព្រះ
 អង្គដ៏ចម្រើន ភាសិតនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សម្រែងហើយ
 ដោយសង្ខេប ខ្ញុំព្រះអង្គយល់សេចក្តីដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុ ប្រហែលហើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ត្រូវណាស់ហើយ ត្រង់ភាសិតដែលកថា-
 ធីតសម្រែងដោយសង្ខេប អ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារបាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 កាលបើភិក្ខុត្រេកអរឡើយ ឈ្មោះថាដាច់ (អន្ទាក់) ទា កាលបើមិនត្រេក
 អរទេ ឈ្មោះថាជួចពាក (អន្ទាក់) ទាមានចិត្តបាច ។ ឡើយទេនា ។ ឡើយ
 សញ្ញា ។ ឡើយសង្ខារទាំងឡាយ ។ កាលបើភិក្ខុត្រេកអរ ឡើយវិញ្ញាណ
 ឈ្មោះថាដាច់ (អន្ទាក់) ទា កាលបើមិនត្រេកអរទេ ឈ្មោះថាជួចពាក
 (អន្ទាក់) ទាមានចិត្តបាច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ភាសិតនេះ ដែលកថាធីតសម្រែង
 ហើយដោយសង្ខេប អ្នកត្រូវយល់យ៉ាងសេចក្តីដោយពិស្តារយ៉ាងនេះឯង
 ។ បើ ។ បណ្តាព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

[១២២] សាវត្ថុយំ ។ អាណមេ ។ ឯកមន្តំ ចិ-
 សិន្នា ទោ សោ ភិក្ខុ កកវន្តំ ឯកនិកោស សាធុ
 មេ កន្តោ កកវា សន្និទ្ធន ធម្មំ ធម្មេសេតុ ។ មេ ។
 វិហារយុទ្ធិ ។ យំ ទោ ភិក្ខុ អនិច្ចំ តត្រ មេ ធម្មោ
 បហាតព្វោតំ ។ អញ្ញាតំ កកវា អញ្ញាតំ សុគតាតិ ។
 យថាកមំ មន ភំ ភិក្ខុ មយា សន្និទ្ធន កាសិ-
 តស្ស វិញ្ញាបន អត្ថំ អាជានាសិទំ ។ រូបំ ទោ កន្តោ
 អនិច្ចំ តត្រ មេ ធម្មោ បហាតព្វោ ។ វេទនា ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ តត្រ មេ
 ធម្មោ បហាតព្វោ ។ ឥសស្ស ទ្វាហំ កន្តោ កកវតា
 សន្និទ្ធន កាសិតស្ស ឯវំ វិញ្ញាបន អត្ថំ អាជានាម-
 តិ ។ សាធុ សាធុ ភិក្ខុ សាធុ ទោ ភំ ភិក្ខុ មយា
 សន្និទ្ធន កាសិតស្ស វិញ្ញាបន អត្ថំ អាជានាសិ ។

១២២ ទៀបក្រុងសាវត្ថុ ។ ក្នុងក្រុង ។ លុះក្នុងនោះអង្គុយក្នុងទី
 ដែលស្ងួតហើយ ក៏ប្រាប់បង្គំថា ព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន លុះទ្រង់ច្រកមន្ត្រីប្រាស លុះព្រះមានព្រះភាគប្រាស
 ស្រីឯងនិមន្តនាយសេចក្តីសង្កេតដល់ថ្ងៃព្រះអង្គ ។ លេខ ធម្មសម្រាទ្ធន៍ទី៖
 ម្នាលភិក្ខុ លេខណាមិនទៀង អស្រូវលេខនឹងសេចក្តីបំប៉នបំប៉នសំនោះ
 ចេញ ។ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ថ្ងៃព្រះអង្គយល់ហើយ បពិត្រព្រះសុគត
 ថ្ងៃព្រះអង្គយល់ហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ចុះធម៌ដែលគេសំដែងហើយដោយ
 សេចក្តីសង្កេត តើអ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារ ធូលីម្តងទៅ ។ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន រូបមិនទៀង ថ្ងៃព្រះអង្គត្រូវលេខនឹងសេចក្តីបំប៉នបំប៉នក្នុងរូប
 នោះចេញ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារនាំនឹងចេញ ។ វិញ្ញាណមិន
 ទៀង ថ្ងៃព្រះអង្គត្រូវលេខនឹងសេចក្តីបំប៉នបំប៉ន ក្នុងវិញ្ញាណនោះចេញ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាសិតដែលព្រះមានព្រះភាគប្រាសហើយ ដោយ
 សង្កេតនេះ ថ្ងៃព្រះអង្គយល់សេចក្តីដោយពិស្តារយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាល
 ភិក្ខុ ប្រពៃហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃណាស់ហើយ ត្រង់កាសិតដែល
 គេសំដែងហើយដោយសង្កេត អ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារបាន ។

រូបំ ទោ ភិក្ខុ អនិច្ចំ តត្រ តេ ធនោ បហាតត្វោ ។
 វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារំ ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ តត្រ
 តេ ធនោ បហាតត្វោ ។ សមស្ស ទោ ភិក្ខុ មយោ
 សន្និក្កេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិគ្គារេន អត្តោ ធម្មត្វោតិ
 ។ បេ ។ អញ្ញាតវោ ច បទ សោ ភិក្ខុ អវហនំ អ-
 ហោសិតិ ។

[១៤៣] សាវត្ថយំ ។ ឯកមន្តំ ជិសិទ្ធោ ទោ
 សោ ភិក្ខុ កកវន្តំ ឯកនិកោច សាធុ មេ កន្តេ កកវ
 សន្និក្កេន ធម្មំ នេសេតុ ។ បេ ។ វិហរេយ្យន្តិ ។ យំ ទោ
 ភិក្ខុ ទុក្ខំ តត្រ តេ ធនោ បហាតត្វោតិ ។ អញ្ញាតំ
 កកវ អញ្ញាតិ សុគតាតិ ។ យថាភាជំ បទ ភិក្ខុ
 មយោ សន្និក្កេន ភាសិតស្ស វិគ្គារេន អត្តំ អាជានាសិ-
 តិ ។ រូបំ ទោ កន្តេ ទុក្ខំ តត្រ មេ ធនោ បហាតត្វោ ។

ខាលភិក្ខុ ប្រមិនទៀង អ្នកត្រូវលះចង់សេចក្តីប៉ុនប៉ង ក្នុងរូបនោះ
 ចេញ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារចាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណមិន
 ទៀង អ្នកត្រូវលះចង់សេចក្តីប៉ុនប៉ង ក្នុងវិញ្ញាណនោះចេញ ។ ខាល
 ភិក្ខុ ភាសិតនេះ ដែលកថាគត សំដែងហើយ ដោយសង្ខេប អ្នក
 ត្រូវយល់ឃើញសេចក្តីដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។ បេ ។ ចល្ហាព្រះ
 អរហន្តចាំងឡាយ ភិក្ខុនោះ ក៏ជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

[១៤៤] ទៀបត្រង់សាវត្ថី ។ លុះភិក្ខុនោះ អង្គុយក្នុងទីសម-
 គួរហើយ ក៏ក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏
 ចម្រើន សូមទ្រង់ព្រះមគ្គាប្រាស សូមព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងធម៌
 ដោយសង្ខេប ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ បេ ។ ធម្មវិសម្រាសនា ។ ខាលភិក្ខុ
 របស់ណាជាទុក្ខ អ្នកត្រូវលះចង់ខ្លាចសេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងរបស់នោះចេញ ។
 បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះ
 អង្គយល់ហើយ ។ ខាលភិក្ខុ ទុក្ខភាសិតដែលកថាគតសំដែងដោយសង្ខេប
 តើអ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ប្រ-
 ហ្មឹងឯងជាទុក្ខ ខ្ញុំព្រះអង្គត្រូវលះចង់សេចក្តីប៉ុនប៉ង ក្នុងរូបនោះចេញ ។

សុត្តន្តបិដក សំយោគកថា ខុទ្ទកនិកាយ

វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ ធុត្តំ គត្រ
 មេ ធម្មោ បយាតញ្ចោ ។ ឥមស្ស ទ្វាបំ កន្តេ កកវតា
 សង្ខតេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្តារេន អត្ថំ អជាបាមិតិ ។
 សាធុ សាធុ ភិក្ខុ សាធុ ទោ ភិក្ខុ មយា សង្ខ-
 តេន ភាសិតស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អជាបាសំ ។ រូបំ
 ទោ ភិក្ខុ ធុត្តំ គត្រ ភេ ធម្មោ បយាតញ្ចោ ។ វេ-
 ទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ ធុត្តំ គត្រ
 ភេ ធម្មោ បយាតញ្ចោ ។ ឥមស្ស ទោ ភិក្ខុ មយា
 សង្ខតេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្តារេន អត្ថោ ធម្មញ្ញាតិ
 ។ បេ ។ អញ្ញាតភេ ច បទ សោ ភិក្ខុ អរហតិ អរោ-
 ហិតិ ។

[១២២] សាវត្ថិយំ ។ អារាមេ ។ ឯកមន្តិ និសំប្លា
 ទោ សោ ភិក្ខុ កកវតំ ឯតទភេន សាធុ មេ កន្តេ
 កកវា សង្ខតេន ធម្មំ ធម្មេសេតុ ។ បេ ។ វិហារយ្យន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយោគកថា ខុទ្ទកនិកាយ

វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារតាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណជាទុក្ខ ខ្ញុំព្រះអង្គ
 ត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ិនប៉ង ក្នុងវិញ្ញាណនោះចេញ ។ ចតិត្រព្រះអង្គដ៏
 ចម្រើន ភាសិតនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយដោយសង្ខេប
 ខ្ញុំព្រះអង្គយល់សេចក្តីដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ប្រពៃ
 ហើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ប្រពៃណាស់ហើយ ត្រង់ភាសិតដែលតថាគត
 សម្តែងហើយដោយសង្ខេប អ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារបាន ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុ ប្រព្រឹត្តឯងជាទុក្ខ អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ិនប៉ង ក្នុងលោកចេញ ។
 វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារតាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណជាទុក្ខ អ្នកត្រូវ
 លះបង់សេចក្តីប៉ិនប៉ង ក្នុងវិញ្ញាណនោះចេញ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ភាសិត
 នេះ គថាគតសំដែងហើយដោយសង្ខេប អ្នកត្រូវយល់ឃើញសេចក្តី
 ដោយពិស្តារយ៉ាងនេះឯង ។ បេ ។ ចណ្តាព្រះអរហន្តតាំងឡាយ ភិក្ខុ
 នោះ ក៏ជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

[១២២] ខៀបព្រឹត្តិសាវត្ថិ ។ ក្នុងវត្ត ។ លុះភិក្ខុនោះអង្គុយក្នុង
 ទីដ៏សមស្របហើយ ទើបក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា ចតិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមទ្រង់ព្រះមគ្គាប្រាស សូមព្រះមានព្រះភាគទ្រង់
 សំដែងចម្លើយដោយសង្ខេប ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ បេ ។ ធម្មសម្រាណោ ។

យោ ទោ ភិក្ខុ អនត្តា តត្រ មេ ឆន្ទោ មហាតត្វោតិ ។
 អញ្ញាតិ ភកវា អញ្ញាតិ សុភតាតិ ។ យជាតត្ថំ មន
 ត្ថំ ភិក្ខុ មយា សន្និគ្គេន ភាសិតស្ស វិជ្ជារេន អត្ថំ
 អាជាតាសីតិ ។ រូបំ ទោ ភន្តេ អនត្តា តត្រ មេ
 ឆន្ទោ មហាតត្វោ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។
 វិញ្ញាណំ អនត្តា តត្រ មេ ឆន្ទោ មហាតត្វោ ។
 ឥន្ទស្ស ទ្វាហំ ភន្តេ ភកវតា សន្និគ្គេន ភាសិ-
 តស្ស ឯវិ វិជ្ជារេន អត្ថំ អាជាតាសីតិ ។ សាទុ សាទុ
 ភិក្ខុ សាទុ ទោ ត្ថំ ភិក្ខុ មយា សន្និគ្គេន ភា-
 សិតស្ស វិជ្ជារេន អត្ថំ អាជាតាសី ។ រូបំ ទោ ភិក្ខុ

ម្នាលភិក្ខុ សភាវណាជាអនត្តា អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ិនប៉ងក្នុងសភាវៈ
 គោរពចេញ ។ បពិត្រព្រះមាតាព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ បពិត្រ
 ព្រះសុភត ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ចុះភាសិត ដែល
 គេថាគត សំដែងហើយដោយសង្ខេប អ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារ ដូច
 ម្តេចទៅ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ប្រហ៊ឹងឯងជាអនត្តា ខ្ញុំព្រះអង្គ
 ត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ិនប៉ង ក្នុងរូបគោរពចេញ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។
 សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណជាអនត្តា ខ្ញុំព្រះអង្គត្រូវលះបង់សេចក្តី
 ប៉ិនប៉ងក្នុងវិញ្ញាណគោរពចេញ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភាសិតគេ
 ដែលព្រះមាតាព្រះភាគ សំដែងហើយ ដោយសង្ខេប ខ្ញុំព្រះអង្គយល់
 សេចក្តីដោយពិស្តារយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃនែនហើយ ។
 ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃណាស់ហើយ ក្រង់ភាសិតដែលគេថាគត សំដែងហើយ
 ដោយសង្ខេប អ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារបាន ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រហ៊ឹងឯង

សុត្តន្តបិដក សំយក្កនិកាយស្ស ទស្សវគ្គ

អនត្តា តត្រ តេ ធនោ បហាតត្វោ ។ វេទនា ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អនត្តា តត្រ តេ ធនោ
 បហាតត្វោ ។ ឥមស្ស ទោ ភិក្ខុ មយា សង្ខត្តេន
 កាសិកស្ស ឯវិ វិត្តាវេន អត្តោ ធម្មត្វោតិ ។ បេ ។
 អត្តតរោ ច បទ សោ ភិក្ខុ អរហតំ អហោសីតិ ។

(១៤៥) សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។ ឯកមន្តំ ចិ-
 សំឆ្នោ ទោ សោ ភិក្ខុ ភក្កន្តំ ឯតទរោច សាទុ មេ
 កន្តេ ភក្កា សង្ខត្តេន ធម្មំ ទេសេតុ ។ បេ ។ វិហ-
 រេយ្យន្តំ ។ យំ ទោ ភិក្ខុ អនត្តន្តិយំ តត្រ តេ ធនោ
 បហាតត្វោតិ ។ អញ្ញាតំ ភក្កា អញ្ញាតំ សុតតាតិ ។
 យថាកជំ បទ ភិក្ខុ មយា សង្ខត្តេន កាសិ-
 កស្ស វិត្តាវេន អត្តំ អាជាតាសីតិ ។ រូបំ ទោ កន្តេ

សុត្តន្តបិដក សំយក្កនិកាយ ទស្សវគ្គ

ជាអនត្តា អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ិនប៉ង ក្នុងរូបនោះចេញ ។ វេទនា ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណជាអនត្តា អ្នកត្រូវលះបង់
 សេចក្តីប៉ិនប៉ងក្នុងវិញ្ញាណនោះចេញ ។ ម្នាលភិក្ខុ កាសិកនេះ ដែល
 កថាភក្កសំដែងហើយ ដោយសង្ខេប អ្នកត្រូវយល់ឃើញសេចក្តីដោយ
 ភិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។ បេ ។ បណ្តាព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ភិក្ខុនារ
 ជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

(១៤៥) ទៀបគ្រឿងសាវត្ថុ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ លុះភិក្ខុនារ
 អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏ក្រាបចង្អុលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស សូមព្រះមានព្រះ
 ភាគ ទ្រង់សំដែងធម៌ដោយសង្ខេបដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ បេ ។ ធម្មិសម្រាញ
 នៅ ។ ម្នាលភិក្ខុ របស់ណា មិនគួរជាចេសំខ្លួន អ្នកត្រូវលះបង់
 សេចក្តីប៉ិនប៉ងក្នុងរបស់នោះចេញ ។ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះ
 អង្គុយលំហើយ បពិត្រព្រះសុភក ខ្ញុំព្រះអង្គុយលំហើយ ។ ម្នាល
 ភិក្ខុ ចុះកាសិកដែលកថាភក្កសំដែងហើយ ដោយសង្ខេប អ្នកយល់
 សេចក្តីដោយភិស្តារដូចម្តេចនៅ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ប្រហ័សឯង

អនត្ថធីយំ តត្រ មេ ធនោ បហាតញ្ចោ ។ វេទនា ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អនត្ថធីយំ តត្រ មេ
 ធនោ បហាតញ្ចោ ។ ឥមស្ស ទ្វាហំ កន្ត្ត កកវតា
 សង្ខតេន កាសិកស្ស ឯវំ វិគ្គារេន អត្ថំ អាជាយាមិតំ ។
 សាទុ សាទុ ភិក្ខុ សាទុ ទោ ភំ ភិក្ខុ មយោ
 សង្ខតេន កាសិកស្ស វិគ្គារេន អត្ថំ អាជាយាសិ ។ រូបំ
 ទោ ភិក្ខុ អនត្ថធីយំ តត្រ តេ ធនោ បហាតញ្ចោ ។
 វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អនត្ថធីយំ
 តត្រ តេ ធនោ បហាតញ្ចោ ។ ឥមស្ស ទោ ភិក្ខុ មយោ
 សង្ខតេន កាសិកស្ស ឯវំ វិគ្គារេន អត្ថោ ធម្មញ្ញោតិ
 ។ មេ ។ អញ្ញាតកេ ច បទេ សោ ភិក្ខុ អរហន្តំ
 អរហស្ថិតិ ។

ឆិទត្ថេវាចេសំខនោ ខំព្រះអង្គត្រូវលះចង់សេចក្តីប៉ិនប៉ង ក្នុងប្រធាន
 ចេញ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណមិន
 ត្រូវជាចេសំខនោ ខំព្រះអង្គត្រូវលះចង់សេចក្តីប៉ិនប៉ង ក្នុងវិញ្ញាណនោះ
 ចេញ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាសិកនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ
 សំដែងហើយដោយសង្ខេប ខំព្រះអង្គយល់សេចក្តីដោយពិស្តារ យ៉ាង
 នេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃមែនហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃណាស់ហើយ
 ត្រង់កាសិកដែលកថាភក្តសំដែងហើយ ដោយសង្ខេប អ្នកយល់សេចក្តី
 ដោយពិស្តារបាន ។ ម្នាលភិក្ខុ ច្រហឹងឯង ឆិទត្ថេវាចេសំខនោ អ្នក
 ត្រូវលះចង់សេចក្តីប៉ិនប៉ង ក្នុងប្រធានចេញ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។
 សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណមិនត្រូវជាចេសំខនោ អ្នកត្រូវលះចង់
 សេចក្តីប៉ិនប៉ង ក្នុងវិញ្ញាណនោះចេញ ។ ម្នាលភិក្ខុ កាសិកនេះ ដែល
 កថាភក្ត សំដែងហើយដោយសង្ខេប អ្នកត្រូវយល់ឃើញសេចក្តីដោយ
 ពិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។ មេ ។ ចណ្ណាព្រះគោរពទ្តទាំងឡាយ ភិក្ខុនារ
 ជាព្រះគោរពទ្តមួយអង្គដែរ ។

(១២២) សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។ ឯតមន្តិ
 ឯសិខ្នោ ទោ សោ ភិក្ខុ កកវន្តិ ឯតនិរោធ សាទុ មេ
 កន្ត កកវា សន្តិក្កេន ធម្មំ នេសេតុ យមហំ កកវតោ
 ធម្មំ សុត្វា ។ បេ ។ វិហរេយ្យន្តិ ។ យំ ទោ ភិក្ខុ
 រជនីយសណ្ឋិតំ តត្រ តេ ធម្មោ បហាតត្វាតិ ។
 អញ្ញាតំ កកវា អញ្ញាតំ សុកតាតិ ។ យថាភាមិ
 បទ ភំ ភិក្ខុ មយា សន្តិក្កេន កាសិកស្ស វិគ្គារេន អត្ថំ
 អាជាធាមីតិ ។ រូបំ ទោ កន្ត រជនីយសណ្ឋិតំ តត្រ
 មេ ធម្មោ បហាតត្វា ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។
 សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ រជនីយសណ្ឋិតំ តត្រ មេ
 ធម្មោ បហាតត្វា ។ ឥមស្ស ទ្វាហំ កន្ត កកវតោ
 សន្តិក្កេន កាសិកស្ស ឯវិ វិគ្គារេន អាជាធាមីតិ ។

(១២៤) ខៀបក្រងសាវត្ថុ ។ ក្នុងវិទ្យាធម៌ ។ លុះភិក្ខុនារ
 អង្គុយក្នុងវិជ្ជាសមគ្គហើយ ក៏ក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមទ្រង់ព្រះមហាក្រព្វស សូមព្រះមានព្រះ
 ភាគទ្រង់សំដែងធម៌ ដោយសន្តិប ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គស្តាប់ធម៌
 របស់ព្រះមានព្រះភាគហើយ ។ បេ ។ ធម្មសម្រាណ្តោ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 របស់ព្រះអង្គនៅដោយភាពរស់នៅដែលបុគ្គលធម៌ក្រេកអរ អ្នកត្រូវលះចង
 សេចក្តីប៉ិនប៉ង ក្នុងរបស់នោះចេញ ។ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំ
 ព្រះអង្គយល់ហើយ បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុ ចុះកាសិកដែលគេថាគតសំដែងហើយ ដោយសន្តិប តើអ្នកយល់
 សេចក្តីដោយពិស្តារ ដូចម្តេចទៅ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ប្រហ៊ុន
 ឯង តាំងនៅដោយភាពរស់នៅដែលបុគ្គលធម៌ក្រេកអរ ខ្ញុំព្រះអង្គត្រូវលះចង
 សេចក្តីប៉ិនប៉ងក្នុងប្រធានចេញ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំង
 ឡាយ ។ វិញ្ញាណតាំងនៅដោយភាពរស់នៅដែលបុគ្គលធម៌ក្រេកអរ ខ្ញុំ
 ព្រះអង្គត្រូវលះចងសេចក្តីប៉ិនប៉ង ក្នុងវិញ្ញាណនោះចេញ ។ បពិត្រព្រះ
 អង្គដ៏ចម្រើន កាសិកនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយ ដោយ
 សន្តិប ខ្ញុំព្រះអង្គយល់សេចក្តី ដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។

ខ្ញុំសំយុង្គ មជ្ឈិមបណ្ណាលកៈ អរហន្តវគ្គ ទុតិយោ

សាទុ សាទុ ភិក្ខុ សាទុ ។ ទោ ភិក្ខុ មយា សង្ខតេន
កាសិកស្ស វិគ្គារេន អត្ថំ អាជាជាសំ ។ រូបំ ទោ
ភិក្ខុ រជនីយសណ្ឋិតំ តត្រ តេ ធនោ បហានតោ ។
វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ រជនីយ-
សណ្ឋិតំ តត្រ តេ ធនោ បហានតោ ។ ឥមស្ស ទោ
ភិក្ខុ មយា សង្ខតេន កាសិកស្ស ឯវំ វិគ្គារេន អត្ថោ
ធម្មតោតិ ។ បេ ។ អញ្ញតកេ ធម បទ សោ ភិក្ខុ អរហន្តិ
អរហន្តិ ។

[១២៧] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ទោ ។ អាយស្មា វាទោ
យេន កកវា តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា កកវន្តិ(១)
ឯតនកេន កកដំ ទុ ទោ កន្ថេ ជាទតោ កកដំ
បស្សតោ ឥមស្មិត្វា សវិញ្ញាណកេ កាយេ តហំឆ្វា
ច សព្វនិមិត្តេសុ អហត្ថាមមត្តាវមាទានុសយា ន
ហោន្តិកិ ។ យំ កកិត្វំ វាទ រូបំ អតីតាធាត-
តច្បុប្បដ្ឋំ អជ្ឈតិ វា តហំឆ្វា វា ឱន្យាវកំ វា
សុទ្ធមំ វា ហិរិ វា បណីតំ វា យំ ធូរេ សង្ខិកេ វា

១ ខ. ឯន្តរេ អារិកេនា ឯកមន្តំ វិសិទ្ធំ ឯកមន្តំ វិសិទ្ធា វោ អាយស្មា វាទោ
វាជន្តំ ឯកមេហនិ ទិស្សន្តិ ។

ខ្ញុំសំយុង្គ មជ្ឈិមបណ្ណាលកៈ អរហន្តវគ្គ ទី ២

ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃវមនហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃណាស់ហើយ ត្រង់កាសិក
ដែលគេថាគតសំដែងហើយ ដោយសង្ខេប អ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារ
បាន ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រហ័ស្ចង្គ តាំងនៅដោយអាការ ដែលច្បុលគប្បី
ត្រេកអរ អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ង ក្នុងប្រធានចេញ ។ វេទនា ។
សញ្ញា ។ សង្ខារតាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណតាំងនៅដោយអាការដែលច្បុល
គប្បីត្រេកអរ អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងវិញ្ញាណនោះចេញ ។ ម្នាល
ភិក្ខុ កាសិកនេះ ដែលគេថាគតសំដែងហើយ ដោយសង្ខេប អ្នកត្រូវ
យល់ឃើញសេចក្តីដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។ បេ ។ បណ្តាព្រះអរហន្ត
តាំងឡាយ ភិក្ខុនោះ ជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

[១២៨] ទៀបត្រង់សាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ព្រះរាជៈមាន
អាយុ បានបួលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ទើប
ក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាល
បុគ្គលដឹងដូចម្តេច ឃើញដូចម្តេច អហត្ថាវមាទានុស័យ និងមមត្តាវ
មាទានុស័យ ចំពោះកាយ ដែលប្រកបដោយវិញ្ញាណនេះផង ចំពោះ
និមិត្តតាំងក្នុងវាទាវក្រវាជនិមិត្ត ។ ម្នាលរាជៈ ប្រណាមីមួយ
ជាអតីត អនាគត ចប្បប្បន្ន ជាទាវក្នុងក្តី ទាវក្រវា ក្រោតត្រាតក្តី
លិកក្តី ថោកថាបក្តី ទុក្ខមក្តី ប្រណា បិតាទៅក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ទីជិតក្តី

សព្វំ រូបំ ធនំ មម ធម្មោហមស្មិ ទ មោសា អត្តាតិ
 ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ ។ យា កាចិ
 វេទនា ។ យា កាចិ សញ្ញា ។ យេ កេចិ សង្ខារ ។ យំ
 កំត្យំ វិញ្ញាណំ អតីតាបាកតប្បន្នឡង្គំ ។ មេ ។ យំ ទូរេ
 សន្តិកេ វា សព្វំ វិញ្ញាណំ ធនំ មម ធម្មោហមស្មិ
 ទ មោសា អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ
 បស្សតិ ។ ឯវំ ទោ វា ជាតោ ឯវំ បស្សតោ ឥម-
 ស្មិញ សវិញ្ញាណកោ កាយេ ឥហិតា ទ សព្វនិមិត្ត-
 សុ អហត្ថារមមត្ថារមាទានុសយា ទ ហោន្តិតំ ។ មេ ។
 អញ្ញាតរេ ទ បនាយស្នា វាជោ អវហតំ អហោសីតិ ។

បុគ្គលត្រីធិតារណា ឃើញទូរ្យបទាំងអស់ខ្លះ កាមតិក ដោយប្រាជ្ញា
 ជីវ្រៃត យ៉ាងនេះថា ខ្លះមិនមែនរបស់អញ ខ្លះមិនមែនអញ ខ្លះមិន
 មែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ។ វេទនាណនិមួយ ។ សញ្ញាណនិមួយ ។
 សង្ខារទាំងឡាយណនិមួយ ។ វិញ្ញាណណនិមួយ ជាអតីត
 អនាគត បច្ចុប្បន្ន ។ មេ ។ វិញ្ញាណណ ប៉ុន្មានក្នុងចំណោមក្នុង ក្នុងទីដ៏ក្តី
 បុគ្គលត្រីធិតារណា ឃើញវិញ្ញាណទាំងអស់ខ្លះ កាមតិក ដោយប្រាជ្ញា
 ជីវ្រៃតយ៉ាងនេះថា ខ្លះមិនមែនរបស់អញ ខ្លះមិនមែនអញ ខ្លះមិនមែន
 ជាខ្លួនរបស់អញទេ ។ ម្សារាជៈ កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញ
 យ៉ាងនេះ អហត្ថារមាទានុស័យ និងមមត្ថារមាទានុស័យ ចំពោះកាយ
 ដែលប្រកបដោយវិញ្ញាណនេះផង ចំពោះនិមិត្តទាំងក្នុងជាទាំងក្រៅផង
 មិនមាន ។ មេ ។ បណ្តាព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ព្រះរាជៈនានាកាយ
 ជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

(១៤៤) សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។ អាយស្មា សុរាជោ
 ភក្កុន្តំ ឯតនោ កាចំ ទុ ទោ កន្តោ ជាតនោ កាចំ
 បស្សនោ វេស្សិត្តំ សុវិញ្ញាណោ កាយោ តហិ ធា
 ច សត្វចំមិត្តសុ អហត្ថាវមមត្ថាវមាធិបតី មាណសំ
 ហោតិ វិជា សមតិក្កន្តំ សន្តំ សុវិមុត្តន្តំ ។ យំ កត្វា
 សុរាជ រូបំ អតីតាធាតុតប្បទុប្បន្នំ ។ បេ ។ យំ ទូរ
 សន្តិកោ វា សត្វំ រូបំ នេតំ មម នេសោហមស្មំ ឧ
 មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សធម្មញ្ញាយ
 ទិស្វា អនុបាធា វិសុត្តោ ហោតិ ។ យា កាចំ វេទនា ។
 យា កាចំ សញ្ញា ។ យេ កោចំ សង្ខារ ។ យំ
 កត្វា វិញ្ញាណំ អតីតាធាតុតប្បទុប្បន្នំ ។ បេ ។ យំ
 ទូរ សន្តិកោ វា សត្វំ វិញ្ញាណំ នេតំ មម នេ
 សោហមស្មំ ឧ មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ
 សធម្មញ្ញាយ ទិស្វា អនុបាធា វិសុត្តោ ហោតិ ។

(១៤៥) ទៀបក្រុងសាវត្ថុ ។ ក្នុងចំណោម ។ ព្រះសុរាជៈ
 មានកាយ បានក្រាបទូលគ្រូមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា ចក្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន ចុះកាលបុគ្គលដ៏ដ៏ដូចម្តេច ឃើញដូចម្តេច ចិត្ត ដែល
 ប្រាសចាកសេចក្តីប្រកាន់អហត្ថាវ មមត្ថាវ ចំពោះកាយ ប្រកបដោយ
 វិញ្ញាណនេះផង ចំពោះនិមិត្តចំណង ជាខាងក្រៅផង ទើបដាច់ចិត្ត
 កន្លងបង់ ស្របម្រាប់ ច្រស្រឡះចាកវិធី (នេះបាទ) ។ ម្ចាស់សុរាជៈ
 ប្រណានីមួយ ជាអតីត អនាគត ចច្ចុប្បន្ន រូបរា រូបណា ឋិត
 នៅក្នុងវិជ្ជាយុក្តិ ទីជិតក្តិ បុគ្គលឃើញប្រឆាំងអស្មន្តៈ តាមពិត
 ដោយប្រាថ្នាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំមិនមែនអញ
 ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ដូច្នេះហើយ វេទន៍ច្រស្រឡះ ព្រោះ
 ការមិនប្រកាន់ ។ វេទនាណានីមួយ ។ សញ្ញាណានីមួយ ។
 សង្ខារចំណងយុទ្ធសាស្ត្រ ។ វិញ្ញាណានីមួយ ជាអតីត
 អនាគត ចច្ចុប្បន្ន រូបរា វិញ្ញាណណា ឋិតនៅក្នុងវិជ្ជាយុក្តិ ទីជិតក្តិ
 បុគ្គលឃើញវិញ្ញាណចំណងអស្មន្តៈ តាមពិត ដោយប្រាថ្នា ដ៏ប្រពៃ
 យ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំមិនមែនអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួន
 របស់អញទេ ដូច្នេះហើយ វេទន៍ច្រស្រឡះ ព្រោះការមិនប្រកាន់ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

ឯវិ ខេ សុរាជ ជាទតោ ឯវិ បស្សតោ ឥមស្មិត្តា
សវិញ្ញាណតោ កាយេ ពហិដ្ឋា ច សត្វនិមិត្តសុ
អហត្ថារមមដ្ឋារមាជាបគតី មាទសំ ហោតិ វិជា សម-
តិក្កន្តំ សន្តំ សុវិមុត្តន្តំ ។ បេ ។ អញ្ញតរោ ច បដា-
យស្មា សុរាជោ អរហតំ អហោសីតិ ។

អរហន្តវគ្គោ ទុតិយោ ។

តត្រដ្ឋានំ

ឧបាទិយមញ្ញមាជា
អជាភិទទ្ធមាជោ ច
អនិច្ចំ ធុក្ខំ អនត្តា ច
អនត្តនិយំ រជនិយសណ្ឌិតំ
រាជសុរាជេន ភេ នសាតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គោ

ម្ចាស់សុរាជៈ កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះឯង ក្នុងចិត្ត
ដែលប្រាសចាកសេចក្តីប្រកាន់អហត្ថារ មមដ្ឋារ ចំពោះកាយ ប្រកប
ដោយវិញ្ញាណនេះផង ចំពោះនិមិត្តទាំងពួងជាវាងក្រៅផង ទើបជាចិត្ត
កន្លងបង់ ស្ងប់រម្ងាប់ ព្រមស្រឡះចាកវិធី (នេះបាទ) ។ បេ ។ បណ្តាព្រះ
អរហន្តទាំងឡាយ ព្រះសុរាជៈមានកាយ ជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

ចប់ អរហន្តវគ្គ ទី ២ ។

ឧទ្ធានក្នុងអរហន្តវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីភិក្ខុប្រការទំ ភិក្ខុសំគាល់ ១ ភិក្ខុត្រេកអរ ១
ខន្ធមិនទៀង ១ ជាទុក្ខ ១ ជាអនត្តា ១ មិនគួរជាបេសំខ្លួន ១
កាំងនៅដោយអាការ ដែលបុគ្គលត្រេកអរ ១ ព្រះរាជៈ ១
ព្រះសុរាជៈ ១ (ទាំងអស់) នោះ ត្រូវជា ១០ ។

ឧប្បន័យវិគ្គ

[១២៩] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ អស្សុតកា
ភិក្ខុវេ បុព្វជ្ជនោ រូបស្ស អស្សនេត្វ អាទិនវេត្វ
និស្សរណេត្វ យេវាភូតំ នប្បជាតាតិ ។ វេទនាយ ។
សញ្ញាយ ។ សង្ខារនំ ។ វិញ្ញាណស្ស អស្សនេត្វ
អាទិនវេត្វ និស្សរណេត្វ យេវាភូតំ នប្បជាតាតិ ។
សុតកា ច ទោ ភិក្ខុវេ អវិយស្សវតោ រូបស្ស អស្ស-
នេត្វ អាទិនវេត្វ និស្សរណេត្វ យេវាភូតំ បជាតាតិ ។
វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។ សង្ខារនំ ។ វិញ្ញាណស្ស
អស្សនេត្វ អាទិនវេត្វ និស្សរណេត្វ យេវាភូតំ ប-
ជាតាតិ ។

[១៣០] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ អស្សុតកា
ភិក្ខុវេ បុព្វជ្ជនោ រូបស្ស សមុទយេត្វ អត្ថន្តមេត្វ
អស្សនេត្វ អាទិនវេត្វ និស្សរណេត្វ យេវាភូតំ នប្ប-
ជាតាតិ ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។ សង្ខារនំ ។

ឧប្បន័យវិគ្គ

[១២៩] ទៀបក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុពុទ្ធ-
ឡាយ បុព្វជ្ជនម្នាក់មិនចេះដឹង វេទនាមិនដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត ឡូ
កានិសង្ស ឡូវចាស និងការរលាស់ចោល ខែរូប ។ ខែវេទនា ។
ខែសញ្ញា ។ ខែសង្ខារពុទ្ធឡាយ ។ វេទនាមិនដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត
ឡូកានិសង្ស ឡូវចាស និងការរលាស់ចោល ខែវិញ្ញាណ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
ពុទ្ធឡាយ ឯអវិយសាវកម្នាក់មិនចេះដឹង វេទនាមិនដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត
ឡូកានិសង្ស ឡូវចាស និងការរលាស់ចោល ខែរូប ។ ខែវេទនា ។
ខែសញ្ញា ។ ខែសង្ខារពុទ្ធឡាយ ។ ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត ឡូ
កានិសង្ស ឡូវចាស និងការរលាស់ចោល ខែវិញ្ញាណ ។

[១៣០] ទៀបក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុពុទ្ធ-
ឡាយ បុព្វជ្ជនម្នាក់មិនចេះដឹង វេទនាមិនដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត ឡូការ
កើត ឡូសេចក្តីវិនាស ឡូកានិសង្ស ឡូវចាស និងការរលាស់ចោល
ខែរូប ។ ខែវេទនា ។ ខែសញ្ញា ។ ខែសង្ខារពុទ្ធឡាយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ១ទូរវគ្គ

វិញ្ញាណស្ស សមុទយេត្ថ អនុត្តមេត្ថ អស្សាទេត្ថ
 អាទិទេវេត្ថ និស្សរណេត្ថ យេជាភូតំ ធម្មជាតិ ។
 សុត្តន្ត ៨ ។ ខេ ភិក្ខុវេ អរិយស្សវតោ រូបស្ស សមុទ-
 យេត្ថ អនុត្តមេត្ថ អស្សាទេត្ថ អាទិទេវេត្ថ និស្សរណេត្ថ
 យេជាភូតំ មជាតិ ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។
 សង្ខារំ ។ វិញ្ញាណស្ស សមុទយេត្ថ អនុត្តមេត្ថ
 អស្សាទេត្ថ អាទិទេវេត្ថ និស្សរណេត្ថ យេជាភូតំ មជា-
 តិ ។

(១៥១) សាវត្ថិយំ ។ គប្ប ខេ ។ សុត្តន្ត ភិក្ខុវេ
 អរិយស្សវតោ រូបស្ស សមុទយេត្ថ អនុត្តមេត្ថ អស្សា-
 ទេត្ថ អាទិទេវេត្ថ និស្សរណេត្ថ យេជាភូតំ មជាតិ ។
 វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។ សង្ខារំ ។ វិញ្ញាណស្ស-
 សមុទយេត្ថ អនុត្តមេត្ថ អស្សាទេត្ថ អាទិទេវេត្ថ និស្ស-
 រណេត្ថ យេជាភូតំ មជាតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ១ទូរវគ្គ

មិនដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត ខ្ញុំការកើត ខ្ញុំសេចក្តីវិនាស ខ្ញុំអាទិសង្ស័យ
 ខ្ញុំចោល និងការរលាស់ចោល វៃវិញ្ញាណ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឲ្យយ
 អរិយសាវកអ្នកចេះដឹង វែមដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត ខ្ញុំការកើត ខ្ញុំ
 សេចក្តីវិនាស ខ្ញុំអាទិសង្ស័យ ខ្ញុំចោល និងការរលាស់ចោល វៃរូប ។
 វៃវេទនា ។ វៃសញ្ញា ។ វៃសង្ខារចាំឲ្យយ ។ ដឹងច្បាស់តាម
 សេចក្តីពិត ខ្ញុំការកើត ខ្ញុំសេចក្តីវិនាស ខ្ញុំអាទិសង្ស័យ ខ្ញុំចោល និង
 ការរលាស់ចោល វៃវិញ្ញាណ ។

(១៥១) ខៀបក្រងសាវត្ថិ ។ ក្នុងចំណោម ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ចាំឲ្យយ អរិយសាវកអ្នកចេះដឹង វែមដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត ខ្ញុំ
 ការកើត ខ្ញុំសេចក្តីវិនាស ខ្ញុំអាទិសង្ស័យ ខ្ញុំចោល និងការរលាស់
 ចោល វៃរូប ។ វៃវេទនា ។ វៃសញ្ញា ។ វៃសង្ខារចាំឲ្យយ ។
 ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត ខ្ញុំការកើត ខ្ញុំសេចក្តីវិនាស ខ្ញុំអាទិសង្ស័យ
 ខ្ញុំចោល និងការរលាស់ចោល វៃវិញ្ញាណ ។

[១៨២] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ រូបំ កំភូមេ

អនិច្ចំ យននិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តទទត្តា យននត្តា

តំ ទេតំ មម ទេសោហមស្មិ ទ មេសោ អត្តាតិ វិវាមេតំ

យជាត្វតំ សធម្មញ្ញាយ ទដ្ឋតំ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។

សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ យននិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ

ទុក្ខំ តទទត្តា យននត្តា តំ ទេតំ មម ទេសោហមស្មិ

ទ មេសោ អត្តាតិ វិវាមេតំ យជាត្វតំ សធម្មញ្ញាយ

ទដ្ឋតំ ។ វិវាមេតំ បស្សំ កំភូមេ សុត្វា អរិយសញ្ញាវកោ

រូបស្មិច្ចំ ចិត្តិទុតិ វេទនាយចិ ។ សញ្ញាយចិ ។

សង្ខារេសុចិ ។ វិញ្ញាណស្មិច្ចំ ចិត្តិទុតិ ចិត្តិទុតិ វិដ្ឋតិ

[១៨២] ទៀបក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចំរាង

ឡាយ ប្រមិនទៀង របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណា
ជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះ បណ្ឌិតត្រូវ

ឃើញភាវសេចក្តីពិតដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រវៃយ៉ាងនេះថា ផ្តុំមិនមែនរបស់
អញទេ ផ្តុំមិនមែនជាអញទេ ផ្តុំមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ វេទនា ។

សញ្ញា ។ សង្ខារចំរាងឡាយ ។ វិញ្ញាណមិនទៀងទេ របស់ណាមិន
ទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះ ជាអនត្តា របស់

ណាជាអនត្តា របស់នោះ បណ្ឌិតត្រូវឃើញភាវសេចក្តីពិតដោយប្រាជ្ញា
ដ៏ប្រវៃយ៉ាងនេះថា ផ្តុំមិនមែនរបស់អញទេ ផ្តុំមិនមែនជាអញទេ ផ្តុំ

មិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចំរាងឡាយ អរិយសាវកអ្នកចេះដឹង
កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ វេទនាឡើយណាយក្នុងរូបផង ក្នុងវេទនាផង ។

ក្នុងសញ្ញាផង ។ ក្នុងសង្ខារចំរាងឡាយផង ។ វេទនាឡើយណាយ
ក្នុងវិញ្ញាណផង កាលបើឡើយណាយហើយ វេទនាប្រាសចាកកម្រិត

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយសូ ខន្ធកវិញ្ញា

វិរាតា វិមុត្តតិ ។ វិមុត្តស្មី វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ ។
 ចំណា ជាតិ វិសុតំ ព្រហ្មជរិយំ កតំ កុរណីយំ ចាបរំ
 ឥត្តត្ថាយាតិ បដាចាតិ ។ យាវតា ភិក្ខុវេ សត្តាវសា
 យាវតា ភវត្តំ ឯតេ អត្តា ឯតេ សេដ្ឋា លោកស្មី
 យេនិទំ អរហន្តោតិ ។ ឥន្ទរោច កកវា ឥទំ វត្វាន
 សុគតោ អជាបរំ ឯតនរោច សត្វា

[១៨៣] សុទិដោ វត អរហន្តោ
 តណ្ហា តេសំ ន វិជ្ជតិ
 អស្មិមាដោ សមុច្ឆិដ្ឋោ
 មោហជាលំ បដាលិតំ ។
 អនេជន្តេ អនុម្បត្តា
 ចិត្តំ តេសំ អនាវរំ
 លោកេ អនុបស័ត្តា តេ
 ព្រហ្មក្ខតា អនាសវា ។
 បញ្ចក្ខន្ធោ បរិញ្ញាយ
 សត្តសន្ធិម្បតោ ធរា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធកវិញ្ញា

ព្រោះវេទប្រាសចក្កកម្រោក ទើបចិត្តរួចស្រឡះ ។ កាលបើចិត្តរួច
 ស្រឡះហើយ ញាណក៏កើតឡើងថា អាក្ខាអញរួចស្រឡះហើយ ។
 ដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ មន្តព្រហ្មចរិយៈអាក្ខាអញបាននៅរួចហើយ
 សោឡសកិច្ច អាក្ខាអញបានធ្វើស្រឡះហើយ មន្តភាវនាចំដុះប្រព្រឹត្ត
 ទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ម្ចាស់កុំចាំឯឡាយ
 លំនៅរបស់សត្វចាំឯប៉ុន្មាន ឥតដ៏ប្រសើរចាំឯប៉ុន្មាន មានតែពួកអរហន្ត
 ទេ ដែលជាបុគ្គលខ្ពង់ខ្ពស់ ប្រសើរដុះ គង្គិលោក ។ ព្រោះមានព្រះ
 ភាគត្រាស់សួរគ្រាន់ប៉ុន្មានហើយ លុះព្រះសុភកជាសាស្តា ត្រាស់សួរគ្រាន់
 ប៉ុន្មានហើយ ទើបត្រាស់តាមនេះ គេទៅទៀតថា

[១៨៤] ពួកអរហន្តមានសេចក្តីសុខណាស់ ពួកអរហន្ត
 ចាំឯនោះមិនមានតណ្ហាទេ អស្មិមានៈ លោកផ្តាច់បង្គំហើយ
 បណ្តាញតិមោហៈ លោកទម្លាយចោលហើយ ។ លោក
 មិនដល់ខ្លាចការញាប់ញ័រ ដោយតណ្ហាខិតខំដឹងទេ ចិត្តរបស់
 អរហន្តចាំឯនោះ មិនល្អក៏ទេ អរហន្តចាំឯនោះជាអ្នកប្រសើរ
 មិនមានកាសវៈ មិនជាប់នៅក្នុងលោក ។ លោកមានព្រះ
 សន្ធិម្បតិ៍លី^(១) ជាភាវម្មណ៍ ព្រោះកំណត់ដឹងខ្លាចខ្លាចចាំឯ ៨

១ ព្រះសន្ធិម្បតិ៍នោះ បាននិយមសទ្ធា ហើយ ទុក្ខច្នៃ កាហុសព្វៈ រឺយៈ បេដ្ឋិកស្ស-
 តិ ចំងែក ។ អត្ថកថា ។

វន្តសំយោគ ឧត្តមបណ្ឌិត វន្តសំយោគ គតិយោ

បសិសិយា សម្បត្តិសា

បុត្តា ឡុយស្យា ឱសា ។

សត្តាគណសម្បត្តិ

តិសុ សិក្ខាសុ សិក្ខិតា

អនុវិចារន្តិ មហាវិក

បរិវិចារយកេវា ។

នសហត្ថេហិ សម្បត្តិ

មហាចារា សមាហិតា

ឯតេ ទោ សេដ្ឋា លោកស្មី

តណ្ហា តេសិ នវិជ្ជតិ ។

អសេត្តញ្ញាណំ ឧប្បន្និ

អន្តិមោយំ(១) សុត្តស្សយោ

យោ សារោ ព្រហ្មចរិយស្ស

តស្មី អបរាជយោ ។

១ ឧ. អន្តិមស្ស សុត្តស្សយោ ។

វន្តសំយោគ ឧត្តមបណ្ឌិត វន្តសំយោគ ទំ ៣

ពួកសម្បត្តិសាគរសាស្ត្រចំពោះពួកអរហន្តជាបុត្រជាឧស

របស់ព្រះគុដ្ឋ ។ ពួកអរហន្តចម្រើនដោយកែវគីរោជ្ឈន្ត

ចំនី ៧ ប្រការ បានសិក្សាចំពោះសិក្ខាចំនី ៣ មានព្យា-

យាមាច្រើន បានលះបង់នូវភ័យនិងសេចក្តីខ្លាចជំនឿហើយ

ប្រព្រឹត្តនៅ ។ ពួកអរហន្តជាមហាវាគ ប្រកបដោយអង្គ៣

អសេត្តៈចំនី ១០ មានចិត្តនឹងជឿ (ដោយឧបហាននិងអប្បនា

ចំនីខ្សោយ) អរហន្តចំនីនេះប្រសើរដល់ពួកនិរោធិ អរហន្ត

ចំនីខ្ពស់មានតណ្ហាទេ ។ ញាណរបស់អសេត្តបុគ្គល

កើតឡើងហើយ នេះជាទីបំផុតនៃអត្តភាព ផលណាម្យស

មគ្គប្រហូតា លោកបានចាក់ចុះ ក្នុងផលនោះហើយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទទ្ធកវគ្គ

វិហសុ ន វិកាម្បន្តិ

វិប្បឌុត្តា បុណ្ណក

ធន្តរាមី អនុប្បត្តា

ភេ លោកេ វិជិតាវិហោ ។

ឧទ្ធំ តិវយំ អបាចិច្ចំ

នទ្ធំ ភេសំ ន វិជ្ជតិ

នន្តិ^(១) ភេ សីហនាមិ

ទុក្ខា លោកេ អនុត្តរាតិ ។

[១៧៦] សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។ រូបំ កិក្ខុវេ
អនិច្ចំ យននិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តននត្តា យន-
នត្តា តំ នេតិ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ
អត្តាតិ ឯវមេតំ យជាត្វតំ សឌ្ឍប្បញ្ញាយ នដ្ឋតំ
។ បេ ។ ឯវំ បស្សំ កិក្ខុវេ សុតវា អរិយស្សាវគោ

២ ឧ. នន្តិ ធម ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទទ្ធកវគ្គ

ពួកអហោន្តមិនញាប់ញ័រ ចំពោះមានផ្សេងៗ អហោន្តទាំង

នោះ មានចិត្តផុតស្រឡាចកកច្រើន បានសម្រេចអវិហារ

បានឈ្នះ (ខ្ញុំកិលេសមានកងជាដើម) ក្នុងលោកហើយ

វេលាមិនញាប់ញ័រចំពោះមានផ្សេងៗ ។ អហោន្តទាំងនោះ

មិនមានសេចក្តីក្រេកអរ ចំពោះទេវលោក មនុស្សលោក

និងអបាយលោកឡើយ អហោន្តទាំងនោះ បានចាត់ចុះខ្ញុំ

អរិយសព្វទាំង២ ជាច្បុក្តលប្រសើរបំផុតក្នុងលោក ហើយ

បដិទ្ធិសីហនាម ។

[១៧៦] ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងចំនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង-
ឡាយ ប្រមិនទៀងទេ របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណា
ជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះ បណ្តាំតត្រូវ
ឃើញកាសាចក្តីពិតដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់
អញទេ ខ្ញុំមិនមែនជាអញទេ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ បេ ។ ម្ចាស់
ភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវកអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះហើយ

ឧទ្ទិសធម្មសូត្រ បដិច្ចបទស្ថាបនា ឧទ្ទិសធម្មសូត្រ ឧទ្ទិសធម្មសូត្រ

រូបស្ម័គ្រ ធម៌ត្ថុតិ វេទនាធម៌ ។ សញ្ញាធម៌ ។ សង្ខារ

វេទនា ។ វិញ្ញាណស្ម័គ្រ ធម៌ត្ថុតិ ធម៌ត្ថុតិ វេទនា វិញ្ញាណ

វិមុត្តិ ។ វិមុត្តិស្ម័គ្រ វិមុត្តិស្ម័គ្រ ញាណ ហោតិ ។ ចំណា

ជាតិ វិសុទ្ធិ ព្រហ្មចរិយំ កតំ កាណិយំ នាម

ឥន្ទ្រាណតិ បដាបាតិ ។ យាវតា កិក្ខុវេ សត្តាវសា

យាវតា កក្កុ ឯតេ អត្តា ឯតេ សេដ្ឋា លោកស្ម័គ្រ

យធនំ អរហន្តានិ ។

(១៧៨) សាវត្ថិយំ ។ កត្រ ទោ ។ សីហោ

កិក្ខុវេ មិក្ខុវេ សាយន្តាសមយំ អសយា ធម៌ត្ថុតិ

ឧទ្ទិសធម្មសូត្រ បដិច្ចបទស្ថាបនា ឧទ្ទិសធម្មសូត្រ ៣

វេទនាធម៌ វេទនាធម៌ ។ កត្រ ទោ ។ សីហោ

កត្រ ទោ ។ សីហោ ។ កត្រ ទោ ។ សីហោ

វេទនាធម៌ វេទនាធម៌ ។ កត្រ ទោ ។ សីហោ

វេទនាធម៌ វេទនាធម៌ ។ កត្រ ទោ ។ សីហោ

វេទនាធម៌ វេទនាធម៌ ។ កត្រ ទោ ។ សីហោ

វេទនាធម៌ វេទនាធម៌ ។ កត្រ ទោ ។ សីហោ

វេទនាធម៌ វេទនាធម៌ ។ កត្រ ទោ ។ សីហោ

វេទនាធម៌ វេទនាធម៌ ។ កត្រ ទោ ។ សីហោ

វេទនាធម៌ វេទនាធម៌ ។ កត្រ ទោ ។ សីហោ

អាសយា និក្ខុបិទ្វា វិជម្ពតិ វិជម្ពត្វា សមន្តា ចតុទ្ទិសា
 អនុវិលាគេតិ សមន្តា ចតុទ្ទិសា អនុវិលាគេត្វា
 ភិក្ខុក្ខុ សីហនាទំ ធនតំ ភិក្ខុក្ខុ សីហនាទំ ធនត្វា
 គោធរាយ បក្កមតិ ។ យេ ហំ គេតិ ភិក្ខុវេ និវាសន-
 កតា ចាណា សីហស្ស មិគរញ្ញោ ធនតោ សន្និ-
 សុណន្តិ យេកុយ្យេន សំវេកំ សន្តាសំ អាបជ្ឈន្តិ ចំលំ
 ចំលាសយា បរិសន្និ ធនំ ធនាសយា បរិសន្និ វជិ
 វជាសយា បរិសន្និ អាណាសំ បក្កិទោ កជន្តិ ។
 យេចី តេ ភិក្ខុវេ រញ្ញោ ធាកា តាមនិកមរាជធានីសុ-
 ធន្យេហំ^(១) វាត្តេហំ ពន្ធនេហំ ពន្វា តេមិ តានិ
 ពន្ធនានំ សញ្ញន្តិទ្វា សម្បទាលេត្វា ភីតា មុត្តករិសំ
 ធននាហំ^(២) យេន វា តេន វា បលាយន្តិ ។ ឯវិម-
 ហំនិកោ ទោ ភិក្ខុវេ សីហោ មិគរាជា និវាសនកតានិ
 ចាណានំ ឯវិមហោសត្តោ ឯវិមហាទុកាហំ ។

១. ឧ.ប. ទស្សវិញ្ញាណ ១២ មោឃ្ហា ។

លុះចេញអំពីលំនៅហើយ រមែងមើលតាម (កាយ) លុះមើលតាមហើយ ទើប
 ក្រឡេកមើលចំសំខាន់ ៤ ជុំវិញ លុះក្រឡេកមើលចំសំខាន់ ៤ ជុំវិញ
 ហើយ ក៏ចង្អុលសីហនាទអស់រាវៈ ព្យាដង លុះចង្អុលសីហនាទ ព្យាដង
 ហើយ ទើបក្រាបចំបារមីកេចំណី ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសត្វ
 គំហ្លួនណាមួយ ពូសំឡេងសត្វសីហៈជាមិគរាជ កំពុងចង្អុល (ល្ងសីហ-
 នាទ) ហើយ ច្រើនតែដល់ខ្លាសចង្អុលក៏តក់យ ភក់ស្កក ញ័រចំប្រថុំ
 ពួកសត្វនៅត្រង់រមែងចូលទៅត្រង់វិញ ពួកសត្វទឹកចូលទៅក្នុងទឹកវិញ ពួក
 សត្វព្រៃចូលទៅក្រៅព្រៃវិញ ពួកចក្សុរិក៍ហើរទៅកេតាកាសវិញ ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកដំរីណាជាចេសព្រៃរាជា ដែលគេចង់ដោយចំណង
 គឺប្រៀបដំរី ក្នុងស្រុកនិងមន្ទិរាជធានី ដំរីទាំងនោះក៏រមែងផ្តាច់ទម្លាយ
 ចំណងទាំងនោះ ក៏តក់យាលចម្បងនិងក៏សហើយ ទោលទៅរកស្រ-
 ង្គាស ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ សត្វសីហៈជាមិគរាជ មានចង្អុលច្រើន
 យ៉ាងនេះ មានស័ក្តិចំយ៉ាងនេះ មានកាតុភាពច្រើនយ៉ាងនេះ ជាង
 សត្វគំហ្លួនទាំងឡាយ ។

[១៥៦] ឯវមេវ ទោ ភិក្ខុវេ យេនា តថាគតោ
 លោកេ ឧប្បជ្ឈតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធា វិជ្ជាធរណា-
 សម្មាញ្ញា សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសធម្ម-
 សារីរិ សុត្វា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធា កកា សោ ធម្មំ
 ទេសេតិ ឥតិ រូបំ ឥតិ រូបស្ស សមុទយោ ឥតិ
 រូបស្ស អនុត្តរោ ឥតិ វេទនា ។ ឥតិ សញ្ញា ។
 ឥតិ សង្ខារ ។ ឥតិ វិញ្ញាណំ ឥតិ វិញ្ញាណា-
 ស្ស សមុទយោ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស អនុត្តរោតិ ។
 យេថ តេ ភិក្ខុវេ ទេវា ធិបរាយុតោ វណ្ណវត្ថោ
 សុទតហុលា ឧទេសុ វិហរេសុ វិវដ្តិតោ តេថ
 តថាគតស្ស ធម្មទេសនំ សុត្វា យេកុយេវេ កយំ
 សំវេតំ សន្តាសំ អាមជ្ឈន្តិ អនិច្ចា វ កំវ ភោ
 មយំ សមាទា វិច្ឆន្តាតិ អមញ្ញម្ហ អនុវា វ កំវ ភោ
 មយំ សមាទា ធុវត្តាតិ អមញ្ញម្ហ អសស្សតា វ កំវ
 ភោ មយំ សមាទា សស្សត្រត្តាតិ អមញ្ញម្ហ មយំថ
 កំវ ភោ អនិច្ចា អនុវា អសស្សតា សញ្ញាយថា-
 យាបន្តាតិ ។ ឯវមេវ ទោ ភិក្ខុវេ តថាគតោ

[១៥៦] ឱលភិក្ខុព័ន្ធភាយ កាលណា ព្រះអថាគត ជា
 ព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់បរិច្ចារិយវិជ្ជាវិនិច្ឆ័យណៈ ជាព្រះសុគត
 ជាចរាស្ថានប្រាណា ទ្រង់ប្រសើរចម្រុះ ជាសារីរិយធម្មនុប្បាស
 ជាសាស្តាព្យាប្រវត្តន្តរាវរកានិច្ចសុស្ស គ្រាសំដឹងទូរពុករិយសច្ច លែង
 ក្រឡប់មកកាន់កងថ្មីទៀត ទ្រង់រើតទៀងក្នុងលោក ព្រះអង្គតែងសម្តែង
 ជា ប្រដូច្នេះ ការកើតនៃប្រដូច្នេះ សេចក្តីវិនាសនៃប្រដូច្នេះ វេទនា
 ដូច្នេះ ។ សញ្ញាដូច្នេះ ។ សង្ខារព័ន្ធភាយដូច្នេះ ។ វិញ្ញាណដូច្នេះ
 ការកើតនៃវិញ្ញាណដូច្នេះ សេចក្តីវិនាសនៃវិញ្ញាណដូច្នេះ ។ ឱលភិក្ខុ
 ព័ន្ធភាយ ពួកទេវតាណា ដែលមានអាយុវែង មានឥណ្ឌិសម្បរ
 ច្រើនដោយសេចក្តីសុខ បិតានៅលើវិមានដ៏ខ្ពស់ អស់កាលយូរ ពួក
 ទេវតានោះ បានស្តាប់ធម៌ទេសនាចេញពីព្រះអថាគតហើយ ច្រើនតែដល់
 ទូរសេចក្តីតិរិះរើ គត់ស្មគ ញ័រចំប្រប់ ដោយគិតថា អើហ្ន៎ យើង
 ព័ន្ធភាយមិនទៀងទេតើ ប៉ុន្តែយើងសំគាល់ថាទៀង អើហ្ន៎ យើង
 ព័ន្ធភាយមិនបិតាថេរទេតើ ប៉ុន្តែយើងសំគាល់ថាបិតាថេរ អើហ្ន៎ យើង
 ព័ន្ធភាយមិនកំណត់ទេតើ ប៉ុន្តែយើងសំគាល់ថាកំណត់ អើហ្ន៎ យើង
 ព័ន្ធភាយមិនទៀង មិនបិតាថេរ មិនកំណត់ទេ ប៉ុន្តែយើងរកបរិយាកាសព្រោះ
 សក្តាយ ។ ឱលភិក្ខុព័ន្ធភាយ ព្រះអថាគត មានច្បងច្រើនយ៉ាងទេ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវក្ខេ

សនេវកាស្ស លោកាស្ស ឯវិមហោសតោ ឯវិមហា-
ទុកាវេតិ ។ ឥទ្ធិមរោច កកាវា ឥទ្ធិ វត្តាន សុតតោ
អថាបរិ ឯតទរោច សត្វា

[១៩៧] យថា តុម្ភោ អភិញ្ញាយ

ធម្មចក្កំ បវត្ថយិ

សនេវកាស្ស លោកាស្ស

សត្វា អប្បដិបុត្តលោ ។

សត្តាយស្ស ធិរោធិញ្ច

សត្តាយស្ស ច សម្ពុរិ

អវិយដ្ឋង្គកំ(១) មក្កំ

ទុក្ខចសមតាមិទំ ។

យេមិ ធិយាយុកា ទេវា

វណ្ណាវត្ថោ យសស្សិទោ

ភីតា សត្តាសមាទាទុំ

១ ឧ. ឧ. អវិយញ្ញង្គកំ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវក្ខេ

មានសិក្ខិត្តិយ៉ាងនេះ មានកាទុភាពច្រើនយ៉ាងនេះ ជាងមនុស្សលោក

ព្រមទាំងទេវលោក ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ព្រះមានព្រះភាគបានគ្រាស់

ភាសិតនេះចប់ហើយ លុះព្រះសុតតថាសាស្តា ត្រាស់ភាសិតនេះចប់

ហើយ ទើបត្រាស់តាងនេះតទៅទៀតថា

[១៩៧] កាលណា ព្រះពុទ្ធបានគ្រាស់ដឹងឡើង សំដែង

ធម្មចក្រហើយ ព្រះអង្គជាគ្រូរបស់មនុស្សលោក ព្រមទាំង

ទេវលោក ឥតមានបុគ្គលប្រៀបផ្ចឹមបាន ។ (ទ្រង់សំដែង)

ខ្ញុំកាលរំលងនៃសក្កាយផង ខ្ញុំហេតុកើតនៃសក្កាយផង ខ្ញុំ

មគ្គដ៏ប្រសើរ ប្រកបដោយអង្គ ៨ ជាផ្លូវសម្រាប់ទៅកាន់ទី

រំលង់ទុក្ខផង ។ ពួកទេវតាណា មានអាយុវែង មានព័ណ៌

សម្បុរ មានយស ជាអ្នកទ្រព ជាអ្នកដល់ខ្ញុំសេចក្តីគិតស្មុគ

វត្ថុសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបដ្ឋកាលកៈ វត្ថុនិយមន្ត្រ ឆតិយោ

សីហាស្សវត្ថុកេ មិត្តា ។

អវិកុត្តា សញ្ញាយំ

អនិច្ចា កតិ កោ មយំ

សុត្វា អរហនោ វាក្យំ

វិប្បមុត្តស្ស កាធិនោតិ ។

[១៨៨] សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។ យេ ហិ កោធិ
កិក្ខុវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា អនេកាវិចារី ឬ ទេ-
វិវាសំ អនុស្សវមាណា អនុស្សវន្តំ សទ្ធេ តេ បញ្ច-
នាធានក្កន្ធព អនុស្សវន្តំ ឯតេសំ វា អញ្ញតិវំ ។ កតមេ
បញ្ច ។ ឯវិវាទោ អហោសី អតីតមន្ទានន្តំ ឥតិ វា ហិ
កិក្ខុវេ អនុស្សវមាណោ វា បញ្ញាវ អនុស្សវតិ ។ ឯវិវាទោ
អហោសី អតីតមន្ទានន្តំ ឥតិ វា ហិ កិក្ខុវេ អនុស្ស-
វមាណោ វេទនញ្ញាវ អនុស្សវតិ ។ ឯវិសញ្ញា(១) អហោសី
អតីតមន្ទានន្តំ ។ ឯវិសង្ខារោ អហោសី អតីតមន្ទា-
នន្តំ ។ ឯវិវិញ្ញាណោ អហោសី អតីតមន្ទានន្តំ ឥតិ វា
ហិ កិក្ខុវេ អនុស្សវមាណោ វិញ្ញាណញ្ញាវ អនុស្សវតិ ។

១. វិសញ្ញា ។

វត្ថុសំយុត្ត មជ្ឈិមបដ្ឋកាលកៈ វត្ថុនិយមន្ត្រ ទី ៣

ដូចជាព្យាប័ត្រខ្លាចសីហា ។ សត្វទាំងឡាយ មិនទាន់លះ

បង់នូវសក្កាយ បានស្តាប់ពាក្យរបស់ព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ

មានចិត្តផុតស្រឡះ ប្រកបដោយភាពទុក្ខលាង អើយ្យា យេនិ

ទាំងឡាយមិនទៀងទេ ដូច្នេះ ។

[១៨៨] ទៀបក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់កិក្ខុទាំង-
ឡាយ កាលបើពួកសមណៈប្រាហ្មណ៍ណាមួយ ព្យោបយ័ត្ត វេទន
ព្យោបយ័ត្តនូវបុព្វនិពស មានប្រការផ្សេងៗ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំង-
អស់នោះ វេទនព្យោបយ័ត្តនូវទេពានក្នុងទាំង ៤ ឬចណ្តាទេពានក្នុង
ទាំង ៨ ផ្ទះ ព្យោបយ័ត្តនូវទេពានក្នុងណាមួយ ។ ទេពានក្នុងទាំង ៨
តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើសមណព្រាហ្មណ៍ ព្យោ
បយ័ត្ត វេទនព្យោបយ័ត្តនូវបេ ដូច្នេះថា ភាគអញមានប្រយោជន៍នៃ
ក្នុងកាលជាអតីត ។ ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើសមណព្រាហ្មណ៍
ព្យោបយ័ត្ត វេទនព្យោបយ័ត្តនូវវេទនា ដូច្នេះថា ភាគអញមានវេទនា
យោជន៍នៃក្នុងកាលជាអតីត ។ ភាគអញមានសញ្ញាយោជន៍នៃក្នុងកាលជា
អតីត ។ ភាគអញមានសង្ខារយោជន៍នៃក្នុងកាលជាអតីត ។ ម្ចាស់កិក្ខុ
ទាំងឡាយ កាលបើសមណព្រាហ្មណ៍ព្យោបយ័ត្ត វេទនព្យោបយ័ត្តនូវ
វិញ្ញាណដូច្នេះថា ភាគអញមានវិញ្ញាណយោជន៍នៃក្នុងកាលជាអតីត ។

ណាហិតកំប៉ិ សញ្ញាធាតុ ឱនាតំប៉ិ សញ្ញាធាតុ ។
 សញ្ញាធាតុតិ ទោ ភិក្ខុវេ តស្មា សញ្ញាតិ វុទ្ធិតិ ។
 កំពុ ភិក្ខុវេ សង្ខារ វេទេ ។ សង្ខតំ អភិសង្ខ-
 រោទ្ធិតិ ទោ ភិក្ខុវេ តស្មា សង្ខារតិ វុទ្ធិតិ ។ កំពុ
 សង្ខតំ អភិសង្ខរោទ្ធិ ។ វុទ្ធិ វុទ្ធិតាយ សង្ខតំ អភិ-
 សង្ខរោទ្ធិ វេទេ វេទេតាយ សង្ខតំ អភិសង្ខរោទ្ធិ
 សញ្ញា សញ្ញតាយ សង្ខតំ អភិសង្ខរោទ្ធិ សង្ខារ
 សង្ខារតាយ សង្ខតំ អភិសង្ខរោទ្ធិ វិញ្ញាណំ វិញ្ញា-
 ណតាយ សង្ខតំ អភិសង្ខរោទ្ធិ ។ សង្ខតំ អភិសង្ខ-
 រោទ្ធិតិ ទោ ភិក្ខុវេ តស្មា សង្ខារតិ វុទ្ធិតិ ។ កំពុ
 ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ វេទេ ។ វិជានាតិ ទោ ភិក្ខុវេ តស្មា
 វិញ្ញាណតិ វុទ្ធិតិ ។ កំពុ វិជានាទ្ធិ(*) ។ អដ្ឋលំប៉ិ
 វិជានាតិ តត្ថកំប៉ិ វិជានាតិ កដ្ឋកំប៉ិ វិជានាតិ

។ ឧ. ឧ. ពិញ្ញាណតិ ។

ចំណាត់ណាហិតកំប៉ិ ចំណាត់ណាហិតកំប៉ិ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំង-
 ឡាយ ធម្មជាតិណាចំណាត់ (ឧទាហរណ៍) ធម្មជាតិខាងហៅថាសញ្ញា ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ ចុះអ្នកតាំងឡាយហៅថាសង្ខារតាំងឡាយ តើដូច
 ម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ សភាវៈតាំងឡាយណា ភាគតែធម្មត្ថ
 សង្ខតធម៌ សភាវៈតាំងឡាយនោះ ហៅថាសង្ខារ ។ សភាវៈតាំង-
 ឡាយភាគតែធម្មត្ថសង្ខតធម៌ តើដូចម្តេច ។ ភាគតែធម្មត្ថសង្ខតធម៌តិរច្ច
 ភាសសភាពវិចារ ។ ភាគតែធម្មត្ថសង្ខតធម៌តិវិចារ ភាសសភាពវិចារ
 ភាស្មណ៍ ភាគតែធម្មត្ថសង្ខតធម៌តិសញ្ញា ភាសសភាពចំណាត់ឧទាហរណ៍
 ភាគតែធម្មត្ថសង្ខតធម៌តិសង្ខារតាំងឡាយ ភាសសភាពភាគតែធម្មត្ថ ភាគតែធម្មត្ថ
 ធម្មត្ថសង្ខតធម៌តិវិញ្ញាណ ភាសសភាពដឹងច្បាស់ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ
 សភាវៈតាំងឡាយណា ភាគតែធម្មត្ថសង្ខតធម៌ សភាវៈតាំងឡាយនោះ
 ហៅថាសង្ខារ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ ចុះអ្នកតាំងឡាយហៅថាវិញ្ញាណ
 តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ ធម្មជាតិណាដឹងច្បាស់ (ឧទាហរណ៍)
 ធម្មជាតិខាង ហៅថាវិញ្ញាណ ។ ចុះដឹងច្បាស់ឧទាហរណ៍ ។ ដឹងច្បាស់ឧ-
 សេដ្ឋកំប៉ិ ដឹងច្បាស់រូបរាស្មីដឹងកំប៉ិ ដឹងច្បាស់ឧទាហរណ៍កំប៉ិ

មនុស្ស វិជ្ជាបតី ទាវតីប វិជ្ជាបតី អទាវតីប វិជ្ជា-
បតី លោកីប វិជ្ជាបតី អលោកីប វិជ្ជាបតី ។
វិជ្ជាបតីតំ ទេ ភិក្ខុវេ ឧស្មា វិញ្ញាណត្ថំ វត្ថុតំ ។

(១៦០) តត្រ កិត្តាវ សុត្តន្ត អរិយសង្កាសោ ឥតិ
 បដិសត្តក្កតិ អហំ ទោ ឯកាហំ រូបេន ទង្គាមិ
 អតីតំនាហំ អន្ទានំ ឯវាមេវ រូបេន ទង្គិ សេយ្យ-
 ជាមិ ឯកាហំ ចទុច្ចុន្ទេន រូបេន ទង្គាមិ អហាញោ
 ទោ បទ អនាគតំ រូបំ អភិទន្ទេយ្យំ អនាគតំនាហំ
 អន្ទានំ ឯវាមេវ រូបេន ទង្គិយ្យំ សេយ្យជាមិ
 ឯកាហំ ចទុច្ចុន្ទេន រូបេន ទង្គាមីតិ ។ សោ ឥតិ
 បដិសត្តាយ អតីតស្មី រូបស្មី អនបេត្តោ ហោតិ
 អនាគតំ រូបំ នាភិទន្តតិ ចទុច្ចុន្ទស្ស រូបស្ស
 និព្វិនាយ វិភកាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ ។
 អហំ ទោ ឯកាហំ វេទនាយ ទង្គាមិ អតីតំនាហំ

ដីធ្លីស្រូវសំបូរស្រូវផ្ដុំកំបាំង ដីធ្លីស្រូវសំបូរសំបូរសំបូរ
 របស់មិនទាន់កំបាំង ដីធ្លីស្រូវសំបូរសំបូរសំបូរសំបូរ
 កំបាំង ។ ម្នាក់ក្នុងចំណោម ធម្មជាតិ ដីធ្លីស្រូវ (ស្រូវស)
 ធម្មជាតិទាំងនោះ ហៅថាវិញ្ញាណ ។

(១៦០) ម្ចាស់ភូមិទាំងឡាយ ក្នុងសេដ្ឋកិច្ចនោះ អរិយសាសនា
ចេះដឹង វេទន៍ពិចារណាឃើញដូច្នេះថា ភាគអញ្ចាច់ពាស្មីដោយសាររូប
ក្នុងកាលឥឡូវនេះ បើដូច្នោះ មានតែភាគអញ្ចាច់ពាស្មីដោយសាររូប
ក្នុងអតីតកាលយ៉ាងនេះហើយ ដូចជាភាគអញ្ចាច់ពាស្មីដោយសាររូបជា
បច្ចុប្បន្ន ក្នុងកាលឥឡូវនេះដែរ បើភាគអញ្ចាច់ពាស្មីដោយសាររូបជាអនាគត
ហើយ ភាគអញ្ចាច់ពាស្មីដោយសាររូប ក្នុងអនាគតកាលយ៉ាងនេះ
ដូចជាភាគអញ្ចាច់ពាស្មីដោយសាររូបជាបច្ចុប្បន្ន ក្នុងកាលឥឡូវនេះដែរ ។
អរិយសាសនាកាលបើពិចារណាឃើញដូច្នេះហើយ មិនអាចច្រានកាលយ
ក្នុងរូបជាអតីត មិនត្រេកអរនឹងរូបជាអនាគត ជាអកប្រតិបត្តិដើម្បីឱ្យ
ណាយ ប្រាសចាកកម្រេក ដើម្បីរំលត់រូបជាបច្ចុប្បន្ន ។ ភាគអញ្ចាច់ពា
ស្មីដោយសាររូបនៃក្នុងកាលឥឡូវនេះ បើដូច្នោះមានតែភាគអញ្ចាច់

ខន្ធសុត្តន្ត បដិបទ្បន្តសក ខន្ធនិយមន្ត្រ ៣៧

អន្ទាធំ ឯវាមេវ វេទនាយ ទដ្ឋិ សេយ្យជាមិ ឯវាមេវ
 បទ្បប្បន្តាយ វេទនាយ ទដ្ឋាមិ អហារោវ ទោ បទ អនា-
 គតំ វេទនំ អភិទន្ទេយ្យំ អនាគតំ វាមិ អន្ទាធំ ឯវាមេវ
 វេទនាយ ទដ្ឋេយ្យំ សេយ្យជាមិ ឯវាមេវ បទ្បប្បន្តាយ
 វេទនាយ ទដ្ឋាមិ ។ សោ ឥតិ បដិសង្កាយ អតីតាយ
 វេទនាយ អនបេត្តោ ហោតិ អនាគតំ វេទនំ ឆាភិទន្ទតិ
 បទ្បប្បន្តាយ វេទនាយ ឯត្ថិនាយ វិភាយ វិភាយាយ
 បដិបន្ទោ ហោតិ ។ អហំ ទោ ឯវាមេវ សញ្ញាយ
 ទដ្ឋាមិ ។ អហំ ទោ ឯវាមេវ សង្ការេវ ទដ្ឋាមិ អតី-
 តំ វាមិ អន្ទាធំ ឯវាមេវ សង្ការេវ ទដ្ឋិ សេយ្យជាមិ
 ឯវាមេវ បទ្បប្បន្តេវ សង្ការេវ ទដ្ឋាមិ អហារោវ
 ទោ បទ អនាគតេ សង្ការេ អភិទន្ទេយ្យំ អ-
 នាគតំ វាមិ អន្ទាធំ ឯវាមេវ សង្ការេវ ទដ្ឋេយ្យំ
 សេយ្យជាមិ ឯវាមេវ បទ្បប្បន្តេវ សង្ការេវ ទដ្ឋា-
 មិ ។ សោ ឥតិ បដិសង្កាយ អតីតេសុ សង្ការេសុ
 អនបេត្តោ ហោតិ អនាគតេ សង្ការេ ឆាភិទន្ទតិ

ខន្ធសុត្តន្ត បដិបទ្បន្តសក ខន្ធនិយមន្ត្រ ៣

ទំពាស្ថិដោយសារវេទនាជាអតីតកាលយ៉ាងនេះហើយ ដូចជាភក្ត្រអញ
 ទំពាស្ថិដោយសារវេទនាជាបច្ចុប្បន្នកាលឥឡូវនេះដែរ បើភក្ត្រអញ
 ក្រេកអរ មិនវេទនាជាអនាគតហើយ ភក្ត្រអញក៏មិនទំពាស្ថិដោយសារ
 វេទនាជាអនាគតកាលយ៉ាងនេះទៀត ដូចជាភក្ត្រអញទំពាស្ថិដោយសារ
 វេទនាជាបច្ចុប្បន្ន ក្នុងកាលឥឡូវនេះដែរ ។ អរិយសាវ័កនោះ កាល
 ស្ថិតិពារណាយិញដូច្នេះហើយ មិនការឡេះកាលយក្នុងវេទនាជាអតីត
 មិនក្រេកអរមិនវេទនាជាអនាគត ជាអកប្រតិបត្តិ ដើម្បីឲ្យយល់រាយ
 ប្រាសឆាកក្រេក ដើម្បីរំលត់វេទនាជាបច្ចុប្បន្ន ភក្ត្រអញទំពាស្ថិ
 ដោយសារសញ្ញា ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ។ ភក្ត្រអញទំពាស្ថិដោយសារ
 សង្ការ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ បើដូច្នោះ មានភក្ត្រអញទំពាស្ថិដោយ
 សារសង្ការ ក្នុងកាលជាអតីតយ៉ាងនេះហើយ ដូចជាភក្ត្រអញទំពាស្ថិ
 ដោយសារសង្ការជាបច្ចុប្បន្ន ក្នុងកាលឥឡូវនេះដែរ បើភក្ត្រអញក្រេក-
 អរមិនសង្ការ ជាអនាគតកាល ភក្ត្រអញក៏មិនទំពាស្ថិដោយសារសង្ការ
 ក្នុងកាលជាអនាគត យ៉ាងនេះទៀត ដូចជាភក្ត្រអញទំពាស្ថិ ដោយ
 សារសង្ការជាបច្ចុប្បន្ន ក្នុងកាលឥឡូវនេះដែរ ។ កាលបើអរិយសាវ័ក
 នោះ ពិចារណាយិញដូច្នេះហើយ រមែងមិនការឡេះកាលយក្នុង
 សង្ការទាំងឡាយជាអតីត មិនក្រេកអរមិនសង្ការទាំងឡាយ ជាអនាគត

បច្ចុប្បន្នានំ ។ សុត្ថានំ ធិត្ថិយាយ វិភកាយ ធិរោគាយ
 បដិបន្នោ ហោតិ ។ អហំ ទោ ឯតវហំ វិញ្ញាណោ
 ទដ្ឋាមំ អតីតំហហំ អន្ធានំ ឯវមេវ វិញ្ញាណោ ទដ្ឋិ
 សេយ្យថាមំ ឯតវហំ បច្ចុប្បន្នោ វិញ្ញាណោ ទដ្ឋាមំ
 អហត្ថោ ទោ បទ អនាគតំ វិញ្ញាណំ អភិនន្តយ្យំ
 អនាគតំហហំ អន្ធានំ ឯវមេវ វិញ្ញាណោ ទដ្ឋយ្យំ
 សេយ្យថាមំ ឯតវហំ បច្ចុប្បន្នោ វិញ្ញាណោ ទដ្ឋា-
 មីតិ ។ សោ ឥតិ បដិសង្កាយ អតីតស្មិមំ វិញ្ញាណស្មិ
 អនបេត្តោ ហោតិ អនាគតំ វិញ្ញាណំ ចាភិនន្តតិ
 បច្ចុប្បន្នស្ម វិញ្ញាណស្ម ធិត្ថិយាយ វិភកាយ ធិរោ-
 គាយ បដិបន្នោ ហោតិ ។

[១៦៦] តំ កី មញ្ញនំ កំគូរេ វ្រមំ ធិត្ថិ វា
 អធិត្ថិ វាតិ ។ អធិត្ថិ កន្ត ។ យំ បនាធិត្ថិ ធុត្ថិ
 វា តំ សុទំ វាតិ ។ ធុត្ថិ កន្ត ។ យំ បនាធិត្ថិ
 ធុត្ថិ វិបវណាមនម្ពំ កល្យំ ទុ តំ សមនុបស្សិតំ

ហើយប្រតិបត្តិដើម្បីឡើយណាយ ប្រាសចាកកម្រេក ដើម្បីរលក់សង្ខារ
 ទាំងឡាយជាបច្ចុប្បន្ន ។ ភក្ខាអញ្ចទំពាស្មីដោយសារវិញ្ញាណក្នុងកាល
 ឥឡូវនេះ បើដូច្នោះមានតែភក្ខាអញ្ចទំពាស្មីដោយសារវិញ្ញាណក្នុង
 អតីតកាលយ៉ាងនេះហើយ ដូចជាភក្ខាអញ្ចទំពាស្មីដោយសារវិញ្ញាណជា
 បច្ចុប្បន្នក្នុងកាលឥឡូវនេះដែរ បើភក្ខាអញ្ចទំពាស្មីវិញ្ញាណជាអនា-
 គត ភក្ខាអញ្ចទំពាស្មីដោយសារវិញ្ញាណក្នុងកាលជាអនាគតយ៉ាង
 នេះទៀត ដូចជាភក្ខាអញ្ចទំពាស្មីដោយសារវិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្នក្នុងកាល
 ឥឡូវនេះដែរ ។ កាលបើអរិយសាវ័កនោះ ពិចារណាយើងផ្សេងហើយ
 តែងមិនការឡោះការស៊ី ក្នុងវិញ្ញាណជាអតីតឡើយ មិនត្រេកអរនឹង
 វិញ្ញាណជាអនាគត ហើយប្រតិបត្តិ ដើម្បីឡើយណាយ ប្រាសចាក
 កម្រេក ដើម្បីរលក់ វិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន ។

[១៦៧] ខ្លាសក្កុទំទាយ អ្នកទាំងឡាយសំគាល់សេចក្តីនោះ
 ជាដូចម្តេច ប្រឡើង ឬមិនឡើង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិន
 ឡើងទេ ។ ចុះរបស់ណាដែលមិនឡើង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន របស់នោះជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណា មិនឡើង
 ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ភីត្តុយលំយើញនូវរបស់នោះថា

ខន្ធសំយុត្តស្ស ចង្អុលបណ្តាសក ខន្ធនិយម្តោ ឆន្ទិយោ

ឯតំ មម ឯសោហាមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ ចោ
 ហេតំ កន្តោ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សន្តិកា ។
 វិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្តោ ។
 យំ បចានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ទុក្ខំ កន្តោ ។
 យំ បចានិច្ចំ ទុក្ខំ វិចារិណាមនន្តំ កាល្យំ ទុ តំ
 សមន្តបស្សិតុំ ឯតំ មម ឯសោហាមស្មិ ឯសោ មេ
 អត្តាតិ ។ ចោ ហេតំ កន្តោ ។

[១២២] តស្មាភិហា ភិក្ខុវេ យំ តតិញ្ច រូបំ អតីតា-
 នាគតប្បបុប្ផន្តំ អជ្ឈតិ វា ភហិទ្ធា វា និឡាភិកំ វា
 សុខុមំ វា ហិមំ វា បណ្ឌិតំ វា យំ ទូរេ សន្តិកា វា សង្ខំ
 រូបំ នេតំ មម ឯសោហាមស្មិ ឯសោ អត្តាតិ ឯវេមតំ
 យថាភូតំ សធម្មញ្ញាយ នដ្ឋង្គំ ។ យា កាចំ វេទនា ។

ខន្ធសំយុត្ត ចង្អុលបណ្តាសក ខន្ធនិយម្ត ទី ៣

ខ្លះជាបេសអញ ខ្លះជាអញ ខ្លះជាខ្លួនអញដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងខ្លះទេ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សន្តិកា
 ទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណៈទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិន
 ទៀងទេ ។ ចុះបេសណាមិនទៀង បេសនោះ ជាទុក្ខឬជាសុខ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បេសនោះជាទុក្ខ ។ ចុះបេសណា មិនទៀង
 ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តើគួរយល់ឃើញខ្លះបេសនោះជា
 ខ្លះជាបេសអញ ខ្លះជាអញ ខ្លះជាខ្លួនអញដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

[១២២] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ គ្រោមហេតុនោះ ក្នុងលោកនេះ
 ប្រលោមីមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជាខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី
 គ្រោតគ្រោតក្តី ល្អិតក្តី ថោកទាបក្តី ទុក្ខមក្តី ឬ ប្រលោ បិក្ខុនៅក្នុង
 ទីឆ្ងាយក្តី ទីជិតក្តី ប្រទាំងខ្លះ អ្នកគ្រូយល់ឃើញ នាមសេចក្តី
 ពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា ខ្លះមិនមែនបេសអញទេ ខ្លះ
 មិនមែនជាអញទេ ខ្លះមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ វេទនាណាមួយ ។

យា កាចិ សញ្ញា ។ យេ កាចិ សង្ការ ។ យំ កំត្យុ
វិញ្ញាណំ អភិគាណកតប្បុត្តប្បន្នំ ។ មេ ។ យំ ទូរេ សន្តិ-
កេ វា សព្វំ វិញ្ញាណំ នេតិ មម ធម្មោហមស្មំ ន
មេសោ អត្តាភិ ឯវមេតិ យថាភូតិ សឌ្ឍប្បញ្ញាយ
នជ្ជត្ថំ ។ អយំ វុទ្ធិតិ កំត្យុវេ អរិយស្សាវកោ អបចិបាតិ
នោ អាចិបាតិ បដហតិ ន ឧបាធិយតិ វិសំនេតិ^(១) ន
ឧស្សំនេតិ វិទូរេចតិ ន សន្តូរេចតិ ។

(១៦ក) កំត្យុ អបចិបាតិ នោ អាចិបាតិ ។ រូបំ
អបចិបាតិ នោ អាចិបាតិ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្កា-
រេ ។ វិញ្ញាណំ អបចិបាតិ នោ អាចិបាតិ ។ កំត្យុ បដ-
ហតិ ន ឧបាធិយតិ ។ រូបំ បដហតិ ន ឧបាធិយតិ ។
វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ការេ ។ វិញ្ញាណំ បដហតិ ន
ឧបាធិយតិ ។ កំត្យុ វិសំនេតិ ន ឧស្សំនេតិ ។ រូបំ
វិសំនេតិ ន ឧស្សំនេតិ ។ កំត្យុ វិទូរេចតិ ន សន្តូរេចតិ ។
រូបំ វិទូរេចតិ ន សន្តូរេចតិ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ការេ ។

១ ឧ. វិសេតិ ។

សញ្ញាណនីមួយ ។ សង្ការទាំងឡាយ ណានីមួយ ។ វិញ្ញាណណា
នីមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ។ មេ ។ ព្រះវិញ្ញាណណា បិតនៅក្នុង
ទីឆ្ងាយក្តី ទីជិតក្តី វិញ្ញាណទាំងអស់នេះ ត្រូវអ្នកយល់ឃើញតាមសេចក្តី
ពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រៃសណីយ៍នេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញទេ នុ៎ះមិន
មែនជាអញទេ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះ
ហៅថាអរិយសាវ័ក ញាតិវង្សៈឱ្យវិនាស មិនសន្សំ (វង្សៈ) លះបង់ មិន
ប្រកាន់ បាចសាចចោល មិនប្រមូល លែង មិនបង្កាត់ឱ្យនេះ ។

(១៦ក) ចុះអរិយសាវ័ក ធ្វើឱ្យវិនាស មិនសន្សំឱ្យអ្វី ។ អរិយ-
សាវ័ក ធ្វើឱ្យវិនាស មិនសន្សំឱ្យរូប ។ ឱវេទនា ។ ឱវសញ្ញា ។
ឱវសង្ការទាំងឡាយ ។ ធ្វើឱ្យវិនាស មិនសន្សំឱ្យវិញ្ញាណ ។ ចុះអរិ-
យសាវ័ក លះបង់មិនប្រកាន់ឱ្យអ្វី ។ អរិយសាវ័ក លះបង់ មិនប្រ-
កាន់ឱ្យរូប ។ ឱវេទនា ។ ឱវសញ្ញា ។ ឱវសង្ការទាំងឡាយ ។
អរិយសាវ័ក លះបង់ មិនប្រកាន់ឱ្យវិញ្ញាណ ។ ចុះអរិយសាវ័ក
បាចសាចចោល មិនប្រមូលឱ្យអ្វី ។ អរិយសាវ័ក បាចសាចចោល
មិនប្រមូលឱ្យរូប ។ ចុះអរិយសាវ័ក លែងចោល មិនបង្កាត់ឱ្យអ្វី ។
អរិយសាវ័ក លែងចោល មិនបង្កាត់ឱ្យនេះឱ្យរូប ។ ឱវេទនា ។
ឱវសញ្ញា ។ ឱវសង្ការទាំងឡាយ ។

ខ្ញុំសំយុង្គ ធម្មិមបណ្ណាសកៈ ខ្ញុំនិយមន្ត កតិយោ

វិញ្ញាណំ វិទូរេតិ ឧ សទ្ធិរេតិ ។ ឯវំ មស្សំ ភិក្ខុវេ
 សុត្តរា អរិយសន្ធិវគ្គោ រូបស្មីមិ ឯត្វំទូតិ ។ វេទនា-
 យវិ ។ សញ្ញាយមិ ។ សង្ខារេសុមិ ។ វិញ្ញាណស្មីមិ
 ឯត្វំទូតិ ឯត្វំទូ វិវដ្តតិ វិវកា វិបុលតិ ។ វិមុត្តស្មី វិមុត្តមិតិ
 ញាណំ ហោតិ ។ ចីណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មជរិយំ
 កតំ ករណីយំ ចាបរំ ឥត្តកាយាតិ បដាបាតិ ។
 អយំ វុទ្ធិតិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ទេវ អាចីនាតិ ឧ អបចីនាតិ
 អបចីនិត្វា មិគោ ទេវ បដហាតិ ឧ ឧបាទិយតិ បដ-
 ហិត្វា មិគោ ទេវ វិសំទេតិ ឧ ឧស្សទេតិ វិសំទេត្វា
 មិគោ ទេវ វិទូរេតិ ឧ សទ្ធិរេតិ វិទូរេត្វា មិគោ ។

ខ្ញុំសំយុង្គ ធម្មិមបណ្ណាសកៈ ខ្ញុំនិយមន្ត ទី ៣

អរិយសាវ័ក រលកំចោល មិនបង្កាត់ឲ្យរលកវិញ្ញាណ ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័កអ្នកចេះដឹង បានឃើញយ៉ាងនេះ
 វេទនាឡើយណាមួយ ក្នុងរូបផង ។ ក្នុងវេទនាផង ។ ក្នុងសញ្ញាផង ។
 ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយផង ។ ឡើយណាមួយ ក្នុងវិញ្ញាណផង កាលបើ
 ឡើយណាមួយ វេទនាប្រាសចាកកម្រិត ព្រោះវិញ្ញាណប្រាសចាកកម្រិត
 ចិត្តវេទនាប្រាសចាក ។ កាលបើចិត្តវេទនាប្រាសចាក ញាណកិកើត
 ឡើងថា ចិត្តចេសក់ភាគអញ្ចូលប្រាសចាក ។ អរិយសាវ័ក វេទនា
 ដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ មគ្គព្រហ្មចរិយៈភាគអញ្ចូលនៅរួចហើយ
 សោច្យសកិច្ចភាគអញ្ចូលបានធ្វើរួចហើយ មគ្គការវិនិច្ឆ័យ ប្រព្រឹត្តទៅ
 ដើម្បីសោច្យសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះ
 កថាគតោលថា ភិក្ខុមិនសន្សំ មិនធ្វើឲ្យវិនាសទេ តែឈ្លោះថាអ្នកធ្វើឲ្យ
 វិនាស ភិក្ខុមិនបរិបត្ត មិនប្រកាន់ទេ តែឈ្លោះថាអ្នកលបេង ភិក្ខុមិន
 បាចសាច់ចោល មិនប្រមូលទេ តែឈ្លោះថា អ្នកបាចសាច់ចោល
 ភិក្ខុមិនរំលត់ចោល មិនបង្កាត់ទេ តែឈ្លោះថា អ្នករំលត់ចោល ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយសូ ។ ខុរាវគ្គ

(១១២) កំព្វ ទេវ អាចិន្ត ទ អបចិន្តាតិ
 អបចិន្តា មិតោ ។ រូបំ ទេវ អាចិន្ត ទ អបចិន្តាតិ
 អបចិន្តា មិតោ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។
 វិញ្ញាណំ ទេវ អាចិន្តាតិ ទ អបចិន្តាតិ អបចិន្តា
 មិតោ ។ កំព្វ ទេវ បដហតិ ទ ឧបាធិយតិ បដហិត្វា
 មិតោ ។ រូបំ ទេវ បដហតិ ទ ឧបាធិយតិ បដហិត្វា
 មិតោ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ ទេវ
 បដហតិ ទ ឧបាធិយតិ បដហិត្វា មិតោ ។ កំព្វ ទេវ
 វិសិទេតិ ទ ឧស្ស័ទេតិ វិសិទេត្វា មិតោ ។ រូបំ ទេវ
 វិសិទេតិ ទ ឧស្ស័ទេតិ វិសិទេត្វា មិតោ ។ វេទនំ ។
 សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ ទេវ វិសិទេតិ ទ
 ឧស្ស័ទេតិ វិសិទេត្វា មិតោ ។ កំព្វ ទេវ វិទូចេតិ ទ
 សទ្ធាចេតិ វិទូចេត្វា មិតោ ។ រូបំ ទេវ វិទូចេតិ ទ
 សទ្ធាចេតិ វិទូចេត្វា មិតោ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ។ ខុរាវគ្គ

(១១២) ចុះភិក្ខុមិនសន្សំ មិនធ្វើឱ្យវិនាសឱ្យអ្វី ដែលឈ្មោះថា
 អ្នកធ្វើឱ្យវិនាស ។ ភិក្ខុមិនសន្សំ មិនធ្វើឱ្យវិនាសឱ្យប្រ ឈ្មោះថាអ្នកធ្វើ
 ឱ្យវិនាស ។ ភិក្ខុមិនសន្សំ មិនធ្វើឱ្យវិនាស ឱ្យវេទនា ។ ឱ្យសញ្ញា ។
 ឱ្យសង្ខារទាំងឡាយ ។ ឱ្យវិញ្ញាណ ឈ្មោះថាអ្នកធ្វើឱ្យវិនាស ។
 ភិក្ខុមិនលះបង់ មិនប្រកាន់ឱ្យអ្វី ដែលឈ្មោះថាអ្នកលះបង់ ។ ភិក្ខុមិន
 លះបង់ មិនប្រកាន់ឱ្យប្រ ឈ្មោះថាអ្នកលះបង់ ។ ភិក្ខុមិនលះបង់
 មិនប្រកាន់ឱ្យវេទនា ។ ឱ្យសញ្ញា ។ ឱ្យសង្ខារទាំងឡាយ ។
 ឱ្យវិញ្ញាណ ឈ្មោះថាអ្នកលះបង់ ។ ចុះភិក្ខុមិនបាចសាចចោល មិនប្រ-
 មូលឱ្យអ្វី ដែលឈ្មោះថាអ្នកបាចសាច ។ ភិក្ខុមិនបាចសាចចោល មិន
 ប្រមូលឱ្យប្រ ឈ្មោះថាអ្នកបាចសាច ។ ភិក្ខុមិនបាចសាចចោល មិន
 ប្រមូលឱ្យវេទនា ។ ឱ្យសញ្ញា ។ ឱ្យសង្ខារទាំងឡាយ ។ ឱ្យវិញ្ញាណ
 ឈ្មោះថាអ្នកបាចសាចចោល ។ ចុះភិក្ខុមិនរំលត់ មិនបញ្ជាក់ឱ្យអ្វី ដែល
 ឈ្មោះថាអ្នករំលត់ចោល ។ ភិក្ខុមិនរំលត់ មិនបញ្ជាក់ឱ្យប្រ ឈ្មោះថា
 អ្នករំលត់ចោល ។ ភិក្ខុមិនរំលត់មិនបញ្ជាក់ឱ្យវេទនា ។ ឱ្យសញ្ញា ។

ទន្ទស័យឡ មជ្ឈិមបទ្គានុកថ ទន្ទស័យវិញ្ញាណ ទតិយោ

សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ ទេវវិទូបេតិ ន សទ្ធិបេតិ វិទូបេតិ
មេតោ ។ ឯវំ វិមុត្តចិត្តំ ទោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ សង្ខត្តា
នេវ សព្វហ្មតោ សបដិបតិកា អារតា ។ មមស្សន្និ

ឧមោ តេ បុរិសាជញ្ញ

ឧមោ តេ បុរិសុត្តម

យស្ស តេ ធាតិជាធាម

យឡំ ចិស្សាយ ឈាយសីតិ ។

[១៦៥] ឯកំ សមយំ ភកវា សក្កេស្ម វិហារិ
កមិលវត្ថុស្មី ចិក្រាធារមេ ។ អថទោ ភកវា កិស្មិត្តុ-
ទេវ ធម្មករណោ ភិក្ខុសង្ឃំ បណ្ណាមេតោ បុព្វសមយំ
និវាសេត្វា បន្តិច្ឆរមាធាយ កមិលវត្ថុ ចិល្លាយ ចាវិសិ
កមិលវត្ថុស្មី ចិល្លាយ ចរិត្វា បន្ទាកន្តំ ចិល្លាធាតប្ប-
ដិក្កេត្តោ យេន មហាវទំ តេនុបសង្កមំ និវាហាយ ម-
ហាវទំ អដ្ឋោកហេត្វា វេលុវលដ្ឋិកាយ ឫលេ និវាហាវិ
ចិស្មិទំ ។ អថទោ ភកវតោ រហោកតស្ស បដិសន្ធិ-

ទន្ទស័យឡ មជ្ឈិមបទ្គានុកថ ទន្ទស័យវិញ្ញាណ ទតិយោ

ឡូសង្ខារតាំងឡាយ ។ ឡូវិញ្ញាណ ឈ្មោះជាអ្នកលែងចោល ។
មាលភក្កុតាំងឡាយ ទេវតាតាំងឡាយ ក្រមតាំងផ្អែ ក្រមតាំងព្រហ្ម
ក្រមតាំងបដិបតិទេវពជ តែនិមមស្តារភិក្ខុ ដែលមានចិត្តប្រសព្វ
យ៉ាងនេះ អំពីចម្ងាយថា

បពិត្របុរសអាដារេយ្យ យើងខ្ញុំ សូមក្រាបថ្វាយបង្គំលោក

បពិត្របុរសជំនុកម យើងខ្ញុំ សូមក្រាបថ្វាយបង្គំលោក

លោកដុតចង្កំ (កិលេស) ព្រោះកាស្រីយេធម៌ណា ពួកយើង

មិនដឹង (ធម៌នោះ) របស់លោកទេ ។

[១៦៥] សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅ ក្នុង
និក្រោធារាម ទៀបក្រុងកបិលព័ស្ត ក្នុងដែនសក្កៈ ។ ព្រះមាននិង
ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់បណ្តាញភិក្ខុសង្ឃ ព្រោះតែហេតុណាមួយ ហើយ
ប្រដាប់បាត្រនិងបិវក្កបុព្វសម័យ ទ្រង់ចូលទៅកាន់ក្រុងកបិលព័ស្ត
ដើម្បីបិណ្ឌបាត លុះត្រាច់ទៅដើម្បីបិណ្ឌបាត ក្នុងក្រុងកបិលព័ស្ត ត្រ-
ឡប់អំពីបិណ្ឌបាត (បាតធ្វើក្នុងក្រុងស្រែចំហើយ) ជាតាងក្រោយនៃកក្ក
ស្តេចចូលសំដៅទៅកេមហារីន ដើម្បីសម្រាកក្នុងវេលាថ្ងៃ លុះចូល
ទៅកាន់មហារីនហើយ ក៏គង់សម្រាកក្នុងវេលាថ្ងៃ ទៀបគល់រដៅ ។
លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ គង់នៅក្នុងទីស្ងាត់ ពួនសង្ឃនៅក្នុង

[១៦៦] អថេតោ ព្រហ្មា សហម្បតិ កកវតោ ទេត-
 សា ទេតាបរិវិតក្កមញ្ញាយ សេយ្យថាមិ ឆាម ត-
 លវា បុរិសោ សម្មិញ្ញតំ វា តាហំ បសារេយ្យ បសារិតំ
 វា តាហំ សម្មិញ្ញេយ្យ វា វេរេត្រហ្មាលោកេ អន្តរហិតោ
 កកវតោ បុរតោ ហតុរហោសិ ។ អថេតោ ព្រហ្មា ស-
 ហម្បតិ ឯកំសំ ឧត្តរាសន្តំ កកវតោ យេន កកវា តេ-
 នញ្ញាសម្បណាមេត្វា កកវត្ថំ ឯតទរោច វា វេតំ កកវា
 វា វេតំ សុកត កកវតោ កន្តំ កិក្ខុសាជ្ឈា បតាន្តោ
 សន្តេតុ កិក្ខុ នវា អចិរេយ្យត្វជិតា អនុបាតតា ឥមំ
 ធម្មវិទយំ តេសំ កកវត្ថំ អបស្សន្តានំ សិយា អញ្ញាជត្ថំ
 សិយា វិបរិណាមោ សេយ្យថាមិ ឆាម វជ្ជស្ស តុរាស្ស
 មាតវំ អបស្សន្តស្ស សិយា អញ្ញាជត្ថំ សិយា វិបរិណា-
 មោ វា វេរេត្រ សន្តេតុ កិក្ខុ នវា អចិរេយ្យត្វជិតា អនុបា-
 តតា ឥមំ ធម្មវិទយំ តេសំ កកវត្ថំ អបស្សន្តានំ សិយា

[១៦៦] ត្រាចារឹក សហម្បតិព្រហ្មាជីវិតន្តរេសបត្តិក្កិរេ ក្នុង
 ព្រហ្មេយ្យភាមព្រហ្មេយ្យ របស់ព្រះមានព្រះភាគហើយ ក៏បាត់អំពីព្រហ្ម-
 លោក មកប្រាកដក្នុងទីចំពោះព្រះកក្ក្រ ខែព្រះមានព្រះភាគ ដូច
 ជាបុរសមានកម្លាំងលាវដៃដែលខ្លួនចត់ ឬចត់ដៃដែលខ្លួនលាវដៃច្រានឯង ។
 លំដាប់នោះឯង សហម្បតិព្រហ្មា ធ្វើសំពត់ទុក្ខរាសន្តៈចៀងស្អាត
 ប្រណម្បអញ្ញាសិ ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ប្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគ
 យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ដំណើរនុំយ៉ាងនេះមែនហើយ បពិត្រ
 ព្រះសុភក្ត ដំណើរនុំយ៉ាងនេះមែនហើយ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កិក្ខុ-
 សន្ត្រីដែលព្រះមានព្រះភាគ ចេញចេញចោលហើយ (ព្រោះ) ក្នុងទីនេះ
 មានពួកកិក្ខុថ្មី ដែលបួសមិនទាន់យូរប៉ុន្មាន ទើបនឹងមកកាន់ធម្មវិន័យនេះ
 កាលបើពួកកិក្ខុនោះ មិនឃើញព្រះមានព្រះភាគ វេទន៍មានចំក្បយមាយ
 មានចិត្តប្រែប្រួលទៅផ្សេង ។ ដូចជាកូនតាតូច កាលបើមិនឃើញមា
 វេទន៍មានចំក្បយមាយ ប្រែប្រួលទៅផ្សេង ។ យ៉ាងណាមិញ ក្នុង
 ទីនេះ មានពួកកិក្ខុថ្មី ដែលបួសមិនទាន់យូរប៉ុន្មាន ទើបនឹងមកកាន់
 ធម្មវិន័យនេះ កាលបើពួកកិក្ខុទាំងនោះ មិនបានឃើញព្រះមានព្រះភាគ

អញ្ញាថត្តិ សំយា វិបវិណាមោ សេយ្យោបិ នាអ
 តិជានំ ភវណានំ ឧទកំ អលកត្តានំ សំយា អញ្ញាថត្តិ
 សំយា វិបវិណាមោ ឯវមេវ សន្តត្ថ ភិក្ខុ នវា អចិ-
 រច្យត្វជិតា អនុបាសនា ឥមំ ធម្មវិនយំ តេសំ កកវន្តំ
 អលកត្តានំ នស្សនាយ សំយា អញ្ញាថត្តិ សំយា វិប-
 វិណាមោ អភិទទ្ទតុ កន្ត កកវា ភិក្ខុសង្ឃំ អភិវនេតុ
 កន្ត កកវា ភិក្ខុសង្ឃំ យវេវ កកវតា មុទ្ធ ភិក្ខុ-
 សង្ឃា អនុក្កហិតោ ឯវមេវ ឯវមហិ អនុក្កណាតុ
 ភិក្ខុសង្ឃន្តំ ។ អធិវាសេសំ កកវា តុណ្ហិការវេន ។
 អថេវា ព្រហ្មា សហម្បតិ កកវតោ អធិវាសនំ វិនិច្ឆា
 កកវន្តំ អភិវិនេត្វា បទិក្ខុណំ កក្វា តត្ថេវន្តវាយិ ។

មុខជានឹងមានចិត្តរាយមាយ មានចិត្តប្រែប្រួលទៅវិញទៅ
 វិវេ មួយទៀត ដូចត្រូវ កាលមិនបានទឹក មុខជាក៏រាយ ខ្លាចខ្លាច
 ទៅវិញទៅ យ៉ាងណា ក្នុងទីនេះ មានពួកភិក្ខុថ្មី ដែលបួសមិនទាន់យូរ
 ចំនួន ទើបនឹងមកកាន់ធម្មវិនយនេះ កាលបើពួកភិក្ខុចាស់នោះ មិនបាន
 ឃើញព្រះមានព្រះភាគ មុខជានឹងមានចិត្តរាយមាយ ប្រែប្រួលទៅវិញទៅ
 ក៏យ៉ាងនោះដែរ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគរីករាយ
 នឹងភិក្ខុសង្ឃ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ស្រកយនឹង
 ភិក្ខុសង្ឃ ព្រះមានព្រះភាគ អនុគ្រោះភិក្ខុសង្ឃក្នុងកាលមុន យ៉ាងណា
 សូមព្រះមានព្រះភាគ អនុគ្រោះភិក្ខុសង្ឃ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ យ៉ាងនោះ
 ឱ្យបាន ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទទួលនិមន្តដោយតុណ្ហិការ ។
 គ្រានោះ សហម្បតិព្រហ្ម ដ៏និច្ចាសន្តវិការទទួលនិមន្តរបស់ព្រះមានព្រះ
 ភាគហើយ ក៏វាយចង្អុលព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទេស្យណហើយ ក៏បាត់
 ក្នុងទីនោះទៅ ។

[១៦៧] អថទោ ភក្កា សាយណ្ណសមយំ បដិ-
 សន្ធានា វុដ្ឋិតោ យេន ឯក្រោតាវាមោ តេនុបសង្កម្មិ
 ឧបសង្កម្មិតា បញ្ញត្តោ អាសនេ ចិសីដិ ។ ឯសង្កម្ម ទោ
 ភក្កា តថាវចំ ឥន្ទាភិសង្ការំ អភិសង្ការសំ(១) យថា
 តេ ភិក្ខុ ឯកទ្ធិហិតាយ សារាជ្ជមាណសំ(២) យេន(៣)
 ភក្កា តេនុបសង្កម្មិសុ ឧបសង្កម្មិតា កក្កន្តំ អភិក-
 រេន្ទា ឯកមន្តំ ចិសីដិសុ ។ ឯកមន្តំ ចិសីន្ទេ ទោ
 តេ ភិក្ខុ ភក្កា ឯកនិកោត អន្តមិដំ ភិក្ខុវេ ជីវិតាមំ
 យេនិដំ ចិស្មោល្យំ ។ អភិសាមោយំ(៤) ភិក្ខុវេ លោ-
 កស្មី ចិស្មោលោ វិចារសំ បត្តោលំ ។ តព្វ ទោ
 ឯកំ(៥) ភិក្ខុវេ កុលបុត្តា ឧបេន្តិ អត្តវសិកា អត្ត-
 វសំ បដិទ្ធិ ទេវ រាជាភិច្ឆិតា ន ចោរភិច្ឆិតា ន
 ឥណ្ឌា ន កយដ្ឋា ន អាជីវិតាបក្កតា អបិច ទោ
 ឧត្តិណ្ណាម្ព ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោតិកាហិ

១ ឧ. ភក្កិសង្ការំ ។ ឧ. ភក្កិសង្ការសំ ។ ២ ឧ. សារាជ្ជិយ មានុត្តា ។ ៣ ឧ.
 យេតាហំ តេនុបសង្កម្មិយ្យំ ។ តេ ភិក្ខុ ឯកវិហារាយ សារាជ្ជិយ មានុត្តំ ចាហំ វិស្សន្តំ ។
 ៤ កត្តចិ អភិសាមោយន្តំ វិ អភិសាមោយន្តំ វិ ចាហំ ។ ៥ ឧ. ឧ. ដំ ។

[១៦៨] ត្រាវោ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ចេញកំចិនសម្ល់
 ក្នុងសាយណ្ណសម័យ ចូលទៅឯក្រោតាវាម លុះចូលទៅដល់ហើយ
 ក៏គង់លើកាសនៈ ដែលគេក្រាលថ្វាយ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ គង់
 ហើយ ក៏ភាគកែវនៃវត្ថុភិសង្ការមានសភាពដូច្នេះ ទើបពួកភិក្ខុទាំង
 នោះក៏គង់យ ចូលមកក្រេបព្រះមានព្រះភាគ មួយប្រមូល ពីរប្រមូល លុះ
 ចូលទៅដល់ហើយ ក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុង
 ទីដ៏សមគួរ ។ លុះភិក្ខុទាំងនោះអង្គុយ ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបព្រះ
 មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ការត្រាច់
 ទៅកេដុបាយ ដើម្បីចិញ្ចឹមជីវិតនេះ ជាការថោកថាមមុត យ៉ាងការ
 ចិញ្ចឹមជីវិតទាំងឡាយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ការត្រាច់ទៅកេដុ
 បាយ (ដើម្បីចិញ្ចឹមជីវិត) នេះ គេតែងផ្គត់សា ក្នុងលោកថា លោកជា
 អ្នកមានបាត្រក្នុងវិជ្ជាគ្រាប់ទៅ (បំណុល) ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 ពួកកុលបុត្ត ដែលប្រកចងាយកម្លាំងប្រយោជន៍ កាស្រីយន្តកម្លាំង
 ប្រយោជន៍ ជាអ្នកដែលស្តេចមិនបែងចែក ចោរមិនបែងចែក មិនចំពាក់
 បំណុល មិនប្រកចងាយភ័យ មិនលុះក្នុងការចិញ្ចឹមជីវិត វេលាចូល
 ចិញ្ចឹមការត្រាច់ទៅ ដើម្បីដុបាយនោះឯង ដោយគិតថា ពួកយើងជា
 អ្នកធ្លាក់ចុះ (ក្នុងអំណាច) នៃជាតិ ជរា មរណៈ សេចក្តីសោក

បរិទេវហំ ធុត្ថេហំ ឆោមនស្សហំ ឧបាយាសេហំ
 ធុត្ថោតិណ្ណា ធុត្ថបរេតា អម្បេវឆាម ឥមស្ស កេវ-
 លស្ស ធុត្ថក្ខន្ធស្ស អន្តកិរិយា បញ្ញាយេជាតិ ។
 ឯវំ បទ្ធនិកោ បាយំ កិត្តេវ កុលបុត្តោ សោ ធ
 ហោតិ អភិជ្ឈាល្អ កាមេសុ តិព្វសារកោ ឡាបន្ត-
 ចិត្តោ បទុដ្ឋមនសង្កប្បោ មុដ្ឋស្សតិ អសម្បជានោ
 អសមាហិតោ វិព្ពន្ធចិត្តោ ចាកាតិទ្រិយោ ។ សេយ្យ-
 បាបំ កិត្តេវ ធរាលាតិ ឧកោ បដិទ្ឋំ មជ្ឈេ ភូមកតំ
 នេវ កាមេ កដ្ឋន្តំ វេរតិ នារញ្ញោ កដ្ឋន្តំ វេរតិ ។
 តដ្ឋមមាហំ កិត្តេវ ឥមំ បុត្តលំ វេនាតិ តិហិតោតា
 ធ បរិហិតោ សាមញ្ញន្តំ ធ ធ បរិមុវេតិ ។

សេចក្តីឡើងឡើយ ទុក្ខ គោមនស្ស ឧបាយាស ធ្លាក់ចុះក្នុងសេចក្តីទុក្ខ
 ត្រូវទុក្ខបៀតបៀន ដូចម្តេចហ្ន៎ ខឹងធ្វើឱ្យជល់ចិបផុតខែកងទុក្ខទាំងអស់
 នេះ ឱ្យប្រាកដបាន ។ ម្ចាស់កិត្តទាំងឡាយ កុលបុត្តនេះ ដែលឬស
 យ៉ាងនេះហើយ ក៏កុលបុត្តនោះ ជាអ្នកច្រើនដោយអភិជ្ឈា មានការម្រេក
 ដំក្លើវក្លា ក្នុងកាមទាំងឡាយ មានចិត្តព្យាបាទ មានសេចក្តីច្រើនក្នុង
 ចិត្តដ៏តក្រវ៉ៃ រក្សស្មារតី មិនមានសម្បជញ្ញៈ មានចិត្តមិនមិនធឹត មាន
 ចិត្តរើរកាយ មានផ្រៀមនៅជាប្រក្រតី ។ ម្ចាស់កិត្តទាំងឡាយ ដូច
 អង្គីត៍ទសដែលគេដុតខ្មាចស្រស់ ក្តើមនេះទាំងស្រុង ត្រង់កណ្តាល
 ប្រឡាក់ដោយគូថ (ភាចម៍) មិនផ្សាយទៅដើម្បីជាទសក្នុងស្រុក មិន
 ផ្សាយទៅដើម្បីជាទសក្នុងព្រៃឡើយ មានឧបមាយ៉ាងណាមិញ ម្ចាស់
 កិត្តទាំងឡាយ ភព័ន្ធកហោបុត្តលនេះ ថាជាអ្នកសាច់ស្មឱ្យចាកកោតៈ
 របស់គ្រហស្ថផង មិនចំរើញច្រយោងនឹងរបស់សមណៈផង មានឧប-
 មេយ្យដូចយ៉ាងអង្គីត៍ទស ដូច្នោះឯង ។

[១៦៨] គយោមេ ភិក្ខុវេ អកុសលវិគត្តោ កា-
 មវិគត្តោ ឡាបាធិវិគត្តោ វិហិត្តាវិគត្តោ ។ ឥមេ ច
 ទោ ភិក្ខុវេ គយោ អកុសលវិគត្តោ តិ(១)អបរិសេសោ
 ចិត្តជ្ឈន្តិ ចត្វសុ វា សតិប្បដ្ឋានេសុ សុប្បតិដ្ឋិតចិត្តស្ស
 វិហារោ អធិមិត្តំ វា សមាធិ ភាវយនោ ។ យាវត្ថំធិ
 ភិក្ខុវេ អលមេវ អធិមិត្តោ សមាធិ ភាវត្ថំ ។ អធិមិត្តោ
 ភិក្ខុវេ សមាធិ ភាវិតោ ឧបាលីកោ មហាប្បាលា
 ហោតិ មហាធិសំសោ ។

[១៦៩] ទ្វេមា ភិក្ខុវេ ធិដ្ឋិយោ ភវធិដ្ឋិ ច វិកា-
 ធិដ្ឋិ ច ។ តត្រ ភិក្ខុវេ សុត្វា អរិយស្សាវតោ
 ឥតិ ចជិសញ្ចត្តតិ អត្ថំ ទុ ទោ តិ កត្ថំ លោកស្មី
 យមហំ ឧបាធិយមាថា ឧ វជ្ជកំ អស្សន្តិ ។ សោ
 ឯវំ ចជាធាតិ ឧត្ថំ ទុ ទោ តិ កត្ថំ លោកស្មី
 យមហំ ឧបាធិយមាថា ឧ វជ្ជកំ អស្សន្តិ ។ សោ ឯវំ
 ចជាធាតិ អហត្ថ រូបញ្ញាវ ឧបាធិយមាថា ឧបា-
 ធិយេយ្យំ វេទនញ្ញាវ ឧបាធិយមាថា ឧបាធិយេយ្យំ

[១៦៨] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អកុសលវិគត្តៈនេះ មាន ៣
 យ៉ាង គឺ កាមវិគត្តៈ ១ ព្យាបាទវិគត្តៈ ១ វិហិត្តាវិគត្តៈ ១ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ បុគ្គលមានចិត្តកាំងស៊ីបំភ័យសតិញ្ញាណទាំង ៤ ចូលម្រើមគ្នា
 អធិមិត្តសមាធិ អកុសលវិគត្តៈទាំង ៣ យ៉ាងនេះ វេទនៈរលត់ទៅឥតមាន
 សេសសល់ឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អធិមិត្តសមាធិនេះ បុគ្គល
 គួរចម្រើនឱ្យច្រើនក្រៃលែង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ (ព្រោះថា) អធិមិត្ត-
 សមាធិ ដែលបុគ្គលចម្រើនហើយ ធ្វើឱ្យច្រើនហើយ វេទនៈមានផល
 ច្រើន មានកាន់សង្សៈច្រើន ។

[១៦៩] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ធិដ្ឋិនេះមានពីរប្រការ គឺ វិកាធិដ្ឋិ ១
 វិកាធិដ្ឋិ ១ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងធិដ្ឋិទាំងពីរនោះ អរិយសាវ័កអ្នក
 ចេះដឹង វេទនៈគឺចារណដ្ឋចេះថា កាលបើគាត់អញ្ញប្រកាន់របស់ណា
 ដែលមិនមានរោគ របស់នោះគឺមានកិច្ចកូនក្នុងលោក ដែរឬ ។
 អរិយសាវ័កនោះ វេទនៈដឹងយ៉ាងនេះថា កាលបើគាត់អញ្ញប្រកាន់របស់
 ណា ដែលមិនមានរោគ របស់នោះ វេទនៈមិនមានកិច្ចកូន ក្នុង
 លោកនេះ ។ អរិយសាវ័កនោះ ដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា កាលបើគាត់
 អញ្ញប្រកាន់ ឆឹងប្រកាន់រូប កាលបើប្រកាន់ ឆឹងប្រកាន់វេទនា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយសូ ១១៧

សញ្ញញ្ញា ឧបាទិយមាតោ ឧបាទិយេយ្យំ សង្កាហយេវ
 ឧបាទិយមាតោ ឧបាទិយេយ្យំ វិញ្ញាណញ្ញា ឧបាទិ-
 យមាតោ ឧបាទិយេយ្យំ តស្ស មេ អស្ស ឧបាទា-
 ធម្មច្ចយា កវេ កវច្ចយា ជាតិ ជាតិច្ចយា ជរា-
 មរណំ សោកចរិយេនុក្កោបធម្មច្ចយាសា សង្ក-
 វេយ្យំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយា
 អស្ស ។ តំ កំ មញ្ញេ កិក្កវេ រូបំ វិជ្ជំ វា អវិជ្ជំ
 វាតិ ។ អវិជ្ជំ កន្ថេ ។ យំ បដាធិដ្ឋំ ទុក្ខំ វា
 តំ សុទំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្ថេ ។ យំ បដាធិដ្ឋំ ទុក្ខំ
 វិបរណាមធម្មំ កល្យាណំ ទុ តំ សមុបស្សិតុំ ឯតំ មម
 ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ តោ ហេតិ
 កន្ថេ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ការ ។ វិញ្ញាណំ
 វិជ្ជំ ។ មេ ។ តស្មាតិហ កិក្កវេ ។ មេ ។ ឯវិ បស្សិ
 ។ មេ ។ ចាបរិ ឥត្តន្តាយាតិ បដាធិតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ១១៧

កាលបើប្រកាន់ នឹងប្រកាន់សញ្ញា កាលបើប្រកាន់ នឹងប្រកាន់សង្ការ
 ចាំនិច្ចាយ កាលបើប្រកាន់ នឹងប្រកាន់វិញ្ញាណ កាលបើប្រកាន់ភាគាសញ្ញា
 នឹងកើតមាន ព្រោះទុក្ខទានជាច្រើន ជាតិកើតមាន ព្រោះកតជាច្រើន
 ជរា មរណៈ សេចក្តីសោក ទ្រឹក្សល ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀត
 ចង្អៀលចិត្ត កើតមាន ព្រោះជាតិជាច្រើន ហេតុដែលឱ្យកើតកងទុក្ខចាំនិ
 កសន្តិ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់កិក្ខុចាំនិច្ចាយ អ្នកចាំនិច្ចាយសំគាល់ឱ្យ
 សេចក្តីនោះដូចម្តេច ប្រទៀតឬមិនទៀត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិន
 ទៀតទេ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀត របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន របស់នោះជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀត ជាទុក្ខ មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ក្នុងយល់ឃើញរបស់នោះជា មិនរបស់អញ
 មិនជាអញ មិនជាខ្លួនរបស់ភាគាសញ្ញា ដូច្នេះដែរ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 មិនក្នុងយល់ឃើញដូច្នោះទេ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ការចាំនិច្ចាយ ។
 វិញ្ញាណទៀតឬ ។ មេ ។ ម្ចាស់កិក្ខុចាំនិច្ចាយ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសា-
 សនានេះ ។ មេ ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ មេ ។ ដឹងច្បាស់ជា ឥន្ទ-
 ការតាមកិច្ចដ៏ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោធន៍សក្ខីនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

[១៧០] ឯក សមយំ ភក្កា កោសន្តិយំ វិហរិកំ
 យោសិតាមេ ។ អថេតា ភក្កា បុព្វបុរសសមយំ ឯក-
 សេតា បត្តចីវរមាធាយ កោសន្តិ មិណ្ឌាយ ចារិសិ
 កោសន្តិយំ មិណ្ឌាយ ចារិកា បច្ឆាភន្តិ មិណ្ឌាវាតប្ប-
 ដិក្ខន្តោ សាមិ សេនាសនំ សំសាមេតា បត្តចីវ-
 រមាធាយ អនាមន្តេតា ឧបដ្ឋាកេ អនបលោកេតា
 ភិក្ខុសង្ឃំ ឯកោ អនុតិយោ ចារិកំ បក្កាមិ ។

[១៧១] អថេតា អញ្ញតារា ភិក្ខុ អចិវប្បក្កន្ធស្ស
 ភក្កាតោ យេនាយស្មា អាទន្តោ តេនុចសន្តមិ ឧប-
 សន្តមិកា អាយស្សន្តំ អាទន្តំ ឯតនេវេច ឯហារុសា
 អាទន្ត ភក្កា សាមិ សេនាសនំ សំសាមេតា បត្ត-
 ចីវរមាធាយ អនាមន្តេតា ឧបដ្ឋាកេ អនបលោកេតា
 ភិក្ខុសង្ឃំ ឯកោ អនុតិយោ ចារិកំ បក្កាមិ-
 តិ ។ យស្មី អារុសោ សមយេ ភក្កា សាមិ
 សេនាសនំ សំសាមេតា បត្តចីវរមាធាយ អនាមន្តេ-
 តា ឧបដ្ឋាកេ អនបលោកេតា ភិក្ខុសង្ឃំ ឯកោ

[១៧០] សមយម្ពេ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅ ក្នុង
 យោសិតាមេ ។ ទៀបក្រុងកោសន្តិ ។ គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់ស្បង់ ប្រដាប់បាត្រនិងចីវរ ក្នុងបុព្វបុរសសមយំ ទ្រង់ចូលទៅកាន់
 ក្រុងកោសន្តិ ដើម្បីចំណូល លុះគ្រាប់ទៅចំណូលក្នុងក្រុងកោសន្តិ
 ហើយ ត្រូវបំបែកចំណូល (ធ្វើភក្កាចូលស្រពហើយ) ក្នុងពេលជាតាង
 ក្រោយភក្ក ទ្រង់រៀបចំទុកដាក់សេនាសនៈដោយព្រះអង្គឯង ប្រដាប់
 បាត្រនិងចីវរ មិនបានប្រាប់ពួកឧបដ្ឋាក មិនបានលាភិក្ខុសង្ឃ តែមួយ
 ព្រះអង្គឯង ឥតមានបុគ្គលជាគម្រប់ពីរ ចៀសចេញទៅកាន់ចារិក ។

[១៧១] គ្រានោះឯង ភិក្ខុមួយច្រើន កាលព្រះមានព្រះភាគចៀស
 ចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន ក៏ចូលទៅក្រុងកោសន្តិមានភាយ លុះចូល
 ទៅដល់ហើយ ដោយនឹងព្រះកាន់មានភាយ យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់
 អារុសាមាន ចូរអ្នកមកភាយ ព្រះមានព្រះភាគ រៀបចំទុកដាក់
 សេនាសនៈដោយព្រះអង្គឯង ប្រដាប់បាត្រនិងចីវរ មិនបានប្រាប់ពួក
 ឧបដ្ឋាក មិនបានលាភិក្ខុសង្ឃ តែមួយព្រះអង្គឯង ឥតមានបុគ្គល
 ជាគម្រប់ពីរ ស្តេចទៅកាន់ចារិកហើយ ។ ម្ចាស់អារុសា ព្រះមាន
 ព្រះភាគរៀបចំទុកដាក់សេនាសនៈ ដោយព្រះអង្គឯង ប្រដាប់បាត្រនិង
 ចីវរ មិនបានប្រាប់ពួកឧបដ្ឋាក មិនបានលាភិក្ខុសង្ឃ តែមួយព្រះអង្គ

អនុតិយោ ចារឹកំ បញ្ញមតិ ឯកោ ។ កកា តស្មី
សមយេ វិហរិតុកាមោ ហោតិ ន កកា តស្មី សម-
យេ កេនចិ អនុតិកត្តោ ហោតិ ។

[១៨២] អថទោ កកា អនុបុត្តោ ចារឹកំ ន-
រមាថោ យេន ចាលីលេយ្យកំ^(១) តនវសវិ ។ កត្រ
សុទ្ធំ កកា ចាលីលេយ្យកេ វិហរិតិ កន្ធុសាលមូលេ ។
អថទោ សម្ពុហុលា ភិក្ខុ យេនាយស្មា អាណា
តេនុបសង្កម្មំ ឧបសង្កម្មិតា អាយស្មតា អាណន្ត
សន្និ សម្មាទិសុ សម្មាទិយំ កាចំ សារាណិយំ
វិភិសារោ ឯកមន្តំ ចិសីទិសុ ។ ឯកមន្តំ ចិសីទា
ទោ តេ ភិក្ខុ អាយស្មន្តំ អាណន្តំ ឯកនកេទិ ចិស្សតា^(២)
ទោ ថោ អាវុសោ អាណន្ត កកាតោ សម្មទា ធម្ម-
កថា ឥន្ទាម មយំ អាវុសោ អាណន្ត កកាតោ សម្មទា
ធម្មំ កាចំ សោត្តន្តំ ។ អថទោ អាយស្មា អាណា
តេហិ ភិក្ខុហិ សន្និ យេន ចាលីលេយ្យកំ កន្ធុសា-
លមូលំ យេន កកា តេនុបសង្កម្មំ ឧបសង្កម្មិតា

១ ចាលីលេយ្យកំ ឬ ឬ ។ ២ ឧ. ម. ចិស្ស ឬ តោ ។

ឥតមានបុគ្គលជាគម្រប់ពីរ ស្តេចទៅកាន់ចារឹក ក្នុងសម័យណា ព្រះ
មានព្រះភាគ ចង់ទៅកម្មយព្រះអង្គឯង ក្នុងសម័យនោះ ព្រះមាន
ព្រះភាគ មិនឱ្យបុគ្គលណាមួយទៅកាន់ព្រះអង្គ ក្នុងសម័យនោះ ។

[១៨២] ព្រះនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្តេចទៅកាន់
ចារឹកកាល់ដប់ បានដល់ទៅក្រុងបាលីលេយ្យកៈ ។ ក្នុងទីនោះឯង
បានឮថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្បែរគល់សាលព្រឹក្សដ៏ច្រើន
ដ៏ក្រុងបាលីលេយ្យកៈ ។ ព្រះនោះឯង ពួកភិក្ខុមានប្រមាណច្រើនប្រមាណ
បានចូលទៅក្រុងនោះ មានកាយ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏រក
ទាត់ទៅក្រុងនោះ មានកាយ លុះបញ្ចប់ពាក្យគ្នា ក៏ទាត់ ឆ័ត្រពាក្យ
គ្នា រួចហើយ ទើបអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះក៏គូតាំងនោះ អង្គុយ
ក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏និយាយនឹងព្រះភាគ មានកាយ យ៉ាងនេះថា
ឱវាសានានុ ពួកយើងបានស្តាប់ធម្មកថា ក្នុងទីចំរើនព្រះក្រព្រ
ព្រះមានព្រះភាគយូរហើយ ឱវាសានានុ ឥឡូវនេះ យើងចង់
ស្តាប់ធម្មកថា ក្នុងទីចំរើនព្រះក្រព្រព្រះមានព្រះភាគ ។ ទើបព្រះភាគ
មានកាយ ចូលទៅកាន់ព្រះមានព្រះភាគ ទៀបគល់សាលព្រឹក្សដ៏ច្រើន
ដ៏ក្រុងបាលីលេយ្យកៈ ជាមួយនឹងគូតាំងនោះ លុះចូលទៅដល់ហើយ

វត្ថុសំយុត្តស្ស មន្ទិមបណ្ណាសកេ វន្ទិយេត្តោ ឥតិយោ

កកវន្ទំ អភិវាទេត្វា ឯសីនិ ។ ឯសីនិ ឯ-

សីន្ទោ ទោ ភេ ភិក្ខុ កកវា ឯសីនិ កេហាយ សន្ទុស្ស-

សិ សមាធិបេសិ សមុត្តោដេសិ សម្បហំសេសំ ។

[១៧៣] តេន ទោ បទ សមយេន អញ្ញាតវស្ស

ភិក្ខុនោ ឯវត្តោតសោ បរិវិតត្តោ ឧទយានិ កម្ពំ ទុ-

ទោ ជាធរតោ កម្ពំ បស្សតោ អទន្តក អាសវាធិ

ទយោ យោតីតិ ។ អថាទោ កកវា ភស្ស ភិក្ខុនោ

ចេតសា ទេតោបរិវិតត្តមញ្ញាយ ភិក្ខុ អាមន្ត

សិ វិទយសោ ទេសិតោ ភិក្ខុវេ មយោ ធម្មោ

វិទយសោ ទេសិតា ចត្តារោ សតិច្ចដ្ឋានា វិទយ-

សោ ទេសិតា សម្មច្ចដ្ឋានា វិទយសោ ទេសិតា

វត្ថុសំយុត្ត មន្ទិមបណ្ណាសកេ វន្ទិយេត្ត ទី ៣

ទើបក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ រូបក្នុងក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះពួក

ភិក្ខុនោះ ក្នុងក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ពន្យល់

វិលាតា (ភិក្ខុទាំងនោះ) ឲ្យកាន់យក ឲ្យកាចហាន ឲ្យរឹតកយ

ដោយឆ្នឹកថា ។

[១៧៤] សម័យនោះឯង ភិក្ខុមួយរូប មានសេចក្តីព្រិះព្រឹក្ស

ឡើងក្នុងចិត្ត យ៉ាងនេះថា កាលបុគ្គលដ៏ដ៏ដូចម្តេចហ្ន៎ ឃើញដូចម្តេច

ហ្ន៎ ទើបអស់ហៅនិក្ខេបនាសវៈទាំងឡាយ ជាលំដាប់ ។ ត្រាចោះឯង

ព្រះមានព្រះភាគ ជ្រាបច្បាស់នូវបរិក្ខេបក្នុងចិត្ត ភាវចិត្តរបស់ភិក្ខុនោះ

ហើយ ទើបត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយមកថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ឆម

ភថាភកសម្ព័ន្ធហើយដោយការពិចារណា សតិច្ចដ្ឋាន ៤ ភថាភកសម្ព័ន្ធន

ហើយដោយការពិចារណា សម្មច្ចដ្ឋាន ៤ ភថាភកសម្ព័ន្ធហើយដោយ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ១ទូរវគ្គ

ចត្តារោ ឥន្ទ្រិហតា វិចយសោ ទេសិកានិ បញ្ចុត្ត្រិ-
 យានិ វិចយសោ ទេសិកានិ បញ្ចុ ពលានិ វិចយសោ
 ទេសិកា សត្ត ពោជ្ឈន្តា វិចយសោ ទេសិកា អ-
 រិយោ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោ ។ ឯវិ វិចយសោ ទេសិ-
 កោ ភិក្ខុវេ មយោ នម្មោ ឯវិ វិចយសោ ទេសិកោ
 ទោ ភិក្ខុវេ មយោ នម្មោ ។ អថ ច បទិទេកក្ខុស្ស
 ភិក្ខុនោ ឯវិ ទេតសោ បរិវិតត្តោ ទុទទានិ កាដិ
 ទុ ទោ ជាទតោ កាដិ បស្សតោ អនន្តរា អាសវានិ
 ទយោ ហោតីតិ ។

[១៧២] កាដក្ខ ភិក្ខុវេ ជាទតោ កាដិ បស្សតោ
 អនន្តរា អាសវានិ ទយោ ហោតិ ។ ឥធន ភិក្ខុវេ
 អស្សតវា បុត្តជ្ឈនោ អរិយានិ អនស្សវិ អរិយនម្មស្ស
 អតោវិនោ អរិយនម្ម អរិយតោ សម្មាសាទិ អនស្សា-
 វិ ។ បេ ។ សម្មាសនម្ម អរិយតោ រូបំ អត្តតោ ស-
 មទុបស្សតិ ។ យា ទោ បទ សា ភិក្ខុវេ សមទុបស្សនា
 សង្ខារោ សោ ។ សោ បទ សង្ខារោ កីធិនាទោ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ១ទូរវគ្គ

ការពិចារណា អទ្ធិបាទ ២ គឺជាគតសម្ពុតិហិយ ដោយការពិចារណា
 អទ្ធិបាទ ៥ គឺជាគតសម្ពុតិហិយ ដោយការពិចារណា ពលៈ ៥ គឺជាគត
 សម្ពុតិហិយ ដោយការពិចារណា ពោជ្ឈន្ត ៧ គឺជាគតសម្ពុតិហិយ
 ដោយការពិចារណា មត្តច្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ គឺជាគតសម្ពុតិ
 ហិយដោយការពិចារណា ។ ខ្មាលភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ធម៌ដែលគឺជាគត
 សម្ពុតិហិយ ដោយការពិចារណា យ៉ាងនេះ ខ្មាលភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ធម៌
 ដែលគឺជាគតសម្ពុតិហិយ ដោយការពិចារណា យ៉ាងនេះ ។ ឡើង
 ទៀត ភិក្ខុខុក្កសាសនានេះ មានសច្ចក្រិច្ចិវិភេទឡើង ដោយចិត្ត
 យ៉ាងនេះថា កាលបុគ្គលដឹងដូចម្តេច ឃើញដូចម្តេច ទើបអស់ទៅនៃ
 កាសវៈចាំនិទ្យាយដល់ដាច់ ។

[១៧២] ខ្មាលភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ចុះបុគ្គលដឹងដូចម្តេច ឃើញដូច
 ម្តេច ទើបអស់ទៅនៃកាសវៈចាំនិទ្យាយដល់ដាច់ ។ ខ្មាលភិក្ខុចាំនិ-
 ទ្យាយ គង់លាភនេះ ចុះបុគ្គលមិនចេះដឹង មិនបានឃើញពួកព្រះ
 អរិយៈ មិនល្អាសវិក្កនធម៌ព្រះអរិយៈ មិនបានហាក់ក្នុងធម៌ព្រះអរិយៈ
 មិនបានឃើញពួកសម្មាស ។ បេ ។ មិនបានហាក់ក្នុងធម៌របស់សម្មាស
 វេទនិកាពិចារណាឃើញរួច ថាដូច្នេះ ។ ខ្មាលភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ការពិ-
 ចារណាឃើញនោះ ឈ្មោះថាសង្ខារ ។ ចុះសង្ខារនោះ មានអ្វីជាហេតុ

ឧស្សាហកម្ម ឧស្សាហកម្ម ឧស្សាហកម្ម ឧស្សាហកម្ម

ក៏សម្រេចយោ ក៏ជាតិកោ ក៏បករោ ។ អវិជ្ជាសម្បជ្ជន្ត-
រោ កិក្ខុវេ វេនយេតេន ធុដ្ឋស្ស អស្សតវតោ បុ-
ធុដ្ឋនស្ស ឧប្បន្ទា កល្យាណ កតោជា សោ សង្ខារោ ។
ឥតិ ទោ កិក្ខុវេ សោមិ សង្ខារោ អនិច្ចា សង្ខតោ
ចដិទ្ធសមុប្បន្ទោ សាមិ កល្យាណ អនិច្ចា សង្ខតោ ក-
ដិទ្ធសមុប្បន្ទោ សាមិ វេននា ។ សោមិ វេននា ។
សាមិ អវិជ្ជា អនិច្ចា សង្ខតោ ចដិទ្ធសមុប្បន្ទោ ។
ឯវិចិ ទោ កិក្ខុវេ ជាតិកោ ឯវិ បស្សតោ អនន្តរា
អាសវាធិ ទយោ ហោតិ ។

(១៧៩) ន ហៅ ទោ រូបិ អត្តតោ សមនុបស្សតិ
អមិន ទោ រូបវន្តិ អត្តនិ សមនុបស្សតិ ។ យា
ទោ បន សា កិក្ខុវេ សមនុបស្សនា សង្ខារោ
សោ ។ សោ បន សង្ខារោ ក៏និគានោ ក៏សមុយោ

ឧស្សាហកម្ម ឧស្សាហកម្ម ឧស្សាហកម្ម ឧស្សាហកម្ម

មានអ្វីជាឱកាស មានអ្វីជាតំណើត មានអ្វីជាជំនឿ ។ ខ្មោចកិក្ខុ
ចាំឱ្យយ កល្យាណក៏ត្រូវដល់បុព្វជន្មមិនចេះដឹង ដែលត្រូវវេននា
កើតអំពីសម្បជ្ជន្តរោ ជាដើម ។ សង្ខារនោះក៏អំពីកល្យាណនោះ ។
ខ្មោចកិក្ខុចាំឱ្យយ សង្ខារនោះក៏មិនទៀង មានច្រើនភាគក៏ត្រូវកើត
ឡើងហើយ ព្រោះកាស្រ័យហេតុ កល្យាណនោះសាមក៏មិនទៀង មាន
ច្រើនភាគក៏ត្រូវកើតឡើងហើយ ព្រោះកាស្រ័យហេតុ វេននានោះ
ក៏ (មិនទៀង) ដូចគោលមកយ៉ាងនេះ ។ វេននានោះក៏ដូច្នោះដែរ ។
អវិជ្ជានោះក៏មិនទៀង មានច្រើនភាគក៏ត្រូវកើតឡើងហើយ ព្រោះ
កាស្រ័យហេតុ ។ ខ្មោចកិក្ខុចាំឱ្យយ កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ
ឃើញយ៉ាងនេះ វេននាសម្រាប់វេននាចាំឱ្យយជាដើម ។

(១៨០) បុគ្គលមិនចំពោះឈ្មោះឡើយប្រជាជន្មនេះ តែចំពោះ
ឈ្មោះឡើយមានរូប ខ្មោចកិក្ខុចាំឱ្យយ កាលក៏ចំពោះឈ្មោះឡើយនោះ
ឈ្មោះថា សង្ខារ ។ បុរសសង្ខារនោះ គឺមានអ្វីជាហេតុ មានអ្វីជាឱកាស

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ វទ្ធភិក្ខុ

កើតជាតិគោ ក៏បរា ។ អវិជ្ជាសម្មសង្ខារោ ភិក្ខុវេ
 វេទយិកេន បុព្វសង្ខារោ អស្សតវតោ បុព្វដ្ឋនសង្ខារោ ឧប្បន្នា
 តណ្ហា តតោជា សោ សង្ខារោ ។ ឥតិ ទោ ភិក្ខុវេ
 សោមិ សង្ខារោ អនិច្ចា សង្ខារោ បដិច្ចសមុប្បន្នា
 សាមិ តណ្ហា ។ សាមិ វេទនា ។ សាមិ ធម្មស្សោ ។
 សាមិ អវិជ្ជា អនិច្ចា សង្ខារោ បដិច្ចសមុប្បន្នា ។
 ឯវិចិ ទោ ភិក្ខុវេ ជាតតោ ឯវិ បស្សតោ អនន្តរា
 អសវាធំ ទយោ ហោតិ ។

[១៧៦] ន ហេវ ទោ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ
 ន រូបវន្តំ អត្តាធំ សមនុបស្សតិ អចិក ទោ អត្តនិ
 រូបំ សមនុបស្សតិ ។ យា ទោ ចន សា ភិក្ខុវេ
 សមនុបស្សនា សង្ខារោ សោ ។ សោ ចន សង្ខារោ
 កើតជាតោ ក៏សមុទយោ ក៏ជាតិគោ ក៏បរា ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ វទ្ធភិក្ខុ

មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាផែនកើត ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ គណ្តា
 កើតឡើង ដល់បុព្វដ្ឋនជាអ្នកមិនចេះដឹង ដែលត្រូវវេទនាកើតអំពីសម្ពុស្ស
 នៃអវិជ្ជាចំពោះកាល សង្ខារនោះកើតមកអំពីគណ្តានោះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ សង្ខារនោះក៏មិនទៀង មានបង្គួយគាត់កែត្រួតកើតឡើងហើយ
 ព្រោះអាស្រ័យហេតុ គណ្តានោះក៏មិនទៀង ដោយប្រការដូច្នេះ ។
 វេទនាក៏ផ្សំថ្លោះដែរ ។ ធម្មក៏ផ្សំថ្លោះដែរ ។ អវិជ្ជានោះក៏មិនទៀង
 មានបង្គួយគាត់កែត្រួតកើតឡើងហើយ ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះ វេទនាអស់
 កាលវេទនាទាំងឡាយជាប់ជាប់ ។

[១៧៦] បុគ្គលមិនពិចារណាឃើញឡើយថាវាខ្លួន មិនពិចារណា
 ឃើញខ្លួនថាមានរូប បុគ្គលមិនពិចារណាឃើញរូបថាមានក្នុងខ្លួន ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុទាំងឡាយ ការពិចារណាឃើញនោះ ឈ្មោះថាសង្ខារ ។ ចុះសង្ខារនោះ
 មានអ្វីជាហេតុ មានអ្វីជាឱ្យកើត មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាផែនកើត ។

វត្ថុសំយោគ ចម្លើយបណ្តាសកៈ វត្ថុនិយមន្ត្រ គតិយោ

អវិជ្ជាសម្មស្សនេន ភិក្ខុវេ វេទយិភេន ធុដ្ឋស្ស អស្សុ-
តវតោ បុព្វជ្ជនស្ស ឧប្បន្នា តណ្ហា តតោជា សោ
សង្ខារោ ។ ឥតិ ទោ ភិក្ខុវេ សោមិ សង្ខារោ អ-
និច្ចា សង្ខតោ បដិទ្ធសមុប្បន្នោ សាមិ តណ្ហា ។
សាមិ វេទនា ។ សោមិ ធម្មស្ស ។ សាមិ អវិជ្ជា
អនិច្ចា សង្ខតោ បដិទ្ធសមុប្បន្នា ។ ឯវិច្ឆិ ទោ ភិក្ខុវេ
ជាតតោ ឯវិ ចស្សតោ អនន្តក អាសវាទំ ទាយោ
ហោតិ ។

[១៧៧] ន ហោវ ទោ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ន
រូបវន្តំ អត្តាទំ សមនុបស្សតិ ន អត្តនំ រូបំ សម-
នុបស្សតិ អបិដ ទោ រូបស្មំ អត្តាទំ សមនុបស្សតិ ។
យោ ទោ ចន សា ភិក្ខុវេ សមនុបស្សនា សង្ខារោ
សោ ។ សោវចន សង្ខារោ កំលិននោ កំសមុនយោ
កំលាតិកោ កំបករោ ។ អវិជ្ជាសម្មស្សនេន ភិក្ខុវេ
វេទយិភេន ធុដ្ឋស្ស អស្សុតវតោ បុព្វជ្ជនស្ស ឧប្បន្នា

វត្ថុសំយោគ ចម្លើយបណ្តាសកៈ វត្ថុនិយមន្ត្រ ទំ ៣

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តណ្ហាកើតឡើងដល់បុព្វជ្ជនជាអ្នកមិនចេះដឹង ដែល
ត្រូវវេទនាកើតអំពីសម្ព័ន្ធនៃអវិជ្ជាបិដកាល សង្ខារនោះ កើតអំពីតណ្ហា
នោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សង្ខារនោះមិនទៀងទេ មានបច្ច័យភាព
តែងកើតឡើងហើយ ព្រោះកាស្រ័យហេតុ តណ្ហានោះក៏ដូច្នោះដែរ ។
វេទនានោះក៏ដូច្នោះដែរ ។ ធម្មនោះក៏ដូច្នោះដែរ ។ អវិជ្ជានោះមិនទៀង
មានបច្ច័យភាពតែងកើតឡើងហើយ ព្រោះកាស្រ័យហេតុ ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះ វេទនាសំ
ភាសាវៈទាំងឡាយដល់ដាច់ ។

[១៧៧] បុគ្គលមិនតំបាលការឃើញ នូវរូបជាដំបូង មិន
តំបាលការឃើញនូវខ្លួនជាមានរូប មិនតំបាលការឃើញនូវច្របូបមានក្នុង
ខ្លួនទេ ប៉ុន្តែតំបាលការឃើញខ្លួនជាមានក្នុងរូប ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
ឡាយ ការតំបាលការឃើញនោះ ឈ្មោះថា សង្ខារ ។ ចុះសង្ខារ
នោះ កើតមានអ្វីជាហេតុ មានអ្វីជាឱ្យកើត មានអ្វីជាកំលើត មានអ្វីជា
ផែនកើត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តណ្ហាកើតឡើង ដល់បុព្វជ្ជន
ជាអ្នកមិនចេះដឹង ដែលត្រូវវេទនាកើតអំពីសម្ព័ន្ធនៃអវិជ្ជាបិដកាល

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធកថា

តណ្ហា គតោជា សោ សង្ខារោ ។ ឥតិ ទោ ភិក្ខុវេ
សោមិ សង្ខារោ អនិច្ចោ សង្ខតោ បដិច្ចសមុច្ចន្នោ
សាមិ តណ្ហា ។ សាមិ វេទនា ។ សោមិ ធម្មោ ។
សាមិ អវិជ្ជា អនិច្ចា សង្ខតា បដិច្ចសមុច្ចន្នា ។
ឯវិចិ ទោ ភិក្ខុវេ ជាទតោ ឯវិ បស្សតោ អនន្តរា
អាសវំនំ ទយោ ហោតិ ។

(១៧៨) ន ហោវ ទោ រូបំ អត្តតោ សមុបស្សតិ
ន រូបវន្តំ អត្តានំ ន អត្តនិ រូបំ ន រូបស្មី អត្តានំ
សមុបស្សតិ អបិច ទោ វេទនំ អត្តតោ សមុ-
បស្សតិ ។ អបិច ទោ វេទនាវន្តំ អត្តានំ សមុ-
បស្សតិ ។ អបិច ទោ អត្តនិ វេទនំ សមុបស្សតិ ។
អបិច ទោ វេទនាយ អត្តានំ សមុបស្សតិ ។ អបិច
ទោ សញ្ញំ អត្តតោ ។ អបិច ទោ សង្ខារេ អត្តតោ
សមុបស្សតិ ។ អបិច ទោ សង្ខារវន្តំ អត្តានំ សមុ-
បស្សតិ ។ អបិច ទោ អត្តនិ សង្ខារេ សមុបស្សតិ
អបិច ទោ សង្ខារសុ អត្តានំ សមុបស្សតិ ។
អបិច ទោ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមុបស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធកថា

សង្ខារោភេតិអំព័តតណ្ហានោះ ។ ខាលភិក្ខុចំនឡាយ សង្ខារនោះ
មិនទៀង មានច្រើនភាគតែងកើតឡើងហើយ ព្រោះកាស្រ័យហេតុ
តណ្ហានោះ ក៏ដូច្នោះដែរ ។ វេទនាក៏ដូច្នោះដែរ ។ ធម្មៈក៏ដូច្នោះ
ដែរ ។ អវិជ្ជានោះ មិនទៀងទេ មានច្រើនភាគតែងកើតឡើងហើយ
ព្រោះកាស្រ័យហេតុ ។ ខាលភិក្ខុចំនឡាយ កាលបើបុគ្គល ដឹងយ៉ាង
នេះ ឃើញយ៉ាងនេះ វេទនសកាសវៈចំនឡាយជាលំដាប់ ។

(១៧៨) ខាលភិក្ខុចំនឡាយ បុគ្គលមិនពិចារណាឃើញរូបថា
ជាខ្លួន មិនពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានរូប មិនពិចារណាឃើញរូប ថា
មានក្នុងខ្លួន មិនពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងរូបទេ ប៉ុន្តែពិចារណា
ឃើញវេទនា ថាជាខ្លួន ។ ពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានវេទនា ។ ពិចារ-
ណាឃើញវេទនា ថាមានក្នុងខ្លួន ។ ពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុង
វេទនា ។ ពិចារណាឃើញសញ្ញា ថាជាខ្លួន ។ ពិចារណាឃើញ
សង្ខារចំនឡាយ ថាជាខ្លួន ។ ពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានសង្ខារ ។
ពិចារណាឃើញសង្ខារចំនឡាយ ថាមានក្នុងខ្លួន ។ ពិចារណាឃើញ
ខ្លួន ថាមានក្នុងសង្ខារចំនឡាយ ។ ពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន ។

វត្ថុសំយុង្គ បង្កើតបុណ្យសារ វត្ថុនិយម្ពោ គន្ថយោ

អមិច ទោ វិញ្ញាណវត្ថុ អត្តាទិ ។ អមិច ទោ អត្តាទិ
 វិញ្ញាណំ ។ អមិច ទោ វិញ្ញាណស្មំ អត្តាទិ សមនុ-
 បស្សតិ ។ យោ ទោ មន សា ភិក្ខុវេ សមនុបស្សនា
 សង្ខារេ សោ ។ សោ មន សង្ខារេ កើតិជាតោ
 ។ មេ ។ កើតករោ ។ អវិជ្ជាសម្មស្សនេន ភិក្ខុវេ
 វេទយិភេន ធុដ្ឋស្ស អស្សុតវតោ បុដ្ឋជ្ជនស្ស ឧប្បន្នា
 តណ្ហា តតោជា សោ សង្ខារេ ។ ឥតិ ទោ ភិក្ខុវេ
 សោមិ សង្ខារេ អនិច្ចា សង្ខតោ បដិច្ចសមុប្បន្នោ ។
 សាមិ តណ្ហា ។ សាមិ វេទនា ។ សោមិ ធម្មស្ស ។
 សាមិ អវិជ្ជា អនិច្ចា សង្ខតា បដិច្ចសមុប្បន្នា ។
 ឯវិមិ ទោ ភិក្ខុវេ ជាតតោ ឯវិ បស្សតោ អនន្តរា
 អាសវាទំ ទយោ ហោតិ ។

[១៩៧] ន ហោវ ទោ រូបំ អត្តតោ សមនុ-
 បស្សតិ ។ ន វេទនំ ។ ន សញ្ញំ ។ ន សង្ខា-
 រេ ។ ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ អមិច
 ទោ ឯវិជ្ជិ ហោតិ សោ អត្តា សោ លោកោ

វត្ថុសំយុង្គ បង្កើតបុណ្យសារ វត្ថុនិយម្ពោ ទី ៣

ភិចារណាយេញ្ចន ថាមានវិញ្ញាណ ។ ភិចារណាយេញ្ចវិញ្ញាណ ថា
 មានក្នុងខ្លួន ។ ភិចារណាយេញ្ចនថាមានក្នុងវិញ្ញាណ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ការភិចារណាយេញ្ចនោះ ឈ្មោះថាសង្ខារ ។ ចុះសង្ខារ
 នោះ មានអ្វីជាហេតុ ។ បេវ មានអ្វីជាផែនកើត ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 តណ្ហាកើតឡើងដល់បុដ្ឋជ្ជនជាអ្នកមិនចេះដឹង ដែលត្រូវវេទនាកើតអំពី
 សម្មស្សន៍អវិជ្ជាបំពាល សង្ខារនោះកើតអំពីតណ្ហានោះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ សង្ខារនោះមិនទៀងទេ មានបច្ច័យភាគកើតឡើងហើយ
 ព្រោះកាស្រ័យហេតុ ដូចគោលមកនេះ ។ តណ្ហានោះកើតដែរ ។ វេទនា
 នោះកើតដែរ ។ ផស្សៈនោះកើតដែរ ។ អវិជ្ជានោះមិនទៀងទេ មានបច្ច័យ
 ភាគកើតឡើងហើយ ព្រោះកាស្រ័យហេតុ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះ វេទនាអស់តាសៈទាំងឡាយ
 ជាលំដាប់ ។

[១៩៧] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលមិនភិចារណាយេញ្ចរូបថា
 ជាខ្លួន ។ មិនភិចារណាយេញ្ចវេទនា ។ មិនភិចារណាយេញ្ចសញ្ញា ។
 មិនភិចារណាយេញ្ចសង្ខារទាំងឡាយ ។ មិនភិចារណាយេញ្ចវិញ្ញាណ
 ថាជាខ្លួន តែមានសេចក្តីយល់យ៉ាងនេះថា នោះជាខ្លួន នោះជាលោក

សោ មេត្ត កវិស្សមិ ធិត្ថោ ធុរោ សស្សតោ អវិចារណា-
 មទម្កោតិ ។ យា ទោ មន សា ភិក្ខុវេ សស្សតធិដ្ឋិ
 សង្ខារោ សោ ។ សោ មន សង្ខារោ កីធិនាហោ
 ។ មេ ។ ឯវិចី ទោ ភិក្ខុវេ ជាទតោ ឯវិ មស្សតោ
 អនន្តរា អាសវាធិ ទយោ ហោតិ ។

[១៨០] ន ហៅ ទោ រូមិ អត្តតោ សមទុចស្សតិ ។
 ន វេននិ ។ ន សញ្ញំ ។ ន សង្ខារេ ។ ន វិញ្ញាណំ អត្ត-
 តោ សមទុចស្សតិ ធាមិ ឯវិចីដ្ឋិ ហោតិ សោ អត្តា សោ
 លោកោ សោ មេត្ត កវិស្សមិ ធិត្ថោ ធុរោ សស្ស-
 តោ អវិចារណាមទម្កោតិ អមិច ទោ ឯវិចីដ្ឋិ ហោតិ ទោ
 ចស្សំ ធា ច មេ សិយា ច កវិស្សមិ ច មេ កវិស្សតីតិ ។

ភក្ខាអញ្ញនោះ នឹងទៅទាំងមុខ ក៏ទៀង ប៉ិនដេរ ក៏ក្របាច មិនប្រ-
 ប្រួលជាធម្មតា ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ សស្សតធិដ្ឋិនោះ ឈ្មោះថា
 សង្ខារ ។ ចុះសង្ខារនោះ មានអ្វីជាហេតុ ។ មេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះ វាមិនសម្ភារៈទាំងឡាយ
 ជាលំដាប់ ។

[១៨០] បុគ្គលមិនពិចារណាឃើញរូបជាដំបូង ។ មិនពិចារណា
 ឃើញវេទនា ។ មិនពិចារណាឃើញសញ្ញា ។ មិនពិចារណាឃើញ
 សង្ខារទាំងឡាយ ។ មិនពិចារណាឃើញវិញ្ញាណជាដំបូង ទាំងមិន
 មានសេចក្តីយល់ឃើញយ៉ាងនេះថា នោះជាដំបូង នោះជាលោក ភក្ខា
 អញ្ញនោះ លុះទៅទាំងមុខ ក៏ទៀង ប៉ិនដេរ ក៏ក្របាច មិនបាច
 ប្រែប្រួលជាធម្មតាឡើយ តែមានសេចក្តីយល់ឃើញយ៉ាងនេះថា មេ
 ភក្ខាអញ្ញនឹងមិនកើត ចិត្តារបស់ភក្ខាអញ្ញក៏នឹងមិនកើត បើភក្ខាអញ្ញ
 នឹងមិនកើតទៀតទេ ចិត្តារបស់ភក្ខាអញ្ញក៏នឹងមិនកើតទៀតដែរ ។

ខ្ញុំសំយុង មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ខ្ញុំនិយាយតាម

យោ ទោ មន សា ភិក្ខុវេ ឧច្ឆេទនិដ្ឋិ សង្ខារោ
សោ ។ សោ មន សង្ខារោ តិច្ឆនាវា កីសុគុណោ
កីជាតិកោ កីមគរោ ។ អវិជ្ជាសម្មស្សនេន ភិក្ខុវេ
វេទយីតេន ធុជ្ជស្ស អស្សុតវេតោ បុធុជ្ជនស្ស ឧប្បត្តា
តណ្ហា តតោជា សោ សង្ខារោ ។ ឥតិ ទោ ភិក្ខុវេ
សោមិ សង្ខារោ អនិច្ចោ ។ មេ ។ ឯវិចិ ទោ ភិក្ខុវេ
ជាតតោ ឯវិ មស្សតោ អនន្តរា អាសវំនំ ទាយោ
ហោតិ ។

[១៨០] ន ហេវ ទោ រូបំ អត្តតោ សមុបស្សតិ ។
ន វេទនំ ។ ន សញ្ញំ ។ ន សង្ខារេ ។ ន វិញ្ញាណំ
អត្តតោ សមុបស្សតិ ។ មេ ។ ន វិញ្ញាណស្មី អត្តាទំ
សមុបស្សតិ នាមិ ឯវិចិដ្ឋិ ហោតិ សោ អត្តា សោ
លោកោ សោ មេច្ច ភវិស្សាមិ ឯច្ចោ ធុរោ សស្សតោ
អវិវិកិណាមធម្មាតិ នាមិ ឯវិចិដ្ឋិ ហោតិ ចោ ចស្សំ

ខ្ញុំសំយុង មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ខ្ញុំនិយាយ ទី ៣

ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ច្បងទិដ្ឋិនោះ ឈ្មោះថា សង្ខារ ។ ចុះសង្ខារនោះ
កើតមានអ្វីជាហេតុ មានអ្វីជាឱ្យកើត មានអ្វីជាគំណើត មានអ្វីជាវេទ
កើត ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តណ្ហាកើតឡើងដល់បុគ្គលជាអ្នកមិនចេះ
ដឹង ដែលត្រូវវេទចាកើតអំពីសម្មស្សនេនដូច្នេះហៅថា សង្ខារនោះកើត
អំពីតណ្ហានោះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ សង្ខារនោះកើតឡើង ដោយ
ប្រការដូច្នេះ ។ មេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ
ឃើញយ៉ាងនេះ វេទនិកសកាលៈទាំងឡាយដល់ជាប់ ។

[១៨១] ចុក្កលមិនពិចារណាឃើញច្របូងជាខ្លួន ។ មិនពិចារណា
ឃើញវេទនា ។ មិនពិចារណាឃើញសញ្ញា ។ មិនពិចារណាឃើញ
សង្ខារទាំងឡាយ ។ មិនពិចារណាឃើញវិញ្ញាណថាជាខ្លួន ។ មេ ។ មិន
ពិចារណាឃើញខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណ ទាំងមិនមានសេចក្តីយល់ឃើញ
យ៉ាងនេះថា នោះជាខ្លួន នោះជាលោក ភាគាអញនោះលុះទៅទាំងមុខ
ក៏ឡើងទាត់ បិក្ខុវេ ពិតប្រាកដ មិនមានការច្របូលជាច្រើន
ឡើយ ទាំងមិនមានសេចក្តីយល់ឃើញយ៉ាងនេះថា បើភាគាអញនឹងមិន
កើត បើភាគាអញសក្តាអញ ក៏នឹងមិនកើតដែរ បើភាគាអញនឹងមិន

នោ ឆ មេ សិយា ឆ កវិស្សមិ ឆ មេ កវិស្សតិភិ
 អបិច ទោ កុដ្ឋិ ហោតិ វិចិត្តិច្ឆិ អនិដ្ឋង្គតោ សទ្ធម្មេ ។
 យា ទោ បទ សា ភិក្ខុវេ កុដ្ឋិតា វិចិត្តិច្ឆិតា អ-
 និដ្ឋង្គតតា សទ្ធម្មេ សង្ការោ សោ ។ សោ បទ សង្ការោ
 កតិណនោ កសិមុនយោ កតិណនោ កតិបករោ ។
 អវិជ្ជាសម្មស្សនេន ភិក្ខុវេ វេនយិភេន ធុដ្ឋស្ស អស្ស-
 កវតោ បុគ្គលស្ស ឧប្បន្នា តណ្ហា តតោជា សោ
 សង្ការោ ។ ឥតិ ទោ ភិក្ខុវេ សោមិ សង្ការោ អនិច្ចា
 សង្កតោ បដិច្ចសមុប្បន្នោ សាមិ តណ្ហា អនិច្ចា
 សង្កតោ បដិច្ចសមុប្បន្នោ សាមិ វេននា អនិច្ចា សង្កតោ
 បដិច្ចសមុប្បន្នោ សោមិ ជស្សោ អនិច្ចោ សង្កតោ
 បដិច្ចសមុប្បន្នោ សាមិ អវិជ្ជា អនិច្ចា សង្កតោ
 បដិច្ចសមុប្បន្នោ ។ ឯវិចិ ទោ ភិក្ខុវេ ជាតកោ ឯវិ
 បស្សតោ អនន្តរា អាសវាទំ ទយោ ហោតិភិ ។

កើតទៀតទេ បរិការរបស់គាតាអញក៏នឹងមិនកើតដែរ វិញជាអ្នកមាន
 សេចក្តីសង្ស័យឡើងវិញ មិនដល់នូវសេចក្តីចូលចិត្តក្នុងព្រះសង្ឃ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីសង្ស័យឡើងវិញ មិនដល់នូវសេចក្តីចូល
 ចិត្តក្នុងព្រះសង្ឃនោះ ឈ្មោះថាសង្គារ ។ ចុះសង្គារនោះ មានអ្វីជាហេតុ
 មានអ្វីជាឱ្យកើត មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាផែនកើត ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ គណៈកើតឡើងដល់បុព្វជនជាអ្នកមិនចេះដឹង ដែលត្រូវវេទនា
 កើតអំពីសម្ពុស្សនៃកវិជ្ជាបិដក ។ សង្គារនោះកើតមកអំពីគណៈនោះ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ សង្គារនោះមិនទៀងទេ មានច្រើនកាត់តែងកើត
 ឡើង ព្រោះកាស្រ័យហេតុផល គណៈនោះមិនទៀង មានច្រើនកាត់
 តែងកើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យហេតុផល វេទនានោះមិនទៀង មាន
 ច្រើនកាត់តែងកើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យហេតុផល វេទនានោះមិនទៀង
 មានច្រើនកាត់តែងកើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យហេតុផល កវិជ្ជានោះមិន
 ទៀង មានច្រើនកាត់តែងកើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យហេតុផល ដោយ
 ប្រការដូច្នេះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញ
 យ៉ាងនេះ វេទនាសម្ពុស្សនៃកវិជ្ជាទាំងឡាយជាប់ជាប់ ។

វត្ថុសំយោគ បញ្ញាបញ្ញាសា វត្ថុនិរតិ គតិយោ

[១៨២] ឯកំ សមយំ ភកា សាវត្ថិយំ វិហារនិ
បុព្វារមេ មិការមាតុប្បាសានេ មហាតា ភិក្ខុសង្ឃន
សន្តិ ។ តេន ទោ ចន សមយេន ភកា តនហុកេ-
សនេ បណ្ណាសេ បុណ្ណាយ បុណ្ណាយ វត្ថិយា ភិក្ខុ-
សង្ឃបរិកោ អន្លោកាសេ និសិន្នោ ហោតិ ។

[១៨៣] អថ ទា អញ្ញតោ ភិក្ខុ ឧដ្ឋាយាសនា
ឯកំសំ ឧត្តរាសន្តំ ករិត្វា យេន ភកា តេនញ្ច-
សិឡណារមេត្វា ភកាវន្តំ ឯតនេវេន បុន្នេយ្យាហំ កន្ត
ភកាវន្តំ កត្វានេវ នេសំ សនេ មេ ភកា ឧកាសំ
ករេតិ បញ្ញាស្ស វេយ្យាករណាយាតិ ។ តេនហំ ចំ
ភិក្ខុ សកេ អាសនេ និសិន្និត្វា បុន្នេយនាកុដ្ឋសីតិ ។
ឯវំ កន្តេតិ ទោ សោ ភិក្ខុ ភកាវតោ បដិស្សត្វា

វត្ថុសំយោគ បញ្ញាបញ្ញាសា វត្ថុនិរតិ ៣

[១៨៤] សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងប្រាសាទ
របស់នាងវិសាខាជាមិការមាតា នាបុព្វារមេ និក្រុសាវត្ថិ មួយអង្គ
ដោយភិក្ខុសង្ឃច្រើនរូប ។ សម័យនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ មាន
ភិក្ខុសង្ឃចោមរោម ទ្រង់គង់ក្នុងទីវាល ចាកត្រីមានព្រះចន្ទពេញវង់ ក្នុង
ថ្ងៃពេញបូណ៌មី ជាទេវាសថ ទី១៨ ។

[១៨៥] ព្រះនារ ភិក្ខុមួយរូប ក្រោកចាកអាសនៈ ធ្វើចិកា
ទៀងស្មាមាត់ ប្រណម្យអញ្ជូនលីតិព្រះមានព្រះភាគ ក្របបង្គំទូល
ព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចេញព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់ធ្វើឧកាសបម្រុងទីតាំងស្រាយប្រសា របស់ព្រះអង្គ ព្រះអង្គ
សូមទូលស្ថេរបាតុនីមួយ ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ។ ព្រះមានព្រះភាគ
ក្រាស់ថា ខ្មោចភិក្ខុ បើដូច្នោះ អ្នកប្រាថ្នាទីតាំងស្ថាប្រសាណា ចូរ
អ្នកអង្គុយលើអាសនៈថា របស់ខ្លួន ហើយស្ថាប្រសាទានចុះ ។ ភិក្ខុនារ
ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា របស់ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ

សោក អាសានេ និសិទ្ធិត្វា ភក្កវន្តំ ឯតទេវោ ឥមេ ធុ
 ទោ កន្តុ បញ្ចបាធានក្កន្ធា ។ សេយ្យដីទំ ។ វុប្ផបា-
 ធានក្កន្ធា វេទន្តបាធានក្កន្ធា សញ្ញបាធានក្កន្ធា
 សង្ខារបាធានក្កន្ធា វិញ្ញាណបាធានក្កន្ធាតិ ។ ឥមេ
 ទោ ភិក្ខុ បញ្ចបាធានក្កន្ធា ។ សេយ្យដីទំ ។ វុប្ផបា-
 ធានក្កន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណបាធានក្កន្ធាតិ ។

[១៨៤] សាធុ កន្តុតិ ទោ សោ ភិក្ខុ ភក្កវតោ
 ភាសិតំ អភិទន្ធិត្វា អនុមោទិត្វា ភក្កវន្តំ ឧត្តរំ បញ្ចំ
 អប្បុទ្ធំ ឥមេ ទោ បទ កន្តុ បញ្ចបាធានក្កន្ធា កិម្ពល-
 កាតិ ។ ឥមេ ទោ ភិក្ខុ បញ្ចបាធានក្កន្ធា ធម្ម-
 ម្ពលកាតិ ។ បេ ។ តញ្ញោ ធុ ទោ កន្តុ ឧបាធានំ
 ភេ ធម៌ បញ្ចបាធានក្កន្ធា ឧបាហុ អញ្ញាត្រ បញ្ចហិ
 ឧបាធានក្កន្ធា ឧបាធានន្តំ ។ ឧ ទោ ភិក្ខុ តញ្ញោ
 ឧបាធានំ ភេ ធម៌ បញ្ចបាធានក្កន្ធា ធម៌ អញ្ញាត្រ
 បញ្ចហិ ឧបាធានក្កន្ធា ឧបាធានំ អបិច យោ តត្ថ
 ធម្មរកោ តំ តត្ថ ឧបាធានន្តំ ។

ហើយអង្គុយលើអាសនៈ ជាបេស័ន្ត ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ
 ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ទុរុបាធានក្កន្ធានេះ មាន៤ ឬហ្ន៎ ។
 ទុរុបាធានក្កន្ធា ដូចម្តេចនេះ ។ គឺទុរុបាធានក្កន្ធាប្រែ ទុរុបាធានក្កន្ធា
 វេទនា ទុរុបាធានក្កន្ធាសញ្ញា ទុរុបាធានក្កន្ធាសង្ខារ ទុរុបាធានក្កន្ធា
 វិញ្ញាណ ។ ព្រះមានព្រះភាគក្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ នេះឯងជា
 ទុរុបាធានក្កន្ធា ។ ទុរុបាធានក្កន្ធា ដូចម្តេចនេះ ។ គឺ ទុរុបាធានក្កន្ធាប្រែ
 ។ បេ ។ ទុរុបាធានក្កន្ធាវិញ្ញាណ ។

[១៨៥] ភិក្ខុនារៈ ត្រេកអរ អនុមោទនាចំពោះភាសិតរបស់ព្រះ
 មានព្រះភាគថា ប្រពៃហើយ ព្រះអង្គ រួចក្រាបបង្គំទូលសូរប្រសូន៍ព្រះ
 មានព្រះភាគតទៅទៀតថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ទុរុបាធានក្កន្ធា
 នេះ មានអ្វីជាបុរស ។ ព្រះមានព្រះភាគក្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ ទុរុ-
 បាធានក្កន្ធានេះឯង មានន្ទុះជាបុរស ។ បេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 ទុរុបាធានក្កន្ធា ជាទុរុបាធានក្កន្ធាចំនួន ៤ នោះ ឬជាទុរុបាធានក្កន្ធាចំនួន
 ទុរុបាធានក្កន្ធាចំនួន ៤ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ទុរុបាធានក្កន្ធានេះ ជាទុរុបាធានក្កន្ធាចំនួន
 ៤ នោះឯង គឺទុរុបាធានក្កន្ធាចំនួន ៤ ទុរុបាធានក្កន្ធាចំនួន ៤ គឺទៅដរ ៦
 សេចក្តីត្រេកអរក្នុងទុរុបាធានក្កន្ធាចំនួន ៤ នោះទេ គឺ ជាទុរុបាធាន ។

[១៨៤] សាធុ កន្លែង ទោ សោ ភិក្ខុ ។ បេ ។ ឧត្តរ
 បញ្ញា អប្បន្ន សិលា ចន្ទ កន្លែ បញ្ចាណាណក្ខន្ធស្ម
 ធន្តរកមេត្តតាតិ ។ សិលា ភិក្ខុតិ ភក្ខ អភេត ឥន
 ភិក្ខុ ឯកទ្ធស្ស ឯវិ ហោតិ ឯវិរុហោ សិលេ អនា-
 កតមន្ទាទិ ឯវិវេនោ សិលេ អនាគតមន្ទាទិ ឯវិសញ្ញា
 សិលេ អនាគតមន្ទាទិ ឯវិសង្ការេ សិលេ អនាគតមន្ទាទិ
 ឯវិវិញ្ញាណោ សិលេ អនាគតមន្ទាទិ ។ ឯវិ ទោ ភិក្ខុ
 សិលា បញ្ចាណាណក្ខន្ធស្ម ធន្តរកមេត្តតាតិ ។

[១៨៥] សាធុ កន្លែង ទោ សោ ភិក្ខុ ។ បេ ។
 ឧត្តរ បញ្ញា អប្បន្ន កត្តាវតា ទោ កន្លែ ទន្ទាទិ
 ទន្ទាទិវេនន្ទ ។ យំ កត្តាវតា ភិក្ខុ រូបំ អតីតាតា-
 តម្បន្តប្បន្នំ អជ្ឈតិ វា តហិទ្ធា វា ឧប្បាវកំ វា
 សុទ្ធមំ វា ហិទំ វា មណីតំ វា យំ ទូរេ សន្និកោ
 វា ។ អយំ វុទ្ធិតំ រូបកុដ្ឋោ ។ យា កាចិ វេនោ ។
 យា កាចិ សញ្ញា ។ យេ កេចិ សង្ការា ។

[១៨៥] ភិក្ខុនាគ្រាបបង្គំទូលថា ប្រពៃហើយ ព្រះអង្គ ។ បេ ។
 រូបក្រាបទូលស្សប្រស្នាគាវោទៀតថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះសេចក្តី
 ត្រេកត្រអាលក្នុងវាចាទានក្នុងចំណង់ ៥ ផ្សេងទៀត មានដូច្នេះ ។ ព្រះ
 មានព្រះភាគត្រាស់ថា ខ្មាលភិក្ខុ មាន រូបត្រាស់ថា ខ្មាលភិក្ខុ
 បុគ្គលក្នុងក្នុងលោកនេះ មានសេចក្តីគ្រប់យ៉ាងនេះថា ក្នុងអនាគត-
 កាល សូមឱ្យអញមានប្រយោជន៍នេះ ក្នុងអនាគតកាល សូមឱ្យអញ
 មានវេទនាយ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគតកាល សូមឱ្យអញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះ
 ក្នុងអនាគតកាល សូមឱ្យអញមានសង្ខារ យ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគតកាល
 សូមឱ្យអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ។ ខ្មាលភិក្ខុ សេចក្តីត្រេកត្រអាល
 ក្នុងវាចាទានក្នុងចំណង់ ៥ ផ្សេងទៀត មាន យ៉ាងនេះឯង ។

[១៨៦] ភិក្ខុនាគ្រាបបង្គំទូលថា ប្រពៃហើយ ព្រះអង្គ ។ បេ ។
 រូបក្រាបទូលស្សប្រស្នាគាវោទៀតថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ដោយហេតុ
 ដូចម្តេច បានជាខ្លួនចំណង់ មានឈ្មោះថា ខ្លួន ។ ព្រះមានព្រះ
 ភាគត្រាស់ថា ខ្មាលភិក្ខុ ប្រណនីមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន
 ជាទានក្នុងក្នុង ទានក្រៅក្នុង ក្រោតក្រោតក្នុង ល្អិតក្នុង ថោកទាបក្នុង ឧត្តមក្នុង
 ដែលមានក្នុងវិទ្យាយុក្នុងវិជិត ។ នេះ ហៅថាប្រក្ខន្ធ ។ វេទនាណា
 នីមួយ ។ សញ្ញាណនីមួយ ។ សង្ខារចំណង់ ណានីមួយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ សុខវិជ្ជា

យំ កំព្វំ វិញ្ញាណំ អតីតាបាភពប្បច្ចុប្បន្នំ អន្លូតំ វា
 ធម៌ត្វា វា ឱន្យាវិកំ វា សុខុមំ វា ហិមំ វា បណីតំ វា
 យំ នូវ សន្តិកោ វា ។ អយំ វុត្តតិ វិញ្ញាណក្ខន្ធា ។
 ឯកាវតា ទោ ភិក្ខុ ទន្ធនំ ទន្ធនិវេទន្តំ ។

[១៨៧] សាធុ កន្លែង ទោ សោ ភិក្ខុ ។ បេ ។

អប្បន្នំ កោ នុ ទោ កន្លែ ហេតុ កោ បទ្ទយោ រូប-
 ក្ខន្ធស្ស បញ្ញាបដាយ ។ កោ ហេតុ កោ បទ្ទយោ
 វេទនាទទ្ធស្ស បញ្ញាបដាយ ។ កោ ហេតុ កោ
 បទ្ទយោ សញ្ញាទទ្ធស្ស បញ្ញាបដាយ ។ កោ ហេតុ
 កោ បទ្ទយោ សង្ខារក្ខន្ធស្ស បញ្ញាបដាយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ សុខវិជ្ជា

វិញ្ញាណាណនីមួយ ជាអភិក អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជាបាវក្ខន្ធកី បាវ
 ក្រវក្ខី គ្រោតគ្រោតក្ខី ល្អិតក្ខី កោតបាបក្ខី ទុក្ខក្ខី ដែលមាន
 ក្នុងទីន្ទាយប្បក្ខន្ធវិជិត ។ នេះ ហៅថាវិញ្ញាណក្ខន្ធ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ដោយ
 ហេតុប៉ុណ្ណោះឯង បានជាខ្លួនទាំងឡាយ មានរយៈពេលខ្លី ។

[១៨៧] ភិក្ខុនោះក្រាបបង្គំទូលថា ប្រហែលហើយ ព្រះអង្គ ។ បេ ។

ន្តក្រាបទូលសូមប្រសាទទៅទៀតថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ពង្រីក ចុះអ្វីថា
 ហេតុ អ្វីជាបង្ខំយ នៃការបញ្ចត្តិបេក្ខន្ធ ។ អ្វីជាហេតុ អ្វីជាបង្ខំយ
 នៃការបញ្ចត្តិវេទនាខ្លួន ។ អ្វីជាហេតុ អ្វីជាបង្ខំយ នៃការបញ្ចត្តិ
 សញ្ញាខ្លួន ។ អ្វីជាហេតុ អ្វីជាបង្ខំយ នៃការបញ្ចត្តិសង្ខារខ្លួន ។

រដ្ឋសម្បត្តិ បញ្ជីបញ្ជីសក រដ្ឋសម្បត្តិ ឆ្នាំ ១៩៧៥

កោ ហេតុ កោ បទ្បាយ វិញ្ញាណក្ខន្ធស្ស បញ្ញាបនា-
យាតិ ។ ឆត្តាហេ ទោ ភិក្ខុ មហាក្កតា ហេតុ ឆត្តាហេ
មហាក្កតា បទ្បាយ រូបក្ខន្ធស្ស បញ្ញាបនាយ ។
ដេស្សា ហេតុ ដេស្សា បទ្បាយ វេទនាទុក្ខស្ស បញ្ញា-
បនាយ ។ ដេស្សា ហេតុ ដេស្សា បទ្បាយ សញ្ញា-
ទុក្ខស្ស បញ្ញាបនាយ ។ ដេស្សា ហេតុ ដេស្សា បទ្បាយ
សង្ខារក្ខន្ធស្ស បញ្ញាបនាយ ។ នាមរូបំ ហេតុ
នាមរូបំ បទ្បាយ វិញ្ញាណក្ខន្ធស្ស បញ្ញាបនាយាតិ ។

(១៨៨) សាធុ កន្លង ទោ សោ ភិក្ខុ ។ បេ ។
អប្បុរ្នំ កងំ ទុ ទោ កន្លង សញ្ញាយនិដ្ឋំ ហោតីតិ ។
ឥធិ ភិក្ខុ អស្សុតា បុគ្គលោ អរិយានំ អនុស្សាវី
អរិយធម្មស្ស អតោវិទោ អរិយធម្មេ អវិជិតោ
សប្បវិសានំ អនុស្សាវី សប្បវិសធម្មស្ស អតោវិទោ
សប្បវិសធម្មេ អវិជិតោ រូបំ អត្តតោ សមុទុបស្សតិ

រដ្ឋសម្បត្តិ បញ្ជីបញ្ជីសក រដ្ឋសម្បត្តិ ទី ៣

អ្វីជាហេតុ អ្វីជាបង្គោល ខែការបញ្ជីវិញ្ញាណក្ខន្ធ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ មហាក្កតា
តាំង ៤ ជាហេតុ មហាក្កតាតាំង ៤ ជាបង្គោល ខែការបញ្ជីប្រក្ខន្ធ ។
វេស្សៈជាហេតុ វេស្សៈជាបង្គោល ខែការបញ្ជីវេទនាទុក្ខ ។ វេស្សៈ
ជាហេតុ វេស្សៈជាបង្គោល ខែការបញ្ជីសញ្ញាទុក្ខ ។ វេស្សៈជាហេតុ
វេស្សៈជាបង្គោល ខែការបញ្ជីសង្ខារក្ខន្ធ ។ នាមរូប ជាហេតុ នាមរូប
ជាបង្គោល ខែការបញ្ជីវិញ្ញាណក្ខន្ធ ។

(១៨៨) ភិក្ខុនាគ្របបង្គំទូលថា ប្រពៃហើយ ព្រះអង្គ ។ បេ ។
រដ្ឋសម្បត្តិសម្បត្តិសក្ការៈទៅទៀតថា បង្កើតព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះអ្វីជា
សក្ការៈទាំង ៧ ព្រោះព្រះភោគក្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ បុគ្គលក្នុង
លោកនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនប្រាសចេញពីព្រះអរិយៈ មិនស្វាស
វិញ្ញាណក្ខន្ធមិត្តសម្បត្តិសក្ការៈ មិនបានហ៊ុកហ៊ុនក្នុងធម៌សម្បត្តិសក្ការៈ មិន
ប្រាសចេញពីព្រះអរិយៈ មិនបានហ៊ុកហ៊ុនក្នុងធម៌សម្បត្តិសក្ការៈ មិនបាន
ហ៊ុកហ៊ុន ក្នុងធម៌សម្បត្តិសក្ការៈ វេស្សៈជាហេតុ វេស្សៈជាបង្គោល ខែការបញ្ជីវេទនាទុក្ខ

សុត្តន្តបិដក សំយុទ្ធនិកាយស្ស ទទ្ទវគ្គ

រូបវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា រូបំ រូបស្មី វា អត្តានំ ។ វេទនំ ។
សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមុទុបស្សតិ
វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មី
វា អត្តានំ ។ ឯវំ ទោ ភិក្ខុ សក្កាយនិដ្ឋិ ហោតីតិ ។

[១៨៩] សាទុ ភន្តេតិ ទោ សោ ភិក្ខុ ។ បេ ។ អប្បន្នំ
កាមំ បទ ភន្តេ សក្កាយនិដ្ឋិ ន ហោតីតិ ។ ឥទ ភិក្ខុ
សុតវា អរិយស្សវតោ អរិយានំ នស្សវិ អរិយទធម្មស្ស
តោវិនោ អរិយទម្មេ សុវិនោ សច្ចុវិសានំ នស្សវិ
សច្ចុវិសទធម្មស្ស តោវិនោ សច្ចុវិសទម្មេ សុវិនោ
ន រូបំ អត្តតោ សមុទុបស្សតិ ន រូបវន្តំ វា អត្តានំ ន
អត្តនំ វា រូបំ ន រូបស្មី វា អត្តានំ ។ ន វេទនំ ។ ន
សញ្ញំ ។ ន សង្ខារេ ។ ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមុ-
ទុបស្សតិ ន វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ ន អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ
ន វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ ។ ឯវំ ទោ ភិក្ខុ សក្កា-
យនិដ្ឋិ ន ហោតីតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុទ្ធនិកាយ ទទ្ទវគ្គ

ឃើញខ្លួនថាមានរូប៖ ឃើញរូបថាមានក្នុងខ្លួន៖ ឃើញខ្លួនថាមានក្នុង
រូប៖ ។ ឃើញវេទនា ។ ឃើញសញ្ញា ។ ឃើញសង្ខារចាំឯទ្វាយ ។
មិនពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន៖ ឃើញខ្លួនថាមានវិញ្ញាណ៖
ឃើញវិញ្ញាណ ថាមានក្នុងខ្លួន៖ ឃើញខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណ៖ ។
ម្ចាស់ភិក្ខុ យ៉ាងនេះឯង ឈ្មោះថាសក្កាយនិដ្ឋិ ។

[១៩០] ភិក្ខុនារក្របចង្អុលថា ប្រការហើយ ព្រះអង្គ ។ បេ ។
រួចក្របចូលសួរប្រសាទទៅទៀតថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះដូចម្តេច
ដែលមិនមែនជាសក្កាយនិដ្ឋិ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ អរិយសាវ័កក្នុងសាសនានេះ
ជាអ្នកចេះដឹង ធ្លាប់បានឃើញពួកព្រះអរិយៈ ឈ្លាសវៃ ក្នុងធម៌របស់
ព្រះអរិយៈ បានហ្វឹកហ្វឺនក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ ជាអ្នកបានឃើញពួក
សច្ចុវេស ឈ្លាសវៃ ក្នុងធម៌របស់សច្ចុវេស បានហ្វឹកហ្វឺនក្នុងធម៌របស់
សច្ចុវេស មិនពិចារណាឃើញរូប ថាជាខ្លួន៖ មិនឃើញខ្លួនថាមានរូប
៖ មិនឃើញរូបថាមានក្នុងខ្លួន៖ មិនឃើញខ្លួនថាមានក្នុងរូប៖ មិន
ឃើញវេទនា ។ មិនឃើញសញ្ញា ។ មិនឃើញសង្ខារចាំឯទ្វាយ ។
មិនពិចារណាឃើញវិញ្ញាណថាជាខ្លួន៖ មិនឃើញខ្លួនថាមានវិញ្ញាណ៖
មិនឃើញវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួន៖ មិនឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងវិញ្ញាណ
៖ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ យ៉ាងនេះ ប៉ិនមែនឈ្មោះថាសក្កាយនិដ្ឋិ ។

(១៧០) សាធុ កន្ត្តិក ទោ សោ ភិក្ខុ ។ យេ ។
 កោ ធុ ទោ កន្ត្តិ រូបស្ស អស្សនោ កោ អា-
 នីនេវេ កី ធិស្សនាណំ ។ កោ វេទនាយ ។ កោ
 សញ្ញាយ ។ កោ សង្ការំ ។ កោ វិញ្ញាណស្ស
 អស្សនោ កោ អាទីនេវេ កី ធិស្សនាណំ ។ យំ
 ទោ ភិក្ខុ រូបំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតំ សុខំ សោមនស្សំ
 អយំ រូបស្ស អស្សនោ យំ រូបំ អនិច្ចំ ឧក្កំ វិច-
 រិណាមចន្ទំ អយំ រូបស្ស អាទីនេវេ យោ រូបស្មី
 ធន្តរកវិទយោ ធន្តរកប្បហានំ ឥទំ រូបស្ស ធិស្ស-
 នាណំ ។ យំ វេទនំ បដិច្ច ។ យំ សញ្ញំ បដិច្ច ។
 យំ សង្ការេ បដិច្ច ។ យំ វិញ្ញាណំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតំ
 សុខំ សោមនស្សំ អយំ វិញ្ញាណស្ស អស្សនោ យំ
 វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ ឧក្កំ វិចរិណាមចន្ទំ អយំ វិញ្ញាណស្ស
 អាទីនេវេ យោ វិញ្ញាណស្មី ធន្តរកវិទយោ ធន្តរ-
 កប្បហានំ ឥទំ វិញ្ញាណស្ស ធិស្សនាណំ ។

(១៧០) ភិក្ខុនោ ក្រាបបង្គំចូលថា ប្រពៃហើយ ព្រះអង្គ
 ។ ថេ ។ រូបក្រាបចូលសួរថា ចតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះអ្វីជាភានិសង្ស
 អ្វី ជាពាស អ្វី ជាការលាស់ចេញ នៃរូប ។ អ្វី ជាភានិសង្សរបស់
 វេទនា ។ អ្វីជាភានិសង្សរបស់សញ្ញា ។ អ្វីជាភានិសង្សរបស់សង្ការ
 ទាំងឡាយ ។ អ្វី ជាភានិសង្ស អ្វី ជាពាស អ្វី ជាការលាស់ចេញ
 នៃវិញ្ញាណ ។ ឆ្មាលភិក្ខុ សេចក្តីសុខនិងសោមនស្សណា កើតឡើង
 ព្រោះកាស្រ័យរូប នេះ ជាភានិសង្សរបស់រូប រូបណា ដែលមិនទៀង
 ជាទុក្ខ មានសភាពប្រែប្រួល នេះ ជាពាសរបស់រូប ការបោះបង្គំនូវ
 សេចក្តីត្រេកត្រកាល ការលះចង់នូវសេចក្តីត្រេកត្រកាល ក្នុងរូបណា
 នេះជាការលាស់ចេញនូវរូប ។ សេចក្តីសុខនិងសោមនស្សណា កើត
 ឡើងព្រោះកាស្រ័យវេទនា ។ ព្រោះកាស្រ័យសញ្ញា ។ ព្រោះកា-
 ស្រ័យសង្ការទាំងឡាយ ។ សេចក្តីសុខនិងសោមនស្សណា កើតឡើង
 ព្រោះកាស្រ័យវិញ្ញាណ នេះ ជាភានិសង្សរបស់វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ
 ណាដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសភាពប្រែប្រួល នេះ ជាពាសរបស់
 វិញ្ញាណ ការបោះបង្គំនូវសេចក្តីត្រេកត្រកាល ការលះចង់នូវសេចក្តីត្រេក
 ត្រកាល ក្នុងវិញ្ញាណណា នេះ ជាការលាស់ចេញនូវវិញ្ញាណ ។

(១៨១) ឆាតុ កន្តតិ ទោ ឈោ ភិក្ខុ កកវតោ
 ភាសិតំ អភិទន្ធិត្វា អនុមោទិត្វា កកវន្តំ ឧត្តរំ បញ្ចំ
 អប្បន្នំ កាចំ នុ ទោ កន្ត ជាទតោ កាចំ បស្សតោ
 វមស្មិត្វា សវិញ្ញាណតោ កាយេ ពហិត្វា ច សត្វនិ-
 មិត្តេសុ អហត្តារមមត្តារតាធានុសយា ន ហោន្តិតិ ។
 យំ កំព្វំ ភិក្ខុ រូបំ អតីតាធាតុច្បុប្បន្នំ អជ្ឈតិ វា
 ពហិត្វា វា ឱន្យាវិកំ វា សុខុមំ វា ហិរិ វា បណីតិ
 វា យំ ទ្វារ សន្និកោ វា សត្វំ រូបំ នេតិ មម នេសោ-
 ហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ វិវាទេតិ យថាភូតំ សធម្មញ្ញ-
 ញាយ បស្សតិ ។ យោ កាចំ វេទនា ។ យោ កាចំ
 សញ្ញា ។ យេ កាចំ សង្ខារ ។ យំ កំព្វំ វិញ្ញាណំ
 អតីតាធាតុច្បុប្បន្នំ អជ្ឈតិ វា ពហិត្វា វា ឱន្យាវិកំ
 វា សុខុមំ វា ហិរិ វា បណីតិ វា យំ ទ្វារ សន្និកោ វា
 សត្វំ វិញ្ញាណំ នេតិ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ
 អត្តាតិ វិវាទេតិ យថាភូតំ សធម្មញ្ញញាយ បស្សតិ ។

(១៨១) ភិក្ខុនោ ក្រេកអរ អនុមោទនាចំពោះភាសិតព្រមទាំង
 ព្រះភាគថា ប្រពៃហើយ ព្រះអង្គ រួចក្រាបទូលសូប្រសា នឹងព្រះ
 មានព្រះភាគតទៅទៀតថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះបុគ្គលកាលដឹង
 ដូចម្តេច ឃើញដូចម្តេច ទើបអនុស្សយន៍សេចក្តីប្រកាន់អហត្តារមមត្តារ
 មិនមាន ក្នុងកាយដែលប្រកបដោយវិញ្ញាណនេះ នឹងក្នុងនិមិត្តតាំងក្នុងថា
 វាងក្រៅ ។ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ណាភិក្ខុ រូបណានិមួយ
 ជាអភិក អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជាវាងក្នុងក្តី វាងក្រៅក្តី គ្រោតគ្រោតក្តី
 ល្អិតក្តី ថោកទាបក្តី ឧត្តមក្តី ដែលមានក្នុងវិញ្ញាណច្បុប្បន្ននិមិត្ត បុគ្គល
 ឃើញរូបតាំងអស់នេះ ដោយប្រាថ្នាដ៏ប្រពៃ ភាវសេចក្តីពិតយ៉ាងនេះថា
 នុំមិនមែនរបស់អញ នុំមិនមែនជាអញ នុំមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញ
 ឡើយ ។ វេទនាណានិមួយ ។ សញ្ញា ណានិមួយ ។ សង្ខារ
 តាំងឡាយ ណានិមួយ ។ វិញ្ញាណ ណានិមួយ ជាអភិក អនាគត
 បច្ចុប្បន្ន ជាវាងក្នុងក្តី វាងក្រៅក្តី គ្រោតគ្រោតក្តី ល្អិតក្តី ថោកទាប
 ក្តី ឧត្តមក្តី ដែលមានក្នុងវិញ្ញាណច្បុប្បន្ននិមិត្ត បុគ្គលឃើញនូវវិញ្ញាណ
 តាំងអស់នេះ ដោយប្រាថ្នាដ៏ប្រពៃ ភាវសេចក្តីពិតយ៉ាងនេះថា នុំមិន
 មែនរបស់អញ នុំមិនមែនជាអញ នុំមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញឡើយ ។

ឧទ្ទិសយុទ្ធស្ន ធម្មបទបញ្ញាសក ឧទ្ទិសយុទ្ធស្ន ធម្មបទ

ឃុំ ទោ កិក្ខុ ជាទោតា ឃុំ ចស្សតោ សមស្មិត្ត ស-
វិញ្ញាណកោ កាយេ តហិទ្ធា ច សទ្ធិមិត្តសុ អ-
ហត្ថាមមត្តាមាតាទុសយា ធម្មោទ្ធិតិ ។

[១៨២] តេន ទោ ចន សមយេន អញ្ញាតស្ស
កិក្ខុនោ ឃុំ ទោតសោ បរិកត្តោ ឧទទាទិ សតិ កិរ
កោ រូមិ អនត្តា ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។
វិញ្ញាណំ អនត្តា អនត្តកតាទិ កម្មាទិ កម្មត្ថាទិ
ធុស្សន្តិកិ ។ អថទោ កកា តស្ស កិក្ខុនោ
ទោតសោ ទោតាបរិកត្តមញ្ញាយ កិក្ខុ អាមន្តេសិ
ហំនំ ទោ ចនតំ កិក្ខុវេ វិជ្ជតំ យំ ឥនេកោប្បា
នោយចុវសោ អវិជ្ជាតតោ តណ្ហាទិកតេន ទោតសា
សត្វសាសនំ អតិចារិត្តំ មញ្ញេយ្យ សតិ កិរ
កោ រូមិ អនត្តា ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខា-
រ ។ វិញ្ញាណំ អនត្តា អនត្តកតាទិ កម្មាទិ
កម្មត្ថាទិ ធុស្សន្តិកិ ។ បដិច្ចតា វិជីតា ទោ មេ
តុត្ថេ កិក្ខុវេ តត្រ តត្រ តេសុ តេសុ ធម្មេសុ កំ
កំ មញ្ញេន កិក្ខុវេ រូមិ ធិន្ធិ វា អធិន្ធិ វាតិ ។

ឧទ្ទិសយុទ្ធស្ន ធម្មបទបញ្ញាសក ឧទ្ទិសយុទ្ធស្ន ធម្មបទ

មាសកិក្ខុ កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះ ទើបគុណសិរ
សេចក្តីប្រកាន់អហត្ថា មមត្តា មិនមានក្នុងកាយ ដែលប្រកបដោយ
វិញ្ញាណនេះ នឹងក្នុងនិមិត្តទាំងឡាយជាទាត់ក្រៅ ។

[១៨២] សម័យនោះនឹង កិក្ខុមួយប្រមាណនឹងគ្រិះរិះកិក្ខុទៀត
យ៉ាងនេះថា ឧប្បា ប្រជាអនត្តា ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ
ទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណជាអនត្តា កម្មទាំងឡាយដែលអនត្តាធ្វើហើយ
គង់នឹងបាននូវអត្តា ព្រោះកម្ម ។ លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់ជ្រាបនឹងគ្រិះរិះក្នុងចិត្ត របស់កិក្ខុនោះហើយ ទ្រង់ត្រាស់នឹងកិក្ខុ
ទាំងឡាយថា មាសកិក្ខុទាំងឡាយ ហេតុអ្វី វាមិនមានជាប្រាកដ ត្រង់
ដែល មោឃបុរសពួកនេះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកប្រកប ដោយ
អវិជ្ជា មានចិត្តល្មុះ ក្នុងអំណាចចល្បា មុនជាសំគាល់ នូវសាសនា
នៃព្រះសាស្តាដែលខ្លួនត្រូវកាន់ថា ឧប្បា ប្រជាអនត្តា ។ វេទនា ។
សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណជាអនត្តា កម្មទាំងឡាយ
ដែលអនត្តាធ្វើហើយ គង់នឹងបាននូវអត្តា ព្រោះកម្ម ។ មាសកិក្ខុទាំង
ឡាយ ការបច្ចុប្បន្នពាក្យសួរ កថាគតបានឮឮហើយ មាសកិក្ខុទាំង
ឡាយ ចុះអត្តាទាំងឡាយ យល់សេចក្តីនោះ ក្នុងនិមិត្តទាំងនោះ ក្នុងនិ
នោះ ។ ជាដូចម្តេច មាសកិក្ខុទាំងឡាយ ច្រឡោត ឬមិនច្រឡោត ។

សុត្តន្តបិដក សំយដ្ឋនិកាយស្ស ទន្ធាវគ្គោ

អធិដ្ឋំ កន្តោ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ការ ។ វិញ្ញាណំ
 ធិដ្ឋំ វា អធិដ្ឋំ វាតិ ។ អធិដ្ឋំ កន្តោ ។ យំ បដាធិដ្ឋំ
 ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្តោ ។ យំ បដាធិដ្ឋំ
 ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កាលំ ទុ តំ សមទុបស្សតិ ឯតំ
 មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ បោ ហេតិ
 កន្តោ ។ កស្មាតិហា ។ បេ ។ ឯវិ ចស្សំ ។ បេ ។ ឆាបរិ
 វត្ថុត្តាយាតិ បដាឆាតិ ។

ទេ ទទ្ធា កញ្ជោ សំយំ
 អធិវចនំ ច ហេតុបា
 សត្តកាយេន ទុវេ វុត្តា
 អស្សនវិញ្ញាណកោន ច
 ឯតេ នសវិបា វុត្តា
 ហោតិ កិក្ខុ បុប្ផាយាតិ ។

ទន្ធាវគ្គោ ធម៌យោ ។

សុត្តន្តបិដក សំយដ្ឋនិកាយ ទន្ធាវគ្គោ

មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ការទាំងឡាយ ។
 វិញ្ញាណទៀង ឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណា
 មិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ ឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន របស់
 នោះជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួល
 ជាធម្មតា គួរនឹងយល់ឃើញ ខ្លះរបស់នោះជា ខ្លះជារបស់អញ ខ្លះ
 ជាអញ ខ្លះជាខ្លួនអញដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនគួរនឹង
 យល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ អំយសាភក្តិណសនា
 នេះ ។ បេ ។ កាលយល់ឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ក៏ដឹងច្បាស់ថា មន្ត-
 ភាវនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសាឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

និយាយអំពីខន្ធ ២ លើក អំពីទុបាទាននោះឯង ដែលជា
 របស់គួរក្រេកអរ ១ អំពីឈ្មោះរបស់ខន្ធ ១ អំពីហេតុ ១ អំពី
 សក្កាយទិដ្ឋិ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែង ២ លើក
 អំពីកាតិសង្សៈ ១ អំពីវិញ្ញាណ ១ អំពីភិក្ខុសូច្ចស្វា ១ ទាំង
 ១០ នេះ ព្រះមានព្រះភាគ ពោលហើយ ។

បច្ចំ ទន្ធាវគ្គោ ទី ៣ ។

រដ្ឋសំយោគស្យ ឧត្តរិមបណ្ណាល័យ រដ្ឋនិយោជិត គតិយោ

តត្រ័ត្រា

អស្សាទោ ទេ សមុទយា

អរហន្តោហិ អបរេ ទេ

សីហោ ទដ្ឋង្គិច្ចិលោកាស្យំ

ចាលិលេយ្យន ធុណ្ណាមាតិ ។

រដ្ឋសំយោគស្យ ឧត្តរិមបណ្ណាល័យ រដ្ឋនិយោជិត ទី ៣

ទុក្ខានុក្ខន្ធនិយោជិត

និយោជិតនិស្សិទ្ធ ១ អំពីការកើតឡើង មាន ២ លើក
 អំពីការយល់ឃើញរបស់ព្រះអរហន្ត និសមណប្រាជ្ញាណ៍
 ដទៃទៀតមាន ២ លើក អំពីព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធប្រៀបដូចស្តេច
 សីហា ១ អំពីការទំនាស់ដោយសារប្រជានិមិត្ត ១ អំពីព្រះ
 សម្មាសម្ពុទ្ធច្រង្វើស្តេចទៅចំណុច ក្នុងគ្រឹះកម្មវិធីសុខ ១
 អំពីព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធច្រង្វើគង់ ក្នុងនគរចាលិលេយ្យ ១ អំពីព្រះ
 សម្មាសម្ពុទ្ធ ច្រង្វើគង់ក្នុងវិហារ ភាគគ្រឹះពញាបូណីមី ១ ។

បើវិគ្គ

[១៩៣] សាវត្ថុយំ វិហារតិ ។ អារមេ ។ តត្រ
 ។ អាយស្មា អានន្ទោ ភិក្ខុ អមន្តសិ អារុសោ
 ភិក្ខុវេតិ ។ អារុសោតិ ។ ។ ភិក្ខុ អាយស្មតោ
 អានន្ទស្ស បច្ចុស្សាស្សំ ។ អាយស្មា អានន្ទោ ឯតន-
 រោច បុណ្ណា នាម អារុសោ អាយស្មា មន្តាធិបុត្តោ
 អម្ពាតំ វេកាទំ សតិ ពហុបការោ ហោតិ សោ
 អម្ពេ ឥមំនា ឱវនេន ឱវនតិ ឧបាធាយ អារុសោ អា-
 នន្ទ អស្មីតិ ហោតិ នោ អនុបាធាយ ។ កិក្ខុ ឧបា-
 ធាយ អស្មីតិ ហោតិ នោ អនុបាធាយ ។ រូបំ ឧបា-
 ធាយ អស្មីតិ ហោតិ នោ អនុបាធាយ ។ វេទនំ ។
 សញ្ញំ ។ សង្ការ ។ វិញ្ញាណំ ឧបាធាយ អស្មីតិ ហោតិ
 នោ អនុបាធាយ ។ សេយ្យថាបិ អារុសោ អានន្ទ
 ឥត្ថិ វា បុរិសោ វា ឧហារោ យុវា មណ្ឌានគរជាតិកោ

បើវិគ្គ

[១៩៤] ព្រង់នីនោ ជីកក្រុងសាវត្ថុ ។ ក្នុងវត្ថុ ។ ក្នុងវិ
 នោះ ព្រះភានន្ទ មានកាយ ហៅកិក្ខុទាំងឡាយថា អារុសោភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុអម្បាលនោះ ទទួលរេវរោចនាបេសព្រះភានន្ទមាន
 កាយថា អារុសោ ។ ព្រះភានន្ទមានកាយនិយាយដូច្នេះថា អារុសោ
 ទាំងឡាយ ព្រះបុណ្ណមន្តាធិបុត្ត មានកាយ លោកមានទេវការៈច្រើន
 ដល់យើងទាំងឡាយ ដែលជាភិក្ខុច្រើនរូប លោកឆែងខ្លាចយើង
 ទាំងឡាយ ដោយឥរិយាបថ ម្ចាស់អារុសោភានន្ទ សេចក្តីប្រកាន់ថា
 អញ វេសនមាន ព្រោះកាស្រីយហេតុ មិនមាន ព្រោះមិនកាស្រីយ
 ហេតុ ។ ចុះសេចក្តីប្រកាន់ ថាអញ វេសនមាន ព្រោះកាស្រីយ
 ហេតុអ្វី មិនមាន ព្រោះមិនកាស្រីយហេតុអ្វី ។ សេចក្តីប្រកាន់ថា
 អញ វេសនមាន ព្រោះកាស្រីយរូប មិនមាន ព្រោះមិនកាស្រីយ
 រូប ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ការទាំងឡាយ ។ សេចក្តី
 ប្រកាន់ថាអញ វេសនមាន ព្រោះកាស្រីយវិញ្ញាណ មិនមាន ព្រោះ
 មិនកាស្រីយវិញ្ញាណ ។ ម្ចាស់អារុសោភានន្ទ ស្រ្តីឬបុរស កំពុង
 ពេញកំឡោះ ពេញក្រមុំ មានជាតិជាអ្នកចូលចិត្ត នឹងការស្អិតស្អាត

រទ្ធសំយុត្ត ឧប្បិសេនស្ថាន ថេរីតោ ចតុត្ថោ

អាណាសេ វា ចរិយុទ្ធេ ចរិយោណាតេ អន្ធម វា ទ-
 ណាបត្តេ សកំ មុខនិមិត្តំ ចក្ខុវេទ្យាហោ ទុច្ចាធាយ
 ចស្សយ្យោ អនុចាធាយ ។ ឯវមេវ ទោ អាវុសា
 អាណន្ទ រូបំ ទុច្ចាធាយ អស្មីតិ ហោតិ ទោ អនុចា-
 ធាយ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ
 ទុច្ចាធាយ អស្មីតិ ហោតិ ទោ អនុចាធាយ ។ តំ
 កំ មញ្ញសិ អាវុសា អាណន្ទ រូបំ ធិត្ថំ វា អធិត្ថំ
 វាតិ ។ អធិត្ថំ អាវុសា ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។
 សង្ខារា ។ វិញ្ញាណំ ធិត្ថំ វា អធិត្ថំ វាតិ ។ អធិត្ថំ
 អាវុសា ។ កស្មាតិហា ។ ចេ ។ ឯវំ ចស្សំ ។ ចេ ។
 នាចរិវត្តត្តាយាតិ បដាធាតិ ។ បុណ្ណា នាម អាវុសា
 អាយស្មា មន្ទាធិបុត្តោ អម្ពាតំ ធរកាធិ សតិ ពហុ-
 បកាវោ ហោតិ សោ អម្ពេ ឥមិទា ឱវាទេន ឱវាទិ
 ឥមំ បទ មេ អាយស្មតោ បុណ្ណស្ស មន្ទាធិបុត្តស្ស
 ធម្មទេសនំ សុត្វា នាម្មា អភិសមិកោតិ ។

រទ្ធសំយុត្ត ឧប្បិសេនស្ថាន ថេរីតោ ចំ ២

កាលនិចិត្តមីលនិមិត្តមុខរបស់ខ្លួន ក្នុងកត្តកំដីបរិសុទ្ធស្តារក្នុងកាដនៈ
 ទឹកដីថា ក៏ឃើញព្រោះកាស្រ័យកត្តកំ ឬកាដនៈទឹក មិនឃើញព្រោះ
 មិនកាស្រ័យកត្តកំឬកាដនៈទឹក ដូចម្តេចមិញ ។ ខ្នាលកាវុសាកានន្ទ
 សេចក្តីច្រកាន់ ថាអញ វេទនមាន ព្រោះកាស្រ័យរូប មិនមាន
 ព្រោះមិនកាស្រ័យរូប ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារចំណែកយ ។
 សេចក្តីច្រកាន់ ថាអញ វេទនមាន ព្រោះកាស្រ័យវិញ្ញាណ មិនមាន
 ព្រោះមិនកាស្រ័យវិញ្ញាណ ក៏ដូច្នោះវេទនា ។ ខ្នាលកាវុសាកានន្ទ
 អ្នកយល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច ច្រឡឹងឬមិនទៀង ។ ខ្នាលកាវុសា
 មិនទៀងទេ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារចំណែកយ ។ វិញ្ញាណ
 ទៀង ឬមិនទៀង ។ ខ្នាលកាវុសា មិនទៀងទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ
 អរិយសាវកក្នុងសាសនានេះ ។ ចេ ។ ការយល់ឃើញយ៉ាងនេះ ។ ចេ ។
 ក៏ដឹងច្បាស់ថា មន្តការវាចាកិច្ចដទៃ ច្រើនក្តៅដើម្បីសាឡសកិច្ចនេះ
 ទៀត មិនមានឡើយ ។ ខ្នាលកាវុសា ព្រះបុណ្ណមន្តាធិបុត្ត មាន
 កាយ លោកមានទេពការៈច្រើន ដល់យើងចំណែកយ វេទនាជាតិកុច្ចើ
 ច្រើនរូប លោកវេទនាខ្លាចយើងដោយឧបទាន មួយទៀត ធម៌ដែល
 យើងបានសម្រេចហើយ ក៏ព្រោះវេទនាចំណែកយសា ចេស្ត្របុណ្ណ-
 មន្តាធិបុត្តមានកាយនេះឯង ។

[១៨២] សាវត្ថិយំ វិហារតិ ។ អារាមេ ។ តេន ទោ
 បទ សមយេន អាយស្មា ភិស្សោ ភកវតោ មិគ្គុន្ទាបុត្តោ
 សម្ពហុលានំ ភិក្ខុនំ វរាហារោចតិ អមិ មេ អារុសោ
 មនុស្សជាតោ វិយ កាយោ និសាមិ មេ ន បត្តាយន្តិ
 ធម្មាមិ មិ នប្បជកន្តិ ជីនមិន្ទក្ស មេ ចិត្តិ បរិយា-
 ឆាយ តំដ្ឋតិ អនភិរតោ ច ព្រហ្មចរិយំ ធរមិ ហោតិ
 ច មេ ធម្មេសុ វិចិត្តោតិ ។

[១៨២] អថទោ សម្ពហុលា ភិក្ខុ យេន ភកវ
 តេនុបសង្កម្ភេសុ ឧបសង្កម្ភិតោ ភកវន្តិ អភិវរោចតោ វរាហ-
 មន្តិ ធម្មិកេសុ ។ វរាហមន្តិ ធម្មិកោ ទោ តេ ភិក្ខុ
 ភកវន្តិ វរាហមន្តិ អាយស្មា ភក្កេ ភិស្សោ ភកវតោ
 មិគ្គុន្ទាបុត្តោ សម្ពហុលានំ ភិក្ខុនំ វរាហារោចតិ អមិ
 មេ អារុសោ មនុស្សជាតោ វិយ កាយោ និសាមិ
 មេ ន បត្តាយន្តិ ធម្មាមិ មិ នប្បជកន្តិ ជីនមិន្ទក្ស
 មេ ចិត្តិ បរិយាឆាយ តំដ្ឋតិ អនភិរតោ ច ព្រហ្មចរិ-
 យំ ធរមិ ហោតិ ច មេ ធម្មេសុ វិចិត្តោតិ ។

[១៨២] ច្រើននឹងនៅជិតគ្រូសាវត្ថី ។ ក្នុងភ្នំ ។ ក៏សម័យ
 នោះឯង ព្រះភិស្សៈមានអាយុជាបុគ្គនៃព្រះបិក្ខុ របស់ព្រះមានព្រះ
 ភាគ បាននិយាយប្រាប់ភិក្ខុទាំងឡាយជាច្រើនរូប យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់
 អារុសោ កាយរបស់ខ្ញុំដូចជាសត្វដែលធ្វើខ្លាសផ្អែម (មានឃ្មុំជាដើម)
 ទិសទាំងឡាយមិនប្រាកដដល់ខ្ញុំ ធម៌ទាំងឡាយ មិនភ្លឺដល់ខ្ញុំ ផ្សិត
 បីមុខ្លះ គ្រូបសង្កត់ចិត្តរបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំមិនក្រេកអរនឹងប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈផង
 ខ្ញុំមានសេចក្តីសង្ស័យក្នុងធម៌ទាំងឡាយផង ។

[១៨២] លំដាប់នោះ ភិក្ខុទាំងឡាយច្រើនរូប ចូលទៅកាលព្រះ
 មានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយ
 អង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះភិក្ខុអម្បាលនោះ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ
 ក៏ក្រាបបង្គំចូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏លម្អិត ព្រះ
 ភិស្សៈមានអាយុ ជាបុគ្គនៃព្រះបិក្ខុ របស់ព្រះមានព្រះភាគ និយាយ
 ប្រាប់ភិក្ខុទាំងឡាយច្រើនរូបយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អារុសោ កាយរបស់ខ្ញុំ
 ដូចសត្វដែលធ្វើខ្លាសផ្អែម ទិសទាំងឡាយមិនប្រាកដដល់ខ្ញុំ ធម៌ទាំង-
 ឡាយមិនភ្លឺដល់ខ្ញុំ ផ្សិតបីមុខ្លះគ្រូបសង្កត់ចិត្តរបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំមិនក្រេកអរនឹង
 ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈផង ខ្ញុំមានសេចក្តីសង្ស័យក្នុងធម៌ទាំងឡាយផង ។

រត្នសំយក្ខ ធម្មបទស្ថានៈ លេខ៣២ ឧត្តរោ

អថ ខា ភគវា អញ្ញតិ ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ឯហិ វិ
 ភិក្ខុ មម វេទេន តិស្សំ ភិក្ខុ អាមន្តេហិ សត្វា តំ
 អាវុសា តិស្ស អាមន្តេតិ ។ ឯវិ កន្តេតិ ខា សោ ភិក្ខុ
 ភគវតោ បដិស្សត្វា យេនាយស្មា តិស្សេ តេនុបសង្កមិ
 ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ តិស្សំ ឯវេន វេន សត្វា
 តំ អាវុសា តិស្ស អាមន្តេតិ ។ ឯវិ អាវុសាតិ
 ខា អាយស្មា តិស្សេ ភស្ស ភិក្ខុនោ បដិស្សត្វា
 យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ
 អភិវនេត្វា ឯកមន្តំ ឯសិទិ ។ ឯកមន្តំ ឯសិទិ
 ខា អាយស្មន្តំ តិស្សំ ភគវា ឯវេន វេន សត្វា តំ
 ភិក្ខុ តិស្ស សម្ពហុសាទំ ភិក្ខុនំ ឯវា វេន សេ អមិ
 មេ អាវុសា មនុស្សជាតោ វិយ តាវេន ។ បេ ។
 ហោតិ ច មេ ធម្មេសុ វិចិត្តាតិ ។ ឯវិ កន្តេ ។

រត្នសំយក្ខ ធម្មបទស្ថានៈ លេខ៣៣ ឧត្តរោ

លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ គ្រាស់ហៅភិក្ខុមួយច្រើនថា ខ្មាលភិក្ខុ
 អ្នកចូលមកកាយ អ្នកចូលហៅភិស្សភិក្ខុ តាមពាក្យកថាគេថា ខ្មាល
 កាវុសាភិស្សៈ ព្រះសាស្តាគ្រាស់ហៅលោក ។ ភិក្ខុនោះទទួលព្រះ
 ក្នុងដីកា របស់ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះកណ្តា ព្រះអង្គ ហើយចូល
 ទៅក្រុងភិស្សៈ មានកាយ លុះចូលទៅដល់ គឺប្រាប់ព្រះភិស្សៈ
 មានកាយ ដូច្នេះថា ខ្មាលកាវុសាភិស្សៈ ព្រះសាស្តាទ្រង់គ្រាស់
 ហៅលោក ។ ព្រះភិស្សៈមានកាយ ទទួលស្តាប់ពាក្យរបស់ភិក្ខុនោះថា
 កណ្តា កាវុសា ហើយចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូល
 ទៅដល់ ថ្វាយចង្ហែព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីសមរម្យ ។
 លុះព្រះភិស្សៈមានកាយ អង្គុយក្នុងទីសមរម្យហើយ ព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់គ្រាស់ដូច្នេះថា ខ្មាលភិស្សៈ ឮថាអ្នកនិយាយនឹងភិក្ខុតាំងឡាយ
 ច្រើនប្រយោជន៍ថា ខ្មាលកាវុសា កាយរបស់ខ្ញុំ ដូចជាសត្វដែលធ្វើ
 ខ្សែស្រវែង ។ បេ ។ ខ្ញុំមានសេចក្តីសង្ស័យក្នុងចម្លើយដ៏វែង ដូច្នេះ
 ភិក្ខុ ។ ព្រះភិស្សៈមានកាយក្រាបចង្ហែចូលថា យ៉ាងម្តេចមែន ព្រះអង្គ ។

តំ ភិ មញ្ញសំ តិស្ស រូបេ អវិភាគស្ស អវិភង្គស្ស
 អវិច្ចេកស្ស អវិច្ចិច្ចាសស្ស អវិច្ចបរិណាមស្ស អ-
 វិច្ចតណ្ហស្ស តស្ស រូបស្ស វិបរិណាមញ្ញជាភាវំ ឧប្ប-
 ជ្ឈន្តិ សោកាបរិទេវទុក្ខោមនស្សប្បាយាសាតិ ។ ឯវិ
 ភន្តេ ។ សាធុ សាធុ តិស្ស ឯវិ ហេតំ តិស្ស ហោតិ
 យថា ភំ រូបេ អវិភាគស្ស ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។
 សង្ខារេសុ អវិភាគស្ស ។ មេ ។ ភេសំ សង្ខារំ
 វិបរិណាមញ្ញជាភាវំ ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកាបរិទេវទុក្ខោ-
 មនស្សប្បាយាសាតិ ។ ឯវិ ភន្តេ ។ សាធុ សាធុ តិស្ស ឯវិ
 ហេតំ តិស្ស ហោតិ យថា ភំ សង្ខារេសុ អវិភាគស្ស ។

ខ្នាលភិស្សៈ អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច កាលបើបុគ្គលមានការប្រក
 មិនទាន់ពេញប្រាស មានសេចក្តីពេញចិត្តមិនទាន់ពេញប្រាស មានសេចក្តី
 ស្រឡាញ់មិនទាន់ពេញប្រាស មានសេចក្តីស្រឡាញ់មិនទាន់ពេញប្រាស
 មានសេចក្តីក្រហល់ក្រហាយមិនទាន់ពេញប្រាស មានកណ្តាមិនទាន់ពេ
 ញប្រាសចាករូបេ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស ការគោត្តន៍
 ក្នុងចិត្តទាំងឡាយតែងកើតឡើង ព្រោះសេចក្តីប្រែប្រួលទៅជាយ៉ាងដទៃ
 នៃរូបនោះឬ ។ ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ខ្នាលភិស្សៈ ប្រពៃហើយ
 ប្រពៃហើយ ខ្នាលភិស្សៈ កាលបើបុគ្គលមានការប្រកមិនទាន់ពេញប្រាស
 ចាករូប យ៉ាងណា ដំណើរនៃវេទនាមាន យ៉ាងនឹងឯង ។ កាលបើ
 បុគ្គលមានការប្រកមិនទាន់ពេញប្រាសចាកវេទនា ។ ចាកសញ្ញា ។ ចាក
 សង្ខារទាំងឡាយ ។ ឬ ។ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស
 ការគោត្តន៍ក្នុងចិត្តទាំងឡាយតែងកើតឡើង ព្រោះសេចក្តីប្រែប្រួលទៅជា
 យ៉ាងដទៃនៃសង្ខារទាំងនោះឬ ។ ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ខ្នាលភិស្សៈប្រ-
 ពៃហើយ ប្រពៃហើយ ខ្នាលភិស្សៈ កាលបើបុគ្គលមានការប្រកមិនទាន់ពេ
 ញប្រាសចាកសង្ខារទាំងឡាយ យ៉ាងណា ដំណើរនៃវេទនាមាន យ៉ាងនឹងឯង ។

វត្ថុសំយុង្គស្ស ចម្បីចបណ្ណសព ថេរវត្ថុ ចន្ទប្រា

វិញ្ញាណ អវិភាកស្ស អវិច្ឆន្ទស្ស អវិគម្យមស្ស
 អវិគម្មោសស្ស អវិគម្មវិប្បាសស្ស អវិគតត្ថស្ស
 តស្ស វិញ្ញាណស្ស វិបរិណាមញ្ញជាភាវ ឧប្បជ្ឈន្តិ
 សោកចរិទេវទុក្ខោនស្សបាយាសាតិ ឯវិ កន្ត ។
 សាទុ សាទុ តិស្ស ឯវិ ហេតិ តិស្ស ហេតិ យថា តិ
 វិញ្ញាណ អវិភាកស្ស ។

[១៧៦] តំ កំ មញ្ញសិ តិស្ស រូបេ វិភាកស្ស

វិច្ឆន្ទស្ស វិគម្យមស្ស វិគម្មោសស្ស វិគម្មវិប្បាសស្ស
 វិគតត្ថស្ស តស្ស រូបស្ស វិបរិណាមញ្ញជាភាវ ឧប្ប-
 ជ្ឈន្តិ សោកចរិទេវទុក្ខោនស្សបាយាសាតិ ។ ហេ
 ហេតិ កន្ត ។ សាទុ សាទុ តិស្ស ឯវិ ហេតិ តិស្ស

វត្ថុសំយុង្គ ចម្បីចបណ្ណសព ថេរវត្ថុ ទី ៤

កាលបើបុគ្គល មានគម្រោមមិនទាន់ទៅប្រាស មានសេចក្តីពេញចិត្ត
 មិនទាន់ទៅប្រាស មានសេចក្តីស្រឡាញ់មិនទាន់ទៅប្រាស មានសេ-
 ចក្តីស្រឡាញ់មិនទាន់ទៅប្រាស មានសេចក្តីក្រហល់ក្រហាយមិនទាន់
 ទៅប្រាស មានកណ្តាមិនទាន់ទៅប្រាសចាកវិញ្ញាណ សេចក្តីសោក
 ទ្វិកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តីកាន់កាប់ចិត្តទាំងឡាយ កែងកើត
 ឡើង ព្រោះសេចក្តីប្រែប្រួលទៅជាយ៉ាងដទៃ ខែវិញ្ញាណនោះឬ ។
 ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុៈ ប្រពៃហើយ ប្រពៃហើយ
 ម្នាលភិក្ខុៈ កាលបើបុគ្គល មានគម្រោមមិនទាន់ទៅប្រាសចាកវិញ្ញាណ
 យ៉ាងណា ដំណើរនេះ វេទនាមិនយ៉ាងនឹងឯង ។

[១៧៦] ម្នាលភិក្ខុៈ អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច កាល

បើបុគ្គល មានគម្រោមទៅប្រាសហើយ មានសេចក្តីពេញចិត្តទៅប្រាស
 ហើយ មានសេចក្តីស្រឡាញ់ទៅប្រាសហើយ មានសេចក្តីស្រឡាញ់
 ទៅប្រាសហើយ មានសេចក្តីក្រហល់ក្រហាយទៅប្រាសហើយ មាន
 កណ្តាទៅប្រាសហើយ ចាកចេញ កើសេចក្តីសោក ទ្វិកខ្សួល ទុក្ខ
 ទោមនស្ស សេចក្តីកាន់កាប់ចិត្តទាំងឡាយកើតឡើង ព្រោះសេចក្តី
 ប្រែប្រួលទៅជាយ៉ាងដទៃ ខែរូបនោះដទៃ ។ មិនដូច្នោះទេ ព្រះ
 អង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុៈ ប្រពៃហើយ ប្រពៃហើយ ម្នាលភិក្ខុៈ

ហេតុ យថា តំ រូបេ វីតភកស្ស ។ វេទនាយ ។ សញ្ញា-
 យ ។ សង្ខារេសុ ។ វិញ្ញាណេ វីតភកស្ស វីតំជួន្ធស្ស
 វីតច្យេមស្ស វីតមិទាសស្ស វីតបរិណាមស្ស វីតតណ្ហា-
 ស្ស ភស្ស វិញ្ញាណស្ស វិបវិណាមញ្ញជាតាវា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 សោកេបរិវេទុក្ខោមនស្សនាយាសាតិ ។ នោ ហេតុ
 កន្ត្ថេ ។ សាធុ សាធុ តិស្ស វិ ហេតុ តិស្ស ហេតុ
 យថា តំ វិញ្ញាណេ វីតភកស្ស ។ តំ កី មញ្ញាសិ
 តិស្ស រូបំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្ត្ថេ ។ បេ ។
 វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ
 វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្ត្ថេ ។ បេ ។ ភស្មាតិថា ។ បេ ។ វិ
 ចស្សំ ។ បេ ។ ធាបរំ ឥត្តត្តាយាតិ ចជាធាតិ ។

កាលបើបុគ្គលមានគម្រោចទៅប្រាសហើយចាករូប យ៉ាងណា ដំណើរនេះ
 វេទនាមានយ៉ាងនេះដែរ ។ កាលបើបុគ្គល មានគម្រោចទៅប្រាសហើយ
 មានសេត្តិភាពចិត្តទៅប្រាសហើយ មានសេត្តិស្រឡាញ់ទៅប្រាស
 ហើយ មានសេត្តិស្រកយូរទៅប្រាសហើយ មានសេត្តិក្រហល់ក្រ-
 ហាយទៅប្រាសហើយ មានកណ្តុរទៅប្រាសហើយ ចាកវេទនា ។ ចាក
 សញ្ញា ។ ចាកសង្ខារចាំទ្បាយ ។ ចាកវិញ្ញាណ សេចក្តីសោក ទ្បឹក
 ទ្បួល ទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តីភាន់ភ័យចិត្ត ភែងភ័យទៀង ព្រោះ
 សេចក្តីប្រែប្រួលទៅជាយ៉ាងដទៃ វិញ្ញាណនោះដទៃ ។ មិនដូច្នោះ
 ទេ ព្រះអង្គ ។ ម្ចាស់គិស្សៈ ប្រពៃហើយ ប្រពៃហើយ ម្ចាស់គិស្សៈ
 កាលបើបុគ្គល មានគម្រោចទៅប្រាសហើយចាកវិញ្ញាណយ៉ាងណា ដំ-
 ណើរនេះវេទនាមានយ៉ាងនេះដែរ ។ ម្ចាស់គិស្សៈ អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ
 ដូចម្តេច ប្រទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ បេ ។ វេទនា ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារចាំទ្បាយ ។ វិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិន
 ទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ បេ ។ ព្រោះហេតុនោះ អរិយសាវ័កក៏សាសនា
 នេះ ។ បេ ។ យល់ឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ក៏ដឹកច្បាស់ថា មគ្គការនា-
 កិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសាឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(១៨៩) សេយ្យជាចិ តិស្ស ទ្វេ បុរិសា ឯកោ
 បុរិសោ អមត្តកុសលោ ឯកោ បុរិសោ មត្តកុសលោ
 កមេចំ សោ អមត្តកុសលោ បុរិសោ អមុំ មត្តកុសលំ
 បុរិសំ មត្តំ បុរេយ្យ សោ ឯវំ វេយ្យ ឯវំ កោ
 បុរិស អយំ មត្តោ ភេទ មុហុត្តំ កច្ច ភេទ មុហុត្តំ
 កត្វា ធិត្ថុស្សសំ ទ្វេនាបចិ កត្ត វាមំ មុហុត្តា ធិត្ថុណំ
 កត្វា ភេទ មុហុត្តំ កច្ច ភេទ មុហុត្តំ កត្វា ធិត្ថុស្សសំ
 តំត្ថំ វេសណំ ភេទ មុហុត្តំ កច្ច ភេទ មុហុត្តំ កត្វា
 ធិត្ថុស្សសំ មហន្តំ វិន្ទំ ចល្លលំ ភេទ មុហុត្តំ កច្ច
 ភេទ មុហុត្តំ កត្វា ធិត្ថុស្សសំ សោត្តំ បចាតំ ភេទ
 មុហុត្តំ កច្ច ភេទ មុហុត្តំ កត្វា ធិត្ថុស្សសំ សមំ
 ភូមិភាគំ វេសណយំ ។ ឧបមា ទោ ម្យាយំ តិស្ស
 កកា អត្តស្ស វិញ្ញាបនាយ អយំ ពេវេត្ត អត្តោ ។

(១៩០) ព្រះនាមនាមព្រះភាគក្រាស់ថា ម្ចាស់ភិស្សៈ ដូចជាបុរស
 ពីរនាក់ បុរសម្នាក់ជាអ្នកមិនស្ទាត់ក្នុងផ្លូវ បុរសម្នាក់ជាអ្នកស្ទាត់ក្នុងផ្លូវ
 បុរសដែលមិនស្ទាត់ក្នុងផ្លូវនោះ ស្ទើរឆ្កែណោះ និងបុរសដែលស្ទាត់ក្នុង
 ផ្លូវនោះ បុរសដែលស្ទាត់ក្នុងផ្លូវប្រាប់យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់បុរសដ៏ចម្រើន
 នេះផ្លូវ ចូរអ្នកទៅកាមផ្លូវនោះបន្តិចចុះ លុះអ្នកទៅកាមផ្លូវនោះបន្តិច
 ទៅ នឹងឃើញផ្លូវចែកជាពីរ ចណ្តាផ្លូវចំណីនោះ ចូរអ្នកលេបផ្លូវ
 រាងធ្ងន់ កាន់យកផ្លូវរាងស្តាំ ចូរអ្នកទៅកាមផ្លូវរាងស្តាំនោះបន្តិចទៀត
 លុះអ្នកទៅកាមផ្លូវរាងស្តាំនោះបន្តិចទៅ នឹងបានឃើញផ្លូវព្រៃស្រាវ
 ចូរអ្នកទៅកាមផ្លូវព្រៃស្រាវនោះ បន្តិចទៀត លុះអ្នកទៅកាមផ្លូវព្រៃ
 ស្រាវនោះ បន្តិចទៅ នឹងបានឃើញល្បាប់ទំនាបធំ ចូរអ្នកទៅកាម
 ល្បាប់ទំនាបធំនោះ បន្តិចទៀត លុះអ្នកទៅកាមល្បាប់ទំនាបធំនោះបន្តិច
 ទៅ នឹងបានឃើញអូរនិងជ្រោះ ចូរអ្នកទៅកាមអូរនិងជ្រោះនោះបន្តិច
 ទៀត លុះអ្នកទៅកាមអូរនិងជ្រោះនោះបន្តិចទៅ នឹងបានឃើញភូមិភាគ
 ដ៏រាបស្មើដូចជាទីក្រុងអរ ។ ម្ចាស់ភិស្សៈ គឺជាគតាធ្វើសេចក្តីរាបនោះ
 ដើម្បីឱ្យអ្នកយល់សេចក្តី នេះឯងជាសេចក្តីអធិប្បាយក្នុងដំណើរនេះ ។

បុរិសោ អមត្តកុសលោតិ ទោ តិស្ស ពុជ្ជជ្ជនស្សតិ អ-
 ជិវចនំ ។ បុរិសោ មត្តកុសលោតិ ទោ តិស្ស ឥដាគ-
 កស្សតិ អជិវចនំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។ ទ្វេតាច-
 ដោតិ ទោ តិស្ស វិចិត្តាធម៌តិ អជិវចនំ ។ វាមោ
 មត្តោតិ ទោ តិស្ស អដ្ឋង្គិកស្សតិ មិច្ឆាមត្តស្ស អជិ-
 វចនំ ។ សេយ្យដីទំ ។ មិច្ឆាធិដ្ឋយា ។ បេ ។ មិច្ឆាសមា-
 ជិស្ស ។ ធិកុំណោ មត្តោតិ ទោ តិស្ស អរិយស្សតិ
 អដ្ឋង្គិកស្ស មត្តស្ស អជិវចនំ ។ សេយ្យដីទំ ។
 សម្មាធិដ្ឋយា ។ បេ ។ សម្មាសមាជិស្ស ។ តិព្វោ វន-
 សណ្តោតិ ទោ តិស្ស អរិដ្ឋាធម៌តិ អជិវចនំ ។ មហន្តិ-
 ទំ បល្លលន្តិ ទោ តិស្ស កាមាធមេតិ អជិវចនំ ។
 លោក្ខោ មហាតោតិ ទោ តិស្ស កោតុចាយាសស្ស-
 តិ អជិវចនំ ។ សមោ ភូមិភាគោ រមណីយោតិ
 ទោ តិស្ស ធិត្វាធស្សតិ អជិវចនំ ។ អភិរម តិស្ស

មាលតិស្សៈ ពាក្យថា បុរសមិនស្ងាត់ក្នុងផ្លូវខ្ចី ជាឈ្មោះរបស់បុព្វជ្ជន ។
 មាលតិស្សៈ ពាក្យថា បុរសស្ងាត់ក្នុងផ្លូវខ្ចី ជាឈ្មោះរបស់ព្រះគោតម
 អរោគ្គសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ មាលតិស្សៈ ពាក្យថា ផ្លូវចកជាតិខ្ចី ជា
 ឈ្មោះរបស់វិចិត្តា ។ មាលតិស្សៈ ពាក្យថា ផ្លូវភាវន្ត្រៃខ្ចី ជា
 ឈ្មោះរបស់ផ្លូវប្រកបដោយអង្គ៨ ។ អង្គ៨ តើដូចម្តេច ។ គឺ
 មិច្ឆាទំដិ ។ បេ ។ មិច្ឆាសមាជិ ។ មាលតិស្សៈ ពាក្យថា ផ្លូវភាវន្ត្រៃខ្ចី
 ជាឈ្មោះរបស់ផ្លូវ ប្រកបដោយអង្គ៨ ។ អង្គ៨ តើដូចម្តេច ។ គឺ
 សម្មាទំដិ ។ បេ ។ សម្មាសមាជិ ។ មាលតិស្សៈ ពាក្យថា ផលព្រ-
 ាសាខ្ចី ជាឈ្មោះរបស់អវិជ្ជា ។ មាលតិស្សៈ ពាក្យថា ល្ងាច
 ខំនាចខ្ចី ជាឈ្មោះរបស់ភាមទាំងឡាយ ។ មាលតិស្សៈ ពាក្យ
 ថា អូរខ្ចីព្រៃខ្ចី ជាឈ្មោះរបស់សេចក្តីគ្រោធនឹងសេចក្តីកាន់កាប់
 ក្នុងចិត្ត ។ មាលតិស្សៈ ពាក្យថា ភូមិភាគដ៏រមណីយ៍ជាទីប្រកប
 ខ្ចី ជាឈ្មោះរបស់ព្រះនិព្វាន ។ មាលតិស្សៈ ចូរអោយប្រកបអនុ-

អភិរម តិស្ស អហោមោក្ខេន អហនុត្តរោ អហម-
នុសាសនេយាតិ^(១) ។ ឥន្ទមរោក កកវា ។ អត្ថមនោ
អាយស្មា តិស្សោ កកវតោ កាសំតិ អភំនិវ្វិតិ ។

[១៧៨] ឯកំ សមយំ អាយស្មា សាវីបុត្តោ សា-
វត្ថុយំ វិហាតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្សាវរមេ ។ តេន
ទោ បន សមាយេន យមកស្ស ឆាម ភិក្ខុនោ ឯវុប្បំ
ចាមកំ ឯដ្ឋកតំ ឧប្បជ្ជំ ហោតិ តថាហំ កកវតោ ឯដ្ឋំ
នេសំតិ អាជាឆាមិ យថា ទំណាសវោ ភិក្ខុ កា-
យស្ស ភេតា ឧច្ឆិដ្ឋតំ វិនស្សតិ ទ ហោតិ បរម្មណាតិ ។
អស្សោសំ ទោ សម្ពហុលា ភិក្ខុ យមកស្ស កិរ
ឆាម ភិក្ខុនោ ឯវុប្បំ ចាមកំ ឯដ្ឋកតំ ឧប្បជ្ជំ
ហោតិ តថាហំ កកវតោ ឯដ្ឋំ នេសំតិ អាជាឆាមិ
យថា ទំណាសវោ ភិក្ខុ កាយស្ស ភេតា ឧច្ឆិដ្ឋ-
តំ វិនស្សតិ ទ ហោតិ បរម្មណាតិ ។ អថទោ
តេ ភិក្ខុ យេនាយស្មា យមកោ តេនុបសង្កម្មីសុ

១. ប. អហមនិសង្កាសន្តោ មហោក្ខេន មហានុសាសនេយាតិ ។

ម្ចាស់ស្សៈ ចូរអ្នកត្រួតអនុវត្ត អាត្មាអញត្រួតអរដោយឧបាទ អាត្មា
អញត្រួតអរ ដោយសេចក្តីអនុគ្រោះ អាត្មាអញត្រួតអរ ដោយ
ពាក្យប្រៀនប្រដៅ ។ ព្រះមានព្រះភាគ បានគ្រាស់ព្រះសូត្រនេះ
ចប់ហើយ ។ ព្រះភិស្សៈមានកាយ មានចិត្តត្រួតអរវិញ្ញាណនិងកាយនិង
បេសព្រះមានព្រះភាគ ។

[១៧៩] សម័យមួយ ព្រះសាវីបុត្តមានកាយ គង់នៅក្នុងវត្តជេត-
ពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ ក៏សម័យនោះឯង
ភិក្ខុឈ្មោះយមកៈ កើតទំង្គឹកក្រក់មានសភាពយ៉ាងនេះថា អញយល់
ច្បាស់នូវធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគសម្រេចហើយថា ភិក្ខុជាទំណាស្រព
តែឡាយកាយហើយ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងជាចំស្លូត
ទៅ មិនកើតទៀតទេ ។ ភិក្ខុទាំងឡាយច្រើនរូប បានឮថា យមកៈ
ភិក្ខុ កើតទំង្គឹកក្រក់មានសភាពយ៉ាងនេះថា អញយល់ច្បាស់នូវធម៌
ដែលព្រះមានព្រះភាគសម្រេចហើយថា ភិក្ខុជាទំណាស្រព តែឡាយ
កាយហើយ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងជាចំស្លូតទៅ មិន
កើតទៀតទេ ។ លំដាប់នោះ ភិក្ខុអម្បាលនោះ ចូលទៅរកយមកភិក្ខុ

ឧបសង្កម្ភិកា អាយស្មតា យថកោន សន្ធិ សម្មា-
 ធិសុ សម្មាធនិយំ កងំ សារាណិយំ វិនិសារេត្វា
 ឯកមន្តិ ធិសីធិសុ ។ ឯកមន្តិ ធិសិន្នា ទោ តេ
 ភិក្ខុ អាយស្មន្តិ យមកំ ឯកនរោថុ សន្ធិ កិរ
 តេ អារុសោ យមក ឯវុចំ ចាបកំ ធិជ្ជកតំ
 ឧប្បន្តំ ភជាហំ ភកវតា ធម្មំ នេសិតំ អាជាធាមិ
 យថា ចីណាសរោ ភិក្ខុ កាយស្ស កេតា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិ-
 ទស្សតិ ន ហោតិ ចរាណាតិ ។ ឯវិ ទ្វាហំ អារុសោ
 ភកវតា ធម្មំ នេសិតំ អាជាធាមិ យថា ចីណាសរោ
 ភិក្ខុ កាយស្ស កេតា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិទស្សតិ ន ហោតិ
 ចរាណាតិ ។ មា អារុសោ យមក ឯវិ អវច មា
 ភកវត្ថំ អត្តាចិក្ខុ ន ហំ សាទុ ភកវតោ អត្តត្វាទិ
 ន ហំ ភកវា ឯវិ វធម្យ ចីណាសរោ ភិក្ខុ

មានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពន់ទាក់ជាមួយនឹងយមកភិក្ខុមាន
 អាយុ លុះចាប់ពាក្យគួររីករាយនឹងពាក្យដែលគួររឭកហើយ ក៏អន្តរ
 ក្នុងទីសមគួរ ។ លុះភិក្ខុអម្បាលនោះអន្តរក្នុងទីសមគួរហើយ ទើប
 កោលនឹងយមកភិក្ខុមានអាយុផ្សេងៗ ម្ចាស់អាវុសាយមកៈ ឮថា លោក
 កើតចម្លើយក្រក់ មានសភាពយ៉ាងនេះថា អញយល់ច្បាស់ខ្លះមិដែល
 ព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយថា ភិក្ខុជាទីណាស្រព តែម្ខាងកាយ
 ហើយ វាធម្មុទអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វែងដាច់ស្ងួតទៅ មិនកើត
 ទៀត ផ្ទះច្រើនឬ ។ យមកភិក្ខុមានអាយុ ឆ្លើយថា ម្ចាស់អាវុសោ
 យ៉ាងហ្នឹងមែនហើយ ខ្ញុំយល់ច្បាស់ខ្លះមិដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែង
 ហើយថា ភិក្ខុជាទីណាស្រព តែម្ខាងកាយហើយ វាធម្មុទអំពី
 សេចក្តីស្លាប់ទៅ វែងដាច់ស្ងួតទៅ មិនកើតទៀតទេ ។ ម្ចាស់
 អាវុសាយមកៈ លោភកុំកោលយ៉ាងនេះឡើយ លោភកុំកោលបង្គំចំ
 ព្រះមានព្រះភាគឡើយ ការកោលបង្គំចំព្រះមានព្រះភាគ មិនល្អទេ
 ព្រោះព្រះមានព្រះភាគ មិនមែនប្រាសយ៉ាងនេះថា ភិក្ខុជាទីណាស្រព

ខន្ធសំយុត្តស្ស ឧដ្ឋិមបណ្ណាលកេ លោក្ខេ ចតុត្ថោ

កាយស្ស កេនា ឧដ្ឋិជ្ជតិ វិទស្សតិ ន ហោតិ បរម្មណាតិ ។ ឯវិចី ទោ អាយស្មា យមកោ តេហិ ភិក្ខុហិ វុច្ចនាតោ តថេវ តំ ហាបកំ ធិដ្ឋិតតំ ជាមសា បរមនាសា អភិវិស្សំ វេហាវតិ តថាហំ កកវតា ធម្មំ ទេសតិ អាជាធាមិ យថា ទិណាសវេ ភិក្ខុ កាយស្ស កេនា ឧដ្ឋិជ្ជតិ វិទស្សតិ ន ហោតិ បរម្មណាតិ ។ យតោ ទោ តេ ភិក្ខុ ធាសក្ខីសុ អាយស្មន្តិ យមកំ ឯតស្មា ហាបកា ធិដ្ឋិតតា វិវេចនុំ ។ អថទោ តេ ភិក្ខុ ឧដ្ឋាយាសនា យេនាយស្មា សារីបុត្តោ តេធុបសន្តមីសុ ឧបសន្តមិទ្ធា អាយស្មន្តិ សារីបុត្តំ ឯតទេវេនុំ យមកាស្ស ធាម អាវុសោ សារីបុត្ត ភិក្ខុហោ ឯវិចី ហាបកំ ធិដ្ឋិតតំ ឧប្បជ្ជិតថាហំ កកវតា ធម្មំ ទេសតិ អាជាធាមិ យថា ទិណាសវេ ភិក្ខុ កាយស្ស កេនា ឧដ្ឋិជ្ជតិ វិទស្សតិ ន ហោតិ បរម្មណាតិ សាធាយស្មា សារីបុត្តោ យេន យមកោ ភិក្ខុ តេធុបសន្តមុ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាលកេ លោក្ខេ ចតុត្ថោ

តេទម្លាយកាយហើយ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេមនីដាច់សូន្យមិន កើតទៀត យ៉ាងនេះទេ ។ កាលភិក្ខុអម្បាលនោះ ពោល (ហាមឃាត់) យ៉ាងនេះហើយ យមកភិក្ខុមានកាយកំនៅតែក្នុងកាយ ស្ថាបអង្គ្រល ទិដ្ឋិកាត្រក់នោះ ដូច្នេះដែល ហើយពោលថា ខ្ញុំយល់ច្បាស់ខ្លីតម្លៃ ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយថា ភិក្ខុជាទិណាស្រព តែទម្លាយ កាយហើយ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេមនីដាច់សូន្យបាត់ទៅ មិន កើតទៀតទេ ។ កាលភិក្ខុអម្បាលនោះ មិនអាចរំពោះយមកភិក្ខុមាន កាយ ចាត់ទិដ្ឋិកាត្រក់នេះបានទេ ។ ទើបភិក្ខុអម្បាលនោះ ក្រោក ឆាកកាសនៈ ចូលទៅក្រសែសាប្បក្នុងកាយ លុះចូលទៅដល់ ហើយ តំពោលនឹងព្រះសារីបុត្តមានកាយដូច្នេះថា ម្ចាស់កាយសារីបុត្ត យមកភិក្ខុកើតទិដ្ឋិកាត្រក់ មានសភាពយ៉ាងនេះថា អញយល់ច្បាស់ ខ្លីតម្លៃដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយថា ភិក្ខុជាទិណាស្រព តែ ទម្លាយកាយហើយ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេមនីដាច់សូន្យទៅ មិនកើតទៀតទេ សូមព្រះសារីបុត្តមានកាយ ឱមន្តចូលទៅកេយមកភិក្ខុ

អនុកម្មំ ឧបាសាយាតិ ។ អនិវាសេសំ ទោ អាយស្មា សាវ័បុត្តោ កុណ្ឌីកាវេទ ។

[១៩៩] អថទោ អាយស្មា សាវ័បុត្តោ សាយណ្ណ-
សមយំ បដិសណ្ឋានា វុដ្ឋិនោ យេនាយស្មា យ-
មកោ តេចុបសង្កម្មំ ឧបសង្កម្មិទ្ធា អាយស្មតា យ-
មកោធសទ្ធិំ សម្មាទិ ។ ចេ ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា
ទោ អាយស្មា សាវ័បុត្តោ អាយស្មន្តំ យមកំ ឯតទ-
វោធសទ្ធិំ កិវតេ អារុសោ យមកំ ឯវុច្ចំ ចាបកំ
និដ្ឋិតតំ ឧប្បន្នំ តថាហំ ភក្កតា ធម្មំ នេសិតំ អ-
ជាតាមិ យថា ទីណាសវេ ភិក្ខុ កាយស្ស កេ-
នា ឧច្ឆិជ្ជតំ វិទស្សតិ ន ហោតិ បរម្មរណាតិ ។
ឯវំ ទ្វាហំ អារុសោ ភក្កតា ធម្មំ នេសិតំ អ-
ជាតាមិ យថា ទីណាសវេ ភិក្ខុ កាយស្ស កេ-
នា ឧច្ឆិជ្ជតំ វិទស្សតិ ន ហោតិ បរម្មរណាតិ ។

ដើម្បីធ្វើឲ្យសេចក្តីអនុគ្រោះ ។ ព្រះសាវ័បុត្តមានកាយ ក៏ទទួលដោយ
កុណ្ឌីកាវេទ ។

[១៩៩] សំដាច់នោះ ព្រះសាវ័បុត្តមានកាយ ចេញអំពីទីសម្ងំ
ក្នុងសាយណ្ណសម័យ ហើយចូលទៅកេងមកក្នុងកុមារកាយ លុះចូល
ទៅដល់ ក៏ពោលពាក្យរក់ចាត់ដោយន័យមកក្នុងកុមារកាយ ។ រេ ។
លុះព្រះសាវ័បុត្តមានកាយ គង់ក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏ពោលន័យមក-
ក្នុងកុមារកាយ ដូច្នេះថា ខ្លួនអារុសោយមក ឮថា លោកភិក្ខុនិដ្ឋិ
កាគ្រប់មានសភាពយ៉ាងនេះថា អញយល់ច្បាស់ខ្លះដែលព្រះមានព្រះ
កាគសំដែងហើយថា ភិក្ខុជាទីណាស្រព តែទម្លាយកាយហើយ ខាង
មុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងដាច់ស្លូតទៅ មិនកើតទៀត ដូច្នេះ
រមែង ។ យមកក្នុងកុមារកាយឆ្លើយថា យ៉ាងហ្នឹងមែនហើយ ខ្លួន
អារុសោ ខ្ញុំយល់ច្បាស់ខ្លះមិ ដែលព្រះមានព្រះកាគសំដែងហើយ ថា
ភិក្ខុជាទីណាស្រព តែទម្លាយកាយហើយ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ
រមែងដាច់ស្លូតទៅ មិនកើតទៀតទេ ។

តំ ភី មញ្ញសិ អាវុសោ យមក រូបំ ធិត្ថំ វា
អធិត្ថំ វា អធិត្ថំ អាវុសោ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។
សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ ធិត្ថំ វា អធិត្ថំ វា អធិត្ថំ
អាវុសោ ។ តស្មាតិហ ។ បេ ។ ឯវំ បស្សិ ។ បេ ។
នាចរំ ឥត្តក្កាយាតិ បដាធាតិ ។

[២០០] តំ ភី មញ្ញសិ អាវុសោ យមក រូបំ
តថាគតោតិ សមនុបស្សសីតិ ។ ឆោ ហេតំ អាវុសោ ។
វេទនំ តថាគតោតិ សមនុបស្សសីតិ ។ ឆោ ហេតំ
អាវុសោ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ តថាគតោតិ
សមនុបស្សសីតិ ។ ឆោ ហេតំ អាវុសោ ។

[២០១] តំ ភី មញ្ញសិ អាវុសោ យមក រូបស្មី
តថាគតោតិ សមនុបស្សសីតិ ។ ឆោ ហេតំ អាវុ-
សោ ។ មញ្ញត្រ រូបា តថាគតោតិ សមនុបស្ស-
សីតិ ។ ឆោ ហេតំ អាវុសោ ។ វេទនាយ ។ បេ ។
មញ្ញត្រ វេទនាយ ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ មញ្ញត្រ
សញ្ញាយ ។ សង្ខារេសុ ។ មញ្ញត្រ សង្ខារេហិ ។

ម្ចាស់អាវុសាយមកៈ លោកសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច ប្រឡើងឬមិន
ទៀង ។ មិនទៀងទេ អាវុសោ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ
ទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ អាវុសោ ។
ក្រោះហេតុនោះ អរិយសាវ័កក្នុងសាសនានេះ ។ បេ ។ ឃើញយ៉ាងនេះ
។ បេ ។ ក៏ដឹងច្បាស់ថា មគ្គការតាមច្បាប់ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោត្រស-
កិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

[២០០] ម្ចាស់អាវុសាយមកៈ លោកសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច
លោកតែងណាឃើញរូប ថាជាសត្វឬ ។ មិនដូច្នោះទេ អាវុសោ ។
ព្រះសាវ័កក្នុងស្តេច លោកតែងណាឃើញវេទនា ថាជាសត្វឬ ។ មិន
ដូច្នោះទេ អាវុសោ ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ លោកតែងណា
ឃើញវិញ្ញាណ ថាជាសត្វឬ ។ មិនដូច្នោះទេ អាវុសោ ។

[២០១] ម្ចាស់អាវុសាយមកៈ លោកសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច
លោកតែងណាឃើញ ថាសត្វមានក្នុងរូបឬ ។ មិនដូច្នោះទេ អាវុសោ ។
លោកតែងណាឃើញថាសត្វផ្សេងពីរូបឬ ។ មិនដូច្នោះទេ អាវុសោ ។
ក្នុងវេទនា ។ បេ ។ ផ្សេងពីវេទនា ។ បេ ។ ក្នុងសញ្ញា ។ ផ្សេង
ពីសញ្ញា ។ ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ។ ផ្សេងពីសង្ខារទាំងឡាយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទន្ធាវគ្គ

វិញ្ញាណស្មី តថាគតោតិ សមនុបស្សសីតិ ។ នោ ហេតិ
អារុសោ ។ អញ្ញត្រ វិញ្ញាណ តថាគតោតិ សមនុ-
បស្សសីតិ ។ នោ ហេតិ អារុសោ ។

[២០២] តំ ភី មញ្ញសិ អារុសោ យមក រូបំ ។
វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ តថាគតោតិ
សមនុបស្សសីតិ ។ នោ ហេតិ អារុសោ ។

[២០៣] តំ ភី មញ្ញសិ អារុសោ យមក អយំ
សោ អរូបំ អវេទនោ អសញ្ញំ អសង្ខារោ អវិញ្ញាណោ
តថាគតោតិ សមនុបស្សសីតិ ។ នោ ហេតិ អារុសោ ។
ឯតុ ទ ភេ អារុសោ យមក ទិដ្ឋវ ទដ្ឋេ សច្ចតោ
តថតោ តថាគតោ អនុបលត្តិយនាថោ កល្យំ ទុ
ភេ តំ វេយ្យាករណំ តថាចំ ភកវតា ទម្មំ ទេសិតំ
អាជានមំ យថា ទិណាសវោ កិក្ខុ កាយស្ស កេ-
នា ឧច្ឆិដ្ឋតិ វិនស្សតិ ទ ហេតិ បរម្មរណាតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទន្ធាវគ្គ

លោកភិចារណាយេញ ថាសត្វមានក្នុងវិញ្ញាណឬ ។ មិនដូច្នោះទេ
អារុសោ ។ លោកភិចារណាយេញថាសត្វផ្សេងវិញ្ញាណឬ ។ មិន
ដូច្នោះទេ អារុសោ ។

[២០៤] ម្ចាស់អារុសោយមកៈ លោកសំគាល់សេចក្តីនោះដូច
ម្តេច លោកភិចារណាយេញរួច ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ
ព័ន្ធឡាយ ។ វិញ្ញាណ ថាសត្វឬ ។ មិនដូច្នោះទេ អារុសោ ។

[២០៥] ម្ចាស់អារុសោយមកៈ លោកសំគាល់សេចក្តីនោះដូច
ម្តេច លោកភិចារណាយេញសព្វនេះថា មិនមានរួច មិនមានវេទនា
មិនមានសញ្ញា មិនមានសង្ខារ មិនមានវិញ្ញាណឬ ។ មិនដូច្នោះទេ
អារុសោ ។ ម្ចាស់អារុសោយមកៈ ក្នុងស្ថាននេះ កាលបើលោកកំណត់
សត្វ ថាទៀង ថាពិត ក្នុងច្បាប់ហើយ ការព្យាករណ៍របស់លោកនោះ
គួរហើយឬ ថាអញ្ញយល់ច្បាស់ខ្លាំងមិ ដែលព្រះមានព្រះភាគ សម្តែង
ហើយថា កំពុងវិវាទស្រេច តែទម្លាយកាយហើយ ខាងមុខអំពី
សេចក្តីស្លាប់ទៅ វែងងាប់សូន្យបាត់ទៅ មិនព័តទៀត ។ ម្ចាស់

អហ្ម ទោ មេ ភំ កក្កសា សាវ័យុត្ត បុត្រ អវិទុស្ថ-
 យោ បាបកំ ធិដ្ឋកតំ ឥឡា មន មេ អាយស្ម-
 តោ សាវ័យុត្តស្ស ធម្មទេសនំ សុត្វា តត្វោវ បាបកំ
 ធិដ្ឋកតំ បហំធំ ធម្មោ ធម មេ អភិសមីតោតិ ។

[២០២] ស.គេ តំ អកុសោ យមក ឯ បុត្រយ្យំ
 យោ សោ អកុសោ យមក ភិក្ខុ អហំ ទីណា-
 សវេ សោ កាយស្ស ភេតា បរម្មណា តី ហោតីតិ
 ឯ បុត្រោ ត្វំ អកុសោ យមក ភិក្ខុ ព្យាករយ្យា-
 សីតិ ។ ស.គេ តំ អកុសោ ឯ បុត្រយ្យំ យោ
 សោ អកុសោ យមក ភិក្ខុ អហំ ទីណាសវេ
 សោ កាយស្ស ភេតា បរម្មណា តី ហោតីតិ ឯ
 បុត្រោ អហាមកុសោ ឯ ព្យាករយ្យំ ភូមិ ។ តោ
 អកុសោ អនិច្ចំ យននិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តំ
 និរុត្តំ ឥនត្តំ តតិ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។
 វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ យននិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តំ និរុត្តំ

ការសាសាប៊ុត កាលកំដើម ខ្ញុំមិនដឹងថា ខ្ញុំជួបសំខ្ញុំនោះ ជាខ្ញុំ
កក្រក់ ឥឡូវនេះ ខ្ញុំលះបង់ខ្ញុំកាក្រក់នោះហើយ ព្រោះបានស្តាប់
ធម្មទេសនារបស់ព្រះសាវ័បុត្តមាននាម្យុន៖ មួយទៀត ខ្ញុំក៏បានសម្រេច
ធម៌វិសេសហើយ ។

(២០០) ម្ចាស់អាវុសាយមក បើដទាន់ឡាយស្ករលោកយ៉ាង
 នេះថា ម្ចាស់អាវុសាយមក ភិក្ខុណាជាអហន្តទីណាស្រព ភិក្ខុនោះ
 ទទួលយកយះហើយ បានមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅនឹងកើតទៀតឬ ម្ចាស់
 អាវុសាយមក កាលបើគេសួរយ៉ាងនេះ លោកឆ្លើយពួកវា (ឆ្លើយ)
 ដូចម្តេចទៅ ។ ម្ចាស់អាវុសា បើគេសួរឡើយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសា
 យមក ភិក្ខុណាជាអហន្តទីណាស្រព ភិក្ខុនោះ សុខទទួលយក
 ហើយ បានមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ នឹងកើតទៀតឬ ម្ចាស់អាវុសា
 កាលបើគេសួរយ៉ាងនេះហើយ ឆ្លើយពួកវាយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសា
 ប្រមិនទៀងទេ ប្រណា មិនទៀង ប្រឆានជាទុក្ខ ប្រណា ជាទុក្ខ
 ប្រឆានរលត់ទៅ ផល់នូវសេចក្តីវិនាសទៅ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។
 សង្ខារចំនងឡាយ ។ វិញ្ញាណមិនទៀងទេ វិញ្ញាណណា មិនទៀង
 វិញ្ញាណនោះជាទុក្ខ វិញ្ញាណណា ជាទុក្ខ វិញ្ញាណនោះរលត់ទៅ

គន្ធាត្ថំ កក្កដ្ឋំ ឯវំ បុន្នោ អហំ អារុសោ ឯវំ ត្យាក-
រេយ្យន្តំ ។

(២០៥) សាទុសាទុ អារុសោ យមក តេជហារុ-
សោ យមក ឧបមន្តេ កវិស្សមិ ឯតស្សេវ អត្ថស្ស
កិរេយ្យសោ មត្តាយ ញាណាយ ។ សេយ្យថាបិ អារុ-
សោ យមក កហមតិ វា កហមតិបុត្តា វា អន្តោ
មហន្តោ មហាកោតោ សោ ច អារក្ខុសម្បន្នោ តស្ស
កោចិទេវ បុរិសោ ឧប្បជ្ឈេយ្យ អនត្តកាមោ អហិក-
កាមោ អយោគត្តមកាមោ ជីវិតា វោរោមេតុកាមោ
តស្ស ឯវមស្ស អយំ ទោ កហមតិ វា កហមតិបុត្តា
វា អន្តោ មហន្តោ មហាកោតោ សោ ច អារក្ខុ-
សម្បន្នោ ច ហាយំ សុករោ បសយ្ហ ជីវិតា វោរោ-
មេតុំ យទ្ធាហំ អនុប្បទដ្ឋ ជីវិតា វោរោមេយ្យន្តំ ។
សោ តំ កហមតិ វា កហមតិបុត្តំ វា ឧបសង្កមិត្វា
ឯវំ វាទេយ្យ ឧបដ្ឋហេយ្យំ តំ កន្តេតំ ។ តមេតិ
សោ កហមតិ វា កហមតិបុត្តា វា ឧបដ្ឋាមេយ្យ

ជលំសុវេសចក្កិវិទាសោ ខេ ម្នាលអារុសោ កាលបើអស្ថយោននេះ ខ្ញុំប្រើ
ព្យាករយោននេះឯង ។

(២០៥) ម្នាលអារុសោយមកៈ ប្រតិភោហិយ ប្រតិភោហិយ
ម្នាលអារុសោយមកៈ បើដូច្នេះ ខ្ញុំនឹងធ្វើសេចក្តីបំបាត់ឱ្យលោកស្តាប់
ដើម្បីឱ្យដឹងសេចក្តីនោះ ច្បាស់លាស់ឡើងទៀត ។ ម្នាលអារុសោ
យមកៈ ដូចជាគហបតីឬគហបតិបុត្ត ជាអ្នកស្តុកស្តម្ភ មានទ្រព្យច្រើន
មានភោគៈច្រើន គហបតីឬគហបតិបុត្តនោះក៏ប្រកបដោយការរក្សាមាំមួន
រោះបីបុរសណាមួយ ចង់ឱ្យគហបតីឬគហបតិបុត្តនោះវិនាស ចង់ឱ្យ
ទួចប្រយោជន៍ មិនចង់ឱ្យរក្សាមក្សាន្តពាក្យនោះ ចង់សម្លាប់គហបតី
ឬគហបតិបុត្តនោះ បុរសនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា គហបតី
ឬគហបតិបុត្តនេះឯង ជាអ្នកស្តុកស្តម្ភ មានទ្រព្យច្រើន មានភោគៈច្រើន
គហបតីឬគហបតិបុត្តនោះ ក៏ប្រកបដោយការរក្សាមាំមួន អញមិនងាយ
នឹងកំហែងសម្លាប់គហបតី ឬគហបតិបុត្តនេះបានទេ បើដូច្នេះមានវិធី
អញចូលទៅលួងលោមហើយ សឹមសម្លាប់ ។ បុរសនោះក៏ចូលទៅកេ
គហបតីឬគហបតិបុត្តនោះ ហើយនិយាយយ៉ាងនេះថា សូមមេត្តាប្រទាន
ខ្ញុំបាទសូមបម្រើលោក ។ គហបតីឬគហបតិបុត្តនោះ ក៏ឱ្យបុរសនោះបម្រើ

សោ ឧបដ្ឋហេយ្យ បុព្វដ្ឋាយី បដ្ឋានិហតី កីកា-
 រេវ្យដិស្សវី មធាបថាវី ចំយវំនី ភស្ម ។ សោ ក-
 ហាបតិ វា កហាបតិបុត្តា វា មិត្តតោមិ ធិ ធម្មោយ្យ
 សុហដ្ឋតោមិ ធិ ធម្មោយ្យ ភស្មញ្ច វិស្សាសំ អា-
 ចដ្ឋេយ្យ ។ យធា ។ មា អាវុសោ ភស្ម បុរិសស្ស វិវ-
 មស្ស សិវិស្សដ្ឋោ ។ មា ឡាយំ កហាបតិ វា កហាបតិ-
 បុត្តា វាតិ អថ ធិ វហោកតំ វិធីតា តិណ្ណោន សត្តេន
 ជីវិតា វាវោធម្មេយ្យ ។ តំ កី មញ្ញាសំ អាវុសោ យ-
 មក យធាមិ សោ បុរិសោ អមិ កហាបតិ វា កហា-
 បតិបុត្តិ វា ឧបសង្កមិត្តា វិវាហា ឧបដ្ឋហេយ្យំ តំ
 កន្លេតិ កធាមិ សោ វជគោ វ វជគញ្ច មន សន្តិ
 ន អញ្ញាសំ វជគោ មេតិ ។ យធាមិ សោ ឧបដ្ឋាតិ
 បុព្វដ្ឋាយី បដ្ឋានិហតី កីការេវ្យដិស្សវី មធាបថាវី

សុបុរសនោះ ចូលទៅបម្រើ ក៏ក្រោកឡើងមុន ដេកក្រោយ ទទួលធ្វើ
 ការអ្វីៗ ប្រព្រឹត្តជាទីគាប់ចិត្ត ពោលពាក្យជាទីស្រឡាញ់នៃគហបតីឬ
 គហបតីបុត្រនោះ សុគហបតីឬគហបតីបុត្រនោះ ជឿបុរសនោះថាជាមិត្ត
 ផង ជឿបុរសនោះថាជាបុគ្គលមានចិត្តល្អផង ហើយក៏ផល់ខ្ញុំសេចក្តីស្និទ្ធ
 ស្នាលនឹងបុរសនោះ ។ ម្ចាស់អាវុសោ កាលណាថេរវត្ថុនោះគិតយ៉ាង
 នេះថា គហបតីឬគហបតីបុត្រនេះអញបានស្និទ្ធស្នាលល្អហើយ លុះវេលា
 រាងក្រោយដឹងថា គហបតីឬគហបតីបុត្រនោះនៅក្នុងទីស្ងាត់ ក៏សម្លាប់
 ដោយស្រួលដ៏មុត ។ ម្ចាស់អាវុសោយមក លោកសំគាល់សេចក្តីនោះ
 ដូចម្តេច កាលដែលបុរសនោះ ចូលទៅគហបតីឬគហបតីបុត្រនោះ
 ហើយនិយាយ យ៉ាងនេះថា សូមមេត្តាប្រោស ខ្ញុំបាទសូមបម្រើលោក
 គហបតីឬគហបតីបុត្រ ដែលត្រូវគេសម្លាប់នោះឯង មិនស្គាល់បុរសអ្នក
 សម្លាប់ថា ជាអ្នកសម្លាប់ខ្លួនទេ ។ កាលដែលបុរសនោះចូលទៅបម្រើ
 ក៏ក្រោកឡើងមុន ដេកក្រោយ ទទួលធ្វើការអ្វីៗ ប្រព្រឹត្តជាទីគាប់ចិត្ត

ចិយវាទី គឺជាបិ សោ វគ្គោ វ វគ្គោ បទ សន្តិ
 ន អញ្ញាសិ វគ្គោ មេតិ ។ យធាបិ ទំ រហោកតំ
 វិទិត្យា តិណ្ណោន សគ្គោន ជីវិតា វេរោមេតិ គឺជាបិ សោ
 វគ្គោ វ វគ្គោ បទ សន្តិ ន អញ្ញាសិ វគ្គោ
 មេតិ ។ ឯវាសាតិ ។

(២០៦) ឯវាសា តោ អស្សុតា បុគ្គលោ
 អវិយាទិ អនុស្សរី អវិយធម្មស្ស អតោវិទោ អវិយ-
 ធម្មេ អវិទិតោ សប្បវិសាទិ អនុស្សរី សប្បវិសធម្មស្ស
 អតោវិទោ សប្បវិសធម្មេ អវិទិតោ រូមំ អត្តោ សម-
 ទុចស្សតិ រូមវន្តំ វា អត្តាទំ អត្តាទំ វា រូមំ រូមស្មំ
 វា អត្តាទំ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ
 អត្តោ សមទុចស្សតិ ។ មេ ។ វិញ្ញាណស្មំ វា អត្តាទំ ។
 សោ អនិច្ចំ រូមំ អនិច្ចំ រូមន្តិ យថាភូតំ នប្បជាតាតិ
 អនិច្ចំ វេទនំ អនិច្ចំ វេទនាតិ យថាភូតំ នប្បជាតាតិ
 អនិច្ចំ សញ្ញំ អនិច្ចំ សញ្ញាតិ យថាភូតំ នប្បជា-

ពោលពាក្យជាទីស្រឡាញ់ គហបតីឬគហបតីបុត្រ ដែលត្រូវគេសម្លាប់
 នោះឯង មិនស្គាល់ឬវិសេសសម្លាប់ថា ជាអ្នកសម្លាប់ខ្លួនទេ ។ កាល
 ដែលបុរសនោះដឹងថា គហបតីឬគហបតីបុត្រនោះ នៅក្នុងទីស្ងាត់ហើយ
 កំសម្លាប់ដោយសង្រ្គាមមុត ក៏គហបតីឬគហបតីបុត្រ ដែលត្រូវគេ
 សម្លាប់នោះឯង មិនស្គាល់ឬវិសេសសម្លាប់ថា ជាអ្នកសម្លាប់ខ្លួនទេ ។
 យ៉ាងហ្នឹងឯង ភាវិសា ។

(២០៦) ព្រះសាវ័បុត្តពោលថា ខ្លាលភាវិសា បុគ្គលអ្នក
 មិនចេះដឹង មិនគ្រប់ឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនល្ងាសវៃ ក្នុងអរិយធម៌
 មិនហ៊ុកហ៊ុនក្នុងអរិយធម៌ មិនឃើញពួកសប្បវេស មិនល្ងាសវៃ ក្នុង
 សប្បវេសធម៌ មិនហ៊ុកហ៊ុនក្នុងសប្បវេសធម៌ វេសឃើញរូបថាជាខ្លួនខ្លះ
 ឃើញខ្លួនថាមានរូបខ្លះ ឃើញរូបថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនថាមានក្នុង
 រូបខ្លះ ។ ឃើញវេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណ ថា
 ជាខ្លួន ។ មេ ។ ឃើញខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ។ បុគ្គលនោះ វេសមិន
 ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត នូវរូបមិនទៀង ថាមិនទៀង វេសមិនដឹង
 ច្បាស់តាមសេចក្តីពិត នូវវេទនាមិនទៀង ថាវេទនាមិនទៀង វេស
 មិនដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត នូវសញ្ញាមិនទៀង ថាសញ្ញាមិនទៀង

បាតិ អនិច្ចេ សង្ខារ អនិច្ចា សង្ខារតិ យថា-
 ភូតំ ធម្មជាតាតិ អនិច្ចំ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ វិញ្ញាណន្តិ
 យថាភូតំ ធម្មជាតាតិ ។ ធុត្ថំ រូបំ ធុត្ថំ រូបន្តិ
 យថាភូតំ ធម្មជាតាតិ ។ ធុត្ថំ វេទនំ ។ ធុត្ថំ
 សញ្ញំ ។ ធុត្ថុ សង្ខារ ។ ធុត្ថំ វិញ្ញាណំ ធុត្ថំ
 វិញ្ញាណន្តិ យថាភូតំ ធម្មជាតាតិ ។ អនត្តំ រូបំ អនត្តំ
 រូបន្តិ យថាភូតំ ធម្មជាតាតិ ។ អនត្តំ វេទនំ ។ អ-
 នត្តំ សញ្ញំ ។ អនត្តុ សង្ខារ ។ អនត្តំ វិញ្ញាណំ
 អនត្តំ វិញ្ញាណន្តិ យថាភូតំ ធម្មជាតាតិ ។ សង្ខតំ
 រូបំ សង្ខតំ រូបន្តិ យថាភូតំ ធម្មជាតាតិ ។ សង្ខ-
 តំ វេទនំ ។ សង្ខតំ សញ្ញំ ។ សង្ខតេ សង្ខារ ។

វេទនមិនដឹងច្បាស់ ភាមសេចក្តីពិត ឲ្យសង្ខារចាំងឡាយមិនទៀង ថា
 សង្ខារចាំងឡាយមិនទៀងឡើយ វេទនមិនដឹងច្បាស់ភាមសេចក្តីពិត ឲ្យ
 វិញ្ញាណមិនទៀង ថាវិញ្ញាណមិនទៀងឡើយ ។ វេទនមិនដឹងច្បាស់
 ភាមសេចក្តីពិត ឲ្យប្រដាទុក្ខ ថាប្រដាទុក្ខឡើយ ។ ឲ្យវេទនាជាទុក្ខ ។
 ឲ្យសញ្ញាជាទុក្ខ ។ ឲ្យសង្ខារចាំងឡាយ ជាទុក្ខ ។ វេទនមិនដឹង
 ច្បាស់ ភាមសេចក្តីពិត ឲ្យវិញ្ញាណជាទុក្ខ ថាវិញ្ញាណជាទុក្ខឡើយ ។
 វេទនមិនដឹងច្បាស់ ភាមសេចក្តីពិត ឲ្យប្រមិនមែនខ្លួន ថាប្រមិន
 មែនខ្លួនឡើយ ។ ឲ្យវេទនាមិនមែនខ្លួន ។ ឲ្យសញ្ញាមិនមែនខ្លួន ។
 ឲ្យសង្ខារចាំងឡាយមិនមែនខ្លួន ។ វេទនមិនដឹងច្បាស់ ភាមសេចក្តី
 ពិត ឲ្យវិញ្ញាណមិនមែនខ្លួន ថាវិញ្ញាណមិនមែនខ្លួនឡើយ ។ វេទន
 មិនដឹងច្បាស់ ភាមសេចក្តីពិត ឲ្យប្រមាទបច្ច័យភាវកែង ថាប្រមាទ
 បច្ច័យភាវកែងឡើយ ។ ឲ្យវេទនាមាទបច្ច័យភាវកែង ។ ឲ្យសញ្ញា
 មាទបច្ច័យភាវកែង ។ ឲ្យសង្ខារចាំងឡាយ មាទបច្ច័យភាវកែង ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ វគ្គវេទនា

សង្ខតំ វិញ្ញាណំ សង្ខតំ វិញ្ញាណានិ យថាភូតំ
 ឈឿជាធាតុ ។ វេទនំ រូបំ វេទនំ រូបនិ យថាភូតំ
 ឈឿជាធាតុ ។ វេទនំ វេទនំ ។ វេទនំ សញ្ញំ ។ វេ-
 កេ សង្ខារ ។ វេទនំ វិញ្ញាណំ វេទនំ វិញ្ញាណានិ
 យថាភូតំ ឈឿជាធាតុ ។ ភោ រូបំ ឧបេតិ ឧបាទិ-
 យតិ អធិដ្ឋាតិ អត្តា មេតិ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។
 សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ ឧបេតិ ឧបាទិយតិ អធិដ្ឋាតិ
 អត្តា មេតិ ។ តស្សីមេ បព្ភាហានាទក្ខត្វា ឧបេតា
 ឧបាទិដ្ឋា ធិយេត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ សំវត្ថនិ ។

(២០៧) សុត្តនិក ៨ ចោ អារុសោ អរិយស្សវតោ
 អរិយាធិ នស្សវី អរិយធម្មស្ស តោវិទោ អរិយធម្ម
 សុវិនិគោ ។ បេ ។ សប្បវិសធម្មេ សុវិនិគោ ន រូបំ
 អត្តតោ សមនុបស្សតិ ន រូបវន្តំ វា អត្តានិ ន អត្តនិ
 វា រូបំ ន រូបស្មំ វា អត្តានិ ។ ន វេទនំ ។ ន សញ្ញំ ។
 ន សង្ខារ ។ ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ វគ្គវេទនា

វេទនមិនដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត ខ្ញុំវិញ្ញាណមានបច្ច័យភាគតែង ថា
 វិញ្ញាណមានបច្ច័យភាគតែងឡើយ ។ វេទនមិនដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត
 ខ្ញុំប្រជាអ្នកសម្លាប់ ថាប្រជាអ្នកសម្លាប់ឡើយ ។ ខ្ញុំវេទនាជាអ្នក
 សម្លាប់ ។ ខ្ញុំសញ្ញាជាអ្នកសម្លាប់ ។ ខ្ញុំសង្ខារចាំឯឡាយជាអ្នក
 សម្លាប់ ។ វេទនមិនដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត ខ្ញុំវិញ្ញាណជាអ្នកសម្លាប់
 ថាវិញ្ញាណជាអ្នកសម្លាប់ឡើយ ។ បុព្វជននោះ វេទនចូលទៅប្រកាន់
 ភ្ជាប់ តាំងចិត្តស៊ប់ ខ្ញុំប្រថាប់ខ្លួនរបស់អញ ។ វេទនចូលទៅប្រកាន់
 ភ្ជាប់ តាំងចិត្តស៊ប់ ខ្ញុំវេទនា ។ ខ្ញុំសញ្ញា ។ ខ្ញុំសង្ខារចាំឯឡាយ ។
 ខ្ញុំវិញ្ញាណថាជាខ្លួនរបស់អញ ។ ទុក្ខទានក្នុងចំណោម ៩ នេះ ដែលបុព្វជន
 នោះ ចូលទៅប្រកាន់ភ្ជាប់ហើយ វេទនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីមិនជា
 ប្រយោជន៍ ដើម្បីទុក្ខ អស់កាលជាអន្លើ ។

(២០៨) ព្រះសាវ័បុត្តពោលថា ម្ចាស់អារុសោ ឯអរិយសាវក
 ជាអ្នកចេះផង បានឃើញពួកព្រះអរិយៈ ឈ្លាសវៃ ក្នុងអរិយធម៌ ហ្នឹក-
 ហ្នឹងក្នុងអរិយធម៌ ។ បេ ។ ជាអ្នកហ្នឹកហ្នឹងក្នុងសប្បវិសធម៌ វេទនមិន
 ឃើញប្រថាប់ខ្លួន មិនឃើញខ្លួនថាមានប្រឌុះ មិនឃើញប្រថាប់មានក្នុង
 ខ្លួនខ្លួន មិនឃើញខ្លួនថាមានក្នុងប្រឌុះ ។ មិនឃើញវេទនា ។ មិនឃើញ
 សញ្ញា ។ មិនឃើញសង្ខារចាំឯឡាយ ។ មិនឃើញវិញ្ញាណថាជាខ្លួន

ឧទ្ទិសយុទ្ធសាស្ត្រ ឧទ្ទិសយុទ្ធសាស្ត្រ ថេរវិទ្យា បទុក្ខា

១ វិញ្ញាណវដ្តំ វា អត្តាណំ ២ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ ៣
 វិញ្ញាណាម្មំ វា អត្តាណំ ។ ឯ អត្តនំ រូបំ អត្តនំ
 រូបន្តំ យថាភូតំ បដាបាតិ ។ អត្តនំ វេទនំ ។ អត្តនំ
 សញ្ញំ ។ អត្តនំ សង្ខារេ ។ អត្តនំ វិញ្ញាណំ អត្តនំ
 វិញ្ញាណាម្មំ យថាភូតំ បដាបាតិ ។ ទុក្ខំ រូបំ ទុក្ខំ
 រូបន្តំ យថាភូតំ បដាបាតិ ។ ទុក្ខំ វេទនំ ។ ទុក្ខំ
 សញ្ញំ ។ ទុក្ខំ សង្ខារេ ។ ទុក្ខំ វិញ្ញាណំ ទុក្ខំ
 វិញ្ញាណាម្មំ យថាភូតំ បដាបាតិ ។ អនត្តំ រូបំ អនត្តំ
 រូបន្តំ យថាភូតំ បដាបាតិ ។ អនត្តំ វេទនំ ។
 អនត្តំ សញ្ញំ ។ អនត្តំ សង្ខារេ ។ អនត្តំ វិញ្ញាណំ
 អនត្តំ វិញ្ញាណាម្មំ យថាភូតំ បដាបាតិ ។ សង្ខតំ
 រូបំ សង្ខតំ រូបន្តំ យថាភូតំ បដាបាតិ ។ សង្ខតំ
 វេទនំ ។ សង្ខតំ សញ្ញំ ។ សង្ខតេ សង្ខារេ ។

ឧទ្ទិសយុទ្ធសាស្ត្រ ឧទ្ទិសយុទ្ធសាស្ត្រ ថេរវិទ្យា បទុក្ខា

មិនឃើញខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លះ មិនឃើញវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ មិន
 ឃើញខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ។ អរិយសាវ័កនោះ ដឹងច្បាស់តាមសេច-
 ក្តីពិត ខ្ញុំប្រមិនទៀងថា ប្រមិនទៀងមែន ។ ខ្ញុំវេទនាមិនទៀង ។ ខ្ញុំ
 សញ្ញាមិនទៀង ។ ខ្ញុំសង្ខារចាំងឡាយមិនទៀង ។ ដឹងច្បាស់តាមសេច-
 ក្តីពិត ខ្ញុំវិញ្ញាណមិនទៀងថា វិញ្ញាណមិនទៀងមែន ។ ដឹងច្បាស់តាម
 សេចក្តីពិត ខ្ញុំប្រដាប់ទុក្ខថា ប្រដាប់ទុក្ខមែន ។ ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត
 ខ្ញុំវេទនាជាទុក្ខ ។ ខ្ញុំសញ្ញាជាទុក្ខ ។ ខ្ញុំសង្ខារចាំងឡាយជាទុក្ខ ។
 ខ្ញុំវិញ្ញាណជាទុក្ខថា វិញ្ញាណជាទុក្ខមែន ។ ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត
 ខ្ញុំប្រមិនមែនខ្លួនថា ប្រមិនមែនខ្លួនមែន ។ ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត
 ខ្ញុំវេទនាមិនមែនខ្លួន ។ ខ្ញុំសញ្ញាមិនមែនខ្លួន ។ ខ្ញុំសង្ខារចាំងឡាយ
 មិនមែនខ្លួន ។ ខ្ញុំវិញ្ញាណមិនមែនខ្លួនថា វិញ្ញាណមិនមែនខ្លួនមែន ។
 ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត ខ្ញុំប្រដាប់បច្ច័យភាគកែតែងថា ប្រដាប់បច្ច័យភាគ
 កែតែងមែន ។ ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត ខ្ញុំវេទនាមានបច្ច័យភាគកែតែង ។ ខ្ញុំ
 សញ្ញា មានបច្ច័យភាគកែតែង ។ ខ្ញុំសង្ខារចាំងឡាយមានបច្ច័យភាគកែតែង ។

(២០៥) ឯកំ សមយំ ភគវា វេសាលីយំ វិហារនិកាយំ កុដាគារសាលាយំ ។ តេនំ ទោ មន សមយេន អាយស្មា អនុរាជោ ភគវតោ អវុទ្ធកេ អវញ្ញត្តិយោ កាយំ វិហារនិកាយំ ។ អថ ទោ សម្មហុណ អញ្ញត្តិយោ បរិព្វាជនា យេនាយស្មា អនុរាជោ តេនុបសង្កម្ពីសុ ឧបសង្កម្ពីតា អាយស្មតា អនុរាជេន សង្ខំ សង្ខោនីសុ សង្ខោនីយំ កតំ សារាណីយំ វិគីសារេត្វា ឯកមន្តំ ឯសីនីសុ ។ ឯកមន្តំ ឯសីនី ទោ តេ អញ្ញត្តិយោ បរិព្វាជនា អាយស្មន្តំ អនុរាជំ ឯតេនេវ យោ សោ អវុសោ អនុរាជ ភគវតោ ឧត្តមបុរិសោ បរមបុរិសោ បរមបតិបត្តោ តំ ភគវតោ វេសេសុ ធម្មសុ ហេនេសុ មញ្ញាបយមាជោ មញ្ញាបេតិ ហោតិ ភគវតោ បរម្មណាតិ វា ន ហោតិ ភគវតោ បរម្មណាតិ វា ហោតិ ច ន ច ហោតិ ភគវតោ បរម្មណាតិ វា នេវ ហោតិ ច ន ហោតិ ភគវតោ បរម្មណាតិ វាតិ ។ ឯវិ វុត្ត អាយស្មា អនុរាជោ

(២០៥) សមយមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់នឹងទៅ ក្នុង កុដាគារសាលា នាមហារ័ន ជិតក្រុងវេសាលី ។ សមយម្នាក់នឹង ព្រះអនុរាជមានកាយ ទៅក្នុងអវញ្ញកុដ ក្នុងទីជិតព្រះមានព្រះភាគ ។ ត្រាឆេះ ពួកបរិព្វាជក ជាអនុភិក្ខុយច្រើនប្រ ចូលទៅព្រះអនុរាជ មានកាយ លុះចូលទៅដល់ គឺធ្វើសេចក្តីរីករាយ ជាមួយនឹងព្រះអនុរាជ មានកាយ លុះបញ្ចប់ពាក្យគួររីករាយ នឹងពាក្យគួររីករាយ ក៏អង្គុយ ក្នុងទីសមគួរ ។ លុះបរិព្វាជក ជាអនុភិក្ខុយអម្បាលនោះ អង្គុយក្នុងទី សមគួរហើយ ក៏និយាយនឹងព្រះអនុរាជមានកាយដូច្នេះថា ម្ចាស់ការសោ អនុរាជ ព្រះភាគគណា ជាបុរសទុក្ខ ជាបុរសដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ដល់ម្ល៉េះ ក៏ណែនដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ព្រះភាគគណោះ កាលនឹងបញ្ចក្ខន្ធសក្កនោះ តែង បញ្ចក្ខន្ធស្តាន៤នេះថា សក្ខស្តាប់ទៅកើតទៀតក៏មាន សក្ខស្តាប់ទៅ មិនកើតទៀតក៏មាន សក្ខស្តាប់ទៅកើតទៀតក្នុង មិនកើតទៀតក្នុងក៏មាន សក្ខស្តាប់ទៅកើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែនក៏មាន ។ កាល បើពួកបរិព្វាជកជាអនុភិក្ខុយ ពេលយ៉ាងនេះហើយ ព្រះអនុរាជមានកាយ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស វគ្គវិញ្ញា

តេ អញ្ញតិភ្នំយេ បរិព្វាជិតោ ឯតនេវេច យោ សោ
 អាវុសោ គតាគតោ ឧត្តមបុរិសោ បរមបុរិសោ បរម-
 បត្តិបត្តោ តំ គតាគតោ អញ្ញត្រ ឥមេហំ ចត្វហំ ហ្ម-
 ធមេហំ បញ្ញាបយមាថោ បញ្ញាមេតិ ហោតិ គតាគតោ
 បរម្មណាតិ វា ន ហោតិ គតាគតោ បរម្មណាតិ វា
 ហោតិ ច ន ច ហោតិ គតាគតោ បរម្មណាតិ វា
 នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ គតាគតោ បរម្មណាតិ
 វាតិ ។ ឯវី វុត្តេ តេ អញ្ញតិភ្នំយោ បរិព្វាជិតោ អាយស្មន្តំ
 អនុរាជំ ឯតនេវេចុំ សោ ចាយំ ភិក្ខុ នវេ កវិស្សតិ
 អចេវច្បត្តជិតោ ដេវោ វា បទ ពាលោ អត្យត្តោតិ ។
 អថទោ អញ្ញតិភ្នំយោ បរិព្វាជិតោ អាយស្មន្តំ អនុរាជំ
 នវេវនេន ច ពាលវាជេន ច អមសានេត្វា ឧដ្ឋាយា-
 សថា បត្តមីសុ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ វគ្គវិញ្ញា

កំនិយាយេនីត្ថកបរិព្វាជិតោ ជាអន្យតិភ្នំយោចំនិះនោះ ដូច្នេះថា ម្នាលអាវុសោ
 ព្រះគតាគតោ ជាបុរសដ៏ទុក្ខម ជាបុរសដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ផល់ឡូត៍ណែន
 ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ព្រះគតាគតោនោះ កាលនឹងបញ្ចកម្មសព្វនោះ តែងបញ្ចក
 គ្រៅអំពីស្ថាន ៤ នេះថា សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មាន សត្វស្លាប់ទៅ
 មិនកើតទៀតក៏មាន សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតរួះ មិនកើតទៀតរួះក៏មាន
 សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែនក៏មាន ។ កាល
 ព្រះអនុរាជ និយាយយ៉ាងនេះហើយ បរិព្វាជិតោ ជាអន្យតិភ្នំយោចំនិះនោះ
 និយាយនឹងព្រះអនុរាជមានអាយុ យ៉ាងនេះថា ភិក្ខុនេះជាភិក្ខុប្តី ចូស
 មិនទាន់បានយូរ កុំនោះសាគ លោកជាថេរៈដែរ កែល្អនឹងមិនល្អស
 វៃ ។ សំដាប់នោះ ពួកបរិព្វាជិតោ ជាអន្យតិភ្នំយោ ក៏គិតដៀលព្រះអនុរាជ
 មានអាយុ ដោយពាក្យថាទៅថ្មីផង ដោយពាក្យថាល្អផង ហើយ
 គ្រោកអំពីអាសនៈ ទៀសចេញទៅ ។

រទ្ធសំយ្យស្ស មជ្ឈិមចណ្ឌសក យេវត្ថោ ចតុត្ថោ

[២០៩] អថទោ អាយស្មតោ អនុរាជស្ស អ-
 ចិរយ្យក្កន្តេសុ ភេសុ អញ្ញតិភ្លិយេសុ បរិព្វាជកេសុ
 ឯកទយោសិ សកេ ទោ មិ ភេ អញ្ញតិភ្លិយា ប-
 រិព្វាជកា ឧត្តរិ ចុច្ឆយ្យិ កេមិ ឡាករាមោ ន
 ទ្វាហំ ភេសំ អញ្ញតិភ្លិយាមិ បរិព្វាជកាមិ វុត្តវាជី ភេវ
 កកវតោ អស្សំ ន ច កកវន្តំ អក្ខតេន អញ្ញាចិក្ខេយ្យិ
 ចម្មស្ស ចាទុជម្ពំ ឡាករេយ្យិ ន ច កោចិ សមា-
 ជម្ពីកោ វាទាទុបាតោ^១ ភាវយ្យិ ហំនិ អាតច្ឆេយ្យាតិ។
 អថទោ អាយស្មា អនុរាជោ យេន កកវា ភេទុបសង្កមិ
 ឧបសង្កមិត្វា ។ មេ។ ឯកមន្តំ ជិសិដ្ឋោ ទោ អាយ-
 ស្មា អនុរាជោ កកវន្តំ ឯកទរោច វិទាហំ កន្តេ កក-
 វតោ អវិទូរេ អញ្ញត្យាជិកាយិ វិហារមិ អថទោ កន្តេ

១ វាទាទុបាតមិ ឆាយោ ។

រទ្ធសំយ្យស្ស មជ្ឈិមចណ្ឌសក យេវត្ថោ ច ២

[២១០] កាលវេលាបរិព្វាជកជាអន្យត្ថិយទាំងនោះ ចៀសចេញ
 ទៅ មិនយូរប៉ុន្មាន ព្រះអនុរាជមានអាយុ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះ ដូច្នេះជា
 ប្រសិនបើបរិព្វាជកជាអន្យត្ថិយទាំងនោះ ស្មោះត្រង់ត្រឡប់ទៅរៀន តាង
 អញ្ញ ឆ័ត្រព្យាគរាជបរិព្វាជកជាអន្យត្ថិយទាំងនោះដូចម្តេច ទើបឈ្នះ
 ជាពោលភាគពាក្យ ដែលព្រះមានព្រះភាគពោលហើយផង មិនពោល
 បង្គាប់ព្រះមានព្រះភាគ ដោយពាក្យមិនពិតផង ឈ្នះជាព្យាគរ្យធម៌
 ភាគមែនផង ពាក្យពោលនិមួយដែលប្រកបដោយធម៌ មិនមកកាន់ស្ថាន
 ដែលបណ្តុះធម៌រិះរៀនផង ។ ត្រាវនោះ ព្រះអនុរាជមានអាយុចូល
 ទៅដល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ។ មេ ។ លុះព្រះអនុ-
 រាជមានអាយុ ឆ័ត្រក្នុងទីសមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះ
 ភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ក្នុងទីឯណោះ ខ្ញុំព្រះអង្គសម្រាកនៅ
 ក្នុងអញ្ញក្នុង ជិតព្រះមានព្រះភាគ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ត្រាវនោះ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

សម្ពុហុណ អញ្ញតិភិយោ បរិព្វាជកា យេនាហំ គេ-
 ទុបសង្កម្ពីសុ ។ បេ ។ មិ ឯតទេវាចំ យោ សោ
 អាវុសោ អនុរាជ គថាគតោ ឧត្តមបុរិសោ បរមបុរិសោ
 បរមបតិបត្តោ តំ គថាគតោ ឥមេសុ ធនុសុ ហំ ធនុសុ
 បញ្ញាបយមាដោ បញ្ញាមេតិ ហោតិ គថាគតោ បរម្មរ-
 ណាតិ វា ធន ហោតិ គថាគតោ បរម្មរណាតិ វា
 ហោតិ ធន ធន ហោតិ គថាគតោ បរម្មរណាតិ វា
 ទេវ ហោតិ ធន ធន ហោតិ គថាគតោ បរម្មរណាតិ
 វាតិ ។ ឯវិ វុត្តាហំ កន្ថេ គេ អញ្ញតិភិយោ បរិព្វាជ-
 កោ ឯតទេវាចំ យោ សោ អាវុសោ គថាគតោ
 ឧត្តមបុរិសោ បរមបុរិសោ បរមបតិបត្តោ តំ គថាគតោ
 អញ្ញាត្រ ឥមេហំ ធនុហំ ហំ ធនុហំ បញ្ញាបយមាដោ
 បញ្ញាមេតិ ហោតិ គថាគតោ បរម្មរណាតិ វា ។ បេ ។
 ទេវ ហោតិ ធន ធន ហោតិ គថាគតោ បរម្មរណាតិ
 វាតិ ។ ឯវិ វុត្តា កន្ថេ គេ អញ្ញតិភិយោ បរិព្វាជកា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

ពួកបរិព្វាជក ជាអនុវត្តិយ៍ច្រើនប្រៃ ចូលមកក្នុងព្រះអង្គ ។ បេ ។ បាន
 និយាយនឹងព្រះអង្គដូច្នេះថា ម្ចាស់អាវុសោអនុរាជ ព្រះគថាគតណា
 ជាបុរសដ៏ទុក្ខម ជាបុរសដ៏ទុក្ខស្រស់ ដល់នូវកំណែងដ៏ទុក្ខស្រស់ ព្រះ
 គថាគតនោះ កាលនឹងបញ្ចកសត្វនោះ តែងបញ្ចក ក្នុងស្ថានទាំង ៤
 នេះថា សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មាន សត្វស្លាប់ទៅមិនកើតទៀតក៏មាន
 សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតចុះ មិនកើតទៀតចុះក៏មាន សត្វស្លាប់ទៅកើត
 ទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែនក៏មាន ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 កាលចេះនិយាយយ៉ាងនេះហើយ ព្រះអង្គក៏និយាយទៅនឹងបរិព្វាជក
 ជាអនុវត្តិយ៍ទាំងនោះដូច្នេះថា ម្ចាស់អាវុសោ ព្រះគថាគតណា ជាបុរស
 ដ៏ទុក្ខម ជាបុរសដ៏ទុក្ខស្រស់ ដល់នូវកំណែងដ៏ទុក្ខស្រស់ ព្រះគថាគត
 នោះ កាលនឹងបញ្ចកសត្វនោះ តែងបញ្ចក ក្រៅពីស្ថាន ៤ នេះ
 ថា សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មាន ។ បេ ។ សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មិន
 មែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែនក៏មាន ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាល
 ឃើញព្រះអង្គនិយាយយ៉ាងនេះហើយ ទើបបរិព្វាជកជាអនុវត្តិយ៍ទាំងនោះ

មី ឯតទេវេន្ទ្រំ សោ ហយំ ភិក្ខុ ធម៌ ភវិស្សតិ
 អចិរេវព្រាជិតោ ថេរោ វា បទ ពាលោ អព្យត្តោតិ ។
 អថេវា មី កន្តោ តេ អញ្ញតិក្ខិយា បរិព្វាជកា ធម៌ វា-
 ទេន ច ពាលវាទេន ច អបសារេត្វា ឧដ្ឋាយាសនា
 បញ្ញមីសុ ។ ភស្ស មយ្ហំ កន្តោ អចិរេវត្ថុក្កុស្តុ តេសុ
 អញ្ញតិក្ខិយេសុ បរិព្វាជិតេសុ ឯតទេហោសំ សទេ វោ
 មី តេ អញ្ញតិក្ខិយា បរិព្វាជកា ឧត្តរី បុច្ឆេយ្យំ កតំ
 ព្យាគារមាណោ ន ទ្វាហំ តេសំ អញ្ញតិក្ខិយាចំ បរិព្វាជ-
 កាចំ វុត្តវាទី ថេវ កកវតោ អស្សំ ន ច កកវត្ថំ
 អក្ខតេន អញ្ញាចិត្តេយ្យំ ធម្មស្ស ចាទុធម្មំ ព្យាគារេយ្យំ
 ន ច កោចិត្តេសហធម្មិតោ វាធាទុទានោ កាវយ្ហំ ហំ
 អាគច្ឆេយ្យាតិ ។

និយាយមកនឹងខ្ញុំព្រះអង្គវិញដូច្នេះថា ភិក្ខុនេះប្រហែលជាភិក្ខុថ្មី ឬសមិន
 ទាន់បានយូរ ពុំដោះសោត លោកជាថេរវាទ តែល្ងង់មិនឈ្លាសវៃ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះនោះ បរិព្វាជក ជាអន្យត្តិយទាំងនោះ
 និរុទ្ទិលខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយពាក្យថាទៅថ្មីផង ដោយពាក្យថាល្ងង់ផង
 ហើយក្រោកចាកអាសនៈ ចៀសចេញទៅ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 ពាលវាទដែលបរិព្វាជកជាអន្យត្តិយទាំងនោះ ចៀសចេញទៅមិនយូរដូច្នោះ
 ខ្ញុំព្រះអង្គក៏មានសេចក្តីត្រេកអរដូច្នេះថា បើបរិព្វាជកជាអន្យត្តិយទាំងនោះ
 សួរគ្នាអញ្ញតាទៅទៀត គ្នាអញ្ញនឹងព្យាករណ៍បរិព្វាជកជាអន្យត្តិយ
 ទាំងនោះដូចម្តេច ហើយឈ្លានថាពាលភាគពាក្យដែលព្រះមានព្រះភាគ
 ពាលហើយផង មិនឈ្លានថាពាលបង្គំចំព្រះមានព្រះភាគ ដោយ
 ពាក្យមិនពិតផង ឈ្លានថាព្យាករណ៍និមិត្តភាពមិនផង ពាក្យពាលនិមួយ
 ដែលច្រកថាដោយធម៌ មិនមកកាន់ស្តានដែលបណ្តឹងតប្បីពីរជៀលផង ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ១ទ្ធាវគ្គ

[២១០] តំ ភី មញ្ញសិ អនុរាជ រូបំ ធិដ្ឋំ វា អធិដ្ឋំ
 វាតំ ។ អធិដ្ឋំ កន្តោ ។ យំ បថាធិដ្ឋំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ
 វាតំ ។ ទុក្ខំ កន្តោ ។ យំ បថាធិដ្ឋំ ទុក្ខំ វិបរីណាមធម៌
 កាល្យំ ទុ តំ សមនុបស្សន្តិ ឯតំ អរេ ឯសោ រោមស្មិ
 ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ ឆោ ហេតំ កន្តោ ។ វេទនា ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ ធិដ្ឋំ វា អធិដ្ឋំ វាតំ ។
 អធិដ្ឋំ កន្តោ ។ ថេ ។ កស្មាតិហា ។ ថេ ។ ឯវំ បស្សំ
 ។ ថេ ។ នាថវំ ឥត្តក្កាយាតិ បថាចាតិ ។

[២១១] តំ ភី មញ្ញសិ អនុរាជ រូបំ តថាគតោតំ
 សមនុបស្សសីតិ ។ ឆោ ហេតំ កន្តោ ។ វេទនំ ។
 សញ្ញំ ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ តថាគតោតំ សមនុ-
 បស្សសីតិ ។ ឆោ ហេតំ កន្តោ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ១ទ្ធាវគ្គ

[២១០] ព្រះអង្គប្រាសថា ម្ចាស់អនុរាជ អ្នកសំខាន់សេចក្តី
 គោរម្យម្តង ប្រឡើងឬមិនឡើង ។ មិនឡើងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់
 ណា មិនឡើង របស់គោរម្យជាទុក្ខ ឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។
 ចុះរបស់ណា ដែលមិនឡើង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរ
 យល់ឃើញផ្លូវរបស់គោរម្យ គួរជាប់សក្ខី គួរជាអក្ខ គួរជាខ្លួនអក្ខ
 ផ្សេងដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងគោរម្យទេ ព្រះអង្គ ។ វេទនា ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារចាំឡាយ ។ វិញ្ញាណឡើង ឬមិនឡើង ។ មិន
 ឡើងទេ ព្រះអង្គ ។ ថេ ។ ព្រោះហេតុគោរម្យ ក្នុងសាសនានេះ ។ ថេ ។
 អរិយសាវ័កកាលឃើញយ៉ាងនេះ ។ ថេ ។ វេទន៍ដឹងច្បាស់ថា មន្តការវា
 កំពុងរំពៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះឡើង មិនទាន់ឡើយ ។

[២១១] ម្ចាស់អនុរាជ អ្នកសំខាន់សេចក្តីគោរម្យម្តង អ្នក
 តិចារណាឃើញផ្លូវថេ ជាជាសត្វ ។ មិនផ្សេងទេ ព្រះអង្គ ។
 អ្នកតិចារណាឃើញ ផ្លូវវេទនា ។ ផ្លូវសញ្ញា ។ ផ្លូវសង្ខារចាំឡាយ ។
 ផ្លូវវិញ្ញាណ ជាជាសត្វ ។ មិនផ្សេងទេ ព្រះអង្គ ។

រឿងយុទ្ធសាស្ត្រ បង្កើនចក្ខុវិស័យ លើកកម្ពស់ ឧទ្ទេស

[២៧២] តំ កើ មញ្ញសិ អនុរាជ រូបស្មី តថាគ-
តោតិ សមុបស្សសីតិ ។ ឆោ ហេតំ កន្ត ។ អញ្ញត្រ
រូបា តថាគតោតិ សមុបស្សសីតិ ។ ឆោ ហេតំ កន្ត ។
វេទនាយ ។ ចេ ។ អញ្ញត្រ វេទនាយ ។ ចេ ។ សញ្ញា-
យ ។ អញ្ញត្រ សញ្ញាយ ។ សង្ខារេសុ ។ អញ្ញត្រ
សង្ខារេហំ ។ វិញ្ញាណស្មី ។ អញ្ញត្រ វិញ្ញាណ តថា-
គតោតិ សមុបស្សសីតិ ។ ឆោ ហេតំ កន្ត ។

[២៧៣] តំ កើ មញ្ញសិ អនុរាជ រូបំ ។ វេទនា ។
សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ តថាគតោតិ សមុ-
បស្សសីតិ ។ ឆោ ហេតំ កន្ត ។

[២៧៤] តំ កើ មញ្ញសិ អនុរាជ អយំ សោ អរូបំ
អវេទនោ អសញ្ញំ អសង្ខារោ អវិញ្ញាណោ តថាគតោតិ
សមុបស្សសីតិ ។ ឆោ ហេតំ កន្ត ។ ឯត្ថ ច តេ
អនុរាជ ដំដៅ ជម្រុះ សត្វតោ តថតោ តថាគតោ
អនុបលភ័យមាធា កល្យ ឧ តេ តំ វេយ្យាករណំ

រឿងយុទ្ធសាស្ត្រ បង្កើនចក្ខុវិស័យ លើកកម្ពស់ ឧទ្ទេស

[២៧៥] មាសអនុរាជ អនុសំណាល់សេចក្តីនោះ ដូចម្តេច អ្នក
ពិចារណាយើញថា សត្វមានក្នុងរូបឬ ។ មិនដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ អ្នក
ពិចារណាយើញថា សត្វផ្សេងអំពីរូបឬ ។ មិនដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ ក្នុង
វេទនា ។ ចេ ។ ផ្សេងអំពីវេទនា ។ ចេ ។ ក្នុងសញ្ញា ។ ផ្សេងអំពីសញ្ញា ។
ក្នុងសង្ខារចាំងឡាយ ។ ផ្សេងអំពីសង្ខារចាំងឡាយ ។ ក្នុងវិញ្ញាណ ។
អ្នកពិចារណាយើញថា សត្វផ្សេងអំពីវិញ្ញាណឬ ។ មិនដូច្នោះទេ
ព្រះអង្គ ។

[២៧៦] មាសអនុរាជ អនុសំណាល់សេចក្តីនោះ ដូចម្តេច អ្នក
ពិចារណាយើញរូប ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារចាំងឡាយ ។
អ្នកពិចារណាយើញវិញ្ញាណថាជាសត្វឬ ។ មិនដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។

[២៧៧] មាសអនុរាជ អនុសំណាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច អ្នកពិ-
ចារណាយើញថាសត្វនេះ មិនមានរូប មិនមានវេទនា មិនមានសញ្ញា
មិនមានសង្ខារ មិនមានវិញ្ញាណឬ ។ មិនដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ មាស
អនុរាជ ក៏ក្នុងរឿងនេះ កាលបើអ្នកកំណត់ថា ជាលេខរៀង ជា
លេខរៀង ក្នុងចក្ខុវិស័យ កាលព្យាករណ៍លេខរៀងនោះក្នុងចក្ខុវិស័យ ថា

[illegible]

២៦៤ ឯង សមយំ ភក្ត្រ រាជតោ វិហារនិ
 វេទនា កាលទូកនិក្ខេប ។ គេន ទោ ចន សមយេន
 អាយស្មា វត្តលិ កុត្តនាវិនិសេន វិហារនិ អានានិ គោ
 ទុក្ខតោ ពាទ្យតិលានោ ។ អថទោ អាយស្មា វត្តលិ
 ឧបដ្ឋានេ អនន្តេសិ ឯង កុត្តេ អនុសោ យេន ភក្ត្រ
 គេនុបសន្តិមថ ឧបសន្តិមត្ថា មម វេនេន ភក្ត្រតោ
 ចានេ សាសា វន្តេ វត្តលិ កុត្តេ ភិក្ខុ អានានិ គោ

ម្នាល អាស្រ័យ ព្រះគម្ពីរគណៈ ជាមុនសង្ខត្ត ជាមុនសង្ខត្តស្ត
 ដល់ខ្ញុំក៏ណែនាំសង្ខត្តស្ត ព្រះគម្ពីរគណៈ កាលនឹងបញ្ចូលសក្ខ
 នោះ តែងបញ្ចូលក្រៅពីស្ថាន ៤ នេះថា សក្ខស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មាន
 សក្ខស្លាប់ទៅមិនកើតទៀតក៏មាន សក្ខស្លាប់ទៅកើតទៀតខ្លះ មិនកើត
 ទៀតខ្លះក៏មាន សក្ខស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន
 ក៏មាន ។ មិនគួរទេ ព្រះអង្គ ។ ម្នាលអនុរាជ ប្រពៃហើយ ប្រពៃ
 ហើយ ម្នាលអនុរាជ ក្នុងកាលមុនក្តី ក្នុងកាលឥឡូវនៃក្តី គឺជាគត
 បញ្ចក ប្រែខ្លួននឹងសេចក្តីលក់ខ្លួន ។

២១១ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ជ្រុងគង់នៅក្នុងវត្ត
 វេល្លវ៉ាន ជាភល្លនុគម័តបណ្ឌិត ជិតគ្រូឯកជ្រិះ ។ សម័យនោះ
 ឯង ព្រះក្តុលីមានកាយ មានភាពាទ ដល់ខ្លះសេចក្តីទុក្ខ មានជម្ងឺ
 ជាទម្ងន់ នៅក្នុងសាលារបស់ស្រួចឆ្មាំង ។ ព្រះក្តុលីមានកាយ គឺហៅ
 ពួកភិក្ខុជាបង្អាតមកថា ខ្មាលសាវសាទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ
 មក ចូរអ្នកទាំងឡាយចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ សុខចូលទៅដល់
 ហើយ ចូរផ្ទាយបង្គំព្រះបាទារបស់ព្រះមានព្រះភាគដោយក្បួន កាម
 ពាក្យរបស់ខ្ញុំថា ចិត្តព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភិក្ខុឈ្មោះក្តុលី មានភាពាទ

ខ្ពស់យុទ្ធសាស្ត្រ ចង្អុលបណ្តាសក ថេរវិទ្យា ចក្រព័ន្ធ

ឧត្តរតា តាឡូតិលាខោ សោ ភគវតោ ហិរេ សិ-
 វសា វន្តតិច្ឆ ឯវត្ថុ វិទេជ សាធុ តិវ ភន្ត ភគវ
 យេន វត្តលិ ភិក្ខុ តេជុបសង្កមតុ អនុកម្មំ ឧបា-
 នាយាតិ ។ ឯវត្ថុសោតិ ទោ តេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ
 វត្តលិស្ស បដិស្សតោ យេន ភគវ តេជុបសង្កមីសុ
 ឧបសង្កមីតោ ។ បេ ។ ភគវន្ត ឯវត្ថុ វត្តលិ ភន្ត
 ភិក្ខុ អាកាធិតោ ឧត្តរតា តាឡូតិលាខោ សោ
 ភគវតោ ហិរេ សិវសា វន្តតិ ឯវត្ថុ បេ វិទេជ សាធុ
 តិវ ភន្ត ភគវ យេន វត្តលិ ភិក្ខុ តេជុបសង្កមតុ
 អនុកម្មំ ឧបាធាយាតិ ។ អនិវសេសិ ភគវ តុណ្ហិ-
 កាវេន ។

ខ្ពស់យុទ្ធសាស្ត្រ ចង្អុលបណ្តាសក ថេរវិទ្យា ចក្រព័ន្ធ ២

ដល់ខ្សែសេចក្តីទុក មានជម្ងឺជាម្ល៉េះ លោកថ្វាយបង្គំព្រះបាទព្រះបាទ
 ព្រះភាគដោយភ្នំ ហើយអ្នកទាំងឡាយ ចូរកាលយ៉ាងនេះទៀត
 បត់ត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគស្តេចទៅក្រុងក្រុង
 ដោយសេចក្តីអនុគ្រោះ ។ ភិក្ខុអម្បាលនោះទទួលតាមរបស់ព្រះក្រុង
 មានអាយុថា កុណា កុណា ហើយចូលទៅដល់ព្រះមានព្រះភាគ
 លុះចូលទៅដល់ហើយ ។ បេ ។ គឺប្រាបបង្គំទទួលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះ
 ថា បត់ត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភិក្ខុអម្បាលនោះ មានភាគ ដល់ខ្សែសេចក្តី
 ទុក មានជម្ងឺជាម្ល៉េះ លោកថ្វាយបង្គំព្រះបាទព្រះបាទព្រះភាគដោយ
 ភ្នំ មួយទៀត លោកកាលយ៉ាងនេះថា បត់ត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 សូមព្រះមានព្រះភាគស្តេចទៅក្រុងក្រុង ដោយសេចក្តីអនុគ្រោះ ។
 ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ទទួល ដោយកុណ្ឌិកាត ។

[២១៦] អថេតា ភកក វេរាសេត្វា ចន្ទនិវរមាណ-
 យ យេនាយស្មា វត្តលី តេជ្ជមស្ម័ត្តិ ។ អន្តសា
 ទោ អាយស្មា វត្តលី ភកកន្តំ ទូរោ វ អាតច្ចន្តំ
 ជិស្វាន មញ្ជុកេ សមត្យាបិ^(១) ។ អថេតា ភកក
 អាយស្មន្តំ វត្តលី ឯតទេវេត អលី វត្តលី ហ ភិ
 មញ្ជុកេ សមត្យាបិ សន្តិមាធិ អាសនាធិ ចញ្ញត្តាធិ
 តត្ថាហំ វេសិទិស្សមិទិ ។ វេសិទិ ភកក ចញ្ញត្តេ
 អាសនេ ។ វេសន្ត ទោ ភកក អាយស្មន្តំ វត្តលី
 ឯតទេវេត កេត្វ តេ វត្តលី មមនិយំ កេត្វ យាចនិយំ
 កេត្វ ទុត្តា វេននា ចជិត្តមន្តំ នោ អភិក្កមន្តំ
 ចជិត្តមោសាធិ ចត្វាយទិ នោ អភិក្កមោទិ ។ ន
 មេ ករុន្ត មមនិយំ ន យាចនិយំ កាឡា មេ ទុត្តា
 វេននា អភិក្កមន្តំ នោ ចជិត្តមន្តំ អភិក្កមោសាធិ
 ចត្វាយទិ នោ ចជិត្តមោទិ ។ កេត្វ តេ វត្តលី ន
 កេត្វ កុត្តក្ខំ ន តោធិ វិប្បជិសារោទិ ។ តត្ថ មេ
 ករុន្ត អមមនិយំ កុត្តក្ខំ អនប្បតោ វិប្បជិសារោទិ ។

១ ឆ. សមេសំ ។

[២១៦] លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ស្បៀងប្រដាប់ប្រាស
 ឱនចិវិហើយ ទ្រង់ស្តេចទៅក្រព្រះវត្តលីមានកាយ ។ ព្រះវត្តលីមាន
 កាយ ទានឃើញព្រះមានព្រះភាគ កំពុងស្តេចមកអំពីចម្ងាយ លុះ
 ឃើញហើយ ក៏សំដែងកិរិយាគរុកគរលើគ្រែ ។ ទើបព្រះមានព្រះ
 ភាគត្រាស់ឱនព្រះវត្តលីមានកាយដូច្នេះថា ខ្ញាលវត្តលី ឆ្លើយចុះ អ្នក
 កុំគរុកគរលើគ្រែឡើយ គឺថាគរឱនអង្គុយលើកាសនៈដែលគេក្រាល
 បំពង់ហើយនេះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ក៏គន់លើកាសនៈដែលគេក្រាល
 ហើយ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគគន់ហើយ ទើបត្រាស់ឱនព្រះវត្តលីមាន
 កាយដូច្នេះថា ខ្ញាលវត្តលី អ្នកល្មមអត់ធ្ងន់បានខ្លះឬ អ្នកល្មមប្រព្រឹត្តទៅ
 បានខ្លះឬ ទុក្ខវេទនាចូលមិនចម្រើនឡើយ សេចក្តីចូលវេទនាប្រាកដ
 មិនចម្រើនឡើយឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គអត់ធ្ងន់មិន
 បានទេ ខ្ញុំព្រះអង្គប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ ទុក្ខវេទនាជាទម្ងន់ចម្រើនឡើយ
 ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ មិនចូលឡើយទេ សេចក្តីចម្រើនប្រាកដឡើយ មិនចូលឡើយ
 ទេ ។ ខ្ញាលវត្តលី អ្នកគេមានសេចក្តីក្លៀសប្លំប្លួចបន្តិចឬ អ្នកគេ
 មានសេចក្តីក្លៀសប្លំប្លួចហើយឬ ។ សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស ខ្ញុំព្រះអង្គ
 មានសេចក្តីក្លៀសប្លំប្លួច ខ្ញុំព្រះអង្គមានសេចក្តីក្លៀសប្លំប្លួចហើយជាច្រើន ។

វន្តសំយដ្ឋ បដ្ឋិបទណ្ឌាសកៈ យេវត្ថោ ចតុត្ថោ

កាត្វំ បទ តំ វត្តលំ អត្តា សីលតោ ន ឧបវន្តតិ ។
 ន ទោ មំ កន្តុ អត្តា សីលតោ ឧបវន្តតិ ។
 យោ ធន កិវ តំ វត្តលំ អត្តា សីលតោ ឧបវន្តតិ
 អថ កំពុ តេ កុក្កុទ្ធំ កោ ធន វិប្បដិសារេតិ ។
 វិប្បដិសាហំ កន្តុ កកវន្តំ នស្សនាយ ឧបសង្កម្មិ-
 តុកាមោ នត្ថំ ធន មេ កាយស្មី ភវតិកា ពលមត្តា
 យាវតាហំ កកវន្តំ នស្សនាយ ឧបសង្កម្មយ្យន្តំ ។
 អលំ វត្តលំ កំ តេ ឥមិទា បូតិកាយេន និដ្ឋេន ។
 យោ ទោ វត្តលំ ធម្មំ បស្សតិ សោ ធម្មំ បស្សតិ យោ
 មំ បស្សតិ សោ ធម្មំ បស្សតិ ។ ធម្មំ ហិ វត្តលំ
 បស្សន្តោ មំ បស្សតិ មំ បស្សន្តោ ធម្មំ បស្សតិ ។
 តំ កំ មញ្ញសិ វត្តលំ រូបំ និទ្ធិ វ អនិទ្ធិ វតិ ។

វន្តសំយដ្ឋ បដ្ឋិបទណ្ឌាសកៈ យេវត្ថ ទំ ២

ម្ចាស់វត្តលំ ខ្លះអ្នកមិនគំរេជ្រៀលអ្នកឯង ដោយសីលទេ ។ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្លួនខ្ញុំមិនគំរេជ្រៀលខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយសីលទេ ។ ម្ចាស់
 វត្តលំ បើខ្លួនអ្នកមិនគំរេជ្រៀលអ្នកឯងដោយសីលទេ ចុះអ្នកឯងរត្ត្រៀស
 ដូចម្តេច ក្រៅក្រហាយដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ
 ចង់ចូលទៅចូលព្រះធានព្រះភាគ តាំងពីយូរយារហើយ មុន្តែខ្ញុំព្រះអង្គ
 មិនមានកម្លាំងកាយ ល្មមចូលទៅចូលព្រះធានព្រះភាគបានសោះឡើយ ។
 កុំឡើយ វត្តលំ ប្រយោជន៍អ្វីដោយកាយសម្បជ ដែលអ្នកឃើញហើយ
 នេះ ។ ម្ចាស់វត្តលំ បុគ្គលណាមួយឃើញធម៌ បុគ្គលនោះឈ្នះថា
 ឃើញធម៌ធម៌ បុគ្គលណាឃើញធម៌ធម៌ បុគ្គលនោះឈ្នះថាឃើញ
 ធម៌ ។ ម្ចាស់វត្តលំ ត្រេកថា កាលបើបុគ្គលឃើញធម៌ ឈ្នះថា
 ឃើញធម៌ធម៌ កាលបើបុគ្គលឃើញធម៌ធម៌ ឈ្នះថាឃើញធម៌ ។
 ម្ចាស់វត្តលំ អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ ដូចម្តេច ច្រឡំន ឬមិនច្រឡំន ។

[illegible]

ទំព័រ ១ នៃ ២ ទំព័រ ១២៣៤៥៦៧៨៩១០១១២១៣១៤១៥១៦១៧១៨១៩២០២១២២២៣២៤២៥២៦២៧២៨២៩៣០៣១៣២៣៣៣៤៣៥៣៦៣៧៣៨៣៩៤០៤១៤២៤៣៤៤៤៥៤៦៤៧៤៨៤៩៥០៥១៥២៥៣៥៤៥៥៥៦៥៧៥៨៥៩៦០៦១៦២៦៣៦៤៦៥៦៦៦៧៦៨៦៩៧០៧១៧២៧៣៧៤៧៥៧៦៧៧៧៨៧៩៨០៨១៨២៨៣៨៤៨៥៨៦៨៧៨៨៨៩៩០៩១៩២៩៣៩៤៩៥៩៦៩៧៩៨៩៩១០១១១២១៣១៤១៥១៦១៧១៨១៩២០២១២២២៣២៤២៥២៦២៧២៨២៩៣០៣១៣២៣៣៣៤៣៥៣៦៣៧៣៨៣៩៤០៤១៤២៤៣៤៤៤៥៤៦៤៧៤៨៤៩៥០៥១៥២៥៣៥៤៥៥៥៦៥៧៥៨៥៩៦០៦១៦២៦៣៦៤៦៥៦៦៦៧៦៨៦៩៧០៧១៧២៧៣៧៤៧៥៧៦៧៧៧៨៧៩៨០៨១៨២៨៣៨៤៨៥៨៦៨៧៨៨៨៩៩០៩១៩២៩៣៩៤៩៥៩៦៩៧៩៨៩៩

ធុតិ សមធុតស្សត្ថំ ឯតិ មម ឯសាហមស្មំ ឯសា

មេ អគ្គតំ ។ លោ ហោតំ កណ្តុ ។ វេលោ ។ សុញ្ញា ។

သန့်ရှင်းစွာ ဖြစ်ပေါ်လာရန် အရေးကြီးသည်။

ကဏ္ဍ ၁ ဝေ ၁ မဲလျှပ်စစ် အန္တရာယ် ၁ : လော့ ပေါက် ကဏ္ဍ ၁

តាម្នាតិបា ។ បេ ១ ដំបូ បស្សី ។ បេ ១ ធាបរិ ឥន្ទុត្តា ធាតិ

ប្រជាធិបតេយ្យ ។ អង្គការ ភក្តី អាស្រ័យ ផ្អែកលើ ឥរិយាបថ

ឡើងទៅ ឡើងទៅ ឡើងទៅ ឡើងទៅ ឡើងទៅ ឡើងទៅ ឡើងទៅ ឡើងទៅ ឡើងទៅ ឡើងទៅ

১৯৭১ : ১৯৭২ : ১৯৭৩ (৩) ৭

១ ឆ. ២០០៧ រៀងរាល់ ៧

សង្ខេបប្រការអន្តរជាតិ មិនរៀន " ប្រការសង្ខេបប្រការអន្តរជាតិ

លោកស្រី ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន ៖ ប្រតិបត្តិការកសាងប្រព័ន្ធបណ្តាញ ជាមួយ ១០ ក្រុមហ៊ុនសំណង់

មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា រស់នៅនោះអ្នកដឹង

ယလံယံဉာဏံ နိဂ္ဂဟံမဉာဏံ နိဂ္ဂဟဉာဏံ နိဂ္ဂဟဉာဏံဉာဏံ ။

សំគ្រប់ព្រះឥន្ទ្រីយ៍ចម្រើន មិនត្រូវដើម្បីយល់វាយតម្លៃនោះទេ ។ រ.ស.ន.។

សញ្ញា ។ សង្គ្រាមនៃឡាយ ។ វិញ្ញាណរូប រូបិយរូប ។ ឥន្ទ្រ

[illegible]

ព្រះអង្គនិម្រៀន បិទគ្រាប់ភ្លើងយកវាមកឲ្យ បិទស្រប " ឲ្យ អោយ ។

នោះ ភ័យសាវត្រក៏ស្គាល់ខ្លួន៖ ប៉ុន្តែ ឈរដើម្បីជំងឺនេះ

១. ២. ៣. កំណើតច្បាប់ ៣ បញ្ញត្តិការងារច្បាប់ ប្រតិបត្តិការងារច្បាប់

កិច្ចខេងរៀន មិនមានឈ្មោះ ។ កុះក្រះមាត្រះកោដ្ឋ ព្រះវិហារ

ព្រះគ្រូបាទនាយ, ឈាបព្រះគ្រូ, ដល់នាយ ក៏ប្រកាសករណៈ

សេចក្តីថ្លែងការណ៍ក្នុងឈ្មោះ ។

ឧទ្ទិសយុទ្ធសាស្ត្រ មជ្ឈិមបទស្ថាន លោក បុត្រ

[២១៧] អថ ទោ អាយស្មា វត្តលំ អនិវត្តន្តិស្ស
 កកវតោ ឧបដ្ឋានេ អាមន្តេសំ ឯដ មំ អាវុសោ មញ្ច-
 កំ អាណេមត្វា យេន វសិកិលំបស្សំ កាឡសិលា
 តេទុបសង្កម្មេ កកំ ហិ ធាន មាធិសោ មន្តរយេ
 កាលំ កត្តុំ មញ្ញេយ្យតិ ។ ឯវត្តាវុសាតិ ទោ តេ
 កិក្ខុ អាយស្មតោ វត្តលំស្ស បដិស្សុត្វា អាយស្មន្តំ
 វត្តលំ មញ្ចកំ អាណេមត្វា យេន វសិកិលំបស្សំ
 កាឡសិលា តេទុបសង្កម្មេសុ ។ អថ ទោ កកវ តញ្ច-
 វត្តំ តញ្ច ធិវសាវសេសំ កិច្ចក្សេម ពត្វតេ វិហាសំ ។
 អថ ទោ ទេ ធាវតាយោ អកិក្ខុន្តាយ វត្តិយា អកិក្ខុ-
 ន្តវត្តា កោវលកប្បំ កិច្ចក្សេម ឧភាសត្វា យេន
 កកវ តេទុបសង្កម្មេសុ ។ បេ ។ ឯកមន្តំ អដ្ឋិសុ ។

ឧទ្ទិសយុទ្ធសាស្ត្រ មជ្ឈិមបទស្ថាន លោក ឧ ២

[១១៧] កាលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្តេចចេញទៅ មិនយូរ
 ប៉ុន្មាន ព្រះវត្តលំ គឺហៅពួកក្នុងដំបង្ការមកជា ខ្នាលការសាច់
 ឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយមកកាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ លើក្បែរឡើង
 កាន់គ្រែ ហើយនាំទៅឯវត្តកាឡសិលា ក្បែរភ្នំសិរិលី ព្រោះចូរគ្នា
 ដូចជាខ្ញុំមិនសមរម័នធ្វើការកិរិយា ក្នុងចន្លោះផ្ទះឡើយ ។ ក្នុងទាំង
 នោះ ទទួលការរូបស្រព្វព្រះវត្តលំមានអាយុដូច្នេះថា កុលា កាវុសោ
 ហើយលើកព្រះវត្តលំមានអាយុឡើងកាន់គ្រែ សិននាំទៅឯវត្តកាឡសិលា
 ក្បែរភ្នំសិរិលី ។ គ្រាមានឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គន្លឹះលើភ្នំ
 គឺជួរក្នុងអស់គ្រឹះនានានឹងថ្ងៃនោះ ។ កាលព្រឹក (បឋមយាម) កន្លង
 ហើយ ទេវតា ២ អង្គ មានស្ម័គ្រច្រើន ញ៉ាំងភ្នំគឺជួរក្នុងទាំងមូលឲ្យភ្លឺ
 ហើយចូលទៅកាលព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ ឯកនៅក្នុងទីសមគួរ ។

វត្តលំ កន្លែង ភិក្ខុ វិមាត្ថាយ ទេវតាទិ ។ អមរា
 ទេវតា ភក្កវន្តិ ឯតន្តរោច សោ មា ទូន សោ(១) កន្លែ
 សុវិធម្មតា វិមុត្តិស្សតិ ។ ភក្កវ ច តិ អាវុសោ
 វត្តលំ ឯវិមាតា មា កាយ វត្តលំ មា កាយ វត្តលំ
 អនាបកន្តេ មរណំ កវិស្សតិ អនាបិកា កាល-
 កវិយាតិ ។ ឯវិ កន្លែតិ ទោ តេ ភិក្ខុ ភក្កវតា
 ចជិស្សតា យេយ្យស្មា វត្តលំ តេនុបសង្កម្មិសុ ឧ-
 បសង្កម្មតា កាយស្មន្តិ វត្តលំ ឯតន្តរោច សុណា-
 វុសោ វត្តលំ ភក្កវតា វចនំ ទិដ្ឋត្វ ទេវតាទន្តិ ។

(២៧៧) អថទោ កាយស្មា វត្តលំ ឧបដ្ឋាកេ
 អាមន្តេសំ ឯច មំ អាវុសោ អញ្ញកា ឧរោបេថ កថិ
 មា ចាម មាទិសោ ឧទេ កាសនេ ចិសិទិច្ចា តស្ស
 ភក្កវតា សាសនំ សោតទិ មញ្ញេយ្យាតិ ។ ឯវិ-
 មាវុសោតិ ទោ តេ ភិក្ខុ កាយស្មតោ វត្តលំស្ស
 ចជិស្សតា កាយស្មន្តិ វត្តលំ អញ្ញកា ឧរោបេសុ

១. ឧ. អយំ ឧ ទិស្សនំ ។

បតិគ្រច្រេអន្តិដ៏ចម្រើន វត្តលំភិក្ខុ កំពុងត្រិះរិះដើម្បីវិមាត្ថ ។ ទេវតា
 មួយអង្គទៀត ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បតិគ្រច្រេអន្តិ
 ដ៏ចម្រើន វត្តលំភិក្ខុនោះ ជាអ្នកបង្វែរចូលច្រកចេញចាកកិលេស មុនជាដំបូង
 ដោយឥត ។ ម្ចាស់អាវុសោវត្តលំ ទាំងព្រះមានព្រះភាគ ក៏បានស្រាវ
 ទីដ៏អ្នកយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់វត្តលំ អ្នកកុំខ្លាចឡើយ ម្ចាស់វត្តលំ អ្នកកុំ
 ខ្លាចឡើយ មរណៈរបស់អ្នក មុនជាមិនកាត្រក់ទេ កាលកិរិយា ក៏មុន
 ជាមិនកាត្រក់ទេ ដូច្នេះដែរ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា
 របស់ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអន្តិ ហើយចូលទៅក្រុង
 វត្តលំមានកាយ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏និយាយនឹងព្រះវត្តលំមានកាយ
 ដូច្នេះថា ម្ចាស់អាវុសោវត្តលំ អ្នកចូរស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា របស់ព្រះមាន
 ព្រះភាគ នឹងពាក្យរបស់ទេវតាទាំងពីរអង្គ ។

(២៧៨) លំដាប់នោះ ព្រះវត្តលំមានកាយ ហៅភិក្ខុទាំងឡាយ
 ជាឧបដ្ឋាកថា ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ មកកាយ
 ចូរអ្នកទាំងឡាយ ដាក់ខ្ញុំចុះកំព្រៃ ព្រោះចុះខ្ពស់ដូចជាខ្ញុំ មិនសមថើ
 នឹងអង្គុយលើកាសនៈខ្ពស់ ស្តាប់ពាក្យប្រៀនប្រដៅ របស់ព្រះមានព្រះ
 ភាគអង្គនោះទេ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលស្តាប់ពាក្យរបស់ព្រះវត្តលំមាន
 កាយថា ករុណា អាវុសោ ហើយដាក់ព្រះវត្តលំមានកាយចុះកំព្រៃ

ឥមំ អាវុសោ វត្ថុំ ទ្វេ ទេវតាយោ វេកិក្កន្តាយ វត្ថុយា
 ។ បេ ។ ឯកមន្តំ អន្តិសុ ឯកមន្តំ មិគា ទោ អាវុសោ
 ឯកា ទេវតា ភកវន្តំ ឯកទេវតា វត្តលំ កន្តេ ភិក្ខុ
 វិមាត្ថាយ ទេវតតិ ។ អបរា ទេវតា ភកវន្តំ ឯក-
 ទេវតា សោ ហំ ទ្វេ សោ(*) កន្តេ សុវិមុត្តោ វិមុត្តិស្ស-
 តិ ។ ភកវា ច តំ អាវុសោ វត្តលំ ឯវមាហា មា
 កាយំ វត្តលំ មា កាយំ វត្តលំ អបាមកន្តេ មរណំ
 ភវិស្សតិ អបាមិកា កាលកិរិយាភិ ។ ភេនហាវុ-
 សោ មម វេនេន ភកវតោ ចាទេ សិវសា វន្តេ
 វត្តលំ កន្តេ ភិក្ខុ អាពាធិកោ ទុក្ខតោ ពាជ្ឈ-
 កិលាចោ សោ ភកវតោ ចាទេ សិវសា វន្តេ
 ឯវត្ថុ វេនេតិ វ្រចំ អនិច្ចតាហំ កន្តេ ទ កង្ខាមិ

។ ឧ. ឆយំ វិស្សតិ ។

ប្រការថា ខ្មោចអាវុសា យប់មិញនេះ កាលដែលគ្រី (បឋមយាម)
 កន្លងហើយ ទេវតាភិក្ខុ ។ បេ ។ បានប៉ុន្មានក្នុងទីសមគួរ ខ្មោច
 អាវុសា លុះទៅកាមួយគង្គ ប៉ុន្មានក្នុងទីសមគួរហើយ ក្រាបបង្គំទូល
 ព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វត្តលំភិក្ខុ កំពុងត្រូវរិះ
 ដើម្បីមន្តវិមាត្ថ ។ ទេវតាមួយគង្គទៀត ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ
 ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វត្តលំភិក្ខុនោះ ជាអ្នកចង់រួចស្រឡះ
 ចាកកិលេស មុនជាងនឹងរួចដោយពិត ។ ខ្មោចអាវុសាវត្តលំ ទាំង
 ព្រះមានព្រះភាគ គ្រាសំនឹងអ្នកយ៉ាងនេះថា ខ្មោចវត្តលំ អ្នកកុំខ្លាច
 ឡើយ ខ្មោចវត្តលំ អ្នកកុំខ្លាចឡើយ មរណៈរបស់អ្នក មុនជាមិន
 កាត្រក់ទេ កាលកិរិយារបស់អ្នក ក៏មុនជាមិនកាត្រក់ទេ ដូច្នេះដែរ ។
 ព្រះវត្តលំពោលថា ខ្មោចអាវុសាទាំងឡាយ បើដូច្នេះ ចូរអ្នកទាំង-
 ឡាយថ្វាយបង្គំព្រះបាទា របស់ព្រះមានព្រះភាគ ដោយក្ស័ន្ធ ភាគពាក្យ
 របស់ខ្ញុំថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វត្តលំភិក្ខុ មានភាពជា ដល់ទូរ
 សេចក្តីទុក្ខ មានដូចជាទម្ងន់ លោកថ្វាយបង្គំព្រះបាទា របស់ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ដោយក្ស័ន្ធ មួយទៀត លោកពោលយ៉ាងនេះថា បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិននឿយឆ្ងល់ទេ ត្រង់ពាក្យថា ប្រមិនទៀត

វត្ថុសំយោគ មន្ទិមចណ្ឌសក លើផ្ទៃ ឧត្តរ

យេនធីត្ថំ តំ ធុត្ថន្តំ ន វិចិត្តាមិ យេនធីត្ថំ ធុត្ថំ
 វិចិត្តាមិ យេនធីត្ថំ នត្ថំ មេ តត្ថ ធម្មា វា វាតា វា
 យេនធីត្ថំ វាតិ ន វិចិត្តាមិ ។ វេនធីត្ថំ អធិប្បាតាហំ
 កន្ត ធុ កាត្ថាមិ យេនធីត្ថំ តំ ធុត្ថន្តំ ន វិចិត្ត-
 តាមិ យេនធីត្ថំ ធុត្ថំ វិចិត្តាមិ យេនធីត្ថំ នត្ថំ មេ
 តត្ថ ធម្មា វា វាតា វា យេនធីត្ថំ វាតិ ន វិចិត្តាមិ ។
 សញ្ញា អធិប្បាតាហំ កន្ត ធុ កាត្ថាមិ យេនធីត្ថំ
 តំ ធុត្ថន្តំ ន វិចិត្តាមិ យេនធីត្ថំ ធុត្ថំ វិចិត្តាមិ
 នត្ថំ មេ តត្ថ ធម្មា វា វាតា វា យេនធីត្ថំ វាតិ ន
 វិចិត្តាមិ ។ សង្ខារ អធិប្បាតាហំ កន្ត ធុ កាត្ថាមិ

វត្ថុសំយោគ មន្ទិមចណ្ឌសក លើផ្ទៃ ទី ២

ខ្ញុំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា ប្រធានមិនទៀង ប្រធានជាទុក្ខ
 ខ្ញុំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា ប្រធានមិនទៀង ជាទុក្ខ មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ខ្ញុំព្រះអង្គមិនមានសេចក្តីពេញចិត្ត ឬសេចក្តី
 ត្រេកត្រអាល សេចក្តីស្រឡាញ់ ក្នុងប្រធានឡើយ ។ បពិត្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ មិនឡើងឆ្ងល់ទេ ត្រង់ពាក្យថា វេទនាមិនទៀង ខ្ញុំ
 ព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា វេទនាណាមិនទៀង វេទនាមានជា
 ទុក្ខ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា វេទនាណាមិនទៀង ជាទុក្ខ
 មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ខ្ញុំព្រះអង្គមិនមានសេចក្តីពេញចិត្ត ឬសេច-
 ក្តីត្រេកត្រអាល សេចក្តីស្រឡាញ់ ក្នុងវេទនាឡើយ ។ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនឡើងឆ្ងល់ទេ ត្រង់ពាក្យថា សញ្ញាមិនទៀង
 ខ្ញុំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា សញ្ញាណាមិនទៀង សញ្ញាមាន
 ជាទុក្ខ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា សញ្ញាណា មិនទៀង ជាទុក្ខ
 មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ខ្ញុំព្រះអង្គមិនមានសេចក្តីពេញចិត្ត ឬសេចក្តី
 ត្រេកត្រអាល សេចក្តីស្រឡាញ់ ក្នុងសញ្ញាឡើយ ។ បពិត្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនឡើងឆ្ងល់ទេ ត្រង់ពាក្យថា ក្នុងសង្ខារមិនទៀង

យេនិច្ចំ ភំ ទុក្ខន្តំ ន វិចិត្តាមិ យេនិច្ចំ ទុក្ខំ
 វិបវណាមន្មំ នត្ថំ មេ ភត្ត ធម្មោ វា ភតោ វា
 មេមំ វាតិ ន វិចិត្តាមិ ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ចតាហំ
 កន្ត្ថំ ន កត្វាមិ យេនិច្ចំ ភំ ទុក្ខន្តំ ន វិចិត្តាមិ
 យេនិច្ចំ ទុក្ខំ វិបវណាមន្មំ នត្ថំ មេ ភត្ត ធម្មោ
 វា ភតោ វា មេមំ វាតិ ន វិចិត្តាមិ ។ ឯវ-
 មាសោតិ ទោ ភេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ វគ្គលំស្ស
 បដិស្សតា បក្កមីសុ ។ អថទោ អាយស្មា វគ្គលំ
 អចិរ្យក្កន្តសុ ភេសុ ភិក្ខុសុ សន្តិ អាហារេសិ ។

ឡូត្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា សង្ខារណាមិនទៀង សង្ខារ
 នោះជាទុក្ខ ឡូត្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា សង្ខារណាមិនទៀង
 ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ឡូត្រះអង្គមិនមានសេចក្តីកេញចិត្ត
 ឬសេចក្តីត្រេកត្រអាល សេចក្តីស្រឡាញ់ ក្នុងសង្ខារទាំងនោះឡើយ ។
 បពិត្រព្រះអង្គជំទេស្រីន ឡូត្រះអង្គមិនភឿនឡប់ទេ ត្រង់ពាក្យថា វិញ្ញាណ
 មិនទៀង ឡូត្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា វិញ្ញាណណាមិនទៀង
 វិញ្ញាណនោះជាទុក្ខ ឡូត្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា វិញ្ញាណណា
 មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ឡូត្រះអង្គមិនមានសេ-
 ចក្តីកេញចិត្ត ឬសេចក្តីត្រេកត្រអាល សេចក្តីស្រឡាញ់ ក្នុងវិញ្ញាណ
 នោះឡើយ ។ កិក្ខុអន្សាវនោះ ទទួលស្តាប់ពាក្យរបស់ព្រះវិញ្ញាណ
 កាយុថា កុណា កាវុសា ហើយក៏ទៀសចេញទៅ ។ កាលភក្តីទាំង-
 ឡាយទៀសចេញទៅ មិនយូរប៉ុន្មាន ព្រះវិញ្ញាណកាយ ក៏ទាញយក
 កាំបិតមក ។

វត្ថុសំយុត្តន្ត បដិច្ចបណ្ណសាគរ ថេរវិទ្យា បទដ្ឋកថា

[២២០] អដទោ តេ ភិក្ខុ យេន ភកវា តេទុ-
 បសន្តមីសុ ឧបសន្តមិទ្ធា ឯកមន្តិ ឯសិទ្ធិសុ ។ ឯ-
 កមន្តិ ឯសិទ្ធិ ទោ តេ ភិក្ខុ ភកវន្តិ ឯកនរោទិ៍
 វក្កលំ ភន្ត ភិក្ខុ អាតាធិតោ ទុក្ខិតោ ពាន្តិកលា-
 នោ សោ ភកវតោ ភានេ សិវសា វន្តិ ឯវិញ វនេតិ
 វចិ អនិច្ចំតាហំ ភន្ត ន កម្ពុមិ យេននិច្ចំ តំ ទុក្ខន្តិ
 ន វិចិត្តន្តិមិ យេននិច្ចំ ទុក្ខំ វិចិត្តន្តិមិ ឯត្ថំ មេ
 តត្ថ ធម្មោ វា ភកោ វា យេមំ វាតំ ន វិចិត្តន្តិមិ ។
 វេនតា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ-
 តាហំ ភន្ត ន កម្ពុមិ យេននិច្ចំ តំ ទុក្ខន្តិ

វត្ថុសំយុត្ត បដិច្ចបណ្ណសាគរ ថេរវិទ្យា ទំ ៤

[២២០] លំដាប់នោះ ភិក្ខុទាំងអស់នោះ បានចូលទៅដល់
 ព្រះមានព្រះភាគ សុខចូលទៅដល់ហើយ ក៏អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។
 លុះភិក្ខុទាំងនោះ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះ
 ភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វត្តលំភិក្ខុ មានភាពាព ដល់
 ខួរសេចក្តីខ្ពង់ មានដើម្បីជាម្លប់ លោកថ្វាយបង្គំប្រាថ្នាថា របស់ព្រះ
 មានព្រះភាគដោយក្បួន មួយទៀត លោកគោលយ៉ាងនេះថា បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនឆៀងឡេវទេ គ្រងតាក្យថា ប្រមិនទៀង
 ខ្ញុំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ គ្រងតាក្យថា ប្រណាមិនទៀង ច្រានោះជាទុក្ខ
 ខ្ញុំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ គ្រងតាក្យថា ប្រណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានសេចក្តីធម្មចិត្ត ឬសេចក្តី
 ត្រេកត្រអាល សេចក្តីស្រឡាញ់ ក្នុងច្រនោះឡើយ ។ វេនតា ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ
 មិនឆៀងឡេវទេ គ្រងតាក្យថា វិញ្ញាណមិនទៀង ខ្ញុំព្រះអង្គ
 សង្ស័យទេ គ្រងតាក្យថា វិញ្ញាណណាមិនទៀង វិញ្ញាណនោះជាទុក្ខ

ន វិចិត្រាមិ យននិច្ចំ ធុត្តំ វិចិត្រាមននិច្ចំ នត្ថំ មេ
តត្ថ ធានោ វា វាតោ វា មេមិ វាតំ ន វិចិត្រា-
មិចិត្តំ ។

[២២១] អដទោ ភកវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ អាមាម
ភិក្ខុវេ យេន សំសិគ្គិលីចស្សំ កាធុសិលា តេនុច-
សន្តិមិស្សាម យត្ថ វត្តលីនា កុលបុត្តេន សត្វំ អាហារិ-
តន្តំ ។ ឯវិ កន្តេតិ ទោ តេ ភិក្ខុ ភកវេតោ មទ្ធុស្សា-
សំ ។ អដទោ ភកវា សម្មហុលេហិ ភិក្ខុហិ សទ្ធិ
យេន សំសិគ្គិលីចស្សំ កាធុសិលា តេនុចសន្តិមិ ។
អន្តសា ទោ ភកវា អាយស្មន្តិ វត្តលី ទូរកោ វ
មញ្ញកោ វិវត្តកុទ្ធិ សេយ្យនាទិ ។ តេន ទោ មន
សមយេន ទូហយិតត្ថំ តិមិវាយិតត្ថំ កច្ចតេវ បុរិមទិសំ
កច្ចតំ ចច្ចមទិសំ កច្ចតំ ឧត្តរទិសំ កច្ចតំ នក្ខណទិ-
សំ កច្ចតំ ទទ្ធិទិសំ កច្ចតំ អនោទិសំ កច្ចតំ អនុទិ-
សំ ។ អដទោ ភកវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ចស្សៈ ទោ
កុម្មេ ភិក្ខុវេ ឯវិ ទូហយិតត្ថំ តិមិវាយិតត្ថំ កច្ចតេវ
បុរិមទិសំ ។ មេ ។ កច្ចតំ អនុទិសន្តិ ។ ឯវិ កន្តេ ។

ខ្ញុំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា វិញ្ញាណមិនទៀង ជាទុក្ខ មាន
សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ខ្ញុំព្រះអង្គមិនមានសេចក្តីពេញចិត្ត ឬសេចក្តី
គ្រេកគ្រអាល សេចក្តីស្រឡាញ់ ក្នុងវិញ្ញាណនោះឡើយ ។

[២២១] ព្រះនារោត្តម ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់នឹងភិក្ខុ
ទាំងឡាយថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ មក យើងនឹងទៅកាន់វត្តកាឡា-
សិលា ក្បែរភ្នំសិគ្គិលី ត្រង់ទីដែលវត្តលីកុលបុត្តទាញយកកាំបិតមក ។
ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះពុទ្ធដីការបេសព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា
ព្រះអង្គ ។ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្តាប់ដៅទៅកាន់វត្តកាឡា-
សិលា ក្បែរភ្នំសិគ្គិលី មួយអន្លើដោយពួកភិក្ខុជាច្រើនរូប ។ ព្រះមាន
ព្រះភាគ បានឃើញព្រះវត្តលីមានកាយអំពីចម្ងាយ កំពុងដកឆាកកាលី
ស្រែ ។ សម័យនោះឯង ផ្សែងអ័ព្វ ក៏ផ្សាយទៅកាន់ទិសខាងកើត ទៅ
កាន់ទិសខាងលិច ទៅកាន់ទិសខាងជើង ទៅកាន់ទិសខាងត្បូង ទៅ
កាន់ទិសខាងលើ ទៅកាន់ទិសខាងក្រោម ទៅកាន់ទិសតូច ។ លំដាប់
នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ក៏ទ្រង់ត្រាស់នឹងភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយឃើញផ្សែងអ័ព្វ ផ្សាយទៅកាន់ទិសខាងកើត
។ មេ ។ ទៅកាន់ទិសតូច យ៉ាងនេះដែរ ។ ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

ខ្ញុំសំយក្ក មជ្ឈិមបដ្ឋានកថា បេរិយាយ ១០២

ឯសោ ទោ ភិក្ខុវេ ហរោ ភាមិហា វត្តលិស្ស កុ-
លបុត្តស្ស វិញ្ញាណំ សមទ្វេសតិ កត្ត វត្តលិស្ស
កុលបុត្តស្ស វិញ្ញាណំ បតិដ្ឋិតន្តិ ។ អប្បតិដ្ឋិតេន ក
ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណោន វត្តលិ កុលបុត្តោ បរិនិព្វានតិ ។

[២២២] ឯកំ សមយំ កកវា រាជកហោ វិហរតិ
វេជ្ជវេន កលទ្ធកនិវាថេ ។ តេន ទោ បន សមយេន
អាយស្មា អស្សជិ កស្សបតារាមេ វិហរតិ អាតា-
និកោ ទុក្ខំតោ តាឡ្ហិតិលាថោ ។ អថទោ អាយស្មា
អស្សជិ ឧបច្ឆារោ ភាមន្តសំ ឯថ តុម្ពេ អារុសោ
យេន កកវា តេទុចសន្តមថ ឧបសន្តមិត្វា មថ
វេនេន កកវាតោ ហរោ សិវសា វន្តថ អស្សជិ
កន្ត្ថ ភិក្ខុ អាតានិកោ ទុក្ខំតោ តាឡ្ហិតិលាថោ

ខ្ញុំសំយក្ក មជ្ឈិមបដ្ឋានកថា បេរិយាយ ១០២

ព្រះមានព្រះភោគក្រាស់ថា ខ្ញុំសំយក្ក ភិក្ខុទាំងឡាយ ខ្ញុំឯង ជាមានមានចិត្ត
បាច ស្វែងរកវិញ្ញាណរបស់កុលបុត្តថា វិញ្ញាណរបស់កុលបុត្ត
ប្រតិស្នាម ក្នុងទីណាអេះ ។ ខ្ញុំសំយក្ក ភិក្ខុទាំងឡាយ ឯកុលបុត្ត
មានវិញ្ញាណ កុំបាចប្រតិស្នាមទៅ (ក្នុងទីណា) ទេ បរិនិព្វានហើយ ។

[២២២] សមយមួយ ព្រះមានព្រះភោគ ព្រង់គង់នៅក្នុងក្រុង
វេជ្ជវេន ជាពលទ្ធកនិវាថស្ថាន ជិតក្រុងរាជគ្រឹះ ។ សមយានោះឯង
ព្រះអស្សជិមានកាយ ទៅក្នុងភាគ របស់សេដ្ឋីឈ្មោះកស្សប មាន
ភាគរាជ ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ មានជម្ងឺជាទម្ងន់ ។ គ្រានោះ ព្រះអស្សជិ
មានកាយ បាចហៅភិក្ខុទាំងឡាយ ជាទម្ងន់មកថា ខ្ញុំសំយក្កសោ
ទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ មកកាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ ទៅគាល់
ព្រះមានព្រះភោគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ចូរថ្វាយបង្គំព្រះបាទ របស់
ព្រះមានព្រះភោគ ដោយត្បូង ភាមពាក្យរបស់ខ្ញុំថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏
ចម្រើន អស្សជិភិក្ខុ មានភាគរាជ ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ មានជម្ងឺជាទម្ងន់

សោ ភកវតោ ចារេ សិវសា វន្តតិ វេរុញ វនេតិ
 សាទុ កិវ ភន្ត ភកវា យេន អស្សជិ ភិក្ខុ តេនុប-
 សង្កមតុ អនុកម្យំ ឧបាធាយាតិ ។ វេរុមាវុសោតិ
 ទោ តេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ អស្សជិស្ស វេជិស្សត្វា
 យេន ភកវា តេនុបសង្កមីសុ ឧបសង្កមីត្វា ភកវន្តិ
 អភិវនេត្វា ឯកមន្តិ ជិសីទិសុ ។ ឯកមន្តិ ជិសីទា
 ទោ តេ ភិក្ខុ ភកវន្តិ ឯតនេវេនំ អស្សជិ ភន្ត ភិក្ខុ
 អាពាជិតោ ទុក្ខិតោ ពាធិតិលាធា សោ ភកវតោ
 ចារេ សិវសា វន្តតិ វេរុញ វនេតិ សាទុ កិវ ភន្ត
 ភកវា យេន អស្សជិ ភិក្ខុ តេនុបសង្កមតុ អនុកម្យំ
 ឧបាធាយាតិ ។ អភិវសេសំ ភកវា តុល្លិកាវេន ។

លោកថ្វាយបង្គំព្រះបាទា របស់ព្រះមានព្រះភាគ ដោយភ្លង់ មួយទៀត
 ចូរអ្នកទាំងឡាយពោលយ៉ាងនេះទៀតថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូម
 ព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើឲ្យសេចក្តីអនុគ្រោះ ចូលទៅរកអស្សជិភិក្ខុ ភិក្ខុ
 ទាំងនោះទទួលស្តាប់ពាក្យ របស់ព្រះអស្សជិមានអាយុថា កុណា កា-
 វុសោ ហើយចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ
 ក៏ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ រួចអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះភិក្ខុទាំង
 នោះ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ
 ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន អស្សជិភិក្ខុ មានការពេទ ដល់ខ្ញុំ
 សេចក្តីខ្ញុំ មានដំបូងខ្សឹម លោកថ្វាយបង្គំព្រះបាទា របស់ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ដោយភ្លង់ មួយទៀត លោកពោលយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះ
 អង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើឲ្យសេចក្តីអនុគ្រោះ ចូលទៅ
 រកអស្សជិភិក្ខុ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទទួលដោយតុល្លិកាព ។

[២២៣] អដទោ ភក្កា ភាយស្មាសម្មា ចដិ-
 សល្លាតា វុដ្ឋិតោ យេនាយស្មា អស្សជិ តេនុបសន្តមិ ។
 អនុសា ទោ ភាយស្មា អស្សជិ ភក្កវន្តំ ទូរោ ។ អា-
 កច្ឆន្តំ វិស្វាច មញ្ចកេ សមញ្ចាមិ ។ អដទោ ភក្កា
 ភាយស្មន្តំ អស្សជិ(*) ឯតទេវេច អលំ អស្សជិ មា វិ
 មញ្ចកេ សមញ្ចាមិ សន្តិមាមិ ភាសនាមិ បញ្ញត្តាមិ
 តត្ថាហំ វិសីទិស្សមីតិ ។ វិសីទិ ភក្កា បញ្ញត្តេ អា-
 សនេ ។ វិសន្ធិ ទោ ភក្កា ភាយស្មន្តំ អស្សជិ ឯត-
 ទេវេច កាតុំ តេ អស្សជិ ទមនីយំ កាតុំ យាបនីយំ
 ។ បេ ។ បដិក្កោមាសាមិ បញ្ញាយតិ នោ អភិក្កោមា-
 តិ ។ ឈ មេ កន្ថេ ទមនីយំ ឈ យាបនីយំ ។ បេ ។
 អភិក្កោមាសាមិ បញ្ញាយតិ នោ បដិក្កោមាតិ ។

១ ឧ. ភាយស្មតោ អស្សជិស្ស ។

[២២៣] គ្រាដោះដំ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្តេចរេញអំពី
 ទិសមុំក្នុងសាយស្រួចសម័យ ហើយស្តេចទៅរកព្រះអស្សជិមានភាយ ។
 ព្រះអស្សជិមានភាយ ក៏បានឃើញព្រះមានព្រះភាគ កំពុងតែស្តេច
 មកពីចម្ងាយ លុះឃើញហើយ ក៏សំដែងកិរិយាគរុករុកលើគ្រូ ។
 លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់នឹងព្រះអស្សជិមានភាយ
 ដូច្នេះថា ល្អណ្ហើយ អស្សជិ អ្នកកុំសំដែងកិរិយាគរុករុកលើគ្រូឡើយ
 រោគសនៈទាំងឡាយ ដែលគេតែងតាំងបម្រុងទុក មានស្រាប់ហើយ
 ក្នុងគន្លងអង្គុយលើភាសនៈនោះ ។ ព្រះមានព្រះភាគនឹងលើភាសនៈ
 ដែលគេតែងតាំងបម្រុងទុក ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ នឹងស្រេចហើយ
 ទ្រង់ត្រាស់សួរព្រះអស្សជិមានភាយ ដូច្នេះថា ឆ្មាលអស្សជិ អ្នកល្មម
 អត់ធន់បានឡឬ អ្នកល្មមប្រព្រឹត្តទៅបានឡឬ ។ បេ ។ សេចក្តីច្បាស់
 ប្រាកដ មិនច្រើនឡើយទេ ។ ព្រះអស្សជិ ក្រាបបង្គំទូលថា
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គអត់ធន់មិនបានទេ ខ្ញុំព្រះអង្គប្រព្រឹត្ត
 ដេរមិនបានទេ ។ បេ ។ សេចក្តីចម្រើនប្រាកដឡើយ មិនច្បាស់យាទេ ។

កក្កដ្ឋំ តេ អស្សជិ ឈ កក្កដ្ឋំ កក្កដ្ឋំ ឈ កក្កដ្ឋំ វិច្ឆជិ-
 សារោតិ ។ ឧក្ខ វេ កក្កដ្ឋំ អធិប្បតិ កក្កដ្ឋំ អធិប្ប-
 កោ វិច្ឆជិសារោតិ ។ កក្កដ្ឋំ ធម៌ តំ អស្សជិ អត្តា សីល-
 កោ ឈ ឧបវេទន៍តិ ។ ឈ វេ មំ កក្កដ្ឋំ អត្តា សីលកោ
 ឧបវេទន៍តិ ។ វេ វេ កក្កដ្ឋំ តំ អស្សជិ អត្តា សីលកោ
 ឧបវេទន៍ អធិ កក្កដ្ឋំ តេ កក្កដ្ឋំ កោ ធម៌ វិច្ឆជិសា-
 រោតិ ។ ឧក្ខ វេ កក្កដ្ឋំ តេ កក្កដ្ឋំ តេ ឧបវេទន៍ តេ កក្កដ្ឋំ
 សុត្តន្ត វិចារោតិ សោតិ សោតិ ឈ វិចារោតិ តស្ស
 មយ្ហំ កក្កដ្ឋំ តំ សោតិ អធិប្បតិ ឈ វិចារោតិ ឈ វិចារោតិ
 វេ ធម៌ វេ វិចារោតិ វេ វេ តេ អស្សជិ
 សមណព្រាហ្មណ៍ សោតិសារោតិ សោតិសាមញ្ញា
 តេស្តិ្ត សោតិ អធិប្បតិ ឈ វិចារោតិ វេ ធម៌
 មយ្ហំ វិចារោតិ ។ តំ តំ មយ្ហំ អស្សជិ
 រូបំ ធម៌ វេ អធិប្បតិ វេ វេ អធិប្បតិ កក្កដ្ឋំ ។ វេ ។

មាលអស្សជិ អ្នកមិនមានសេចក្តីក្លៀសប្លំប្លួចច្រើន អ្នកមិនមាន
 សេចក្តីក្លៀសប្លំប្លួចច្រើន ។ ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គមានសេច-
 ក្តីក្លៀសប្លំប្លួច មានសេចក្តីក្លៀសប្លំប្លួច ។ មាលអស្សជិ
 ចុះខ្លួនមិនគិតដៀលអ្នកឯង ដោយសីលទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 ខ្លួន (របស់ខ្ញុំព្រះអង្គ) មិនគិតដៀលខ្ញុំព្រះអង្គដោយសីលទេ ។ មាល
 អស្សជិ ចុះខ្លួនមិនគិតដៀលអ្នកឯង ដោយសីលទេ ចុះអ្នកឯងមាន
 សេចក្តីក្លៀសប្លំប្លួច មានសេចក្តីក្លៀសប្លំប្លួច ។ បពិត្រព្រះ
 អង្គដ៏ចម្រើន ក្នុងកាលមុន ខ្ញុំព្រះអង្គម្ចាស់សេចក្តីលំបាក ក្នុងកាល-
 សង្គ្រាម (អស្សជិសូត្រសៈ) ក៏ខ្ញុំព្រះអង្គនៅតែមិនបានសមាធិ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលដែលខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានសមាធិនោះហើយ ក៏មាន
 សេចក្តីគ្រិះរិះយ៉ាងនេះថា អញមិនសាបសូន្យ (ចាកសាសនា) ទេ ។
 មាលអស្សជិ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ណា ក៏ដោយ ដែលមានសមាធិ
 ជាដំបូង មានសមាធិ ជាសាមញ្ញ កាលបើសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ
 មិនបានសមាធិនោះហើយ ក៏មិនមានសេចក្តីគ្រិះរិះយ៉ាងនេះថា យើង
 មិនសាបសូន្យ (ចាកសាសនា) ទេ ។ មាលអស្សជិ អ្នកយល់សេចក្តី
 នោះដូចម្តេច រួចទៀង ឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ បេ ។

វត្ថុសំយុត្តស្ស ឧប្បិសេនស្ថាសកៈ ថេរីតោ បុគ្គលោ

វិញ្ញាណំ ធិនំ វា អធិនំ វាតិ ។ អធិនំ កន្តោ ។ ឥស្សាតិហ
 ។ បេ ។ ឯវំ បស្សំ ។ បេ ។ ឆាបរិ ឥត្តត្តាយាតិ បដា-
 ឆាតិ ។ សោ សុទ្ធតោ វេទនំ វេទយតិ សា អធិប្បាតិ
 បដាឆាតិ អនន្តោសតាតិ បដាឆាតិ អនកិច្ចតាតិ
 បដាឆាតិ ធុត្តតោ វេទនំ វេទយតិ សា អធិប្បាតិ
 បដាឆាតិ អនន្តោសតាតិ បដាឆាតិ អនកិច្ចតាតិ
 បដាឆាតិ អធុត្តមសុទ្ធតោ វេទនំ វេទយតិ សា
 អធិប្បាតិ ។ បេ ។ អកិច្ចតាតិ បដាឆាតិ ។ សោ
 សុទ្ធតោ វេទនំ វេទយតិ វិសញ្ញត្តោ ធិ វេទយតិ
 ធុត្តតោ វេទនំ វេទយតិ វិសញ្ញត្តោ ធិ វេទយតិ អ
 ធុត្តមសុទ្ធតោ វេទនំ វេទយតិ វិសញ្ញត្តោ ធិ វេទយតិ
 សា អធិប្បាតិ បដាឆាតិ ។ បេ ។ អនកិច្ចតាតិ បដា-
 ឆាតិ ។ សោ កាយបរិយន្តិកតោ វេទនំ វេទយមាឆា

វត្ថុសំយុត្ត ឧប្បិសេនស្ថាសកៈ ថេរីតោ ទី ៤

វិញ្ញាណោទៀងបូមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ បេ ។ ព្រោះហេតុ
 តោះ អរិយសាវ័កក៏សាសនាចេះ ។ បេ ។ គំចារណាយេញយ៉ាងនេះ
 ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មគ្គការនាតិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសោឡសកិច្ច
 នេះទៀតមិនបានឡើយ ។ បើអរិយសាវ័កនោះទទួលសុខវេទនា ក៏
 ដឹងច្បាស់ថា សុខវេទនាតោះមិនទៀង ដឹងច្បាស់ថា មិនគួរជ្រប់ ដឹង
 ច្បាស់ថា មិនគួរត្រេកអរ បើដឹងច្បាស់ថា ក៏ដឹងច្បាស់ថា ទុក្ខវេទនា
 តោះមិនទៀង ដឹងច្បាស់ថា មិនគួរជ្រប់ ដឹងច្បាស់ថា មិនគួរត្រេកអរ
 បើដឹងច្បាស់ថា ក៏ដឹងច្បាស់ថា អទុក្ខមសុខវេទនាតោះមិន
 ទៀង ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មិនគួរត្រេកអរ ។ បើអរិយសាវ័កនោះ
 រើសសុខវេទនា ក៏មិនប្រកបសុខវេទនាបានហើយរើសទេ បើរើសទុក្ខ-
 វេទនា ក៏មិនប្រកបទុក្ខវេទនាបានហើយរើសទេ បើរើសអទុក្ខមសុខ-
 វេទនា ក៏មិនប្រកបអទុក្ខមសុខវេទនាបានហើយរើសទេ រើសដឹង
 ច្បាស់ថា អទុក្ខមសុខវេទនាតោះមិនទៀង ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មិន
 គួរត្រេកអរ ។ បើអរិយសាវ័កនោះ កំពុងរើសកាយបរិយន្តិកវេទនា

កាយបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទយាមីតិ បដាបាតិ ជីវិត-
 បរិយន្តិកាញ វេទនំ វេទយាមោ ជីវិតបរិយន្តិកំ
 វេទនំ វេទយាមីតិ បដាបាតិ កាយស្ស ភេតា ឧទ្ធិ
 ជីវិតបរិយាបាតា វេទ សព្វវេទយំតាចិ អនកិច្ច-
 តាចិ សីតិ ភវិស្សន្តិកំ បដាបាតិ ។

(២២២) សេយ្យជាថិ អស្សជេ តេលត្ថ បដិទ្ធ
 វដ្តត្ថ បដិទ្ធ តេលឃ្មនិចោ ឈាយេយ្យ តស្សវ
 តេលស្ស ច វដ្តិយា ច បរិយាបាតា អនាហារោ និព្វា-
 យេយ្យ ។ ឯវាថា ទោ អស្សជេ កិត្តុ កាយបរិយន្តិកំ
 វេទនំ វេទយាមោ កាយបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទយា-
 មីតិ បដាបាតិ ជីវិតបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទយាមោ
 ជីវិតបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទយាមីតិ បដាបាតិ កាយស្ស
 ភេតា ឧទ្ធិ ជីវិតបរិយាបាតា វេទ សព្វវេទយំតាចិ
 អនកិច្ចតាចិ សីតិ ភវិស្សន្តិកំ ។

(វេទនាវេលប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងទីបំផុតកាយ) ក៏ដឹងច្បាស់ថា កាត្មាអញ
 កំពុងរេន្ទកាយចាយន្តិកវេទនា បើកំពុងរេន្ទជីវិតចាយន្តិកវេទនា (វេទ-
 នាវេលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងទីបំផុតជីវិត) ក៏ដឹងច្បាស់ថា កាត្មាអញកំពុង
 រេន្ទជីវិតចាយន្តិកវេទនា លុះទម្លាយរាងកាយខាងលើអំពីទីបំផុតជីវិត
 ទៅ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ការម្នាក់ទៀតក្នុងវេលបុគ្គលក្នុងលោកនេះ មិន
 ជាការម្នាក់ទៀត គួរត្រេកអរទេ ។

(២២២) ម្ចាស់អស្សជេ ដូចប្រទិចប្រេន លុះតែកាស្រយាប្រេន
 ផង កាស្រយប្រេនផង ទើបនេះទ្រង់បាន បើប្រទិចមិនមានការ
 គ្រោះអស់ប្រេននិងប្រេននោះឯង ក៏លេចទៅ ដូចម្តេចមិញ ។ ម្ចាស់
 អស្សជេ កាលកិត្តុរេន្ទកាយចាយន្តិកវេទនា ក៏ដឹងច្បាស់ថា កាត្មា
 អញ រេន្ទកាយចាយន្តិកវេទនា កាលរេន្ទជីវិតចាយន្តិកវេទនា
 ក៏ដឹងច្បាស់ថា កាត្មាអញ រេន្ទជីវិតចាយន្តិកវេទនា លុះទម្លាយរាង
 កាយ ខាងលើអំពីទីបំផុតជីវិតទៅ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ការម្នាក់ទៀតក្នុង
 វេលបុគ្គលក្នុងលោកនេះ មិនជាការម្នាក់ទៀត គួរត្រេកអរទេ ។

[២២៤] ឯកំ សមយំ សម្ពហុលា ដេវា ភិក្ខុ
 កោសម្ព័យំ វិហារន្តំ យោសិការាមេ ។ តេន ទោ បទ
 សមយេន អាយស្មា ទេមកោ ពទិការាមេ វិហារតិ
 អាពាធិកោ ទុក្ខតោ ពាឡតិលាវោ ។ អថេទោ ដេវា
 ភិក្ខុ សាយស្កាសមយំ បដិសល្លាថា វុដ្ឋិតា អាយស្មន្តំ
 ធាសកំ អាមន្តេសុំ ឯហំ ភិ អាវុសា ធាសក យេន
 ទេមកោ ភិក្ខុ តេនុបសង្កម ឧបសង្កមិទ្ធា ទេមកំ ភិក្ខុ
 ឯវំ វេនេហំ ដេវា ភិ អាវុសា ទេមកា ឯវាហាសុ កក្កិ
 តេ អាវុសា ទមន័យំ កក្កិ យាបន័យំ កក្កិ ទុក្ខា
 វេនេហា បដិក្កមន្តំ នោ អភិក្កមន្តំ បដិក្កមោសាទំ
 បញ្ញាយតិ នោ អភិក្កមោតិ ។ ឯវាវុសាតិ ទោ
 អាយស្មា ធាសកោ ដេវាទំ ភិក្ខុទំ បដិស្សត្វា យេ-
 នាយស្មា ទេមកោ តេនុបសង្កម ឧបសង្កមិទ្ធា អាយ-
 ស្មន្តំ ទេមកំ ឯតនេវេច ដេវា ភិ អាវុសា ទេមកា

[២២៤] សម័យមួយ ភិក្ខុទាំងឡាយ ជាថេរៈច្រើនរូប នៅ
 ក្នុងយោសិការាមេ ដឹកក្រុងកោសម្ពី ។ សម័យនោះឯង ព្រះទេវកៈ
 មានអាយុនៅក្នុងពិការាមេ មានអាពាធ ដល់ខ្លះសេចក្តីទុក្ខ មាន
 ដង្ហើមច្រើន ។ គ្រានោះ ភិក្ខុទាំងឡាយ ជាថេរៈ ចេញអំពីទីសម្ងំ
 ក្នុងសាយស្កាសម័យ ហើយហៅព្រះទោសកៈមានអាយុមកថា អាវុសា
 ទោសកៈ ចូរលោកមកអោយ ចូរលោកទៅកោះទេវកភិក្ខុ លុះចូលទៅ
 ដល់ហើយ ចូរប្រាប់ទេវកភិក្ខុយ៉ាងនេះថា អាវុសាទេវកៈ ព្រះថេរៈ
 ទាំងឡាយ សួរលោកយ៉ាងនេះថា អាវុសា អ្នកល្មមអត់ទំនុកចិត្ត
 អ្នកល្មមប្រព្រឹត្តទៅបានឬទេ ទុក្ខវេទនាចូរថយ មិនចម្រើនឡើង ការគួរ
 ថយប្រាកដ មិនចម្រើនឡើងឡើយ ។ ព្រះទោសកៈមានអាយុ ទទួល
 ស្តាប់ពាក្យរបស់ភិក្ខុទាំងឡាយជាថេរៈថា កុណា អាវុសា ហើយ
 ចូលទៅក្រៅព្រះទេវកៈមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោលនឹង
 ព្រះទេវកៈមានអាយុដូច្នេះថា អាវុសាទេវកៈ ព្រះថេរៈទាំងឡាយ

ឯវិហារីសុ កថំ ភេ អាវុសោ ទមនីយំ កថំ យាប-
 នីយំ កថំ ទុក្ខា វេទនា បដិក្កមន្តំ នោ អភិក្កមន្តំ
 បដិក្កមោសាទំ បញ្ញាយតិ នោ អភិក្កមោតិ ។ ន មេ
 អាវុសោ ទមនីយំ ន យាបនីយំ កាណ្ឌ មេ ទុក្ខា
 វេទនា អភិក្កមន្តំ នោ បដិក្កមន្តំ អភិក្កមោសាទំ
 បញ្ញាយតិ នោ បដិក្កមោតិ ។

(២២៦) អថេតោ អាយស្មា នាសកោ យេន ថេរ
 ភិក្ខុ តេនុបសង្កមំ ឧបសង្កមិក្ខា ថេរេ ភិក្ខុ ឯកនិកា-
 ចំ ទេមកោ អាវុសោ ភិក្ខុ ឯវិហារី ន មេ អាវុសោ
 ទមនីយំ ន យាបនីយំ កាណ្ឌ មេ ទុក្ខា វេទនា
 អភិក្កមន្តំ នោ បដិក្កមន្តំ អភិក្កមោសាទំ បញ្ញា-
 យតិ នោ បដិក្កមោតិ ។ ឯហំ ភិក្ខុ អាវុសោ នាសក
 យេន ទេមកោ ភិក្ខុ តេនុបសង្កមំ ឧបសង្កមិក្ខា
 ទេមកំ ភិក្ខុ ឯវិ វេទនា ថេរេ ភិក្ខុ អាវុសោ ទេ-
 មក ឯវិហារីសុ បញ្ញមេ អាវុសោ ឧបាទានក្ខត្តា

សូរោភយ៉ាងនេះថា អាវុសោ អកល្យមអត់ធ្ងន់បានខ្លះឬ អកល្យម
 ប្រព្រឹត្តទៅបានខ្លះឬ ទុក្ខវេទនាជួយ មិនចម្រើនឡើយ ការជួយ
 ប្រាកដ មិនចម្រើនឡើយទេ ។ ព្រះទេវតៈពោលថា អាវុសោ ខ្ញុំ
 អត់ធ្ងន់មិនបានទេ ខ្ញុំប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ ទុក្ខវេទនាបស់ខ្ញុំចម្រើនឡើយ
 ភ្នំនិរាស មិនជួយទេ សេចក្តីចម្រើនប្រាកដឡើយ មិនជួយទេ ។

(២២៦) ឯវិហារីនោះ ព្រះពុទ្ធបាទអាយុ ចូលមកកកិត្ត
 ចំណង់ជារថេរិញ លុះចូលមកដល់ហើយ ក៏ពោលនឹងភិក្ខុចំណង់
 ជារថេរៈដូច្នេះថា ខ្ញុំលាអាវុសោចំណង់ ទេមកភិក្ខុពោលយ៉ាងនេះថា
 អាវុសោ ខ្ញុំអត់ធ្ងន់មិនបានទេ ខ្ញុំប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ ទុក្ខវេទនាបស់
 ខ្ញុំចម្រើនឡើយភ្នំនិរាស មិនជួយទេ សេចក្តីចម្រើនប្រាកដឡើយ
 មិនជួយទេ ។ ភិក្ខុចំណង់ជារថេរៈ ពោលថា អាវុសោពុទ្ធបាទ
 ចូរលាមកអាយុ ចូរលាចូលទៅរកទេមកភិក្ខុ លុះចូលទៅដល់
 ហើយ ចូរពោលនឹងទេមកភិក្ខុយ៉ាងនេះថា អាវុសោទេវតៈ ព្រះថេរៈ
 ចំណង់ប្រាប់លោកយ៉ាងនេះថា អាវុសោ ទុបាទានក្ខត្តាចំណង់នេះ

[២២៧] អថតោ អយេស្មា នាសកោ យេន
 ថេរោ ភិក្ខុ តេជុបសង្កម្មំ ឧបសង្កម្មិតំ ថេរោ ភិក្ខុ
 ឯតនោវេន ទេមកោ អារុសោ ភិក្ខុ ឯវមាហា បញ្ចមេ
 ឧបាទានក្ខត្តោ វុត្តា ភកវតា ។ សេយ្យដីទំ ។ វុប្បនា-
 នានក្ខត្តោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណូបាទានក្ខត្តោ ។ ឥមេ-
 សុ ទ្វាហំ អារុសោ បញ្ចសុ ឧបាទានក្ខត្តោ ឧ
 កតំ អត្ថំ វា អត្ថនិយំ វា សមធម្មស្សតិ ។
 ឯហំ ភំ អារុសោ នាសកោ យេន ទេមកោ ភិក្ខុ
 តេជុបសង្កម្មំ ឧបសង្កម្មិតំ ទេមកំ ភិក្ខុ ឯវ វេនហិ
 ថេរោ ភំ អារុសោ ទេមកោ ឯវមាហំសុ បញ្ចមេ អារុ-
 សោ ឧបាទានក្ខត្តោ វុត្តា ភកវតា ។ សេយ្យដីទំ ។
 វុប្បនាទានក្ខត្តោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណូបាទានក្ខត្តោ ។
 ថោ មេ កំអយស្មា ទេមកោ ឥមេសុ បញ្ច-
 សុ ឧបាទានក្ខត្តោ កតំ អត្ថំ វា អត្ថនិយំ
 វា សមធម្មស្សតិ តេជហយស្មា ទេមកោ អារុសំ

[២២៧] ឯដាច់នោះ ព្រះនាសកៈមានកាយ ចូលទៅរកភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ដាច់រោះ លុះចូលទៅដល់ហើយ ពោលនឹងភិក្ខុទាំងឡាយ
 ដាច់រោះដូច្នេះថា ឆ្ងល់អារុសោទាំងឡាយ ទេមកភិក្ខុពោលយ៉ាងនេះថា
 ទុក្ខទាំង៥នេះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ។ ទុក្ខទាំង៥
 នេះ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺប្បពាទក្ខន្ធទ ។ បេ ។ វិញ្ញាណុបា-
 ទក្ខន្ធទ ។ អារុសោ ក្នុងទុក្ខទាំង៥នេះ ភ្នំមិនយល់
 ឃើញរបស់អ្វីបង្ខំបង្ខំចង់ដឹង ឬដាច់បំណែករបស់ខ្លួនឡើយ ។ ព្រះ
 ថេរៈទាំងឡាយពោលថា អារុសោនាសកៈ ចូរលោកមកកាយ ចូរលោក
 ចូលទៅរកទេមកភិក្ខុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ចូរពោលនឹងទេមកភិក្ខុ
 យ៉ាងនេះថា អារុសោទេមកៈ ព្រះថេរៈទាំងឡាយប្រាប់លោកយ៉ាងនេះ
 ថា អារុសោ ទុក្ខទាំង៥នេះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់
 ហើយ ។ ទុក្ខទាំង៥នេះ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺប្បពាទក្ខន្ធទ
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណុបាទក្ខន្ធទ ។ បាទព្រះ ក្នុងទុក្ខទាំង៥នេះ
 បើព្រះទេមកៈមានកាយ មិនយល់ឃើញរបស់អ្វីបង្ខំបង្ខំ ចង់ដឹង
 ឬដាច់បំណែករបស់ខ្លួន មានតែព្រះទេមកៈមានកាយ ជាព្រះអរហន្ត

ទំណាស់ភោគី ។ ឯវង្សាសោតិ ទោ អាយស្នា ឆានស្ថា
 តោ ថេរាជំ ភិក្ខុជំ បដិស្សត្ថា យេនាយស្នា ទេម-
 តោ ។ បេ ។ ថេរា ភិ អវុសោ ទេមតេ ឯវង្សាសោតិ
 បញ្ចមេ អវុសោ ឧបាធានក្ខត្តោ វុត្តា កកវតា ។
 សេយ្យដីជំ ។ រដ្ឋបាធានក្ខត្តោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណូបា-
 ធានក្ខត្តោ ។ នោ បេ កិរាយស្នា ទេមតោ ឥមេសុ
 បញ្ចសុ ឧបាធានក្ខត្តេសុ កិក្ខុ អត្ថំ វា អត្ថជីយំ វា
 សមទុបស្សតិ តេនហាយស្នា ទេមតោ អវហំ ទំណា-
 សភោគី ។ បញ្ចមេ អវុសោ ឧបាធានក្ខត្តោ វុត្តា
 កកវតា ។ សេយ្យដីជំ ។ រដ្ឋបាធានក្ខត្តោ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណូបាធានក្ខត្តោ ។ ឥមេសុ ទ្វាហំ អវុសោ
 បញ្ចសុ ឧបាធានក្ខត្តេសុ ច កិក្ខុ អត្ថំ វា អត្ថជីយំ
 វា សមទុបស្សនី ច ជន្តំ អវហំ ទំណាបវោ អបិ-
 ច មេ អវុសោ បញ្ចសុ ឧបាធានក្ខត្តេសុ អស្មីតិ
 អនិកតិ អយមហមស្មីតិ ច ច សមទុបស្សនីតិ ។

វិណាស្រពហើយ ។ ព្រះឧបាសកៈមានអាយុ ទទួលស្តាប់ការគូរបេស
ភីតុចាំន់ខ្សោយជាថេរៈថា កុណា អាវុសា ហើយចូលទៅក្នុងព្រះរោមកៈ
មានអាយុ ។ បេ ។ អាវុសារោមកៈ ព្រះថេរៈចាំន់ខ្សោយប្រាប់ណាក
យ៉ាងនេះថា អាវុសា ។ បាទានក្ខន្ធចាំន់៥ នេះ ព្រះមានព្រះភោគច្រើន
ក្រសែហើយ ។ ។ បាទានក្ខន្ធចាំន់៥ កើដូចម្ដេចខ្លះ ។ គឺប្ញបាទានក្ខន្ធទ
។ បេ ។ វិញ្ញាណបាទានក្ខន្ធទ ។ បាទានក្ខន្ធចាំន់៥ ក្នុង។ បាទានក្ខន្ធចាំន់៥ នេះ
បើព្រះរោមកៈមានអាយុ មិនយល់ឃើញរបស់អ្វីចង្អិនចង្អួច ថាជាខ្លួន ឬ
ថាជាបរិក្ការរបស់ខ្លួនទេ មានតែព្រះរោមកៈមានអាយុ ជាព្រះអរហន្ត-
វិណាស្រពហើយ ។ ព្រះរោមកៈឆ្លើយថា អាវុសា ។ បាទានក្ខន្ធចាំន់
៥ នេះ ព្រះមានព្រះភោគច្រើនក្រសែហើយ ។ ។ បាទានក្ខន្ធចាំន់៥ កើ
ដូចម្ដេចខ្លះ ។ គឺប្ញបាទានក្ខន្ធទ ។ បេ ។ វិញ្ញាណបាទានក្ខន្ធទ ។
អាវុសា ក្នុង។ បាទានក្ខន្ធចាំន់៥ នេះឯង ខ្ញុំមិនយល់ឃើញរបស់អ្វីចង្អិន
ចង្អួចថាជាខ្លួន ឬថាជាបរិក្ការរបស់ខ្លួនទេ ចាំន់ខ្ញុំ ក៏មិនមែនជាអរហន្ត
វិណាស្រពដែរ អាវុសា ខ្ញុំគ្រាន់តែប្រកាន់ថា អញមានក្នុង។ បាទា-
នក្ខន្ធចាំន់៥ ប៉ុណ្ណោះ តែខ្ញុំមិនយល់ឃើញថា ។ បាទានក្ខន្ធចាំន់៥ នេះ
ជាអញឡើយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធកិណ្ឌ

[២២៨] អថេតា អយស្មា ធាសកោ យេន ថេរ
 កិក្ខុ តេធុបស្ព័ន្ធំ ឧបស្ព័ន្ធនា ថេរេ កិក្ខុ ឯតនោន
 ទេមកោ អារុសោ កិក្ខុ ឯវេហា ចញ្ចមេ អារុសោ
 ឧបាធានក្កុទ្ធា វុត្តា កតវតា ។ សេយ្យជីនំ ។ រូបចា-
 ធានក្កុទ្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណចាធានក្កុទ្ធា ។ ឥមេសុ
 ទ្វាហំ អារុសោ ចញ្ចសុ ឧបាធានក្កុទ្ធា ឧ កិក្ខុ
 អត្ថំ វា អត្ថនិយំ វា សមធុបស្ព័ន្ធំ ឧ ជន្មំ អរហំ ទិ-
 ណាសវេ អបិច មេ អារុសោ ចញ្ចសុ ឧបាធានក្កុទ្ធា
 សុ អស្មីតិ អនិកតំ អយមហមស្មីតិ ច ឧ សមធុ-
 បស្ព័ន្ធនិ ។ ឯហំ ភិ អារុសោ ធាសកោ យេន ទេម-
 កោ កិក្ខុ តេធុបស្ព័ន្ធំ ឧបស្ព័ន្ធនា ទេមកំ កិក្ខុ ឯវិ-
 វេហំ ថេរ តំ អារុសោ ទេមកា ឯវេហំសុ យ-
 មេតំ អារុសោ ទេមកា អស្មីតិ វេសំ កិមេតំ អស្មីតិ
 វេសំ ។ រូបំ អស្មីតិ វេសំ ។ អញ្ញាត្រ រូបា អស្មីតិ
 វេសំ ។ វេសំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ អ-
 ស្មីតិ វេសំ ។ បេ ។ អញ្ញាត្រ វិញ្ញាណា អស្មីតិ វេសំ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធកិណ្ឌ

[២២៨] សំដាច់នោះ ព្រះពាសកៈមានអាយុ ចូលទៅកេតិក្ខុ
 ព័ន្ធច្បាយជាថេរៈ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោលនឹងកិក្ខុព័ន្ធច្បាយ
 ជាថេរៈដូច្នេះថា ម្ចាស់អារុសោព័ន្ធច្បាយ ទេមកកិក្ខុយ៉ាងនេះ
 ថា អារុសោ ឧបាធានក្កុទ្ធា ព័ន្ធទីនេះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់
 ហើយ ។ ឧបាធានក្កុទ្ធាព័ន្ធទីនេះ តើដូចម្តេចនេះ ។ តើចូលធានក្កុទ្ធា ឧ
 បេ ។ វិញ្ញាណចាធានក្កុទ្ធា ។ អារុសោ ក្នុងឧបាធានក្កុទ្ធាព័ន្ធទីនេះឯង
 ខ្ញុំមិនយល់ឃើញរបស់អ្វីមិនច្បាស់ ថាជារបស់ខ្លួន ឬថាជាបរិក្ខាររបស់
 ខ្លួនទេ ព័ន្ធទីខ្ញុំមិនមែនជាអារុសោទីណាស្រពិច្ឆារ អារុសោ ខ្ញុំត្រាន់តែប្រ-
 កាន់ថា អញមានក្នុងឧបាធានក្កុទ្ធាព័ន្ធទី ចុះណោះ តែខ្ញុំមិនយល់ឃើញ
 ថាឧបាធានក្កុទ្ធាព័ន្ធទីនេះជាអញឡើយ ។ ព្រមទៀតព័ន្ធច្បាយពោល
 ថា អារុសោពាសកៈ ចូលលាភមកអាយុ ចូលលាភទៅកេតិក្ខុ
 លុះចូលទៅដល់ហើយ ចូលពោលនឹងទេមកកិក្ខុយ៉ាងនេះថា អារុសោ
 ទេមកៈ ព្រះថេរៈព័ន្ធច្បាយ សូរលោកយ៉ាងនេះថា អារុសោទេមកៈ
 ដែលលោកហៅថា អញខ្ញុំ តើលោកហៅអ្វីថាអញ ។ លោកហៅ
 ប្រថង់អញឬ ។ ឬលោកហៅរបស់ដទៃអ្វីថាអញ ។ លោក
 ហៅវេសា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារព័ន្ធច្បាយ ។ លោកហៅវិញ្ញាណ
 ថាអញឬ ។ បេ ។ ឬលោកហៅរបស់ដទៃអ្វីវិញ្ញាណថាអញ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមនិកាយោ វេជ្ជន្តោ ធម្មតោ

យមេតំ អនុសោ ទេមក អស្មីតិ វុទេសំ កំមេតំ អស្មីតិ
 វុទេសំ ។ ឯវាហនុសោតិ ទោ អាយស្មា ធាសកោ ថេ-
 រាជំ កេត្វាជំ បដិស្សត្វា យេនាយស្មា ទេមកោ តេនុប-
 សង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ ទេមកំ ឯតនោរាជ
 ថេរា តំ អនុសោ ទេមក ឯវាហនុស្ស យមេតំ អនុសោ
 ទេមក អស្មីតិ វុទេសំ កំមេតំ អស្មីតិ វុទេសំ ។ រូបំ
 អស្មីតិ វុទេសំ ។ អញ្ញាត្រ រូបា អស្មីតិ វុទេសំ ។
 វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អស្មីតិ វុទេសំ ។
 អញ្ញាត្រ វិញ្ញាណា អស្មីតិ វុទេសំ ។ យមេតំ អនុសោ
 ទេមក អស្មីតិ វុទេសំ កំមេតំ អស្មីតិ វុទេសំ ។
 អសំ អនុសោ ធាសកា កំ ឥហាយ សន្ធាវនិកាយ
 អាហានុសោ ធន្តំ អហមេវ យេន ថេរា កេត្វា តេនុ-
 បសង្កមិស្សមិតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមនិកាយោ វេជ្ជន្ត ទី ៤

អនុសោទេមកៈ ដែលលោកហៅថាជានិក្ខន្តៈ គឺលោកហៅអ្វីថាជា
 អញ ។ ព្រះនាមកៈមានអាយុ ទទួលស្តាប់តាមរបស់កិត្តុចាំងឡាយ
 ជាថេរៈថា កុណា អនុសោ ហើយចូលទៅក្នុងព្រះទេមកៈមានអាយុ
 យុវចូលទៅដល់ហើយ កំពោលនឹងព្រះទេមកៈមានអាយុដូច្នេះថា អនុ-
 សោទេមកៈ ព្រះថេរៈចាំងឡាយសូរលាភយ៉ាងនេះថា អនុសោទេ-
 មកៈ ដែលលោកហៅជានិក្ខន្តៈ គឺលោកហៅអ្វីថាជានិក្ខ ។ លោក
 ហៅប្រថាជានិក្ខ ។ ឬលោកហៅរបស់ដទៃអំពីប្រថាជានិក្ខ ។
 លោកហៅវេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារចាំងឡាយ ។ លោកហៅ
 វិញ្ញាណថាជានិក្ខ ។ ឬលោកហៅរបស់ដទៃអំពីវិញ្ញាណថាជានិក្ខ ។
 អនុសោទេមកៈ ដែលលោកហៅថាជានិក្ខន្តៈ គឺលោកហៅអ្វីថាជា
 អញ ។ ព្រះទេមកៈពេលថា កុំឡើយ អនុសោនាមកៈ ប្រយោជន៍អ្វី
 ដោយការត្រឡប់ទៅ ត្រឡប់មកនេះ អនុសោ ចូរលោកពុទ្ធរាជ្យ
 ប្រតិមក ខ្ញុំឯងនឹងចូលទៅកិត្តុចាំងឡាយជាថេរៈ ។

[២២៩] អថេវា អាយស្មា ទេមកោ ឧណ្ហាមា-
 លក្ខំ យេន វេរា ភិក្ខុ តេនុបសង្កម្មំ ឧបសង្កម្មិត្វា
 វេរេហំ ភិក្ខុហំ សទ្ធិំ សម្មោទំ សម្មោទនិយំ កម្មំ
 សារាណិយំ វិភិសារត្វា ឯកមន្តំ ចំសីទំ ។ ឯកមន្តំ
 ចំសីទំ វេ អាយស្មន្តំ ទេមកំ វេរា ភិក្ខុ ឯកនវេរិទ្ធំ
 យមេតំ អារុសោ ទេមក អស្មីតិ វនេសំ កំមេតិ
 អស្មីតិ វនេសំ ។ រូបំ អស្មីតិ វនេសំ ។ អញ្ញត្រ រូបា
 អស្មីតិ វនេសំ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារ ។
 វិញ្ញាណំ អស្មីតិ វនេសំ ។ អញ្ញត្រ វិញ្ញាណ អស្មីតិ
 វនេសំ ។ យមេតំ អារុសោ ទេមក អស្មីតិ វនេសំ
 កំមេតំ អស្មីតិ វនេសំ ។ ន ទ្វាហំ អារុសោ រូបំ
 អស្មីតិ វនេសំ នបំ អញ្ញត្រ រូបា អស្មីតិ វនេ-
 សំ ។ ន វេទនំ ។ ន សញ្ញំ ។ ន សង្ខារ ។

[២២៩] សំដាប្រះនាៈ ព្រះទេមកៈមានអាយុ ច្រើនឈឺច្រើន
 ធ្វើទូលរៅរកក្នុងតាំងឡាយជាថេរៈ លុះទូលរៅដល់ហើយ ក៏ធ្វើ
 សេចក្តីរករាយជាមួយនឹងក្នុងតាំងឡាយជាថេរៈ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួរ
 រីករាយនឹងពាក្យដែលគួររករាយហើយ ក៏អង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះព្រះ
 ទេមកៈមានអាយុអង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏ក្នុងតាំងឡាយជាថេរៈក៏សួរ
 ដូច្នេះថា អារុសោទេមកៈ ដែលរលាកហៅថាអញ្ចុះ តើរលាកហៅអ្វី
 ថាជាអញ ។ រលាកហៅប្រថ ជាអញ ។ ឬរលាកហៅរបស់ដទៃ
 អំពីប្រថជាអញ ។ រលាកហៅវេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារតាំងឡាយ ។
 រលាកហៅវិញ្ញាណថាជាអញ ។ ឬរលាកហៅរបស់ដទៃអំពីវិញ្ញាណ
 ថាជាអញ ។ អារុសោទេមកៈ ដែលរលាកហៅថាអញ្ចុះ តើរលាក
 ហៅអ្វីថាជាអញ ។ ព្រះទេមកៈឆ្លើយថា អារុសោ ខ្ញុំមិនហៅប្រ
 ថាជាអញទេ សូម្បីរបស់ដទៃអំពីប្រថ ក៏ខ្ញុំមិនហៅថាជាអញដែរ ។ ខ្ញុំ
 មិនហៅវេទនា ។ មិនហៅសញ្ញា ។ មិនហៅសង្ខារតាំងឡាយ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស ធម្មិមបណ្ណសកៈ បេដន្ត ចតុត្ថោ

ន វិញ្ញាណំ អស្មីតិ វធាមិ នបិ អញ្ញាត្រ វិញ្ញាណា
 អស្មីតិ វធាមិ អបិច មេ អាវុសោ បញ្ចសុ ឧបាធា-
 នក្ខន្ធទេសុ អស្មីតិ អធិកតំ អយមហមស្មីតិ ន ច សម-
 ទុចស្សនមិ ។ សេយ្យថាបិ អាវុសោ ឧប្បលស្ស កំ បទុ-
 មស្ស កំ បុណ្ណិកស្ស កំ កន្លា យោ ទុ ទោ ឯវិ វធាយ្យ
 បក្ខស្ស កន្លាតិ កំ វណ្ណស្ស កន្លាតិ កំ តិញ្ញត្ថស្ស
 កន្លាតិ កំ សង្ខា ទុ ទោ សោ វធានោ វធាយ្យតិ ។
 នោ ហេតំ អាវុសោ ។ យថាកមំ បទាវុសោ សង្ខា
 អាវុសោ ព្យាករនោ ព្យាករេយ្យតិ ។ បុច្ឆស្ស កន្លាតិ
 សង្ខា ព្យាករនោ ព្យាករេយ្យតិ ។ ឯវមេវ ទ្វាហិ
 ទោ អាវុសោ ន រូបំ អស្មីតិ វធាមិ នបិ អញ្ញាត្រ វុចា
 អស្មីតិ វធាមិ ។ ន វេទនំ ។ ន សញ្ញំ ។ ន សង្ការេ ។
 វិញ្ញាណំ អស្មីតិ វធាមិ នបិ អញ្ញាត្រ វិញ្ញាណា អស្មីតិ
 វធាមិ អបិច មេ អាវុសោ បញ្ចសុ ឧបាធានក្ខន្ធទេសុ
 អស្មីតិ អធិកតំ អយមហមស្មីតិ ន ច សមទុចស្សនមិ ។

ខន្ធសំយុត្ត ធម្មិមបណ្ណសកៈ បេដន្ត ទី ៤

មិនហៅវិញ្ញាណថាជាអញទេ សូម្បីរបស់វេទអំពីវិញ្ញាណ ក៏មិនហៅ
 ថាជាអញដែរ អាវុសោ ខ្ញុំគ្រាន់តែប្រកាន់ថា អញមានក្នុងឧបាធា-
 នក្ខន្ធចាំង៥ប៉ុណ្ណោះ តែមិនយល់ឃើញថា ឧបាធានក្នុងចំណោម
 ជាអញទេ ។ អាវុសោ ដូចជាក្នុងវេទក្តីព្រលឹក ក្តីឈឺក្រហម
 ក្តីក្តាលក្តីស ឬក្តីលំណិនយាយយ៉ាងនេះថា ក្នុងរបស់ក្របកក្តី ក្នុង
 របស់ព័ណ៌ក្តី ក្នុងរបស់កេសក្តី ក្នុងលំនាំនោះកាលបើនិយាយ (យ៉ាង
 នេះ) ឈ្មោះថានិយាយត្រូវដែរឬ ។ យ៉ាងនេះមិនត្រូវទេ អាវុសោ ។
 អាវុសោ ចុះកាលបើបុគ្គលនឹងព្យាករឱ្យត្រូវ តើឧប្បព្យាករដូចម្តេចវិញ ។
 អាវុសោ កាលបើបុគ្គលនឹងព្យាករឱ្យត្រូវ ឧប្បព្យាករថា ក្នុងរបស់ផ្កា ។
 តើអាវុសោ យ៉ាងនោះមែន ឯមិនហៅរូប ថាជាអញទេ សូម្បី
 របស់វេទអំពីរូប ក៏មិនហៅថាជាអញដែរ ។ មិនហៅវេទនា ។
 មិនហៅសញ្ញា ។ មិនហៅសង្ការចាំងឡាយ ។ មិនហៅវិញ្ញាណ
 ថាជាអញទេ សូម្បីរបស់វេទអំពីវិញ្ញាណ ក៏មិនហៅថាជាអញដែរ
 អាវុសោ ខ្ញុំគ្រាន់តែប្រកាន់ថា អញមានក្នុងឧបាធានក្នុងចំណោម
 តែមិនយល់ឃើញថា ឧបាធានក្នុង ចាំង៥នេះ ជាអញទេ ។

កិញ្ចាបិ អាវុសោ អរិយស្សវកាស្ស បញ្ចារន្តាភិយានិ
 សញ្ញាជនាបិ បហិទានិ ភវន្តិ អនុទ្ធស្ស ហោតិ យេវ
 បញ្ចសុ ឧបាទានក្ខន្ធសុ អនុសហកតោ អស្មីតិ មា-
 នោ អស្មីតិ ឆន្ទោ អស្មីតិ អនុសយោ អសម្មហតោ ។
 សោ អបវេន សមយេន បញ្ចសុ ឧបាទានក្ខន្ធសុ
 ឧទយទ្ធយោនុបស្សី វិហរតិ ឥតិ រូបំ ឥតិ រូបស្ស
 សមុទយោ ឥតិ រូបស្ស អត្ថន្តមោ ។ ឥតិ វេទនា ។
 ឥតិ សញ្ញា ។ ឥតិ សង្ខារ ។ ឥតិ វិញ្ញាណំ ឥតិ វិញ្ញា-
 ណស្ស សមុទយោ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស អត្ថន្តមោតិ ។
 តស្សីមេសុ បញ្ចសុ ឧបាទានក្ខន្ធសុ ឧទយទ្ធយោ-
 នុបស្សីនោ វិហរតោ យោបិស្ស ហោតិ បញ្ចសុ ឧបាទា-
 នក្ខន្ធសុ អនុសហកតោ អស្មីតិ មាទោ អស្មីតិ ឆន្ទោ
 អស្មីតិ អនុសយោ អសម្មហតោ សោបិ សមុក្សាតិ
 កច្ចតិ ។ សេយ្យជាបិ អាវុសោ វន្តិ សង្កលំដ្ឋំ
 មលក្ខហិតំ កមេនំ សាមិកោ វជីកាស្ស អនុច្ឆន្តិ
 កមេនំ វជីកោ ឧស វា ទាវេ វា តោមយេ វា សម្មន្តិទ្វា

អាវុសោ ពួកទុក្ខាតិយសំយោជនៈ (សំយោជនៈជាចំណែកទាំងប្រាំមួយ)
 ៥ ប្រការ ដែលអរិយសាវ័កលះចង់បាន ក៏មិនកំរហើយ តែជាធានា
 (សេចក្តីប្រកាន់) ថាជាអញ ឆន្ទៈ (សេចក្តីឆាប់ចិត្ត) ថាជាអញ អនុស័យ
 (កិរិយាសាវ័កដែលគ្រប់គ្រងចិត្ត) ថាជាអញ យ៉ាងល្អិត នៅក្នុងទុក្ខា-
 នក្ខន្ធទាំង ៥ លោកមិនទាន់គាស់រំលើងបាននៅឡើយ ។ លុះសម័យទាន់
 ក្រោយមក លោកចំពោះឈឺញ ខ្លះសេចក្តីកើត និងសេចក្តីរលត់ ក្នុង
 ទុក្ខានក្ខន្ធទាំង ៥ ថា ដូច្នេះជារូប ដូច្នេះជាហេតុឱ្យកើតរូប ដូច្នេះជា
 សេចក្តីរលត់រូប ។ ដូច្នេះជាវេទនា ។ ដូច្នេះជាសញ្ញា ។ ដូច្នេះជា
 សង្ខារទាំងឡាយ ។ ដូច្នេះជាវិញ្ញាណ ដូច្នេះជាហេតុឱ្យកើតវិញ្ញាណ
 ដូច្នេះជាសេចក្តីរលត់វិញ្ញាណ ។ កាលលោកចំពោះឈឺញ ខ្លះ
 សេចក្តីកើតសេចក្តីរលត់ក្នុងទុក្ខានក្ខន្ធទាំង ៥ នេះហើយ មានថាជា
 អញ ឆន្ទៈថាជាអញ អនុស័យថាជាអញ ជាកិរិយាយ៉ាងល្អិត ដែល
 លោកគាស់រំលើង មិនទាន់បាននៅឡើយ ក៏ដល់ខ្លឹមនៃធាតុសាវ័កលើង
 ឡើងបាន ។ អាវុសោ ដូចសំនត់ដ៏សៅហ្មង ប្រឡាក់ក្អែក ពួកដង
 ជាម្ចាស់យកសំនត់នោះទៅប្រគល់ឱ្យជាងជ្រលក់ ជាងជ្រលក់ក៏ប្រថាប់
 ប្រគល់សំនត់នោះ ក្នុងទឹកប្រក្តិ ក្នុងទឹកក្បូងក្តី ក្នុងទឹកសាមយក្តី

ឧទ្ទិសយុត្តស្ស ឧប្បិមបណ្ណសក ថេរីតោ ចន្ទោ

អច្ឆេ ឧទកោ វិក្ការលេខំ កក្ការាមំ វំ ហោតិ វត្ថុំ បរិ-
 សុទ្ធិំ បរិយោជានី អថទុស្ស ហោតិ យោ ច អនុស-
 ហតតោ ឧសភន្ទោ វា ទារកន្ទោ វា កោមយកន្ទោ
 វា អសម្មហតោ តមេនំ វជកោ សាមីកានំ ធនំ
 តមេនំ សាមីកា កទ្ធិបរិភារិតេ កវណ្ណោ ធិត្តិបន្នំ
 យោមិស្ស ហោតិ អនុសហតតោ ឧសភន្ទោ វា
 ទារកន្ទោ វា កោមយកន្ទោ វា អសម្មហតោ សាមី-
 សមុត្តាតំ កទ្ធិតិ ។ ឯវមេវ ចោ អនុសា កក្ការាមំ
 អរិយស្សវកស្ស បញ្ចារម្ភាតិយានិ សញ្ញាជនានំ ប-
 ហីនានំ កវត្ថុំ អថទុស្ស ហោតិ យេវ បញ្ចសុ ឧហា-
 នានក្កន្ទេសុ អនុសហតតោ អស្មីតិ ហោតោ អស្មីតិ
 ចន្ទោ អស្មីតិ អនុសយោ អសម្មហតោ សោ អចរេន
 សមយេន បញ្ចសុ ឧហានានក្កន្ទេសុ ឧទយត្វយា-
 នុបស្សី វិហរតិ ឥតិ រូបំ ឥតិ រូបស្ស សុខុដយោ
 ឥតិ រូបស្ស អត្ថន្តោ ។ ឥតិ វេទនា ។ ឥតិ
 សញ្ញា ។ ឥតិ សង្ខារ ។ ឥតិ វិញ្ញាណំ ឥតិ វិញ្ញា-
 ណស្ស សុខុដយោ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស អត្ថន្តោហោតិ ។

ឧទ្ទិសយុត្ត ឧប្បិមបណ្ណសក ថេរីតោ ៤ ៤

ហើយយកទៅដាក់ក្នុងទឹកដ៏ថ្លា សំពត់នោះត្រឡប់ជា សំពត់ស្អាត ផ្ទុ-
 ជនី ក៏មែនពិតហើយ តែថាសំពត់នោះ គង់មានក្លិនទឹកប្រៃ ក្លិនទឹក
 ក្បូន ក្លិនទឹកតាមរយៈដែលជ្រួតជ្រាបមិនទាន់បាត់នៅឡើយ លុះតែជន
 ជ្រួលក៏ ឱ្យសំពត់នោះដល់ពួកជនជាម្ចាស់ ពួកជនជាម្ចាស់ក៏ដាក់សំពត់
 នោះក្នុងទូដែលគប់ដោយក្លិន ឯក្លិនទឹកប្រៃក្តី ក្លិនទឹកក្បូនក្តី ក្លិនទឹក
 តាមរយៈក្តី ដែលជ្រួតជ្រាបនៅ ក៏ហើបោកអស់ទៅ យ៉ាងណាមិញ ។
 ភាវុសា ពួកឧទ្ទាតិយសំយោជនៈ ៨ ប្រការ ដែលអរិយសាវ័កលេបន៍
 បាន ក៏មែនពិតហើយ តែថា បានថាជាអញ ធម្មៈថាជាអញ អនុស័យ
 ថាជាអញ ជាកិលេសយ៉ាងល្អិត នៅក្នុងទុក្ខទានក្នុងពិន័យ ៨ ក៏លោក
 គាស់វែលើនមិនទាន់បាននៅឡើយ លុះសម័យទាន់ក្រោយមក លោកពិ-
 បារណាឃើញឱ្យសេចក្តីកើត និងសេចក្តីលេង ក្នុងទុក្ខទានក្នុងពិន័យ ៨ ថា
 ដូច្នេះជាប្រៃ ដូច្នេះជាហេតុឱ្យកើតប្រៃ ដូច្នេះជាសេចក្តីរលក់រួម ។ ដូច្នេះជា
 វេទនា ។ ដូច្នេះជាសញ្ញា ។ ដូច្នេះជាសង្ខារចាំងឡើយ ។ ដូច្នេះជា
 វិញ្ញាណ ដូច្នេះជាហេតុឱ្យកើតវិញ្ញាណ ដូច្នេះជាសេចក្តីរលក់វិញ្ញាណ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

គស្សីមេសុ បញ្ចសុ ឧបាសានក្ខន្ធសុ ទទយទ្វយានុ-
បស្សីនា វិហារតោ យោមិស្ស ហោតិ បញ្ចសុ ឧបា-
សានក្ខន្ធសុ អនុសហតតោ អស្មីតិ មាហោ អស្មីតិ
ឆត្រា អស្មីតិ អនុសយោ អសម្មហតោ សោមិ ស-
មុក្ខាតំ ឥច្ឆតិ ។

[២៣០] ឯវិវុត្ត វេរា ភិក្ខុ អាយស្មន្តិ ទេមកំ
ឯគន្ធរោជំ ទ ទោ មយំ អាយស្មន្តិ ទេមកំ វិហោ-
សាបេក្ខា អប្បច្ឆិម្ហា^(១) អចិ អាយស្មា ទេមកោ បហោតិ
គស្ស ភកវតោ សាសនំ វិគ្គារោ អាចិក្ខុតំ ទេសេតំ
បញ្ញាបេតិ បដ្ឋបេតិ វិវិតំ វិកជិតំ ឧត្តាជីកាតំ យជិជំ
អាយស្មា ទេមកោ គស្ស ភកវតោ សាសនំ វិគ្គារោ
អាចិក្ខុតំ ទេសិតំ បញ្ញាបិតំ បដ្ឋបិតំ វិវិតំ វិកជិតំ^(២)
ឧត្តាជីកាតន្តិ ។ ឥន្ទមរោទ អាយស្មា ទេមកោ ។

១ ឧ. ម. ប្បិម្ហា ។ ២ ឧ. វិជិតំ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

កាលបើលោភពិចារណាយេញនូវសេចក្តីកើត និងសេចក្តីរលត់ ក្នុង
ទុក្ខានុក្ខតាំង២ ហើយ មានថាជាអញ នេះថាជាអញ អនុស្សយ
ថាជាអញ ជាគិលេសយ៉ាងល្អិត ក្នុងទុក្ខានុក្ខតាំង២ ដែលលោក
ភាសិកលើសមិនទាន់បានដឹងឡើយ ក៏ដល់នូវកិរិយាភាសិកលើសឡើងបាន
យ៉ាងនោះឯង ។

[២៣០] លុះព្រះទេពៈពោលយ៉ាងនេះហើយ ភិក្ខុទាំងឡាយជា
ថេរៈក៏ពោលនឹងព្រះទេពៈមានកាយ ដូច្នេះថា យើងទាំងឡាយមិនសូវ
ព្រះទេពៈមានកាយព្រះប្រាជ្ញានឹងចៀសចៀនទេ បានជាសួរ (ដោយ
យល់ឃើញថា) ព្រះទេពៈមានកាយតាមនឹងប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត
តែងតាំង បើក បែក ធ្វើឲ្យរាត់ ខូចសាសនាបេសព្រះមានព្រះភាគអង្គ
នោះ ដោយគំនូរបាន ដូចជាសាសនាបេសព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ
ដែលព្រះទេពៈមានកាយ បានប្រាប់ បានសំដែង បានបញ្ញត្ត បាន
តែងតាំង បានបើក បានបែក បានធ្វើឲ្យរាត់ហើយ ដោយសេចក្តីពិស្តារ
នេះឯង ។ ព្រះទេពៈមានកាយ បានពោលភាសិកនេះចប់ហើយ ។

វត្ថុសំយុត្តស្ស ចង្អុលបណ្តាសតៈ ដើរត្រៃ ចតុត្រៃ

អត្តមនា ដេរា កិក្ខុ អាយស្មតោ ខេមកស្ស ភាសិតំ
អភិទន្ធិ ។ ឥមស្មិត្តា បទ វេយ្យាករណស្មី កត្តាមាន
សង្ខេបត្តានំ ដេរាទំ កិក្ខុទំ អនុបាទាយ អាសវេហិ
ចិត្តានំ វិមុត្តិសុ អាយស្មតោ ច ខេមកស្សតិ ។

[២៣០] ឯកំ សមយំ សម្ពហុលា ដេរា កិក្ខុ
ពាកណសិយំ វិហារន្តំ ឥសិមនេ ឥតនាយេ ។ អថ-
ទោ អាយស្មា ឆន្ទោ សាយណ្តាសមយំ បដិសល្លាតា
វុដ្ឋិតោ អហច្ឆរណំ អាទាយ វិហារេន វិហារំ ទថ-
សន្តមិត្តា ដេរា កិក្ខុ ឯកនកេច ឱវទន្តំ មំ អាយស្មតោ
ដេរា អនុសាសន្តំ មំ អាយស្មតោ ដេរា កាកេន្តំ មេ អា-
យស្មតោ ដេរា ចម្ពំ កដិ យដាហំ ចម្ពំ បស្សយ្យន្តំ ។

វត្ថុសំយុត្ត ចង្អុលបណ្តាសតៈ ដើរត្រៃ ទំ ២

ភិក្ខុទាំងឡាយជាថេរៈ មានចិត្តត្រេកអររីករាយ ឆឹងភាសិតរបស់ព្រះ
ខេមកៈមានកាយុក្រែលឆឹង ។ ក៏កាលដែលព្រះខេមកៈមានកាយុ ភិក្ខុ
ពោលវេយ្យាករណ៍នេះ ចិត្តរបស់ភិក្ខុទាំងឡាយជាថេរៈ ច្រឡោង ៦០ ច្រ
ព្រមទាំងព្រះខេមកៈមានកាយុ ក៏រួចផុតស្រឡះចាកភាសិតទាំងឡាយ ។

[២៣១] សម័យមួយ ភិក្ខុទាំងឡាយ ជាថេរៈច្រើនរូប នៅ
ក្នុងវេសិបកនមិត្តនាយវនំ ឥតក្រុងពាកណសិ ។ ព្រះនាងឯង ព្រះនន្ទៈ
មានកាយុ ចេញអំពីទីសម្លំ ក្នុងសាយណ្តសម័យ ហើយកាន់កូនសា
ដើរចេញពីវិហារមួយ ចូលទៅកាន់វិហារមួយ ឆិយាយឆឹងភិក្ខុទាំងឡាយ
ជាថេរៈដូច្នេះថា សូមព្រះថេរៈទាំងឡាយ មានកាយុ ទូន្មានខ្ញុំកុរុណា
សូមព្រះថេរៈទាំងឡាយ មានកាយុ ច្រៀនច្រដៅខ្ញុំកុរុណា សូមព្រះ
ថេរៈទាំងឡាយ មានកាយុ ធ្វើធម្មិតថាវេលាខ្ញុំកុរុណា សមគួរតាមធម៌
ដែលខ្ញុំកុរុណាល្មមយល់បាន ។

[២៣២] ឯវិ វុត្តោ វេនា ភិក្ខុ អាយស្មន្តំ ធន្តិ
 ឯគន្ធរោជំ រូបំ ទោ អារុសោ ធន្ត អនិច្ចំ វេនោ
 អនិច្ចា សញ្ញា អនិច្ចា សង្ខារ អនិច្ចា វិញ្ញាណំ អ-
 និច្ចំ ។ រូបំ អនត្តា ។ វេនោ ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។
 វិញ្ញាណំ អនត្តា សទ្ធ សង្ខារ អនិច្ចា សទ្ធ ធម្មា
 អនត្តាភិ ។ អថទោ អាយស្មនោ ធន្តស្ស ឯគន្ធមោសំ
 មយ្ហិមំ ទោ ឯវិ កោតិ រូបំ អនិច្ចំ ។ វេនោ ។ សញ្ញា ។
 សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ ។ រូបំ អនត្តា ។ វេនោ ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អនត្តា សទ្ធ
 សង្ខារ អនិច្ចា សទ្ធ ធម្មា អនត្តាភិ អថ ធម្ម បទ
 មេ សត្វសង្ខារសមថេ សត្វបដិច្ចដិច្ចស្សត្តេ តណ្ហាត្វ-
 យេ វិរាគេ ជំរេនេ ជំព្វានេ ជំត្តំ ន បក្ខន្តតិ ធម្ម-
 សីទតិ ន សន្តិជ្ជតិ ន វិមុត្តតិ បរិតស្សនា ឧបា-
 នាជំ ឧប្បជ្ជតិ បច្ចុប្បាទតិ មាណសំ អថ កោចរហិ
 មេ អត្តាភិ ។ ន ទោ បរេនតិ ធម្មំ បស្សតោ មោតិ

[២៣២] កាលវេលាព្រះឆន្ទៈនិយាយយ៉ាងនេះហើយ ភិក្ខុទាំង-
 ឡាយជាថេរៈ និយាយនឹងព្រះឆន្ទៈមានកាយដូច្នេះថា អារុសានន្ទៈ ប្រ-
 មិនទៀង វេនានមិនទៀង សញ្ញាមិនទៀង សង្ខារទាំងឡាយ មិន
 ទៀង វិញ្ញាណមិនទៀង ។ ប្រជាអនត្តា ។ វេនា ។ សញ្ញា ។
 សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណជាអនត្តា សង្ខារទាំងឡាយទាំងពួងមិន
 ទៀង ធម៌ទាំងឡាយទាំងពួងជាអនត្តា ។ លំដាប់នោះ ព្រះឆន្ទៈមាន
 កាយ មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា អាត្មាអញក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាង
 នេះដែរថា ប្រមិនទៀង ។ វេនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។
 វិញ្ញាណមិនទៀង ។ ប្រជាអនត្តា ។ វេនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំង
 ឡាយ ។ វិញ្ញាណជាអនត្តា សង្ខារទាំងឡាយទាំងពួងមិនទៀង ធម៌
 ទាំងឡាយទាំងពួងជាអនត្តាដែរ ប៉ុន្តែចិត្តរបស់អញ មិនស្ទុះ មិនជ្រះថ្លា
 មិនតម្កល់ខ្វាប់ មិនបាត់ខ្លួនទៅក្រឡះនិស្រាម ដែលមានអាការម្លាប់ខ្លួន
 សង្ខារទាំងពួង ជាទីរលាស់ចេញខ្លួនបដិច្ចទាំងពួង ជាទីអស់ទៅនៃតណ្ហា
 ជាទីប្រាសចាកកម្រុក ជាទីរលាស់ទៅ ទើបសេចក្តីកកស្ទះ សេចក្តីប្រ-
 កាន់ចាំ កំភើតឡើង ចិត្តរបស់អញក៏ត្រឡប់គិតថា អ្វីហ្ន៎ ជាខ្លួនរបស់
 អញអេះ ។ មួយទៀត កាលបើអញ មិនចង់ឃើញចកុស្សច្នួតម៉ឺន៖

ខ្ញុំសំយុង្គស្ន មជ្ឈិមច្ចុត្តាសក លើដង្ហា ចក្កោ

កោ នុ ទោ មេ ភជា ធម្មំ នេសេយ្យ យថាហំ ធម្មំ
បស្សេយ្យន្តិ ។

[២៣៣] អថទោ អាយស្មតោ ធម្មស្ស ឯកេ-
ហោសំ អយំ ទោ អាយស្មា អាធនោ កោសន្តិយំ
វិហារតិ យោសិតាមេ សត្វ ទេវ សិវណ្ណំកោ សន្តា-
វិតោ ច វិញ្ញំ សព្វហ្មចារិទំ ចហោតិ ច មេ អាយ-
ស្មា អាធនោ ភជា ធម្មំ នេសេតុំ យថាហំ ធម្មំ
បស្សេយ្យំ អត្ថំ ច មេ អាយស្មន្តោ អាធនោ តាវតិកា
វិស្សន្តិ យទ្ធានាហំ យេនាយស្មា អាធនោ តេនុបសន្តិ-
មេយ្យន្តិ ។ អថទោ អាយស្មា ធនោ សេនាសំ
សំសាមេត្វា ចត្តចិវាមាធាយ យេន កោសន្តិ យោ-
សិតាមេ យេនាយស្មា អាធនោ តេនុបសន្តិមិ
ធិបសន្តិមិត្វា អាយស្មតោ អាធនោ សន្តិ សម្មាធិ
សម្មាធិយំ កាចំ សាវណីយំ វិតិសារេត្វា ឯកមន្តិ
និសិទិ ។ ឯកមន្តិ និសិទ្ធា ទោ អាយស្មា ធនោ

ខ្ញុំសំយុង្គ មជ្ឈិមច្ចុត្តាសក លើដង្ហា ទី២

ហើយនរណាឡើយ នឹងសំដែងធម៌ដល់អញ សមគួរតាមធម៌ដែលអញ
ឈ្នួលយល់បាន ។

[២៣៣] លំដាប់នោះ ព្រះឆ្នុះមានកាយ មានសចក្តីត្រិះរិះ
ផ្សំចង្កោ ព្រះកាន់ខ្លួន មានកាយនេះ នៅក្នុងយោសិតាមេ ជិតក្រុង
កោសន្តិ ជាអ្នកដែលព្រះសាស្តាទ្រង់សរសើរផង ជាអ្នកដែលពួកវិញ្ញូ
ផងជាសព្វហ្មចារិកកំពើផង មានព្រះកាន់ខ្លួនមានកាយទើបកាច
សំដែងធម៌ដល់អញ សមគួរតាមធម៌ដែលអញឈ្នួលយល់បាន តាំងអញ
ក៏មានសចក្តីស្ម័គ្រស្មាល នឹងព្រះកាន់ខ្លួនមានកាយជាដរាបមក ចើផ្សំព្រះ
គួរតែអញ ចូលទៅក្រែកកាន់ខ្លួនមានកាយចុះ ។ ចើព្រះឆ្នុះមាន
កាយរៀបចំទុកដាក់សេនាសនៈ រួចស្រេចហើយ កាន់យកបាត្រនិងចិវ
ចូលទៅក្រែកកាន់ខ្លួនមានកាយ ឯយោសិតាមេ ជិតក្រុងកោសន្តិ លុះ
ចូលទៅដល់ហើយ ធ្វើកិរិយាវិកាយ ជាមួយនឹងព្រះកាន់ខ្លួនមានកាយ
លុះបញ្ចប់ពាក្យ ដែលគួររីករាយនឹងពាក្យដែលគួរព្យកហើយ ក៏អង្គុយ
ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះព្រះឆ្នុះមានកាយ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ

សុត្តន្តបិដក សំយោគនិកាយ ១១៣វគ្គ

អាយស្មន្តំ អនន្តំ ឯតទេវោ ឯកមិធាហំ អារុ-
សោ អនន្ត សមយំ ពារណសិយំ វិហារមិ វេ-
សិបតទេ មិគទាយេ អធិទាហំ អារុសោ សាយណ្ណ-
សមយំ មជ្ជិសល្លាតា វុដ្ឋិតោ អហាថុរណំ អនាយ
វិហារេន វិហារំ ឧបសង្កមិត្វា ថេរេ ភិក្ខុ ឯតទេវោ
ឧវុទ្ធនំ មំ អាយស្មន្តោ ថេរេ អនុសាសនំ មំ អាយ-
ស្មន្តោ ថេរេ ករោនំ មេ អាយស្មន្តោ ថេរេ ធម្មំ កមិ-
យថាហំ ធម្មំ បស្សយ្យន្តំ ។ ឯវំ វុត្តេ មំ អារុ-
សោ ថេរេ ភិក្ខុ ឯតទេវោនំ រូបំ ចោ អារុសោ ធន្ធ
អនិច្ចំ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ
អនិច្ចំ ។ រូបំ អនត្តា ។ វេ ។ វិញ្ញាណំ អនត្តា សទ្ធ
សង្ខារ អនិច្ចា សទ្ធ ធម្មា អនត្តាតិ ។ កស្ស មយ្ហំ
អារុសោ ឯតទេវោសិ មយ្ហំមិ ចោ ឯវំ ហោតិ រូបំ
អនិច្ចំ ។ វេ ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ ។ រូបំ អនត្តា ។
វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អ-
នត្តា សទ្ធ សង្ខារ អនិច្ចា សទ្ធ ធម្មា អនត្តាតិ

សុត្តន្តបិដក សំយោគនិកាយ ១១៣វគ្គ

គិរិពាលនិព្វានោនុបាទោ ដូច្នេះថា អារុសោ កន្លង ឥតឃើញ
ខ្ញុំនៅក្នុងសីលកម្មនៃតាមរយៈ ជិតក្រុងពារណសី អារុសោ ត្រានោះ
ខ្ញុំចេញមកទិសម្លឹង ក្នុងសាយណ្ណសម័យ ហើយកាន់កូនសោដើរចេញ
ពីហោមួយ ចូលទៅកាន់ហោមួយ មិនយាយនឹងកំពុងខ្សោយជាងៈ
ដូច្នេះថា សូមព្រះឋានៈតាំងខ្សោយមានអាយុ ទូន្មានខ្ញុំកុណា សូមព្រះ
ឋានៈតាំងខ្សោយមានអាយុ ច្រៀនច្រដៅខ្ញុំកុណា សូមព្រះឋានៈតាំង
ខ្សោយមានអាយុ ធ្វើធម៌ក្នុងសីលកម្មកុណា ឲ្យសមគួរតាមធម៌សីលកម្ម
កុណាឈ្នួលយល់បាន ។ អារុសោ កាលខ្ញុំនិយាយយ៉ាងនេះហើយ
ភិក្ខុតាំងខ្សោយជាងៈ មិនយាយនឹងខ្ញុំកុណាដូច្នេះថា អារុសោធន្ទៈ រូប
មិនទៀង ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារតាំងខ្សោយ ។ វិញ្ញាណមិន
ទៀង ។ រូបជាអនត្តា ។ វេ ។ វិញ្ញាណជាអនត្តា សង្ខារតាំងខ្សោយ
តាំងពួងមិនទៀង ធម៌តាំងខ្សោយតាំងពួង ជាអនត្តា ។ អារុសោ ខ្ញុំ
នោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះ ដូច្នេះថា អាក្ខអញក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះ
យ៉ាងនេះថា រូបមិនទៀង ។ វេ ។ វិញ្ញាណមិនទៀង ។ រូបជា
អនត្តា ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារតាំងខ្សោយ ។ វិញ្ញាណជាអនត្តា
សង្ខារតាំងខ្សោយតាំងពួងមិនទៀង ធម៌តាំងខ្សោយតាំងពួងជាអនត្តាដែរ

ឧទ្ទេសន្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសិក្ខេ ថេរីគ្គោ បទុក្ខោ

អថ ច ចន មេ សត្វសង្ខារសមដេ សត្វបដិច្ចដិ-
 ធិស្សក្កេ កណ្ណាក្ខយេ វិរាតេ ធិរោធនេ ធិត្តានេ ធិត្តំ ន
 បក្ខទ្ធិតិ ធិស្សនិធិតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិបុលតិ ចរិ-
 កស្សនា ឧបាធានិ ឧប្បដ្ឋតិ បក្ខទាវត្ថតិ មាណសិ អថ
 កោតវហិ មេ អត្តាតិ ។ ន ទោ បរិនិ ធម្មំ ចស្ស-
 តោ ហោតិ កោ ទុ ទោ មេ កថា ធម្មំ នេសយ្យ យ-
 ថាហំ ធម្មំ ចស្សយ្យន្តិ ។ កស្ស មយ្ហំ អាវុសា ឯ-
 ភទាហាសិ អយំ ទោ អាយស្មា អាទន្ទោ កោសត្តយំ
 វិហារតិ យោសិតាវមេ សត្វនេវ សិវណ្ណតោ សម្មាវិកា
 ច វិញ្ញំ សព្វហ្មចារិទំ ចហោតិ ច មេ អាយស្មា
 អាទន្ទោ កថា ធម្មំ នេសតុំ យថាហំ ធម្មំ ចស្សយ្យ
 អត្ថំ ច អាយស្មន្តេ អាទន្តេ កាវតិកា វិស្សដិ យទ្ធ-
 បាហំ យេនាយស្មា អាទន្ទោ កេតុបសង្កមេយ្យ-
 ន្តិ ។ ឧវនតុ មំ អាយស្មា អាទន្ទោ អនុសាសតុ
 មំ អាយស្មា អាទន្ទោ ករោតុ មេ អាយស្មា អាទន្ទោ
 ធម្មំ កដំ យថាហំ ធម្មំ ចស្សយ្យន្តិ ។

ឧទ្ទេសន្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសិក្ខេ ថេរីគ្គោ បទុក្ខោ

បុន្តិក្ខបេសំ មិនសុខ មិនជ្រះថ្លា មិនតំកល់ច្រាប់ មិនបាត់ខ្លាច
 ក្នុងព្រះនិព្វាន ដែលមានការរាប់នូវសង្ខារចំពោះជំនឿ
 ចេញនូវឧបទ្វីបនៃពិភព ជាទីស្រឡាញ់ចិត្តប្រាកដ
 ជាទីលេងរស់ ទើបសេចក្តីកកស្ទះ សេចក្តីច្រកាន់មាំ កើតឡើង ចិត្ត
 របស់ខ្ញុំត្រឡប់គិតថា អ្វីហ្នឹងជាខ្លួនរបស់អញអេះ ។ មួយទៀត កាល
 បើខ្ញុំមិនទាន់ឃើញចក្ខុស្រឡាចមើល នរណាឡើយ មិនសំដែងធម៌ដល់ខ្ញុំ
 សមគួរដល់ធម៌ ដែលខ្ញុំល្ងង់យល់បាន ។ អាវុសា ខ្ញុំក៏មានសេចក្តី
 គ្រិនរង្វេចថា ព្រះគោនន្តមានកាយុគន្តីនេះ នៅក្នុងយោសិតាវមេ ដឹក
 គ្រនីកោសម្ពី ជាអ្នកដែលព្រះសាស្តាទ្រង់សរសើរផង ជាអ្នកដែលពួក
 វិរាជនជាសព្វហ្មចារិទំលើកកំភើបផង មានតែព្រះគោនន្តមានកាយ អាច
 មិនសំដែងធម៌ដល់អញ សមគួរតាមធម៌ដែលអញល្ងង់យល់បាន ចំពោះ
 អញក៏មានសេចក្តីស្និទ្ធស្នាល មិនព្រះគោនន្តមានកាយ ជាដកបមក បើ
 ដូច្នេះ គួរតែកាត់អញ ចូលទៅក្នុងព្រះគោនន្តមានកាយចុះ ។ សូម
 ព្រះគោនន្តមានកាយ ទូន្មានខ្ញុំកុណា សូមព្រះគោនន្តមានកាយ ច្រៀន
 ប្រដៅខ្ញុំកុណា សូមព្រះគោនន្តមានកាយ ធ្វើធម៌ជាដល់ខ្ញុំកុណា
 សមគួរតាមធម៌ដែលខ្ញុំកុណាល្ងង់យល់បាន ។

សុត្តន្តបិដក សំយុទ្ធនិកាយស្ស ទទ្ទវវង្សោ

[២៣៤] ឯត្ថកេនចិ មយំ អាយស្មតោ ធន្ទស្ស
 អត្តមថា អភិវដ្ឋា តំ អាយស្មា ធម្មោ អាវុកាសិ
 ទំលំ បភិទ្ធំ ឱទហាវុសោ ធន្ទសោតិ កត្វាសិ ធម្មំ
 វិញ្ញាតុទ្ធំ ។ អដថោ អាយស្មតោ ធន្ទស្ស តាវត-
 កេនេវ ឱឡាវំ បីតិប្បាមោជ្ជិ ឱប្បជ្ជតិ កត្វា កិវស្មិ
 ធម្មំ វិញ្ញាតុទ្ធំ ។ សម្មទា មេតំ អាវុសោ ធន្ទ ភកវតោ
 សុតំ សម្មទា បដិក្កហិតំ កាប្បាទកោត្ថំ កិក្ខុំ ឱវទ-
 ទ្ទស្ស ទ្វយទិស្សតោ ទោយំ កាប្បាទ លោកោ យេ-
 កុយ្យទុ អត្ថិកញ្ចេវ ធម្មិកញ្ច ។ លោកសមុទយំ ច
 ទោ កាប្បាទ យថាភូតំ សធម្មញ្ញាយ បស្សតោ យា

សុត្តន្តបិដក សំយុទ្ធនិកាយ ទទ្ទវវង្សោ

[២៣៤] ព្រះគោនុគោលថា ខ្ញុំរីករាយព្រឹករសៀលព្រះឆ្នេះ
 មានអាយុ ដោយហេតុដែលព្រះឆ្នេះមានអាយុ ធ្វើសេចក្តីមានវិជ្ជាធាតុ
 ច្បាស់ ទុក្ខយសេចក្តីរឹងក្តឹង កាវុសាឆ្នេះ ចូរលោកអង្គុំនិសោធប្រ-
 សាទចុះ លោកជាបុគ្គលនួយរស់ធម៌បានហើយ ។ ព្រះឆ្នេះមានអាយុ
 កំរើកបីឆ្នាំនឹងបាត់ដ្ឋានក្រៃលែង ដោយហេតុគ្រាន់តែពូជទុក្ខបុគ្គល
 នួយរស់ធម៌បានហើយប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រះគោនុគោលអាយុ គោលថា
 កាវុសាឆ្នេះ សូត្រនេះទំព្រានស្តាប់មក ទំព្រាខ្លួនមក ក្នុងចំណេះ
 ព្រះក្រ្តានព្រះមានព្រះភាគ កាលដែលទ្រង់ទូន្មានកិក្ខុជាតិទូន្មានគ្រាន់
 ម្ចាស់កិក្ខុនោះ សព្វលោកនេះ ច្រើនតែកាស្រីយន្តទិដ្ឋិ២ ប្រការ គឺ កៈ
 ប្រកាន់ថាមាន (សស្សតទិដ្ឋិ)១ ការប្រកាន់ថាមិនមាន (វេទ្ខតទិដ្ឋិ)១ ។
 ម្ចាស់កិក្ខុនោះ កាលបើគេពិចារណាយើង កាមសេចក្តីពិត ដោយ
 ប្រាជ្ញាដ៏ប្រសើរ ខ្លះហេតុដែលឱ្យកើតលោភ ការប្រកាន់ថាមិនមាន ណា

លោក ឧត្តិសា សា ន ហោតិ ។ លោក ឧត្តិសា ន ហោតិ ។
 កណ្តាល យថាភូតិ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ យា លោ-
 កោ អត្តិសា សា ន ហោតិ ។ ឧបាយុបាធានាគិណ-
 វេសវិចិត្តោ ទ្វាយំ កណ្តាល លោកោ យេកុយ្យេន
 តត្ថាយំ ឧបាយុបាធានំ ធម្មសោ អធិដ្ឋានំ អភិ-
 ធិវេសានុសយំ ន ឧបេតិ ន ឧបាធិយតិ បាធិដ្ឋានិ
 អត្តា មេតិ ។ ឧក្ការមេ ឧប្បជ្ឈមាធិ ឧប្បជ្ឈតិ ឧក្កា-
 រិវជ្ឈមាធិ ឧប្បជ្ឈតិ ន កណ្តាល ន វិចិត្តិ ។ អប-
 ប្បទូយា ញាណមេវស្ស ឯតុ ហោតិ ។ ឯតុវតា ទោ
 កណ្តាល សម្មាធិដ្ឋ ហោតិ ។ សត្វមត្តិទិ ទោ កណ្តាល
 អយមេកោ អន្តោ សត្វំ នត្តិទិ អយំ ឧត្តិយោ អន្តោ ។

ក្នុងលោក គេមិនមានការប្រកាន់ថា មិនមាននោះទេ ។ ខ្នាលក្នុងនោះ
 កាលបើគេចិត្តចាកយើង កាលសេចក្តីពិត ដោយប្រាថ្នាដ៏ប្រពៃ ឬ
 សេចក្តីលេងរបស់លោក ការប្រកាន់ថាមាន លោក ក្នុងលោក គេមិន
 មានការប្រកាន់ថា មាននោះឡើយ ។ ខ្នាលក្នុងនោះ សត្វលោកនេះ
 ច្រើនតែជាប់ជំពាក់ដោយទុក្ខ (កណ្តាលទិដ្ឋ) ទុក្ខទាន និងអតិច្ចាសៈ
 គឺកណ្តាលទិដ្ឋ ចំណែកអរិយសាវ័កនេះ វេសន៍មិនផ្អាកផ្អួល មិនប្រកាន់
 មិនកាន់ចិត្តខ្ជាប់ ឲ្យទុក្ខនិងទុក្ខទាននោះ ដែលជាអធិដ្ឋាន (ចិ-
 លេ) ជាអតិច្ចាសៈ (ចិក្កុយ) និងជាអនុស័យ (ចិវេក) ខែចិត្តថា
 ខ្លួនរបស់អញឡើយ ។ អរិយសាវ័កនោះមិនសង្ស័យ មិនឆ្លៀតចូល
 ថា ខ្លួនក្នុងទុក្ខទានក្នុងតាំង កាលកើតឡើង វេសន៍កើតឡើងពិត ខ្លួន
 កាលលេងវា វេសន៍លេងវាពិត ។ ព្រះអរិយសាវ័កនោះ មាន
 សេចក្តីយល់ចំពោះខ្លួន ក្នុងទុក្ខទានក្នុងខ្លួន មិនបាច់មានបុគ្គលដទៃ
 ជាចម្លើយ ។ ខ្នាលក្នុងនោះ សម្មាធិដ្ឋ វេសន៍កើតមាន ដោយហេតុ
 មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះដែរ ។ ខ្នាលក្នុងនោះ សេចក្តីយល់ថា អ្វីតាំងអស់
 មាន នេះជាសេចក្តីយល់ដឹងលាមកទី ១ គឺសស្សនទិដ្ឋ សេចក្តីយល់ថា
 អ្វីតាំងអស់មិនមាន នេះជាសេចក្តីយល់ដឹងលាមកទី ២ គឺទទ្ធទិដ្ឋ ។

ឯតេ តេ កាច្ចាន ឧតោ អន្ត អនុបកម្ម មជ្ឈេន
 តតាកតា ធម្មំ ធម្មេសតំ អវិជ្ជាបទ្ធវយា សង្ខារ សង្ខា-
 រច្យុត្វយា វិញ្ញាណំ ។ មេ ។ ឯវមេតស្ស កោវលស្ស
 ធុត្តក្ខន្ធស្ស សមុធយោ ហោតិ ។ អវិជ្ជាយ ត្រូវ
 អសេសវិភក្តិវិភាគា សង្ខារវិភាគោ ។ មេ ។ ឯវមេតស្ស
 កោវលស្ស ធុត្តក្ខន្ធស្ស វិភាគោ ហោតិ ។ ឯវមេតំ
 អារុសោ អានន្ត ហោតិ យេសំ អាយស្មញ្ញំ តាធិសា
 សព្វញ្ញាវយោ អនុកម្មកា អនុកាមា ឱវាទកា
 អនុសាសកា ឥនេត្យ ចន មេ អាយស្មតោ អានន្ធស្ស
 ធម្មធម្មេសតំ សុត្វា ធម្មោ អភិសម្មតោតិ ។

(២៣៩) សាវត្ថិយំ ។ អថេតោ អាយស្មា ក-
 ហុលោ យេន កកវា តេនុបសង្កមិ ធុតសង្កមិក្ខា
 កកវង្គំ អភិវាទេត្វា ឯកមង្គំ ធិសីនិ ។ ឯកមង្គំ
 ធិសីនោ តោ អាយស្មា កហុលោ កកវង្គំ ឯត-
 រោច កមង្គំ តោ កន្ត ជាតតោ កមិ ចស្សតោ

ខាលកច្ចានៈ គថាភស្តវដ្ឋនិម្ម ប្រាប្បអកតាមដ្ឋកណ្តាល មិនច្រឡក
 ច្រឡក្នុងសេចក្តីយល់ ដ៏លាមកចំនង់ ២ នោះឡើយថា សង្ខារចំនង់ឡាយ
 កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាច្រើន វិញ្ញាណកើតមាន ព្រោះសង្ខារជា
 ច្រើន ។ មេ ។ ហេតុជាដៃនៃកើត នៃកងទុក្ខចំនង់អស់នេះ វេទនកើត
 មាន ដោយច្រកាវដ្ឋនៈ ។ មួយទៀត សេចក្តីលក់នូវសង្ខារ ព្រោះ
 វិភាសន៍លក់មិនសេសសល់ នៃអវិជ្ជា ។ មេ ។ សេចក្តីលក់នៃ
 កងទុក្ខចំនង់អស់នេះ វេទនកើតមាន ដោយច្រកាវដ្ឋនៈ ។ ព្រះនេះ
 ពោលថា អារុសោភានន្ត សេចក្តីនេះយ៉ាងហ្នឹងមែនហើយ ចណ្តាលោក
 មានកាយចំនង់ឡាយណា លោកមានកាយចំនង់នោះ ប្រាកដដូចលោក
 ម្ចាស់ ឈ្មោះថាជាសព្វហេតុ ជាអកតគុដ្ឋាន អកតន៍ឱ្យប្រយោជន៍
 អកតឱ្យឧត្ត អកតប្រៀនច្រវេលមែន ចំណែកចំរើនចំនង់យល់ធម៌ច្បាស់
 ព្រោះបានស្តាប់ធម៌ទេសនា របស់ព្រះកាន់នូវមានកាយនេះឯង ។

(២៣៩) ធីតក្រុងសាវត្ថិ ។ ត្រាវនា ព្រះកហុលមានកាយ
 ចូលទៅកាលព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះ
 មានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះព្រះកហុល មាន
 កាយ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំចូលព្រះមានព្រះភាគ
 ដូច្នេះថា ចក្ខុព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបុគ្គលដ៏ដូចម្តេច ឃើញដូចម្តេច

ឥមសិញ្ច សវិញ្ញាណកេ កាយេ ពហំន្វា ច សត្វនិ-
 មិត្តេសុ អហង្គារមមង្គារមាធានុសយា ន ហោន្តិតិ ។
 យំ កិត្យំ វាហុល រូបំ អតីតាធាតុតប្បច្ចប្បន្នំ អជ្ឈន្តិ
 វា ពហំន្វា វា ឱន្យាវកំ វា សុទ្ធមំ វា ហំនំ វា បណីតំ
 វា យំ ន្ទរ សន្តិកេ វា សត្វំ រូបំ នេតំ មម នេសោ-
 ហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ វា មេតំ យថាភូតំ សធម្ម-
 ញាយ ចស្សតិ ។ យា កាចំ វេទនា ។ យា កាចំ
 សញ្ញា ។ យេ កាចំ សង្ខារ ។ យំ កិត្យំ វិញ្ញាណំ
 អតីតាធាតុតប្បច្ចប្បន្នំ អជ្ឈន្តិ វា ពហំន្វា វា ។ បេ ។
 សត្វំ វិញ្ញាណំ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ
 អត្តាតិ វា មេតំ យថាភូតំ សធម្មញ្ញាយ ចស្សតិ ។ វិ
 ចោ វាហុល ជាធាតា វិ ចស្សតោ ឥមសិញ្ច សវិញ្ញា-
 ណកេ កាយេ ពហំន្វា ច សត្វនិមិត្តេសុ អហង្គារម-
 មង្គារមាធានុសយា ន ហោន្តិតិ ។

ទើបមិនមានអនុស្សយ គឺសេចក្តីប្រកាន់អហង្គារមមង្គារ ក្នុងកាយវេល
 ប្រកបដោយវិញ្ញាណនេះផង ក្នុងនិមិត្តគ្រប់ចំណុចជាខាងក្រៅផង ។ ព្រះ
 មានព្រះភាគគ្រាស់ថា ម្ចាស់វាហុល ប្រណាមួយ ជាអតីត អនាគត
 ចច្ចុប្បន្ន ខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី គ្រោកគ្រោកក្តី ល្អិតក្តី ថោកខាបក្តី
 ទុក្ខមក្តី ឬប្រណា មានក្នុងទីឆ្ងាយ ក្នុងទីជិត ឬក្តលឃើញនូវរូបចំណ
 អស់នុ៎ះ ដោយប្រាជ្ញដ៏ប្រណិកាយសេចក្តីពិត យ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែន
 របស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញឡើយ ។ វេទ-
 នាណានិមួយ ។ សញ្ញាណានិមួយ ។ សង្ខារចំណុចណានិមួយ ។
 វិញ្ញាណាណានិមួយ ជាអតីត អនាគត ចច្ចុប្បន្ន ខាងក្នុងក្តី ខាង
 ក្រៅក្តី ។ បេ ។ ឬក្តលឃើញនូវវិញ្ញាណចំណអស់នុ៎ះ ដោយប្រាជ្ញដ៏
 ប្រណិកាយសេចក្តីពិត យ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែន
 ជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញឡើយ ។ ម្ចាស់វាហុល កាល
 ឬក្តលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះ ទើបមិនមានអនុស្សយ គឺសេចក្តី
 ប្រកាន់អហង្គារមមង្គារ ក្នុងកាយវេលប្រកបដោយវិញ្ញាណនេះផង ក្នុង
 និមិត្តគ្រប់ចំណុចជាខាងក្រៅផង ។

(២៣៦) សាវត្ថិយី ។ រករមេ ។ ឯកមន្តំ ជិសំន្នោ
 ទោ អាយស្មា វាហុលោ កកវន្តំ ឯកនរោច កាចិ
 ទុ ទោ កន្តំ ជាទតោ កាចិ ចស្សតោ វេស្សិត្យ
 សវិញ្ញាណោ កាយេ តហិទ្ធា ច សទ្ធិមិត្តសុ
 អហត្ថារមមត្ថារមាបាបកតំ មាទសំ ហោតិ វិបា ស-
 មតិក្កន្តំ សន្តំ សុវិមុត្តន្តំ ។ យំ កំពុំ វាហុល រូបំ
 អតិកាចាភកប្បទុប្បន្នំ អជ្ឈត្តំ វា តហិទ្ធា វា ទិ-
 ឡាវិកំ វា ។ យេ យំ ទូរេ សន្តិកោ វា សទ្ធិ រូបំ
 ទេតំ មម ទេសោបាមស្មិ ទ មេសោ អត្តាតិ ឯ-
 វាមតំ យថាភូតំ សឌ្ឍប្បញ្ញាយ ជិស្វា អនុបាទា
 វិមុត្តោ ហោតិ ។ យា កាចិ វេទនា ។ យា កាចិ
 សញ្ញា ។ យេ កាចិ សង្ការ ។ យំ កំពុំ វិញ្ញា-
 ណំ អតិកាចាភកប្បទុប្បន្នំ អជ្ឈត្តំ វា តហិទ្ធា វា
 ទិឡាវិកំ វា សុទ្ធិមំ វា ហិទំ វា ចណីតំ វា យំ

(២៣៦) ជីកក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងវត្ត ។ លុះព្រះរាហុលមានកាយ
 អង្គុយក្នុងវិជ្ជាមគ្គហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា
 បរិក្រព្រអង្គុយចម្រើន កាលបុគ្គលដឹងដូចម្តេច ឃើញដូចម្តេច ទើបមាន
 ចិត្តប្រាសចាកសេចក្តីប្រកាន់អហត្ថារមមត្ថារ ក្នុងកាយដែលប្រកបដោយ
 វិញ្ញាណនេះផង ក្នុងនិមិត្តគ្រប់ចំពូកជាទាន់ក្រៅផង ហើយកន្លងផុត
 ស្ងប់រង្វាប់ រួចស្រឡះដោយចំណែក ។ ព្រះមានព្រះភាគស្រាស់ថា
 ម្ចាស់រាហុល ប្រណនិមួយ ជាគតិក អនាគត បច្ចុប្បន្ន ទាន់ក្នុងក្តី
 ទាន់ក្រៅក្តី គ្រោតគ្រោតក្តី ។ យេ យុប្បណា មានក្នុងទីគ្វាយ ក្នុងទី
 ជិត បុគ្គលឃើញម្តេចទាំងអស់នុ៎ះ ដោយប្រាថ្នាដ៏ប្រពៃ កាមសេចក្តីពិត
 យ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួន
 របស់អញឡើយ ទើបជាអ្នកផុតស្រឡះចាកសេចក្តីប្រកាន់ចាំ ។ វេទនា
 ណនិមួយ ។ សញ្ញាណនិមួយ ។ សង្ការទាំងឡាយណានិមួយ ។
 វិញ្ញាណណានិមួយ ជាគតិក អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជាទាន់ក្នុងក្តី ទាន់
 ក្រៅក្តី គ្រោតគ្រោតក្តី ស្តីក្តី ចោកទាបក្តី ទុក្ខក្តី ឬវិញ្ញាណណា

ខន្ធយុត្តស្ស ធម្មិច្ឆបណ្ណសកៈ ថេរីវគ្គ ០១២

នូវ សន្តិកោ វាសន៍ វិញ្ញាណំ នេតំ មម មេសោហមស្មិ
ន មេសោ អត្តាតំ វិវិមតំ យជាក្កតំ សធម្មញ្ញាយ
និស្វា អនុមាទា វិគុក្កោ ហោតិ ។ វិ ចោ កហុល
ជាតោ វិ បស្សនោ ឥមស្មិញ សវិញ្ញាណោ
កាយេ តហិមា ច សត្វនិមិត្តសុ អហត្ថិរមមត្តិរ
មាទាចកតំ មាទសំ ហោតិ វិជា សមតិក្កន្តំ សន្តិ
សុវិមុត្តន្តំ ។

ថេរីវគ្គ ០១២ ។

តត្រូវទានំ វិវិ

អាទន្ទោ តិស្សោ យមកោ
អនុកោ ច វគ្គលំ
អស្សនិ ទេមកោ ធនោ
កហុលា អមរេ តុវេ
ថេរីវគ្គតិ វុត្តតិ ។

ខន្ធយុត្ត ធម្មិច្ឆបណ្ណសកៈ ថេរីវគ្គ ទី ៤

ដែលមានក្នុងចំពោះ ក្នុងទីនេះ បុគ្គលឃើញខ្លួនវិញ្ញាណចំណងអស់ខ្លះ
ដោយប្រាថ្នាដ៏ប្រពៃតាមសេចក្តីពិត យ៉ាងនេះថា គ្មានមិនមែនរបស់អញ
ខ្លះមិនមែនជាអញ ខ្លះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញឡើយ ទើបផុតស្រឡះ
ចាកសេចក្តីប្រកាន់មាំ ។ ម្ចាស់កហុល បុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញ
យ៉ាងនេះ ទើបមានចិត្តប្រាសចាកសេចក្តីប្រកាន់អហត្ថិរមមត្តិរ ក្នុង
កាយដែលប្រកបដោយវិញ្ញាណនេះផង ក្នុងនិមិត្តគ្រប់ចំណុចជាទាំងក្រៅផង
ហើយកន្លងផុត ស្ងប់រម្ងាប់ រួចស្រឡះដោយចំណែក ។

ចប់ ថេរីវគ្គ ទី ៤ ។

ទុក្ខានុក្កំបិរីវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីព្រះគោនន្ទ ១ ព្រះតិស្សៈ ១ ព្រះយមកៈ ១ ព្រះ
អនុក ១ ព្រះវគ្គលំ ១ ព្រះអស្សន៍ ១ ព្រះទេមកៈ ១
ព្រះធនៈ ១ និងព្រះកហុល ២ រឿងទៀត លោកហៅថា
ថេរីវគ្គ ។

បុប្ផវិគ្គ

[២៣៧] ហាវត្ថុយំ ។ កត្រ ទោ ។ ចេ ។ សយ្យ-
 ជាថិ កេតុវេ ធនិ បទ្ធកេយ្យា ឧហារិចិ ទ្វាវត្ថុមា
 សីយសោតា តស្សា ឧហតា(១) តិវេសុ កាសា ចេថិ
 ជាតា អស្ស ភេ ទំ អន្លោលម្ពេយ្យំ កុសា ចេថិ
 ជាតា អស្ស ភេ ទំ អន្លោលម្ពេយ្យំ បទ្ធជា ចេថិ
 ជាតា អស្ស ភេ ទំ អន្លោលម្ពេយ្យំ វិណា ចេថិ
 ជាតា អស្ស ភេ ទំ អន្លោលម្ពេយ្យំ រុក្ខា ចេថិ
 ជាតា អស្ស ភេ ទំ អន្លោលម្ពេយ្យំ តស្សា ចុរិសោ
 សោភេន វ្យុមាទោ កាសេ ចេថិ កណ្តោយ្យ ភេ ប-
 លុដ្ឋេយ្យំ សោ កតោទិទាទំ អធម្មត្យសទំ អា-
 បដ្ឋេយ្យ ។ កុសេ ចេថិ កណ្តោយ្យ ។ បទ្ធជេ
 ចេថិ កណ្តោយ្យ ។ វិណោ ចេថិ កណ្តោយ្យ ។

បុប្ផវិគ្គ

[២៣៨] ជិត្រុន្តិសាភី ។ ក្នុងទំនោរឯង ។ បេ ។ ម្ចាស់
 កិត្តតាំងឡាយ ដូចជាស្នឹងជាប់មកអំពីកំលុងភ្នំ មានប្រក្រតីនាំសំណាត់
 ញូចុះមក ញូរៅកាន់ទីតាំង មានវ្យុទ្ធិករហ័ស ប្រសិនបើមានក្រុង
 ដុះនៅឆ្នាំនោះទាំងពីរនៃស្នឹងនោះ ក្រុងនោះ នឹងសំយុងចុះទៅកេស្នឹង
 នោះ ប្រសិនបើមានស្បូវដុះនៅ ស្បូវតាំងនោះ នឹងសំយុងចុះទៅកេស្នឹង
 នោះ ប្រសិនបើមានស្បូវដំណេកខ្សោយដុះនៅ ស្បូវដំណេកខ្សោយ
 តាំងនោះ នឹងសំយុងចុះទៅកេស្នឹងនោះ ប្រសិនបើមានស្បូវវណ្ណសដុះ
 នៅ ស្បូវវណ្ណសតាំងនោះ នឹងសំយុងចុះទៅកេស្នឹងនោះ ប្រសិនបើ
 មានឈើដុះនៅ ឈើតាំងនោះ នឹងសំយុងចុះទៅកេស្នឹងនោះ កាលបើ
 មានបុរស អវណ្ណតទៅតាមវ្យុទ្ធិកស្នឹងនោះ ទុកជាចាប់កាន់ក្រុងភ្នំ
 ក្រុងនោះក៏ដេកទៅ បុរសនោះ នឹងដល់ខ្លួនវស្សាភ័យច្រើននឹងសេច-
 ក្តីវិនាស ព្រោះដំណើរនោះជាហេតុ ។ ទុកជាចាប់កាន់ស្បូវភ្នំ ។ ទុក
 ជាចាប់កាន់ស្បូវដំណេកខ្សោយភ្នំ ។ ទុកជាចាប់កាន់ស្បូវវណ្ណសភ្នំ ។

[២៣៥] ឆំ គំ មញ្ញ៥ កិក្ខុវេ រូបំ ធិត្ថំ វា អធិត្ថំ
 វា អធិត្ថំ កន្ត្រៃ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។
 វិញ្ញាណំ ធិត្ថំ វា អធិត្ថំ វា អធិត្ថំ កន្ត្រៃ ។ កស្ថា-
 តិហា កិក្ខុវេ ។ បេ ។ ឯវំ បស្សំ ។ បេ ។ ធាបរំ វត្តត្តា-
 យានិ បជាធាតីតិ ។

[២៣៧] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ បេ ។ ធាហិ
 កិក្ខុវេ លោកេន វិវធាមិ ។ លោកេន ច ទោ កិក្ខុវេ
 មយា វិវធាតិ ។ ន កិក្ខុវេ ធម្មវាដំ កេនចិ លោ-
 កស្មំ វិវធាតិ ។ យំ កិក្ខុវេ ធម្មិសម្មតិ លោកេ
 បណ្ឌិតានំ អហំបិ តំ អត្ថិតិ វធាមិ ។ យំ កិក្ខុវេ
 អត្ថិសម្មតិ លោកេ បណ្ឌិតានំ អហំបិ តំ អត្ថិតិ
 វធាមិ ។ កិក្ខុវេ កិក្ខុវេ ធម្មិសម្មតិ លោកេ បណ្ឌិ-
 តានំ យមហំ ធម្មិតិ វធាមិ ។ រូបំ កិក្ខុវេ ធិត្ថំ ធុរំ

[២៣៨] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ សំគាល់ខុសចក្ក
 នោះ ដូចម្តេច រូបទៀង ឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។
 វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណទៀង ឬមិនទៀង ។
 មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុង
 សាសនានេះ ។ បេ ។ កាលបើភិក្ខុឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ វេទនដឹង
 ច្បាស់ថា មគ្គការនាកំពុងដល់ ច្រើនត្រូវទៅដើម្បីសាទ្បសកិច្ចនេះទៀតមិន
 មានឡើយ ។

[២៣៩] ឆិក្រុសាភី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ គឺជាគតមិនដែលពោលទាន់នឹងសត្វលោកទេ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ តែសត្វលោកតែឯពោលទាន់នឹងគឺជាគត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ បុគ្គលជាធម្មវាចិយមិនពោលទាន់នឹងបុគ្គលនីមួយក្នុងលោក ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ណាដែលបណ្ឌិតសន្មតហើយថា មិនមានក្នុង
 លោក គឺជាគតក៏ពោលនូវរបស់នោះថាមិនមានដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
 ឡាយ របស់ណាដែលបណ្ឌិតសន្មតហើយថាមានក្នុងលោក គឺជាគត
 ក៏ពោលនូវរបស់នោះថាមានដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គឺជាគតពោល
 នូវរបស់ណាថាមិនមាន ចុះរបស់នោះ ដូចម្តេច ដែលបណ្ឌិតសន្មត
 ហើយថាមិនមានក្នុងលោក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបដែលទៀងទាត់

សស្សតំ អវិបរណាមធម្មំ អត្ថិសម្មតំ លោកេ បណ្ឌិតានំ
 អហិមំ តំ អត្ថិភិ វធាមិ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។
 វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ ធុតុំ សស្សតំ អវិបរណាមធម្មំ អត្ថិសម្មតំ
 លោកេ បណ្ឌិតានំ អហិមំ តំ អត្ថិភិ វធាមិ ។ ឥទ្ធិ ទោ
 ភិក្ខុវេ អត្ថិសម្មតំ លោកេ បណ្ឌិតានំ យមហំ អត្ថិភិ
 វធាមិ ។ កំលុ ភិក្ខុវេ អត្ថិសម្មតំ លោកេ បណ្ឌិតានំ
 យមហំ អត្ថិភិ វធាមិ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ អនិច្ចំ ធុតុំ
 វិបរណាមធម្មំ អត្ថិសម្មតំ លោកេ បណ្ឌិតានំ អហិមំ
 តំ អត្ថិភិ វធាមិ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។
 វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ ធុតុំ វិបរណាមធម្មំ អត្ថិសម្មតំ លោ-
 កេ បណ្ឌិតានំ អហិមំ តំ អត្ថិភិ វធាមិ ។ ឥទ្ធិ ទោ
 ភិក្ខុវេ អត្ថិសម្មតំ លោកេ បណ្ឌិតានំ យមហំ អត្ថិភិ
 វធាមិ ។

បិកថេ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា ដែលបណ្ឌិតសន្មតថាមិនមានក្នុងលោក
 គឺជាគតកំពាលនូវប្រការនោះថាមិនមានដែរ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។
 សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណដែលទៀងទាត់ បិកថេ មិនប្រែប្រួល
 ជាធម្មតា ដែលបណ្ឌិតសន្មតថាមិនមានក្នុងលោក គឺជាគតកំពាលនូវ
 វិញ្ញាណនោះថាមិនមានដែរ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ គឺជាគតកំពាលនូវ
 របស់ណាថាមិនមាន របស់នោះឯង ក៏បណ្ឌិតសន្មតថាមិនមានក្នុង
 លោកដែរ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ គឺជាគតកំពាលនូវរបស់ណាថាមាន
 ចុះរបស់នោះដូចម្តេច ដែលបណ្ឌិតសន្មតថាមានក្នុងលោក ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ប្រមិនទៀង ជាទុក្ខ ប្រែប្រួលជាធម្មតា ដែលបណ្ឌិតសន្មត
 ថាមានក្នុងលោក គឺជាគតកំពាលនូវប្រការនោះថាមានដែរ ។ វេទនា ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណមិនទៀង ជាទុក្ខ ប្រែប្រួលជា
 ធម្មតា ដែលបណ្ឌិតសន្មតថាមានក្នុងលោក គឺជាគតកំពាលនូវវិញ្ញាណ
 នោះថាមានដែរ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ គឺជាគតកំពាលនូវរបស់ណា
 ថាមាន របស់នោះឯង ក៏បណ្ឌិតសន្មតថាមានក្នុងលោកដែរ ។

[២២០] អត្ថំ ភិក្ខុវេ លោកេ លោកេនធម្មោ តំ^(១)
 គដាគតោ អំភិសម្ពុជ្ឈតិ អភិសមេតំ អភិសម្ពុជ្ឈត្វា
 អភិសមេត្វា អាចិក្កុតិ ធនេសតិ បញ្ញាបេតិ បដ្ឋបេតិ
 វិវេតិ វិភជតិ ឧត្តាធិករោតិ ។ កិក្ខុ ភិក្ខុវេ លោកេ
 លោកេនធម្មោ តំ គដាគតោ អភិសម្ពុជ្ឈតិ អភិសមេតំ
 អភិសម្ពុជ្ឈត្វា អភិសមេត្វា អាចិក្កុតិ ធនេសតិ បញ្ញា-
 បេតិ បដ្ឋបេតិ វិវេតិ វិភជតិ ឧត្តាធិករោតិ ។ រូបំ
 ភិក្ខុវេ លោកេ លោកេនធម្មោ តំ គដាគតោ អភិ-
 សម្ពុជ្ឈតិ ។ រេ ។ ឧត្តាធិករោតិ ។ យោ ភិក្ខុវេ
 គដាគតោ ឯវិ អាចិក្កុយមារោ ធនេសិយមារោ បញ្ញា-
 បិយមារោ បដ្ឋបិយមារោ វិវិយមារោ វិភជិយមារោ
 ឧត្តាធិករិយមារោ ឯ ជាបាតិ ឯ បស្សតិ តម-
 ហំ ភិក្ខុវេ ពាលំ បុព្វដ្ឋំ អន្ធិ អចក្កកំ អជា-
 ឯន្តំ អបស្សន្តំ កំន្តំ ករោមិ ។ វេទបា ភិក្ខុ-
 វេ ។ សញ្ញា ភិក្ខុវេ ។ សង្ខារ ភិក្ខុវេ ។

១. ឧ. សុត្តន្តបិដក យន្តិ វិ បាណិ ។

[២២០] ខ្នាលភិក្ខុចាំន្សាយ លោកេនធម៌^(១) វេមនំមានក្នុងលោក
 ព្រះគដាគតាបានចាក់ព្រះស្រស់ដឹង ខ្សែលោកេនធម៌នោះ លុះចាក់ព្រះស្រស់
 ដឹងហើយ ក៏វេមន៍ប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តែងតាំង បើក វែកញែក ធ្វើឲ្យ
 រាក់ ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំន្សាយ ចុះធម៌ជាតដូចម្តេច ជាលោកេនធម៌ក្នុងលោក
 ដែលព្រះគដាគតាបានចាក់ព្រះស្រស់ដឹងខ្សែធម៌នោះ លុះចាក់ព្រះស្រស់ដឹង
 ហើយ ក៏វេមន៍ប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តែងតាំង វែកញែក ធ្វើឲ្យរាក់ ។
 ខ្នាលភិក្ខុចាំន្សាយ ប្រជាលោកេនធម៌ក្នុងលោក ព្រះគដាគតាបានចាក់ព្រះ
 ខ្សែចន្លោះ ។ រេ ។ ធ្វើឲ្យរាក់ ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំន្សាយ កាលបើប្រែដែល
 ព្រះគដាគតាប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តែងតាំង បើក វែកញែក ធ្វើឲ្យរាក់
 យ៉ាងនេះ បុគ្គលណាទៅតែមិនដឹងមិនយល់ទៀត ខ្នាលភិក្ខុចាំន្សាយ
 គដាគតានឹងធ្វើដូចម្តេច ខ្សែបុគ្គល ដែលល្ងង់ ជាបុព្វដ្ឋន ខ្វាក់ មិន
 មានចក្ខុ មិនដឹង មិនយល់នោះ ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំន្សាយ វេទនា ។ ខ្នាល
 ភិក្ខុចាំន្សាយ សញ្ញា ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំន្សាយ សង្ខារចាំន្សាយ ។

១. សំយោគខន្ធហវគ្គោ ។

[២២២] ឯកំ សមយំ ភកកំ អយុជ្ឈយំ វិហរតិ
 កង្កាយ ននិយា តិវេ ។ គត្រ ទោ ភកកំ ភិក្ខុ អា-
 មន្តសំ សេយ្យថាមំ ភិក្ខុវេ អយំ កង្កាយ ននិ មហន្តំ ដេ-
 ណាបិណ្ឌំ អារហេយ្យ គមេនំ ចក្កុមា បុរិសោ បស្សេយ្យ
 ជិជ្ឈាយេយ្យ យោនិសោ ឧបបរិក្កុតោ វត្តកក្កោវ ទា-
 យេយ្យ វត្តកក្កោវ ទាយេយ្យ អសារកក្កោវ ទា-
 យេយ្យ កក្កោវ សិយា ភិក្ខុវេ ដេណាបិណ្ឌំ សារោ ។
 ឯវមេវ ទោ ភិក្ខុវេ យំ កក្កោវ រូបំ អភិកាបាតកប្បទូច្ចន្តំ
 ។ ចេ ។ យំ ធូវេ សន្តិកោ វា ភំ ភិក្ខុ បស្សតិ ជិជ្ឈាយតិ
 យោនិសោ ឧបបរិក្កុតិ វត្តកក្កោវ ជិជ្ឈាយតោ
 យោនិសោ ឧបបរិក្កុតោ វត្តកក្កោវ ទាយតិ វត្តកក្កោវ
 ទាយតិ អសារកក្កោវ ទាយតិ កក្កោវ សិយា ភិក្ខុវេ
 រូបេ សារោ ។

[២២២] សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ច្រើននឹងទៀបឆ្នេរនៃ
 ស្ទឹងគង្គា ជិតក្រុងអយុធ្យា ។ ក្នុងទីនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់
 ហៅភិក្ខុពាន់ឡាយមកថា ម្ចាស់ភិក្ខុពាន់ឡាយ ដូចជាស្ទឹងគង្គានេះ
 បន្ទាប់ទៅ ខ្ញុំផ្ដុំនៃពពុះទឹកដ៏ធំ បុរសមានភ្នែកក្រឡកមើលឃើញ
 ផ្ដុំនៃពពុះទឹកនោះ ហើយពិចារណា ដោយឧបាយ កាលបើបុរស
 នោះក្រឡកមើលឃើញ ពិចារណាដោយឧបាយ ផ្ដុំនៃពពុះទឹកនោះក៏
 ប្រាកដជាបេសសោះសូន្យ ប្រាកដជាបេសទេវ ប្រាកដជាបេសមិនមាន
 រូបិម ម្ចាស់ភិក្ខុពាន់ឡាយ រូបិមនឹងមានក្នុងផ្ដុំនៃពពុះទឹក ដូចម្ដេចបាន
 យ៉ាងណាមិញ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុពាន់ឡាយ ប្រធានមួយ ជាអតីត
 អនាគត ចន្ទប្បន្ន ។ ចេ ។ ប្រធាន ក្នុងទីឆ្ងាយក្ដី ក្នុងទីជិតក្ដី ភិក្ខុ
 ក្រឡកមើលឃើញប្រធាន ពិចារណាដោយឧបាយ កាលបើភិក្ខុនោះ
 ក្រឡកមើលឃើញ ពិចារណាដោយឧបាយ ប្រធានក៏ប្រាកដជាបេស
 សោះសូន្យ ប្រាកដជាបេសទេវ ប្រាកដជាបេសមិនមានរូបិម ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ពាន់ឡាយ រូបិមនឹងមានក្នុងប្រដូចម្ដេចបាន ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបដិកាយកេ ពុទ្ធវិគោ ចក្ខុវេទ

[២២៣] សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ សាវគសមេយេ មុល្យដុ-
 សិកកេ ធមេវ វស្សន្តេ ឧទកេ ឧទកេបុព្វន្សី^(១) ឧប្បជ្ឈតិ
 ចេវ ធិវុជ្ឈតិ ច កមេជំ ចក្កុមា មុវិសា មស្សយ្យ
 ជិដ្ឋាយេយ្យ យោជិសោ ឧបចវិក្ខុយ្យ ភស្ស^(២) ចស្ស-
 កោ ជិដ្ឋាយតោ យោជិសោ ឧបចវិក្ខុតោ វិក្កកកោ
 ទាយេយ្យ កុច្ឆកកោ ទាយេយ្យ អសាវកកោ ទា-
 យេយ្យ កំត្តិ សិយា ភិក្ខុវេ ឧទកេបុព្វន្សី សារក ។
 ឯវិមា ។ ភិក្ខុវេ យា កាជំ វេទនា អតីតានាម-
 ភប្បចុច្ចន្តា ។ ចេវ យា ត្វេវ សន្តិកេ វ តំ ភិក្ខុ
 ចស្សតិ ជិដ្ឋាយតិ យោជិសោ ឧបចវិក្ខុតិ ភស្ស ចស្ស-
 កោ ជិដ្ឋាយតោ យោជិសោ ឧបចវិក្ខុតោ វិក្កកកោ
 ទាយតិ កុច្ឆកកោ ទាយតិ អសាវកកោ ទាយតិ
 កំត្តិ សិយា ភិក្ខុវេ វេទនាយ សារក ។

១ ទេវពុទ្ធស្សន្តិ ពាលី ។ ២ ឧ. ឧស្ស ឧប្បស្សកោ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបដិកាយកេ ពុទ្ធវិគោ ទី ៨

[២២៣] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជារក្ស៍ន៍មានកំណក់ដីថ្លាស
 បង្កើតចុះមក ក្នុងសេសមួយ ឯក្រពេញទឹករំពងកើតឡើងក្នុងទឹកដង
 បែកឆ្ងាយនៅក្នុងទឹកដង ឬសមានភ្នែក ក្រឡេកមើលឃើញក្រពេញ
 ទឹកនោះ ពិចារណាដោយឧបាយ កាលបើឬសនោះ ក្រឡេកមើល
 ឃើញ ពិចារណាដោយឧបាយ ក្រពេញទឹកនោះ ក៏ប្រាកដជាបេស
 សោះស្ងួត ប្រាកដជាបេសទេ ប្រាកដជាបេសមិនមានទ្វីប ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ទ្វីបមិនមានក្នុងក្រពេញទឹកដូចម្តេចបាន យ៉ាងណាមិញ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ វេទនាណាខ័មួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន
 ។ ចេវ វេទនាណា ក្នុងទិដ្ឋភាព ក្នុងទិដ្ឋភាព ភិក្ខុនិងក្រឡេកមើល
 ឃើញវេទនានោះ ពិចារណាដោយឧបាយ កាលបើភិក្ខុនោះក្រឡេក
 មើលឃើញ ពិចារណាដោយឧបាយ វេទនានោះ ក៏ប្រាកដជាបេស
 សោះស្ងួត ប្រាកដជាបេសទេ ប្រាកដជាបេសមិនមានទ្វីប ម្ចាស់
 ភិក្ខុទាំងឡាយ ទ្វីបមិនមានក្នុងវេទនាដូចម្តេចបាន ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

វិញ្ញាណំ កិច្ចាវេ លោកេ លោកាធម្មោ ភំ តថាគតោ
 អភិសម្ពុជ្ឈតិ អភិសមេតិ អភិសម្ពុជ្ឈត្វា អភិសមេត្វា
 អាចិក្ខតិ នេសតិ បញ្ញាបេតិ បដ្ឋបេតិ វិវាតិ វិភជតិ
 ឧត្តាចិក្ខកេតិ ។ យោ កិច្ចាវេ តថាគតោ ឯវិ អាចិក្ខុ-
 យមាទេ នេសិយមាទេ ឧត្តាចិក្ខវិយមាទេ ន ជាបាតិ
 ន បស្សតិ តមហំ កិច្ចាវេ ពាលំ បុប្ផដ្ឋំ អដ្ឋំ អ-
 ចក្កកំ អជាទដ្ឋំ អបស្សដ្ឋំ កាដ្ឋំ កកេមិ ។

(២៤៤) សេយ្យជាបំ កិច្ចាវេ ឧប្បាលំ វា បទុមំ វា
 បុណ្ណវិកំ វា ឧទកេ ជាតំ ឧទកេ សិវុទ្ធិំ^(១) ឧទកេ
 អទុក្ខម្ម មាតិ^(២) អនុបលំត្ថំ ឧទកេន ។ ឯវាមេ
 ចោ កិច្ចាវេ តថាគតោ លោកេ ជាតោ លោកេ
 សិវុទ្ធិ^(៣) លោកំ អភិកុយ្យ វិហារតិ អនុបលំត្ថោ
 លោកេជាតិ ។

---

១ ម. សិវុទ្ធិ ២ ឧទុក្ខ ៣ សិវុទ្ធិ ។

ម្ចាស់កិច្ចតាំងឡាយ វិញ្ញាណជាលោកនមិគ្គិលោក ព្រះភោគភោគ
 ប្រាសដឹងឲ្យវិញ្ញាណនោះ លុបចោលប្រាសដឹងហើយ ក៏វេចផ្សាប្រាប់
 សំដែង ចញ្ញា កែវកាំង ចើក វែកញែក ធ្វើឲ្យរាក់ ។ ម្ចាស់កិច្ច
 តាំងឡាយ កាលបើវិញ្ញាណដែលព្រះភោគប្រាប់ សំដែង ចញ្ញា
 កែវកាំង ចើក វែកញែក ធ្វើឲ្យរាក់យ៉ាងនេះ ចក្ខុលោកនៅកែវកាំងដឹង
 មិនយល់ឡើយ ម្ចាស់កិច្ចតាំងឡាយ ភោគភោគធ្វើដូចម្តេចកើត ឲ្យ
 ចក្ខុលោក ដែលល្ងង់ ជាចុបដ្ឋាន ភ្នាក់ មិនមានចក្ខុ មិនដឹង មិន
 យល់នោះ ។

(២៤៥) ម្ចាស់កិច្ចតាំងឡាយ ដូចជាប្រាសិកក្តី ឈូកក្រហមក្តី
 ឈូកសក្តី ដែលដុះក្នុងទឹក ចម្រើនឡើងក្នុងទឹក ឈូកផុតអំពីទឹក មិន
 ទទឹកដោយទឹក យ៉ាងណាមិញ ។ ម្ចាស់កិច្ចតាំងឡាយ ព្រះភោគ
 ដែលកើតក្នុងលោក ចម្រើនក្នុងលោក វេចផ្សាប្រាសដឹងឲ្យលោក មិន
 ជាប់ចំណាក់ដោយលោក ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

[២២២] សេយ្យជាមិ កិក្ខុវេ កិក្ខុនិ បដិមេ មាសេ

មិគេ មជ្ឈន្តិកោ កាលេ មរិច្ចេ(១) ដន្ទតិ តមេនំ

ធម្មតា បុរិសោ បស្សយ្យ និជ្ឈាយេយ្យ យោនិសោ

ឧបបរិក្ខេយ្យ តស្ស បស្សតោ និជ្ឈាយតោ យោនិសោ

ឧបបរិក្ខុតោ វិគ្គកត្តោ ទាយេយ្យ ។ បេ ។ កំត្វា

សិយា កិក្ខុវេ មរិច្ចកាយ សារោ ។ ឯវមេវ ទោ

កិក្ខុវេ យា កាចិ សញ្ញា ។ បេ ។

១ ឧ. ឧ. ឧបិក ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

[២២២] ខ្នាលកិក្ខុចំណង់ឡាយ ព្រេងថ្ងៃវេទនាបញ្ចប់ញ្ចក្ខន្ធអារា

ថ្ងៃក្នុង ក្នុងវេទនាបញ្ចប់ញ្ចក្ខន្ធអារា បុរសមានវិញ្ញា ក្រឡេកមើល

ឃើញព្រេងថ្ងៃវេទនា ពិចារណាដោយធម៌ កាលបើបុរសនោះក្រឡេក

មើលឃើញ ពិចារណាដោយធម៌ ព្រេងថ្ងៃវេទនាក៏ប្រាកដជាចេស

សោស្តុឡ ។ បេ ។ ខ្នាលកិក្ខុចំណង់ឡាយ ខ្ញុំមន្តីរមានក្នុងព្រេងថ្ងៃ

ដូចម្តេចបាន យ៉ាងណាមិញ ។ ខ្នាលកិក្ខុចំណង់ឡាយ សញ្ញាណានី-

មួយ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។ បេ ។

ឧទ្ទិសឱ្យស្ត្រី បង្កើតបណ្ណសារ បុរេប្រាសាទ

[២២៩] សេយ្យជាង កិត្តិយស បុរិសោ សារត្ថិកោ
 សារករសី សារបរិយេសនំ ធរមាថោ កិត្តិយស កុដារិ
 អាជាយ វនំ បរិសេយ្យ សោ តត្ថ បសេយ្យ មហន្តិ
 កនលក្ខន្ធិ ឧទ្ទិ វេ អក្កក្កន្តកជាតំ^(១) តមេនំ ម្ល
 លេ ជិន្ទយ្យ ម្លេ ធម្មា អក្ក ជិន្ទយ្យ អក្ក ធម្មា
 បត្តវដ្តិ វិនិក្កុដ្ឋយ្យ សោ តត្ថ បត្តវដ្តិ វិនិក្កុដ្ឋោ
 ដេក្កិមំ នាជេក្កេយ្យ កុកោ សារិ តមេនំ ធម្មតា
 បុរិសោ បស្សយ្យ ជិន្នាយេយ្យ យោជិន្នោ ឧបប
 រិក្ខយ្យ តស្ស បស្សតោ ជិន្នាយតោ យោជិន្នោ
 ឧបបរិក្ខតោ វិក្កកញ្ញោ ទាយេយ្យ តុក្កកញ្ញោ ទា
 យេយ្យ អសារកញ្ញោ ទាយេយ្យ កិត្តិ សិយា
 កិត្តិយស កនលក្ខន្ធិ សារោ ។ បរិមេវ ទោ កិត្តិយ
 យេ កេជំ សង្ខារ អតីតានាគតប្បន្នប្បន្នា ។ បេ ។
 យេ ទូរេ សន្តិកោ វា តំ កិត្ត បស្សតិ ជិន្នាយតំ

១. អក្កក្កន្ត ។

ឧទ្ទិសឱ្យស្ត្រី បង្កើតបណ្ណសារ បុរេប្រាសាទ

[២២៩] ម្ចាស់កិត្តិយស ដូចជាបុរសត្រូវការដោយខ្លីមាល័យ
 ស្វែងរកខ្លីមាល័យ គ្រាប់ទៅកាន់ទីស្វែងរកខ្លីមាល័យ បានកាន់យកជីវិតដ៏មុត
 ចូលទៅកាន់ព្រំ បុរសនោះឃើញដើមរោង ក្រង់ នៅទី មិនទាន់
 មានក្រយួន ក្នុងព្រៃនោះ ក៏កាន់ដើមរោងនោះក្រង់គល់ លុះកាន់គល់
 ហើយ ក៏កាន់ចុង លុះកាន់ចុងហើយ ក៏បកស្រទេប កាលបើបុរសនោះ
 បកស្រទេប ក៏មិនបានសូម្បីតែស្រាយក្នុងដើមរោងនោះទេ ទើបបាន
 ខ្វែរខ្វឹមពីលើ បុរសមានវិញ្ញាណ ត្រឡប់មើលឃើញដើមរោងនោះ ពិបារា
 ណាដោយឧបាយ កាលបើបុរសនោះត្រឡប់មើលឃើញ ពិបារា
 ណាដោយឧបាយ ដើមរោងនោះក៏ប្រាកដជាបស់សោះស្ងួត ប្រាកដ
 ជាបស់ទេ ប្រាកដជាបស់មិនមានខ្លឹម ម្ចាស់កិត្តិយស ខ្លឹមនឹង
 មានក្នុងដើមរោងដូចម្តេចបាន យ៉ាងណាមិញ ។ ម្ចាស់កិត្តិយស
 សង្ខារណាមួយ ជាអតីត ឥតានាគត បច្ចុប្បន្ន ។ បេ ។ សង្ខារ
 ណា ក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ក្នុងទីជិតក្តី ក៏ត្រូវឲ្យកម្រើកឃើញសង្ខារនោះ

យោធិសោ ឧបបរិក្ខតំ ឧស្ស បស្សតោ ធិដ្ឋាយតោ
យោធិសោ ឧបបរិក្ខតោ វិក្កកញ្ចោ ទាយតំ កុច្ឆ-
កញ្ចោ ទាយតំ អសារកញ្ចោ ទាយតំ កំព្វំ សិយា
កំក្កវេ សង្ខារេសុ សារោ ។

[២២២] សេយ្យជាថី កំក្កវេ មាយាគារោ វា មា-
យាគារោន្តវាសី វា បាគុម្មហមេ មាយំ វិទ្ធិសេយ្យ
តទទំ ចក្កុមា បរិសោ បស្សេយ្យ ធិដ្ឋាយេយ្យ យោ-
ធិសោ ឧបបរិក្ខតេយ្យ ឧស្ស បស្សតោ ធិដ្ឋាយតោ
យោធិសោ ឧបបរិក្ខតោ វិក្កកញ្ចោ ទាយេយ្យ កុច្ឆ-
កញ្ចោ ទាយេយ្យ អសារកញ្ចោ ទាយេយ្យ កំព្វំ
សិយា កំក្កវេ មាយាយ សារោ ។ ឯវមេ ទោ កំក្កវេ
យំ កំព្វំ វិញ្ញាណំ អតីតានាគតច្បង្គប្បង្គំ ។ ចេ ។ យំ
ទ្វារេ សន្តិកេ វា កំ កំក្ក បស្សតំ ធិដ្ឋាយតំ យោធិសោ
ឧបបរិក្ខតំ ឧស្ស បស្សតោ ធិដ្ឋាយតោ យោធិសោ
ឧបបរិក្ខតោ វិក្កកញ្ចោ ទាយតំ កុច្ឆកញ្ចោ ទាយតំ

តិចារណាដោយទុបាយ កាលបើកំក្កនោះត្រឡប់មើលឃើញ តិចារ-
ណាដោយទុបាយ សង្ខារនោះប្រាកដជាបេសសារសូន្យ ប្រាកដជា
បេសទេវ ប្រាកដជាបេសមិនមានអ្វីម ខ្មាលកំក្កទាំងឡាយ អ្វីមិន
មានក្នុងសង្ខារដូចម្តេចបាន កំយាងនោះឯង ។

[២២២] ខ្មាលកំក្កទាំងឡាយ ដូចជាបុគ្គលអ្នកធ្វើកិច្ចកលក្តី ក្នុង
សិស្សរបស់បុគ្គលអ្នកធ្វើកិច្ចកលក្តី បញ្ចេញទូកិច្ចកល ក្នុងផ្លូវជីវិត
ជា ២ ឯបុរសមានវិញ្ញាណមើលឃើញទូកិច្ចកលនោះ តិចារណា
ដោយទុបាយ កាលបើបុរសនោះត្រឡប់មើលឃើញ តិចារណាដោយ
ទុបាយ កិច្ចកលនោះគឺប្រាកដជាបេសសារសូន្យ ប្រាកដជាបេសទេវ
ប្រាកដជាបេសមិនមានអ្វីម ខ្មាលកំក្កទាំងឡាយ អ្វីមិនមានក្នុងកិច្ច
កលដូចម្តេចបាន យ៉ាងណាមិញ ។ ខ្មាលកំក្កទាំងឡាយ វិញ្ញាណ
ណាមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ។ ចេ ។ វិញ្ញាណណា ក្នុង
ទីន្ទាយក្តី ក្នុងទីជិតក្តី កំក្កត្រឡប់មើលឃើញវិញ្ញាណនោះ តិចារណា
ដោយទុបាយ កាលបើកំក្កនោះត្រឡប់មើលឃើញ តិចារណាដោយ
ទុបាយ វិញ្ញាណនោះគឺប្រាកដជាបេសសារសូន្យ ប្រាកដជាបេសទេវ

វន្តសំយក្ខ បដ្ឋិមបណ្ណាសកៈ បុព្វត្ថោ បញ្ចមោ

អសារគត្ថោ វាយតិ កក្កិ សិយា កិក្ខុវេ វិញ្ញាណ
សារោ ។ ឯវិ បស្សំ កិក្ខុវេ សុតតា អវិយសន្តវគោ
រូបស្ម័គ្រំ ឯត្វិទ្ធិតិ វេទនាយមិ ។ សញ្ញាយមិ ។ សង្ខា-
វេសុមិ ។ វិញ្ញាណស្ម័គ្រំ ឯត្វិទ្ធិតិ ឯត្វិទ្ធិ វិវជ្ជតិ វិវកា
វិមុទ្ធិតិ ។ វិមុត្តស្មី វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ ។ បេ ។
ចាចរំ ឥន្ទត្ថាយាតិ បដាធាតីតិ ។ ឥន្ទរោ កក្កា
ឥន្ទិ វត្តាន សុតតោ អថាបរំ ឯត្វិទ្ធិតិ សត្វា

(២២៧) វេណិប្បាបមំ រូបំ

វេទនា បុគ្គធម្មមា

មរិចិក្ខុមមា សញ្ញា

សង្ខារ កេនលុបមា

មាយ្យមមញ្ច វិញ្ញាណំ

នេសិកាធិដ្ឋតទ្ធា ។

យថា យថា ឯត្វិទ្ធិយតិ

វន្តសំយក្ខ បដ្ឋិមបណ្ណាសកៈ បុព្វត្ថោ ទី ៥

ប្រាជដោរបេសមិនមានទ្វិម ខ្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ ទ្វិមនឹងមាន ក្នុង
វិញ្ញាណដូចម្តេចបាន ក៏យ៉ាងនោះឯង ។ ខ្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ កាល
បើគេយសាវកអ្នកចេះដឹង ឃើញយ៉ាងនេះហើយ វេទនាឡើយកាយ
ក្នុងរូបផង ក្នុងវេទនាផង ។ ក្នុងសញ្ញាផង ។ ក្នុងសង្ខារផង ។
វេទនាឡើយកាយក្នុងវិញ្ញាណផង កាលចេះឡើយកាយហើយ វេទនា
ប្រាសចាកការប្រក ចិត្តក៏ផុតស្រឡះ ព្រោះប្រាសចាកការប្រក ។
កាលបើចិត្តផុតស្រឡះហើយ សេចក្តីដឹងថា ចិត្តផុតស្រឡះក៏រីករាន
។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា ឧត្តកាវចាកចូលដៃច្រប្រើគ្នាទៅដើម្បីសាឡសកិច្ច
នោះទៀត មិនមានឡើយ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សួរគ្នានេះ
ហើយ លុះព្រះសុត្តកជាសាស្តាទ្រង់ត្រាស់សួរគ្នានេះហើយ ទ្រង់ត្រាស់
គាថានេះគេទៅទៀតថា

(២២៨) ព្រះគុដ្ឋមានជាវិនិច្ឆ័យដូចជាព្រះកាចិក្ខុ សំដែង

ហើយថា រូបដូចជាដុំខែពពុកទឹក វេទនាដូចជាគ្រាប់ពូជ

សញ្ញាដូចជាព្រួញថ្លៃ សង្ខារដូចជាដើមរេក វិញ្ញាណ

ដូចជាភិក្ខុកល ។ បុគ្គលក្រឡេកមើលដោយប្រការណា ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវិដ្ឋា
 យោធិសោ ឧបបរិក្ខតិ
 វិគ្គកំ តុច្ឆកំ ហោតិ
 យោ ធំ មស្សតិ យោធិសោ ។
 កមត្ត កាយំ អារត្ត
 ក្ខវិប្បញ្ញោន ធនសិទ្ធំ
 បហាធំ តិណ្ឌំ ធម្មាធំ
 រុដំ បស្សដ ធម្មតំ ។
 អាយុ ឧស្ម ច វិញ្ញាណំ
 យទា កាយំ ជហន្តិមំ
 អបរិដ្ឋា តទា សេតិ
 បរកត្តិ អចេតធំ ។
 ឯតាទិសាយំ សន្តានោ
 មាយាយំ ពាលលាមិទិ
 វគោ ឯតោ អក្ខរោ
 សារោ ឯតុ ទ វិជ្ជតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវិដ្ឋា

វេទនិចារណាដោយទុក្ខ ដោយប្រការនោះ បុគ្គល
 ណាឃើញនូវទុក្ខចក្ខុៈនោះដោយទុក្ខ ទុក្ខចក្ខុៈនោះ
 ជាបស់សោស្យទ្បទេ តែងប្រាកដ (ដល់បុគ្គលនោះ) ។ ការ
 លះបង់នូវធម៌ទាំង ៣ ដែលគ្រានោះគ្រោះកាន់ចេញដូច
 ជាផែនដី ទ្រង់ប្រាណ្ឌូកាយនេះហើយសំដែង អ្នកទាំង
 ទ្បាយចូរឃើញនូវប្រវេណីនោះហើយ ។ កាយុក្ខី ភ្លើង
 ឆាតុក្ខី វិញ្ញាណក្ខី តែងលះបង់នូវកាយនេះដែលជាចំណី
 នៃសក្ខីដ៏ មិនមានចេតនា ក្នុងកាលណាហើយ កាយ
 ដែលនោះហើយ វេទន៍ដកស្រង់ផែនដី ក្នុងកាលនោះ ។
 ធម៌ជាតិណា^(១)នេះ ប្រាកដដូច្នេះឯង កិច្ចកលនេះជាគ្រឿង
 ប្រឡូកនូវជនពាល ខ្លះនេះអ្នកប្រាជ្ញពាលហើយ ជា
 ជាគេជ្រុយដង្ហើម ឯទ្វីបវេទន៍មិនមានក្នុងខ្លះនេះឡើយ ។

១ ធម៌ជាតិណា ។

ខន្ធយុត្តស្ស ឧត្តមបណ្ឌិតៈ បុព្វេន្ទ ចក្ខុមោ

ឯវិ ខន្ធ អវត្ថេយ្យ
 ភិក្ខុ កវិទូរិយោ
 ធិនំ វា យធិ វា វត្ថុ(១)
 សម្មជាតោ មជ្ជិម្បតោ ។
 មជ្ជេហ សទ្ធសំយោគំ
 ករេយ្យ សវណត្ថោ
 ធករេយ្យាធិត្ថសិសោវ
 បក្ខយំ អក្ខតំ បទន្តិ ។

[២២៨] សាវត្ថយំ ។ អដ្ឋោ អញ្ញាតោ ភិក្ខុ
 ។ បេ ។ ឯកមន្តំ ធិសិទ្ធា ទោ សោ ភិក្ខុ កកវន្តំ
 ឯតទោធន អត្ថំ ទុ ទោ កន្ត កកវន្តំ រូបំ យំ រូបំ
 ធិន្តំ ធុរំ សស្សតិ អវិចារណមធម៌ំ សស្សតិសមំ
 តថេវ វស្សតិ ។ អត្ថំ ទុ ទោ កន្ត កាចិ វេទ-
 ចា យា វេទចា ធិន្តា ធុរំ សស្សតា អវិចារណ-
 មធម៌ា សស្សតិសមំ តថេវ វស្សតិ ។ អត្ថំ ទុ
 ទោ កន្ត កាចិ សញ្ញា យា សញ្ញា ។ បេ ។

១. ឧ. វត្ថុ ។

ខន្ធយុត្ត ឧត្តមបណ្ឌិតៈ បុព្វេន្ទ ទី ៨

ភិក្ខុមានព្យាយាមគឺកែតែ មានសេចក្តីជំនុំ មានសក្តិមាំ
 ឧប្បតិចារណា ខ្លះខ្លះយ៉ាងនេះ តាំងយប់តាំងថ្ងៃ ។ ឧប្ប
 លះបង់ ខ្លះសំយោគតាំងក្នុង ឧប្បវេទ្យខ្លះតាំងសម្រាប់ខ្លួន
 កាលបើប្រាជ្ញាខ្លះព្រះនិព្វានដែលមិនមានចុកិ ឧប្បប្រចិត្ត
 រូសរាង ដូចជាបុគ្គលមានភ្នំនេះក្បាល ។

[២២៨] ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ គ្រានោះ ភិក្ខុមួយរូប ។ បេ ។ លុះ
 ភិក្ខុនោះ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏ក្រាបចង្អុលទូលព្រះមានព្រះភាគ
 ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន រូបណា ដែលទៀងទាត់ បិករថេរ
 មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិករនៅនឹងដដែល ស្មើដោយសស្សតិកុ រូប
 នោះ បន្តិចបន្តួច មានដែរ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វេទនាណា
 ដែលទៀងទាត់ បិករថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិករនៅនឹងដដែល
 ស្មើដោយសស្សតិកុ វេទនានោះ បន្តិចបន្តួច មានដែរ ។ បពិត្រព្រះ
 អង្គដ៏ចម្រើន សញ្ញាណា ។ បេ ។ សញ្ញានោះ បន្តិចបន្តួច មានដែរ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គោ

អត្ថំ ទុ ទោ កន្តុ កោចិ សង្ខារ យេ សង្ខារ ធិប្បា
 ធុរា សស្សតា អវិចារណាមធម្មា សស្សតិសមំ គថេវ
 មស្សន្តិ ។ អត្ថំ ទុ ទោ កន្តុ កត្តំ វិញ្ញាណំ យំ
 វិញ្ញាណំ ធិទ្ធិំ ធុរំ សស្សតិ អវិចារណាមធម្មំ សស្សតិ-
 សមំ គថេវ មស្សតិ ។ ធាតុ ទោ ភិក្ខុ កត្តំ រូបំ យំ
 រូបំ ធិទ្ធិំ ធុរំ សស្សតិ អវិចារណាមធម្មំ សស្សតិសមំ
 គថេវ មស្សតិ ។ ធាតុ ទោ ភិក្ខុ កោចិ វេទនា ។
 កោចិ សញ្ញា ។ កោចិ សង្ខារ ។ កត្តំ វិញ្ញាណំ យំ
 វិញ្ញាណំ ធិទ្ធិំ ធុរំ សស្សតិ អវិចារណាមធម្មំ សស្សតិ-
 សមំ គថេវ មស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គោ

ចតិក្រព្រះគង្គដ៏ចម្រើន សង្ខារណា ដែលទៀងទាត់ បិគថេវ មិនប្រែ
 ប្រួលជាធម្មតា បិគោនីន៍ដដែល ស្មើដោយសស្សតិក្កុ សង្ខារនោះ
 ចន្តិចចន្តិច មានវេទនា ។ ចតិក្រព្រះគង្គដ៏ចម្រើន វិញ្ញាណណា
 ដែលទៀងទាត់ បិគថេវ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិគោនីន៍ដដែលស្មើ
 ដោយសស្សតិក្កុ វិញ្ញាណនោះ ចន្តិចចន្តិច មានវេទនា ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ប្រណា ដែលទៀងទាត់ បិគថេវ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិគោនីន៍
 ដដែល ស្មើដោយសស្សតិក្កុ ប្រធាន ចន្តិចចន្តិច មិនមានទេ ។
 ម្នាលភិក្ខុ វេទនានោះ ចន្តិចចន្តិច មិនមានទេ ។ សញ្ញានោះ ចន្តិច
 ចន្តិច ។ សង្ខារនោះ ចន្តិចចន្តិច ។ វិញ្ញាណណា ដែលទៀង
 ទាត់ បិគថេវ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិគោនីន៍ដដែល ស្មើដោយ
 សស្សតិក្កុ វិញ្ញាណនោះ ចន្តិចចន្តិច (មិនមានទេ) ។

[២២៨] អដទោ ភក្ខវា ចរិត្តិ តោមយមិណ្ឌិ ចា-
 ណីតា កហេត្វា តិ ភិក្ខុំ ឯត្ថេវេវ ឯ ឯត្ថកោចិ ទោ
 ភិក្ខុ អត្តភាវប្បដិណ្ឌោ ឯត្ថិ ឯត្ថោ ធុរោ សស្សតោ
 អវិចារណាមធម្មោ សស្សតិសមំ តថេវ មស្សតិ ។
 ឯត្ថកោ ចេចិ ភិក្ខុ អត្តភាវប្បដិណ្ឌោ អភវិស្ស
 ឯត្ថោ ធុរោ សស្សតោ អវិចារណាមធម្មោ ឯ យំ
 ព្រាហ្មណីយវាសោ ចញ្ញាយេន សម្មាទុក្ខក្ខយាយ ។
 យស្មា ច ទោ ភិក្ខុ ឯត្ថកោចិ អត្តភាវប្បដិណ្ឌោ
 ឯត្ថិ ឯត្ថោ ធុរោ សស្សតោ អវិចារណាមធម្មោ តស្មា
 ព្រាហ្មណីយវាសោ ចញ្ញាយេន សម្មាទុក្ខក្ខយាយ ។

[២២៩] ភូតមុត្តាហំ ភិក្ខុ វាជា អហោសំ ទត្ថិ-
 យោ មុត្តាវសិត្តោ ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុ វញ្ញោ សតោ
 ទត្ថិយស្ស មុត្តាវសិត្តស្ស ចតុកសីតិ ឯកាសហស្សាឯ
 អហោសំ កុសាវតិកាជនាឯប្បមុខាឯ ។ តស្ស មយ្ហំ
 ភិក្ខុ វញ្ញោ សតោ ទត្ថិយស្ស មុត្តាវសិត្តស្ស ចតុ-
 កសីតិ ចាសាឯសហស្សាឯ អហោសំ ចម្មប្បាសា-

[២២៨] គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគ យកព្រះហស្តទៅចាប់ដុំ
 កាចម៍តាមខ្លួនហើយ ទ្រង់មានព្រះក្នុងដៃកាន់តែកុះនោះម្ល៉េះថ្លោះថ្លោះ ម្នាល
 ភិក្ខុ (ការបោះបង្គោលអត្តភាពណា) ដែលទៀងទាត់ បិកាថេរ មិនប្រែប្រួល
 ជាធម្មតា បិកាទៅនឹងដដែល ស្មើដោយសស្សតិវត្ថុ ការបោះបង្គោល
 (នោះ) សូម្បីប៉ុន្មានកាចម៍នោះ មិនមានទេ ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រសិនបើ
 ការបោះបង្គោលចម្លោះ ជាបេស៍ទៀងទាត់ បិកាថេរ មិនប្រែប្រួល
 ជាធម្មតា នឹងមានហើយ ការអប់រំព្រហ្មចរិយៈនេះ មិនប្រាកដ ដើម្បី
 អស់ទៅនៃទុក្ខ ដោយប្រពៃហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះការបោះបង្គោល
 អត្តភាពចម្លោះ ជាបេស៍ទៀងទាត់ បិកាថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា
 មិនមានទេ បានជាការអប់រំព្រហ្មចរិយៈ ប្រាកដដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខ
 ដោយប្រពៃបាន ។

[២២៩] ម្នាលភិក្ខុ កាលតម្រងនាយ គង់គង់ជាទត្ថិយករ
 បានមុត្តាវសិត្តហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ កាលដែលគង់គង់ជាទត្ថិយករ
 បានមុត្តាវសិត្តហើយនោះ មាននគរ ៨៤.០០០ (ប្រាំបីម៉ឺនបួនពាន់)
 មានកុសាវតិកាជនជាប្រធាន ។ ម្នាលភិក្ខុ កាលដែលគង់គង់ជា
 ទត្ថិយករបានមុត្តាវសិត្តហើយនោះ មានប្រាសាទ ៨៤.០០០ មានធម្ម-

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ វគ្គវេទនា

ធម្មបុគ្គលំ ។ ភស្មំ មឃ្លឹ ភិក្ខុ វេញ សតោ ទត្ថិយស្ស
 មុទ្ធាវសិក្ខស្ស ចតុរាសីតិ ក្សតាការសហស្សនិ អហេ-
 សំ មហាព្យាហក្សតាការប្បបុគ្គលំ ។ ភស្មំ មឃ្លឹ ភិក្ខុ
 វេញ សតោ ទត្ថិយស្ស មុទ្ធាវសិក្ខស្ស ចតុរាសីតិ
 ចល្លន្តសហស្សនិ អហេសំ ឧត្តមយាមិ សាវមយាមិ
 សោវណ្ណមយាមិ រូចិយមយាមិ កោណតត្ថកាមិ បដិក-
 ត្ថកាមិ បដលំកត្ថកាមិ កាណិមិកប្បវប្បច្ចត្ថរណាមិ
 សទត្តរច្ចនាមិ^(១) ទុកតោ លោហិតក្សតោ ។ ភស្មំ
 មឃ្លឹ ភិក្ខុ វេញ សតោ ទត្ថិយស្ស មុទ្ធាវសិក្ខស្ស
 ចតុរាសីតិ ធាតុសហស្សនិ អហេសំ សោវណ្ណលត្តា-
 កាមិ សោវណ្ណជនាមិ ហេមជាលប្បដិច្ចនាមិ ទេវាស-
 ជនាករធម្មបុគ្គលំ ។ ភស្មំ មឃ្លឹ ភិក្ខុ វេញ សតោ
 ទត្ថិយស្ស មុទ្ធាវសិក្ខស្ស ចតុរាសីតិ អស្សសហស្សនិ
 អហេសំ សោវណ្ណលត្តាកាមិ សោវណ្ណជនាមិ ហេម-
 ជាលប្បដិច្ចនាមិ វលាហកាអស្សរធម្មបុគ្គលំ ។ ភស្មំ
 មឃ្លឹ ភិក្ខុ វេញ សតោ ទត្ថិយស្ស មុទ្ធាវសិក្ខស្ស

• ១. សទត្តរច្ចនាមិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ វគ្គវេទនា

ប្រាសាទជាប្រធាន ។ ម្នាលភិក្ខុ កាលដែលគេជាគតជាទត្ថិយរាជ បាន
 មុទ្ធាវសិក្ខសេកហើយនោះ មានផ្ទះកំពូល ៨៤.០០០ មានផ្ទះកំពូលឈ្មោះ
 មហាព្យាហៈជាប្រធាន ។ ម្នាលភិក្ខុ កាលដែលគេជាគតជាទត្ថិយរាជ
 បានមុទ្ធាវសិក្ខសេកហើយនោះ មានបល្ល័ង្ក ៨៤.០០០ ធ្វើអំពីភ្នំក ធ្វើអំពី
 ឈើខ្លឹម ធ្វើអំពីមាស ធ្វើអំពីប្រាក់ ព្រាលដោយព្រំមានរោមវែងជាង ៤
 ឆ្នាប់ ព្រាលដោយកម្រាលមានពណ៌ស ធ្វើដោយរោមសត្វ ព្រាល
 ដោយកម្រាលធ្វើអំពីរោមសត្វដាច់ចង្កឹម មានកម្រាលដ៏ប្រសើរធ្វើអំពី
 ស្បែកឈ្មួស មានខ្នើយពណ៌ក្រហមទាំងពីរខាង គឺខ្នើយក្បាលនិងខ្នើយ
 ជើង ព្រមទាំងពិដាន មានពណ៌ក្រហម ។ ម្នាលភិក្ខុ កាលដែល
 គេជាគតជាទត្ថិយរាជ បានមុទ្ធាវសិក្ខសេកហើយនោះ មានដំរី ៨៤.០០០
 មានគ្រឿងប្រដាប់ធ្វើអំពីមាស មានទង់ធ្វើអំពីមាស ស្រោចដោយ
 បណ្តាញមាស មានស្តេចដ៏វៃឈ្មោះទេវាសចជាប្រធាន ។ ម្នាលភិក្ខុ
 កាលដែលគេជាគត ជាទត្ថិយរាជ បានមុទ្ធាវសិក្ខសេកហើយនោះ មាន
 សេះ ៨៤.០០០ មានគ្រឿងប្រដាប់ធ្វើអំពីមាស មានទង់ធ្វើអំពីមាស
 ស្រោចដោយបណ្តាញមាស មានស្តេចសេរីឈ្មោះវលាហកជាប្រធាន ។
 ម្នាលភិក្ខុ កាលដែលគេជាគត ជាទត្ថិយរាជ បានមុទ្ធាវសិក្ខសេកហើយនោះ

១ ឆ. ម. សុរាជេវ័ន្ទ្រាធិ ។

មានរថ ៨២.០០០ មានគ្រឿងប្រដាប់ធ្វើអំពីមាស មានទង់ធ្វើអំពីមាស
 បី១ប៉ុន្នែងដោយបណ្តាញមាស មានរថយន្តរថជាប្រធាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 កាលដែលគេជាគត ជាទុក្ខិយករដ៍បានមុខភាគិសេកេហ្មិយនោះ មានមណី
 ៨២.០០០ មានមណីតែងជាប្រធាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ កាលដែលគេជាគត
 ជាទុក្ខិយករដ៍បានមុខភាគិសេកេហ្មិយនោះ មានស្រ្តី ៨២.០០០ មានឆាន់
 កត្វាទៅជាប្រធាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ កាលដែលគេជាគត ។ បេ ។ មាន
 ក្បួន ៨២.០០០ ជាចំណុះ មានបរិមាយករតែងជាប្រធាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 កាលដែលគេជាគត ។ បេ ។ មានមេតា ៨២.០០០ សម្រាប់វិភច្ឆន្ត
 យកទឹកដោះ មានកាដះប្រាក់សម្រាប់គ្រង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ កាលដែល
 គេជាគត ។ បេ ។ មានសំពត់ ៨២.០០០ កោដិ គឺសំពត់សម្បកាលី
 មានសាច់ដ៏ល្អិត សំពត់ស្រកមានសាច់ដ៏ល្អិត សំពត់កម្ពុលមានសាច់
 ដ៏ល្អិត សំពត់អម្បូរមានសាច់ដ៏ល្អិត ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ កាលដែលគេជាគត
 ។ បេ ។ មានសម្រាប់ ៨២.០០០ ជាគត្តាភិហារ ដែលរាជបុរសនាំមក
 ថ្វាយ រាល់ពេលល្ងាចព្រឹក ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ វង្សវង្ស

[២៨០] ភេសិ ទោ បទ ភិក្ខុ ចតុរាសីតិយា
 នករសហស្សនំ ឯកោយេវ តំ នករំ ហោតិ យមហំ
 តេន សមយេន អជ្ឈាសាមិ កុសាវតី រាជបាទិ ។
 ភេសិ ទោ បទ ភិក្ខុ ចតុរាសីតិយា ចាសាទ-
 សហស្សនំ ឯកោយេវ សោ ចាសាទោ ហោតិ
 យមហំ តេន សមយេន អជ្ឈាសាមិ នម្មោ ចា-
 សាទោ ។ ភេសិ ទោ បទ ភិក្ខុ ចតុរាសីតិយា
 ក្សតាការសហស្សនំ ឯកោយេវ តំ ក្សតាការំ ហោតិ
 យមហំ តេន សមយេន អជ្ឈាសាមិ មហាព្យូហំ
 ក្សតាការំ ។ ភេសិ ទោ បទ ភិក្ខុ ចតុរាសីតិយា
 បល្ល័ង្កសហស្សនំ ឯកោយេវ សោ បល្ល័ង្កោ ហោតិ
 យមហំ តេន សមយេន បរិកុញ្ញាមិ នន្តមយោ វា
 សារមយោ វា សុវណ្ណមយោ វា រូបិយមយោ វា ។
 ភេសិ ទោ បទ ភិក្ខុ ចតុរាសីតិយា ឆាតសហស្សនំ
 ឯកោយេវ សោ ឆាកោ ហោតិ យមហំ តេន ស-
 មយេន អភិរូហាមិ ឧចាសថោ ឆាតរាជា ។ ភេសិ
 ទោ បទ ភិក្ខុ ចតុរាសីតិយា អស្សសហស្សនំ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ វង្សវង្ស

[២៨១] មាលភិក្ខុ បណ្ណាននេតំ ៨២.០០០ ខោរ ខានវិភនគេ ១
 ដែលគេចាត់តែងនៅក្រោយក្នុងសម័យនោះ គឺកុសាវតីរាជបាទិ ។
 មាលភិក្ខុ បណ្ណាប្រាសាទតំ ៨២.០០០ ខោរ ខានវិភប្រាសាទ ១
 ដែលគេចាត់តែងនៅក្រោយក្នុងសម័យនោះ គឺធម្មប្រាសាទ ។ មាល
 ភិក្ខុ បណ្ណាផ្ទះកំពូលតំ ៨២.០០០ ខោរ ខានវិភផ្ទះកំពូល ១ ដែលគេចា-
 ត់តែងនៅក្រោយក្នុងសម័យនោះ គឺផ្ទះកំពូលឈ្មោះមហាព្យូហៈ ។
 មាលភិក្ខុ បណ្ណាបល្ល័ង្កតំ ៨២.០០០ ខោរ ខានវិភបល្ល័ង្ក ១ ដែល
 គេចាត់តែងប្រើប្រាស់ក្នុងសម័យនោះ គឺបល្ល័ង្កធ្វើអំពីភ្នំ ឬបល្ល័ង្កធ្វើអំពី
 រ៉ូមឈើ បល្ល័ង្កធ្វើអំពីមាស ឬបល្ល័ង្កធ្វើអំពីប្រាក់ ។ មាលភិក្ខុ បណ្ណាដំរី
 តំ ៨២.០០០ ខោរ ខានវិភដំរី ១ ដែលគេចាត់តែងជិះក្នុងសម័យនោះ
 គឺស្លេបដំរីឈ្មោះទេវបាសថ ។ មាលភិក្ខុ បណ្ណាលេខតំ ៨២.០០០ ខោរ

វត្ថុសំយោគ ឧប្បិមន្តសក បុព្វវត្ថុ បញ្ចេ

ឯកោយេវ សោ អស្សោ ហោតិ យេមហំ ភេន
 សមយេន អភិក្ខហមិ វេធយោនា(១) អស្សាជា ។
 តេសំ ទោ ចន ភិក្ខុ ធនុកសីតិយា វេសហស្សនំ
 ឯកោយេវ សោ រថោ ហោតិ យេមហំ ភេន សម-
 យេន អភិក្ខហមិ វេធយោនា រថោ ។ តេសំ ទោ
 ចន ភិក្ខុ ធនុកសីតិយា ឥត្ថិសហស្សនំ ឯកោយេវ
 សា ឥត្ថិ ហោតិ យេមហំ ភេន សមយេន បុព្វបដ្ឋាតិ
 ទត្ថិយេន វា វេលាមិកា វា ។ តេសំ ទោ ចន
 ភិក្ខុ ធនុកសីតិយា វត្ថុកោដិសហស្សនំ ឯកោយេវ
 តំ វត្ថុយុត្តំ ហោតិ យេមហំ ភេន សមយេន
 បរិជហមិ ទោមសុទ្ធមិ វា កោសេយ្យសុទ្ធមិ វា
 កម្ពលសុទ្ធមិ វា កម្មសិកសុទ្ធមិ វា ។ តេសំ
 ទោ ចន ភិក្ខុ ធនុកសីតិយា ជាលីខាភសហ-
 ស្សនំ ឯកោយេវ សោ ជាលីខាភោ ហោតិ យោ
 ចាត្រៀកោននបរមំ កុញ្ញាមិ តត្ថិច្ចយំ ច សូមភ្នញ-
 ចំ(២) ។ តតិ ទោ ភិក្ខុ សាធូ តេ សុត្ថាភ អតីតា

១ ឧ. វេលាហោ ។ ឧ. វេលាហោស្សនា ។ ឧ. ឧ. សូចយ្យ ។

វត្ថុសំយោគ ឧប្បិមន្តសក បុព្វវត្ថុ ទី ៨

មានតែសេ ១ ដែលគេបានកែតម្រូវក្នុងសម័យនោះ គឺស្តេចសេនាឈ្មោះ
 វេលាហោ ។ ខ្មោចភិក្ខុ បណ្ណាវេទនំ ៨៤.០០០ នោះ មានតែ ១
 ដែលគេបានកែតម្រូវក្នុងសម័យនោះ គឺវេយ្យាស ។ ខ្មោចភិក្ខុ បណ្ណា
 ស្រ្តីចំនួន ៨៤.០០០ នោះ មានតែស្រ្តី ១ ដែលជាអ្នកបម្រើផ្ទាល់គេបាន
 ក្នុងសម័យនោះ គឺស្រ្តីជាវត្ថុយា ឬស្រ្តីជាវេលាមិកា(១) ។ ខ្មោចភិក្ខុ
 បណ្ណាសំពត់ចំនួន ៨៤.០០០ កោដិនោះ មានតែសំពត់ ១ គូ ដែលគេបាន
 កែតម្រូវក្នុងសម័យនោះ គឺសំពត់សម្បកលើមានសាច់ដីល្អិត
 ឬសំពត់ស្រូវមានសាច់ដីល្អិត សំពត់កម្ពលមានសាច់ដីល្អិត ឬសំពត់
 អម្បាមានសាច់ដីល្អិត ។ ខ្មោចភិក្ខុ បណ្ណាសម្រាប់ចំនួន ៨៤.០០០
 នោះ មានតែសម្រាប់ ១ ដែលគេបានកែតម្រូវក្នុងសម័យនោះ គឺបាយដែលគេ
 ចិញ្ចឹមដោយគង្គ្រ ១ ខាង ជ្រុងណា ចំនួនសម្បត្តិច្រើនដ៏សម្បត្តិផល
 បាយនោះ ។ ខ្មោចភិក្ខុ សត្វចំនួនសត្វនោះ សុទ្ធតែក្នុងហើយ

១ គឺស្រ្តីមានបិកាឈ្មោះ មាតាឈ្មោះ ឬបិកាឈ្មោះ មាតាឈ្មោះ ឬបិកាឈ្មោះ (កន្លង) ។

និព្វានា វិបរិណាតា ឯវិ អនិច្ចា ទោ ភិក្ខុ សង្ឃា ឯវិ
 អនុភ ទោ ភិក្ខុ សង្ឃា ឯវិ អនុស្សាសិកា ទោ
 ភិក្ខុ សង្ឃា ឯវិ យាវត្ថុនិ ភិក្ខុ អលមេវ
 សព្វសង្ឃាសុ និព្វិន្ទិតិ អលំ វិនិព្វិតិ អលំ វិមុច្ចិត្តន្ត ។

[២៥២] សាវត្ថុយី ។ អាកាមេ ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា
 ទោ សោ ភិក្ខុ ភក្កន្តំ ឯកនិកោច អត្ថំ ទុ ទោ ភក្ក
 កំព្វំ រូបំ យំ រូបំ និព្វំ ទុវំ សស្សតិ អវិបរិណាមធម្មំ
 សស្សតិសមំ តថេវ វស្សតិ ។ អត្ថំ ទុ ទោ ភក្ក កាចិ
 វេទនា យា វេទនា និព្វា ទុវំ សស្សតា អវិបរិណាម-
 ធម្មា សស្សតិសមំ តថេវ វស្សតិ ។ អត្ថំ ទុ ទោ
 ភក្ក កាចិ សញ្ញា ។ បេ ។ កាចិ សង្ឃា យេ សង្ឃា
 និព្វា ទុវំ សស្សតា អវិបរិណាមធម្មា សស្សតិសមំ
 តថេវ វស្សន្តំ ។ អត្ថំ ទុ ទោ ភក្ក កំព្វំ វិញ្ញាណំ
 យំ វិញ្ញាណំ និព្វំ ទុវំ សស្សតិ អវិបរិណាមធម្មំ

លេខៈហើយ មានសេចក្តីប្រែប្រួលទៅហើយ ដោយប្រការដូច្នេះ ម្ចាស់
 ភិក្ខុ សង្ឃាមិនទៀងយ៉ាងនេះឯង ម្ចាស់ភិក្ខុ សង្ឃាមិនបិកាថា យ៉ាង
 នេះឯង ម្ចាស់ភិក្ខុ សង្ឃាចាំបាច់ មិនមានត្រៀមខ្ពុកបម្រុង យ៉ាង
 នេះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ហេតុនេះ គួរដើម្បីឲ្យយល់ គួរដើម្បីត្រួត
 ត្រង់ គួរដើម្បីជំនួស ក្នុងសង្គារទាំងពួង ។

[២៥២] ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងវគ្គ ។ លុះភិក្ខុនោះអង្គុយក្នុង
 ទីដ៏សមគួរហើយ ក៏ក្រាបចង្អុលទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា ចតិក្រព្រះ
 អង្គដ៏ចម្រើន ច្រណា ដែលទៀងទាត់ បិកាថា មិនប្រែប្រួលជា
 ធម្មតា បិកាថាទីនឹងផែល ស្មើដោយសស្សតិក្តុ ប្រទាន ចង្អុលចង្អុល
 មានដែរឬ ។ ចតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វេទនាណា ដែលទៀងទាត់
 បិកាថា មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិកាថាទីនឹងផែល ស្មើដោយសស្ស-
 តិក្តុ វេទនានោះ ចង្អុលចង្អុល មានដែរឬ ។ ចតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 សញ្ញានោះ ចង្អុលចង្អុល មានដែរឬ ។ បេ ។ សង្ឃាណា ដែលទៀងទាត់
 បិកាថា មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិកាថាទីនឹងផែល ស្មើដោយសស្ស-
 តិក្តុ សង្ឃានោះ ចង្អុលចង្អុល មានដែរឬ ។ ចតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 វិញ្ញាណណា ដែលទៀងទាត់ បិកាថា មិនប្រែប្រួលទៅជាធម្មតា

វន្តសំយុង្គស្ស ធម្មិមបណ្ណាសកេ បុប្ផវត្តា បក្ខុមោ

សស្សតិសមំ គថេវ វស្សតិភិ ។ នត្ថំ ទោ ភិក្ខុ
 កំព្វំ រូបំ យំ រូបំ និច្ចំ ទុវំ សស្សតិ អវិចារណាមធម្មំ
 សស្សតិសមំ គថេវ វស្សតិ ។ នត្ថំ ទោ ភិក្ខុ កាចិ
 វេទនា ។ កាចិ សញ្ញា ។ កាចិ សង្ខារា ។ កំព្វំ
 វិញ្ញាណំ យំ វិញ្ញាណំ និច្ចំ ទុវំ សស្សតិ អវិចារណាម-
 ធម្មំ សស្សតិសមំ គថេវ វស្សតិភិ ។

[២៨៣] អថទោ ភក្កវា បរិត្តំ នទសិទាយំ មិស្សំ
 អាណេមត្វា តំ ភិក្ខុំ ឯតទេវាទ ឯត្តកំមិ ទោ ភិក្ខុ រូបំ
 នត្ថំ និច្ចំ ទុវំ សស្សតិ អវិចារណាមធម្មំ សស្សតិសមំ
 គថេវ វស្សតិ ។ ឯត្តកំមិ ទេ ភិក្ខុ រូបំ អភវិស្ស និច្ចំ
 ទុវំ សស្សតិ អវិចារណាមធម្មំ ន យំនិ ព្រហ្មចរិយវាសោ

វន្តសំយុង្គ ធម្មិមបណ្ណាសកេ បុប្ផវត្ត ទី ៨

បិគោនវិនិច្ឆ័យ ឆ្មោយសស្សតិវត្ថុ វិញ្ញាណានោះ បន្តិចបន្តួចមាន
 ដែរឬ ។ ម្នាលភិក្ខុ ច្រណា ដែលទៀងទាត់ បិគោន មិនប្រែប្រួល
 ជាធម្មតា បិគោនវិនិច្ឆ័យ ឆ្មោយសស្សតិវត្ថុ ច្រនោះ បន្តិច
 បន្តួច មិនមានទេ ។ ម្នាលភិក្ខុ វេទនានោះ បន្តិចបន្តួច មិនមានទេ ។
 សញ្ញានោះ បន្តិចបន្តួច ។ សង្ខារនោះ បន្តិចបន្តួច ។ វិញ្ញាណាណា
 ដែលទៀងទាត់ បិគោន មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិគោនវិនិច្ឆ័យ
 ឆ្មោយសស្សតិវត្ថុ វិញ្ញាណានោះ បន្តិចបន្តួច មិនមានទេ ។

[២៨៣] គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ចូកកាចម៍ដីបន្តិច
 ដោយចុងព្រះនាម ហើយទ្រង់មានព្រះពុទ្ធវិកាខឹងភិក្ខុនោះ ដូច្នេះជា
 ម្នាលភិក្ខុ ច្រណា ដែលទៀងទាត់ បិគោន មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា
 បិគោនវិនិច្ឆ័យ ឆ្មោយសស្សតិវត្ថុ ច្រនោះសូម្បីប៉ុន្មានកាចម៍ដីនេះមិន
 មានទេ ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រសិនបើប្រចុំឆ្មោយសស្សតិវត្ថុ បិគោន
 មិនប្រែប្រួលជាធម្មតាវិនិច្ឆ័យហើយ ការអប់រំព្រហ្មចរិយានេះ មិន

រត្នសំយាទ្ធស្វ ចង្អុលចង្អុលសព ចង្អុលថា ចង្អុល

សស្សតា អវិចារណាមធម្មា សស្សតិសមំ គតេវ
 វស្សតំ ។ ឯត្ថកា ទេចំ ភិក្ខុ សង្ខារា អភវិស្សិស្ស
 ទិច្ចា ទុកា សស្សតា អវិចារណាមធម្មា ន យំនំ ព្រហ្មចរិ-
 យវាសោ បញ្ញាយេថ សង្ខាទុក្ខក្ខយាយ ។ យស្មា ច
 ទោ ភិក្ខុ ឯត្ថកាចំ សង្ខារា នត្ថំ ទិច្ចា ទុកា សស្សតា
 អវិចារណាមធម្មា តស្មា ព្រហ្មចរិយវាសោ បញ្ញាយតិ
 សង្ខាទុក្ខក្ខយាយ ។ ឯត្ថកំចំ ទោ ភិក្ខុ វិញ្ញាណំ
 នត្ថំ ទិច្ចំ ទុកំ សស្សតិ អវិចារណាមធម្មំ សស្សតិសមំ
 គតេវ វស្សតិ ។ ឯត្ថកំ ទេចំ ភិក្ខុ វិញ្ញាណំ អភវិស្ស
 ទិច្ចំ ទុកំ សស្សតិ អវិចារណាមធម្មំ ន យំនំ ព្រហ្មចរិយ-
 វាសោ បញ្ញាយេថ សង្ខាទុក្ខក្ខយាយ ។ យស្មា ច
 ទោ ភិក្ខុ ឯត្ថកំចំ វិញ្ញាណំ នត្ថំ ទិច្ចំ ទុកំ សស្សតិ
 អវិចារណាមធម្មំ តស្មា ព្រហ្មចរិយវាសោ បញ្ញាយតិ
 សង្ខាទុក្ខក្ខយាយ ។

រត្នសំយាទ្ធស្វ ចង្អុលចង្អុលសព ចង្អុលថា ចង្អុល

បិគថេ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិគថេវិនិច្ឆ័យ ឆ្នើមដោយសស្សតិ-
 វត្ថុ សង្ខារោ សម្បត្តិភាគមីនេ មិនមានឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ប្រសិនបើសង្ខារចុះឈ្មោះជាបស់ទៀងទាត់ បិគថេ មិនប្រែប្រួលជាធម្ម-
 តា មិនមានហើយ ការអប់រំព្រហ្មចរិយៈនេះ មិនប្រាកដដើម្បីអស់នៅនៃ
 ទុក្ខដោយប្រពៃឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ព្រោះសង្ខារចុះឈ្មោះជាបស់ទៀង
 ទាត់ បិគថេ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា មិនមាន បានជាការអប់រំព្រហ្ម-
 ចរិយៈ តែងប្រាកដដើម្បីអស់នៅនៃទុក្ខ ដោយប្រពៃបាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 វិញ្ញាណណា ដែលទៀងទាត់ បិគថេ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិគថេ
 វិនិច្ឆ័យ ឆ្នើមដោយសស្សតិវត្ថុ វិញ្ញាណោ សម្បត្តិភាគមីនេ
 មិនមានឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ប្រសិនបើវិញ្ញាណចុះឈ្មោះ ជាបស់ទៀង
 ទាត់ បិគថេ មិនប្រែប្រួលទៅជាធម្មតា មិនមានហើយ ការអប់រំ
 ព្រហ្មចរិយៈនេះ មិនប្រាកដដើម្បីអស់នៅនៃទុក្ខដោយប្រពៃបានឡើយ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុ ព្រោះវិញ្ញាណចុះឈ្មោះ ជាបស់ទៀងទាត់ បិគថេ មិនប្រ-
 ែប្រួលជាធម្មតា មិនមាន បានជាការអប់រំព្រហ្មចរិយៈ តែងប្រាកដ
 ដើម្បីអស់នៅនៃទុក្ខដោយប្រពៃបាន ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ វង្សវង្ស

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ វង្សវង្ស

[២៥២] តិ កំ មញ្ញសំ កំតុ រូបំ វា អនិច្ចំ
 វាតំ ។ អនិច្ចំ កន្ត ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។
 វិញ្ញាណំ ឯច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតំ ។ អនិច្ចំ កន្ត ។ បេ ។
 តស្មាតិហ ។ បេ ។ ឯវិ ឧស្សំ ។ បេ ។ ធាបរិ សត្តត្តា-
 យាតិ បដាបាតិ ។

[២៥៣] សាវត្ថុយំ ។ អារាមេ ។ ឯកមន្តំ ឯ-
 សំប្រា ទោ សោ កំតុ កកវន្តំ ឯកនវោច អត្ថំ ទុ
 ទោ កន្ត កំតុ រូបំ យំ រូបំ ឯច្ចំ ទុវិ សស្សតំ អវិច-
 រិណាមធម្មំ សស្សតំសមំ តថេវ មស្សតិ ។ អត្ថំ ទុ ទោ
 កន្ត កាចិ វេទនា ។ កាចិ សញ្ញា ។ កាចិ សង្ខារ ។
 កំតុ វិញ្ញាណំ យំ វិញ្ញាណំ ឯច្ចំ ទុវិ សស្សតំ
 អវិចរិណាមធម្មំ សស្សតំសមំ តថេវ មស្សតិ ។
 ធម្មំ ទោ កំតុ កំតុ រូបំ យំ រូបំ ឯច្ចំ ទុវិ សស្ស-
 តំ អវិចរិណាមធម្មំ សស្សតំសមំ តថេវ មស្សតិ ។

[២៥៤] ម្នាលភិក្ខុ អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច ប្រទេស្យ
 ឬ មិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។
 វិញ្ញាណទៀង ឬ មិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ បេ ។ ព្រោះ
 ហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ ។ បេ ។ កាលបើឥរិយសាវកឃើញយ៉ាង
 នេះ ។ បេ ។ វេទនដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី
 សោត្រសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

[២៥៥] ជិតក្រុសាវត្ថិ ។ កុស្តវត្ថុ ។ លុះកិច្ចនោះអង្គុយក្នុង
 ចីដិសមគ្គហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ផ្សំច្នៃថា បតិក្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ប្រណព ដែលទៀងទាត់ បិកថេ មិនប្រែប្រួល
 ជាធម្មតា បិកោនីនីដដែល ស្មើដោយសស្សតិវត្ថុ ប្រទេស បន្តិច
 បន្តួច មានដែរឬ ។ បតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វេទនាបន្តិចបន្តួចមានដែរ
 ឬ ។ សញ្ញាបន្តិចបន្តួច ។ សង្ខារបន្តិចបន្តួច ។ វិញ្ញាណព
 ដែលទៀងទាត់ បិកថេ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិកោនីនីដដែល
 ស្មើដោយសស្សតិវត្ថុ វិញ្ញាណនោះ បន្តិចបន្តួចមានដែរឬ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ប្រណព ដែលទៀងទាត់ បិកថេ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិកោនីនីដដែល
 ស្មើដោយសស្សតិវត្ថុ ប្រទេស បន្តិចបន្តួចមិនមានទេ ។

វន្តសំយុង្គស្ស ចង្អៀមចណ្ណសកេ បុព្វវត្តោ បព្វហោ

នត្ថិ ខោ ភិក្ខុ កាចិ វេទនា ។ កាចិ សញ្ញា ។
កាចិ សង្ខារ ។ កត្តិ វិញ្ញាណំ យំ វិញ្ញាណំ និព្វិ
ធម៌ សស្សតំ អវិបរិណាមធម្មំ សស្សតិសមំ គដេវ
វស្សតីតិ ។

(២៥៦) សាវត្ថុយំ ។ អារមេ ។ អនមតត្តោយំ
ភិក្ខុវេ សំសារោ-កុញ្ញ កោដិ ន បញ្ញាយតិ អវិជ្ជានិវ-
រណានំ សត្តានំ តណ្ហាសញ្ញាជនានំ សន្ធាវតំ សំស-
រតំ ។ ហោតិ សោ ភិក្ខុវេ សមយោ យំ មហា-
សមុទ្ទោ ទស្សស្សតិ វិសុស្សតិ ន កវតិ ។ ន ត្រេវាហំ
ភិក្ខុវេ អវិជ្ជានិវរណានំ សត្តានំ តណ្ហាសញ្ញាជនា-
នំ សន្ធាវតំ សំសរតំ ធុក្ខុស្ស អន្តកំវិយំ វនាមំ ។
ហោតិ សោ ភិក្ខុវេ សមយោ យំ សំនេវ បព្វគកជា

វន្តសំយុង្គ ចង្អៀមចណ្ណសកេ បុព្វវត្ត ទំ ៥

ម្នាលភិក្ខុ វេទនាបន្តិចបន្តួចមិនមានទេ ។ សញ្ញាបន្តិចបន្តួច ។ សង្ខារ
បន្តិចបន្តួច ។ វិញ្ញាណាណា ដែលទៀងទាត់ ប៉ះពាល់ មិនច្របូប
ជាធម្មតា ប៉ះពាល់នឹងផែល ស្មើដោយសស្សតិវត្ថុ វិញ្ញាណាមានបន្តិច
បន្តួច (មិនមានទេ) ។

(២៥៦) ជីកត្រង់សាវត្ថុ ។ ក្នុងវត្ត ។ ម្នាលភិក្ខុចាំនិទ្យាយ
សត្វនេះ មានទីបំផុតគឺមិនអាចដឹងបាន គឺទីបំផុតមានដើម របស់
សត្វចាំនិទ្យាយ ដែលមានអវិជ្ជាជាគ្រឿងបិទបាំង មានកណ្តាជាចំណង
អន្ទាលទៅ គ្រាប់ផ្កាត់ទៅ មិនប្រាកដឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំនិទ្យាយ
មានសម័យដែលត្រូវមហាសមុទ្រនៃសត្វ មិនមានសល់ទៅ ។ ម្នាល
ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ពួកសត្វដែលមានអវិជ្ជាជាគ្រឿងបិទបាំង មានកណ្តាជា
ចំណង អន្ទាលទៅ គ្រាប់ផ្កាត់ទៅ គឺជាគតមិនពេលជាធ្វើនូវទីបំផុត
នៃទុក្ខបានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំនិទ្យាយ មានសម័យដែលស្លាប់ក្នុង

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

ឧប្បតិ វិទស្សតិ ន កវតិ ។ ន ត្រេវហំ កិក្ខុវេ
អវិជ្ជាជីវណាមំ សត្តាមំ តណ្ហាសញ្ញាជនាមំ សទ្ធាវតំ
សំសារតំ ទុក្ខុស្ស អន្តកិរិយំ វនាមិ ។ ហោតិ សោ
កិក្ខុវេ សមយោ យំ មហាបបរិ ឧប្បតិ វិទស្សតិ
ន កវតិ ។ ន ត្រេវហំ កិក្ខុវេ អវិជ្ជាជីវណាមំ សត្តាមំ
តណ្ហាសញ្ញាជនាមំ សទ្ធាវតំ សំសារតំ ទុក្ខុស្ស
អន្តកិរិយំ វនាមិ ។

(២៩៧) សេយ្យថាបិ កិក្ខុវេ សា កុទ្ធលតតោ^(១)
ទន្ស៊ី ទីល វា ជន្តេ វា ឧបទីតតោ គមេវ ទីលំ វា ជន្តេ
វា អនុបរិចារតិ អនុបរិវត្តតិ ។ បរិមេវ ទោ កិក្ខុវេ
អស្សុតវា ឫដុដ្ឋោ អវិយាជំ អនស្សាវី ។ បេ ។ សប្បុរិ-
សំនម្មេ អវិជីតោ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។ បេ ។
វេននំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។ សញ្ញំ ។ សទ្ធាវេ
អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុ-
បស្សតិ វិញ្ញាណាវន្តំ វា អត្តាមំ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ

១. ឧ. ឧទុលតតោ ។

សោសិទេ ត្រូត្រីនិទេវិទាសេវេ មិនមានសល់នៅ ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ ពួកសត្វដែលមានអវិជ្ជាជាគ្រឿងបិទបាំង មានកណ្តាជា
ចំណង់ អន្ទោលនៅ គ្រាប់ផ្កាត់ទៅ គឺជាគតិមិនពេលជាធ្វើឲ្យទីបំផុត
នៃទុក្ខបានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានសម័យដែលមហាច្រើបពី
ត្រូត្រីនិទេវិទាសេវេ មិនមានសល់នៅ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួក
សត្វដែលមានអវិជ្ជាជាគ្រឿងបិទបាំង មានកណ្តាជាចំណង់ អន្ទោលនៅ
គ្រាប់ផ្កាត់ទៅ គឺជាគតិមិនពេលជាធ្វើឲ្យទីបំផុតនៃទុក្ខបានឡើយ ។

(២៩៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាត្រីដែលគេចង់ ដោយ
ជនដោយ ចង់ភ្ជាប់នឹងចង្កោលឫសសរសើម វេចន៍ស្ទុះត្រឡឹង ដើរ
ត្រឡឹងចង្កោលឫសសរសើម យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
បុព្វដូនជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនឃើញពួកព្រះអរិយៈ ។ បេ ។ មិនបាន
សំគាល់សប្បុរសធម៌ វេចន៍ពិចារណាឃើញឲ្យរួច ថាជាខ្លួន ។ បេ ។
ពិចារណាឃើញឲ្យខ្លីទៅ ថាជាខ្លួន ។ ឲ្យសញ្ញា ។ ពិចារណា
ឃើញឲ្យស្មើថាជាខ្លួន ។ ពិចារណាឃើញឲ្យវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន
ឃើញឲ្យខ្លួន ថាមានវិញ្ញាណខ្លះ ឃើញឲ្យវិញ្ញាណជាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ

វិញ្ញាណស្មី ក អត្តាទំ ។ សោ រូបញ្ចា អនុបរិចារតិ
 អនុបរិក្កតិ ។ វេទនញ្ចា ។ សញ្ញញ្ចា ។ សង្ខារេយេវ ។
 វិញ្ញាណញ្ចា អនុបរិចារតិ អនុបរិក្កតិ ។ សោ រូបំ
 អនុបរិចារិ អនុបរិក្កំ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។
 វិញ្ញាណំ អនុបរិចារិ អនុបរិក្កំ ។ បរិមុច្ចតិ រូបម្ហា ។
 បរិមុច្ចតិ វេទនាយ ។ បរិមុច្ចតិ សញ្ញាយ ។ បរិមុច្ចតិ
 សង្ខារេហំ ។ បរិមុច្ចតិ វិញ្ញាណម្ហា ។ បរិមុច្ចតិ ជាតិយា
 ជរាយ មរណោ ។ សោកេហំ បរិទេវេហំ ធុត្ថេហំ
 គោមនស្សេហំ ឧបាឃាសេហំ ។ បរិមុច្ចតិ ធុក្ខណ្ឌតិ
 វធមិ ។ សុតភ ។ ។ ។ កិក្ខុវេ អរិយស្សវកោ អរិ-
 យានំ ធស្សវិ ។ បេ ។ សម្មុទ្ធិសនម្មេ សុវិទិតោ ។ រូបំ
 អត្តោ ។ សមនុបស្សតិ ។ ។ វេទនំ ។ ។ សញ្ញំ ។
 ។ សង្ខារេ ។ ។ វិញ្ញាណំ អត្តោ ។ សមនុបស្សតិ ។
 វិញ្ញាណវត្ថុំ ក អត្តាទំ ។ អត្តខំ ក វិញ្ញាណំ ។
 វិញ្ញាណស្មី ក អត្តាទំ ។ សោ រូបំ ធានុបរិចារតិ
 ធានុបរិក្កតិ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ
 ធានុបរិចារតិ ធានុបរិក្កតិ ។ សោ រូបំ អនុបរិចារិ

ឃើញខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ។ បុព្វជួននោះ វេទនសុក្រឡឹង ដើរ
 ក្រឡឹងខ្លួនរូបដដែល ។ ខ្លួនវេទនាដដែល ។ ខ្លួនសញ្ញាដដែល ។
 ខ្លួនសង្ខារដដែល ។ វេទនសុក្រឡឹង ដើរក្រឡឹង ខ្លួនវិញ្ញាណ
 ដដែល ។ កាលដែលបុព្វជួននោះ សុក្រឡឹង ដើរក្រឡឹងខ្លួនរូប ។
 ខ្លួនវេទនា ។ ខ្លួនសញ្ញា ។ ខ្លួនសង្ខារ ។ សុក្រឡឹង ដើរក្រឡឹង
 ខ្លួនវិញ្ញាណ គឺជាអត្តោលថាមិនរួចចាករូប មិនរួចចាកវេទនា មិនរួច
 ចាកសញ្ញា មិនរួចចាកសង្ខារ មិនរួចចាកវិញ្ញាណ មិនរួចចាកជាតិ ជរា
 មរណៈ សេចក្តីសោក សេចក្តីទុក្ខស្វយ សេចក្តីលំបាកកាយ លំបាក
 ចិត្ត ឆន្ទៈសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តទាំងឡាយ មិនរួចចាកទុក្ខឡើយ ។
 ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ ចំណែកខាងអរិយសាវកជាអ្នកចេះដឹង ឃើញពួក
 ព្រះអរិយៈ ។ បេ ។ បានសិក្សាដោយប្រវត្ត ក្នុងសញ្ញាសនមិ វេទន
 មិនគំចារណាឃើញខ្លួនរូប ថាជាខ្លួន ។ មិនឃើញខ្លួនវេទនា ។ មិន
 ឃើញខ្លួនសញ្ញា ។ មិនឃើញខ្លួនសង្ខារ ។ មិនឃើញខ្លួនវិញ្ញាណថាជា
 ខ្លួន ខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លះ ខ្លួនវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ខ្លួនថាមាន
 ក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ។ អរិយសាវកនោះ វេទនមិនសុក្រឡឹង មិនដើរក្រឡឹង
 ខ្លួនរូប ។ ខ្លួនវេទនា ។ ខ្លួនសញ្ញា ។ ខ្លួនសង្ខារ ។ មិនសុក្រឡឹង មិនដើរ
 ក្រឡឹង ខ្លួនវិញ្ញាណ ។ កាលដែលអរិយសាវកនោះ មិនសុក្រឡឹង

អនុបរិវត្តំ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ
 អនុបរិវាទំ អនុបរិវត្តំ បរិមុត្តនំ រូបម្ហា បរិមុត្តនំ
 វេទនាយ បរិមុត្តនំ សញ្ញាយ បរិមុត្តនំ សង្ខារេហិ
 បរិមុត្តនំ វិញ្ញាណម្ហា បរិមុត្តនំ ជាតិយា ជរាយ មរ-
 ណោ ។ សោភេហិ បរិវេទេហិ ឧក្ខេហិ ឆោមនស្សេហិ
 ឧបាសាសេហិ បរិមុត្តនំ ឧក្ខេស្មាតិ វេទនំ ។

(២៥៨) សាវត្ថុយំ ។ អារាមេ ។ អនុមតត្ថោយំ
 កិក្ខុវេ សំសារោ បុត្តា កោដិ ទ បញ្ញាយតិ អ-
 វិជ្ជាជីវណាទំ សត្តាទំ តណ្ហាសញ្ញោជនាទំ សត្វាវតំ
 សំសារតំ ។ សេយ្យថាចិ កិក្ខុវេ សា កន្ទុលតន្តោ
 ឧឡេ ទិលេ វា ជង្គ វា ឧបនិតន្តោ សោ កន្ទតិ
 ចេចិ តមេវ ទិលំ វា ជង្គំ វា ឧបកន្ទតិ តិដ្ឋតិ
 ចេចិ តមេវ ទិលំ វា ជង្គំ វា ឧបតិដ្ឋតិ និសីទតិ
 ចេចិ តមេវ ទិលំ វា ជង្គំ វា ឧបនិសីទតិ និបជ្ជតិ
 ចេចិ តមេវ ទិលំ វា ជង្គំ វា ឧបនិបជ្ជតិ ។ ឯវ-
 មេវ ចោ កិក្ខុវេ អស្សុត្តវា បុដ្ឋជ្ជនោ រូចិ ឯតំ មម
 ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។

មិនដើរក្រឡឹងឡើយ ។ ខ្វែរវេទនា ។ ខ្វែរសញ្ញា ។ ខ្វែរសង្ខារ ។
 មិនស្ទុះក្រឡឹង មិនដើរក្រឡឹងខ្វែរវិញ្ញាណ រាជាគតតាមថា រួចចាក
 រូប រួចចាកវេទនា រួចចាកសញ្ញា រួចចាកសង្ខារ រួចចាកវិញ្ញាណ រួច
 ចាកជាតិ ជរា មរណៈ សេចក្តីសោក សេចក្តីទុក្ខទ្បាល សេចក្តី
 លំបាកកាយ លំបាកចិត្ត និន័សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តទាំងឡាយ រួច
 ចាកទុក្ខបាន ។

(២៥៨) ជីកក្រដសាវត្ថិ ។ កុដិភូ ។ ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ
 សន្យារាមៈ មានទីបំផុតអនិមិត្តកាលជីវិតបាន គឺទីបំផុតភាវៈដើម ចេសំ
 សត្វទាំងឡាយ ដែលមានអវិជ្ជាជាគ្រឿងចង្អុល មានកល្យាណចំណង
 អន្តោលាវេ ក្រាបស្នាក់រំពេច មិនប្រាកដឡើយ ។ ម្ចាស់កិក្ខុទាំង-
 ឡាយ ដូចជាត្រូវដែលគេចង់ដោយដង្ហើមដោយ ចង់ភ្ជាប់នឹងចង្ហើមល្អ
 សសរដ៏ល្អ ប្រសិនបើត្រូវនោះដើរទៅ វេទនាដើរជិតចង្ហើមល្អសសរ
 នោះដដែល ប្រសិនបើឈរ វេទនាឈរជិតចង្ហើមល្អសសរនោះដដែល
 ប្រសិនបើអង្គុយ វេទនាអង្គុយជិតចង្ហើមល្អសសរនោះដដែល ប្រសិន
 បើដេក វេទនាដេកជិតចង្ហើមល្អសសរនោះដដែល យ៉ាងណាមិញ ។
 ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ ច្របូបឆ្មាមិនចេះដឹង វេទនាជាចារណាឃើញឡើយ
 ថា ខ្ញុំជាបេសកកម្ម ខ្ញុំជាភាគាមញ្ញ ខ្ញុំជាទូនរបស់ភាគាមញ្ញ ។

វត្ថុសំយោគ ឧប្បិមន្តសក ញ្ញត្តោ បញ្ចមោ

វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារំ ។ វិញ្ញាណំ ឯតិ មម ឯសោ-
 ហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។ ។ ។ កច្ចតិ
 ធម៌ ឥមេវ បញ្ចហនាទក្ខន្ធទ្វេ ឧបកច្ចតិ តិដ្ឋតិ ធម៌
 ឥមេវ បញ្ចហនាទក្ខន្ធទ្វេ ឧបតិដ្ឋតិ ធម៌សីទតិ ធម៌ ឥ-
 មេវ បញ្ចហនាទក្ខន្ធទ្វេ ឧបធម៌សីទតិ ធម៌ដ្ឋតិ ធម៌ ឥមេវ
 បញ្ចហនាទក្ខន្ធទ្វេ ឧបធម៌ដ្ឋតិ ។ តស្មាតិហ កិក្ខវេ
 អកិក្ខុណំ សកំ ចិត្តំ បច្ឆវេក្ខិតតំ ធម៌យវត្ថុមិទំ ចិត្តំ
 សង្ខិលដ្ឋំ វាគេន គោសេន មោហនាតិ ។

[២៥៧] ចិត្តសង្ខិលសា កិក្ខវេ សត្តា សង្ខិ-
 លស្សន្តិ ចិត្តរោគាតា សត្តា វិសុជ្ឈន្តិ ។ ចិដ្ឋំ វេ
 កិក្ខវេ ចរណាម ចិត្តន្តិ ។ ឯវម្ពន្ត ។ តម្បិ ទោ
 កិក្ខវេ ចរណំ នាម ចិត្តំ ចិត្តនេវ ចិត្តតំ ។ គេនមិ
 ទោ កិក្ខវេ ចរណាន ចិត្តន ចិត្តញ្ញាវ ចិត្តតវ ។

វត្ថុសំយោគ ឧប្បិមន្តសក បុប្ផន្ត វិ ៨

នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារ ។ វិចារណាយេញនូវវិញ្ញាណថា
 ខ្លះជាបស់កត្តាអញ ខ្លះជាកត្តាអញ ខ្លះជាខ្លួនរបស់កត្តាអញ ។
 ប្រសិនបើបុគ្គលនោះដឹងទៅ វេទនាដឹងទៅជិតទុក្ខន្តតាំង ៥ នេះ
 ដដែល ប្រសិនបើឈរ វេទនាឈរជិតទុក្ខន្តតាំង ៥ នេះដដែល
 ប្រសិនបើអង្គុយ វេទនាអង្គុយជិតទុក្ខន្តតាំង ៥ នេះដដែល ប្រសិន
 បើដេក វេទនាដេកជិតទុក្ខន្តតាំង ៥ នេះដដែល ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។
 ម្ចាស់កិត្តុតាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលក្នុងលោកនេះ គួរពិចារ-
 ណានូវចិត្តរបស់ខ្លួនឲ្យជឿយ ។ ថា ចិត្តនេះសៅហ្មងដោយពន្លឺ ទោសៈ
 មោហៈ អស់កាលជាអតីត ។

[២៥៨] ម្ចាស់កិត្តុតាំងឡាយ ពួកសត្វដែលមានចម្លងគ្រឿង
 សៅហ្មងនៃចិត្ត វេទនាជ្រកជ្រក ពួកសត្វដែលមានចម្លងគ្រឿងផ្សា
 ផងនៃចិត្ត វេទនាបរិសុទ្ធ ។ ម្ចាស់កិត្តុតាំងឡាយ ប្រគំនូវ អ្នកតាំង-
 ឡាយបានឃើញហើយ ។ ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ម្ចាស់កិត្តុតាំង-
 ឡាយ ប្រគំនូវនោះ នៅទីនោះដោយការវិចិត្រជាប្រាកដ ។ ម្ចាស់កិត្តុ-
 តាំងឡាយ ចិត្តនេះឯង វិចិត្រដោយវិសេសជាងប្រគំនូវដែលនៅទីនោះ ។

តស្មាភិបា កិក្ខុវេ អកិក្ខុណំ សកំ ចិត្តំ បទ្ទវេក្ខតំ
 ធីយវត្ថមំ ចិត្តំ សង្កលំដ្ឋំ វាគេន ខោសេន ខោហេ-
 នាតិ ។ ចិត្តសង្កលេសា កិក្ខុវេ សត្តា សង្កលំស្សន្តិ
 ចិត្តវេនាថា សត្តា វិសុដ្ឋន្តិ ។ ជាហំ កិក្ខុវេ អញ្ញំ
 ឯកានិកាយមិ សមាទុបស្សមិ ឯវំ ចិត្តំ យជយំ
 កិក្ខុវេ តិវច្ឆានកតា ចាលា ។ តេមិ ខោ កិក្ខុវេ តិវ-
 ច្ឆានកតា ចាលា ចិត្តេនេវ ចិន្តិតា ។ តេហំមិ ខោ
 កិក្ខុវេ តិវច្ឆានកតេហំ ចាលោហំ ចិត្តញ្ញេវ ចិត្ត-
 តវំ ។ តស្មាភិបា កិក្ខុវេ អកិក្ខុណំ^(១) សកំ ចិត្តំ
 បទ្ទវេក្ខតំ ធីយវត្ថមំ ចិត្តំ សង្កលំដ្ឋំ វាគេន
 ខោសេន ខោហេនាតិ ។ ចិត្តសង្កលេសា កិក្ខុវេ
 សត្តា សង្កលំស្សន្តិ ចិត្តវេនាថា សត្តា វិសុដ្ឋ-
 ន្តិ ។ សេយ្យជាមិ កិក្ខុវេ វជកោ វា ចិត្តតារកោ
 វា សតិ វជនាយ វា លាទាយ វា ហលំទ្គិយា វា

១ ១. កិក្ខុតាភិក្ខុណំ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលក្នុងលោកនេះ ឆ្ងល់
 គំហេរណាមួយចំពោះសេចក្តីឲ្យឃើញ ។ ថា ចិត្តនេះសៅហ្មងហើយ ដោយ
 រាគៈ ទោសៈ មោហៈ អស់កាលជាអវិជ្ជា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ពួកសត្វដែលមានធម៌ជាគ្រឿងសៅហ្មងនៃចិត្ត វេមន៍ជ្រកជ្រក ពួក
 សត្វដែលមានធម៌ជាគ្រឿងផ្សេងនៃចិត្ត វេមន៍ជ្រក ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ពួកសត្វតិរច្ឆាននេះ ដើរចិត្ត យ៉ាងណា ចិត្តណាដែល
 វិចិត្រ យ៉ាងនោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គេជាគតិមិនដែលឃើញ សូម្បី
 ឲ្យពួកធម៌មួយ ដទៃក៏ចិត្តនោះឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សត្វ
 តិរច្ឆានទាំងនោះឯង តែងគិតដោយចិត្តដូចគ្នា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ចិត្តនេះឯង វិចិត្រដោយវិសេសជាងពួកសត្វតិរច្ឆាននោះ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលក្នុងលោកនេះ ឆ្ងល់គំហេរណាមួយ
 ចំពោះសេចក្តីឲ្យឃើញ ។ ថា ចិត្តនេះសៅហ្មងដោយរាគៈ ទោសៈ មោហៈ
 អស់កាលជាអវិជ្ជា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសត្វដែលមានធម៌ជា
 គ្រឿងសៅហ្មងនៃចិត្ត វេមន៍ជ្រកជ្រក ពួកសត្វដែលមានធម៌ជា
 គ្រឿងផ្សេងនៃចិត្ត វេមន៍ជ្រក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាជាន់
 ជ្រលក់ក្តី ជាន់ទឹកក្តី កាលាចិគ្គិជ្រលក់ក្តី ចិគ្គិស្កក្តី ចិគ្គិរាជ្យក្តី

និសាយ វា មញ្ញោជ្ជាយ វា សុចរិមន្តេ^(១) វា ដល-
 កេ ភិក្ខុយា វា ឧស្សបដេ^(២) វា ឥត្ថិរូបំ វា បុរិសរូបំ
 វា^(៣) អភិធម្មិទេយ្យ សព្វត្ថប្បដូន្តំ ។ ឯវំ ទោ ភិក្ខុវេ
 អស្សុតវា បុព្វជ្ជោ រូបញ្ញោ អភិធម្មត្ថេន្តោ អភិធម្ម-
 ត្ថេតិ ។ វេទនាញោ ។ សញ្ញាញោ ។ សង្ខារេយេវ ។
 វិញ្ញាណញោ អភិធម្មត្ថេន្តោ អភិធម្មត្ថេតិ ។ តំ កំ
 មញ្ញាថ ភិក្ខុវេ រូបំ ធិត្ថំ វា អធិត្ថំ វាតិ ។ អធិត្ថំ
 កន្តេ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ ធិត្ថំ វា
 អធិត្ថំ វាតិ ។ អធិត្ថំ កន្តេ ។ តស្មាតិហ ភិក្ខុវេ ។ បេ ។
 ឯវំ បស្សំ ។ បេ ។ នាមវំ ឥត្ថុត្តាយាតិ បដាសាតីតិ ។

១ ឧ. ម. សុចរិមន្តេ ។ ២ ឧស្សបដេតិ វា យលា ។ ៣ ឧ. ធិត្ថុត្តយ កោចិធិ ធិស្សតិ ។

ទំកនាភិណិទៀត្តំ ធិណិហន្តិបាទត្តិ ផែនក្កាវេសេនាភក្កុហិយត្តិ
 ជញ្ញាតត្តិ ថ្នាំសំណត្តិ មានហើយ គប្បីនាគរំគង់នូវបស្ត្រីប្របុរស
 មានកាយវៈក្នុងនិងអាយវៈនិងសព្វគ្រប់ទាំង យ៉ាងណាមិញ ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ បុព្វជ្ជោជាអ្នកមិនចេះដឹង កាលបើចង់ឱ្យច្រើក វេស
 ញ៉ាំងប្រឡាក់តាមទៀងទាត់ ។ ញ៉ាំងវេទនា ។ ញ៉ាំងសញ្ញា ។ ញ៉ាំង
 សង្ខារ ។ កាលបើចង់ឱ្យវិញ្ញាណកើត វេសញ៉ាំងវិញ្ញាណឱ្យកើតឡើង
 ទាំង កំយ៉ាងនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ អ្នកចាំនិទ្យាយសំខាន់
 សេចក្តីនោះដូចម្តេច ប្រឡាំងប្រមូលទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។
 វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណទៀងប្រមូលទៀង ។ មិន
 ទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុង
 សាសនានេះ ។ បេ ។ អរិយសាវ័កកាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។
 វេសដឹងច្បាស់ថា មគ្គការនាក្នុងដង ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសាទ្យសក្ខី
 នេះទៀត មិនមានឡើយ ។

[២២១] ហវត្ថុយី ។ ជាងគោហំ កិក្ខុវេ បស្សតោ
 អាសវាទំ ទយំ វធាមិ វោ អជាងតោ វោ អបស្ស-
 តោ ។ កិក្ខុវេ កិក្ខុវេ ជាងតោ កី បស្សតោ អាសវាទំ
 ទយោ ហោតិ ។ ឥតិ រូបំ ឥតិ រូបស្ស សមុទយោ
 ឥតិ រូបស្ស អត្តង្គមោ ។ ឥតិ វេទនា ។ ឥតិ សញ្ញា ។
 ឥតិ សង្ខារ ។ ឥតិ វិញ្ញាណំ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស សមុទ-
 យោ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស អត្តង្គមោតិ ។ ឯវិ ទោ កិក្ខុវេ
 ជាងតោ ឯវិ បស្សតោ អាសវាទំ ទយោ ហោតិ ។

[២២២] ភាវនាទុយោគី អនុទយុត្តស្ស កិក្ខុវេ
 កិក្ខុវេ វិហរតោ កិក្ខុវេ ឯវិ ឥត្វា ទម្បជ្ឈេយ្យ
 អហោ វត មេ អនុបាធាយ អាសវេហំ ចិត្តំ វិមុត្ត-
 យ្យាតិ អថទុស្ស វេ អនុបាធាយ អាសវេហំ ចិត្តំ
 វិមុត្តាតិ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ អភាវិតត្តាតិស្ស
 វចនីយំ ។ កិស្ស អភាវិតត្តា ។ អភាវិតត្តា ចតុន្និ
 សតិប្បដ្ឋានានំ អភាវិតត្តា ចតុន្និ សម្មប្បដ្ឋានានំ

[២២៣] ជនប្រសាស្តិ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ គឺជាគតតោល
 ឡូកិយោអស់ទៅនៃភាសាៈ ចំពោះបុគ្គលដែលដឹងច្បាស់ ឃើញច្បាស់
 មិនកាលចំពោះបុគ្គលដែលមិនដឹងច្បាស់ មិនឃើញច្បាស់ឡើយ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ ការអស់ទៅនៃភាសាៈ វេទនាមានដល់បុគ្គលដែល
 ដឹងអ្វី ឃើញអ្វី ។ (ដល់បុគ្គលដឹងឃើញ) ជាប្រដូងៈ ហេតុឲ្យកើតឡើង
 នៃប្រដូងៈ សេចក្តីអស់ទៅនៃប្រដូងៈ ។ វេទនាដូងៈ ។ សញ្ញា
 ដូងៈ ។ សង្ខារដូងៈ ។ វិញ្ញាណដូងៈ ហេតុឲ្យកើតឡើងនៃវិញ្ញាណ
 ដូងៈ សេចក្តីអស់ទៅនៃវិញ្ញាណដូងៈ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ ការ
 អស់ទៅនៃភាសាៈ វេទនាមានដល់បុគ្គលដែលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញ
 យ៉ាងនេះឯង ។

[២២៤] ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ ភិក្ខុកាលមិនប្រកបឡើយ ។ ឡូកិយោ
 ភាវនាទុយោគ ទុកជាមានសេចក្តីប្រាថ្នា កើតឡើងយ៉ាងនេះថា ឧប្បា
 ចិត្តរបស់អាត្មាអញឲ្យប្រឡងចាកភាសាៈតាំងឡាយ ព្រោះមិនបាន
 ប្រកាន់មាំមាំវាយ ចិត្តរបស់ភិក្ខុនោះក៏នៅតែមិនប្រឡងចាកភាសាៈ
 តាំងឡាយ ព្រោះមិនបានប្រកាន់មាំឡើយ ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុ
 ដូចម្តេច ។ ឥឡូវឆ្លើយថា ព្រោះភិក្ខុនោះមិនបានចម្រើន ។ មិនបានចម្រើន
 អ្វី ។ មិនបានចម្រើនសតិប្បដ្ឋានតាំង ៤ មិនបានចម្រើនសម្មប្បដ្ឋានតាំង ៤

អភាវិកត្តា ចេតន្តិ ឥន្ទ្រិយានិ អភាវិកត្តា បញ្ចេតន្តិ
 ឥន្ទ្រិយានិ អភាវិកត្តា បញ្ចេតន្តិ ឥន្ទ្រិយានិ អភាវិកត្តា
 សត្តន្តិ ពោជ្ឈង្គន្តិ អភាវិកត្តា អរិយស្ស អដ្ឋង្គិកស្ស
 មគ្គស្ស ។ សេយ្យថាបិ វិកត្តេ កុក្កជិយា អណ្ណានិ
 អដ្ឋ វា នស វា ទ្វានស វា តានស្ស កុក្កជិយា
 ន សម្មាអធិសយីតានិ ន សម្មាបរិសេធិតានិ ន
 សម្មាបរិភាវិតានិ កិញ្ចចិ ភស្ស កុក្កជិយា ឃីរិ
 ឥន្ទ្រា ឧប្បជ្ឈេយ្យ អហោ វត មេ កុក្កជិយោគកា
 ហាននទសំទាយ វា មុទុត្ថណ្ឌកោន វា អណ្ណកោសំ
 បដាលេត្វា សោត្តិយា អភិធិត្តិជ្ឈេយ្យន្តិ អដោ អកត្វា
 វ តេ កុក្កជិយោគកា ហាននទសំទាយ វា មុទុ-
 ត្ថណ្ឌកោន វា អណ្ណកោសំ បដាលេត្វា សោត្តិយា
 អភិធិត្តិជ្ឈេតុ ។ តំ កំស្ស ហេតុ ។ តថា ហិ បទ
 វិកត្តេ កុក្កជិយា អណ្ណានិ អដ្ឋ វា នស វា ទ្វា-
 នស វា តានស្ស^(១) កុក្កជិយា ន កៈសម្មាអធិសយិ-
 តានិ ន សម្មាបរិសេធិតានិ ន សម្មាបរិភាវិតានិ ។

១ ឧ. ឧ. ៣៩ កុក្កជិយា ។

មិនបានចម្រើនក្នុងបាតាំង ២ មិនបានចម្រើនក្រុងបាតាំង ៥ មិនបាន
 ចម្រើនពលៈបាតាំង ៥ មិនបានចម្រើនពោជ្ឈង្គបាតាំង ៧ មិនបានចម្រើនអរិយ-
 មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុបាតាំងឡាយ ដូចជាមេមាន់មានស៊ុត ៨ ក្តី
 ១០ ក្តី ១២ ក្តី ៦ ស៊ុតបាតាំងនោះបើមេមាន់មិនបានក្រាបដោយប្រពៃ មិនបាន
 ឲ្យចំហាយដោយប្រពៃ មិនបានអប់រំដោយប្រពៃទេ មេមាន់នោះ
 ទុកជាមានសេចក្តីប្រាថ្នាភើរឡើងយ៉ាងនេះថា ឧហ្មា កូនមាន់របស់ពាក្យ
 អញឥឡូវឡាយខ្សឹបស្បែកស៊ុត ដោយចុងក្រចកជើង ឬដោយចុងចំពុះ
 ហើយញាស់មកដោយស្ម័គ្រដូច្នេះក៏ដោយ កូនមាន់បាតាំងនោះ ក៏មិន
 គួរដើម្បីឡាយខ្សឹបស្បែកស៊ុត ដោយចុងក្រចកជើង ឬដោយចុងចំពុះ
 ហើយញាស់មកដោយស្ម័គ្របានឡើយ ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុ
 អ្វី ។ ម្ចាស់ភិក្ខុបាតាំងឡាយ ព្រោះជាមេមាន់ដែលមានស៊ុត ៨ ក្តី ១០ ក្តី
 ១២ ក្តី ៦ ស៊ុតបាតាំងនោះ មេមាន់មិនបានក្រាបដោយប្រពៃ មិនបានឲ្យ
 ចំហាយដោយប្រពៃ មិនបានអប់រំដោយប្រពៃ យ៉ាងណាមិញ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទុក្ខវគ្គោ

ឯវមេវ ទោ ភិក្ខុវេ ភាវនាទុយោគី អនុយុត្តស្ស ភិក្ខុ-
 វោ វិហារោ កំញាចិ ឯវំ ឥន្ទ្រ ឧប្បជ្ឈេយ្យ អហោ វត
 មេ អនុបាទាយ អាសវេហំ ចិន្តំ វិមុទ្ធយាតិ អជទ្ធស្ស
 លេវអនុបាទាយ អាសវេហំ ចិន្តំ វិមុទ្ធតិ ។ តំ កុស្យ
 យេតុ ។ អភាវិតត្តា តំស្ស វចនីយំ ។ កុស្យ អភាវិតត្តា ។
 អភាវិតត្តា ចតុន្នំ សតំឃ្មដ្ឋានានំ អភាវិតត្តា ចតុន្នំ
 សម្មាសម្ពាទានំ អភាវិតត្តា ចតុន្នំ ឥន្ទ្រានានំ អភា-
 វិតត្តា ចតុន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អភាវិតត្តា ចតុន្នំ ពលានំ អភា-
 វិតត្តា សត្តន្នំ ពោជ្ឈង្គានំ អភាវិតត្តា អរិយស្ស អដ្ឋង្គិ-
 កស្ស មគ្គស្ស ។ ភាវនាទុយោគី អនុយុត្តស្ស ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុវោ វិហារោ កំញាចិ ឯ ឯវំ ឥន្ទ្រ ឧប្បជ្ឈេយ្យ
 អហោ វត មេ អនុបាទាយ អាសវេហំ ចិន្តំ វិមុទ្ធ-
 យាតិ អជទ្ធស្ស អនុបាទាយ អាសវេហំ ចិន្តំ វិមុទ្ធតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទុក្ខវគ្គោ

មាលភិក្ខុ ចំនង់ឡាយ ឯភិក្ខុវេសមិនបានប្រកបរឿយ ។ ឆ្ងល់ភាវនាទុយោគ
 ទុកជាមានសេចក្តីប្រាថ្នា ក៏ត្រូវឃើញនេះថា ឧហ្ម ចិត្តរបស់ភាវនាអញ
 ឥឡូវស្រឡះចាកភាសាវៈចំនង់ឡាយ ព្រោះមិនបានប្រកាន់មាំ ដូច្នេះក៏
 ដោយ ចិត្តរបស់ភិក្ខុនោះក៏នៅតែមិនស្រឡះចាកភាសាវៈចំនង់ឡាយ
 ព្រោះមិនបានប្រកាន់មាំឡើយ ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ឥឡូវ
 ឆ្ងាយជា ព្រោះភិក្ខុនោះមិនបានបម្រើ ។ មិនបានបម្រើអ្វី ។ មិន
 បានចម្រើនសតិប្បដ្ឋានចំនង់ មិនបានចម្រើនសម្មាសម្ពាទានចំនង់ មិនបាន
 ចម្រើនឥន្ទ្រានចំនង់ មិនបានចម្រើនឥន្ទ្រិយចំនង់ មិនបានចម្រើនពលៈ
 ចំនង់ មិនបានចម្រើនពោជ្ឈង្គចំនង់ មិនបានចម្រើនភិយមគ្គប្រកប
 ដោយអង្គ៨ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។ មាលភិក្ខុ ចំនង់ឡាយ ភិក្ខុវេសប្រកប
 រឿយ ។ ឆ្ងល់ភាវនាទុយោគ ទុកជាមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា ក៏ត្រូវឃើញយ៉ាង
 នេះថា ឧហ្ម ចិត្តរបស់ភាវនាអញឥឡូវស្រឡះចាកភាសាវៈចំនង់ឡាយ
 ព្រោះមិនបានប្រកាន់មាំ ដូច្នេះក៏ដោយ ចិត្តរបស់ភិក្ខុនោះ វេសឥឡូវ
 ស្រឡះចាកភាសាវៈចំនង់ឡាយ ព្រោះមិនបានប្រកាន់មាំដោយពិត ។

ឧទ្ទិសយុទ្ធសាស្ត្រ មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ បញ្ចវគ្គ បញ្ចមោ

តំ កិស្ស ហេតុ ។ ភាវិតត្ថាភិស្ស វចនិយំ ។ កិស្ស
 ភាវិតត្ថា ។ ភាវិតត្ថា ចតុន្នំ សតិប្បដ្ឋានានំ ភាវិតត្ថា
 ចតុន្នំ សម្មប្បដ្ឋានានំ ភាវិតត្ថា ចតុន្នំ វេទនាដានំ
 ភាវិតត្ថា បញ្ចន្នំ វេទនាដានំ ភាវិតត្ថា បញ្ចន្នំ ពលានំ
 ភាវិតត្ថា សន្តន្នំ ពោជ្ឈន្តានំ ភាវិតត្ថា អរិយស្ស
 អដ្ឋន្តិកស្ស មគ្គស្ស ។ សេយ្យថាចិ ភិក្ខុវេ កុក្ក-
 ដិយា អណ្ណានំ អដ្ឋ វា ឧស វា ប្លាធន វា តា-
 ឧស្ស កុក្កដិយា សម្មាអធិសយីតានំ សម្មាបរិសេ-
 នីតានំ សម្មាបរិភាវិតានំ កិក្ខាចិ កស្ស កុក្កដិយា
 ឧ វិវិ វេទនា ឧប្បន្នេយ្យ អហោ វត មេ កុក្កដ-
 ហោតកា ហាននទសិទាយ វា មុទុតុណ្ហកោន វា
 អណ្ណាកោសំ បដាលេត្វា សោត្តិដា អភិវិគ្គិដ្ឋេយ្យន្តិ
 អដេតា ភត្វា វត កុក្កដហោតកា ហាននទសិ-
 ទាយ វា មុទុតុណ្ហកោន វា អណ្ណាកោសំ បដាលេត្វា
 សោត្តិដា អភិវិគ្គិដ្ឋេយ្យន្តិ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ តថា
 ហិ បដ ភិក្ខុវេ កុក្កដិយា អណ្ណានំ អដ្ឋ វា

ឧទ្ទិសយុទ្ធសាស្ត្រ មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ បញ្ចវគ្គ ទី ៥

សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ឥឡូវនេះថា ព្រោះភិក្ខុនោះបានចម្រើន ។
 បានចម្រើនអ្វី ។ បានចម្រើនសតិប្បដ្ឋានតាំង ៤ បានចម្រើនសម្មប្បដ្ឋាន
 តាំង ៤ បានចម្រើនវេទនាតាំង ៤ បានចម្រើនវេទនាតាំង ៤ បានចម្រើនវេទនាតាំង ៤ បានចម្រើន
 ពលៈតាំង ៤ បានចម្រើនពោជ្ឈន្តតាំង ៤ បានចម្រើនអរិយមគ្គប្រភេទដោយ
 អន្តរ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ ដូចជាមេមាន់មានស៊ីត ៨ ក្តី ១០ ក្តី
 ១២ ក្តី ឯស៊ីតតាំងនោះ មេមាន់ក៏បានក្រាបដោយប្រពៃ បានឲ្យចំហាយ
 ដោយប្រពៃ បានអប់រំដោយប្រពៃ ទុកជាមេមាន់នោះ មិនមាន
 សេចក្តីប្រាថ្នាតែឡើយយ៉ាងនេះថា ឧហ្ម កូនមាន់របស់តាគ្មានញាតិ
 ទម្លាយខ្សែសម្បកស៊ីត ដោយចុះក្រចកជើង ឬដោយចុះចំពុះ ហើយ
 ញាស់ចេញមកដោយស្ម័គ្រដូចតាដោយ កូនមាន់តាំងនោះក៏ដូចជា
 ទម្លាយខ្សែសម្បកស៊ីត ដោយចុះក្រចកជើង ឬដោយចុះចំពុះ ហើយ
 ញាស់ចេញមកដោយស្ម័គ្រដូចតាដោយពិត ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះ
 ហេតុអ្វី ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ ព្រោះថាមេមាន់ដែលមានស៊ីត ៨ ក្តី

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទន្ធហិក្ខុ

នស វា ន្ទានស វា តានស្ស កុក្កនិយោ សម្មាអធិ-
 សយិតានិ សម្មាបរិសេដិតានិ សម្មាបរិការិតានិ ។ ឯវ-
 មេវ ទោ ភិក្ខុវេ ភាវនាទុយោគី អនុបុត្តស្ស ភិក្ខុ-
 បោ វិចារតោ កតិញ្ចមិ ន ឯវី វស្ថា ឧប្បជ្ជេយ្យ
 អហោ វត មេ អនុបាទាយ អាសវេហំ ចិត្តំ វិមុច្ចេយ្យ-
 តិ អថទ្ធស្ស អនុបាទាយ អាសវេហំ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ ។
 តំ កតិស្ស ហេតុ ។ ការិតត្តាតិស្ស វចនិយំ ។ កតិស្ស
 ការិតត្តា ។ ការិតត្តា ចតុន្នំ សតិប្បដ្ឋានានំ ការិតត្តា
 ចតុន្នំ សម្មប្បដ្ឋានានំ ការិតត្តា ចតុន្នំ វិនិច្ឆ័យានំ
 ការិតត្តា ចតុន្នំ វិនិច្ឆ័យានំ ការិតត្តា ចតុន្នំ វិហារានំ
 ការិតត្តា សត្តន្នំ ពោជ្ឈន្តានំ ការិតត្តា អរិយស្ស
 អជ្ឈន្តិកស្ស មគ្គស្ស ។

[២២២] សេយ្យថាមិ ភិក្ខុវេ ផលភណ្ឌស្ស(១) វា ន
 ផលភណ្ឌន្តេវាសិស្ស វា វាសិជដេ ធិស្សន្តេ វា អន្ត-
 រិបបទានិ ធិស្សន្តិ អន្តជ្ជបទា បោ ច ទ្ធស្ស ឯវាស្ស
 ញ្ញាណំ ហោតិ ឯត្ថកំ វា(២) មេ អជ្ជ វាសិជដស្ស
 ទីណំ ឯត្ថកំ ហិយេកា ឯត្ថកំ បរេតិ អថទ្ធស្ស

១ ១. ផលភណ្ឌស្ស វា ២ ឯត្ថកំ វិច ទេ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទន្ធហិក្ខុ

១០ ក្តី ១២ ក្តី ឯសុភវាំងនោះ មេមាន់បានគ្រាបដោយប្រពៃ បានឲ្យ
 ចំហាយដោយប្រពៃ បានអប់កំដៅដោយប្រពៃ យ៉ាងណាមិញ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឲ្យយ ឯភិក្ខុអ្នកប្រកបរឿយៗ ឲ្យការនាទុយោគ ទុកជា
 មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នាភើតឡើងយ៉ាងនេះថា ឧហ្មិ ចិត្តរបស់ភាគាអញ
 គប្បីច្រសឲ្យចាកអាសវៈចាំឲ្យយ ព្រោះមិនបានប្រកាន់មាំ ដូច្នេះក៏
 ដោយ ចិត្តរបស់ភិក្ខុនោះ វេចន៍ច្រសឲ្យចាកអាសវៈចាំឲ្យយ ព្រោះ
 មិនបានប្រកាន់មាំ បានដោយពិត ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។
 គប្បីឆ្លើយថា ព្រោះភិក្ខុនោះបានចម្រើន ។ បានចម្រើនអ្វី ។ បាន
 ចម្រើនសតិប្បដ្ឋានចាំ ៤ បានចម្រើនសម្មប្បដ្ឋានចាំ ៤ បានចម្រើន
 វិនិច្ឆ័យចាំ ៤ បានចម្រើនវិនិច្ឆ័យចាំ ៥ បានចម្រើនពលៈចាំ ៥ បាន
 ចម្រើនពោជ្ឈន្តចាំ ៥ បានចម្រើនអរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ។

[២២២] ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឲ្យយ ដូចជាដំណើរ ឫកូនសិស្ស
 របស់ដំណើរ វេចន៍យកម្រាមដៃនិងមេដៃចាប់កាន់ត្រង់ម្រៀនកាំបិតជា
 ប្រាកដ ប៉ុន្តែដំណើរនោះក៏មិនមានសេចក្តីដឹងយ៉ាងនេះថា ក្នុងវិជ្ជា
 ម្រៀនកាំបិតរបស់ភាគាអញ សឹកអស់ទៅប៉ុណ្ណេះ ម្សិលមិញសឹកអស់
 ប៉ុណ្ណេះ ម្សិលមិញសឹកអស់ប៉ុណ្ណេះ ដូច្នេះឡើយ ដំណើរនោះគ្រាន់តែ

ឧទ្ទេសយុត្តស្ស មជ្ឈិមបដិសោកេ បុព្វវគ្គោ ចតុរមោ

ចំណាចំណាឡេវ^(១) ញាណំ ហោតិ ។ ឯវមេវ ។ ចា កិក្ខុវេ
 ភាវនាទុយោកមទុយុត្តស្ស កិក្ខុវេ វិហារោ កិក្ខុវេ
 ន ឯវ ញាណំ ហោតិ ឯត្ថកំ វា មេ អដ្ឋ អាសវាធិ
 ចំណំ ឯត្ថកំ ហិយេវ ឯត្ថកំ បរេតិ អដ្ឋស្ស ចំណា
 ចំណាឡេវ ញាណំ ហោតិ ។ សេយ្យោចចំ កិក្ខុវេ សា-
 មុទ្ធិកាយ ធាវាយ វេត្តនទ្ធនទាយ ធម្មាសាធិ^(២) ឧ-
 នកេ បរិយាធាយ ហេមន្តិកេន^(៣) ថលំ ឧត្តិកាយ
 វាតាតបបរេតាធិ វេត្តនទ្ធនាធិ តាធិ វេស្សកេន មេ-
 យេន អភិច្ឆន្តាធិ អច្ឆកសិរោទេ បដិច្ឆស្សម្ពន្ធិ
 បូតិកាធិ កវន្តិកំ ។ ឯវមេវ ។ ចា កិក្ខុវេ ភាវនាទុយោ-
 កមទុយុត្តស្ស កិក្ខុវេ វិហារោ អច្ឆកសិរោទេ
 សញ្ញាជនាធិ បដិច្ឆស្សម្ពន្ធិ បូតិកាធិ កវន្តិកំ ។

១ ទីណំ ទីណាឡេវ ។ ២ ថ. វិស្សមាសាធិ ។ ៣ ទ. ហេមន្តិកេ ។

ឧទ្ទេសយុត្ត មជ្ឈិមបដិសោកេ បុព្វវគ្គ ទី ៨

មានសេចក្តីដឹងថាអស់ទៅ ។ កែប្រែឡើយ ដោយពិត យ៉ាងណាមិញ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុដែលប្រកបរឿយ ។ ខ្ញុំភាវនាទុយោក ក៏មិនមាន
 សេចក្តីដឹងយ៉ាងនេះថា ក្នុងវិជ្ជាខុសវិធីរបស់ពួកអញអស់ទៅប៉ុណ្ណេះ
 ម្យ៉ាងមិញអស់ទៅប៉ុណ្ណេះ ម្យ៉ាងម្យ៉ាងអស់ទៅប៉ុណ្ណេះ ដូច្នេះដែរ ភិក្ខុនោះ
 គ្រាន់តែមានសេចក្តីដឹងថាអស់ទៅ ។ ប៉ុណ្ណោះ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ដូចជាខ្ញុំនៅក្នុងសមុទ្រ ដែលគេចង់ដោយ
 ចំណង់ក្តៅគ្រានៅក្នុងទឹកអស់៦ ខែ ទើបគេស្រង់ឡើងដាក់លើគោកក្នុង
 ហេមន្តរដូវ ឯចំណង់នៅទាំងនោះ ត្រូវខ្យល់ខឹងកំដៅថ្ងៃគ្របសង្កត់
 មេឃចង្អុលទឹកភ្លៀងគ្របសង្កត់ ក៏មានពុកផុយទៅ ដោយមិនយូរ
 យ៉ាងណាមិញ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុដែលប្រកបរឿយ ។ ខ្ញុំ
 ភាវនាទុយោក ក៏មិនមានសញ្ញាជនស្ទើរម្យ៉ាងទៅ ពុកផុយទៅដោយ
 មិនលំបាក ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

[២៦៣] សាវត្ថុយំ ។ អនិច្ចសញ្ញា ភិក្ខុវេ ភាវិតា
 តហុលីកតា សត្វំ កាមរាគំ បរិយាធិយតិ សត្វំ
 រូបរាគំ បរិយាធិយតិ សត្វំ កវរាគំ បរិយាធិយតិ សត្វំ
 អវិជ្ជំ បរិយាធិយតិ សត្វំ អស្មំ មាណសំ ។ សម្មហនតិ ។
 សេយ្យដាមិ ភិក្ខុវេ សាធសមយេ កាស្សកោ ឧហា-
 នន្តរេន កាស្សន្តោ សព្វានិ មូលសន្តានកានិ សម្ម-
 ជារេន្តោ កាស្សតិ ។ ឯវមេវ ទោ ភិក្ខុវេ អនិច្ចសញ្ញា
 ភាវិតា តហុលីកតា សត្វំ កាមរាគំ បរិយាធិយតិ
 សត្វំ រូបរាគំ បរិយាធិយតិ សត្វំ កវរាគំ បរិយាធិយតិ
 សត្វំ អវិជ្ជំ បរិយាធិយតិ សត្វំ អស្មំ មាណសំ សម្មហនតិ ។

[២៦៤] សេយ្យដាមិ ភិក្ខុវេ ចត្វជៈលាយេកោ
 ចត្វជំ លាយិត្វា អក្កេ កហេត្វា និធុនាតិ និធុនាតិ
 និច្ឆោដេតិ(២) ។ ឯវមេវ ទោ ភិក្ខុវេ អនិច្ចសញ្ញា ភាវិ-
 តា ។ ថេ ។

---

១ ចរិយាវិយតិ សម្មហន្តិ ។ ២ ឧ. និច្ឆោដេតិ ឧ. និច្ឆោដេតិ ។

[២៦៥] ជីតក្រុងសាវត្ថុ ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំឡាយ អនិច្ចសញ្ញា
 ដែលបុគ្គលបានចម្រើនហើយ បានធ្វើឲ្យច្រើនហើយ វេមន៍គ្របសន្តិក៍
 នូវកាមរាគ(១)ចាំឯអស់ គ្របសន្តិក៍នូវរូបរាគ(២)ចាំឯអស់ គ្របសន្តិក៍
 នូវកវរាគ(៣)ចាំឯអស់ គ្របសន្តិក៍នូវអវិជ្ជាចាំឯអស់ ដកឡើងនូវអស្មិ-
 មានៈចាំឯអស់ ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំឡាយ ដូចជាបុរសអ្នកក្នុង កាលក្នុង
 ដោយនង្គ័លឯក្នុងសរសេរមួយ កែងក្នុងខ្លោយនូវចណ្ឌាញ្ច័នប្រសព្វចាំឯ-
 ក្នុង យ៉ាងណាមិញ ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំឡាយ ឯអនិច្ចសញ្ញាដែល
 បុគ្គលបានចម្រើនហើយ បានធ្វើឲ្យច្រើនហើយ វេមន៍គ្របសន្តិក៍នូវកាម-
 រាគចាំឯអស់ គ្របសន្តិក៍នូវរូបរាគចាំឯអស់ គ្របសន្តិក៍នូវកវរាគចាំឯ
 អស់ គ្របសន្តិក៍នូវអវិជ្ជាចាំឯអស់ ដកឡើងនូវអស្មិមានៈចាំឯអស់បាន
 ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

[២៦៦] ខ្នាលភិក្ខុចាំឡាយ មួយទៀត ដូចជាបុរសអ្នកច្រូត
 ស្មៅដំណេកខ្លោយ បានច្រូតស្មៅដំណេកខ្លោយ ចាប់ចុះហើយ
 រលាស់គ្រវីតាំបាត យ៉ាងណាមិញ ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំឡាយ អនិច្ច-
 សញ្ញាដែលបុគ្គលបានចម្រើនហើយ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។ ថេ ។

---

១ សេចក្តីច្រូតអវត្តកកាមរាគ ។ ២ សេចក្តីច្រូតអវត្តករូបរាគ ។ ៣ សេចក្តីច្រូតអវត្តកកវរាគ ។

វន្តសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ចុច្បវន្ត បក្សោ

[២៦៥] សេយ្យដាច់ កិត្តវេ អន្តចិណ្ឌិយា វណ្ណ-
ន្និញ្ញាយ^(១) យានិ គត្រ អម្ពានិ វណ្ណឃ្មនិ តទ្វានិ សទ្វានិ
តានិ តទ្វយានិ^(២) កវន្តំ ។ ឯវមេវ ទោ កិត្តវេ អនិច្ច-
សញ្ញា ការិកា ឧហុលីកកា ។ បេ ។ (៣)

[២៦៦] សេយ្យដាច់ កិត្តវេ ក្សដាតារស្ស យា
កាចិ កោហានសិយោ សទ្វា តា ក្សដន្តមា ក្សដនិញ្ញា
ក្សដសមោសារណា ក្សដំ តាសំ អត្តមត្តាយតិ ។ ឯ.
វមេវ ទោ កិត្តវេ អនិច្ចសញ្ញា ការិកា ។ បេ ។ (៤)

[២៦៧] សេយ្យដាច់ កិត្តវេ យេ កោចិ មូលកត្វា
កាណ្យទុសារី តេសំ អត្តមត្តាយតិ ។ ឯវមេវ ទោ
កិត្តវេ អនិច្ចសញ្ញា ការិកា ។ បេ ។

១ ឧ. វណ្ណនិញ្ញាយ ។ ២ ឧ. ឧ. តទ្វយានិ ។ ៣ ឧ. ឧ. សព្វិ អន្តចិណ្ឌិយា សម្មាសន្តិ ។

វន្តសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ចុច្បវន្ត ទី ៨

[២៦៨] ម្នាលភិក្ខុចាំឯឡាយ មួយទៀត ដូចជាចរាគ្គិម
ស្វាយដែលចុក្កលកាត់ទងហើយ ចណ្តាវដ្ឋស្វាយចាំនិរន្តា ផ្លែស្វាយ
ចាំឯឡាយណា ដែលជាប់នៅនឹងម្លឹង ផ្លែស្វាយចាំឯអស់នោះ វេបង
ទៅតាមចរាគ្គិមស្វាយនោះ យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំឯឡាយ
អនិច្ចសញ្ញាដែលចុក្កលបានចម្រើនហើយ បានធ្វើឱ្យច្រើនហើយ ។ បេ ។
ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

[២៦៩] ម្នាលភិក្ខុចាំឯឡាយ មួយទៀត ដូចជាឈើបង្កង់ណា
នីមួយៗរបស់ផ្ទះមានកំពូល ឯបង្កង់ចាំឯអស់នោះបាញ់ទៅកេតកូល គឺក
ទៅកេតកូល ប្រដុំចុះក្នុងកំពូល ឯកំពូលប្រាកដជាប្រសើរ ជាងបង្កង់
ចាំនិរន្តា យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំឯឡាយ អនិច្ចសញ្ញាដែល
ចុក្កលបានចម្រើនហើយ ។ បេ ។ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

[២៧០] ម្នាលភិក្ខុចាំឯឡាយ មួយទៀត ដូចជាវត្ថុមានក្លិនក៏
ឫសណាមួយ ស្មៅស្តាំ ប្រាកដជាប្រសើរ ជាងវត្ថុមានក្លិនក៏ឫសចាំ
នោះ យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំឯឡាយ អនិច្ចសញ្ញាដែលចុក្កល
បានចម្រើនហើយ ។ បេ ។ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកនិកាយ

(២៦៨) សេយ្យជាមិ ភិក្ខុវេ យេ កេចិ សាវ-
 កទ្វា លោហិតចន្ទជំ តេសំ អក្កមត្តាយតិ ។ ឯវមេវ
 ទោ ភិក្ខុវេ អនិច្ចសញ្ញា ភាវិតា ។ មេ ។

(២៦៩) សេយ្យជាមិ ភិក្ខុវេ យេ កេចិ បុច្ឆកទ្វា
 វស្សតំ តេសំ អក្កមត្តាយតិ ។ ឯវមេវ ទោ ភិក្ខុវេ
 អនិច្ចសញ្ញា ភាវិតា ។ មេ ។

(២៧០) សេយ្យជាមិ ភិក្ខុវេ យេ កេចិ កុដ្ឋក-
 ជាតោ^(១) សទ្ធេ តេ វញ្ញា ចក្កវត្តិស្ស អនុយត្តា^(២)
 កវន្តំ វាជា តេសំ ចក្កវត្តិ អក្កមត្តាយតិ ។ ឯវមេវ
 ទោ ភិក្ខុវេ អនិច្ចសញ្ញា ភាវិតា ។ មេ ។

១ វ. ម. កុដ្ឋិកជាតោ ។ ២ អនុយត្តានិមិ ធារា ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

(២៦៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ដូចជាកុមារក្នុងភិ-
 ទ្ធិមណ្ឌនីមួយ ចម្លងក្រហម ប្រាកដជាប្រសើរ ជាងកុមារក្នុងភិទ្ធិម-
 ទាំងនោះ យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អនិច្ចសញ្ញាដែល
 បុគ្គលបានចម្រើនហើយ ។ មេ ។ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

(២៦៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ដូចជាកុមារក្នុងភិ-
 ក្កណនីមួយ ម្លឹងរា ប្រាកដជាប្រសើរ ជាងកុមារក្នុងភិក្កណនីទាំងនោះ
 យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អនិច្ចសញ្ញាដែលបុគ្គលបាន
 ចម្រើនហើយ ។ មេ ។ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

(២៧០) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ដូចជាកុស្តច-
 ខ្សោយអំណាចណាមួយ ស្តេចទាំងអស់នោះ ជាចំណុះស្តេចចក្រភត្តិ
 ឯស្តេចចក្រភត្តិ ប្រាកដជាប្រសើរជាងស្តេចទាំងនោះ យ៉ាងណាមិញ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អនិច្ចសញ្ញាដែលបុគ្គលបានចម្រើនហើយ ។ មេ ។
 ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

ខុសយុត្តស្ន ធម្មិបបណ្ណសកេ បុរិសោ បរាមោ

(២៧០) សេយ្យជាចំ កិត្តវេ យោ កាចិ កាគក្ក-
ចាធំ ចកា សព្វា កា ធម្មិបបណ្ណកាយ កាលី ធាត្យន្តិ
សោឡសី ធម្មប្បកា ភាសី អត្តមត្តាយតិ ។ ឯវមេវ
ទោ កិត្តវេ អនិច្ចសញ្ញា ភាវិតា ។ បេ ។

(២៧២) សេយ្យជាចំ កិត្តវេ សវទសមយេ វិសុទ្ធា(១)
វិភតពលាហកេ ទេវេ អាទិទោ នកំ អត្តស្មក្កមាទោ
សត្វំ អាតាសកតំ តមកតំ អភិវិហាទូ ភាសតេ ច
តមតេ ច វិរោធតេ ច ។ ឯវមេវ ទោ កិត្តវេ អនិច្ច-
សញ្ញា ភាវិតា ពហុលីកតា សត្វំ កាមរកតំ បរិ-
យាទិយតិ សត្វំ រូបរកតំ បរិយាទិយតិ សត្វំ ភវរកតំ
បរិយាទិយតិ សត្វំ អវិជ្ជំ បរិយាទិយតិ សត្វំ អស្មិមាទិ
សម្មហទតិ ។

១ ឧ. ឧ. វិទ្យ ។

ខុសយុត្ត ធម្មិបបណ្ណសកេ បុរិសោ ឧ ៨

(២៧១) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ដូចជាភិក្ខុនិក្ខមកដោយ
ណាមួយ ភិក្ខុទាំងអស់នោះ វេសន៍មិនដល់ខ្ញុំចំណែកដែលចុក្កលចែក
ជាដប់ប្រាំមួយ ។ លើកនៃភិក្ខុព្រះចន្ទ្រ ភិក្ខុព្រះចន្ទ្រ ប្រាកដជាប្រសើរ
ជាងភិក្ខុទាំងនោះ យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អនិច្ចសញ្ញា
ដែលចុក្កលបានចម្រើនហើយ ។ បេ ។ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

(២៧២) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ដូចជាព្រះភាគីគ្យ
កាលបើមេឃដ៏ស្អាត ប្រាសចាកពពកហើយ ក្នុងសម័យ ក៏ស្កុះ
ឡើងទៅកាន់ភាគាស កំបាំងបង់ខ្លួនដឹង ដែលគាំងនៅក្នុងភាគាស
ទាំងពួងហើយ ក៏វេសន៍ភ្លឺផង ក្តៅផង ត្រជាក់ផង យ៉ាងណាមិញ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អនិច្ចសញ្ញាដែលចុក្កលបានចម្រើនហើយ បាន
ធ្វើឱ្យច្រើនហើយ វេសន៍គ្របសង្កត់ខ្ញុំកាមរកទាំងអស់ គ្របសង្កត់ខ្ញុំ
រូបរកទាំងអស់ គ្របសង្កត់ខ្ញុំភវរកទាំងអស់ គ្របសង្កត់ខ្ញុំអវិជ្ជា
ទាំងអស់ ដកឡើងខ្ញុំកសិមាទទាំងអស់បាន ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

[២៨៣] កាដិ ភាវិតា ច ភិក្ខុវេ អនិច្ចសញ្ញា
 កាដិ ឧបាលិកតា សត្វំ កាមរាគំ បរិយាធិយតិ
 ។ យេ ។ សត្វំ អស្មិមាធិ សម្មហនតិ ។ ឥតិ រូបំ ឥតិ
 រូបស្ស សមុទយោ ឥតិ រូបស្ស អត្តផ្តមោ ។ ឥតិ
 វេទនា ។ ឥតិ សញ្ញា ។ ឥតិ សង្ខារ ។ ឥតិ វិញ្ញាណំ
 ឥតិ វិញ្ញាណស្ស សមុទយោ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស
 អត្តផ្តមោតិ ។ ឯវិ ភាវិតា ចោ ភិក្ខុវេ អនិច្ចសញ្ញា
 ឯវិ ឧបាលិកតា សត្វំ កាមរាគំ បរិយាធិយតិ សត្វំ
 រូបរាគំ បរិយាធិយតិ សត្វំ កាមរាគំ បរិយាធិយតិ សត្វំ
 អវិជ្ជំ បរិយាធិយតិ សត្វំ អស្មិមាធិ សម្មហនតិ ។

ចុប្បវត្តោ ចក្ខុរោ ។

[២៨៣] មាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះអនិច្ចសញ្ញា ដែលបុគ្គលបាន
 ចម្រើនហើយ ដូចម្តេច ដែលបុគ្គលបានធ្វើឲ្យច្រើនហើយ ដូចម្តេច
 ទើបគ្របសង្កត់ឲ្យកាមរាគទាំងអស់ ។ យេ ។ ដកឡើងឲ្យអស្មិមាធិទាំង
 អស់បាន ។ បានចម្រើនហើយ ប្រដូច្នេះ ហេតុឲ្យកើតឡើងនៃរូបដូច្នេះ
 សេចក្តីអស់ទៅនៃរូបដូច្នេះ ។ វេទនាដូច្នេះ ។ សញ្ញាដូច្នេះ ។ សង្ខារ
 ដូច្នេះ ។ វិញ្ញាណដូច្នេះ ហេតុឲ្យកើតឡើងនៃវិញ្ញាណដូច្នេះ សេចក្តី
 អស់ទៅនៃវិញ្ញាណដូច្នេះ ។ មាលភិក្ខុទាំងឡាយ អនិច្ចសញ្ញាដែល
 បុគ្គលបានធ្វើឲ្យច្រើនហើយ យ៉ាងនេះឯង វេទនាគ្របសង្កត់ ឲ្យកាមរាគ
 ទាំងអស់ គ្របសង្កត់ឲ្យរូបរាគទាំងអស់ គ្របសង្កត់ឲ្យវេទនាទាំងអស់
 គ្របសង្កត់ឲ្យអវិជ្ជាទាំងអស់ ដកឡើងឲ្យអស្មិមាធិទាំងអស់បាន ។

ចប់ ចុប្បវត្តទី ៨ ។

ខុស័យុត្តស្វ មជ្ឈិមបណ្ណសកេ បុរេវេទោ បក្កមោ

តស្ស ប្បាទំ

នជី បុច្ឆកុ វេណាកុ

កោមយកុ ននសំទំ

សាឡុកំ^(១) ទ្វេ ច កន្ទុលា

នាវសញ្ញាយ ភេ នសាទិ^(២) ។

មជ្ឈិមបណ្ណសកេ សមញ្ញោ ។

តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកស្ស វិគ្គទានំ

ទបាយោ អរហន្តោ ច

ទដ្ឋង្គិវេរស្សយំ^(៣)

បុរេវេទេ បណ្ណាស

នុតិយោ ភេន បុរុគិ ។

១ ទ. ម. សទ្ធា ។ ២ វិសិដ្ឋំ អនិច្ចតាទិ ។ ៣ ទដ្ឋង្គិវេរសម្ពយំ ។

ខុស័យុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកេ បុរេវេទ ទី ៥

ទុទាននៃបុរេវេទនេះគឺ

វិយាយអំពីស្ថីតិ ១ ផ្កាជលជាតិ ១ ពន្លឺចិត្ត ១ អាចម៍

គោ ១ បុរេវេទនា ១ សមុទ្រ ១ ផងដោយសង្គ្រាមចំណង

ត្រៃភិលេក ខ្យល់ ១ សញ្ញា ១ ក្រវ៉ាតា ១០ ។

ចប់ មជ្ឈិមបណ្ណសកេ ។

ទុទាននៃវិគ្គរបស់មជ្ឈិមបណ្ណសកេនេះគឺ

ទបាយវគ្គ ១ អរហន្តវគ្គ ១ វដ្តនិយវគ្គ ១ ថេរវគ្គ ១

ចម្រវគ្គ ១ លោកឱវណ្ណោរោ ទុតិយបណ្ណសកេ ។

សង្ខេបបិដក

សំយត្តនិកាយសូ ខន្ធហិវរិក្ខុ

បញ្ចមោ ភាគា

មាតិកា

អង្គ

ខន្ធសំយត្តសូ បូលបណ្ណសភេ	ឧកុលបិគវគ្គោ បឋមោ . . .	៣
	អនិច្ចវគ្គោ ទុតិយោ	៤៧
	តាវវគ្គោ តតិយោ	៥៧
	នគមាភវគ្គោ ចតុត្ថោ	៧៥
	អត្ថទីបវគ្គោ បញ្ចមោ	៨៦
ខន្ធសំយត្តសូ មជ្ឈិមបណ្ណសភេ	ទណ្ឌយវគ្គោ បឋមោ	១២២
	អរហន្តវគ្គោ ទុតិយោ	១៧៣
	ខន្ធនិយវគ្គោ តតិយោ	១៨១
	ថេរវគ្គោ ចតុត្ថោ	២២២
	បឋមវគ្គោ បញ្ចមោ	៣១២

សង្ខេបបិដក

សំយត្តនិកាយ ខន្ធហិវរិក្ខុ

បញ្ចមភាគ

មាតិកា

លេខទំព័រ

ខន្ធសំយត្ត បូលបណ្ណសភេ	ឧកុលបិគវគ្គ ទី ១	៣
	អនិច្ចវគ្គ ទី ២	៤៧
	តាវវគ្គ ទី ៣	៥៧
	នគមាភវគ្គ ទី ៤	៧៥
	អត្ថទីបវគ្គ ទី ៥	៨៦
ខន្ធសំយត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសភេ	ទណ្ឌយវគ្គ ទី ១	១២២
	អរហន្តវគ្គ ទី ២	១៧៣
	ខន្ធនិយវគ្គ ទី ៣	១៨១
	ថេរវគ្គ ទី ៤	២២២
	បុប្ផវគ្គ ទី ៥	៣១២

វិទ្យាវិទ្យុបត្តិ

វិទ្យាបាលី	អវិទ្យាបាលី	អង្ក	រដ្ឋលេខាយំ
អដ្ឋក សាយ	អដ្ឋកសាយ	៣២	៧
នាដ្ឋក សាយ	នាដ្ឋកសាយ	៣៥	៥
កត្តចិ បោសក	កត្តចិ បោសក	៥៧	១២
បញ្ចក្ខន្ធ	បញ្ចក្ខន្ធ	៥៧	២
ខត្តិ បាទិ	ខត្តិបាទិ	៦៧	៧
វិហ យ្យ	វិហយ្យ	៧៣	១៥
វុច្ចតិ	វុច្ចតិ	១០១	២
រេ	រេ	១១៣	៥
មជ្ឈមបណ្ណសក	មជ្ឈមបណ្ណសក	១៣៣	១
វិញ្ញាណស្ស	វិញ្ញាណស្ស	១៤៣	៨
ផស និរោធា	ផស្សនិរោធា	១៤៥	៧
ឯវំ	ឯវំ	១៥០	១២
មជ្ឈមបណ្ណសក	មជ្ឈមបណ្ណសក	១៥៧	១

វិទ្យាវិទ្យុបត្តិ

វិទ្យាបាលី	អវិទ្យាបាលី	អង្ក	រដ្ឋលេខាយំ
ឯវំ បស	ឯវំ បស្សំ	១៦៦	២
មជ្ឈមបណ្ណសក	មជ្ឈមបណ្ណសក	១៦៧	១
មជ្ឈមបណ្ណសក	មជ្ឈមបណ្ណសក	១៦៧	១
វិញ្ញាណញ	វិញ្ញាណញ	២០១	១៧
សុខំ ពតិ ទុក្ខំ កន្ត ។	សុខំ ពតិ ។ ទុក្ខំ កន្ត ។	២០៧	៥
ភិក្ខុហិ សង្ខិ	ភិក្ខុហិ សង្ខិ	២២០	១៦
វិបរណាមនាថាភាព	វិបរណាមនាថាភាព	២២៧	២
តេនុបសង្កម្មសុ	តេនុបសង្កម្មសុ	២៧៧	៧
កេវលកប្ប	កេវលកប្ប	២៧៨	១៣
វិញ្ញាណំ	វិញ្ញាណំ	៣១៥	១២
វិញ្ញាណំ	វិញ្ញាណំ	៣១៧	១១
អភិសម្មជិតា	អភិសម្មជិតា	៣១៧	៣
បដ្ឋបេត	បដ្ឋបេតិ	៣១៧	២

សង្ខេបប្រាមណ្ឌកថា-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
កាលបើ	កាលបើ	៤	១៥
តែមានចិត្តសោហ៊ុយសល់	តែមានចិត្តមិនសោហ៊ុយសល់	៥	៥
មនឃើញ	មិនឃើញ	១០	១៦
សូមឲ្យមាន	សូមឲ្យមាន	២៧	១៤
ការកើតឡើង	ការកើតឡើង	៣៣	១០
(៥២)	(៤២)	៥១	២
ជាអនត្តា	ជាអត្តា	៥៥	៥
សេចក្តីលេត់	សេចក្តីលេត់	៧៣	១៧
ធម៌ទាំងនេះ	ធម៌ទាំងនេះ	៨៧	១៥
ឲ្យបាទានក្នុង	ឲ្យបាទានក្នុង	១០៥	១៣
ពយ៉ាងគឺ	ពយ៉ាងគឺ	១០៦	១៥
ប្រសា	ប្រសា	១១១	៥
ថា ទាន	ថា ទាន	១៤៨	១១
នៃវិញ្ញាណ	នៃវិញ្ញាណ	១៥០	៥
សង្ខារហើយ	សង្ខារហើយ	១៨៥	១៣

សង្ខេបប្រាមណ្ឌកថា-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
(១៤៥)	(១៤៦)	១៨៦	៤
ប្រហ័ស្តឯង	ប្រហ័ស្តឯង	„	១១
បានចាក់ចុះ	បានចាក់ចុះ	១៨៦	៧
សេដ្ឋម	សេដ្ឋម	២០៤	២
មិនសន្សំ	មិនសន្សំ	២១០	„
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ	ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ	២២២	១២
មជ្ឈិមបណ្ណាស :	មជ្ឈិមបណ្ណាសក :	២២៧	១
ទើបឈ្លោះថា ពោល	ទើបឈ្លោះថា មិនពោល	២២៧	៥.៦
ទើបឈ្លោះថា ពោល	ទើបឈ្លោះថា មិនពោល	២២៨	១០
មិនសង្ស័យ	មិនសង្ស័យ	២៨១	២
ហើយនរណាឡើយ	ហើយ នរណាឡើយ	៣០៥	„
ភ្នំ	ភ្នំ	៣១៣	៦
ព្រោះដំណើរនោះ	ព្រោះដំណើរនោះ	៣១៥	១៥
បាទានក្នុង	បាទានក្នុង	៣៤៣	៧